Türkiye
Kültür ve Sanat Yıllığı
2020

Türkiye
Yazarlar
Birliği

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları : 101
Yıllık Dizisi : 33

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2020, Türkiye Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu'nun 16.03.2020 tarih ve 1 sayılı kararı ile yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN (Genel Başkan), Osman ÖZBAHÇE (Genel Başkan Yardımcısı), Tarkan ZENGİN (Genel Başkan Yardımcısı), Ahmet Fatih GÖKDAĞ (Genel Mali Sekreter), Doç. Dr. Muhammed Enes KALA (Genel Sekreter), Yunus Emre AYDINBAŞ (Genel Sekreter Yardımcısı), Murat EROL (Genel Sekreter Yardımcısı), Mehmet KURTOĞLU (Yönetim Kurulu Üyesi), H. Mahmut ERDEMİR (Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Ali Osman KURT (Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Hasan Yücel BAŞDEMİR (Yönetim Kurulu Üyesi), İbrahim Ulvi YAVUZ (Başdanışman).

ISBN: 978-605-7912-10-7

Bu "yıllık"ta yer alan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.
Türkiye Yazarlar Birliği'ne mal edilemez.

Sümer 1 Caddesi 11/5 Kızılay/Ankara
Telefon: 0.312.2320571-72
www.tyb.org.tr, e-posta:tyb@tyb.org.tr

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2020

Editör
Ahmet Fatih Gökdağ

Türkiye Yazarlar Birliği

Yayınlayan : TYB adına Musa Kâzım Arıcan
Redaksiyon : Saliha Büşra Konaktaş
Yayına Hazırlık : Mustafa Ekici
Yapım : Tuğba Gönülal
Baskı : Göktuğ Ofset Yayıncılık Matbacılık Tic. Ltd Şti. - Ankara
Tel: 0.312 341 38 08
Matbaa sertifika nu : 33830
Yayınevi Sertifika nu : 14467

SUNUŞ

1984 yılında yayına başlayan TYB Kültür ve Sanat Yıllığı, bu yıllıkla 37. senesini tamamlıyor.

İlk yıllığın sunuşunda hazırlanış maksadı şu ifadelerle yer almıştı: "... Kendi zamanımızla ilgili bilgi birikimini canlı olarak derleyip, tesbit edecek sıhhatli yıllıkların,büyük bir ihtiyacı karşılayacakları muhakkaktır. Ondokuzuncu asrın sonlarında ve bu yüzyılın başlarında çok canlı bir 'yıllık' geleneğimiz vardı. Son dönemlerde genellikle münferit teşebbüsler olarak kalan ve bunun yanı sıra ya 'tek taraflılık' ya da 'resmi eda' ile malul olan yıllıklar, gerekli faydayı sağlamadığı gibi, sağlam kaynaklar olma özelliğini de yitirmiş bulunuyorlardı. Türkiye Kültür ve sanat Yıllığı 1984,işte böylesine lüzumlu bir ihtiyaçtan ve duyulan sorumluluktan kaynaklandı. Küçük hesaplara dayalı tarafgirliklerin ve kamplaşmaların ötesinde, ülkemizin kültür ve sanat hayatına geniş bir perspektiften bakmak, bu bakışın kazandırdığı kavrayışla daha isabetli değerlendir melere ulaşmak, bu yıllığın esas prensiplerinden birini teşkil etti."

Bazı yıllar birleştirilerek yayınlanmış olsa da fasıla vermeden yayınını bugünlere taşımış olması önemli bir başarı olarak görülmelidir. Geniş bir yelpazede yer alan tematik başlıklarla o yılın kültür ve sanat değerlendirmeleri bugünden geriye bakınca kayıt altına alınmış bilgiler, tespit ve değerlendirmeler daha bir kıymet arz etmektedir.

Dijital dünyanın görünür kolaylıklar sağlamasıyla basılı yayınların önemini kaybedeceği, bu tür hazırlıkların "gereksiz" olduğu/olacağı şeklindeki değerlendirmeler tam karşılık bulmadı. Dağıtım zorluğu bulunan gazeteler dışında geri adım atılmadı. e-kitaplar da beklenen

ilgiyi görmedi aksine traj düşüklüğüne rağmen kitap basımı çeşitlenerek çoğalmasını sürdürdü. Bu arada dijital dünyaya da pek güvenilmeyeceği ortaya çıktı. Bununla birlikte bazı belgelere hatta pek çok kıymetli eserin PDF'sine ulaşım kolaylığı görüldü. Sosyal medyadaki paylaşımlar bu imkânları büyük ölçüde destekledi. Ancak telif haklarının takibi, arama motorlarının inisiyatifindeki sitelere/liklere bir müddet sonra ulaşılamaması/kapanması, kayıt altındaki dijital bilgilerin zaman içinde kayboluyor olması basılı kitabın değerinin tükenmeyeceğinin işareti olarak görülmelidir.

Yıllığın 2011 yılından beri editörlüğünü yapan Osman Özbahçe bu yıllığın hazırlanışına da destek verdi; kendisine, bölümlere yazılarıyla katkılarından dolayı, Mustafa Acar'a, Yunus Şahbaza, Ahmet Varol'a, Maksut Yiğitbaş'a, Vejdi Bilgin'e, Ali K. Metin'e, Necip Tosun'a, Fatıma Ertürk'e, Necmettin Türinay'a, Erhan Genç'e, İbrahim Demirci'ye, Asım Öz'e, İbrahim Eryiğit'e, Mehmet Kahraman'a, Yunus Emre Altuntaş'a, Mustafa Uçurum'a, Münir Tireli'ye, Gülcan Tezcan'a, Tacettin Ural'a, İbrahim Ulvi Yavuz'a, Saim Sakaoğlu'na, M. Ali Köseoğlu'na, Oğuzhan Yılmaz'a, Yasin Mahmut Yakar'a, Hüseyin Akın'a, İdris Ekinci'ye, Mahmut Erdemir'e, metinleri okuyup gerekli düzeltmeleri yapan Saliha Büşra Konaktaş'a, Türkiye Yazarlar Birliği adına minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Allah'tan, kaderimiz olan bu vatan ve yakın coğrafyasındaki kirli emellerin bir an önce son bulması niyazı ile...

A. Fatih Gökdağ

İÇİNDEKİLER

• Ekonomi, Toplum ve Siyasi Hayat

2019 Yılında Türkiye ve Dünya

Ekonomisindeki Gelişmeler/ Prof. Dr. Mustafa Acar / 15

1. Giriş 13, 2. 2019 Yılında Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler 14, 3. 2019 Yılında Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler 16, a. Ekonomik Büyüme 19, b. Enflasyon 20, c. İşsizlik 20, 4. Sonuç 20

2019'da Türkiye Siyaseti / Yunus Şahbaz/ 25

Yerel Seçimler ve Sonrası 26, Yeni Politik Figürler 28, Rahmi Turan'ın İddiası 29, Yeni Siyasal Hareketlenmeler 30

Millet İttifakının Pirus Zaferi Mi? / Yunus Şahbaz/ 32

Alternatif Sunamamak 33, CHP'nin Stratejisi 34, İYİ Parti'yi 'İyi Bilirdik' 35

Takiyye Siyaseti Versus Kurucu Siyaset / Yunus Şahbaz/ 38

Değişen Seçmen Algısı 38, Yeni Stratejiler 39, Kurucu Siyaset 41, Devletin Yeniden Tanzimi 41, Türkiye İttifakı ve Yeni Dönem 42

CHP'deki Kriz ve Türkiye Siyasetine Yansımaları / Yunus Şahbaz/ 43

Seçim Sonuçları ve Konjoktürel Şartlar 43, Yeni Sarsıntılar 45, Siyaset Dışı Müdahaleler 45

• İslâm Dünyası

2019'da İslâm Dünyası / Ahmet Varol / 49

Filistin İsrail'in Gazze'ye Yönelik Saldırıları 49, ABD'nin İsrail Merkezli Yeni Bir Ortadoğu Planı 50, El-Hamdallah Hükümetinin İstifası 50, ABD'nin Yahudi Yerleşim Merkezlerini Meşru Tanıması ve Filistinlilerin Evlerinin Yıkılması 51, Mescidi Aksa'da Rahmet Kapısı Namazgâhı Mücadelesi 51, Yüzyılın Anlaşması Planına Tepkiler 51, Prof. Dr. Muhammed Sıyam'ın Vefatı 52, Suriye Türkiye'den Fırat'ın Doğusuna Barış Pınarı Harekâtı 52, Suriye'nin İdlib Bölgesinde Yine Saldırılar 53, ABD'nin Suriye'den Çekilme Kararı 54, Trump'ın Golan Tepeleri Üzerindeki İsrail Hakimiyetini Tanıma Kararı 54, Sudan'da Halk Ayaklanması, Askeri Darbe ve Geçiş Süreci 54, Suudi Arabistan Suud Veliaht Prensinin Asya Çıkartması 56, BM'nin Kaşıkçı Soruşturması ve Suud Yargısının Cinayeti Örtme Çabası 57, Suudi Arabistan'ın Petrol Tesislerinin Vurulması 57, Suud Zindanlarındaki Düşünce Mahkûmları 58, Cezayir'de Buteflika'nın Adaylığının Yol Açtığı Çalkantılar ve Öfkeyi Dindirme Çabaları 59,Libya'da Hafter Fitnesi 2019'da da Devam Etti 61, Mısır'da Anayasa Değişikliği ve Yeniden Halk Ayaklanması 62, Muhammed Mursi'nin Duruşma Esnasında Hayatını Kaybetmesi 63, Yemen'de Bölgesel Güçlerin

Hakimiyet Savaşı 64, Lübnan'da Filistinli İşçiler Sorunu 66,Irak'ta da Gösteriler ve İran'a Özenen Irak Hükümeti 66, İran Körfez'de ABD-İran Gerginliği 67, İran'la İngiltere Arasında Gemi Gerginliği 68, İran'da da Gösterilerin Polis Şiddetiyle Bastırılması 68, Pakistan Hindistan Gerginliği 68, Doha'da Taliban-ABD Görüşmeleri 69, Tunus'ta Cumhurbaşkanlığı ve Parlamento Seçimleri 70, Moritanya'nın Yeni Cumhurbaşkanı 70, Doğu Türkistan'da Eğitim Kampları mı Zulüm Kampları mı? 70, Moro'da Özerkliğe "Evet" 71, Keşmir'in Özel Statüsünün Kaldırılması 72, Yeni Zelanda'da Büyük Katliam 72

• Dini Hayatımız

2019'da Türkiye'nin Dinî Gündemi / Prof. Dr. Vejdi Bilgin / 77

Yerel Seçimler ve Din 77, Diyanet İşleri Başkanlığının Hutbeleri 79, Sigaranın Dinî Hükmü 81, VI. Din Şurası 82, Camilerdeki Oturaklar Konusunda Düzenleme 83, İlahiyat Fakülteleri 83, Dinî Gruplar Hakkındaki Yayınlar 85, Büyük Çamlıca Camisi'nin İbadete Açılması 85, Tesettür, Şatafat ve Teşhir 86, "Sahte Peygamber"in Ölümü 87

• Kültür Hayatımız

2019 Yılının Kültür Ve Sanat Atmosferi / Dr. Öğr. Üyesi Maksut Yiğitbaş / 91

Yerel Seçimler ve Din 91, Behçet Necatigil Şiir Ödülü 92, Attilâ İlhan Edebiyat Ödülleri 92, Erdal Öz Edebiyat Ödülü 92, Nobel... 93, 2019'da Ekranın Moral Ödülü: Haluk Bilginer ve Emmy Ödülü 93, 2019 Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülleri 93, TYB'nin Ödüllendirdiği Eserler 95, 2019 Etnospor Kültür Festivali 102, 2019'da Sinema 103, 2019'da Türk Tiyatrosu 105,

• Şiir

2019 Yılı Şiir Kitapları Değerlendirmesi / Ali K.Metin/ 114

2019 Şiir Kitapları 127, Tamgalar Çobanoğlu'nun Trajik Destansı Şiirleri / Necmettin Turinay 128,

• Hikâye

2019'da Öykü / Necip Tosun / 139

2019 Öykü Ödülleri 148, 2019 Öykü Kitapları 148, Yüreğime Üç Çivi / Abdullah Harmancı 152, Yeşili Solmuş Perde / Betül Ok 158, Denizin Dibinde Var Bir... / Hale Sert 161,

• Roman

2019 Yılı Romanlarından / Fatıma Ertürk / 167

Ağzı Kanlı Kuşların ve Gölgesiz Varlıkların Romanı: Delilikle Öpüşmek / Necmettin Turinay 180, Serçelerin Ölümü / Erhan Genç, 2019 Yılında Yayınlanan Romanlar 186,

• Dil

Dile Hürmet Döneminden Lisana Saygı Devrine... /İbrahim Demirci / 193

Mühim bir mes'ele 195,

• **Deneme**

Denemede Deneyselliğe Doğru / Hüseyin Akın/ 201

Kalbin Sesi 7 Mustafa Kutlu 203, Okumanın Halleri / Canan Olpak Koç 204, Yalnız Edebiyat / Şeref Bilsel 204, Kelimeler İçindeyim / Özkan Gözel 205, Raf Ömrü / A. Ali Ural 206, Türkiye'nin Kaderi / Celal Fedai 206, Enişte Risalesi / Tanıl Bora-Mustafa Çiftçi 207, Mühimmat / Hüseyin Karaca 208, Küheylanı Terbiye Etmek / Hüseyin Altuntaş 208, Duruş ve Onur Abidesi Mehmet Akif / Yusuf Tosun 209, Anda Yaşamak / Yusuf Tosun 209, Sizin Yedi Güzel Adamınız Kim?/ Mustafa Gül 210, Bana Öğretmenini Söyle / Hüseyin Akın 211, Menkul Kanaatler Borsası / Hüseyin Akın 212, 2019 Yılı Deneme Kitapları 212,

• **Eleştiri**

Eleştiri /Kuram 2019 / İdris Ekinci / 221

Edebiyat Atlası / Necip Tosun 222, Kavgalarım / Hüseyin Cahit Yalçın 222,Uçurumlardan Geçerek Gelirim Sana / Yusuf Alper 223, Kurmaca Bedenler / Beyhan Kanter 223, Şiir Yüklü Gemiler/ Bâki Asiltürk 223, Şiir Diyalektik Değilse / Veysel Çolak 223, Yaşanmış Ağır Bir Ezgi / Burcu Şahin – Aslan Erdem 224, İnsanlık Güldürüsü'nde Yüzler ve Bildiriler / Tahsin Yücel 224, Gogol'le Dostluğumuz ve Mektuplaşmamız / Sergey Aksakov 225, Edebiyat Şehir Hafıza / Ebru Burcu Yılmaz 225, Nazım Hikmet Yolculuğu / Haluk Oral 225, Siyah Endişe / Derleyenler: Deniz Aktan Küçük – Murat Narcı 226, Kentli İnsan Olmak / Ayşe Koçak Işık 226, Osmanlı-Türk Romanında Tarih Toplum Kimlik / Taner Timur 226, Tarih, Tesadüf ve İrade / Seval Şahin 227, Düşsem Yollara Yollara / Haldun Taner 227, Hayata Edebiyatla Bakmak/ M. Fatih Andı 227, Yahya Kemal ve Nâzım Hikmet / İsmail Birateş 227, Romanperver İktisatçı / Mustafa Özel 228, Yazı, Yazgı, Yazmak / Ali Teoman 228, Yaşam ve Yapıt / Tim Parks 228, Türk Şiirinde Gelenek / Ertan Örgen 229, Türk Romanında Bir Gezinti / Erendiz Atasü 229, Kemal Tahir ve Osmanlı / Yüksel Yıldırım 229, Türk Âşık ve Ozanları / Ursula Reinhard – Tiago de Oliveira Pinto 230, Şiirin Soğuk Demircisi Arif Damar / Eray Sarıçam 230, İmkânsızın İhlali/ Furkan Çalışkan 230, İmgenin İcadı / Yalçın Armağan 230, Şiirin Çizdiği/ İlhan Berk 231, Sonsuzluğun Yüzleri / Turgay Anar 231, Radikal Zanaat / Marjorıe Perloff 231, Hep Tabu - Sorgusual'siz - Benden Söylemesi/ Ebabil Yayınları'ndan Üç Söyleşi 232, İsmet Özel ve Partizan / Hüseyin Etil 232, Kusurlu Rüya / Aykut Ertuğrul 232,

• **Musiki**

2019'da Yaşanan Musıki Hadiselerinin Bir Hülasası / Münir Tireli / 235

• **Sinema**

Seyirci İnisiyatifi Ele Aldı / Gülcan Tezcan / 243

Mısır Kavgası Bilet Fiyatlarını Uçurdu 243, Zincir Sinemaların Tekeli Bağımsızları Zorluyor 244, Seyirci Filmine Sahip Çıkıyor 245, Bakanlık Desteği Her Yıl Artıyor 246, 38. İstanbul Film Festivali 246, 56. Antalya Film Festivali 247, 26. Uluslar Arası Adana Film Festivali 248, 9. Malatya Film Festivali 248, 7. Boğaziçi Film Festivali 249, Veda Ettiklerimiz.. 250,

• **Basın**

2019'da Da Basın, Şaşırtmamayı Sürdürüyor/ Taceddin Ural / 259

Kadim, büyük sorunlar; yeni, küçük ümitler 259, Bir asırdır değişmeyen "bazı şeyler"

259, Faydalı ve güzel den uzak bir basın 259, Türk basınının istikameti 260, Simavi: “Fikri idam edeceğim! Sadece resim ve göze hitap” 261, Ve bugün... 261, Kâğıt baskılı gazetelerin yaprak dökümü 262, İnternet medyası: İlgi de var, kaos da 262, Basın

• Dergiler

Dergiler 2019 / İbrahım Eryiğit & Mehmet Kahraman & Mustafa Uçurum & Yunus Emre Altuntaş / 245

Ay Vakti, Birnokta, Edebiyat Ortamı, Temmuz Dergisi / İbrahim Eryiğit 271, Ay Vakti 271, Birnokta 272, Edebiyat Ortamı 274, Temmuz Dergisi 275,

Heceöykü, Mahalle Mektebi, Post Öykü / Mehmet Kahraman 277, Heceöykü 277, Mahalle Mektebi 279, Post Öykü 282,

Şiar, Şehir Ve Kültür, Ihlamur, Karabatak, Türk Edebiyatı, Yolcu / Mustafa Uçurum 285, Şiar 285, Şehir ve Kültür 286, Ihlamur 287, Karabatak 288, Türk Edebiyatı 290, Yolcu 292,

• Çocuk Edebiyatı

2019’da Türkiye’de Çocuk Edebiyatı /Oğuzhan Yılmaz/ Yasin Mahmut Yakar / 309

Sempozyumlar/Kurultaylar/Festivaller Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı Prof. Dr. Sedat Sever’e Armağan 309, VI. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu 309, Uluslararası Çocuk Kitapları Festivali 310, Süreli Yayınlar 310, Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi(ÇEDED)310, Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR) Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR) 310, Çocuk Edebiyatı Tercüme Ofisi (ÇETO) 310, Kitaplar Başvuru Kitapları Bir Nehrin Kaybolmayan Akışı- Türk Masalının Yeniden DoğuşuMustafa Ruhi Şirin 311, Masal Atlası /Masal Kültürü Yazıları- Mustafa Ruhi Şirin 311, Çocuk ve Gençlik Yazınında Çokkültürcülük 311, Çocuk Kitapları 312, Hikâye 312, Masal 320, Eğitici Kitap-Bilim 320, Grafik Roman 321, Efsane 321, Sessiz Kitap 321, Biyografi 321, Lisansüstü Tezler 321, Yayımlanmış Makaleler 322, Edebiyat Ödülleri Zeynep Cemali Öykü Yarışması 323, Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri 323,

• Yayıncılık

Kitap Yayıncılığının 2019’daki Genel Görünümü / Asım Öz / 327

Yayın Dünyası ve Kitap Fuarları 330, Sorunlar, Yasaklar ve Okuma Kültürünün Dönüşümü 334, Başvuru Eserleri ve Kaynak Kitaplar 336, Üniversite Yayıncılığının Durumu 338, Fuat Sezgin Klasikleri Ne Zaman Yayımlanacak? 339,

• Nesillerin Mirası

Saim Sakaoğlu İle Hayatı, Halk Kültürü Ve Masallar Üzerine /
Söyleşi: M. Ali Köseoğlu / 343

• TYB'nin 40. Yıl Yayınları

TYB'nin 40. Yıl Yayınları / Mahmut Erdemir / 367

• Olaylar ve İnsanlar

Olaylar ve İnsanlar 2018 / İbrahim Ulvi Yavuz / 373

ekonomi toplum ve siyasi hayat

Prof. Dr. Mustafa Acar
Yunus Şahbaz

2019 YILINDA TÜRKİYE VE DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Prof. Dr. Mustafa Acar

1. Giriş

2019 yılı da bir önceki yıl gibi küresel jeopolitik ve jeostratejik risklerin gölgesinde, dünya ekonomisi açısından zor, çalkantılı ve sancılı bir yıl olmuştur. ABD'de Trump yönetiminin dünyanın jandarmalığına soyunan, kendisine biat etmeyen yönetimler ve rejimlere ayar vermeye odaklı şiddet politikaları, ticaret engellerini yükselten korumacılık eğilimleri, Çin ve öteki rakiplerine karşı ticaret savaşlarına davetiye çıkaran sorumsuz ve tehditkâr politikaları dünya ekonomisinin rahatlaması önündeki başlıca engeller olmuştur. Ortadoğu'da 2010'lu yılların başından beri yaşanmakta olan Suriye krizi merkezli gerilimlerin devam etmesi, doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarını kontrol amaçlı gerilimin tırmanmasının yanı sıra, AB'nin Brexit bağlamında yaşadığı iç sorunlar da dünya ekonomisini olumsuz etkilemiştir. 2019 yılında ABD Merkez Bankası FED faiz artırımlarına ara vermiş, bu da gelişmekte olan ülkelerden dolar fonlarının çıkışı üzerindeki baskıyı azaltmıştır. Yılın sonlarında Irak üzerinde ABD-İran gerilimi tırmanmış, İran destekli Şii güçlerin komutanı Süleymani'nin öldürülmesi üzerine misilleme olarak İran yanlısı gruplar tarafından ABD'nin Bağdat Büyükelçiliği saldırıya uğramıştır. 2020 yılına Irak ve Suriye üzerinde egemenlik ve yeni mevziler kapma odaklı bu tür çatışmalarla girilmiştir. Sözü edilen olumsuz gelişmelerin etkisiyle 2019'da dünya ekonomisinde büyüme yavaşlamış, tahminen %2,9 olarak gerçekleşmiştir.

2019 Türkiye ekonomisi açısından da zor bir yıl olmuştur. Çoğumuzun bildiği üzere, seçim dönemleri kamu mali disiplininden sapma ihtimalinin yüksek olduğu yıllardır. 2018 yılında yapılan genel seçimlerin üzerinden fazla bir zaman geçmeden 2019 Mart sonunda bu defa yerel seçimler yapılmış; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı konusunda, günlerce süren "seçimlere hile karıştırıldığı" tartışmalarının ardından iptal edilen seçimler haziran ayında tekrarlanmıştır. Böylece Türkiye uzun süre seçim atmosferinden çıkamamıştır. İktidarların seçmen desteğini artırmaya yönelik "seçim ekonomisi" uygulamaları bağlamında hükümet kesenin ağzını açmış; kamu harcamaları artırılmış, kamu gelirlerinin bir kısmından vazgeçilmiş, vergi indirimlerine gidilmiş, vergi borçlarına af getirilmiştir. İktisadın evrensel yasalarından biri "her şeyin bir bedeli vardır, hiçbir şey bedava değildir" der. Seçim ekonomisinin de bir bedeli vardır; artan bütçe ve kamu finansman açığı,

borçlanma ihtiyacı, yüksek seyreden faizler, her şeye zam yapma ve vergileri arttırma bu bedelin parçasıdır. Nitekim seçimlerden sonra başta elektrik, doğalgaz ve petrol ürünleri olmak üzere her şeye zam gelmiştir.

Politikacıların hoşuna gitmese de ekonominin aynen fizik kanunları gibi evrensel kanunları vardır. Denk bütçeden vazgeçmenin, kamu harcamalarını kaynağını hazır etmeden arttırmanın, karşılıksız para basmanın ve borçlanmada ölçüyü kaçırmanın mutlaka bir bedeli olur: enflasyon gibi, yükselen faizler ve kurlar gibi, ekonomik durgunluk ve işsizlik gibi.[1]

Türkiye'nin güney sınırında yaşanan Suriye krizi bağlantılı sorunlar, terörle mücadele, PKK/PYD kontrolünde bir terör devletinin oluşumunu engelleme ve güvenli bölge tesis etme arayışı ekonominin üzerindeki yükü ciddi biçimde ağırlaştıran gelişmelerdir. Savaş pahalıdır, savaşa hazırlık pahalıdır, askeri operasyonlar pahalıdır. Suriye krizi ile bağlantılı olarak Türkiye son birkaç yılda geniş kapsamlı sınır ötesi askeri operasyonlar yapmak zorunda kalmış, bunlar ekonomide kırılganlığı arttırmıştır. ABD ve Rusya gibi, Orta Doğu'nun kontrolünü Türkiye'ye bırakmaya asla razı olmayacak küresel güçlerin başında sertlik yanlısı, tahakkümcü, şahin zihniyetli ve çatışmacı yönetimlerin olması, Türkiye'nin Orta Doğu'da gücünün üzerinde risk alma iştahı, yapılan yanlışhesaplar ve öngörülemeyen gelişmeler maalesef hem dünya hem de bölge ve Türkiye ekonomisini son derece olumsuz etkileyen gelişmelerdir.

2. 2018 Yılında Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

IMF'nin her yıl düzenli olarak yayımladığı Dünya Ekonomik Görünümü raporuna göre, 2018 yılının son üç çeyreğindeki keskin yavaşlamanın ardından 2019 yılında da küresel ekonomik faaliyetler zayıf bir görüntü arz etmektedir.[2] Özellikle imalat sanayii canlılığını büyük ölçüde kaybetmiş, 2008 küresel ekonomik krizinden beri görülmemiş seviyelere gerilemiştir. Yükselen jeopolitik gerilimler küresel ticaret sistemi ve uluslararası işbirliğinin geleceğiyle ilgili belirsizlikleri arttırmıştır. Dünya ekonomisinin ortalama büyüme hızının 2019'da%2,9 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Gelişmiş olsun veya gelişmekte olan olsun, istisnasız bütün ülke gruplarında 2019'da ekonomilerin ortalama büyüme hızı 2018'e kıyasla düşmüştür.

2020 yılında ABD başkanlık seçimleri ile Suriye-Irak krizi bağlantılı gerilimler dünya ekonomisine damga vuracak başlıca gelişmeler olacaktır. Her şeye rağmen ekonomik büyümenin dibe vurduğu, bundan sonra kısmi bir toparlanmanın olabileceği tahminleri ağır basmaktadır. Bu çerçevede küresel ve bölgesel jeopolitik ve jeostratejik riskler dikkate alındığında,dünya ekonomisinin 2020 yılında %3,3 büyümesi beklenmektedir.

---

[1] Ekonominin biz farkında olmasak da bizi bağlayan evrensel kanunları konusunda daha ayrıntılı bir tartışma için bkz. *İktisadın Evrensel Yasaları ve Kadim Sorunları*, M. Acar, Konya: Literatürk Academia, 2018.

[2] IMF, World Economic Outlook, January 2020.

https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/01/20/weo-update-january2020

Başlıca ülke grupları itibariyle 2017-2020 dönemi için gerçekleşen ve tahmin edilen ekonomik büyüme oranları Tablo 1'de gösterilmiştir

Tablo 1. Dünya Ekonomisi, yıllık reel ekonomik büyüme oranları (2017-2020, %)

Ülke Grubu	2017	2018	2019 (t)	2020 (P)
Dünya	3,8	3,6	2,9	3,3
Gelişmiş Ülkeler	2,5	2,2	1,7	1,6
Euro Bölgesi	2,5	1,9	1,2	1,3
G7	2,3	2,1	1,6	1,6
AB	2,8	2,2	1,5	1,6
Gelişmekte Olan ve Yükselen Ekonomiler	4,8	4,5	3,7	4,4
Yükselen Asya (Çin ve Hindistan dahil 30 ülke)	6,5	6,4	5,6	5,8
Orta Doğu ve Orta Asya	2,3	1,9	0,8	2,8

(t) tahmin, (p) projeksiyon. Kaynak: IMF World Economic Outlook, January 2020.

Tablo 1'den de görüleceği üzere, dünya ekonomisinin bir önceki yıla kıyasla büyüme hızının kayda değer oranda yavaşlayarak 2019'da ortalama yüzde 2,9 büyüdüğü tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu oranın %1,7, (tek para kullanan AB üyesi ülkelerden oluşan) Euro Bölgesinde %1,2, AB genelinde %1,5, gelişmekte olan ülkelerde %3,7, Çin ve Hindistan'ın dâhil olduğu yükselen Asya ülkelerinde ise %5,6 olduğu hesaplanmaktadır. 2019'un son çeyreğinde ABD Merkez Bankası (FED) politika faiz oranını 25 baz puan, Çin Merkez Bankası 5 baz puan, Türkiye Merkez Bankası ise –biraz da siyasi otoritenin baskısıyla- 450 baz puan aşağı çekmiştir. Avrupa Merkez Bankası aylık 20 milyar Euro tutarında varlık alımlarına (piyasaya her ay bu tutarda para vermeye) başlamıştır. Yani para politikalarında genelde bir gevşeme söz konusudur. Küresel gerilimler bağlamında beklenmedik yeni olumsuzluklar olmaması halinde, reel ekonomik büyümenin 2020'de gelişmiş ülkelerde yatay bir seyir izlerken, öteki ülke gruplarında biraz hızlanacağı tahmin edilmektedir.

3. 2018 Yılında Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

Türkiye ekonomisi bağlamında 2019 yılında yaşanan çok az sayıdaki olumlu gelişmeden biri, hiç kuşkusuz, siyasi otoritenin özel gayretleriyle oluşturulan TOGG (Türkiye Otomobil Girişim Grubu) çatısı altında nihayet Türk markalı bir otomobilin örnek modelinin kamuoyuna tanıtımı olmuştur. Her ne kadar henüz üretim aşamasına gelmemiş, 2022 yılında ancak piyasaya çıkacak olması ve tasarımının İtalya'da yapılması bazı spekülasyonlara yol açsa da şimdiye kadar çoktan hayata geçirilmiş olması gereken bir girişimin nihayet ufukta görünmesi sevindiricidir. Ne yazık ki, bir zamanlar Türkiye'nin her bakımdan kendisinden daha gelişmiş olduğu, aynı dönemlerde otomotiv sektörüne teşvik vermeye başladığı Güney Kore bugün kendi markalarıyla dünya pazarlarında boy gösterirken, Türkiye montaj sanayiinden öteye geçememiştir. Altını çizmek gerekir kibu girişimin arzu edildiği gibi başarılı bir şekilde tamamına erdirilebilmesi Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda siyasi istikrar, ekonomik istikrar, demokrasi, hukuk devleti ve öngörülebilirlik açısından göstereceği performansa bağlıdır.

Daha genel olarak Türkiye ekonomisinin 2019 performansına bakıldığında, olumlu bir tablo çizmek ne yazık ki pek mümkün görünmemektedir. Gerek dünyadaki ve gerekse yurt içindeki gelişmelere bağlı olarak, Türkiye ekonomisi son yıllarda ciddi sorunlar ve çalkantılarla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle Ortadoğu ve Suriye krizi kaynaklı jeopolitik risklerin Türkiye ekonomisine ciddi olumsuz etkileri olmuştur. Giriş bölümünde kısmen değinildiği üzere, gerek dış dünyada yaşanan çatışmalar ve gerekse ülke içinde yaşanan gerilimlerden kaynaklı olumsuz gelişmelerin sonucunda Türkiye ekonomisinde 2019 sonunda ortaya çıkan tablo maalesef ekonomik açıdan parlak bir tablo değildir. Bir yönüyle olumlu olarak görülebilecek bir gelişme, enflasyonun2018'e kıyasla kısmen gerilemiş olmasıdır. Ancak, enflasyonun gelişmiş ülkelerde %1,4, yükselen ve gelişmekte olan ülkelerde ise %5,1 olduğu dikkate alınınca, gelişmiş ülkelerin 8,5katı, gelişmekte olan ülkelerin 2,5 katı seviyesinde, hâlâ çift haneli rakamlarla ifade edilen enflasyondan övgüyle bahsetmenin imkânı yoktur. Merkez Bankası Başkanının başını yiyen faizler yoğun siyasi baskılarla yılın son çeyreğinde450 baz puan düşürülmüş olmakla birlikte, bunun kalıcı olup olmadığını zaman gösterecektir. Yine önemli makro göstergelerden biri olan ve zaten çift haneli rakamlarda seyreden işsizlik oranı 2018'e kıyasla daha da artmıştır. Döviz kurlarında 2018 yılında ABD-Türkiye ilişkilerinde yaşanan gerilim ve rahip krizi nedeniyle yaşanan ciddi dalgalanma 2019'da yaşanmamış, kur artışları ılımlı düzeyde kalmıştır.

Türkiye'nin müzmin sorunlarından biri olan cari açık konusunda bir açıdan bakıldığında 2019'da olumlu bir gelişme söz konusudur: onlarca yıldır sürekli kabarık cari açık veren Türkiye ekonomisi, 2019 yılının Ocak-Kasım döneminde 4 milyar dolar civarından bir cari fazla vermiştir. Ancak rakamın pozitif olmasına bakarak çok fazla sevinmemek gerekir; zira cari açığın kapanması ekonomik büyümenin durmasıyla, ithalatın da ciddi biçimde azalmasıyla bağlantılıdır. Nitekim Tablo 2'den görüleceği üzere 2018 yılında 223 milyar dolar olan ithalat Kasım 2019 sonunda 184 milyar dolara düşmüştür. Başka bir deyişle, ithalat yapmayınca döviz yükümlülüğü azalmakta, cari açık da olmamaktadır. Türkiye büyürken cari açığı da büyüyen, büyümesi durunca cari açığı küçülen bir ülkedir. Oysa ithalat azalmasa da ihracatın büyük oranda arttığı, hızlı büyüyen bir ekonomiye rağmen cari açığın kapanması çok daha sağlıklı bir gelişme olurdu.

Türkiye'nin küresel ekonomi içindeki göreli konumu da son yıllarda yaşanan çalkantılar ve makroekonomik göstergelerdeki bozulmalara bağlı olarak gerilemiştir. Nitekim Türkiye 2000 yılında GSYH büyüklüğü bakımından dünyada 20. kişi başına gelir bakımından ise 64. sırada idi. Cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik krizinin yaşandığı 2001'de dibi gördükten sonra, siyasetteki yenilenme arayışları neticesinde değişimci, reformcu ve özgürlükçü bir profil çizen Ak Partinin 2002'de iktidara gelmesiyle hızlı bir toparlanma süreci yaşanmış, buna bağlı olarak Türkiye 2010 yılında 772 milyar dolar GSYH'sıyla dünyada 17. sıraya, 10 476 dolarlık kişi başına gelirle dünyada 62. sıraya yükselmişti. Ne yazık ki izleyen yıllarda içerde ve dışarda yaşanan savaş, terör, darbe girişimi, fabrika ayarlarının bozulması ve değişimci-reformcu-özgürlükçü profilin yerine statükocu-baskıcı-yasakçı bir profilin öne çıkması gibi nedenlerle Türkiye'nin uluslararası karnesi zayıflamış, makro göstergeleri bozulmuş; buna bağlı olarak 2018 yılında Türkiye GSYH büyüklüğü bakımından 19., kişi başına gelir büyüklüğü bakımından 72. Sıraya gerilemiştir. 2019 yılında Türkiye'nin GSYH büyüklüğü açısından dünyada 20. sıraya düşeceği tahmin edilmektedir.[3]

2014-2019 döneminde Türkiye'nin makroekonomik göstergelerinin izlediği seyir Tablo 2'de gösterilmiştir.

[3] http://www.mahfiegilmez.com/2020/01/turkiye-ekonomisinin-son-17-yl.html#more

Tablo 2. Temel Makroekonomik Göstergeler İtibariyle Türkiye Ekonomisi (2014-2019)

Gösterge	2014	2015	2016	2017	2018	2019
GSYH (milyar TL)	2.044	2 338	2 609	3 105	3 701	3700 (t)
GSYH (milyar $)	934	855	861	851	789	749 (t)
Kişi başına gelir ($)	12 112	11 019	10 883	10 597	9 632	9 093 (t)
Büyüme hızı (%)	5,2	6,1	3,2	7,4	2,6	0,2 (t)
Enflasyon (TÜFE, %)	8,17	8,81	8,53	11,92	20,30	11,84
İşsizlik oranı (%)	9,9	10,3	10,9	10,9	12,3	13,4 (2)
İthalat (milyar $)	242	207	199	234	223	184 (1)
İhracat (milyar $)	158	144	143	157	168	157 (1)
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%)	65	70	72	67	75	85
Dış ticaret dengesi (milyar $)	-84	-63	-56	-77	-55	-27
Cari işlemler dengesi (milyar $)	-43,6	-32,1	-33,1	-47,3	-27,2	4,2(1)
Cari açık / GSYH (%)	-5,0	-3,7	-3,8	-5,5	-3,5	1,0 (t)
Bütçe açığı / GSYH (%)	-1,1	-1,0	-1,1	-1,5	-1,9	-2,8 (t)
Dış borç stoku (milyar $)	405	399	408	453	446	445 (t)
İç borç stoku (milyar TL)	415	440	469	536	667	777 (1)
Kamu borcu / GSYH (AB Tan., %)	28,6	27,5	28,3	28,2	30,4	32,1 (1)
Faiz dışı fazla / GSYH (%)	1,3	1,3	0,7	0,3	2,3	0,1 (1)
Doğrudan yabancı sermaye girişi (net, milyar$)	13,3	17,6	12,3	10,8	9,8 (1)	7,6 (1)
Dolar kuru (TL/$)	2,18	2,72	3,01	3,64	5,29	5,95
İMKB/BIST endeksi	85 721	71 727	78 138	115 333	88 830	114 425
Döviz rezervleri (milyar $)	106	96	92	84	93	105 (1)

(t) tahmin, (1) Ocak-Kasım dönemi, (2) Ekimdönemi itibariyle.

Kaynak: TÜİK, TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, IMF.

2014 yılından bu yana Türkiye ekonomisinin performansına bakıldığında dalgalı bir seyir izleyen büyüme hızının son iki yılda ciddi ivme kaybettiği, makroekonomik göstergelerin genel olarak kötüleştiği görülmektedir. Toplam GSYH ve kişi başına gelir rakamları 2013 yılında ulaştığı (sırasıyla 951 milyar dolar ve 12 480 dolar) zirveden sonra, izleyen yıllarda sürekli gerilemiştir. Enflasyon 2014 yılında yüzde 8,2 iken izleyen yıllarda yükselmeye devam etmiş, 2017 yılından itibaren yeniden çift haneli rakamlara tırmanmıştır. İşsizlik oranı da 2015 yılından beri yine çift haneli rakamlar seviyesindedir.

İç tasarrufların yetersizliği, enerji açığı ve ithal girdilere bağımlılık gibi sebeplerle Türkiye ekonomisinin yapısal-müzmin sorunlarından biri olan cari işlemler açığı, 2019 yılında ekonomik büyümenin durmasına bağlı olarak, ithalatın azalması sayesinde ortadan kalkmış görünmektedir. Son yıllarda oy kaygısıyla uygulanan seçim ekonomisinin sonucu olarak kamu harcamaları artarken kamu gelirlerinin aynı oranda artırılamayışı bütçe açıklarına yol açmış, kamu finansman açıklarını kapatmak amacıyla başvurulan parasal genişleme enflasyonu tırmandırmış, kamu borç stokunu arttırmıştır.

2019 yılında en önemli üç gösterge olarak ekonomik büyüme, enflasyon ve işsizlik oranı konusundaki gelişmeler aşağıda biraz daha detaylı olarak değerlendirilmiştir.

a. Ekonomik Büyüme

Reel ekonomik büyüme bir ekonominin önceki dönemlere kıyasla daha fazla mal ve hizmet üretebilmesi demektir, yani pastanın büyümesidir. Zenginleşmenin, refah seviyesini arttırmanın, dünya nimetlerinden daha fazla istifade edebilmenin ve de düşmanlara karşı caydırıcı güce sahip olabilmenin ön şartı olması nedeniyle, ekonomik büyüme kuşkusuz en önemli makroekonomik göstergedir. Ekonomi hızlı büyüdüğü oranda işsizlik azaltılabilir, ülke zenginleşebilir, yoksulluk azaltılabilir, dışarıya borçlanma ihtiyacı azaltılabilir; ülkenin dış dünyadaki ağırlığı, prestiji ve caydırıcı gücü arttırılabilir. Aksine, büyümeyen bir ekonomi istihdam yaratamaz, işsizliği ve yoksulluğu azaltamaz, refahı arttıramaz.

Ekonomik büyüme rakamları, uzayan tahmin ve hesap-kitap işleri yüzünden, tipik olarak iki-üç aylık gecikmeyle açıklanır. Nitekim bu satırların kaleme alındığı Ocak 2020 ortaları itibariyle 2019 yılının tamamına ilişkin büyüme rakamları henüz açıklanmamıştı. 2018 yılında ABD ile yaşanan gerilimler ve rahip krizinin döviz piyasalarında yarattığı dalgalanmanın artçı sarsıntıları yüzünden ekonomi 2018'indördüncü çeyreğinde%3 oranında daralmış (negatif büyümüş); 2018'in tamamı itibariyle yıllık büyüme oranı %2,6olmuştu.Bir önceki yılın aynı dönemine göre 2019 yılının ilk çeyreğinde büyüme hızı %-2,3, ikinci çeyreğinde %-1,6 olmuş, yani 2019'un ilk yarısında ekonomi büyümemiş, küçülmüştür. Üçüncü çeyrekte toparlanma başlamış, büyüme hızı %0,9 olmuştur. Bu dönemde toplam sabit sermaye yatırımları

%12,6 oranında gerilerken, özel tüketim ve kamusal tüketim harcamaları sırasıyla %1,5 ve 7 oranında artmıştır. Yani üçüncü çeyrekteki büyüme büyük oranda kamu harcamalarındaki artıştan kaynaklanmıştır. Böylece 2019 yılının dokuz aylık döneminde ekonomi %0,9 oranında daralmıştır. Dördüncü çeyrekte toparlanmanın sürmesi beklenmekte, yılın tamamı itibariyle büyümenin %sıfır civarında olacağı tahmin edilmektedir. Kısaca 2020 yılının başı itibariyle Türkiye ekonomisi durgun bir görünüm arzetmektedir. Dünya ekonomisindeki toparlanma ve Türkiye'nin dış ilişkilerinde normalleşme beklentilerine bağlı olarak 2020'de ekonomik büyümenin artacağı tahmin edilmektedir.

b. Enflasyon

Enflasyon, fiyatlar genel seviyesinin etkili ve sürekli artması, kısaca hayat pahalılığı demektir. Ne yazık ki Türkiye'nin müzmin sorunlarından biri de enflasyondur. Enflasyonun esas itibariyle iki sebebi vardır: 1) Aşırı talep, yani arzın talebi karşılayamaması, 2) Maliyet artışları. Hızına göre enflasyonun ise "ılımlı, kronik" (yüksek) ve "hiper" olmak üzere üç türü vardır. Türkiye son yarım asırda sürekli kronik yani yüksek enflasyon sorunu yaşayan bir ülkedir. 1970'li yılların başından itibaren yaklaşık 35 yıllık bir kronik-yüksek enflasyon döneminden sonra, Ak Parti hükümetlerinin iktidarının ilk yıllarında kamuda mali disiplinin sağlanması sayesinde 2000'li yılların ortalarından itibaren tek haneli rakamlara düşürülmüş olan enflasyon, maalesef son yıllarda siyasi ve ekonomik çalkantılar ve mali disiplinden sapılması nedeniyle tekrar artış eğilimine girmiş ve 2017'den itibaren yeniden çift haneli rakamlara yükselmiştir. 2017'deki yüzde 11,9'luk enflasyon 2018'de neredeyse ikiye katlanmış, 2018 sonunda Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) üzerinden hesaplanan fiyat artışları yüzde 20,3 olmuştur.2019'da biraz gerilese de hâlâ çift haneli rakamlarla ifade edilir düzeydedir. Nitekim TÜİK verilerine göre Aralık 2019'da TÜFE artışı, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,84, on iki aylık ortalamalara göre ise %15,18 olarak gerçekleşmiştir.

Gelişmiş ülkelerin yaklaşık sekiz katı, gelişmekte olan ülkelerin iki buçuk katı, dünya ortalamasının da bir hayli üzerinde olan enflasyonun yükselmesinde rol oynayan başlıca sebepler arasında şunlar sayılabilir: Petrol fiyatları ve döviz kurlarına bağlı olarak ithal girdilerin maliyetlerinde meydana gelen artışlar; askeri operasyonlar, savaş, terörle mücadele ve seçim ekonomisi nedeniyle kamu mali disiplininden uzaklaşılması; kamu harcamalarındaki artışların finansmanıyla bağlantılı parasal genişleme ve bazı piyasalarda gözlemlenen rekabet eksikliği, oligopolleşme ve tekelleşme eğilimi.

c. İşsizlik

İşsizlik bir ekonominin performansını ölçerken bakılan üç önemli makro ekonomik göstergeden biridir. İşlerin yolunda gittiği, üretimi artırabilen bir ekonomi büyür; büyüyen bir ekonomi istihdam yaratır, istihdam yaratan bir ekonomide işsizlik oranı düşer. Öte yandan Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede teknolojik değişim vs. gibi "yapısal nedenler"den ve çalışma yaşına

erişip işgücüne katılanlar, emekli olup piyasayı terk edenler vs. gibi işgücü piyasasındaki "doğal hareketlilik" ten kaynaklanan "doğal işsizlik oranının" yüzde 5-6 civarında olduğu kabul edilir. Oysa Türkiye'de son yıllarda işsizlik oranı bu rakamın iki katından daha yüksektir. İşsizliğin iradi, gayri-iradi, açık, gizli, friksiyonel (geçici), yapısal, mevsimsel vb. çok çeşitli türleri vardır. Ülkeyi yönetenlerin doğru politikalarla, ekonomik canlanmayı ve büyümeyi teşvik eden politikalar sayesinde azaltabilecekleri işsizlik türü "konjonktürel" işsizliktir. İç ve dış gelişmeler, yaşanan gerilimler, belirsizlik ve risklerin yüksekliği gibi nedenlerle ekonomik büyüme sıfıra yakın olunca, işsizlik de azalmamaktadır. Nitekim 2015 yılından beri çift haneli rakamlarda seyreden işsizlik oranı, TÜİK tarafından 10 Ocak 2020 tarihinde açıklanan işgücü istatistiklerine göre, 2019 Ekim ayı itibariyle yüzde 13,4 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde istihdam edilenlerin (fiilen bir işte çalışanların) sayısı 28,3 milyon, istihdam oranı ise %45,9 olmuştur. 15-65 yaş arasında, yani çalışma çağında olan nüfustan çalışamayacak durumda olan (engelli, mahkûm, çalışmaya niyeti olmayan vb.) nüfusun çıkarılmasıyla elde edilen "işgücü" sayısı, Ekim 2019 itibariyle 32,7 milyon, "işgücüne katılım oranı" ise %53 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılım oranı önemli bir gösterge olup, çalışma çağındaki nüfusun ne kadarının çalıştığını veya çalışmaya niyetli olduğunu gösterir. Gelişmiş ülkelerde %60-70 arasında olan bu oran Türkiye'de %53'tür. İşsiz insan sayısı 4,4 milyon civarındadır.

Türkiye'de işsizliğin yüksek olmasının başlıca iki sebebi vardır. Birincisi genç nüfusumuzun yüksekliği nedeniyle her yıl 700 bin dolayında gencin işgücü havuzuna katılmasıdır. İkincisi ve daha önemlisi ise, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yüzünden Türkiye'de yatırımların potansiyelin altında kalması ve Türkiye ekonomisinin yeterince büyüyememesidir. Büyüme için yatırım şarttır. Yatırım için yerli ve yabancı yatırımcının önünü görebilmesi gerekir. Bu ise risk ve belirsizliğin azaltılmasına, öngörülebilirliğin artırılmasına bağlıdır. Aklı başında hiç kimse parasını sokağa atmak, göz göre göre zarar etmek istemez. Bu bağlamda yerli olsun yabancı olsun, yatırımcılar ve sermaye sahiplerinin bir ülkede yatırım yapmak için aradığı esas itibariyle beş şart vardır: 1) Siyasi istikrar, 2) Ekonomik istikrar, 3) Kâr fırsatı, 4) Bürokratik formalitelerin azlığı, 5) Hak arama yollarının açık olduğu, sağlam bir hukuki zemin. Ne yazık ki Türkiye biraz da zamanından evvel altına girdiği, gücüyle mütenasip olmayan riskler ve dış dünya ile gerilimli ilişkileri yüzünden sayılan bu faktörler açısından güven telkin etmemekte, bu da yatırımlara ve işsizliğe olumsuz olarak yansımaktadır.

4. Sonuç

Türkiye'nin gerek ekonomik gerekse siyasi olarak son yıllarda ciddi sıkıntılar ve savrulmalar yaşadığı bir gerçektir. Bu sıkıntıların nereden kaynaklandığı önemli bir sorudur. Bu sorunun maalesef kolay, herkesin mutabık olacağı tek bir cevabı yoktur. Cevap nereden baktığınıza, nelere öncelik verdiğinize, rakamları nasıl okuduğunuza, son tahlilde dünya görüşünüze ve bakış açınıza bağlıdır.

Ülkeyi yönetenler ve iktidar yandaşlarına göre son yıllarda yaşadığımız savrulmalar ve buna bağlı olarak makroekonomik göstergelerde meydana gelen bozulmalar tamamen dış kaynaklıdır. Türkiye'nin yükselişini içine sindiremeyen "dış mihraklar" Türkiye üzerinde çeşitli oyunlar oynamaktadırlar. İstikrarımızı bozmak ve yükselişimizi durdurmak için kirli senaryolar sahneye konmaktadır. Bu bakış açısına göre sorun bizde değil, bizi kıskanan dış düşmanlardadır.

Buna karşılık muhalefete ve iktidarın icraatlarını eleştiren çevrelere göre sorun tamamen bizdenkaynaklıdır. Ortadoğu eksenli bölgesel ve daha genelde küresel güç dengelerini iyi hesap etmeden, sonunu iyi hesaplamadan girişilen hamleler; ülkenin ekonomik, teknolojik ve askeri gücünün üzerinde risk alma iştahı; Ortadoğu'da değişimi yönetme ve Suriye'de rejimi değiştirme konusunda yapılan ölçüsüz hesaplar; ABD ve NATO gibi başlıca uluslararası aktörlerin tümüne birden meydan okuyan dış politikanın bedeli ağır olmuştur. Darbe girişiminden demokrasi ve hukuk devleti açığına, bir ara durmuş görünen terörün yeniden hortlamasına, ülkemize sığınan milyonlarca mültecidenmakro dengelerin bozulmasına kadar hemen bütün olumsuzlukların kaynağı, iktidarın yanlış politikaları ve icraatlarıdır.

İktidar karşıtlığı bağlamında ideolojik-siyasi fanatizme esir olmadan, ama iktidar yandaşlığı bağlamında da başımızı kuma gömmeden, komplo teorilerinin vahşi cazibesine kapılmadan, sağduyulu ve soğukkanlı bir değerlendirme yapmak gerekirse, gerçeğinbu iki aşırı ucun arasında bir yerde olduğunu söylemek mümkündür. Kendimize toz kondurmadan bütün suçu dış mihraklara fatura eden görüş gerçeği yansıtmaktan uzak bir aşırılıktır. Aksine bütün suçu ülkeyi yönetenlere yükleyen görüş de başka bir aşırılıktır. Daha orta yolcu bir yaklaşımla şunu söylemek mümkündür: Dünyanın jandarmalığına soyunan uluslararası aktörlerin, Türkiye'nin uluslararası sahnedebağımsız ve başına buyruk hareket eden etkili bir bölgesel güç olarak yükselmesinden rahatsız olduğu doğrudur. Öte yandan uluslararası ilişkilerde temel belirleyici faktörün ulusal çıkarlar olduğu, her devletin kendi menfaatini kollamaya odaklı bir dış politikatakip ettiği de bir vakıadır. Sözün bittiği, diplomasinin yetersiz kaldığı yerde silahların konuştuğumalûmdur. Bu bağlamda son yıllarda Irak ve özellikle Suriye'de yürütülen vekâlet savaşları ve köşe kapmaca oyunlarının Türkiye'nin iç ve dış dengelerinin sarsılmasında belirleyici bir rolü olduğu izahtan varestedir.

Bu çerçevede bütün kabahati ülkeyi yönetenlere yüklemek belki insaflı olmaz; ama onların da her şeyi doğru, tutarlı ve isabetli yaptığını ileri sürmek mümkün değildir. Son yıllarda yaşadığımız her şey aynen bu şekilde yaşanmak zorunda değildi. Güç dengeleri daha iyi dikkate alınabilir, gücümüzün sınırları daha iyi hesaplanabilir, daha barış ve diplomasi odaklı politikalar tasarlanıp icra edilebilirdi. 15 Temmuz darbe girişimiöncesinde yapılan hata ve ihmaller, karanlık emelleri olduğu anlaşılan bir yapının devlete bu kadar sızdırılması,

darbe girişiminden sonra yaşanan travma, bu travmanın etkisiyle hukuk-adalet alanında yaşanan ciddi sıkıntılar ve yaratılan mağduriyetlerin bedeli ağır olmuştur. İç siyasetin sürekli gerilmesi, tüm dünyaya meydan okuyan, yerli ve yabancı yatırımcıyı ürküten keskin söylemler, kamu mali disiplininden uzaklaşma, kuvvetler ayrılığının giderek ortadan kalkması ve devlet kurumlarının verimli çalışmasını zorlaştıran keyfiliklere kapı aralanması, liyakatten giderek uzaklaşma vb. gibi içerden kaynaklı sorunların varlığını da kabul etmek zorundayız.

Türkiye dünya ekonomisi içindeki payı yüzde 1'inaltında, ithalatını dengeleyecek kadar ihracat yapamayan, en düşük olduğunda bile 30 milyar dolar dış ticaret açığı veren, ekonominin hızlı büyüdüğü dönemlerde sürekliyüksek cari açıklar veren, iç tasarrufları yetersiz, yatırımlarını finanse etmek için dış dünyadan kaynak bulmak zorunda olan bir ülkedir. Batı Avrupa'da 5 milyonu aşkın vatandaşımızekmek parası kazanıyor, 4 milyonu aşkın sığınmacıya ev sahipliği yapıyoruz. Hata üzerinde ısrar lüksümüz de radikal söylemlerle tüm dünyayı karşımıza alma ve düşman çoğaltma lüksümüz de yoktur. Bu çerçevede Türkiye'nin sorunu, bilgisayar diliyle söylersek "donanım" sorunu değil, "yazılım" sorunudur. Köprüler, yollar, havalimanları, hızlı trenler, okullar ve hastaneler konusunda dış dünya ile rahatlıkla yarışabilecek durumdayız. Bizim sorunumuz eğitimde kalite sorunu, demokrasi sorunu, hukuk devleti sorunu, kurumsallaşma sorunu, ehliyet-liyakat sorunu, keyfilikleri önleme sorunu, özgürlüklerin önünü açma ve çeşitlilikleri kucaklama sorunudur. İçerde de dışarda da normalleşme, siyasi gerilimin düşürülmesi, daha yapıcı bir siyaset dilinin geliştirilmesi, dış ilişkilerin normalleştirilmesi, yatırım ortamının iyileştirilmesi, öngörülebilirliğin arttırılması ve bölgesel sorunlarda diplomasinin öne çıkarılmasıTürkiye'nin yararınadır.

Her platformda söylediğimiz gibi, yapılacak siyasi, ekonomik ve hukuki reformlarla Türkiye'nin hukukun üstünlüğüne dayalı, dünyanın en demokratik, en şeffaf, en özgür, en sivil, temel hak ve özgürlüklerin garanti edildiği, ayrımcılığın ve keyfiliğin her türlüsünün ortadan kaldırıldığı bir ülke haline getirilmesi hem ülkeyi rahatlatacak hem de makroekonomik göstergeleri hızla iyileştirecektir.

2019'DA TÜRKİYE SİYASETİ

Yunus Şahbaz

Türkiye siyaseti adına 2019 yılı hayli hareketli geçti. Öncelikle 2015'ten itibaren bir seçim maratonuna dönüşen Türkiye'de bu seçim silsilesinin son halkası 2019 yerel seçimleriydi. 2017 yılında Anayasa değişikliği ve ardından bu değişiklikle Türk politik hayatına giren Cumhurbaşkanlığı sistemi Haziran 2018 seçimleriyle uygulanmaya başlamıştı. İktidar adına bu sistemin pek yeni olduğu bir dönemde Mart 2019'da yerel seçimler yapıldı. Bu seçimlerde de Haziran 2018 genel seçimlerindeki ittifaklar devam ettirildi ve partiler seçimlere büyükşehirlerde çoğunlukla ittifak adaylarıyla girdiler.

Türkiye'de cari siyasal sistem bu haliyle devam ettiği müddetçe ittifak meselesinin siyasal kültürdeki ana belirleyici olacağı gerçeği de değişmeyecektir. Ancak 2019 yılının bu gerçeğe önemli bir katkısı, mevcut politik figürlerden bazılarını aşağı çekmek ya da bu figürlere bir yenisini eklemek olmuştur. 2019 yerel seçimleri ve sonrasında Recep Tayyip Erdoğan'ın karşısına umut olarak çıkarılan Muharrem İnce'nin siyasi kariyeri düşüşe geçmiş, buna karşın, Ekrem İmamoğlu seçimlerden birkaç ay önce hiç kimsenin tanımadığı bir figürken seçimlerden sonra Erdoğan'ın karşısına çıkabilecek en önemli siyasi lider olarak belirmiştir. Gerçi halihazırda Ekrem İmamoğlu bir parti başkanı vs. değil sadece İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'dır. Ancak gerek mazbatasının iptal edilmesi sonrası yaptığı konuşma ve gerekse de seçimlerin tekrar edilmesi ve ikinci kez yapılan seçimi daha yüksek bir oyla alması onu bir anda en popüler lider haline getirmiştir.

2019 yılındaki seçim sonuçlarına dair verileri burada tekrar etmeyi gereksiz buluyorum. Verilere ve bilgiye ulaşmanın bu kadar kolaylaştığı bir dönemde 9-10 ay sonra seçim sonuçlarına ilişkin rakamları tekrar etmek bu sayfaları boşuna işgal etmekten öte bir anlam ifade etmeyecektir. Tikel verilerin dışında, seçim sonuçlarının makro bir analizini çıkarmak ya da partilerin önümüzdeki süreçteki politik angajmanlarına dair birtakım değerlendirmeler yapmak veyahut da mevcut ve yeni politik figürlerin seçimlerden sonraki siyasal performanslarının bir çerçevesini çizmeye çalışmak daha makul bir yöntemmiş gibi geliyor bana. Bu yüzden çok ayrıntılara girmeden ve fakat küçük ayrıntıları da ıskalamadan 2019 yılı siyasetinin makro bir değerlendirmesini yapmaya çalışacağım.

Yerel Seçimler ve Sonrası

Bilindiği üzere 2019 yılı, Mart ayındaki yerel seçimler hazırlıklarıyla başladı adeta. Aday belirleme sürecinde iktidar bloğunu temsil eden Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) daha rahat bir konumda olduğu görülmekteydi. Zira muhalefetin tim konsolidasyon çabalarına ve Muharrem İnce etrafında estirilen rüzgâra rağmen Haziran 2018 seçimlerinden başarıyla çıkmış bir iktidar bloğu söz konusuydu. Öte yandan Cumhuriyet Halk Partisi'nde (CHP) Muharrem İnce liderliğinde Genel Başkan'a açılan muhalefetle uğraşılmaktaydı. Ayrıca Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu sağa açılma politikalarından bir sonuç alamasa da vazgeçeceğe benzemiyordu. Bu şartlar altında iktidar ve muhalefet kanadı adaylarını belirledi. CHP Ankara için 2014'teki adayı Mansur Yavaş'ı gösterirken İstanbul için de Beylikdüzü Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nu tercih etmişti. HDP ise Ankara ve İstanbul başta olmak üzere Diyarbakır dışındaki büyükşehirlerde aday göstermeyeceğini ve dolaylı olarak da CHP-İyi Parti ortak adayını destekleyeceğini deklare etmiş oluyordu. İktidar bloğunun bu adaylara cevabı ise İstanbul'a Binali Yıldırım gibi partinin ağır toplarından birini, Ankara'da da bu tercihin sebebi hikmetini Ankaralılara anlatmanın bir hayli güç olacağı belli olan Mehmet Özhaseki'yi aday göstermişti. Esasında seçim öncesi beklenen iktidar bloğu ve dolayısıyla AK Parti'nin İstanbul'da çok rahat olduğu, Ankara'da ise MHP'li seçmeni ikna edebildiği takdirde seçimi kazanabileceği idi. Zira Mansur Yavaş hem Ankara'nın milliyetçi seçmeni için itibarlı bir isim hem de 2014 seçimlerinde hakkı yendiği düşünülen yani mağdur edildiğine inanılan bir isimdi. Aslında Ankara'daki seçim sonuçları aday gösterilme süresindeki çekinceler ve soru işaretleri üzerinden şekillendi; Ankaralılar tüm proje ve vaatlerine rağmen Özhaseki'yi benimseyemedi; Mansur Yavaş ise, başarısız bir aday gösterilme süreci ve propaganda dönemi geçirse de, seçimleri kazandı. Anlaşılan iktidar bloğu Ankara seçimlerine etki eden en büyük faktör olan Melih Gökçek enkazını etraflıca tahlil edememişti. Zira Mansur Yavaş yerine bir başka aday aynı propaganda ve adaylık sürecini yaşamış olsa ve karşısında da Mehmet Özhaseki değil de bir başka aday olsa idi, sonuç muhtemelen daha farklı, hatta tam tersi olurdu.

İstanbul'da ise, sonucun ilk emareleri Recep Tayyip Erdoğan'ın propaganda sürecinin son günlerini yoğun bir şekilde İstanbul'a ayırmasından sezilmekteydi. Zira Ekrem İmamoğlu, kullandığı dil ve klasik bir CHP'li değilim söylemiyle tanınırlık problemini kısa sürede aştı ve tartışmalı bir sürecin sonunda seçimleri kazandı. Aslında İstanbul özelinde geçerli olmak üzere, AK Parti'nin kendi teşkilatının bu sonuçlarda etkili olduğu iddia edildi. Zira gerek parti içi hesaplar gerekse de Binali Yıldırım'ın teşkilatla koordineli çalışamaması ve hatta çoğunlukla yalnız bırakılması üzerine epeyce iddia ortaya atıldı; bu iddiaların farklı neviden başkaları hâlâ atılmaya da devam ediyor. Ancak Ekrem İmamoğlu'nun seçim sonrası ve

hatta ikinci kez kazandıktan sonraki süreçteki performansı dikkate alınırsa İstanbul seçimlerini "İmamoğlu'nun kazanmadığı, AK Parti'nin kaybettiği" argümanının daha bir haklı olduğu söylenebilir.

Ankara ve İstanbul başta olmak üzere, iktidar bloğu ve özellikle AK Parti'nin kaybettiği büyükşehirlerin o şehre özgü spesifik nedenlerinden söz edilebilir. HDP'nin Ankara ve İstanbul'da CHP-İyi Parti bloğuna eklemlenmesi bunlardan biridir. Özellikle İstanbul için bunun hayli belirleyici olduğu söylenebilir. Fakat diğer taraftan, Türkiye genelinde, özellikle de Ankara ve İstanbul gibi büyükşehirlerde bu sonuçların ortak sebeplerinden de söz etmek gerekir. Bunlardan ilki ve en önemlisi, AK Parti'nin kentli ve eğitimli orta sınıfla ünsiyet bağını kaybetmeye başlamasıdır. Bu kaybedişin ilk kez 2017 referandumunda görüldüğü söylenebilir ancak Haziran 2018'deki başarı kısmen bunun göz ardı edilmesine sebep olmuştu. Yerel seçimler ise bu gerçeği apaçık izhar etmiştir: AK Parti artık büyükşehirlerde yaşayan kentli orta sınıftan eskisi kadar oy alamamaktadır.

Bu tespiti yaparken şu gerçeğin farkında olmak gerekir; AK Parti iktidara gelirken daha çok siyasal, toplumsal ve ekonomik olarak mağdur ve yoksun kitlelerin desteğini kazandı. AK Parti'nin en büyük oy tabanı bu kitlelerdi. Dini diledikleri gibi yaşayamamaktan, hukuk ve eğitim gibi alanlarda eşit muamele görmemekten muzdarip kitleler AK Parti'nin en geniş seçmen sosyolojisini temsil etmekteydi. Ancak bu kitlelerin çoğunluğu AK Parti iktidarıyla birlikte bu mağduriyet ve yoksunluklarından kurtuldukları gibi bir orta sınıflaşma yaşadılar. Büyük oranda da kentlerin muhafazakâr yeni orta sınıfını teşkil eder oldular. AK Parti, İstanbul seçimlerinde bariz bir biçimde görüldüğü gibi, Başakşehir, Üsküdar, Fatih gibi bu İslâmî/muhafazakâr orta sınıflaşmanın fazlaca yaşandığı yerlerde ciddi oy kayıpları yaşadı. Bu kitleler Saadet Partisi gibi İslâmî partilere de yönelmekle beraber, esas olarak CHP'ye ve dolayısıyla da Ekrem İmamoğlu'na oy verdiler. Başka şekilde söylersek, bir anlamda AK Parti zamanında ve AK Parti eliyle oluş(turul)an şehirli orta sınıfın AK Parti'den kopuşuna şahit olmaktayız. Ya da tam tersinden söylersek, AK Parti'nin bu kitlelerden kopuşuna ve daha dar, daha taşralı diyebileceğimiz bir sosyolojik kitleye yaslanmasına ve hatta mahkûm olmasına. Buna, AK Parti'nin gençler arasında en az teveccüh edilen partilerden biri olmasını da eklemek gerekir. Zira AK Parti'nin kurulduğu 2002 yılından çok farklı bir gençlik sosyolojisiyle karşı karşıya olduğumuz gerçeğini görmemiz ve partilerin de buna göre siyaset ve söylem üretmesi gerekmektedir. AK Parti'nin, sosyalleşmesini büyükşehirlerde yaşayan ve AK Parti iktidarı dışında bir iktidar yaşamamış bu kitlelerle sağlıklı bir etkileşim kuramadığı, en azından seçim sonuçlarına bakılarak, söylenebilir.

Diğer taraftan, beka söylemi ise, Haziran 2018 seçimlerinde, bir konsolidasyon sağlamak için yeterli görünürken, bu durum geçerliliğini seçmen nezdinde kaybetmektedir. Ya da şöyle söylemek mümkün; seçmen

beka mücadelesini kabul etse bile iktidar bloğuna sırf bu sebepten ötürü destek vermemektedir. Daha açığı, beka mücadelesinin iç siyaset ve seçim gündemi olmasına itiraz etmektedir. Bunun yerine, daha pratik ve pragmatik konu ve söylemleri öne çıkaran siyasi figürlere teveccüh göstermektedir. Ekrem İmamoğlu'nun yapmaya çalıştığı şey de tam da buydu; hem kucaklayıcı bir dil kullanmaya özen gösterdi hem de yoğun olarak iktisadi meseleleri gündeme getirdi.

Yeni Politik Figürler

İmamoğlu'nun Mart seçiminde İstanbul'u kazanması, mazbatasının iptal edilmesi ve sonra da Haziran'da tekrar kazanması onu yeni bir siyasi figür olarak bir anda Türkiye'nin gündemine oturttu. İmamoğlu siyasete sağ gelenekte başlamış bir isim ve klasik anlamda tipik bir CHP'li değil. Fakat CHP'nin daha önce sağ siyasetten göstermiş olduğu diğer isimlerden de farklı. İmamoğlu hem CHP'nin laiklik, Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet gibi tüm değerlerine bağlılığını deklare eden hem de camide Kur'an okumak gibi en sağda liderlerde görülebilecek sağ refleksleri de gösterebilen birisi. Bu da, sağdan transfer edilen diğer isimlere nazaran muhafazakâr kitlelerin de ona oy vermesini mümkün kıldı. İmamoğlu kampanya döneminde sürekli ailesini, kendisinin de bir baba olduğunu vs. gündeme getirdi. Diğer bir deyişle, kendi ve ailesi üzerinden, "zengin ama bizden biri", "CHP'li ama annesi başörtülü" imgesi oluşturmayı başardı. Kampanya danışmanının daha sonra yazdığı kitapta da belirttiği gibi açık bir "kampanya makinesiyle" üretilen, her eylemi ve söylemi özenle seçilen bir figür olarak tasvir etmek mümkün İmamoğlu'nu.

İmamoğlu'nunİstanbul Belediye Başkanı olduktan sonra pek de başarılı bir başkanlık sürdüremediğini tespit etmek gerekir. Bunun en büyük sebebi, her hareketinde görüldüğü gibi İmamoğlu'nun Cumhurbaşkanlığı seçimlerine hazırlanmasıdır. Kendisinin cumhurbaşkanı adayı olup olmayacağı şeklindeki sorulara hep açık uçlu cevaplar verdiği gibi, özellikle Türkiye'nin genel siyaset gündemini belirleyen meselelerde hep ön plana çıkmaya çalışan bir belediye başkanı görüntüsü çizdi. HDP'li belediyelere kayyum atanmasına ilk tepki gösterenlerden biri olduğu gibi bizzat Diyarbakır'a giderek görevden alınan sabık belediye başkanlarını ziyaret ederek onlara destek verdi. Yine Elâzığ depreminde kendi partisinin genel başkanından bile önce deprem bölgesine gitti ve fakat sonrasında Erzurum'a kar tatiline gitmesi birçok eleştiriye sebep oldu. Öte yandan Chatham House gibi uluslararası arenadaki ziyaretleri de hayli tartışıldı.

Ancak gözden kaçırılmaması gereken nokta şu; İmamoğlu siyasal anlamda henüz rüştünü ispatlayabilmiş bir siyasetçi değil. Seçim kazanması kendisi için önemli bir başarı olarak görülebilir, ancak seçim sonuçlarını etkileyen HDP gibi İstanbul'a özgü dinamiklerle AK Parti'nin seçim sürecini doğru yürütememesi gibi faktörleri de göz önünde tutmakta fayda var. Diğer yandan Türkiye geneline hitap edecek bir siyasetçinin öncelikle İstanbul'daki

yaptıklarıyla konuşulur olması gerekir. Oysa tam tersine İmamoğlu yaz döneminde yaşanan sel felaketi gibi doğrudan İstanbullunun meselelerinde aktif bir rol üstlenemedi. Dahası Bodrum tatilini yarıda kesip gelmedi; yoğun eleştiriler üzerine gelip bir gün sonra tekrar Bodrum'a döndü. Yine Elâzığ depreminde de, bölgeye Devlet erkanından sonra giden ikinci liderdi; ancak hemen Erzurum'a geçmesi ve ailesiyle tatil yapması itibarına ciddi zararlar verdi.

İmamoğlu bu tür kriz durumlarını hep popülist eylemlerle atlatmaya çalışıyor. Söz gelimi, kayyum atanan belediyelerin sabık başkanlarını ziyareti yoğun bir şekilde eleştirilirken, israf olduğunu iddia ettiği belediyeye ait araçları Yeni Kapı'da sergiledi ve bir andan kamuoyu algısını kendi lehine döndürmeyi başardı. Elâzığ depreminden sonra da, kendisinin bir ailesi ve bir baba olduğu, çocuklarına vakit ayırması gerektiği ve kendisinin diğer siyasetçiler gibi olmadığını belirtip 'Halk bana alışacak' demesi, halkın da hassas gördüğü aile, çocuk gibi mefhumlar üzerinden mütekebbirane bir telafi girişimiydi. Bu tür popülist PR çalışmaları İmamoğlu'na seçim kazandırdı; kendisini kurtarıcı gibi gören kitleler için de meşrulaştırıcı argümanlar olarak görülebilir, ancak uzun vadede programı olmayan, salt PR ve kampanya makinesinin ürettiği bir lider etiketi İmamoğlu'nun üzerine daha çok yapışacaktır. Zira İmamoğlu göreve geldikten sonra programla değil PR'la siyaset yapmaya çalışmaktadır. PR'a dayalı bir siyasetle ülke yönetmeye talip olmak 2020'nin iletişim ve teknoloji dünyasında mümkün değildir. Kısa vadeli kazanımlar uzun vadeli planlar ve projeler için bir hazırlık süreci olarak görülmeyip kısa vadeli kazanımlardaki strateji uzun vadeli siyasal vizyonlara teşmil edilmeye çalışılırsa, bunun halk nezdinde bir karşılığı olmayacaktır. Hasılı, İmamoğlu önce İstanbul'u yönetmeli, ondan sonra başkaca görevlere talip olmalıdır. Aksi taktirde yükselişi gibi düşüşü de hızlı olabilir.

Rahmi Turan'ın İddiası

2019'a damga vuran bir diğer önemli gelişme ise Sözcü Gazetesi yazarı Rahmi Turan'ın Recep Tayyip Erdoğan'ın Külliye'de bir CHP'liyle görüştüğü ve onu CHP'nin başına geçirmeye çalıştığı yönündeki iddialardı. Turan daha sonra bu ismin Muharrem İnce olduğunu açıkladı. Ancak iddia hem Recep Tayyip Erdoğan hem de İnce tarafından kesin bir şekilde yalanlandı. Haliyle iddianın asılsız olduğu ortaya çıktı, ancak Kemal Kılıçdaroğlu'nun iddianın hemen ardından böyle bir ismi bildiği yönündeki beyanatı meseleyi bir anda CHP'nin parti içi krizine dönüştürdü.

Büyük ihtimalle operasyon olduğu belli olan bu iddia ise CHP'deki kriz yönetiminin henüz pek de gelişmediğini göstermektedir. CHP yakın zamana kadar hep parti içi krizlerle anılan ve enerjisini ülke siyasetine ve meseleleri yerine parti içi krizlerini çözmek için harcayan bir partiydi. Ancak 2019'un sonlarına doğru patlayan kriz, CHP'nin son dönemdeki belediyeler üzerinden algısının pozitif yönde değişmesine rağmen parti içi krizlerde pek de mesafe

kat edemediğini göstermektedir. Ayrıca bu tür operasyonlarla partileri, siyasetçileri ve daha genel anlamda ülke siyasetini dizayn etmeye çalışmak FETÖ'nün eskimiş bir taktiğidir. Ülke gündeminin ıskalanması, siyaset kurumu ve ilgili siyasi kişilerin enerji ve gayretlerini bu tür operasyonel müdahalelerle yıpratması gibi sonuçları olmaktadır. CHP'nin hem parti içinde hem de ülke siyasetinde bu tür taht oyunlarıyla anılır olmaktan kendini kurtarması gerekmektedir. Ancak son olaya başta Kemal Kılıçdaroğlu'nun gösterdiği refleks CHP'deki siyasal aklın bu kadar olgunlaşmadığını göstermektedir.

Yeni Siyasal Hareketlenmeler

Haziran'da tekrar edilen İstanbul seçimlerinden sonra daha da hızlanan bir diğer gelişme ise içlerinden eski Başbakan ve bakanların da olduğu eski AK Partili isimlerin parti kurma girişimleriydi. Abdullah Gül, Ali Babacan ve Ahmet Davutoğlu gibi isimlerin AK Parti'yle birtakım ayrılıklar yaşadığı biliniyordu ve hatta Haziran 2018 seçimleri öncesinde Abdullah Gül'ün muhalefetin ortak Cumhurbaşkanı adayı olması bile gündeme gelmişti. Tüm bu fikri ayrılık emareleri 2019 yılında ete kemiğe büründü ve bu isimler AK Parti'den ayrı örgütlenme girişimlerini başlattılar. Ahmet Davutoğlu 2019 bitmeden Gelecek Partisi'nin kuruluşunu ilan ederken Abdullah Gül'le beraber hareket ettiği bilinen Ali Babacan da parti çalışmalarına devam ediyor. Partinin resmi kuruluşu birkaç seferdir ertelense ve bu yüzden de kamuoyundaki muhtemel heyecanını yitirmeye başlasa da Babacan'ın partisini 2020'nin başlarında kurması bekleniyor.

Yeni partilerin önündeki en büyük problem, ayrıldıkları AK Parti'den hangi noktada ayrıştıklarını ve dolayısıyla kendilerine nasıl bir siyasal kimlik ve vizyon inşa edeceklerinin tam belirgin olmamasıdır. Hem Ahmet Davutoğlu hem de Ali Babacan, bazı anlaşmazlıklar olsa da, yakın zamana kadar AK Parti içerisinde aktif görevler üstlenmiş kişilerdi. Bu yüzden de iktidarı eleştirdikleri her noktanın bir şekilde kendileriyle de ilişkilendirilmesi söz konusu olacaktır. Özellikle de Ahmet Davutoğlu Suriye politikası münasebetiyle epeyce tartışılmaktadır. Kişisel deneyimleri dışında parti politikaları olarak da AK Parti'den ne ölçüde ayrışacakları, parti kimliklerini hangi prensipler üzerinden bina edecekleri tam netleşememiştir. Ali Babacan'ın ANAP modelinde liberal-muhafazakâr bir kadro hareketi oluşturmaya çalıştığı söylenebilir. Ancak bunun için yeni ve özgün kadrolar ihdas etmede problemler yaşayabilir; zira Babacan'ın ekibinde yer aldığı iddia edilen birçok eski AK Parti'li bakan ve milletvekili bulunmaktadır. Sanat ve akademi dünyasından yeni yüzlerin de isimleri geçmekle beraber bunların halk nezdindeki popülerlikleri ise hayli tartışmalıdır. Dolayısıyla da Ahmet Davutoğlu'nun partisinin daha çok 'Davutoğlu' ismi üzerinden şekillenmesine karşın, Babacan'ın hareketi dar bir elit etrafında oluşturulmuş bir kadro hareketi ile sınırlanmak gibi bir riskle

karşı karşıyadır. Kaldı ki karizmatik otorite ve liderlerin kitleleri mobilize etmede daha başarılı olduğu Türkiye siyasal gerçekliğinde böyle bir kadro hareketiyle başarılı olma şansı daha zayıftır. Buna bir de partinin kurulma sürecinin ertelemelerle daha da muğlak hale gelmesini ekleyince Babacan'ın hareketinin kitleselleşme problemi yaşayabileceğini söyleyebiliriz.

Son olarak, Barış Pınarı Harekatı'ndan söz etmek gerekir. Suriye 2011'den bu yana Türkiye'nin alelade bir dış politika sorunu değil, milyonları bulan Suriyeli ve Suriye'nin kuzeyindeki YPG gibi Kürt devleti provalarıyla adeta bir iç sorun haline gelmiştir. Önceki yıllarda da Suriye sınırının ötesine sınır ötesi harekât gündeme gelmekle beraber, Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve en son Barış Pınarı Harekatıyla Türkiye Güney sınırlarını güvenceye almak ve ülkesine gelen göçmen nüfusu dizginlemek istemektedir. Açıktır ki, Suriye topraklarında YPG üzerinden oluşturulacak her türlü siyasal entite Türkiye için bir beka sorunudur. Çünkü YPG, PKK ile bir ve aynı şeydir. Aynı şeyi istemekte ve Türkiye'ye karşı da aynı argümanları kullanmaktadır. Türkiye'nin büyükşehirlerinde yaşanan intihar saldırılarının birçoğu Suriye'nin kuzeyinde planlanmıştır. Ayrıca sınır şehirlerine yani sivillerin üzerine YPG tarafından sık sık saldırılar yapılmakta (idi). Türkiye tüm bunları engellemek için Barış Pınarı Harekatı'nı yaptı. Ancak Türkiye'nin Suriye özelindeki en büyük sorunu İdlib'tir. Zira İdlip'e Rusya ve Suriye'nin yapacağı bir harekât Türkiye'ye doğru büyük bir göç anlamına gelecektir. Diplomatik kanallardan Rusya ile yürütülen görüşmelerin de, başarısız olacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla da ilerleyen süreçte İdlib Türkiye için daha sıcak bir mesele olmaya devam edecektir.

Toparlamak gerekirse, Türkiye'de mevcut siyasal aktörler ve partilere karşı toplumdan bir tepki yükseldiği görülmektedir. Bunun en büyük sebebi de kur krizinin de tetiklediği artan enflasyon gibi iktisadî gerekçelerdir. İşsizlik artmakta, halkın alım gücü de düşmektedir. Ancak bu kopuş 2001 Krizi'nde olduğu gibi, mevcut tüm siyasi aktörleri cezalandıracak bir hayal kırıklığı boyutunda değildir henüz. Bunda yeni ve umut vaat eden siyasal aktör ve partilerin olmayışı gibi AK Parti gibi iktidardaki partilerden tam anlamıyla ümit kesilmemesi de etkili olmaktadır. 2020 ise, çok büyük sürpriz olmazsa şayet, seçimsiz bir yıl olacaktır. Bu hem iktidar bloğuna kendini yeniden ispatlamak ve gerekli reformları yapmak için bir fırsat hem de muhalefet ve yeni siyasi aktör ve partiler için de rüştünü ispat etme imkânı sağlayacaktır. Ancak her türlü şart ve şeriatta mevcut iktisadi göstergeler başta olmak üzere, halkın devlet bürokrasisinde, yeni sistemin yapısal sorunlarının aşılarak hizmete öncelik verilmesinde yoğun bir beklentisi vardır. Bu beklentileri iktidar bloğu karşılayabildiği ölçüde iktidarını tahkim ederken, muhalefet de bu göstergeler üzerinden kendine alan açmaya çalışacaktır. Dolayısıyla da 2020'nin, kuru, cılız ve ucuz siyasal polemiklerin daha az, iktisadi, toplumsal ve kültürel düzlemdeki hizmet ve söylemlerin daha çok olduğu bir yıl olması,

MİLLET İTTİFAKININ PİRUS ZAFERİ Mİ?

Yunus Şahbaz

Türkiye'de yerel seçim sonuçlarını değerlendirmek genel seçimlere göre daha pragmatist yaklaşımlara sahne olabilmektedir. Zira yerel seçimlerde belediye başkanlığı için alınan, belediye meclis üyelikleri için alınan oylar ve bazı sembolik şehirlere ilişkin sonuçlar farklı değerlendirmeler yapmaya müsait bir yapı sunmaktadır. Genel anlamda yerel seçimlerin yerel değil de genel seçim atmosferinde geçmesi gibi yerel sonuçlar da genel siyasete matuf birtakım etkilerle de değerlendirilebilmektedir. 31 Mart 2019 yerel seçimlerinden çıkan sonuçlarla da aslında bu iki husus teyit edilmiş oldu; hem farklı bakış açılarına göre farklı başarı hikayeleri oluşturmak hem de yerel değil genel siyasete ilişkin birtakım domino etkisinden söz etmek mümkün.

31 Mart yerel seçimlerinin kendinden önceki seçimlerden önemli bir farklılığı ilk kez, hem de yasal bir zemini olmamasına karşın, ittifaklarla seçime girilmesiydi. Türkiye siyaseti ittifak sistemine artık alışmaya başladı zira 16 Nisan Referandumu sonrası teşekkül eden seçim sistemi ittifakları zorunlu kılmakta ve 24 Haziran'da da hukuken bu ittifaklar yapılmıştı. Ancak yerel düzeyde ilk kez 31 Mart seçimlerinde partiler ittifaklarla seçime girdiler. Bilindiği üzere, 24 Haziran'daki gibi AK Parti ve MHP Cumhur İttifakı'nı oluştururken, CHP ve İYİ Parti Millet İttifakını oluşturdu. HDP de özellikle büyükşehirlerde aday göstermeyerek bu ittifaka örtülü destek verdi.

31 Mart seçim sonuçlarına bakıldığı zaman moral üstünlüğün bu ittifak bileşenlerinden Millet İttifakında olduğunu söylemek mümkün. Zira resmi olmayan sonuçlara göre Millet İttifakının büyük bileşeni CHP İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Antalya gibi Türkiye'nin büyük büyükşehir belediyelerini kazanmış durumda. Bunlarda İzmir zaten CHP'nin kalesi olarak biliniyor; Adana ve Mersin'de HDP faktörü etkili olurken, Antalya da CHP adına sürpriz bir sonuç oldu. Ankara ise, seçimlerden önce 'bıçak sırtı' olarak değerlendiriliyordu fakat Mansur Yavaş'ın daha rahat bir netice elde ettiğini söylemek mümkün. Ancak Millet İttifakı ve CHP adına hiç kuşkusuz en büyük sürpriz İstanbul oldu. Zira İstanbul'da CHP adayı Ekrem İmamoğlu belki kendi partililerinin beklediğinden bile fazla oy aldı; şayet seçimler mevcut

durumdaki oy sayılarıyla tescillenirse İstanbul'un yeni belediye başkanı da kendisi olacak.

Ankara'nın başkent olması ve CHP'nin 1994 yılından sonra ilk kez kazanmasının sembolik bir önemi var. İstanbul ise Türkiye'nin ulusal ve uluslararası anlamda en büyük metropollerinden birisi. Özellikle uluslararası iş ve ekonomi dünyası aktörlerince İstanbul'u iktidarın kaybetmesi önemli bir gelişme olarak görülecektir. Ulusal anlamda ise, İstanbul mevcut Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın siyasal kariyerinde tırmanışa geçtiği ve rüştünü ispatladığı bir deneyimi ifade eder. Hem İstanbul'un kaybedilmesi hem de Ekrem İmamoğlu üzerinden benzeri bir senaryo kurgusunun yapılmaya başlanması meselenin sembolik tarafını daha da artırmaktadır.

Alternatif Sunamamak

Ancak seçim sonuçlarının Millet İttifakı adına salt toz pembe bir manzara sunmadığını da tespit etmek gerekir. Büyükşehirlerin kazanılması başlı başına önemlidir. Fakat genel anlamda bakıldığında Millet İttifakı için bu seçimin daha iyi sonuçlar almaya imkân verecek koşulları mevcuttu. Ekonomik göstergeler pek iyiye gitmiyor; yaz aylarındaki kur krizinin etkileri artık fazlasıyla hissedilmeye başlandı ve işsizlik ile enflasyon rakamları AK Parti iktidarları ortalamasının hayli üzerinde. Tanzim Satış Çadırları gibi iktidar adına hayli dezavantajlı gelişmeler de oldu. Ancak seçmenin tüm bu olumsuzluklara karşın muhalefet kanadını bir alternatif olarak görmediği anlaşılıyor. Sadece iktidarı uyarmak ve seçim döneminde popüler olan bir tabirle 'kulağını çekmek' için seçmenin Millet İttifakına kısmî bir teveccüh gösterdiği anlaşılıyor. Millet İttifakının Büyükşehir kazanımları dışındaki genel tabloya bakıldığında da bu durum anlaşılabilir. Zira CHP oyunu artırsa da, Muharrem İnce'nin 24 Haziran'da aldığı oy oranına yakın bir oy aldı. İYİ Parti ve HDP ise oylarını düşürdü. İYİ Parti hiç il belediye başkanlığı kazanamazken, HDP Şırnak da dahil Doğu'daki 4 il belediye başkanlığını kaybetti. Tüm bu ekonomik olumsuzluklara karşın ve asıl önemlisi hâlâ iktidar partisi olarak AK Parti seçimlerden açık ara birinci çıktı. Cumhur İttifakı da 24 Haziran seçimlerindeki oy oranına yakın bir oy aldı.

Dahası muhalefet kanadının bir siyasal ajandasının olmaması, daha çok pragmatist saiklerle bir araya gelen bir yapı arz etmesi de ilerisi için çok da iyimser bir tablo sunmuyor. Propaganda döneminde de ekonomik huzursuzlukları kısmen kullanması dışında Cumhur ittifakının 'beka meselesi' söylemi dışına çok da çıkamadı. Özellikle Ankara'da seçmene somut projeler ve programlar sunması noktasında hayli zayıf kaldığı görüldü. Ankara'da Mansur Yavaş'a karşı başka bir isim aday gösterilse ve Melih Gökçek'in seçmen üzerindeki bıraktığı enkaz daha iyi hesaplansa Yavaş'ın propaganda performansıyla bu seçimleri kazanması çok daha zor olurdu. Seçmenin Millet İttifakına kısmî bir teveccüh göstermesine

karşın bir iktidar alternatifi olarak görmemesinin esas nedeni Millet İttifakının heybesinin boş olduğunu düşünmesindendir. Aksi taktirde, mevcut ekonomik ve sosyal şartlar düşünüldüğünde, AK Parti'nin kayıpları daha dramatik olabilirdi.

CHP'nin Stratejisi

Millet İttifakı ve özellikle CHP'nin başarı sayılabilecek sonuçları nasıl aldığı ise ayrı bir tartışma konusu. Zira seçimlerden önceki dönemde CHP son yıllardaki en hararetli aday gösterme süreçlerinden birini yaşadı. Gösterilen ve gösterilmeyen adaylar yüzünden parti genel sekreterinin istifası da dahil sert tepkiler gösterildi. CHP'nin özellikle Ankara ve İstanbul'da sağ kökenli isimleri aday göstermesi çokça tartışıldı. Ancak seçim sonuçlarıyla birlikte bu tartışmalar büyük oranda nihayete erdi. Çünkü CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun Ankara ve İstanbul'daki aday stratejisi tutmuşa benziyor. Kılıçdaroğlu son seçimlerde yaptığı gibi yine partinin geleneksel tabanına uymayan sağ kökenli adaylara yöneldi. Bu stratejinin önceki seçimlerde tutmamasının sebebi parti yönetimi ile gösterilen adayların farklı tellerden çalıyor olmasıydı. Bir de seçimlere yakın zamanlarda muhafazakâr seçmeni ürküten söylem ve davranışlar AK Partili kararsız seçmeni kendi partisi etrafında konsolide ederdi. Ancak bu seçimlerde özellikle CHP parti yönetimi bu tür seçmeni ürküten söylem ve eylemlerden uzak durdu. Kampanya başlangıcında yine üst perdeden bir anti-Erdoğanizm söylemi tutturulmaya çalışılsa da bu söylem zamanla terkedildi. Beka meselesinin yerel seçim gündemi olmadığı vurgulandı; muhafazakâr seçmenle bir problemin olmadığı özellikle adaylar tarafından sıklıkla dile getirildi. Daha net bir ifadeyle özellikle CHP adına şunu söylemek mümkün; CHP yönetimi kendisini geri çekerken adayları öne sürdü. Bu ilk başta adayların partisiz ve örgütsüz bir seçim kampanyası yapması gibi manzara ortaya çıkarırken zamanla CHP lehine bir durum oluşmaya başladı ve nihayetinde bu da sandığa yansıdı. Hatta Millet İttifakına gönül ve umut bağlayan bazı yazar-çizer isimlerin Kemal Kılıçdaroğlu ve CHP yönetimine 'gölge etme' şeklinde yorumlanabilecek 'kibarca' önerilerde bile bulunduklarını gözlemlemdiğimi söyleyebilirim.

CHP'nin bu seçimlerdeki kısmî başarısının bir diğer sebebi kurulan ittifak stratejisiydi. Bunda da Kılıçdaroğlu'nun başarılı olduğu söylenebilir. Kılıçdaroğlu yine sağ seçmene açılma üzerine aday profillerini oluşturdu. Bu stratejinin riski ise şuydu; 24 Haziran seçimlerinde olduğu gibi seküler-ulusalcı tabanı İYİ Parti'ye kaptırmak. İYİ Parti'yle büyük şehirlerde ittifak yaparak bu riski ortadan kaldırdı. İkinci risk de şuydu; daha sol-sosyal demokrat kesimleri HDP'ye kaptırmak. HDP'yi ittifaka örtülü olarak dahil ederek bu riskin de önüne geçmiş oldu. Hatta Alper Taş gibi sembol isimleri aday göstererek sol-sosyalist kamuyu da ihmâl etmediğini göstermiş oldu. Bunlardan özellikle HDP oylarını

alma stratejisinin İstanbul ve Ankara için hayati olduğunu düşünüyorum. Zira CHP İstanbul ve Ankara'da 2014 yerel seçimlerinde aldığı oyları aldı. AK Parti de iki ilde kabaca aynı oyları aldı. Ancak CHP, MHP'ye kızgın, İYİ Parti'ye gitmesi kuvvetle muhtemel seküler-milliyetçi oyları alarak ve HDP'nin oylarını da kendi bünyesine dahil ederek avantajlı duruma geldi. AK Parti'nin kendi tabanını konsolide etmek için kullandığı sert anti-HDP söylemi de bu kitleleri CHP'nin adayı etrafında konsolide eden bir faktör oldu. Kemal Kılıçdaroğlu'nun bu stratejisini bozabilecek tek faktör DSP'nin çıkışıydı. Ancak DSP CHP'ye tepkili olacağı düşünülen Kemalist oyları alamadı. Hatta güçlü adaylarla girdiği Şişli, Avcılar gibi yerlerde bile bir netice elde edemedi. Dolayısıyla CHP'ye katılan Kürt kökenli seçmenin ve muhafazakâr-milliyetçi seçmene ek olarak, CHP kendi Kemalist tabanını da konsolide edebildi.

İYİ Parti'yi 'İyi Bilirdik'

Millet İttifakının diğer bir ortağı İYİ Parti için ise daha kötümser bir tablo ortaya çıktığı söylenebilir. Zira belirtildiği gibi İYİ Parti hiç il belediyesi kazanamadı. Görece güçlü olduğu belirtilen Antalya'nın ilçelerinde bile sadece iki ilçe alabildi. Zaten seçimler öncesinde de parti içinde kriz alametleri kendinin göstermeye başlamıştı. Seçimlerden hemen sonra da Ümit Özdağ açıklamalarıyla bu krizin daha da derinleşeceğinin sinyallerini verdi.

CHP ne kadar Millet İttifakının kazançlı tarafıysa, İYİ Parti de o kadar kaybeden taraf. Bu seçimler İYİ Parti için kendi varlığını ve rüştünü ispat etmek adına önemli bir eşikti ancak hayli olumsuz bir sonuç aldıkları da ortada. Bu durumu partiye yakım isimler CHP'ye kazandıran asıl katalizörün İYİ Parti olduğu ve bundan sonra Türkiye siyasetinde İYİ Parti gerçeğinin kabul edilmesi gerektiği gibi bir saikle meşrulaştırmaya çalışsa da siyasi realiteler başka bir gerçekliğe işaret etmektedir. İYİ Parti'deki krizin temel sebebi, partinin kendisine bir kimlik oluşturamamasıdır. AK Parti'nin hâlâ %40'larda oy aldığı bir siyasal ortamda merkez sağ siyaset boşluğundan bahsedilemez; dolayısıyla İYİ Parti'nin merkez sağa yerleşme söylemi havada kalmaktadır. Milliyetçi oylar MHP'den kopmak yerine daha çok MHP etrafında konsolide olduğu için milliyetçi seçmen nezdinde de İYİ Parti'ye yoğun bir teveccüh olduğu söylenemez. Haliyle İYİ Parti milliyetçi bir parti de olamadı. Ancak CHP'nin sağa ve HDP oylarına talip politikalarından rahatsız seküler-ulusalcı tabanı için cazibe haline gelebilen bir partiden söz etmek mümkün. Bu da ittifak mantığında İYİ Parti'ye çok da bir alan açmayacaktır. 24 Haziran seçimlerinde Meral Akşener'in cumhurbaşkanı adayı olarak aldığı oy ile 31 Mart seçimlerinde ittifakla CHP'ye bırakılan şehirlerin dışındaki yerlerde aldığı oy oranı arasında bu zaviyeden bir paralellik kurabiliriz. Bir başka deyişle, seçmenin CHP'den uzaklaşmadığı durumlarda

İYİ Parti bir aktör olarak ortaya çıkamamaktadır.

Girdiği her iki seçimden aldığı başarısız sonuçlar partinin varlığını sorunsallaştıracak ve yeni arayışlara sebebiyet verebilecektir. İYİ Parti merkez sağ ya da milliyetçi bir hüviyet kazanamadığına göre, Avrupa'daki radikal sağ partilere benzer 'radikal sağ' bir hüviyete evrilmesi söz konusu olabilir. Nitekim hem Meral Akşener'in 24 Haziran seçimlerindeki Suriyeli göçmenlere yönelik söylemleri hem de İstanbul Fatih'teki İYİ Parti adayının 31 Mart seçimlerindeki söylemleri radikal sağ söylemle uyuşmaktadır. Ayrıca Türkiye'de MHP'nin de merkeze yaklaşması İYİ Parti'ye bu alanda bir kapı açabilir. Ancak Türkiye'de seçmenin radikal sağ ya da sol 'marjinal' partilere ne kadar teveccüh göstereceği ise tartışmalıdır. Zira Türkiye'de seçmen bazı popülist söylem ve isimlere itibar eder gözükse de sandık başına gittiği zaman daha rasyonel saiklerle hareket etmektedir. Ülkenin genel durumu, istikrarın bozulmaması, ekonomik göstergeler, devletin âlî menfaatleri gibi saikler seçmen üzerinde daha etkili olabilmektedir. Bu perspektiften bakınca da İYİ Parti'nin siyaseten alan bulmakta zorlanacağı söylenebilir. Şayet İYİ Parti oluşması muhtemel parti içi ihtilafları çözemezse ve CHP'yle yaptığı ittifakı sonlandırıp kendisi yeni bir söylem ve kimlik oluşturamazsa çok da uzun olmayan bir gelecekte İYİ Parti için 'iyi bilirdik' sözünü kullanmak durumunda kalabiliriz.

Kimlik Sınırlarının Belirsizleşmesi

Seçim sonuçlarıyla birlikte yeni bir siyasal sosyolojinin de belirmeye başladığı söylenebilir. Bu seçimlerde artık 2000 doğumluların da oy kullanmaya başladığı düşünülürse, Türkiye'de siyasetin geleneksel kodlarıyla sürdürülmesi artık imkânsızdır. Söz gelimi AK Parti 1994 seçimlerini gündeme getirip '94 ruhundan söz etse de, birçok seçmen zaten '94 sonrasında doğduğu için bu söylemin bir karşılık bulduğu söylenemez. Bunun yanında artık kimlik siyasetinin yeni sosyolojide belirsizleşmeye başladığı söylenebilir.

Millet İttifakının ve özellikle CHP'nin büyükşehirlerdeki başarısında bu kimlik siyasetini ikinci plana attığını da söylemek mümkün. Ancak İYİ Parti her ne kadar bir kimlik oluşturamasa da bir siyasal program ve ajanda üzerinden kendini takdim edemediği de bir gerçek. İYİ Parti krizi tam da bundan kaynaklanıyor; kendisini bir kimlik partisi olarak sunmuyor; ancak kimlik siyaseti yapıyor; öte yandan da bir parti kimliği oluşturamıyor. Öte yandan CHP ise büyük oranda seküler elitlerin partisi idi. Ancak bu seçimlerle birlikte kimlik siyasetinin de bir erozyona uğramaya başladığını söylemek mümkün. CHP hem kendi kimliğine uymayan adaylarla yola çıktı hem de bu adaylarla başarılı olunabileceğini göstermiş oldu. Bu durum ilerleyen dönemlerde CHP adına daha radikal gelişmelerin gündeme gelmesine sebep olabilir. Şayet Ekrem İmamoğlu'nun başkanlığı kesinleşirse ve kendisi siyasal çıkışını sürdürürse, ilerleyen

yıllarda CHP'nin başında da İmamoğlu ya da onun profiline uygun bir isim görmek şaşırtıcı olmayacaktır.

Toparlamak gerekirse, 31 Mart seçimleri siyasal iktidar adına epey değerlendirilmesi gereken sonuçlara haizdir. Siyasal iktidardan az olmamak kaydıyla muhalefet kanadını teşkil eden Millet İttifakı bileşenlerinin de sonuçlar üzerinde derinlemesine muhasebe yapması gerekmektedir. Sonuçlar şunu net olarak göstermiştir ki, şayet muhalefet seçmene cazip bir alternatif sunabilse, mevcut koşullarda bambaşka bir sonuçla karşılaşabilirdik. Fakat muhalefet böyle bir alternatif sunmaktan çok uzaktır. Millet ittifakını bir araya getiren pragmatizm genel sonuçlar söz konusu olduğu zaman krize girecektir. Özellikle HDP'yi bu ittifaka dahil etmek yerel seçimlere göre çok daha zor olacaktır. Toplumun AK Parti'ye olan tepkisi nispeten azalıp da sular durulduğunda ise ders verme oyları kendi partilerine geri dönebilir. Şüphesiz, bu gelişmeler biraz da AK Parti'nin kendini yenileyip yenilememesine, toplumun önüne yeni bir hikaye koyup koyamamasına da bağlı. Erdoğan liderliğindeki AK Parti 2023'e yeni hikaye ve söylemle çıkabilirse muhalefet kanadının buna cevap üretebilmesi daha da zorlaşabilir. Özellikle 31 Mart seçim sonuçlarını veri alarak yapılan değerlendirmeler muhalefetin birçok dezavantajlı durumunu örtbas edebilir. Nitekim ilk günlerdeki zafer sarhoşluğu ve Ekrem İmamoğlu'nun 'tezcanlı' tavırları biraz da bu zafer sarhoşluğunun emareleri olarak görülmektedir. İYİ Parti için ise mesele daha hayatidir. Sadece genel seçimlere hazırlanmak ya da Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde başarı elde edip edememekten daha ziyade İYİ Parti kendi rüştünü ispat edebilmelidir. Bunun yolunun da seçimler olmadığı görülmüştür. Söylem ve kimlik konularında İYİ Parti'nin daha tutarlı ve belirli bir çerçeve çizebilmesi gerekir. Fakat seçimlerden sonra başlaması muhtemel parti içi hesaplarda bu arayışların geri planda kalacağı, hatta hiç olmayacağı bile söylenebilir. Dolayısıyla seçim atmosferi geçip de şapkalar öne alındığında en az iktidar kadar muhalefet kanadının da esaslı ve derinden bir muhasebe yapma ihtiyacı kendini göstermektedir. Şayet bu muhasebe yapılmazsa ve sonuçlar üzerinden senaryolar çizilirse, Millet İttifakının bu seçim başarısı 2023 seçimleri için bir Pirus Zaferi anlamına dahi gelebilir.

(*Umran Dergisi*, Nisan 2019, 42-45).

TAKİYYE SİYASETİ VERSUS KURUCU SİYASET

Yunus Şahbaz

16 Nisan 2017 referandumunda getirilen Cumhurbaşkanlığı için seçilme şartı olan yüzde 50 artı bir ve bu koşulun bir sonucu olan ittifaklar sistemi yeni dönemin temel politik parametresi oldu. Türkiye siyasetinde pek de olumlu çağrışımlar yapmayan koalisyonlardan farklı olarak seçim öncesi ittifak sistemi ve seçmenin bu sistem içerisinde nasıl bir oy verme davranışında bulunabileceği merak ediliyordu. Seçmenin bu tavrını anlayabileceğimiz bir genel ve Cumhurbaşkanlığı seçimi ile bir yerel seçim yapıldı. Bu seçimler sonucunda, ittifaklar sisteminin aslında Türkiye siyasetini beklenmeyen yönlerden de dönüştürebileceği hususunun gözden kaçırıldığı görüldü. Çünkü Türkiye'de aslında siyasal tartışmalar çok sığ ve dar bir çerçeveden yapılır çoğunlukla; söz gelimi yeni cumhurbaşkanlığı sisteminin yeni bir sultanlık rejimi olduğundan tutun da bu sistemde muhalefetin hemen hiç kazanma şansının kalmayacağına kadar bazı olağanüstü kehanetler çokça yapıldı bu 2 yıllık süre zarfında. Oysa 2 yıllık tecrübede ne sultanlık rejimi ihdas edildi ne de muhalefet ülke siyasetindeki konumundan silinmiş oldu. Son yerel seçimlerde de görüldüğü gibi, seçmen ister muhalefet adaylarını desteklediği için olsun ister AK Parti'ye tepkili olduğu için olsun Ankara, Adana, Mersin gibi yerlerde mevcut iktidar adayını değil muhalefetin adaylarını işbaşına getirdi.

Oysa tartışmalara biraz daha geniş zaviyeden bakınca ortaya daha farklı bir manzaranın çıktığı görülebilir. Bu farklı siyasal manzarayı anlamlandırabilmek için seçmen tercihlerini etkileyen dinamikler ile siyasal partilerin yeni sistem dahilindeki, biraz zorunlu olarak da olsa, değişen ya da değişemeyen söylemlerine bakmak gerekir.

Değişen Seçmen Algısı

Türkiye'de genel olarak seçmen çoğunlukla yakın zamana kadar kabaca kimlik politikaları olarak kodlayabileceğimiz saiklerle hareket etmekte idi. Bu kimlik politikaların altında dinî/İslâmî saikler, geçmiş dönemde yaşanan ve çoğunlukla hayat tarzından, insanların inancından dolayı oluşan mağduriyetler ve etnik tercihleri sıralayabiliriz. Bunun karşılığında

da katı laikçi, devletçi, adeta devleti daha doğrusu Kemalist müesses nizamı koruma güdüsüyle hareket eden, etnik ve dini taleplere karşı son derece alerjili ve fakat kendi tercihinde temel olarak milliyetçi ve laikçi hassasiyetlerden yola çıkan bir kesim tespit edebiliriz. Ve son olarak her dönem bir şekilde geçer akçe olduğu düşünülen ekonomi, yoksulluk, yolsuzluk gibi yoğun popülizm soslu temalar da dönem dönem artan faktörlerdir.

2017'deki düzenlemelerden sonra da esas olarak bu temel yarılma noktalarının daha da muhkemleşeceği sol/seküler cenah adına en büyük tereddüt kaynağı idi. Zira kabaca 65'e 35 olarak gördükleri (bu oranlar artı 5 ya da eksi 5 olarak da kodlanabilir) sağ ve sol seçmen skalasında kendilerine iktidar alanı kalmayacağını düşünüyorlardı. Ancak yüzde 50 artı bir şartı beklenenden farklı hatta tam tersi gelişmeleri beraberinde getirdi. Yüzde 50 artı bir öncelikle ittifakları zorunlu kıldı; ittifakalar da marjinal ve çeperdeki söylemleri merkeze itti. Toplumsal çoğunluğu oluşturan değer ve beklentilerin siyasetin merkezine taşınmasına vesile oldu. Kabaca oluştuğu gözlemlenen iki ya da iki buçuk bloklu bu yapıda artık siyasetin merkezi genişledi; çevredekiler de merkeze taşınmak zorunda kaldı.

Ancak yeni sistem ittifakları zorunlu kılsa da salt yapısal nedenlerle politik manzarayı açıklamanın eksik yönleri olacaktır. Zira ittifaklar tesis etmek tek başına yeni sistem için yeterli değildir. Bu ittifakların ne etrafında; hangi politik ilkeler, kabuller, temeller etrafında yapılacağı çok da tartışılamadan ve biraz da seçimlerin gelmiş olması dolayısıyla siyasal aktörler bir anda ittifak mesaisi içinde buldular kendilerini. Önceden bir seçimi kazanmak için %40'larda oy almanın yeterli olduğu seçimlerde artık bu oran yetersiz kalabilmektedir. Dolayısıyla da siyasal partiler ittifakla ya da ittifak haricinde %40'ın da dışından da oy alabileceği bir söylemi geliştirmek zorundadır. Bu da tek bir söyleme hapsolmamayı ve kitlesel olarak daha geniş bir kitleye hitap edebilecek bir söylem tutturabilmeyi icbar etmektedir.

Yeni Stratejiler

Dolayısıyla da yeni dönem yeni söylemleri ve stratejileri gerektirmektedir. Burada görüldüğü kadarıyla ikili bir stratejiden bahsedilebilir. Bunlardan ilki, %50 potansiyeline ulaşmak için yoğun popülizmle retorik olarak çok çeşitli ve fakat içerik olarak hayli zayıf bir söylem tutturmaya çalışmaktır. 24 Haziran Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Muharrem İnce'nin denediği ve fakat seçmen nezdinde kabul görmeyen strateji kabaca böyleydi. İnce'nin popülist temalarının başarısız olmasının esas sebebi dönemin hatta çağın ruhuna aykırı temaları öne çıkarmaya çalışmasıydı. Zira telefon ve tablet kullanımının ilkokul yaşına kadar düştüğü bir çağda traktörle, halay çekmekle bir cazibe oluşturması, en azından kentli, eğitimli orta sınıf

nezdinde bir politik aktör olması pek mümkün değildi. Nitekim geleneksel CHP tabanı dışından da ancak biraz fazla oy alabildi.

İnce'nin denediği ancak asıl mimarının Kemal Kılıçdaroğlu olduğu bu 'esnek' siyasetin 31 Mart seçimlerine giden süreçteki aktörü Ekrem İmamoğlu. İmamoğlu ismi ilk açıklandığında CHP'nin katı ulusalcı kanadını temsil eden isimler çok sert tepki göstermişti. Ekrem İmamoğlu bu kesimleri teskin etmek için bir taraftan her fırsatta Atatürk, Anıtkabir, Cumhuriyet vurgusu yaptı. Bir taraftan da kendisine CHP'nin geçmiş dönemdeki icraatları sorulduğunda 'ben o zamanlar yoktum bile' diyerek kendisini klasik bir CHP'li profilinden farklı göstermeye çalıştı. Daha ötesinde bir CHP'li büyükşehir belediye başkanı adayı için yakın zamana kadar düşünülemeyecek olan camide Kur'ân okumak gibi faaliyetlerde bulundu. İlginç olanı ise, CHP'nin değil radikal ulusalcı kanadı, Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu bile geri çekildi. Adeta 31 Mart öncesi ortalıkta görünmemeye çalıştı. Sağ seçmeni ürkütmemek için geçmiş tweetleri ve 'militanik' tavırlarıyla öne çıkan CHP'nin İstanbul İl Başkanı 31 Mart akşamına kadar nerdeyse hiç ortalıkta gözükmedi.

İstanbul seçimlerinin YSK tarafından yenilenme kararının verilmesinin ardından ise CHP 31 Mart öncesi stratejisini daha da ileri düzeye taşıyarak tekrar uygulamaya başladı. Kemal Kılıçdaroğlu geri plana çekildi; Ekrem İmamoğlu üzerine bir kampanya inşa edilmeye başlandı. İl Başkanı ortaya çıkmak zorunda kaldığında ise iftar sofrasına katılmak ve o masadaki gerekli ritüelleri yerine getirmek noktasında İmamoğlu'na eşlik etti. Nitekim daha sonra bizzat kendisi bu stratejilerini takiyyecilik olarak ifade etti. Sağdan oy almak için, en geniş tabanlı seçmen kitlesine hitap edebilmek için geleneksel CHP'li olarak kodlanabilecek hiçbir söyleme başvurulmazken, iftar sofraları, aile babası profili gibi temalar öne çıkarılmaya başlandı.

Meselenin daha da ilginç tarafı, bu takiyyeci siyasetin 31 Mart öncesinde seçmen tarafından kısmen kabul görmüş olması. Zira İmamoğlu hem kendisini klasik bir CHP'li olarak görmeyen ve ancak AK Parti veya Tayyip Erdoğan'ı zayıflatması umuduyla kendisini kerhen destekleyen CHP'li tabanın desteğini aldı. Hem de neticede bir CHP adayı olarak sağ seçmenden kısmen destek gördü ve muhtemelen de kendisinin bile beklemediği kadar oy aldı. 23 Haziran'a giden süreçte takiyyeci siyasetin dozajını daha da artırması muhtemelen 31 Mart'ta bu siyasetin işe yaradığını düşünmesinden kaynaklanıyor. Üstelik artık sadece kendisi değil İl Başkanı da dahil olmak üzere CHP kadroları da bu işin içinde artık. Ancak bir süreklilik unsuru daha var; o da Kemal Kılıçdaroğlu'nun yine geri plana atılması. Öyle ki 23 Mayıs'taki Ekrem İmamoğlu'nun seçim kampanyası tanıtımına tüm belediye başkanları, il başkanı ve

milletvekilleri katıldığı halde Kemal Kılıçdaroğlu yoktu. Dolayısıyla anlaşılan o ki, seçimden hemen sonra Anıtkabir'i ziyaret eden, her fırsatta Cumhuriyet ve Atatürk vurgusu yapan bir adayın CHP adayı değil de adeta bağımsız bir aday gibi propagandası yapılmaya çalışılacak.

Kurucu Siyaset

O halde takiyyeci siyaseti yeni dönemin ve ittifaklar siyasetinin zaruri bir sonucu olarak mı görmek gerekir? Bu soruya koşullu bir 'hayır' yanıtını vermek mümkün. O koşul da bu takiyyeci, popülist soslu siyasal stratejiye nasıl cevap verileceğiyle ilgidir. Zira şayet AK Parti ve MHP ittifakı CHP'nin İstanbul seçimlerinde barizleşen bu takiyye siyasetine benzeri bir siyasetle karşılık vermeye çalışırsa bu stratejinin orta ve uzun vadede tıkanması kaçınılmaz olur. Daha da ötesinde, birçok avantajlar barındıran yeni dönem ve ittifaklar sisteminin ucuz söylemlere, popülist vaat ve gösterişlere kurban edilmesi gibi bir sonuca da sebep olabilir böylesi bir tutum. Bunun tam aksine olmak üzere, dar kalıp ve sınırlara mahkûm bir retorik de bir siyasal parti için yüzde 50 şartının arandığı bir siyasal konjoktürde sonuç alıcı olmayabilir. Söz gelimi beka kaygısı ve söylemi siyaseten önemini korumalıdır; hele de mevcut iç ve dış politik şartlarda beka önemlidir ancak tüm siyasal söylemi beka üzerine kurmak seçmen nezdinde soyut kalabilir ve geniş bir siyaset imkânını azaltabilir.

Devletin Yeniden Tanzimi

Bunun yerine AK Parti ne dar bir siyasal söyleme hapsolmalı ne de hayli esnek, takiyyeci ve popülist bir anlatıya başvurmalıdır. Yeni bir kurucu siyaset ve söylemle yeni dönemin ruhuna uygun bir blok ve ittifak tesis edilebilir. Türkiye siyasetinin yeni döneme uygun bir hikâyeye ihtiyacı vardır. Bu hikâyenin de altyapı reformları, devletin yeniden tanzimi gibi meselelerle seçmenin gündelik kaygısını giderecek şekilde formüle edilmesi gerekir. Popülist, pragmatist ve kişisel PR'lar üzerinden tesis edilecek blokların yakın gelecekte, örneğin ilk genel seçimlerde, krize girmesi kaçınılmaz olacaktır. Söz gelimi HDP, CHP ve İYİ Parti seçmenini genel seçimde buluşturmak, kapalı kapılar ardında yapılan pazarlıklarla bile mümkün olmayabilir. Dolayısıyla Türkiye siyasetinin ihtiyaç duyduğu yeni hikâyeyi yazacak aktör yeni dönemin ruhuna uyum sağlamış olacaktır. Orta ve uzun vadede de Türkiye'nin politik kültürünün sağlam temeller üzerinde yükselmesine vesile olabilir.

CHP'nin başını çektiği blokun yeni bir hikâye yazması ve sosyal, ekonomik, kültürel veçheleriyle yeni bir anlatı inşa etmesinin şimdilik zor olduğu görülmekte. Zira 31 Mart kampanya direktörünün özetlediği gibi CHP 'yaptığın muhalefet, muhalefet ettiği şey güçlendiriyor mu, zayıflatıyor mu' gibi bir stratejiyle mevcut konumunu elde edebilmiştir. Bu stratejide belirleyici olan kendi gündemi,

öncelikleri, kabulleri ve prensipleri olan bir siyaset değil, karşı tarafı zayıflatmak için gerekirse kendi kabullerine ve ilkelerine bile sırt çeviren Makyavelist bir siyasettir. Bu taktikle kısa vadede bazı kazanımlar olabilir; ancak orta ve uzun vadede bu siyaset tıkanmaya mahkûmdur. İstanbul seçimlerinin yenilenme kararından sonra İmamoğlu üzerinden oluşturulan PR'ın ve genişleme söyleminin sınırlarına varmış olması bu tıkanmanın işaretleri olarak görülebilir.

Türkiye İttifakı ve Yeni Dönem

Seçimlerden sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dile getirdiği ve sonrasında da 19 Mayıs'daki tablo gibi aşama aşama inşasına giriştiği 'Türkiye İttifakı' söylemini bu blok oluşturma girişiminin bir öncüsü olarak görebiliriz. Türkiye İttifakı söylemini önceki seçimlerden sonra da görülebilen, seçim sonrası yumuşama vs. girişimi olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Türkiye İttifakı adı altında ya da başka bir şekilde yeni kurucu söylem ve siyasetin her iki blok adına da üretilmesi gerekmektedir. Şayet AK Parti bunu yapabilirse, kendi tesis etmiş olduğu yeni dönemin ruhuna da ayak uydurmuş olacaktır. Aksi halde ya yeni dönemden bir ricat, son dönemlerde dile getirildiği gibi, ya da popülist ve ilkesiz, pragmatist siyasetin hâkim olduğu bir siyasal atmosfer Türkiye siyasetini domine edebilir.

Rahmetli Sabahattin Zaim Hoca'nın bir sözü vardır; "Özal bizdendir, onları idare etmeye çalışıyor; Demirel onlardandır, bizi idare etmeye çalışıyor". Bu söz tam da özellikle Özal ve Demirel gibi popülist temayülleri yüksek siyasetçileri tanımlamaktadır. Ancak yeni dönemi ayıracak en temel husus da tam buradadır; birilerini bir süreliğine idare eden değil, kendi politik çizgisi doğrultusunda blok oluşturup o bloka da seçmeni ikna edebilen bir siyasal kültürün yeşermesi gerekmektedir. Dolayısıyla da Türkiye'nin önünde yeni dönemde ikili bir yol vardır; ülke siyaseti ya popülist, pragmatist, takiyyeci siyasete mahkûm olacaktır. Ya da blokların inşa edileceği zemini sağlam, birçok temel siyasal konuda belli başlı politik gündemleri olan kurucu söylemlerin yarışacağı bir politik kültürle yoluna devam edecektir. Bunlardan ikincisini daha önce ve hızlı bir şekilde kotarabilen de yeni dönemin kurucu aktörü olacaktır.

(*Star Açık Görüş*, 26 Mayıs 2019).

CHP'DEKİ KRİZ VE TÜRKİYE SİYASETİNE YANSIMALARI

Yunus Şahbaz

24 Haziran 2018 ve 31 Mart 2019 seçimlerinden sonra Türkiye siyasetinde yükselişe geçen bir CHP vardı. Özellikle 31 Mart yerel seçimlerinde Batı'daki büyükşehirlerin birçoğunu almış olması ve Ekrem İmamoğlu gibi siyasette yeni isimlerle bir çıtayı tutturmuş olması CHP'ye yönelik ilgi ve yönelimleri artırdı. CHP'nin bu seçimlerden önceki en önemli yeniliği AK Parti'nin söylemlerinin dışına çıkabilmesiydi. Daha öncesinde AK Parti'nin belirlediği gündem ve söylemlere mahkûm bir CHP algısı vardı. Muharrem İnce 24 Haziran öncesinde bunu kısmen kıran bir görüntü çizmişti ancak 24 Haziran'a yaklaştıkça birtakım altı doldurulamayan, kitleleri heyecanlandıran ve fakat ikna edemeyen bir söylemin dışına çıkamadı. Bu yüzden de, CHP'nin psikolojik sınırlarını aştığını iddia etse de, sağ/muhafazakâr kesimi ikna etmede başarılı olamadı.

31 Mart'a giden süreçte ise CHP genel olarak değil ama yerel anlamda, seçim sonucu kazanmak noktasında, kendi içinde tutarlı bir strateji izledi. Bu çizginin ulusalcı kanatla uyumu, HDP'nin bu stratejideki yeri çokça tartışıldı ancak İstanbul örneğinde bariz bir şekilde görüldüğü gibi hem muhafazakâr kitlelerden hem de HDP tabanından ciddi miktarlarda oy almayı başardı. Bu stratejinin en zayıf yanı ise salt popülist eylem ve söylemlere dayalı bir siyaset dili oluşturulmasıydı. Gerek genel anlamda ülke siyaseti ve geleceği için gerekse de ilgili şehirlerin somut problemleri ya da projeleri için CHP'li büyükşehir belediye başkan adayları somut programlar ortaya koyamadı. Ulusalcılar-İYİ Parti tabanlı milliyetçiler ve HDP tabanı gibi adeta birçok noktadan üç farklı dinamik ve benzemezin son derece spesifik şartlar ve hatta yer yer pazarlıklar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve bundan da sonuç alınması CHP'nin seçim sonucunda da artık Türkiye'ye daha yeni ve farklı şeyler vaat ettiği beklentilerine yol açtı.

Seçim Sonuçları ve Konjoktürel Şartlar

31 Mart seçimlerinde büyük şehirlerin kazanılması elbette ki önemlidir ama unutulan nokta İstanbul'da Ekrem İmamoğlu ya

da İzmir'de Tunç Soyer'in söylem ve vaatlerini Ankara'da Mansur Yavaş vaat etse muhtemelen daha farklı bir sonuç alabilirdi. Ya da Mansur Yavaş'ın daha milliyetçi dilini Ekrem İmamoğlu İstanbul'da benimsese HDP tabanından aldığı desteği alamayabilirdi. Yani demek istediğim, son derece yerel konjoktür ve dinamiklerin sosyolojik analizini yapmak yerine CHP "Yeni Türkiye'nin Yeni Umudu" gibi bir havaya sokuldu. Oysa genel siyaset dili ve söylemine bakıldığı zaman Türkiye sosyolojisine, hatta büyükşehirlerin yerel sosyolojisine ve dinamiklerine en uygun adayı çıkarmak dışında bir stratejiden bahsetmek mümkün değildi. Şayet Ekrem İmamoğlu İstanbul seçimlerini kazanamasa CHP'deki ulusalcı kanat çoktan kazan kaldırmaya başlamıştı bile. Futbolda bir takım ne kadar kötü oynarsa oynasın, sonuç olarak galip geldiği ve 3 puanı aldığı sürece başarılı kabul edilir. CHP de yerel seçim sonuçlarını etraflıca ve derinlikli analiz etmek yerine 3 puan odaklı bir değerlendirme yaptı.

Siyasette kitleleri ikna etmek önemlidir. Ancak bu işin birinci kısmıdır. En az bunun kadar önemli olan ise, ikna ettiğiniz kitlelerin size gösterdiği teveccühü devam ettirebilecek politika ve programları geliştirebilmektir. Popülizm, retorik Türkiye siyasetinde her zaman geçer akçedir ve bunun belki de timsali Süleyman Demirel'dir. Ama Türkiye'nin Süleyman Demirel zamanındaki Türkiye olmadığının da ayırdında olmak gerekir. İletişim, enformasyon ve deformasyon imkânlarının bu kadar geliştiği bir vasatta salt retorikle işi götürmek mümkün değildir. Hele de söz konusu olan belediye başkanları olunca bu iş daha da zorlaşır. Çünkü İstanbul gibi bir şehirde CHP'nin onlarca milletvekili var ve fakat bir tane büyükşehir belediye başkanı var. Büyükşehir hizmetleri de doğrudan halkın pratik hayatına dokunan hizmetlerdir. Dolayısıyla 6 ay bir büyükşehir belediyesi için, evet, az bir zamandır ama seçimlerden önce sanki bir gecede, akşamdan sabaha her şey güllük gülistanlık olacak gibi bir söylem tutturursanız '6 ay bizim için yeterli değil' diye derdinizi anlatamazsınız.

Kaldı ki bu tabloya bir de Ekrem İmamoğlu'nun İstanbul sorunlarından çok Türkiye siyasetinin genel problemleriyle gündeme gelme çabalarını eklemek gerekir. Ankara'da Mansur Yavaş daha yerel odaklı birtakım icraatlarla meşgulken İmamoğlu'nun bagajında ve zihninde bambaşka hedeflerin olduğu her fırsatta anlaşılıyor. Ancak doğrudan halkın oylarıyla seçilen Cumhurbaşkanlığı gibi bir makama talip olmak ve halktan da teveccüh görebilmek için İmamoğlu'nun İstanbul'da rüştünü ispatlaması gerekir. Ve fakat İmamoğlu bu realiteyi atlıyor. Daha açıkçası İmamoğlu da bu realitenin farkında ama sorun şu ki, salt kucaklaşma, sevgi, birlik-beraberlik retoriğiyle ve ittifak dinamikleri sonuç aldığı için esasında masasında değerlendirebileceği çok da fazla

proje ve program yok. Kendisinin de bu yönde bir arayışının da olmadığı görünüyor.

Yeni Sarsıntılar

CHP'nin 31 Mart seçimlerinden sonra yakaladığı hava ya da "ruh" tam da bu retorik ve konjoktürel dinamik üzerinden şekillenmişti. Bir de ülkedeki geçen yazda yaşanan kur krizi ve buna bağlı olarak yükselen fiyatlar CHP'nin işini kolaylaştıran bir diğer faktör oldu. Seçimlerden sonra ise, yürüttüğü 'cephe siyasetiyle' siyasi kariyerindeki en rahat günlerini yaşayan bir Kemal Kılıçdaroğlu figürü vardı karşımızda. Kemal Kılıçdaroğlu'nun gösterdiği adaylar şayet başarıl olamasa, Muharrem İnce önderliğindeki bir muhalif kanadın parti yönetimine bayrak açması adeta kesin gibiydi. Ancak Kemal Kılıçdaroğlu'nun planları tuttu ve parti içi muhalefetin de seçim sonrasında olası bir kalkışması etkisiz kılındı.

24 Haziran seçimlerinde CHP'nin ve Yeni Türkiye'nin umudu edasındaki Muharrem İnce ise, artık milletvekili de olmadığı için, kişisel birkaç ziyaret vesilesiyle ve çevresindeki küçük bir eş-dost ekibiyle beraber sosyal medyadan ara ara ben de buradayım dercesine paylaşımlar yapıyordu. CHP'nin bu görece dingin görüntüsü Sözcü Gazetesi'nden Rahmi Turan'ın bir iddiasıyla sarsıldı. Aslında Kongre'ye giden CHP'de Ekrem İmamoğlu'nun kampanya danışmanlığını yapan Necati Özkan'la Canan Kaftancıoğlu arasındaki diyalog ve İmamoğlu'nun da bu diyaloğa ilişkin Kaftancıoğlu'nu çok da teskin edecek bir açıklama yapmaması bu sarsılmanın habercisiydi. Kemal Kılıçdaroğlu'nun partideki en güçlü zamanı olsa ve görece bir seçim zaferinden sonrasına rastlasa bile CHP Kongre'sinin yine hareketli geçeceğinin emaresiydi bu diyalog. Ancak Rahmi Turan'ın iddiası ise, Kaftancıoğlu ile Necati Özkan arasındaki diyalogdan kat kat fazla sonuçları olan bir krizi tetikledi.

Süreç bir anda CHP'nin parti içi krizine dönüştü. Bir komplo kurulduysa şayet bunu kimin kurduğu, bu komplonun kime karşı kurulduğu üzerine epeyce spekülasyon yapılabilir. Ancak ortada açık bir iddia ve iftira var. Bu iddia ve iftiraya Kemal Kılıçdaroğlu'nun ilk değerlendirmesi ise krizi derinleştirdi. Şayet Kılıçdaroğlu, 'doğrudur, isim vermek istemem' yerine bu iddiaları yalanlayan bir değerlendirme yapsaydı bu mesele müfteri gazetecilerin üzerine kalırdı. Ancak Kılıçdaroğlu'nun bu değerlendirmesi bir anda parti içi hizipleşmeleri hortlattı adeta. İddiada adı anılan Muharrem İnce ilk etapta çok sert tepki gösterdi ve CHP Genel Merkezi'ni suçladı.

Siyaset Dışı Müdahaleler

Kendi gazeteci meslektaşları tarafından bile meslektaş olmaktan çok da hoşnut olunmadığını anlamadığımız iki gazetecinin bir iftirasının böyle bir krize yol açmasının bize gösterdiği iki temel

sonuçtan bahsedilebilir. Bunlardan birincisi CHP Genel Merkezi ve özelde de Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu kriz yönetme konusunda hâlâ çok başarısız. Şayet Kılıçdaroğlu bu krizi başarılı bir şekilde yönetseydi 31 Mart sonrası başarıya ulaştığı düşünülen 'cephe siyasetinin' mimarı olarak prestijini bir müddet daha devam ettirebilirdi. Ancak yaşanan son olay CHP'nin aslında hiç de yenilenmediği, yeni bir 'ruh'la yeni bir CHP söylemlerinin en ufak bir krizde çöktüğünü göstermektedir. Ayrıca, bu krizin kenarında olmasına rağmen Ekrem İmamoğlu gibi isimlerin de dolaylı olarak da olsa gündeme getirilmesi ve onlara bir yol açma teşebbüsü olduğu iddialarını dikkate almakta fayda var. Zira son aylarda bazı çevrelerce ısrarla Türkiye siyasetinde 'eski' aktörlerin miadını doldurduğu ve yerlerini Ali Babacan, Ekrem İmamoğlu ve hatta Selahatin Demirtaş gibi isimlere bırakmaları gerektiği yönünde görüşler dile getirilmekte. Nitekim çok da komplocu düşünmemek kaydıyla, CHP içindeki bu krizin en ateşli olduğu günlerde Ali Babacan ve Ekrem İmamoğlu'nun canlı yayınlara çıktığını hatırlamak gerekebilir.

CHP içi krize dönüşen bu hadisenin ikinci bir sonucu ise, siyasete bu tür operasyonel, komplocu müdahalelerin siyasetin normal seyrini engellemesi olmuştur. Türkiye siyaseti, siyaset dışı aktör ya da kliklerin siyasete müdahalesine maalesef alışık bir geleneği temsil eder. Geçmiş dönemdeki kaset operasyonları, yasa dışı dinlemeler ya da yargı yoluyla müdahaleler bunun en belirgin örneklerindendir. Ancak bu tür müdahalelerin en büyük zararı yine siyasete ve siyasal işleyişe ve dolayısıyla da Türkiye'ye olmaktadır. Türkiye siyasetinin ve siyasal aktörlerin bu tür komplocu ve operasyonel girişimlere prim vermemesi gerekir. Böyle girişimler, daha önce bu platformda Tuncay Önder Hocanın ifade ettiği gibi, siyaseti kötürümleştirmektedir. İttifaklar ve ittifak stratejileri bir yere kadar kabul edilebilir ve dönem dönem Türkiye siyasetine yeni açılımlar da getirebilir. Ancak siyasetin, siyasal aktörlerin siyaset dışından dizaynı ya da aynı parti içindeki bir klik tarafından bu tür taht oyunlarına girişilmesi ülke gündemini gereksiz yere işgal ettiği gibi uzun vadeli sonuçlar da doğurabilir. CHP lideri Deniz Baykal'ın istifa ettirilmesi bunun en bariz örneğidir. Bu tür olaylardan ağzı yanan bir parti olarak CHP ve CHP yönetiminin de en azından kendi içindeki bu tür girişimleri kamuoyunu aydınlatacak şekilde açığa kavuşturması gerekir.

(*Star Açık Görüş*, 1 Aralık 2019).

islâm dünyası

Ahmet Varol

2019'DA İSLÂM DÜNYASI

Ahmet Varol

Filistin

İsrail'in Gazze'ye Yönelik Saldırıları

İsrail 24 Mart Pazar gecesi Nakab'daki çöl hapishanesine baskın düzenleyerek Filistinli esirlere saldırılar gerçekleştirdi. Buna Filistinli direnişçiler de aynı gece Tel Aviv'e yönelik bir füze saldırısı düzenlemekle karşılık verdiler. Tel Aviv'in dış mahallelerine düşen füze yedi işgalcinin yaralanmasına ve büyük çapta maddi hasara neden oldu.

O zaman ABD'de olan İsrail başbakanı Netanyahu ziyaretini yarıda keserek geri döndü. Filistinlilere daha önce benzeri görülmemiş bir karşılık vereceği tehditlerinde bulundu. Ardından da Gazze'ye yönelik saldırılar başlattı. Ancak Filistinliler de yoğun füze saldırılarıyla karşılık verdiler. Bu durum karşısında Netanyahu tereddüde düştü. Çünkü Gazze'ye yönelik geniş çaplı saldırı başlatması durumunda 2014'tekinden daha kötü bir yenilgiyle çıkması ihtimali vardı. O durumda 9 Nisan 2019'da gerçekleştirilecek seçimleri de kaybedecekti. O yüzden Mısır'ı devreye sokarak ateşkes sağlanmasını istedi ve çatışmalar uzun sürmedi.

3 Mayıs Cuma günü, Gazze ahalisi "Golan Tepeleri Cuma'sı" adıyla Gazze'nin doğu sınırında kurulan dönüş çadırlarında gösteriler düzenledi. Ancak işgal güçleri ateşkese uymayarak yine saldırı düzenledi ve dört kişinin ölmesine 51 kişinin de yaralanmasına neden oldu. Bunun üzerine Filistin direniş grupları da işgalcilere füzelerle karşılık verdi.

İsrail bu saldırılara tepki göstererek 4 Mayıs Cumartesi sabahı Gazze'ye hava saldırıları başlattı. Ancak Filistinliler de çok güçlü bir savunma mücadelesi vererek füze saldırıları gerçekleştirdiler. Bunun üzerine işgal rejimi Mısır ve BM'yi devreye sokarak ateşkes sağlanmasını istedi ve 6 Haziran Pazar akşamı ateşkes gerçekleştirildi. Ateşkeste İsrail Filistin direnişinin şartlarını kabul etmek zorunda kaldı. Bu durum işgalcilerin kendi içlerinde de tartışmalara ve Netanyahu yönetimine tepkilerde bulunmalarına neden oldu.

İsrail 12 Kasım Salı sabahı, Filistin İslami Cihad Hareketi'nin iki önemli liderine yönelik saldırı düzenledi. Bunlardan biri Gazze'de diğeri

Şam'da ikamet ediyordu. Gazze'de hareketin askeri kanadı durumundaki Kudüs Müfrezeleri'nin Askeri Konsey üyelerinden ve hareketin önemli komutanlarından 42 yaşındaki Baha Ebu'l-Ata eşiyle birlikte şehit edildi. Saldırıda bu ikisinin dışında bir kişi daha şehit oldu ve birçok kişi de yaralandı.

İsrail bir diğer saldırıda da İslami Cihad'ın Siyasi Birim üyesi Ekrem El-Acuri'nin Şam'daki evini hedef aldı. Bu saldırıda da El-Acuri'nin oğluyla eşi hayatını kaybetti. Bu saldırıda ayrıca altı kişi yaralandı.

Bu saldırılar doğal olarak gerginliğe, Filistin direnişinin tepkisine ve mukabil saldırılar düzenlemelerine neden oldu. İslami Cihad'ın askeri kanadı ve diğer direniş grupları Tel Aviv, Askalan ve Asdud başta olmak üzere 1948'de işgal edilmiş bazı şehirlere ve Gazze'nin etrafını kuşatan Yahudi yerleşim merkezlerine yönelik füze saldırıları düzenledi. Füze saldırılarında işgalcilerden onlarca kişi yaralandı ve özellikle Gazze'nin çevresindeki Yahudi yerleşim merkezlerinde alarm durumuna geçildi. İsrail de Gazze bölgesine yönelik hava saldırıları düzenledi ve bu saldırılarda aralarında 8 çocuk, 3 kadının yer aldığı 34 kişi öldürüldü, 110 kişi yaralandı. Daha sonra Mısır'ın devreye girmesiyle ateşkes sağlandı.

ABD'nin İsrail Merkezli Yeni Bir Ortadoğu Planı

13-14 Şubat 2019 tarihlerinde ABD öncülüğünde ve Trump'ın talepleri doğrultusunda Polonya'nın başkenti Varşova'da "Ortadoğu'da Barışın ve Güvenliğin Geleceğini Desteklemek" başlığıyla bir konferans düzenlendi. Konferansta genellikle İran'dan kaynaklanan tehlikeye karşı bir güç birliği oluşturulması havası verilmeye çalışıldı. Ancak gerçekte İran'ı hedefe yerleştirirken merkezine İsrail'in oturtulduğu bir "Yeni Ortadoğu" planlamak için bir araya gelindiği anlaşılıyordu. Arap ülkeleri adına konferansa katılanlar İsrail başbakanı Netanyahu'yla aynı masaya oturmalarıyla ve birlikte poz vermeleriyle dikkat çektiler. Konferans öncesinde Arap ülkelerinin İsrail'le ilişkileri normalleştirmek için önemli adımlar atmaları da bu açıdan dikkat çekiciydi.

Filistin direnişi adına açıklama yapanlar Varşova Konferansı'nın Filistin davasını tarihe gömmeyi amaçladığına dikkat çekerek Arap ülkelerinin bu konferansa katılmalarına tepki gösterdiler.

El-Hamdallah Hükümetinin İstifası

Filistin'de görünüşte Hamas ile Fetih arasında yapılan uzlaşmaya göre kurulan ama uzlaşmanın şartlarını yerine getirmeyerek Gazze'ye yaptırım uygulayan Rami El-Hamdallah hükümeti Fetih Merkez Kurulu'nun talebi üzerine 29 Ocak'ta istifa etti. Hamas konuyla ilgili açıklamasında bu istifanın, yeni bir

uzlaşma hükümeti oluşturulması için ortak kararla değil tamamen Fetih örgütünün kendi içindeki siyaseti gereği istifa ettiğini ve yerine aynı nitelikte bir hükümetin getirilmesi durumunda da bu hükümetin istifasının bir anlam ifade etmeyeceğini dile getirdi. Bu hükümetin yerine Muhammed Iştiyye'nin başbakanlığında yeni bir hükümet kuruldu.

ABD'nin Yahudi Yerleşim Merkezlerini Meşru Tanıması ve Filistinlilerin Evlerinin Yıkılması

Filistin'le ilgili 2019'da meydana gelen en önemli gelişmelerden biri ABD'nin Batı Yaka ve Kudüs'te Filistinlilerin arazilerinin gasp edilmesi suretiyle inşa edilen Yahudi yerleşim merkezlerinin yasalara aykırı olmadığını ileri sürmesi oldu. ABD'nin bu yöndeki açıklaması işgalciyi cesaretlendirdi ve Kudüs'ün doğusundaki Sur Bahir köyüne bağlı Vadi'l-Hıms Mahallesi'nde Filistinlilere ait 70 daireden oluşan 11 binayı yıktı.

Mescidi Aksa'da Rahmet Kapısı Namazgâhı Mücadelesi

Mescidi Aksa'da, doğu duvarına bitişik olan ve iç kısma doğru açılan Rahmet Kapısı İsrail tarafından 2003'ten beri kapalı tutuluyordu. Dolayısıyla buranın açıldığı namazgâhın yani mescidin de kullanılmasına müsaade edilmiyordu. İşgal güçleri 17 Şubat'ta bu kapıya doğru inen merdivenin başındaki kapıyı da zincirlerle ve kilitlerle kapattılar. Onların bu uygulaması Müslümanların tepkisine neden oldu ve merdivenin başındaki kapıya vurulan zincirleri ve kilitleri kırdılar. Ardından Rahmet Kapısı'nı da açarak 16 yıl aradan sonra Rahmet Kapısı Namazgâhı'nda namaz kıldılar. Müslümanların bu hareketi işgal güçlerini rahatsız etti. Çünkü işgal güçlerinin asıl amacı bu namazgâha tamamen el koymak ve burayı Yahudilere tahsis etmekti. Böylece aynı zamanda El-Halil'deki Hz. İbrahim Camisi'nde yaptıkları gibi Mescidi Aksa'ya da ilk çengeli atmayı planlıyorlardı. Ancak Müslümanlar buna fırsat vermemek için büyük bir mücadele yürüttüler.

Yüzyılın Anlaşması Planına Tepkiler

ABD'nin Filistin davasını tarihe gömmek amacıyla hazırladığı Yüzyılın Anlaşması planına Filistin'de çeşitli şekillerde tepkiler gösterildi ve protesto eylemleri düzenlendi. Eylemlere Filistin'deki bütün grupların destek vermesi tüm Filistin halkının bu plan karşısında ortak tavır sergilediğini ve böyle bir anlaşmayı reddettiğini ortaya koyuyordu.

Ancak ABD yönetimi anlaşmaya ekonomik zemin hazırlamak amacıyla Bahreyn'de 25-26 Haziran tarihlerinde bir ekonomik çalıştay düzenledi. Fakat Filistin'deki tüm gruplar bu çalıştayı boykot etti.

Prof. Dr. Muhammed Sıyam'ın Vefatı

Filistin'de İslamî hareketin ileri gelenlerinden, Mescidi Aksa'nın eski hatibi ve Gazze İslam Üniversitesi'nin eski rektörü Prof. Dr. Muhammed Sıyam, Sudan'ın başkenti Hartum'da beyin kanaması sebebiyle 15 Şubat'ta hayata veda etti. 1987'de birinci intifadanın ilk kıvılcımının çaktığı yer Gazze İslam Üniversitesi'ydi ve o dönemde bu üniversitenin rektörlüğünü Muhammed Sıyam yapıyordu. Filistin'deki özgürlük mücadelesinde ve İslâmî faaliyetlerde önemli hizmetleri olan değerli bir ilim adamıydı. İsrail tarafından yurdundan çıkarıldığı için son dönemlerde vatanı dışında yaşamak zorunda kalmıştı.

Suriye

Türkiye'den Fırat'ın Doğusuna Barış Pınarı Harekâtı

Türkiye uzun süreden beri Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye'yle sınır olan şeritte ortalama 35 km derinliğinde bir güvenli bölge oluşturulması için talepte bulunuyor ve ABD ile pazarlık yapıyordu. Bunu istemesinin iki önemli amacı vardı. Birincisi bölgeyi kontrol altına alan ve ABD tarafından da açıktan desteklenen PKK'nın Suriye yapılanmasını Türkiye sınırından uzaklaştırmak; ikincisi de bu bölgede mülteci kampları kurulmasına imkân sağlayarak Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin bir kısmını buralara yerleştirmek.

Ancak Türkiye'nin talepleri ABD'nin işine gelmediği için sürekli erteliyordu. Çünkü ABD PKK'nın Suriye yapılanması ile Türkiye yapılanması arasındaki irtibatın kesilmemesini ve örgütün iki kanadının birlikte çalışmasına imkân verilmesini istiyordu. Gerçi ABD bu konudaki niyetini izhar etmiyordu ve etmesi de beklenemezdi. Ancak Türkiye'nin güvenli bölge konusundaki taleplerini gündeme alma işlemlerini sürekli ertelemesinin bundan başka bir sebebinin olmadığı da bilinen bir gerçekti. Gözden kaçmayan bir gerçek de ABD'nin o silahları sadece örgütün Suriye kanadı için vermediği, silahların bir kısmının kaçak yollarla Türkiye'ye sokulduğu ve buradaki terör eylemlerinde kullanıldığı idi.

ABD'nin talep ve teklifleri sürekli zamanın akışına bırakması karşısında Türkiye "gerekirse kendi göbeğimizi keseriz" diyerek 9 Ekim'de Barış Pınarı Harekâtı adını verdiği bir silahlı operasyon başlattı. Bu operasyon karşısında dünyadaki bütün güç odaklarının Türkiye'ye karşı tavır alması dikkat çekti. Ancak Türkiye her şeye rağmen Irak hududuna kadar olan şerit üzerinde ortalama 30-35 km derinlikte bir güvenlik şeridi oluşturmak için bu alanı PKK militanlarından arındırıncaya kadar operasyonu sürdürmekte ısrarlı olduğunu ortaya koydu.

Operasyon karşısında sürekli çelişkili açıklamalarda bulunan, bazen Türkiye'nin endişesini haklı bulduğunu dile getiren, bazen Türkiye'ye çok sert bir şekilde tavır koyan ve şiddetli tehditlerde bulunan, bazen de niçin bu meseleyi kendilerine dert edindikleri konusunda kendi adamlarını hesaba

çeken ABD Başkanı Trump çevresindeki adamların baskısıyla Türkiye'ye karşı bazı yaptırımlar uygulama yönünde adımlar attı. Ama yaptırım tehditlerinin de sonuç vermediğini ve Türkiye'nin operasyona devam etmesi durumunda PKK örgütünün ciddi kayıplar vereceğini ve sonunda "güvenli bölge" yapılması istenen alandan da çekilmek zorunda kalacağını görünce yardımcısı Mike Pence'i göndererek operasyonun durdurulması için Türkiye'yle masa başında görüşme zorunluluğu duydu. ABD'nin bu örgüt adına Türkiye'yle masaya oturması aslında onu kendisinin yönlendirdiğini ve sahiplendiğini itirafı anlamına geliyordu.

Uzun görüşmelerden sonra ABD, Türkiye'nin şartlarını büyük ölçüde kabul ederek, Fırat Nehri'nden Irak sınırına kadar uzanan 440 km. uzunluğundaki sınır şeridi üzerinde 32 km derinlikteki bir alanın PKK militanlarından arındırılması, buranın güvenli bölge haline getirilmesi, bu alandaki PKK militanlarının tüm mevzilerinin imha edilmesi, ağır silahlarının toplanması şartıyla Türkiye'nin operasyona 120 saat ara vermesi, bu sürenin bitiminde Türkiye'nin taleplerinin yerine getirilmesi durumunda da durdurulması üzere bir anlaşma sağlandı.

Suriye'nin İdlib Bölgesinde Yine Saldırılar

İdlib'in, 4-5 Mayıs 2017 Astana toplantısında Türkiye, Rusya ve İran'ın ittifakıyla "Gerginliği Azaltma Bölgesi" ilan edilmesine rağmen, İran ve Rusya anlaşmaya bağlı kalmayarak saldırılar gerçekleştirdikleri gibi Baas güçlerinin saldırılar gerçekleştirmesini önlemek için de herhangi bir girişimde bulunmadılar.

Baas güçlerinin ve arkasında duran dış güçlerin İdlib'deki saldırılarında büyük ölçüde siviller hedef alındığı için sivil savunmasız insanlardan sürekli can kaybı oldu.

Saldırılar zaman zaman rejim ve işgal güçleriyle direniş güçleri arasında çatışmalara da neden oldu. Bu çatışmalar rejim güçlerinden ve hatta onlara destek veren dış güçlerden de kayıplara neden oldu.

Baas rejimi ve destekçileri her ne kadar zaman zaman göstermelik bir şekilde ateşkes ilan ettilerse de İdlib'e yönelik saldırılar düzenlemeye ve burayı Halep'te yaptıkları şekilde yavaş yavaş sıkıştırma stratejisi uygulamaya devam ettiler.

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet de İdlib'in merkezine ve kırsal bölgelerine yapılan saldırılarda çok sayıda sivilin hayatını kaybettiğini dile getirdi. Bachelet, yeni öğretim yılının başlaması münasebetiyle yaptığı açıklamada İdlib ve çevresine yönelik saldırılarda okulların yarıya yakın bir kısmının yıkıldığına dikkat çekerek mevcut okulların kapasitesinin bölgedeki öğrencilerin ancak yüzde ellisine yetebileceğini dile getirdi. Üstelik saldırıların

devam etmesi sebebiyle bu okulların da güvence altında olmadıklarına dikkat çekti. Baas ve işgal güçleri can kaybının çok olması için okul ve hastane gibi kalabalıkların bulunduğu bina ve merkezleri özellikle hedef aldılar.

ABD'nin Suriye'den Çekilme Kararı

ABD Başkanı Trump, Suriye'de IŞİD'e yönelik savaşlarında bu örgüte galip geldiklerini ileri sürerek artık askerlerini bu ülkede tutmaları için bir sebep bulunmadığını dile getirerek çekme kararı almıştı. Bu karar en çok PKK'nın Suriye kanadı niteliğindeki PYD'yi rahatsız etti. Bu örgüt ABD askerlerinin çekilmesi durumunda Türkiye'nin saldırıları karşısında kendilerinin yalnız kalacağını düşünüyordu.

Bazı Amerikan siyasetçiler ise PKK'nın Suriye kanadına destek için ABD askerlerinin bu ülkede kalmaya devam etmesini istediklerini dile getirdiler ve Trump'ın kararına itiraz ettiler. Trump'ın ABD askerlerinin Suriye'den çekilmesi işleminin yüz gün içinde tamamlanacağını söylemesine rağmen söz konusu tartışma yüzünden Amerika çekilme işlemini yavaştan aldı ve çekilmenin fiili olarak başlatılması yönünde herhangi bir adım atılmadı.

Çekilme konusuyla ilgili tartışmaların sürdüğü sırada, normalde PKK'nın Suriye kanadının kontrolünde olan Menbic'de bir lokantada bazı sivillerinin yanı sıra dört tane de Amerikan askerinin hayatını kaybetmesine neden olan bombalama eylemi gerçekleştirilmesi zihinlerde bazı soru işaretleri oluşmasına neden oldu. Eylemi IŞİD sahiplendi. Adeta, ABD Başkanına "Askerlerini çekme, biz buradayız!" mesajı veriyordu. Eylem en çok PKK'nın Suriye kanadının işine yarıyordu ve özellikle de onun kontrolündeki bir bölgede gerçekleştirilmesi dikkat çekiciydi. Gerçekte bu olay PKK-IŞİD iş birliği hakkında önemli ipuçları taşıyordu. Zaten IŞİD'in Suriye'deki direniş güçlerini arkadan vurarak ele geçirdiği toprakları göstermelik çatışmaların ardından PKK'ya teslim etmesi de bunu gösteriyordu.

Trump'ın Golan Tepeleri Üzerindeki İsrail Hakimiyetini Tanıma Kararı

İsrail'e her türlü desteği veren ABD Başkanı Trump, 2019'da İsrail'in 1967 Haziran Savaşı'nda işgal ettiği ve Suriye'ye ait olan Golan Tepeleri üzerindeki hakimiyetini tanımanın zamanının geldiğine dair açıklama yaptı.

Sudan'da Halk Ayaklanması, Askeri Darbe ve Geçiş Süreci

Sudan'da ekonomik sebeplerden dolayı 19 Aralık 2018'de patlak veren halk ayaklanmaları 2019'da da devam etti.

Sudan Cumhurbaşkanı Ömer El-Beşir'in olayların dış güçler tarafından yönlendirildiği iddiaları vakıanın arkasında duran gerçek nedenlerin üstünü örtemedi. Olayların asıl nedeni Sudan'da uzun süreden beri devam eden ekonomik sıkıntılardı.

Tepkiler ve protestolar Ömer El-Beşir'in hükümet değişikliği yapmasına rağmen durmadı. Bunun üzerine Beşir eylemlere son verebilmek için izinsiz gösterileri yasakladı. Böylece ülkede bir tür olağanüstü hâl uygulaması ilan edilmiş oldu. Ancak halkın tepkisinin polis şiddetiyle ve yasaklarla durdurulmaya çalışılması bir çözüm değildi.

Kitlesel gösterilerin yasaklanması üzerine insanlar, genel grevler düzenleyerek, dükkanlarını kapatarak ve benzer eylemlerle tepkilerini ortaya koymaya başladılar. Yasak gösterilerin tamamen son bulmasını da sağlayamadı. Bunun yanı sıra tepkiler daha da yaygınlaştı.

Gösteriler muhtelif mesleki kuruluşlar ve siyasi akımlar tarafından organize ediliyordu. Organize eden kuruluşlar ve akımlar Nisan 2019 başlarından itibaren kalabalıkları ordu genel komutanlığının önündeki meydana taşıyarak ordudan Ömer El-Beşir yönetimi yanında yer almaya son vererek ona karşı eylemcilerin yanında yer almasını istemeye başladılar.

Ordu genel komutanlığının önünde gösterilerin birkaç gün devam etmesinin ardından askeri mekanizma birden tavır değiştirerek 11 Nisan sabahı El-Beşir yönetimine karşı darbe gerçekleştirdi.

Darbede başı çekenler Beşir hükümetinde Savunma Bakanı olarak görev yapan Orgeneral Avad bin Avf, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kemal Abdulmaruf ve Ulusal Güvenlik ve İstihbarat Teşkilatı Başkanı Orgeneral Salah Abdullah Kuş idi. Bu kişiler aslında Ömer El-Beşir'e yakın kişiler olarak biliniyordu ve meydanlara çıkan kalabalıklar tarafından da pek istenmeyen kişiler olarak görünüyorlardı. Darbe sonrası oluşturulan ve Ulusal Güvenlik Konseyi olarak isimlendirilen Askeri Konsey'in başkanlığına Savunma Bakanı Avad bin Avf, yardımcılığına da Genelkurmay Başkanı Kemal Abdulmaruf getirilmişti.

Ama darbenin ertesi günü 12 Nisan Cuma akşamı Avad bin Avf kameraların karşısına geçerek Askeri Konsey'in başkanlığından istifa ettiğini, yerine kendisine güvendiğini söylediği Orgeneral Abdulfettah El-Burhan Abdurrahman'ı atadığını; Kemal Abdulmaruf'u da kendi isteğiyle yardımcılığından aldığını, onun yerine de Hızlı Destek Birlikleri Komutanı Orgeneral Muhammed Hamdan Daklu'yu atadığını açıkladı. Salah Abdullah Kuş da ertesi gün yani 13 Nisan'da görevinden istifa etti. Böylece darbe içinde ikinci bir darbe gerçekleştirilmiş oldu.

Kitlesel eylemleri organize eden organlardan Meslek Odaları Birliği bu değişikliğin halkın bir zaferi olduğunu ifade etti. Ancak eylemleri organize edenler yine de duruma razı değildi ve yönetimin tamamen sivil kesime devredilmesi için ısrar ediyordu.

Sudan'da darbeci Askeri Konsey ile sivil hareketin başını çeken Özgürlük ve Değişim Bildirgesi Güçleri'nin görüşme heyeti arasında görüşmeler başlatıldı. Ancak daha sonra Askeri Konsey göstericilerin bazı yolları açması ve engelleri kaldırması talebiyle görüşmeleri 72 saat süreyle askıya aldı. Göstericilerin yolları açmaları ve engelleri kaldırmaları üzerine pazarlıklar yeniden başladı.

Ancak özellikle başkanlık konseyinin başkanının hangi taraftan olacağı konusunda ve bazı ayrıntıya dair hususlarda ihtilaflar vardı.

Diğer yandan Sudan'da sivil hareket içindeki İslamî görüş sahipleriyle laik ve sol zihniyette olanlar arasında ihtilaflar çıktığı gözlendi. İslami görüştekiler ülkelerinde şeriat hukukunun uygulanması konusunda ısrarlı olduklarını ve laik zihniyetin hâkim olmasına razı olmayacaklarını ortaya koyan muhtelif açıklamalarda bulundular.

Kuzey Kordofan eyaletinin başkenti Ubeyyid şehrinde 29 Temmuz Pazartesi günü sivil bir gösteriye müdahale edilmesi sonucu dördü lise öğrencisi beş kişinin hayatını kaybetmesi üzerine sivil hareketin başını çeken Özgürlük ve Değişim Bildirgesi Güçleri (ÖDBG) ile cunta yönetimini oluşturan Askeri Geçiş Konseyi arasında görüşmeler durduruldu. Ancak çok geçmeden yeniden başlatıldı ve taraflar kaldıkları yerden pazarlığa devam ettiler. 3 Ağustos'ta geçiş süreci konusunda bir ittifak sağlandığı açıklandı. 17 Ağustos'ta da dünyanın değişik ülkelerinden davet edilen yöneticilerin de katıldığı bir törenle geçiş sürecinin başlatılmasına dair anlaşma imzalandı.

Anlaşmaya göre geçiş süreci 39 ay sürecekti. Bu süre içinde devletin en üst kademesinde 11 üyeli bir Devlet Konseyi olacaktı. Bu konseyin beş üyesi anlaşmaya sivil hareketi temsilen imza atan ÖDBG, beş üyesi de askerler tarafından tayin edilecekti. Bir kişi de ittifakla sivillerin arasından seçilecekti. Başkan geçiş sürecinin ilk 21 ayında askerlerden, sonraki 18 ayında sivillerden olacaktı.

Bu süreç içinde ülkenin 300 üyeli bir parlamentosu olacaktı. Üyelerin %67'si ÖDBG tarafından belirlenecek, kalan üyelikler El-Beşir yönetimiyle ilişkisi olmayan partilere dağıtılacaktı.

Hükümet siviller tarafından şekillendirilecek ancak bazı bakanlıklar askerlere verilecekti. Hükümeti oluşturma görevi 21 Ağustos'ta Abdullah Hamduk'a verildi. O da 5 Eylül akşamı hükümet üyelerini resmen açıkladı.

Suudi Arabistan

Suud Veliaht Prensinin Asya Çıkartması

Kaşıkçı cinayetinden dolayı Batı ülkelerinde ciddi eleştirilere maruz kalan Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman'ın Şubat 2019'da bir Asya turuna çıkması kendisine yeni kapılar arama çabası içinde olduğunu ortaya koydu. Veliaht Prens seyahatine Pakistan'dan başladı. Burada yöneticiler tarafından sıcak ilgiyle karşılanan Veliaht Prense karşı halk tarafından muhtelif protesto gösterileri düzenlendi. Veliaht Prens Pakistan'la yirmi milyar dolarlık anlaşmalar yaptı. Sonra Hindistan'a geçti. Burada da aynı manzaralar söz konusuydu. Bin Selman'ın üçüncü durağı ise Çin'di. Çin ekonomik çıkarlarına önem veren, insanî değerleri hiç önemsemeyen bir ülke olduğu için Suudi Arabistan'ın Veliaht Prensinin ziyaretini de oldukça önemsiyordu.

BM'nin Kaşıkçı Soruşturması ve Suud Yargısının Cinayeti Örtme Çabası

Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğu'nda 2 Ekim 2018'de vahşi bir yöntemle katledilen gazeteci yazar Cemal Kaşıkçı'ya yönelik cinayet hakkında ön bilgi edinmek amacıyla BM, Yargısız ve Keyfi İnfazlar Özel Raportörü Agnes Callamard'ın başkanlığında bir heyeti Türkiye'ye gönderdi. Ancak Suudi Arabistan Başkonsolosluğu BM heyetinin konsolosluk binasında araştırma yapmasına ve bilgi edinmesine fırsat vermedi. Callamard, Kaşıkçı cinayetinin önceden planlanmış kasıtlı cinayet olduğu kanaatine vardıklarını söyledi.

Suudi Arabistan Başsavcılığı, Cemal Kaşıkçı cinayetiyle ilgili davada ilk kararında beş kişiye idam, üç kişiye de toplamda 24 yıl hapis cezası verildiğini açıkladı.

Başsavcılık sözcüsü Şa'lan Eş-Şa'lan 23 Aralık 2019'da düzenlediği basın toplantısında Veliaht Prens Bin Selman'ın eski başdanışmanı Suud El-Kahtani, Suudi Arabistan'ın eski İstanbul Başkonsolosu ve katillerin ev sahibi Muhammed El-Uteybi ve İstihbarat Genel Müdürü'nün eski yardımcısı Tümgeneral Ahmed Asiri'nin ise suçlu görülmediklerini dolayısıyla beraat etmelerine ve serbest bırakılmalarına karar verildiğini açıkladı.

Davada cezalandırılanların isimleri ise güvenlik gerekçesiyle saklı tutuldu. Ancak bu o kişilerin hayali şahıslar olabileceği ve gerçekte kimseye ceza verilmemiş olması ihtimalinin de bulunduğu yorumlarına neden oldu.

Cinayetin birinci derecede sorumlusu ve planlayıcısı olduğu çok açık ve net olan veliaht prensin resmiyette 'eski' başdanışmanı El-Kahtani, İstihbarat Genel Müdürü'nün eski yardımcısı Tümgeneral El-Asiri ve cinayetin işlenmesi için şartları oluşturan eski İstanbul Başkonsolosu El-Uteybi aklandı.

Bu kişiler görevlerinden alınmışlardı. El-Kahtani kaçak durumda gösteriliyordu. Diğerleri ise göstermelik olarak gözetim altında tutuluyorlardı.

Suudi Arabistan'ın Petrol Tesislerinin Vurulması

14 Eylül Cumartesi günü Suudi Arabistan'ın, Amerikalıların da ortak olduğu milli petrol şirketi Saudi Aramco'nun iki büyük tesisine silahlı insansız hava araçlarıyla arka arkaya saldırılar düzenlendi ve bu tesisler büyük zarar gördü. O yüzden Suudi Arabistan petrol üretimini yüzde elli oranında azaltmak zorunda kaldı.

Saldırıyı İran'ın desteklediği ve Yemen'de hakimiyet savaşı veren Husi örgütü üstlendi. Suudi Arabistan, Yemen'de oluşturduğu Körfez Koalisyonu ile bu örgüte karşı savaş verdiğinden onun da bu ülkenin tesislerine saldırması tabii bir olay olarak lanse edildi. Ancak ABD saldırının Yemen tarafından değil Irak veya İran tarafından gerçekleştirildiğini ve arkasında İran'ın bulunduğunu iddia etti. İran ise bu konudaki suçlamaları reddederek saldırıyı Husi örgütünün tamamen kendi imkânlarıyla gerçekleştirdiğini ileri sürdü.

Aslında Husi örgütünün bu saldırıları tamamen kendi imkânlarıyla gerçekleştirmesinin mümkün olmadığını ABD de Suudi Arabistan da İran da biliyor. Saldırı gerçekten Husi örgütü tarafından gerçekleştirildiyse de yine İran'ın sunduğu imkân ve araçlarla gerçekleştirilmişti. Fakat Husi örgütünün burada bir maske olarak kullanılmış ve saldırının doğrudan İran tarafından gerçekleştirilmiş olduğu da iddia ediliyor ve ABD'nin iddiası bu yönde.

Bu gelişmeler doğal olarak İran'ın "eğer biz petrolümüzü satamazsak bölgedeki diğer ülkeler de petrollerini satamazlar" tehdidini akla getiriyordu.

Suudi Arabistan'ın dış işlerinden sorumlu devlet bakanı Adil Cubeyr, New York'taki BM Genel Kurulu toplantısında yaptığı açıklamada saldırının arka planının araştırıldığını ve durumun netlik kazanmasından sonra diplomatik, ekonomik ve hatta askeri yollarla cevap verileceğini söyleyerek bir bakıma İran'a tehditte bulundu. Fakat aradan fazla zaman geçmeden İran, kendilerine Suudi Arabistan'tan bir aracı ülke vasıtasıyla mektup ulaştığını söyleyerek Suud yönetiminin bir diyalog süreci başlatmak istediği iddiasında bulundu. Suudi Arabistan ise kendilerinin herhangi bir mektup göndermediklerini, yapılanın bir "kardeş Arap ülke"nin teşebbüsü olduğunu söyledi ancak ülkenin ismini vermedi. Fakat daha sonra Irak'ın yaptığı bazı açıklamalar bu ülkenin Irak olduğunu ortaya çıkardı.

Ardından Pakistan Başbakanı İmran Han önce İran'a sonra Suudi Arabistan'a ziyarette bulunarak iki ülke arasında olumlu bir diyaloğun sağlanması için kendisinin arabuluculuk yapabileceğini dile getirdi.

Bu girişimler Suudi Arabistan'ın BM Genel Kurulu'nda yaptığı tehditten sonra İran'la arasındaki gerginliği azaltmak ve bir diyalog süreci başlatmak için birilerinin devreye girmesini arzuladığını buna İran'ın da olumlu yaklaştığını gösteriyordu. Ama bunun arkasında duran sebep İran desteğindeki Husi örgütünün Suudi Arabistan açısından artık ciddi bir tehdit olmaya başlaması ve İran'ın da Husi kamuflajını kullanarak doğrudan tehdit oluşturacak girişimlerde bulunmasının ihtimal dışında olmamasıydı. Husi örgütünün Suudi Arabistan'ın Necran bölgesine büyük çaplı bir operasyon düzenlediğine ve çok sayıda Suud askerini esir aldığına dair görüntüler yayınlaması, Suud yönetiminin de iddiaları yalanlayamaması endişenin arkasında duran sebebi açıklayan bir gelişmeydi. ABD'nin Suudi Arabistan'a bazı küçük çaplı destek vaatleri de bu konuda Suud yönetimini tatmin edemedi.

Suud Zindanlarındaki Düşünce Mahkûmları

Suudi Arabistan'da sırf düşüncelerinden, siyasi tavırlarından ve tercihlerinden dolayı zindanda tutulan ilim ve fikir adamlarına yönelik baskı ve eziyetler 2019'da da devam etti. Bunlardan bazıları hakkında da savcılık idam talebinde bulundu. "Düşünce mahkûmu" olarak nitelendirilen bu ilim ve fikir adımlarından bazıları maruz kaldıkları uygulamaları protesto ve seslerini dünyaya duyurmak amacıyla açlık grevleri gerçekleştirdiler.

Suudi Arabistan'daki dikta rejimi ilim adamlarının hakkı söylemesini değil sürekli kendisinin borazanlığını yapmasını, rejimin uygulamalarının şeriata uygunluğuna dair fetvalar oluşturmalarını, bunu yapabilmek için yerine göre gerçekleri ters yüz etmelerini istiyor. Bunu yapmayanları da hapishanelerde süründürüyor. O yüzden Suudi Arabistan'da çok sayıda ilim adamı cezaevlerinde hatta hücrelerde tutuluyor. Suud savcılığının hapse atılanlardan üç kişi hakkında da idam talebinde bulunduğu bildirildi. Bunlar Suudi Arabistan'daki Uyanış (Sahve) hareketinin ileri gelenlerinden Selman El-Avde, tanınmış vaizlerinden Avad El-Karni ve televizyon programcısı Ali El-Ömeri.

Suudi Arabistan Zindanlarındaki Filistinliler

Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Gözlemevi, Suudi Arabistan'da yaşayan veya bu ülkeye ziyarette bulunan 60 Filistinlinin kayıp olduğunun tespit edildiğini açıkladı. Bu insanların Suudi Arabistan'ın zindanlarında tutulduğu tahmin ediliyor ve ailelerine nerede, hangi şartlarda yaşadıkları hakkında herhangi bir bilgi de verilmiyordu.

Suud yönetiminin Filistinliler karşısında sergilediği tutum bu ülkenin İsrail'in bir jandarması gibi çalıştığını gözler önüne seriyordu.

Suudi Arabistan'da zindanda tutulan Filistinliler arasında otuz yıldan beri Cidde'de ikamet eden ve yirmi yıldan beri de Filistin İslami Direniş Hareketi (Hamas)'ın Suudi Arabistan'la ilişkilerini takip eden, 81 yaşındaki Dr. Muhammed El-Hudari ile onun oğlu Hani El-Hudari de vardı. Hamas bu konuda yaptığı açıklamada, Dr. El-Hudari'nin 4 Nisan 2019'dan beri gözaltında tutulduğunu, diplomatik girişimlerden sonuç alınması beklentisiyle konuyu kamuoyu gündemine taşımadıklarını ancak yaptıkları tüm girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine konu hakkında bir açıklama yapmak zorunda kaldıklarını dile getirdi.

Cezayir'de Buteflika'nın Adaylığının Yol Açtığı Çalkantılar ve Öfkeyi Dindirme Çabaları

Ama halktan gelen tepkiler ve düzenlenen gösteriler üzerine Buteflika adaylıktan çekildiğini açıkladı. Onun adaylıktan çekilmesi cuntanın geri adım atması anlamına geliyordu. Ama bunun yanı sıra Buteflika bir yandan da seçimleri belirsiz bir tarihe ertelediğini açıklayarak bir bakıma kendisinin görev süresini uzatmış oldu. Halk buna da karşı çıkarak onun görev süresinin uzatılmasını istemediğini ortaya koymak için gösterilere devam etti.

Halktan gelen tepkiler üzerine Genelkurmay Başkanı Orgeneral Ahmed Kayid Salih devreye girip Buteflika'nın artık Cumhurbaşkanlığı görevini sürdürmekten aciz olduğunu dile getirerek onun istifa etmesi gerektiğini

söyledi. İktidardaki Ulusal Kurtuluş Cephesi Partisi Merkez Kurulu üyelerinden ve partinin ileri gelenlerinden oluşan yüz kişilik bir ekip de onun bu talebine destek veren açıklama yaptı. Ancak bazıları da Buteflika'nın görevinin seçime kadar sürmesi gerektiği görüşünü savundular. Bu tartışma üzerine ordunun ileri gelenleri muhtıra vererek Buteflika'nın istifasını istediler. Bunun üzerine Buteflika istifa ederek kenara çekildi ve anayasanın 102. maddesi gereğince Meclis Başkanı Abdülkadir bin Salih geçici cumhurbaşkanı oldu.

Halktan gelen tepkiler üzerine seçimler için kesin tarih verildi ve 12 Aralık'ta gerçekleştirildi. Seçimlerde eski başbakanlardan Abdülmecid Tebbun oyların %58'ini alarak seçimleri kazandı. Tebbun'un ise Buteflika'nın başbakanlığını yaptığı gibi ona yakın duran ve açıkça destek veren biri olduğu bilinmektedir. Bu kişinin Cezayir'de siyaset üzerindeki gücünü muhafaza eden cunta tarafından da desteklendiği biliniyor. Ülkede iktidarı elinde bulunduran Ulusal Kurtuluş Cephesi Partisi de kendisi aday göstermemiş ama adaylardan birini destekleyeceğini, yani kendi tabanını serbest bırakmak yerine bir adaya yönlendireceğini belli etmişti ve Bin Tebbun'u desteklediği biliniyor.

Tebbun'un birinci turda ve önemli bir farkla seçimleri kazanması aslında seçimlerin şeffaf ve dürüst olacağı iddialarına da gölge düşürdü. Ortaya çıkan manzara cuntanın gene istediği adamı seçtirmek için seçimler üzerinde bazı oyunlar oynamış olabileceği şüpheleri uyandırdı. Tebbun'un sandıkların açılmasından hemen sonra kendi zaferini ilan etmesi de bu konudaki şüpheleri güçlendiriyordu. Tabii halkın üçte ikiye yakın bir kısmının seçimlere güvenmediğinden dolayı sandık başına gitmemesinin cuntanın işini kolaylaştırdığı söylenebilir. Ama bu kadar bir kalabalığın seçimleri boykot etmesi, şeffaf ve dürüst olacağı vaatlerinin güven verici olmadığı kanaatinin güçlü olduğunu belgelemektedir.

Cezayir Seçim Kurulu'nun yaptığı açıklamaya göre oy kullanma oranı %41.14'te kaldı. Bu oran ise daha önceki seçimlerdeki orandan düşük. Oranın bu kadar düşük olması rejimin halkı yatıştırmak için seçimi değerlendirmesinin tatmin edici olmadığını ortaya koymuştur.

Cezayir'de çalkantılar sürecinde önemli rol icra eden ve kriz yönetimi işini başarıyla yürüten Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı Ahmed Kayid Salih 23 Aralık Pazartesi günü ani bir kalp krizi sonucu hayatını kaybetti. İki gün sonra yani 25 Aralık'ta da cenazesinin kaldırılması için tören düzenlendi ve törene resmi görevlilerin yanı sıra halktan da büyük bir kalabalık katıldı. Normalde ülkedeki cuntanın ağır toplarından biri olmasına rağmen cenazesine halktan bu kadar büyük bir kalabalığın katılması onun ülkede son dönemdeki çalkantılarda dengeleri koruma ve kriz yönetme konusunda izlediği politikanın azımsanmayacak bir kesim tarafından kabul gördüğüne işaretti.

Libya'da Hafter Fitnesi 2019'da da Devam Etti

Arap dünyasındaki dikta rejimlerinin Libya halkının kazanımlarını geri almak ve Libya'da Sisi yönetimi benzeri bir dikta yönetimi kurmak amacıyla oluşturdukları ihanet çetesinin başını çeken emekli General Halife Hafter'e bağlı güçler Nisan 2019 başlarında başkent Trablus'u ele geçirmek amacıyla harekete geçti. Hafter'in bu saldırıyı başlatmasında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Mısır, Rusya ve Fransa'nın teşviklerinin önemli rol oynadığı tahmin ediliyor. Hafter bu operasyonunun terör güçlerini etkisiz hale getirme amaçlı olduğunu iddia ediyordu. Yani Libya'da uluslararası kamuoyu tarafından tanınmış ve daha önce imzalanmış anlaşmalara binaen oluşturulmuş Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH)'ni bir terör örgütü, ona bağlı askeri güçleri de terör güçleri olarak nitelendiriyordu.

Hafter'e bağlı güçler, eski diktatör Kaddafi döneminin askeri kalıntılarından ve Afrika ülkelerinden toplanmış paralı militanlardan oluşmaktadır. Onların maaşlarının ve ihtiyaçlarının karşılanması için de kendisine Suudi Arabistan, BAE ve Mısır tarafından yardım edilmektedir. En büyük yardım ise Suudi Arabistan'dan gelmektedir. Hafter'in en önemli avantajı da arkasında büyük çapta bir maddi destek olması ve paranın cazibesiyle Afrika ülkelerinden basite alınamayacak sayıda militan, silah tüccarlarından da büyük miktarlarda silah temin edebilmesidir. Normalde militanlarının çoğu paranın hatırına savaştıklarından fedakârca mücadele etmiyorlardı. Kendilerini güvende hissettikleri zaman ise hiçbir ölçü tanımadan saldırmaktan çekinmiyorlardı.

Trablus'taki saldırılarına karşı UMH'ye bağlı askeri birlikler kararlı bir mücadele verdiler. Libya müftüsü de onun saldırılarına karşı mücadele edilmesi çağrısında bulunarak Hafter'in Trablus'a girmesi durumunda daha önce Bingazi'de sergilediği vahşetin bir benzerini burada da sergileyeceğini hatırlattı.

Hafter militanları önce bazı stratejik noktaları ele geçirmeyi başardılar. Ancak daha sonra UMH'ye bağlı askerlerin mücadelesiyle buraların geri alınması mümkün oldu. Ayrıca paranın hatırına savaşan Hafter militanları da hayatlarının tehlikeye girdiğini gördüğü yerlerde teslim oldular. Bunun üzerine Hafter'e bağlı güçler sivil hedefleri vurarak silahsız insanları katletmeye başladılar. Onların sivil hedeflere yönelik saldırıları sivillerden yüzlerce insanın hayatını kaybetmesine neden oldu.

UMH'ye bağlı askerlerin ele geçirdiği teçhizatlar arasında Mısır'dan gönderilmiş askeri malzemelerin bulunması dikkat çekti. Ayrıca Libya'dan Tunus'a geçen diplomatik pasaportlu Fransızların yakalanması da önemli şüphelere neden oldu. Fransa bunların kendi diplomatik temsilciliklerini korumak amacıyla görev yaptıklarını ileri sürdüyse de bunların Hafter militanlarının saflarında savaştıklarından şüpheleniliyordu.

Hafter güçleri karada ilerleme kaydedemeyince hava saldırılarıyla Trablus'taki hükümeti yıpratma yoluna başvurmayı tercih ettiler. Bu

saldırılarında da yine sözünü ettiğimiz dikta rejimlerinin verdiği uçakları ve ABD, Fransa gibi küresel emperyalist güçlerin verdiği roketleri kullandılar. 2 Temmuz'da ağır bir can kaybına neden olmak için Trablus'un banliyösünde yer alan Tacura göçmen merkezine saldırarak 40 göçmenin hayatını kaybetmesine 80 göçmenin de yaralanmasına neden oldular. Ölenler ve yaralananlar arasında çok sayıda kadın ve çocuk vardı.

Hafter güçlerinin hedef aldığı bu insanlar çatışmayla veya Trablus'taki hükümetle herhangi bir ilgileri bulunan insanlar değildi. Değişik Afrika ülkelerinden gelmiş ve deniz yoluyla Avrupa ülkelerine geçmek isteyen göçmenlerden oluşuyorlardı. Onların bulunduğu merkezin vurulmasının hatadan kaynaklanması ihtimali de yoktu. Ancak Hafter'in adamlarının, Trablus'taki hükümetin kendi militanlarına geçit vermemesine karşı yıpratıcı bir saldırı gerçekleştirmek amacıyla çok sayıda insanı katledebilmek için kalabalık bir topluluğu hedef aldıkları tahmin ediliyordu. Saldırganlıkta ve vahşette sınır tanımayanların bu yöntemi bir strateji olarak benimsedikleri biliniyor.

Trablus'taki UMH 2019'un sonuna doğru Türkiye ile bir ittifak anlaşması imzalayarak askeri destek istedi ve bu isteği Türkiye tarafından kabul edildi.

Mısır'da Anayasa Değişikliği ve Yeniden Halk Ayaklanması

Mısır'da öncelikli amacı Sisi'nin saltanatını uzatmak olan anayasa değişikliği teklifi parlamentoda kabul edildikten sonra güya halkın onayına sunuldu. Bu amaçla 20 Nisan Cumartesi'den itibaren halkın bu değişikliği onaylayıp onaylamadığına dair oy vermesi için referandum gerçekleştirildi. Oy verme işlemi dört gün sürdü. Oy kullanma oranı %15'lerde kaldı ama dikta rejiminin istediği "onay" da çıktı. Zaten başka bir ihtimal de yoktu.Anayasa değişikliğinin birinci ve öncelikli amacı diktatör Sisi'nin saltanatının süresini uzatmaktı. Bunun için yeni düzenlemeye göre cumhurbaşkanı dört yıllık değil altı yıllık dönemler için seçilecek. Ayrıca bir kişi iki kere cumhurbaşkanlığına seçilebilecek. Bunun yanı sıra Sisi'nin 2014'te seçilmesi geçiş dönemi olarak sayılacak ve iki kere seçilme hakkından birinin kullanılması olarak değerlendirilmeyecek. Bu da Sisi'nin saltanatının 2030'a kadar uzatılması anlamına geliyor. Çünkü onun 2018'de seçilmesiyle başlayan dönem 2024'e kadar uzatıldı. Sonra ikinci dönem için seçilme hakkı olacak ve bu da 2030'a kadar sürecek. Eğer 2030'a kadar saltanatta kalması durumunda o zaman yeni bir anayasa değişikliği yapmazsa.

Sisi'nin anayasa değişikliği başka maddeler de içeriyor tabii. Bunların başında da ordunun yetkilerinin genişletilmesi ve yargının bağımsızlık alanının çok daha daraltılması ile ilgili hususlar yer alıyor.

İspanya'da ikamet eden ve Mısır ordusunun muhtelif ihalelerine girmiş olan iş adamı Muhammed Ali'nin Sisi'nin ve ailesinin yolsuzluklarına dair belgeleri gün yüzüne çıkarması ülkede yeniden halkın meydanlara çıkmasına

ve Sisi'ye karşı gösteriler düzenlemesine neden oldu. Ancak Sisi bu gösterilere karşı polis şiddeti kullanarak olayların yayılmasını önledi.

Muhammed Mursi'nin Duruşma Esnasında Hayatını Kaybetmesi

Mısır'ın ilk serbest seçimlerinde halk tarafından seçilen ve aynı zamanda bu ülkenin ilk ve tek sivil cumhurbaşkanı olan Dr. Muhammed Mursi 17 Haziran'da, Filistin İslami Direniş Hareketi (Hamas) hesabına casusluk yapmakla suçlandığı davadan yargılandığı sırada mahkeme salonunda hayatını kaybetti.

Mursi, Mısır'daki dikta rejimine karşı 25 Ocak 2011'de gerçekleştirilen halk devriminden sonra Haziran 2012'de gerçekleştirilen serbest seçimlerin ikinci turunda oyların %52'sini alarak cumhurbaşkanı seçilmişti. Kendilerine "fulul" denilen eski rejim kalıntıları onun seçilmesine tahammül edemedikleri için Arap dünyasındaki dikta rejimleriyle işbirliği yaparak Baltacı fitnesi adı verilen bir fitne hareketi başlattılar. Ancak Mursi bu fitneye karşı direndi ve teslim olmayarak ülkeyi istikrara kavuşturmak için kararlılıkla mücadele etti. Bunun üzerine söz konusu eski rejim kalıntıları ve Arap dünyasındaki dikta rejimleri General Abdülfettah Sisi'yi öne sürerek askeri darbe gerçekleştirmesini sağladılar.

1 Temmuz 2013'te gerçekleştirilen gayrimeşru darbenin ardından meşru cumhurbaşkanı görevinden alındı ve hapse atıldı. Cunta yönetiminin çeşitli şekillerde baskılar uygulamasına, işkence etmesine ve iftirada bulunmasına rağmen o zulüm güçleri karşısında eğilmedi ve kararlılıkla mücadelesini sürdürdü. Kendisinin meşru cumhurbaşkanı olduğunu, darbecilerin ise gayrimeşru olduklarını vurgulayarak onlarla hiçbir şekilde pazarlığı kabul etmedi.

17 Haziran 2019 Pazartesi günü duruşma esnasında aniden bayıldı ve cunta güçleri ona yirmi dakika süreyle müdahale etmediler. Sonra da kalp krizinden hayatını kaybettiğini açıkladılar. Sonra cesedi üzerinde herhangi bir teşhis yapılmasına müsaade etmeden aynı gece sabaha doğru ailesi tarafından cuntanın gösterdiği mezarlığa defnedilmesi istendi. Kendisi cenazesinin doğduğu köyün mezarlığına gömülmesini istemişti. Ama cunta müsaade etmedi ve halkın genelinin katılabileceği cenaze töreni düzenlenmesine de izin vermedi.

Yemen'de Bölgesel Güçlerin Hakimiyet Savaşı

Arap dünyasındaki dikta rejimleri Mısır'daki oyunlarının Yemen'de tutmadığını, burada sopa olarak kullandıkları Husi örgütünün kendi adamlarını da dövdüğünü görünce hesaplar değişmiş, Suudi Arabistan'la iş birliği içindeki Abdurabbih Mansur El-Hadi, Sana'yı terk edip gizlice Aden'e geçerek orada yeni bir hükümet oluşturmuştu. Aden'i de ülkenin geçici başkenti ilan etmişti. Suudi Arabistan ve onunla iş birliği içindeki Körfez

ülkeleri de bunu Yemen'in meşru hükümeti olarak tanıdılar. Uluslararası platformda da meşru hükümet olarak tanınmasını sağladılar. Sana'daki Husi hakimiyetine son vermek için de Körfez Koalisyonu adını verdikleri bir askeri ittifak oluşturarak doğrudan müdahalede bulunmaya başladılar.

Husi örgütü bir yandan Aden hükümetine bağlı askeri birliklerin bir yandan da Körfez Koalisyonu'nun hedefi olmasına rağmen askeri gücünü ve hakimiyeti altına aldığı alanın büyük bir bölümünü, tabii ki en başta İran'ın yaptığı yardımlarla ve verdiği destekle muhafaza etmeyi başardı. Öyle ki Husi örgütünün elinde artık balistik füzeler de vardı ve bunları Suudi Arabistan'ın içinde uzak mesafelere kadar ulaştırabiliyordu.

Bu durum karşısında BM aracılığı ile masa başında bir anlaşma sağlanması için görüşmeler başlatıldı. Bazı konularda birtakım anlaşmalar sağlandı ise de yapılan anlaşmalar asla savaşı tamamen durdurmadı. Gerginlik ve savaş şartları ülkede ekonomik sıkıntıların büyümesine, açlık probleminin artmasına ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasına neden oldu.

Körfez Koalisyonu tarafından desteklenen ve takviye edilen Aden hükümeti ile İran destekli Husi örgütü arasında bu çatışmalar sürerken 2019'da güneyde ülkenin yeniden ikiye bölünmesini, güneyde federal bağımsız bir devlet kurulmasını isteyen ve kendini Güney Geçiş Konseyi olarak adlandıran bir hareket öne çıktı. Bu hareketin oluşturduğu Hizamu'l-Emni adlı milis güçleri güneyin kontrolünü Aden hükümetinden almak ve onu devre dışı bırakmak için savaş yürütüyordu. İlginç olan ise normalde Husi örgütüne karşı savaşında Aden hükümetinin yanında fiilen yer alan Körfez Koalisyonu'nun içinde ve Suudi Arabistan'ın yanında yer alan BAE'nin Güney Geçiş Konseyi'ne destek vermesi, onu silah ve teçhizat yönünden güçlendirmesi oldu. Suudi Arabistan ise görünüşte El-Hadi liderliğindeki Aden hükümetine arka çıkmaya, ona destek vermeye devam ediyordu.

Körfez Koalisyonu çatısı altında ittifak halinde olan BAE ile Suudi Arabistan'ın Aden'in kontrolünü ele geçirmeye çalışan Güney Geçiş Konseyi'ne karşı tavır konusunda zahirdeki ihtilafına rağmen 2019'un Kurban Bayramı öncesinde bu konseye bağlı Hizam El-Emni, Aden'de cumhurbaşkanlığı sarayı olarak kullanılan Maaşik Sarayı'nı ve burayı muhafaza etmekle görevli Dördüncü Tugay'ın kontrolünü ele geçirmeyi başardı.

Suudi Arabistan resmî açıklamalarında olanlara tepki gösterdi ve bunun kabul edilemez olduğunu söyledi. Olayları perdeye yansıyan şekliyle yorumlayanlar da bunu BAE'nin Suudi Arabistan'ı sırtından hançerlemesi olarak değerlendirdiler.

Ancak hadiselerin iç yüzünü görenler ve gelişmeleri yakından takip edenlerden bilgi alanlar durumun hiç de sanıldığı gibi olmadığını dile getirdiler. Güney Geçiş Konseyi militanları Suudi Arabistan'ın sessizliği ve karşılarına herhangi bir engel çıkarmaması neticesinde Aden'deki El-Hadi

hükümetine karşı bu darbeyi yapabilmişlerdi. Güney Geçiş Konseyi'nin militanları Aden cumhurbaşkanlığı sarayına doğru ilerlerken Suudi Arabistan uçakları Aden semasında alçak uçuşlar yapmışlardı. Ama bu, söz konusu militanları hiç rahatsız etmemişti ve onlar kendilerinden emin bir şekilde yollarına devam etmişlerdi. Suud uçakları da alçak uçuşun ötesinde herhangi bir şey yapmamış, Güney Geçiş Konseyi'nin militanlarına hiçbir şekilde engel olmaya, müdahale etmeye kalkışmamışlardı.

Aden hükümetine yakın kaynaklar ayrılıkçı Güney Geçiş Konseyi'nin Suudi Arabistan güçlerinin gözlerinin önünde ve onların zımnen onayıyla Maaşik Sarayı'nı ele geçirdiğini ve bu sarayı muhafaza eden Dördüncü Tugay'ı kontrol altına almayı başardığını dile getirdiler. Tabii buralarda kontrolü ele geçirince geçici başkentin kontrolünü de ele geçirmiş oldular.

Bu durum sahnede birbirlerine karşı tavır sergileyen ve farklı tarafları tutan BAE ile Suudi Arabistan'ın aslında perdenin arkasında ittifak halinde olduklarını ve Suud hükümetinin yıllardan beri Yemen'de siyasi kontrolü ele geçirmek için sahada tuttuğu Abdurabbih Mansur El-Hadi'yi gözden çıkardığını ortaya koyuyordu.

Olaylardan sonra El-Hadi, Güney Geçiş Konseyi militanları Aden'de kontrol altına aldığı noktalardan çekilmeden onlarla herhangi bir diyaloğa girmeyeceği yönünde açıklamada bulundu. Ancak ilginçtir ki Suudi Arabistan darbecilere yani Aden'de kontrolü ele geçiren milislere bu yönde herhangi bir baskı yapmaya ihtiyaç duymadan derhal diyalog başlatılması çağrıları yaptı. Suudi Arabistan'ın ayrılıkçı örgütü sıkıştırması söz konusu olmadan ve onun desteği olmadan da El-Hadi'nin yapabileceği fazla bir şey yoktu.

Daha sonra yapılan bir uzlaşma ile Güney Geçiş Konseyi Maaşik Sarayı'nı terk etti. Ancak sahada etkisini devam ettirdi.

Lübnan'da Uzun Pazarlıklardan Sonra Kurulan Hükümet ve Halk Ayaklanması

Lübnan'da 6 Mayıs 2018'de gerçekleştirilen genel seçimlerin üzerinden dokuz aya yakın bir süre geçtikten sonra 31 Ocak 2019'da yeni hükümet konusunda anlaşma sağlandı. Yeni hükümette başbakanlık yine Müstakbel Partisi'nin lideri Sa'd El-Hariri'ye verildi. Onun partisine de beş bakanlık verildi. İkisi de Şii partisi olan Hizb ve Emel partilerine üçer bakanlık verildi. Ayrıca Hizb'e yakın tavırlarıyla öne çıkan Sünni kökenli bir bağımsız milletvekiline de bakanlık verildi. Böylece Hizb-Emel ittifakı hükümette yedi bakanlık elde etmiş oldu. Bunların yanı sıra bu ittifakla iş birliği içinde olan bazı Hristiyan partileri de bakanlıklar aldılar. Böylece Lübnan'da geniş tabanlı bir hükümet kurulmuş oldu. Ancak bu hükümette zıtların bir araya getirilmesine çalışıldı.

Ne var ki aradan fazla zaman geçmeden ülkede yaşanan birtakım ekonomik sıkıntılar ve iletişime getirilen yeni vergiler özellikle de Whatsapp'ta sesli

görüşmenin paralı hale getirilmesi halkın meydanlara çıkmasına, hükümetin istifasını talep etmesine neden oldu. Zaten istikrarsız bir siyasi yapıya sahip olan Lübnan'da mevcut hükümetin kurulması ancak uzun pazarlıkların sonunda mümkün olabilmişti. Bu hükümetin gitmesinin ülkeyi bir kaosa sürükleyeceğini düşünenler hükümetin istifa etmemesi, halkla anlaşma yapılması için fakirleri zorlayan vergilerin kaldırılması ve yeni vergiler konmaması çağrısında bulundular. Fakat ağır bir borç yükü altında olan Lübnan'ın ulusal gelirlerle borçlarının faizlerini bile ödemesi çok zor görünürken, dış destek olmadan nasıl belini doğrultacağı, halkına nasıl bir müreffeh hayat sunabileceği de ülkenin yönetimine ortak olan bütün siyasi oluşumların liderlerini düşündüren bir konuydu.

Olaylar karşısında fazla direnemeyen Sa'd El-Hariri sonunda istifa etti ve bir süre sonra yeni hükümeti kurma görevi Hasan Diyab'a verildi.

Lübnan'da Filistinli İşçiler Sorunu

Lübnan Çalışma Bakanı Kemil Ebu Süleyman'ın ülkede yaşayan Filistinli mültecileri yabancı işçi statüsüne koyarak herhangi bir işte çalışabilmeleri için "çalışma izni" almalarını şart koşan karar alması Lübnan'da yaşayan mültecilerin tepkisine neden oldu. Mülteciler kendilerinin Lübnan vatandaşlığına geçme gibi bir arzularının olmadığını, vatanlarına dönme konusunda ısrarlı olduklarını, ancak Lübnan'da mülteci olarak yaşamak zorunda kaldıkları sürece de kendilerine onurlu bir yaşam sürme haklarının verilmesini istediklerini, burada yabancı işçi değil yurtlarından çıkarılmış mülteciler durumunda olduklarını belirterek kendilerine çalışma izni almayı şart koşan kararın iptal edilmesini istediler. Bunun için Lübnan'ın değişik şehirlerinde gösteriler düzenlediler. Ama maalesef hükümet bu konudaki uygulamanın değiştirileceği, Filistinli mültecilerin müstesna tutulacağı konusundaki vaatlerini yerine getirme konusunda herhangi bir adım atmadı.

Irak'ta da Gösteriler ve İran'a Özenen Irak Hükümeti

Sudan, Cezayir ve Mısır'da meydana gelen olaylar Irak'ta da hükümetin kötü politikalarına ve ekonominin kötü gitmesine karşı halkın meydanlara çıkmasına neden oldu. Erbain törenleri nedeniyle bir süre ara verilen gösteriler daha sonra yeniden başladı ve kesintisiz bir şekilde devam etti. Irak hükümeti olayları bastırmak için çok sert bir tavır sergiledi ve yüzlerce kişiyi katletti. Ancak olayların önüne geçemeyince Başbakan Adil Abdülmehdi'nin başkanlığındaki hükümet Kasım ayında istifa etti. Onun istifası olayların durmasını sağlamadı ve gösteriler yine devam etti.

İran'daki benzin zammı ayaklanması karşısında devletin polis şiddetini kullanarak olayları bastırabildiğini gören Irak hükümeti ona özenerek polis şiddetini sınırsız bir şekilde kullanma yoluna gitti. Ancak İran'daki şartlarla

Irak'taki şartların farklı olması sebebiyle Irak hükümeti istediği sonucu alamadı ve olayları tam olarak kontrol altına almayı başaramadı.

İran

Körfez'de ABD-İran Gerginliği

2015'te İran'ın nükleer teknolojiyi silah yapımında kullanmayacağına dair taahhütte bulunması ve nükleer tesislerinin uluslararası mekanizma tarafından denetlenmesine izin vermeyi kabul etmesi üzerine İran ile içinde BM Güvenlik Konseyi'nin 5 daimî üyesinin yanı sıra Almanya'nın da yer aldığı ve P5+1 olarak tanımlanan grup arasında bir anlaşma imzalanmıştı. O tarihte ABD Başkanı Barack Obama idi. Ancak Donald Trump'ın başkanlığa seçilmesinden sonra onun izlediği siyaset sonucu ABD bu anlaşmadan çekildi.

ABD'nin anlaşmadan çekilmesi İran'a ambargo uygulamasına geri dönmesi anlamına geliyordu. Bunun üzerine İran da kendilerinin petrollerini satamamaları durumunda bölgedeki diğer ülkelerin de petrollerini satamayacakları tehditlerinde bulundu. Ayrıca ABD'nin ambargoya geri dönmesi sebebiyle 2015'te imzalanan anlaşmanın da bir anlamı kalmadığı için anlaşmayla kabul ettiği taahhütlerinden vazgeçtiğini açıkladı.

İran'ın bölge ülkelerine yönelik tehditleri ağırlıklı olarak Hürmüz Boğazı'nın kullanımını engelleme olarak anlaşıldı. Ancak İran'ın bu boğazı kapatma imkânı yoktu. Onun tehdidinin asıl arka planında desteklediği birtakım silahlı örgütler vasıtasıyla bölgede petrol üretimini ve nakliyatı riskli hale getirmesi vardı. Nitekim 12 Mayıs 2019'da BAE'nin Fuceyre limanı yakınında petrol taşıyan dört gemiye saldırı düzenlenmesinin arkasında İran'ın bulunduğu yönünde yorumlar yapıldı. Bu olaydan kısa bir süre sonra da Yemen'deki Husi örgütünün Suudi Arabistan'ın petrol tesislerine insansız hava araçlarıyla saldırı düzenlemesi bu yöndeki tahminleri güçlendirdi.

Fuceyre limanı yakınında dört gemiye saldırı düzenlenmesinin üzerinden bir ay geçtikten sonra 13 Haziran'da da yine Umman Körfezi içinde bir Japon nakliye şirketine ait iki petrol tankerine saldırı düzenlendi. Saldırı sonrasında bu tankerlerden birinin battığı açıklandı. ABD ve İngiltere bu saldırıdan İran'ın sorumlu olduğunu iddia etti. Ancak İran suçlamayı reddederek olayın arkasında ABD ve İsrail'in olduğunu ileri sürdü. Bu olayın üzerinden bir hafta geçtikten sonra 20 Haziran'da da İran, Körfez bölgesinde ABD'nin casusluk yani gizli keşif amacıyla kullanılan bir insansız hava aracını düşürdü. Bu olayın ABD'nin İran'a saldırı düzenlemesine ve Körfez'de savaşın fitilinin çekilmesine sebep olabileceği tahmin ediliyordu. Ancak ABD medyasının yayınladığı haberlere göre ABD Başkanı Trump, İran'a saldırı kararından son anda vazgeçmişti. Trump daha sonra yaptığı açıklamalarda savaş seçeneğinin yine gündemlerinde olduğunu ileri sürerek İran'a tehditler göndermeye devam etti.

İran'ın tehditleri nükleer teknolojiyle ilgili olarak kabul ettiği taahhütlerinden vazgeçtiğini açıklaması üzerine ABD, Basra Körfezi'ne doğru savaş gemileri yürütmeye başladı. Bir yandan da ABD'nin gözükara başkanı Trump savaş tehditlerinde bulundu.

Ancak bu ABD'nin İran'a yönelik savaş tehditlerinin ilki değildi. Bundan önce de muhtelif tehditlerinin olmuş ve hepsi boş çıkmış, hiçbiri saldırıya dönüşmemişti.

ABD'nin sergilediği tutum da İran'la doğrudan savaşa girmeyi tercih etmediğini, bunu kendisi için riskli olarak gördüğünü ortaya koyuyordu.

Trump bir yandan saldırı tehditlerinde bulunurken bir yandan da İran'ın nükleer projesinden vazgeçmesi durumunda kendisiyle çok iyi dost olabileceği yönünde mesajlar göndermeyi de ihmal etmedi. Gidişat ABD'nin birinci tercihinin İran'la herhangi bir savaşa girmek olmadığını ortaya koyuyor.

İran'la İngiltere Arasında Gemi Gerginliği

İngiltere'ye bağlı özerk bir yönetim olan Cebelitarık yönetiminin Suriye'ye petrol götürdüğü gerekçesiyle bir İran petrol tankerine el koymasının ardından İran'ın da Hürmüz Boğazı yakınlarında İngiltere'nin Stena Impero gemisine el koyması etkisini gösterdi ve Cebelitarık Yüksek Mahkemesi İran gemisinin mürettebatıyla birlikte serbest bırakılmasına karar verdi. ABD'nin geminin kendisine teslim edilmesi talebini de yerine getirmedi.

İran'da da Gösterilerin Polis Şiddetiyle Bastırılması

İran'da benzin zammı üzerine başlayan isyan ve olaylar polis şiddetiyle bastırıldı.

Polis şiddetinin başarılı olmasında bazı yan unsurların da önemli rolü oldu:

Birinci olarak İran internet kullanımını tamamen engelledi. Ulusal medya organlarının olan bitenleri sadece resmi politikanın penceresinden yansıtmalarını istedi. Küresel medyanın da olayları yakından izlemesini engelledi. Yani bir bakıma perdeleri indirdi ve arkasında istediğini yaptı. Kimsenin olan bitenden doğru düzgün haberi bile olmadı.

İkinci olarak İran daha önceki karışıklıklarda olduğu gibi bu olaylarda da komplo teorilerini yine devreye soktu. Olayları uluslararası güçlerin ve bazı bölge ülkelerinin yönlendirdiğini ileri sürdü. ABD ve İsrail'e ek olarak Suudi Arabistan'ı da olayları yönlendirmekle suçladı. Elindeki medya organları vasıtasıyla da yoğun propaganda faaliyetleri yürüttü.

Pakistan Hindistan Gerginliği

Hindistan işgali altındaki Cammu Keşmir bölgesinde 14 Şubat 2019'da Hindistan polis milislerine karşı gerçekleştirilen ve 44 polisin ölümüne neden

olan eylemden Hindistan'ın Pakistan'ı sorumlu tutması iki ülke arasında gerginliğe neden oldu. Pakistan'ın olayla kendisinin bir ilgisinin olmadığını ve eylemi gerçekleştiren gruba da destek vermediğini söylemesine rağmen Hindistan, Pakistan'a yönelik ithamlarında ısrarlı davrandı. Hindistan uçakları Pakistan'a gözdağı vermek amacıyla bu ülkenin hava sahasını ihlal etmeye başladı ve Keşmir'e yönelik gerilla faaliyetleri yürüten gruplara ait olduğu iddiasıyla bazı hedeflere saldırı düzenledi. Bunun üzerine Pakistan, kendi hava sahasına geçen iki uçağı vurdu. Bunlardan biri Pakistan topraklarına, biri de geri dönerek işgal altındaki Cammu Keşmir topraklarına düştü.

Bütün bu gelişmeler iki ülkenin savaşın eşiğine geldiği yorumları yapılmasına neden oldu. Ancak savaş her iki taraf için de tehlikeli sonuçlara neden olacağı için daha sonra birbirlerine karşı tepkinin derecesini düşürerek siyasi çözüme yanaşmayı tercih ettiler.

Doha'da Taliban-ABD Görüşmeleri

ABD'nin, 11 Eylül 2001'de El-Kaide örgütü tarafından düzenlenen ve New York'taki ikiz kuleleri ve ABD Savunma Bakanlığı'nın karargâhı Pentagon'u hedef alan saldırılardan sonra başlattığı Afganistan işgali devam ediyor. Bu işgalin sonlandırılması için 2019'da Katar'ın başkenti Doha'da Taliban temsilcileriyle ABD'li yetkililer arasında masa başı görüşmeler yapıldı. ABD Başkanı Trump da artık Afganistan'daki işgal güçlerini çekmeye istekli olduğunu izhar eden açıklamalar yaptı. Bu konuda tam anlaşmanın kenarına yaklaşıldığına dair intibalar edinildiği sırada Trump, 6 Eylül tarihinde Kabil'de, içlerinde bir Amerikan askerinin de bulunduğu on bir kişinin ölümüne neden olan saldırının gerçekleştirilmesini gerekçe göstererek Taliban'la görüşmeleri durdurduğunu açıkladı.

Normalde henüz herhangi bir anlaşma veya ateşkes sağlanmadığı için Afganistan'da olayların devam ettiği sırada böyle bir olayın vuku bulmasını gerekçe gösteren Trump'ın böyle keskin bir karar almasında başka etkenlerin olduğunu söyleyen yorumcular da oldu.

Taliban daha sonra yaptığı açıklamada böyle bir karardan birinci derecede ABD'nin zarar göreceğini dile getirdi. Bir yandan da Trump'ın görüşmeleri yeniden başlatmak istemesi durumunda kapılarının açık olduğunu dile getirdi.

Trump, Afganistan'daki askerlerini çekerken burada ABD'nin siyasi çıkarlarını koruyacak kadronun iktidardaki gücünü sürdürmesini istiyordu. Zaten bir sonraki aşamada görüşmelere onları da dâhil etmeyi ve pazarlıkları birlikte yapmayı planlıyordu.

Kabil'de ABD ile iş birliği içinde çalışan ekibin de kendilerinin iktidarla ilgili taleplerinin yerine getirilmesi konusunda bir güvence verilmeden Taliban'la anlaşma sağlanmasına ve Amerikan askerlerinin tamamen çekilmesine sıcak bakmadıkları dile getirildi.

2019'un sonuna doğru görüşmeler yeniden başlatıldı ancak herhangi bir anlaşma sağlanamadı.

Tunus'ta Cumhurbaşkanlığı ve Parlamento Seçimleri

Tunus'ta Cumhurbaşkanı Baci Kaid Es-Sibsi'nin hayatını kaybetmesi sebebiyle erkene alınan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birinci turu 15 Eylül'de gerçekleştirildi. 6 Ekim'de genel seçimler, 13 Ekim'de de cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu gerçekleştirildi.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birinci turunda beklenen performansı gösteremeyen ve gösterdiği aday Abdulfettah Moro'nun ikinci tura kalmasını sağlayacak miktarda oy alamayan Nahda (Diriliş) Partisi parlamento seçimlerinde birinci oldu.

Liderliğini İslam dünyasının yakından tanıdığı fikir adamı Raşid El-Gannuşi'nin yaptığı Nahda Partisi 217 üyeli parlamentoda 54 sandalye kazandı. İkinciliği alan Tunus'un Kalbi Partisi'nin aldığı sandalye sayısı ise 38 oldu. Üçüncü sırada 22 sandalye kazanan Demokratik Akım Partisi yer aldı. Ondan sonra 21 sandalye kazanan Onur Koalisyonu ittifakı yer aldı. Ondan sonra gelen Özgür Anayasa Partisi 17, Halk Hareketi 16, başkanlığını iktidardaki hükümetin başbakanı olan Yusuf Eş-Şahid'in yaptığı Yaşasın Tunus Partisi ise 14 sandalye kazandı. Diğer partilerin ve bağımsız adayların kazandığı toplam sandalye sayısı ise 35 oldu.

Birinci parti olması sebebiyle hükümeti kurma görevi Nahda Partisi'ne verildi ve onun isteğiyle hükümeti kurmakla görevlendirilen Habib El-Cemli'nin çalışmaları 2019 içinde tamamlanamadı.

13 Ekim'de gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimleri ikinci turunda anayasa profesörü Kays Said, medya patronu ve aynı zamanda parlamento seçimlerinde ikinciliği elde eden Tunus'un Kalbi Partisi'nin genel başkanı olan rakibi Nebil El-Karuvi'ye büyük bir fark atarak oyların yüzde 73'ünü almak suretiyle zafer elde etti ve ülkenin yeni cumhurbaşkanı seçildi.

Moritanya'nın Yeni Cumhurbaşkanı

Kuzeybatı Afrika ülkelerinden Moritanya İslam Cumhuriyeti'nde, daha önce Savunma bakanlığı görevinde bulunmuş olan eski General Muhammed Veled El-Gazvani 22 Haziran 2019'da gerçekleştirilen seçimlerde oyların %52'sini alarak seçildi. 1 Ağustos'ta da anayasal yemini yaparak eski Cumhurbaşkanı Muhammed Veled Abdülaziz'den resmen görevi devraldı.

Doğu Türkistan'da Eğitim Kampları mı Zulüm Kampları mı?

Doğu Türkistan uzun süreden beri Çin işgali altında. İşgalci Çin yönetimi buranın Müslüman halkına sürekli zulmediyor. Son dönemde de "yeniden

eğitim" iddiasıyla bölge ahalisinden bir milyondan fazla insanı zulüm kamplarına topladı. Bu insanlara o kamplarda çeşitli şekillerde eziyet ediliyor. Onların geride kalan çocuklarına da yakın akrabalarının sahip çıkmasına müsaade edilmiyor. Bu çocuklar yetim yurtlarına götürülerek ateist bir eğitime tabi tutuluyorlar. Asıl amaç da zaten bu çocukların ailelerinden koparılması suretiyle dinsiz bir eğitime tabii tutulmaları. Çünkü her ne kadar okullarda ateist bir eğitim verilse de çocukların evlerinde ailelerinden aldıkları eğitimle Müslüman kimliklerini muhafaza ettikleri gözlemleniyordu. O yüzden şimdi yetişen nesli ailelerinden de koparark onları tümüyle dinsiz bir eğitime tabi tutmayı hedefliyorlar.

İlginç olan ise Çin hesabına yayın yapan medya organlarının Doğu Türkistan olayının abartıldığını, burada insanlara zulmedilmediğini, kamplarda toplananların eğitime tabi tutulduklarını ve o insanların o kamplara gönüllü olarak gittiklerini iddia etmeleri.

BM İnsan Hakları Konseyi'ne üye 22 ülke Çin'in Doğu Türkistan bölgelerinde Uygur Müslümanları ve diğer Müslüman azınlıkları toplu cezalandırmaya tabi tutmak amacıyla kurduğu kampların kapatılması ve bu kamplarda toplanan insanların serbest bırakılması çağrısı yapmak amacıyla bir mektup imzaladı. Ancak Çin yönetimi bu mektuba tepki gösterdi ve bunu kendi iç işlerine müdahale olarak değerlendirdi. Anlaşıldığı kadarıyla Çin, hakimiyeti altındaki topraklarda yaşayan insanlara istediği gibi zulmetmeyi kendi siyasi yetkisi dahilinde görüyor ve zulüm uygulamalarına itiraz edilmesini bile iç işlerine müdahale olarak değerlendiriyor. İnsan hakları ve hukuk ise onu hiçbir şekilde ilgilendirmiyor.

Moro'da Özerkliğe "Evet"

Bangsamoro bölgesinde, Filipinler Cumhurbaşkanı Rodrigo Duterte tarafından Temmuz 2018'de kabul edilen Bangsamoro Organik Yasası (BOL) için referandum iki aşamalı olarak 21 Ocak ve 6 Şubat 2019 tarihlerinde gerçekleştirildi. Oylama yapılan bölgelerin tümünde "evet" oylarının toplamı yüzde seksene yaklaştı. Ancak bazı alt bölgelerde "hayır" oyları fazla çıktığı için buralar oluşturulan Bangsamoro Özerk Bölgesi'ne dahil edilmedi. Bununla birlikte "evet" oylarının fazla çıktığı alt bölgelerin oranı "hayır" oylarının fazla çıktığı alt bölgelere göre hayli fazla. Bölge açısından önemli olan ve bölgenin başkenti niteliğindeki Cotabato şehrinde ise "evet" oyu fazla çıktı.

Referandumun ardından Mindanao'da kurulan Bangsamoro Özerk Bölgesi'nin Başbakanı olan Hacı Murat İbrahim, 26 Şubat'ta yönetimi bölge valisinden devraldı. Onun 2022'ye kadar bölgeyi yönetmesi kararlaştırıldı. 80 üyesi bulunan geçiş hükümetinin 41 üyesi Moro İslami Kurtuluş Cephesi'nden, 39 üyesi merkezi hükümetten oluşuyordu. Özel hukuka dair davalara bakmak üzere şeriat mahkemeleri kurulması kararlaştırıldı. Bu mahkemelerin kararları resmen tanınacak.

Keşmir'in Özel Statüsünün Kaldırılması

Pakistan'la Hindistan'ın ayrılması esnasında imzalanan anlaşmada belirlenen şarta göre Müslümanların çoğunlukta olduğu bölgeler Pakistan'a, diğer bölgeler ise Hindistan'a kalacaktı. Fakat Hindistan, nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olmasına rağmen Keşmir'i Pakistan'a bırakmak istemedi. Bunun üzerine çıkan silahlı mücadelede bir bölümü kurtarılarak Pakistan'a katıldı. Ancak nüfusunun çoğunluğunun Müslüman olmasına rağmen önemli bir kısmı hâlâ Hindistan işgali altındadır.

1952'de BM gözetiminde Hindistan'la Pakistan arasında imzalanan barış anlaşmasıyla Keşmir halkı arasında Pakistan veya Hindistan'dan hangisini tercih ettikleri konusunda bir referandum yapılması kararlaştırılmıştı. Ancak o tarihten bu yana Hint yönetimi bu anlaşmanın gereğini yerine getirmeyerek referandum yapmadı.

Hindistan, Keşmir'i sürekli zulüm ve baskı ile yönetti. Buna karşılık Keşmir'de de sürekli bir bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi devam etti. Hindistan 1974'te, Anayasasına Keşmir'e özerkliğe benzer bir özel statü veren 370. maddeyi ekledi. Ancak 2019'un ağustos ayında bu maddeyi iptal ederek Keşmir'in özel statüsünü kaldırdı. Hindistan'ın bu kararı hem Keşmir halkının hem de Pakistan'ın tepkisine neden oldu. Böyle bir kararın asıl amacının ise bölgede etnik tasfiye yaparak Müslüman nüfusu azaltıp Hindu nüfusu artırmak olduğu tahmin ediliyor. Hindistan hükümeti bölgedeki halkın kitlesel tepkilerine karşı bir tedbir olarak buradaki asker sayısını artırdı ve baskı uygulamalarını daha da şiddetlendirdi. BM Güvenlik Konseyi'nin göstermelik olarak konuyla ilgili bir olağanüstü toplantı yapması ise bir şeyi değiştirmedi.

Yeni Zelanda'da Büyük Katliam

Yeni Zelanda'nın Christchurch kentinde, 15 Mart 2019 Cuma günü Al Noor ve Linwood camilerine Cuma namazı öncesinde gerçekleştirilen ırkçı saldırıda elli Müslüman öldürülürken elli Müslüman da yaralandı. Saldırıyla irtibatlı olarak biri kadın dört kişi gözaltına alındı. Bunlardan birinin Avustralya vatandaşı olduğu tespit edildi.

Saldırı Batı medyasının yıllardan beri beslediği ve tahrik ettiği İslâm düşmanlığının sergilediği korkunç bir vahşetti. Saldırganlar İslam'a ve Müslümanlara karşı içlerinde besledikleri kin ve nefreti özellikle camileri hedef alarak yansıtmışlardı.

Saldırı ve katliamlar bütün İslâm dünyasında gösterilerle ve tepkilerle protesto edildi. Ama Batı dünyasının daha önce değişik bölgelerde Müslümanları hedef alan saldırılar karşısında yaptığı gibi yine duyarsız bir tutum sergilemesi ve olayı pek ciddiye almaması dikkat çekti.

Bosna-Hersek'te büyük katliamlar yapan Sırp etniklerin lideri olmasından dolayı Bosna kasabı olarak nitelendirilen Sırp ırkçısı Radovan Karaciç, yirmi yıl süren yargılamadan sonra 2016'da Lahey'deki Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından kırk yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Karaciç bu cezaya itiraz etmişti. Bunun üzerine UCM onun davasını yeniden ele aldı ve bu kez ömür boyu hapse çevirdi. Yetmiş yaşını geçen Karaciç açısından kırk yıl ile ömür boyu hapis arasında bir fark yok. Ancak mahkemenin kararı onun suçluluğunu ikrar açısından anlam taşıyordu.

dinî hayatımız

Prof. Dr. Vejdi Bilgin

2019'DA TÜRKİYE'NİN DİNÎ GÜNDEMİ

Prof. Dr. Vejdi Bilgin

Yerel Seçimler ve Din

2019 yılının ilk yarısına damgasını vuran seçimler din-siyaset arasındaki güçlü ilişkiyi bir kez daha ortaya koydu. 31 Mart 2019'da yapılan yerel seçimlerde, son yıllarda görmeye alıştığımız biçimde bazı dinî gruplar destekleyecekleri partileri kamuoyuna beyan ettiler. İskender Paşa cemaatinin eski lideri Esad Coşan'ın oğlu Muharrem Nureddin Coşan "Cumhurun Müttefiki Aziz Başkanım" hitabıyla başlayan bildirisinde Ak Parti'yi destekleyeceklerini açıkça ifade etti.[4] İsmailağa Cemaati'nin önemli isimlerinden Ahmet Mahmut Ünlü seçim öncesi yayınladığı videoda FETÖ ve PKK örgütlerine dikkat çekerek "Beka sorunu yok diyemeyiz," dedi. Dolayısıyla seçimlerde "beka" söylemini ön plana çıkaran Cumhur İttifakını desteklediğini kendine has üslubuyla anlatmış oldu.[5] Yine aynı grup içerisindeki önemli âlimlerden Mehmet Talu Ak Parti'ye neden oy vereceklerine dair bir açıklamada bulundu. Talu'nun gerekçeleri genelde dinî grupların hükümeti destekleme nedenlerini özetler nitelikteydi:

"1) Bu güne kadar ülke ve millet olarak maddî ve manevî kazanımlarımızı kaybetmemek için. Bunları inkâr etmek ya da küçümsemek en hafif tabiriyle "nankörlük" olur.

2) Bu kazanımlarımızın devamını, güven ve istikrarı sağlamak için. Çünkü yapılanlar, yapılacakların teminatıdır.

3) Mazlum İslâm dünyasının umudunu yitirmemesi için.

4) Ülkemize zarar vermek isteyenlere fırsat vermemek için oyumuzu, bu yerel seçimlerde Cumhur ittifakına, AK Partiye vermemiz gerektiği inancındayız."

Talu konuşmasının devamında oy kullanmamanın diğer partilere oy vermek anlamına geldiğini belirtirken, ülkedeki ciddi problemlere karşı "milli bir duruş sergilediğini" düşündüğü Devlet Bahçeli'ye de teşekkür etti.[6]

---

[4] https://www.akradyo.net/0644507814,85776,6,CUMHURUN-MUTTEFIKI-AZIZ-BASKANIM.aspx (erişim, 26.03.2019

[5] https://www.youtube.com/watch?v=XL8nO1uCTf4 (erişim, 31.12.2019)

[6] http://www.haber7.com/siyaset/haber/2846029-mehmet-talu-hocadan-yerel-secim-aciklamasi (erişim, 28.12.2019)

Ayrıca *Menzil* grubunun ve Risale-i Nur gruplarından bazılarının Ak Parti'ye destekleri basında yer aldı.[7]

Menzil grubunun özellikle Cumhuriyet Halk Partisi'ne oy vermeyeceği 2019'un son aylarında yayınlanan Saygı Öztürk'e ait Menzil kitabında da netleşmiş oldu. Saki Erol kendisi ile yapılan röportajda, "Biz aile olarak hiçbir zaman CHP'li olmadık... Üç sene evvel CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun bir danışmanı geldi, bizimle istişarede bulunmak için. 'Bizden size oy gelmez, dürüst olmak lazım,' dedim," ifadelerini kullandı.[8]

Diğer siyasi partilerin ise seçim öncesi ve sonrasında dinî bir takım uygulamalar içinde oldukları gözlendi. Örneğin propaganda dönemi devam ederken CHP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı Ekrem İmamoğlu Yeni Zelanda'daki bir camiye düzenlenen terörist saldırıda hayatlarını kaybedenler için Eyüp Sultan Camii'nde yapılan mevlid programında Yasin Sûresi'nden bir aşir okudu. Bu durum Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın zaman zaman okuduğu ve basına yansıyan aşirlerine bir nazire, aynı zamanda CHP'nin dinle olan ilişkisine dair algıları yıkma çabası olarak yorumlandı. İmamoğlu cami çıkışında, "Terörün dili, dini, ırkı olmaz; dolayısıyla burada güzel insanlarla dua ettik. Kaybettiğimiz Müslüman kardeşlerimiz için ve aynı zamanda insanlık için dua ettik," açıklamasında bulundu.[9]

Bolu'da yerel seçimi kazanan CHP'li Tanju Özcan başkanlık devir-tesliminin ardından belediye önünde toplanan kalabalığın huzurunda Türk bayrağını ve Kur'an-ı Kerim'i öptü, ardından şehir meydanındaki Atatürk heykeline çelenk bıraktı.[10] Tekrarlanan belediye seçimlerinden başarıyla çıkan Ekrem İmamoğlu da bir din görevlisi tarafından yapılan dua ile görevine başladı. İmamoğlu, "2014'de Beylikdüzü Belediye Başkanı seçildiğimde olduğu gibi, bugün de İBB makamında dualarımızı ederek göreve başladık. Allah mahcup etmesin," notuyla dua fotoğrafını sosyal medya hesabından paylaştı.[11]

31 Mart seçimlerinin hemen ardından İstanbul'un yeni büyükşehir belediye başkanı İmamoğlu 37 yıldan beri her Ramazan ayında Sultanahmet Camii'nin bahçesinde düzenlenen kitap fuarına izin verilmeyeceğini bildirdi. Kararına gerekçe olarak da Emniyet Müdürlüğü ve İtfaiye'den gelen raporları gösterdi.

---

[7]https://www.yenisafak.com/secim/kanaat-onderleri-beka-dedi-3453936 (erişim, 28.12.2019); https://www.risalehaber.com/cemaat-ve-tarikatlarin-31-mart-yerel-secim-tercihi-350229h.htm (erişim, 28.12.2019)

[8] Saygı Öztürk, Menzil: Bir Tarikatın İki Yüzü, İstanbul: Doğan Kitap, 12. Bs., 2019, s. 146.

[9]https://www.memurlar.net/haber/816404/imamoglu-eyupsultan-camii-de-yeni-zelanda-icin-kuran-okudu.html(erişim, 05.04.2019)

[10]https://www.aa.com.tr/tr/politika/chpli-baskan-kurani-kerime-el-basarak-goreve-basladi/1443395(erişim, 05.04.2019)

[11]https://www.memurlar.net/haber/838737/ekrem-imamoglu-gorevine-dua-ederek-basladi.html (erişim, 28.12.2019)

Muhafazakâr çevreler tarafından bu kararın CHP'nin geleceğe yönelik politikalarının ciddi bir habercisi olduğu ifade edildi. Ancak Yüksek Seçim Kurulu İstanbul seçimlerini iptal edince, İstanbul valisi belediye başkanlığına vekâlet etmeye başladı ve geleneksel kitap fuarı son anda açıldı.[12] İmamoğlu'nun seçimin tekrarlanmasının ardından yeniden belediye başkanı seçilmesi, kitap fuarının 2020 yılında açılıp açılmayacağı konusunda istifhamlara sebep oldu.

Diyanet İşleri Başkanlığının Hutbeleri

Diyanet İşleri Başkanlığı 2019 yılında geçmiş yıllara nazaran çok daha fazla gündeme geldi. Şüphesiz en çok konuşulan konuların başında Cuma hutbeleri gelmekteydi. 22 Mart tarihinde okunan hutbe "Kur'an ve Sünnet Bir Bütündür" başlığını taşımaktaydı. Hutbe son yıllarda Kur'an merkezli bir din anlayışı temelinde hadislerin güvenirlik derecelerinin sorgulanması ve kaynaklık değerlerinin düşürülmesine yönelik çalışmalara tepki niteliğindeydi. Hutbenin sonundaki ifadeler bunu açıkça ortaya koymaktaydı:

"Kur'an ve sünneti birbirinden ayırarak din istismarına kapı aralayanlara, şöhret ve çıkar devşirmeye çalışanlara karşı uyanık olalım. Sünneti bugünlere taşıyan hadis külliyatımızın güvenilir olmadığını iddia eden bir zihniyete asla itibar etmeyelim. Sahih sünneti Peygamberimize ait olmayan sözler ve hurafelerle istismar edenlere karşı da uyanık olalım."

30 Haziran'da eşcinsellerin gerçekleştirdikleri Onur Yürüyüşü isimli gösteri Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş tarafından "sapkınlık," "aileyi tahrip eden, insani ve ahlaki değerleri hiçe sayan," özgürlük ve onur gibi kavramların kullanıldığı "bir algı operasyonu" olarak değerlendirilmişti.[13] Ülkede yaygın bir şekilde eşcinselliğin konuşulduğu, yürüyüşler düzenlendiği, özellikle CHP'li bazı belediyelerin resmi sosyal medya hesaplarında eşcinsellikle ilgili paylaşımların yapıldığı haftanın akabinde Başkanlık 9 Temmuz tarihli hutbesinde "Neslin Korunması: Erdemli Bir Nesil, Huzurlu Bir Gelecek" başlığı altında nikâhsız birliktelikler ve eşcinsellik konusuna yer verdi. Bu hutbe eşcinsel dernekler tarafından nefret dolu ve ayrımcı olarak nitelendi.[14]

26 Temmuz tarihli "Beden Mahremiyeti ve Tesettür" başlıklı hutbe de sosyal medyada ve bazı yayın organlarında yankı buldu. Özellikle hutbe içerisinde geçen "Erkekler için beden sağlığını da tehdit eden dar giysiler, mahremiyetin korunmasını sağlamadığı için tesettür bilincine uymaz,"

---

[12]https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/05/15/sultanahmet-kitap-fuari-bugun-kapilarini-aciyor(erişim, 20.05.2019)

[13]https://www.sabah.com.tr/webtv/haber/diyanet-isleri-baskani-onur-yuruyusu-algi-operasyonudur (erişim, 28.12.2019)

[14] https://www.dw.com/tr/diyanet-nikahsız-birliktelikleri-ve-lgbtileri-hedef-aldi/a-49490549(erişim,09.07.2019)

ibaresi konu edildi. Sol eğilimli haber siteleri bu hutbeyi "Diyanet'e göre şalvar, potin, takke şart" manşetiyle verdiler.[15]

Başkanlık 23 Ağustos tarihli Cuma hutbesinde "Faizin toplumsal zararları" başlıklı bir hutbe okuttu. Aslında hutbede İslami kaynaklarda faizle ilgili yer alan standart bilgiler vardı. Bu bilgilerin arasına bazı değerlendirmeler eklenmişti. Örneğin, "Faiz yüzünden ortaya çıkan nice iflaslar, intiharlar, dağılan aileler, heba olan hayatlar vardır. Faizin yaygın olduğu toplumlarda dar gelirliler ve yoksullar ezilir. Zenginle fakir arasındaki uçurum gittikçe derinleşir. Allah rızası için borç verme, yardımlaşma, sevgi, merhamet, şefkat, ihsan ve infak gibi erdemli davranışlar ortadan kalkar. Dinî ve ahlâkî değerler örselenir. Helal haram duyarlılığı zayıflar... O halde, tarih boyunca ekonomik hayatın en büyük sömürü ve zulüm araçlarından biri olan faiz felaketinden uzak duralım," denilmekteydi.Faiz hutbesi basında ve sosyal medyada geniş yer buldu. Özellikle muhalif basın Diyanet Vakfının faize dayalı gelirleri konusunda yayınlar yaptı.[16] Başkanlık, 1 Haziran 2018'de de "Meşru Olmayan Kazanç: Faiz" başlıklı bir hutbe vermiş, aynı şekilde hücumlara maruz kalmıştı. Faiz konusunun peş peşe iki sene hutbede işlenmesi dikkat çekici bir durumdu.

Basın 23 Ağustos tarihli faiz hutbesine epey yer verdikten sonra, ertesi hafta, yani tam 30 Ağustos'ta okunan hutbede Atatürk'ün adı geçmediği için eleştirilerde bulundu. "Vatan Bize Emanettir" başlıklı hutbede "İçinde bulunduğumuz ay, ecdadımızın vatanını ve mukaddesatını koruma uğruna eşsiz kahramanlıklar gösterdiği nadide bir aydır. Şanlı ecdadımız, iman dolu göğsüyle, cesaret ve kararlılığıyla nice Ağustos ayına damga vuran eşsiz zaferler kazanmıştır. Malazgirt'ten Kosova'ya, Mohaç'tan Büyük Taarruz'a kadar kazanılan zaferler bunun en büyük şahididir," denilerek cihat ve vatan savunmasına dair genel bir mesaj verilmekteydi. Hutbe özel olarak Büyük Taarruz ve Dumlupınar Meydan Muharebesi'ne tahsis edilmediği için Atatürk'e de yer verilmemişti.

İki hutbenin peşpeşe gündeme gelmesi basının Cuma hutbelerini daha yakından takip etmesine yol açtı. Başkanlığın web sitesinde önceden yayınlanan hutbeler çeşitli haber sitelerinde yer almaya başladı. Kasım ayına doğru 10 Kasım vesilesiyle Atatürk'ün hutbede yer alıp almayacağı dillendirilmeye başlandı. Hatta CHP Balıkesir milletvekili Fikret Şahin Meclis'te düzenlediği basın toplantısında "Gelin 8 Kasım Cuma günü, Cuma hutbesinde Mustafa Kemal Atatürk'ü sevgiyle, saygıyla, minnetle yâd edelim," çağrısında bulundu.[17] Başkanlık 8 Kasım'da "Mevlid-i Nebi" başlıklı bir hutbe yayınlayınca konu basında ve sosyal medyada bir süre daha tartışıldı.

---

[15]https://haber.sol.org.tr/turkiye/sira-geldi-erkeklere-diyanete-gore-salvar-potin-takke-sart-267361 (erişim, 31.12.2019)

[16] https://www.yenicaggazetesi.com.tr/faizden-uzak-durun-diyen-diyanetin-faiz-geliri-artti-246645h.htm (erişim, 24.08.2019)

[17] https://www.youtube.com/watch?v=APXXJagFPGE (erişim, 28.12.2019)

Diyanet İşleri Başkanlığı 8 Kasım akşamı idrak edilen Mevlid Kandili ile başlayan Mevlid-i Nebi Haftası'nda "Peygamberimiz ve Aile" temalı çalışmalar yürüttü. Bu çerçevede hazırlanan kısa filmler epey tartışma konusu oldu. Bu filmlerin birinde akşam evde sürekli cep telefonuyla meşgul olan bir erkek, karısının çay ve kek ikramı ve erkeğin ilgisizliği konu ediliyordu. Kısa film kadının bir çeşit hizmetçi gibi sunulduğu veya sadece erkeklerin cep telefonu ile uğraşıp eşlerini ihmal ettiği gibi mesajlar verdiği yönünde eleştirilere maruz kaldı. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş söz konusu eleştirilere, "Bir kamu spotu hazırladık, bunu da hazmedemediler. Bununla ilgili meclise önerge bile verdiler. Bir kadının eşine çay getirmesi, kek getirmesi, kocasının da kadınlara karşı görevlerini yerine getirmesi kadar doğal bir şey olabilir mi?" diyerek cevap vermek zorunda kaldı.[18]

Sigaranın Dinî Hükmü

Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın sigaranın haram olduğuna dair sözleri yıl içerisinde çok konuşuldu. Erbaş Ocak ayı içerisinde hac ve umre organizasyonlarında sigara kullanmayan din görevlilerini tercih edeceklerini, daha sonraki yıllarda ise sigara içenlerin organizasyon sınavına dahi giremeyeceğini belirten bir açıklama yaptı. Açıklamasında pek çok âlimin sigaranın haram olduğuna hükmettiğini, kendisinin de aynı kanaate sahip olduğunu ifade etti.[19] Şubat ayı içerisinde Erzincan'da din görevlilerine hitap eden Erbaş, "Dünyada ve ülkemizde yıllarca haram denilmediği için dikkate alınmayan sigara bağımlılığından insanlığı kurtarmamız lazım. Sigara haramdır ve her birimiz sigaranın haram olduğunu milletimize anlatmalıyız," diyerek görüşünü net bir şekilde ortaya koymuş oldu.[20]

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sigara konusundaki hassasiyeti ve sigara ile mücadelesi kamuoyunda yakından bilinmekteydi. Başkanın kanaati Cumhurbaşkanı'nın mücadelesine bir destek olarak yorumlandı. Daha sonra Cumhurbaşkanı da Ali Erbaş'ın görüşünü kamuoyu ile paylaştı. Ekim ayında İstanbul'daki Rize Tanım Günleri içerisinde yer alan "Bırakalım sigarayı, içelim Rize çayı" programına katılan Erdoğan vatandaşlara, "Ben Cumhurbaşkanı olarak sevdiklerime diyorum ki; inanın bu haramdır. **Diyanet**İşleri Başkanımız da söyledi. 'Haramdır' dedi," şeklinde seslendi.[21]

---

[18]http://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-isleri-baskani-ali-erbastan-kamu-spotu-elestirilerine-cevap-41372594 (erişim, 13.11.2019)

[19]https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/01/27/diyanet-isleri-baskani-hac-ve-umrede-sigara-kullanmayan-din-gorevlilerini-tercih-edecegiz(erişim, 30.12.2019)

[20]https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/24366/sigaranin-haram-oldugunu-milletimize-anlatmaliyiz (erişim, 30.12.2019)

[21]https://www.diyanethaber.com.tr/diyanet-haber/erdogan-diyanet-isleri-baskanimiz-da-soyledi-haramdir-h7820.html (erişim, 30.12.2019)

Ancak Başkan'ın görüşüne eleştiriler de geldi; dinî kaynaklarda yer almayan bir bağımlılığın haram olarak nitelendirilmesini ağır bulanlar oldu.[22] Dinî konularda resmi olarak görüş bildirme yetkisine sahip tek kurum olan Din İşleri Yüksek Kurulu sigara konusunda yeni bir açıklamada bulunmadı.

VI. Din Şurası

Din İşleri Yüksek Kurulu tarafından beş yılda bir düzenlenen din şurası 25-28 Kasım tarihleri arasında Ankara'da toplandı. "Sosyokültürel Değişim ve Diyanet Hizmetleri" başlığıyla düzenlenen VI. Din Şûrası'na üye ve davetli olarak 353 kişi katıldı. Çalışmalar beş komisyon tarafından yürütüldü. Şura kararları Cumhurbaşkanının da katıldığı bir toplantı ile Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş tarafından açıklandı. Otuz yedi maddelik karar metni içerisinde inanç karşıtı akımlar, yabancı dini akımlar ve İslamofobi ile mücadele vurgusu ön plana çıktı. Ülkedeki dini tartışmalara yönelik olarak dinin sabitelerinin korunması gerektiği, ancak yeni içtihatlar yapmanın mümkün olduğu; dini grupların toplumsal hayatın "olağan seyri" içinde oluştuğu ancak denetime açık hala getirilmesi; dine referansta bulunan FETÖ ve DAEŞ'e, etnisiteye referansta bulunan PKK gibi örgütlere karşı Başkanlığın çalışmalarına devam etmesi; Türkiye'ye sığınan mültecilereyönelik faaliyetlerde Başkanlığın yetki ve imkânlarının artırılması yönünde kararlar alındı. Ayrıca Şura, "Aile, toplumun temel taşıdır. Bundan dolayı İslam; nesli, dolayısıyla aileyi, korunması zaruri olan beş unsurdan biri olarak saymıştır. Bu nedenle aileyi ve aile değerlerini tahrip eden her türlü anlayış, yönelim ve sapkın söylemler, değerlerine bağlı insanımız arasında hiçbir zaman mâkes bulamayacaktır. Dine, fıtrata, ahlaka ve toplumsal değerlere aykırı olan ve bunu ifsat eden söz konusu anlayışlara karşı Başkanlık, paydaş kurum ve kuruluşlarla işbirliğini artırarak faaliyetlerini devam ettirmelidir," şeklindeki karar maddesiyle Başkanlığın özellikle eşcinsellere yönelik politikalarına destek vermiş oldu.

VI. Din Şurası Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşması ile kapandı. Fakat basında şura kararlarından ziyade Cumhurbaşkanı'nın emniyet tedbirleri ile ilgili sözleri yankı buldu. Zira İzmir'deki bir Alevi'nin evinin duvarına kırmızı boya ile çarpı işareti konmuş ve "Defol Alevi" yazılmıştı. Cumhurbaşkanı konuşmasında Alevilere özellikle yer verdi: "Açık ve net söylüyorum; Türkiye'de bizim devlet olarak, yönetim olarak böyle bir problemimiz, böyle bir sorunumuz yoktur. Bu kapılara bu işaretleri koyanların üzerinde tüm güvenlik teşkilatlarımız özellikle çalışmaktadır ve bunlar yakalandığı zaman da hesabı sorulacaktır."[23]

---

[22]https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/26146/diyanet-isleri-baskani-erbas-6-din-srasi-kararlarini-acikladi (erişim, 30.12.2019)

[23]https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/113728/6-din-surasi-kapanis-programinda-yaptiklari-konusma (erişim, 26.12.2029)

Camilerdeki Oturaklar Konusunda Düzenleme

Aralık ayının başında Diyanet İşleri Başkanlığı camilerdeki oturaklara yönelik olarak bütün müftülüklere resmi bir yazı gönderdi. Yazıda camilerde yaşlı ve hastaların kullandığı sabit oturakların kaldırılması isteniyordu. Hakikaten son yıllarda camilerdeki oturak sayılarında gözle görülür bir artış olmuştu. Yaşlılık veya hastalık gibi özürleri olanlar halıya oturabildikleri halde daha kolay olduğu için oturakları tercih ediyor, üstelik cemaatle aynı saf içerisinde yer almak yerine –oturaklarını taşımak istemediklerinden dolayı- çoğunlukla en arkada, müezzin mahfilinin yanında ayrı bir saf oluşturuyorlardı. Kamuoyunda camilerin gittikçe kiliselere döndüğü şeklinde şikâyetler de duyulmaya başlanmıştı. Resmi yazıya göre otturarak namaz kılabilenler hiçbir şekilde oturak kullanmayacaklar, oturma imkânı olmayanlar ise katlanabilir tabureleri ile normal saf içinde namaz kılacaklardı.[24] Yeni uygulama çok yeni olduğu için cami cemaatinde ne ölçüde karşılık bulduğuna dair veriler henüz elde edilemedi.

İlahiyat Fakülteleri

Toplumun geneli açısından İlahiyat Fakülteleri önemli bir gündem maddesi olarak görülmese de, özellikle dinî grup müntesipleri tarafından çok sık konuşulmaktadır. Temmuz ayı içerisinde, üniversite tercihleri yapılırken geniş çaplı bir İlahiyat tartışması yaşandı. Bazı dini grupların İlahiyatlara yönelik eskiden beri var olan olumsuz tutumları kamuoyunca tanınan meşhur akademisyenler tarafından da paylaşımlara konu edildi. İlahiyat Fakültelerinde oryantalist zihniyetli, Kur'an düşmanı, hatta deist ve ateist hocaların olduğu iddialarına[25] başta tanınmış İlahiyatçılar cevaplar verdiler. Bu çerçevede Hayrettin Karaman gazete köşesinde şu satırları yazdı: "İlahiyat Fakülteleri'nde binlerce öğretim üyesi var, bunların onda biri bile sahih İslam'dan sapmış değildir, ilmî durum ve dereceleri de oldukça iyidir; bir kısmı dünyadaki emsali ile boy ölçüşecek derecededir. Bunların içinden bazı çürük elmaları seçip İlahiyatlar'ı itibardan düşürmeye yeltenmenin iyi niyetle alakası olamaz."[26]

Yıl içerisinde İlahiyat eğitiminin sorunlarına yönelik önemli toplantılar yapıldı. Ocak ayında Kamu Denetçiliği Kurumu "Din Eğitimi ve İlahiyat Tamamlama Programı (İLİTAM) Çalıştayı"nı gerçekleştirdi. Nisan ayında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde "Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi Çalıştayı,"

---

[24]https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/26187/cami-ve-mescitlerde-namaz-kilinmasi-icin-yapilan-sabit-oturaklar-kaldirilacak (erişim, 26.12.2019)

[25]https://www.yeniakit.com.tr/haber/prof-dr-ebubekir-sofuoglu-duyarli-muslumanlarin-sesi-oldu-ilahiyat-fakultelerindeki-dinsizlik-desifre-edildi-853773.html (erişim, 27.07.2019)

[26] Hayreddin Karaman, "Hasbihal," Yeni Şafak, 26 Temmuz 2019.

Ekim ayında İnönü Üniversitesi'nde "Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Sempozyumu" yapıldı. Samsun'da düzenlenen ve eski Diyanet İşleri Başkanları olan Said Yazıcıoğlu, Ali Bardakoğlu ve Mehmet Görmez'in de katıldığı çalıştayın sonuç bildirgesinde İLİTAM programlarının ivedilikle kapatılması gerektiği ifade edildi.[27] İLİTAM Açıköğretim Fakültelerinde iki yıl İlahiyat ön lisans okuyanların daha sonra dört yıllık İlahiyat Fakültesi mezunu olmak için devam ettikleri bir uzaktan eğitim programıdır. Her biri akademisyen olan eski başkanların katıldığı söz konusu çalıştay sadece sosyal medyada tepkiler ile mâkes buldu, fakültelerde ise yeni İLİTAM programları açıldı ve mevcut kontenjanlar artırıldı. Zaten 2018 yılında çıkan yasa ile İlahiyat ön lisans mezunlarına sınavsız lisans tamamlama hakkı verilmişti ve bu kişiler 2019'da bünyesinde İLİTAM programı olmayan fakültelere de kontenjan dâhilindekayıt yaptırdılar. Ancak CHP'li milletvekillerinin başvurusunu Eylül ayında sonuçlandıran Anayasa Mahkemesi "eşitliğe aykırı olduğu"gerekçesiyle sınavsız bir şekilde İlahiyat Fakültelerinde lisans tamamlama uygulamasını iptal etti.[28]

Türkiye'de özellikle dinî gruplar tarafından en fazla tartışma konusu edilen Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin kuruluşunun 70. yıldönümü Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde kutlandı. 8 Kasım'da gerçekleşen törende Cumhurbaşkanı'nın konuşmasının hemen başında, "Hocaları, sayıları on bini bulan mezunları ve mevcut öğrencileriyle Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi başlı başına bir markadır. Tüm farklılıklarıyla başlı başına bir ekol olan fakültemizin, dün olduğu gibi bugün de ve gelecekte de aynı ayırt edici vasfını sürdüreceğine inanıyorum," şeklindeki sözleri dikkat çekiciydi.[29]

2019 yılında YÖK İlahiyat Fakültelerine gönderdiği resmi yazıda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programlarını öğrencilerin tercih etmediği, dolayısıyla çalıştırdıkları öğretim elemanları nedeniyle devlete yük oldukları gerekçesi ile Fakülte kurullarından kapatma kararı beklediğini bildiren bir yazı yazdı. Söz konusu program 28 Şubat sürecinden sonra İlahiyat Fakülteleri bünyesinde kurulmuştu; Arapça hazırlık yoktu ve müfredatta dinî ilimler daha az yer almaktaydı. Bir dönembölüm olarak Eğitim Fakültelerine nakledilmiş, sonra tekrar İlahiyat Fakültelerine döndürülmüştü ve YÖK tarafından bir süredir kontenjan verilmemekteydi. Yıl içerisinde üniversitelerden gelen talepler doğrultusunda, halen mezun olamayan az sayıdaki öğrenci ile öğretim elemanlarının hakları mahfuz kalmak şartıyla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programı resmen kaldırıldı.

Üniversite yerleştirme sonuçları açıklandığında Beyoğlu İmam Hatip Lisesi mezunu ve YKS sözel alanında Türkiye üçüncüsü olan bir öğrencinin

---

[27]http://www.omu.edu.tr/tr/icerik/turkiyede-yuksek-din-ogretimi-calistayi-sonuc-raporu-aciklandi (erişim, 30.12.2019)

[28]https://www.memurlar.net/haber/856660/aym-onlisans-ilahiyattan-4-yilliga-sinavsiz-gecisi-iptal-etti.html (erişim, 21.09.2019)

[29]https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/112446/ankara-universitesi-ilahiyat-fakultesi-70-yil-kutlama-toreninde-yaptiklari-konusma (erişim, 30.12.2019)

29 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni tercih etmesi basında ve sosyal medyada geniş yer buldu.[30] Ekşisözlük'te "yks üçüncüsünün ilahiyatı tercih etmesi" başlığıyla madde açıldı. Dikkat çekici bir şekilde ilk eleştiri, öğrencinin İlahiyat'ta deist ya da ateist olacağı şeklindeki yorumdu. Bu yorum tercih döneminde İlahiyat Fakülteleri üzerine yaşanan popüler tartışmanın devamı niteliğindeydi. Bunun yanında eleştirilerin çoğu bu denli başarılı bir öğrencinin kendi geleceğini kararttığı noktasında odaklanmıştı.

Dinî Gruplar Hakkındaki Yayınlar

2016'daki darbe teşebbüsünün ardından dinî gruplar daha yoğun bir şekilde konuşulur hale gelmişti. 2019 yılında Menzil grubu ile ilgili iki kitap birden yayınlandı. Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu tarafından Metastaz adıyla Şubat ayında piyasaya çıkan kitap 200.000'lik baskısıyla dikkat çekti ve beklendiği gibi uzun süre çok satanlar listesinde yer aldı. Aslında kitap genel olarak FETÖ ile mücadeleyi ele almaktaydı ancak giriş kısımları özellikle Menzil grubuna ayrılmıştı.[31] Saygı Öztürk'ün Ekim ayında yayına çıkan ve bir ay içerisinde 12. baskıya ulaşan kitabı ise doğrudan Menzil grubunu incelemekteydi ve ikiye ayrılan grubun Menzil Köyü ve Buhara Köyü'ndeki liderleri ile yapılan mülakatlara yer vermekteydi.[32]

Fakat yıl içerisinde en çok konuşulan konu Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlandığı iddia edilen "Dini-Sosyal Teşekküller, Geleneksel Dini Oluşumlar ve Yeni Dini Yönelişler" başlıklı rapordu. Raporda Türkiye'deki dinî oluşumlar ve öne çıkan isimler yüzeysel bir şekilde ele alınmaktaydı. Elden ele dolaşan dosyanın Başkanlık tarafından hazırlanıp hazırlanmadığına dair Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bir soru önergesi verildi. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay,"Soru önergesinde bahsi geçen konu ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığınca yayınlanmış veya yayına hazırlanmış herhangi bir rapor bulunmamaktadır,"şeklinde açıklama yaptı.Kaynağı belirsiz rapor daha sonra bir yayınevi tarafından kitaplaştırıldı.[33]

Büyük Çamlıca Camisi'nin İbadete Açılması

2013 yılında yapımına başlanan, konumu ve maliyeti dolayısıyla eleştirilere maruz kalan Türkiye'nin en büyük mabedi Büyük Çamlıca Camisi'nde Regaib Gecesi'nin idrak edileceği 7 Mart sabahı ilk ezan okundu ve ibadet başladı.

---

[30]https://www.ntv.com.tr/egitim/yks-ucuncusumuhammed-akif-aydinin-tercihi-ilahiyat-fakultesi-oldu,L7U0j--oOk-ssPN7AmBxgg (erişim, 22.08.2019)

[31]Bkz. Barış Pehlivanoğlu, Barış Terkoğlu, Metastaz, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2019.

[32]Bkz. Saygı Öztürk, Menzil: Bir Tarikatın İki Yüzü, İstanbul: Doğan Kitap, 12. Bs., 2019.

[33]Bkz. Oktay Yıldırım (Haz.), Diyanet'in Tarikatlar Raporu, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2019.

Caminin resmi açılışı ise 3 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı ve yabancı devlet adamlarının katılımı ile yapıldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptığı konuşmada caminin sembolik yönünü ön plana çıkardı. Camide imanın şartını sembolize eden altı minare olduğunu, üç şerefeli dört minarenin Malazgirt Zaferi'ni temsilen 107,1 metre yükseklikte yapıldığını belirten Erdoğan, diğer sembolik özellikleri şu şekilde sıraladı: "Caminin 72 metre yükseklikteki ana kubbesi, İstanbul'da yaşayan 72 milleti, 34 metre çapındaki kubbesiyse İstanbul'un plaka numarasını ifade ediyor. Kubbenin iç yüzeyine 16 Türk devletini temsilen Allah'ın isimlerinden 16'sı, Haşr Suresi'nin son iki ayetinden istifade edilerek yazılmıştır. Ana kubbenin üzerine 3 metre 12 santimetre genişliğinde ve 7 metre 77 santimetre yüksekliğinde ağırlığı 4,5 tonu bulan bir alem yerleştirildi. Nanoteknolojiyle renklendirilen ve 3 parçadan oluşan alem, kendi alanında dünyanın en büyüğüdür."[34]

Büyük Çamlıca Camisi eleştirilerin aksine kısa süre içerisinde İstanbul'un önemli ziyaret mekânlarından biri haline geldi. Camiyi yedi ay içerisinde beş milyon kişi ziyaret etti.[35]

Tesettür, Şatafat ve Teşhir

Yıl içerisinde, özellikle sosyal medya paylaşımlarından dolayı tesettür ve tesettürlü kadınlar epey gündem oldu. Son yıllarda tesettür giyim firmalarının gerek televizyon kanallarında gerekse bulvarlardaki reklam tabelalarında yer alması olağan hale gelmişti. Ancak 2019'da tesettürlü kıyafeti ile özel hayatını paylaşan, bu paylaşımlarda şatafata yer veren çok sayıda kadın çıktı. Özellikle tesettürlü kadınların bu tür paylaşımlarının dinin ruhuna aykırı olduğu noktasında eleştiriler yapıldı. Fatma Barbarosoğlu yükselme eğilimi gösteren bu durumu "instatürban" kavramıyla bir yazısına konu etti:

"Dindarlar, akıllarını/idraklerini ellerindeki telefona infak edince, ekran ile imtihan çetin geçiyor.Suret yasağının ruhunu, mahremiyetin sınırlarını kavrayamamış zihinler, 'kanalıma hoş geldiniz' diyor en mahrem sahneler eşliğinde.Tesettürün şekil şartlarını yerine getirip ruhunu süpürmüş olan instatürban kadınlar, hayatlarını 7/24 şeffaf sindirim olarak 'kanalından' yayınlayıp fenomenleşiyor.Saç gizli, uzun kıyafet ile beden saklı, ful makyaj ile yüz hatları olabildiğince parıltılı..."[36]

---

[34]https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/25585/buyuk-camlica-camii-dualarla-acildi (erişim, 31.12.2019)

[35]https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/buyuk-camlica-camii-hakkinda-bilmeniz-gerekenler,OlPo-4nefoqtZaPWpNTkmQ (erişim, 31.12.2019)

[36]Fatma Barbarosoğlu, "DİB hiç bilmediği hayatlara vidyo hazırlıyor, İnstatürban kadınlar coşuyor," *Yeni Şafak*, 20 Kasım 2019.

"Sahte Peygamber"in Ölümü

Kasım ayının sonlarında kamuoyunda "sahte peygamber" olarak bilinen İskender Evrenosoğlu Amerika Birleşik Devletleri'nde hayatını kaybetti. Evrenosoğlu 1933 yılında Bursa'da doğmuştu ve Devlet Planlama Teşkilatı'ndan emekliydi. *Risalet Nurları* isimli eserin vahiy olarak kendisine indirildiğini öne sürmekteydi.[37] İmam İskender Ali Mihr adını kullanan Evrenosoğlu'nun kurduğu MİHR Vakfı da 2019'un başında kapatılmıştı. Naaşı A.B.D.'nden Bursa'ya getirilen Evrenosoğlu'nun önce şehrin eski Pınarbaşı Mezarlığı'na defnedileceği duyuruldu, ancak daha sonra güvenlik gerekçesiyle Hamitler Şehir Mezarlığı'na gömüldü. Cenaze törenine üç bin kişi katıldı.[38] Bursa Müftülüğü yazılı bir açıklama yaparak, cenaze törenine Diyanet personeli olarak hiç kimsenin katılmadığını, defin işlemlerinin Evrenosoğlu'nun adamları tarafından yapıldığını duyurdu. Defin işleminden sonra bir hafta içerisinde 100 civarında kişi Evrenosoğlu ile aynı parselden mezar yer satın almak isteyince Büyükşehir Belediyesi mezarlık satışını geçici olarak durdurdu.[39]

---

[37] https://www.mihr.com/kitaplar/21/risalet_nurlari (erişim, 31.12.2019)

[38] http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sahte-peygamber-iskender-erol-evrenosoglu-bursada-topraga-verildi-41383971 (erişim, 26.12.2019)

[39] https://www.ntv.com.tr/turkiye/hamitler-mezarliginda-sahte-peygamber-evrenosoglu-izdihami-satislar-durduruldu,OjARuJCke06rA2JQmK9UjA(erişim, 31.12.2019)

kültür hayatımız

Dr. Öğr. Üyesi Maksut Yiğitbaş

2019 YILININ KÜLTÜR VE SANAT ATMOSFERİ

Dr. Öğr. Üyesi Maksut Yiğitbaş

Edebiyat ve Ödül

Edebiyat dalında verilen ödüller ve yapılan müsabakalar geçmişte olduğu gibi bugün de yeni adların ortaya çıkmasına ve ünlenmesine olanak sağlar. Bu tarz etkinlikler birçok isim ve eseri ve onların eserlerini topluma kazandırır. Geçmişten günümüze değin adları edebiyat tarihlerine mal olan ve bu alanda adlarından söz ettiren sanatçıların tanınmaları genellikle bu şeklide olur. Örneğin Tevfik Fikret, *Mirsâd* mecmuasının düzenlediği 'Sitâyîş-i Hazret-i Pâdişâhî' konulu yarışmasına katılarak birinci olur ve edebiyat camiasının dikkatini çeker, böylece şöhrete giden yolda ilk adımını atar. 1946 yılında CHP'nin düzenlediği şiir yarışmasında Otuzbeş Yaş şiiriyle Cahit Sıtkı birinci, Cebbaroğlu Mehemmed şiiriyle de Attila İlhan ikinci; yarışmanın üçüncü kazananı ise "Çakır'ın Destan"ı şiiriyle Fazıl Hüsnü Dağlarca olur. Bir yarışma sonucu adını duyuranlardan biri de Tarık Buğra'dır. Buğra 1948 yılında "Oğlumuz" adlı hikâyesi ile Yunus Nadi Hikâye Yarışması'nın en başarılı kişisi seçilir.

Okuyucu, ödül ve ün edebiyatın sacayağıdırlar. Zaman zaman ödüllerin belirlenişinde hakkaniyetin yanında ideolojik ve başka türden yakınlıkların eşlik ettiği görülür. Niteliğin ölçü alındığı ödüller ise daima fayda sağlar. Bir eserin hangi açıdan değerli olduğuna dair jüride bulunan donanımlı ustaların ve akademisyenlerin tespitleri önemlidir. Ödüle layık görmenin nedeni olarak belirtilen gerekçeler sanatçıya hangi aşamada olduğunu göstermekle kalmaz okuyucuya da kılavuzluk yapar. Zaman zaman yurtdışında Türk sanatçılarının aldığı ödüller bizleri mutlu eder. Örneğin Yaşar Kemal'e, Almanya, Danimarka, İspanya, Amerika ve Fransa'da verilen ödüller İnce Memet'in yazarı kadar Türk edebiyatını da onurlandırmıştır.

Ülkemizde yıllardır verilmekte olan ödüller vardır. Bu ödüllerin sürekliliği ve tarafsızlığı onları saygın kılar. Türkiye Yazarlar Birliği'nin otuz yedi yıldır verdiği ödüller, ödül verilen yazar veya şaire olduğu kadar ödül verilen esere de prestij sağlar. Zira kırk biryıldır yürüttüğü faaliyetlerle kamuoyunun takdirini kazanan Türkiye Yazarlar Birliği'nin ödüle layık gördüğü eserler de insanımız nezdinde önem arz eder.

Behçet Necatigil Şiir Ödülü

1980 yılından bugüne değin belki de Türkiye'de en saygın şiir ödülü Behçet Necatigil Şiir Ödülü'dür. İlki, 1980 yılında *İstanbul Kitabı* İlhan Berk'e verilen bu ödülün sonuncusunu bu yıl eseriyle değil de şair kimliği ve Türk şiirine katkısı dolayısıyla Şavkar Altınel aldı. "40. Yıl Şiir Onur Ödülü" adıyla takdim edilen ödül, sağlık sorunları münasebetiyle programa katılamayan Şavkar Altınel adına RoniMargulies'e takdim edildi. Kırk yıldır Necatigil ailesinin desteğiyle verilen ödüller bugün hayatta olmayan Ahmet Erhan, Turgut Uyar, Oktay Rıfat, Cemal Süreya, Salah Birsel, Ülkü Tamer, Haydar Ergülen ve Seyhan Erözçelik gibi Türk şiirinin saygın isimlerine takdim edildi. Bu şairlerin yolu, şiir yolculuklarının başında ya da sonunda Behçet Necatigil ile kesişmiş olmalıdır. Şahsiyeti kadar usta şairliği ile de Necatigil edebiyatımızda hep ilgi odağı olmuştur. Behçet Necatigil Şiir Ödülü'ne bu yıldan itibaren bir süre için ara verilmesine karar verilmesi sadece şiirimize değil Türk edebiyatına büyük bir kayıp ve heyecan azalması olarak yansıyacaktır. Dileriz bu ara verme çabuk sonlanır ve bizler gibi şairler tatlı bir heyecanla bu onurlu ödülün kime verileceğini beklerler.

Attilâ İlhan Edebiyat Ödülleri

Roman dalında ödül iki isim arasında paylaşıldı. Abdullah Ataşçı- *Yara Bende*; Murat Özsan- Umudun Rengi. Şiir dalında ise Tuğrul Keskin, *Kavil* adlı kitabıyla ödül aldı. 7 Kasım 2019'da ödüller Tüyap Kitap Fuarı'nda sahiplerini bulacak. Doğan Hızlan'ın ödül verilen eserler için seçiciler kurulunun gerekçelerini gazetedeki köşesinde okuyucuları ile paylaşması yol gösterici olmuştur. Roman dalında birincilik ödülünü paylaşan eserlerden *Yara Bende* için şu gerekçe yer almakta: "Şiirsel bir üslupla kurguyu başarılı bir şekilde bir araya getiren bu eser ödüle değer bulunmuştur." *Umudun Rengi* içinse şu gerekçe kaydedilir: "Toplumsal kaygıları gözeterek insanı ele alış tarzı ve kurgudaki ustalıkları nedeniyle ödüle değer bulunmuştur."

Şiir dalında ise Tuğrul Keskin'in *Kavil*'i için ödül gerekçesi: "Uzun yıllar şiire emek vermiş. Ustalıklı bir anlayışla kendi şiirini oluşturmuş, özellikle halk şiiriyle kurduğu bağlar ve dünya şirine verdiği selamlarla dikkati çektiği 'Kavil' ile kendi şiiri içerisinde yeni bir aşama kaydeden Tuğrul Keskin, ödüle değer görülmüştür." Vera için sunulan gerekçe şudur: "Şiirin yapısına önem veren, geleneğin dokusundan faydalanan, ustalarla kurduğu sıkı bağ ile dikkati çeken kitabıyla ödüle layık görülmüştür."(25 Ekim 2019, *Hürriyet Gazetesi*)

Erdal Öz Edebiyat Ödülü

6 Mayıs 2006'da ölen Erdal Öz'ün anısını yaşatmak için ailesi ve Can Yayınları tarafından her yıl bir şair ya da yazara verilen Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nün on ikincisi bu yıl Latife Tekin'e verildi. 2008'de Gülten Akın ile başlayan süreçte yeni, genç kalemlerden ziyade İhsan Oktay Anar, Nurdan Gürbilek, Şavkar

Altınel, Murathan Mungan, Cemil Kavukçu, Küçük İskender, Orhan Pamuk, Orhan Koçak, Cevat Çapan, Adalet Ağaoğlu gibi Türk edebiyatının bilenen ustalarına ödül verilmesi uygun bulunmuştur. Her yıl 17 Mart'ta ödüle değer görülen sanatçının adı kamuoyuna ilan edilir ve Erdal Öz'ün doğum günü olan 26 Mart'ta Pera Müzesi'nde düzenlenen törenle ödül sahibine takdim edilir. Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nün Latife Tekin'e verilmesine gerekçe olarak: "Toplumsal yaşama eleştirel bakışı ve kadın ve çevre konularına duyarlı romanları" yazması gösterilmiştir.

Nobel...

Arakan Müslümanları'na yönelik soykırım suçu işlenmesine göz yuman Myanmar lideri Aung San SuuKyi'nin Nobel Ödülü'nü alması, 2019 Nobel Edebiyat Ödülü'nün Bosna soykırımını inkâr eden Peter Handke'ye verilmesi bu ödülün niçin verildiğini tartışmaya açtığı gibi alan kişiler üzerine yazmayı da anlamsız kılmaktadır. Sosyal ve beşeri alanlarda Nobel ödülleri artık dünya Müslümanlarını şaşırtmayacak ölçüde, eski deyimle söylemek gerekirse aleni olarak belli kişilere armağan edilmektedir. Çokça kullanmadığımız bir söz vardır "lafın tamamı aptala söylenir..." Öyle değil mi, arife tarif gerekmez!

2019'da Ekranın Moral Ödülü: Haluk Bilginer ve Emmy Ödülü

2019 yılı Haluk Bilginer'e Şahsiyet dizisiyle Uluslararası Emmy Ödülü'nü getirdi. Puhu TV adlı internet platformunda yayınlanan Şahsiyet dizisi, emekli memur Agâh Bey'in alzaymır olduğunu öğrenmesiyle değişen hayatını konu alır. Agâh Bey daha önceleri insanları öldürmeyi istese de bunu gerçekleştirememiştir. Fakat alzaymır olmasıyla bu durum değişir, suç işleyip cezalandırılmamış kişilerin peşlerine düşerek bir seri katil olur. Agâh Bey'in öldüreceği insanlara karşı olan davranışları, intikamın bir nefs-i müdafaa olduğu düşüncesini benimsemesiyle sosyopata dönüşmesi, kadına şiddet gibi toplumsal olaylar ve bahsedilen pek çok konu ve olaylar diziyi çekici kılar. Bütün bunlara ilaveten Onur Saylak'ın yönetmenliği, Haluk Bilginer'in oyunculuğu ve senaryonun sağlamlığı diziyi Emmy alma sürecine götürür. Konusunun diğer Türk dizilerinden farklı olması ve toplumsal yozlaşma gibi derin bir yarayı irdelemesi dizinin dikkat çekmesine ve izlenmesine vesile olur.

2019 Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülleri

Bu yıl Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri edebiyat alanında Nuri Pakdil, müzik alanında Mazhar- Fuat- Özkan, sinema alanında Mesut Uçakan, resim alanında Devrim Erbil, geleneksel sanatlar alanında Fuat Başar, mimarlık alanında Doğan Kuban, sosyal bilimler alanında ise Ahmet Yaşar Ocak'a verildi. Vefa ödülüne ise 19 Ağustos'ta elim bir kaza ile yitirdiğimiz Prof. Dr. A. Haluk Dursun layık görüldü.

18 Ekim 2019'da kaybettiğimiz Nuri Pakdil, Yedi Güzel Adam'ın ağabeyleri konumunda bulunan fikir adamıydı. Türk Edebiyatı'na Kudüs Şairi olarak mal olan Pakdil ömrü boyunca sanatından ziyade İslamî duruşu ve yazdıkları ile gençlere kılavuzluk eden bir devrimciydi. Son döneminde Pakdil'i yalnız bırakmayan, bir evlattan öte ilgisini eksik etmeyen Necip Evlice, Kudüs Şairi'nin vefat etmeden on dakika önce, sevenlerine yolladığı son mesajını yayınladı. Görüntülerde fikir ve aksiyon adamı olan Nuri Pakdil sevenlerine devrimci selamı gönderir: "Dua eden arkadaşlara, selam gönderen arkadaşlara bizlerden devrimci selamlar".

Mazhar- Fuat- Özkan; kısaca MFÖ olarak tanıdığımız Türk pop ve rock müziğinin üç sevilen adlarıdır onlar: Mazhar Alanson, Fuat Güner ve Özkan Uğur. 1966 yılında Mazhar Alanson ve Fuat Güner'in dostluğuyla çekirdek ekibini oluşturan guruba Özkan Uğur katılır. 1984 yılında "Ele Güne Karşı" albümüyle önemli çıkış yakalayan grup o tarihten bugüne Türk müzik dünyasının gündeminden düşmemişlerdir. 1985 yılında "Peki Peki Anladık", bir sonraki sene "Vak TheRock" albümünü çıkaran üçlü 1987 yılında "No Problem", 1989'da "Best of MFÖ", 1990 yılında "Geldiler" adlı albümlerini çıkarırlar. Son olarak 2017'nin haziran ayında Kendi Kendine'yi çıkaran MFÖ Türk halkının belleğinde sadece müzikleri ile değil dizi, reklam ve sinema filmleri ile de yer etmişlerdir. Eurovision Şarkı Yarışması'nda birkaç kez ülkemizi başarılı şekilde ortaya koyan bu müzik grubu toplumun hemen her kesiminden sempati toplamış, peş peşe nesillerin müzik fenomeni olmuşlardır.

Bu yılki mimarlık alanındaki ödül "Türk mimarisinin geçmişine yönelik kuramsal ve kavramsal çalışmaları, restorasyon faaliyetleri, İslam mimarisi içinde Türk eserlerinin kimliğini vurgulayan görüşleri ve bu konulara dair yazdığı kitapları" dolayısıyla Prof. Dr. Doğan Kuban'a verildi. 1926 yılında Paris'te doğan Kuban 1949 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdikten sonra fakültenin Mimarlık Tarihi Kürsüsü'ne asistan oldu. Çalışmalar ara ara için yurtdışında bulunduğu zamanların dışında İstanbul Teknik Üniversitesi'de dersler veren Prof. Dr. Doğan Kuban halen Ağa Han Mimarlık Ödülü Yürütme Komitesi üyesidir. Türk, İslam, Anadolu mimarlığı ve sanatı üzerine yayınlara sahiptir.

Bu yıl "Sinema" dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görülen kişi Mesut Uçakan'dır. Yaklaşık kırk yıldır Türk sineması için emek veren Mesut Uçakan, yerli sinema geleneğinin oluşmasına önemli katkı sağlamıştır. Bu bağlamdaki çabalarından ötürü adı sıklıkla Yücel Çakmaklı ile birlikte anılan Uçakan, Türk kültürü üzerinde olumsuz etki bırakan emperyalist kültürsüzlüğe karşı mücadele etmeye çalışmaktadır. Estetik düzlemde sinema filmlerine ve dizilere imza atan ünlü yönetmen son olarak 2016-2017 sezonunda TRT ekranlarında izleyiciyle buluşan Sevda Kuşun Kanadında dizisini çekti. Yakın dönem tarihimize milli perspektiften bakma olanağı sunan bu dizi Mesut Uçakan'ın yönetmenliğinin niteliğini ortaya koyuyor.

'Sosyal Bilimler' sahasında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü bu yıl Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak'a verildi. 1945 yılında Yozgat'ta doğan Prof. Dr. Ocak, 1978 yılında Strasbourg Üniversitesi, Beşerî Bilimler Fakültesi'nde doktorasını tamamlar. Geçmişten günümüze Türk kültür, inanç ve tarihi alanlarında pek çok yayına imza atan Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nde dersler vermektedir.

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne bu yıl geleneksel sanatlar alanında Fuat Başar değer görüldü. 1980 yılında Hamit Aytaç Hoca'dan hat icazeti alan Fuat Başar, 1989'da ise büyük ebru ustası Mustafa Düzgünman'dan ebru icazeti aldı. Başar sadece Türkiye'de değil uluslararası birçok kişisel ve karma sergiye katıldı. Birçok öğrenci yetiştirerek bu kadim sanatların yaşamasına ve yaşatılmasına çalışan Fuat Başar bu alanlarda pek çok bilimsel yayına da imza atmıştır.

2019 yılında, Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülüresim alanında ise Devrim Erbil'e takdim edildi.

TYB'nin Ödüllendirdiği Eserler

Çağdaş Türk Şiirinde Modernizmin İmgeleri

Kimi akademisyenler aynı zamanda yazar veya şairdirler, bu nedenle sanatçıdırlar. Onların inceleme ve araştırmaya dayalı çalışmalarına sanatçı kimlikleri bir şekilde yansır. Sanatçı-akademisyenlerin en dikkat çekeni şüphesiz Ahmet Hamdi Tanpınar'dır ancak onunla birlikte bu listeye Kaya Bilgegil, Tahsin Yücel, Hilmi Yavuz, Nazan Bekiroğlu, Tacettin Şimşek, Mehmet Can Doğan, Abdullah Harmancı... ve adını burada kaydetmediğimiz birçok sanatçı akademisyenimizi de dahil etmemiz gerekir. Öykü ve deneme yazarı olan Mustafa Kurt'u da sanatçı akademisyenler arasında anmak doğru olacaktır. "Çağdaş Türk Şiirinde Modernizmin İmgeleri" adlı eser, yazarın sanatçı duyarlığıyla Türk şiirinin köşe taşları olan şair ve şiirleri ile kurduğu bağı yansıtır. Konunun şiir olmasının yanında üslubunun deneme tadında oluşu Çağdaş Türk Şiirinde ModernizminİmgeleriTürk Şiirinde Modernizminİmgeleri'ni sıradan inceleme, araştırma çalışmalarından ayırır. Türkiye Yazarlar Birliği'nin "Edebi Tenkit" alanında ödül alan bu kitapta İkinci Yeni'nin büyük ustaları İlhan Berk, Edip Cansever, Cemal Süreya'dan İslami duyarlığın büyük şairleri olan Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt'a değin birçok şairden ve dolayısıyla da şiir poetikalarından izlere rastlarız. Bu şairlerin imge dilini inşa etmede müşterek yönlere sahip oldukları vurgulanır. Farklı perspektiften okumaların yer aldığı eserde Kolektif Bilinçaltının İknası: Yahya Kemal'in "Güzel Sebepleri" ile Yahya Kemal'in milli romantizmine dikkat çekilir. "Tarih-i Kadim"den "Yeni Hayat" Çıkarmak adlı yazıda ise Tevfik Fikret'in Tarih- Kadim'inden hareketle Yeni Hayat şiirinin şairi Hasan Ali Yücel'in şiirine yansıttığı duygu ve düşünceler irdelenir. İki şairin şiirlerinin bakışımlı ele alınması araştırmacılara bu türden yeni okumalar yapmaları konusunda ilham vermekte.

Yakın dönem Türk şiirinin seyrinde belirleyici rol üstlenen şairlerin üzerinde yoğunlaşılan *Çağdaş Türk Şiirinde Modernizmin İmgeleri* 2000 sonrası Türk şiirini anlamada yol haritası sunar.

Aşk ve Teselli (Susmanın Müzikal Poetiği)

Selçuk Küpçük'ün *Aşk ve Teselli* adlı eseri Türk müziğine yaptığı katkıdan ötürü TYB'nin ödülüne layık görüldü. Deneme tadında, musiki ve müzisyenlerin konu edildiği eserde Küpçük'ün Derrida'dan "modern zamanlarda susma da bir konuşma biçimidir"şeklinde alıntı yapmasını doğal karşılamak gerekir. İnsanların birbirlerini dinlemeve anlama niyetinden uzaklaştığı bir zamandayız. Çoğumuz muhatabını dinlemek yerinekafasında ne konuşacağını hesaplayan, çoğu zaman sözün bitimine izin vermeden araya giren insanlardan olduk. Tam bu noktada "Müzik hayata dair sorgulamaları olanlar için, hiç kuşkusuz en anlamlı sığınak"tır diyen Selçuk Küpçükadeta konuşmanın gereksizliğine vurgu yapmak ister gibidir. Eser, dünyasında pek çok sanatçıyı misafir eder. Aşk ve Teselli, Küpçük'ün penceresinden her biri birer ikona dönüşen müziğinbüyükustalarını tekrar hatırlatmakla kalmayıp onlara dair bilmediğimiz bilgiler edinmemize de vesile olur. Örneğin "Ben fazla kelime bilmem. Bilmem azdan çok anlar mısınız?" diyen Neşet Ertaş'ın hal diline eşlik eden kelamını; Anadolu folklorunu simgeleyen ve müziğine taşıyan Cem Karaca'yı; kasetten arabeskin ustalarını (Müslüm Gürses, İbrahim Tatlıses) bize dinleten Burhan Bayar'ı ve Yusuf İslam'ı bu eser sayesinde tekrar anarız.

Bir Japon Nasıl Ölür?

Ali Ayçil'in *Bir Japon Nasıl Ölür* adlı şiir kitabı yirmi dört şiirden oluşmaktadır. Kitabın başlığı benim gibi birçok okuyucuya Japon nazım biçimi Haikuyu hatırlatmış ve şiirler arasında bu güzel ve minik şiir formunu aratmıştır. Ancak Ali Ayçil kitaba adını verdiği, 'Uyan hadi kelebek daha yolumuz uzun' dizesiyle sonlandırdığı şiiri dışında Haiku biçimini kullanmayıp kalemini şiirinin sesine tercüman etmeyi tercih etmiştir. Anadolu'nun içinden, bozkırın evladı Derviş Yunus'a "Seni sarı çiçeklerle konuşturan hayretin dili bende" dizesiyle selam gönderen Ayçil, "Bak İsa'dan bu yana iki bin oldu hala sorulmuyor başakların hatırı" diyerek çağa sitem yollar. Oysa iki bin yıl öncesinin devrini çoktan aşmıştır zaman. "Kız güzel ve metroda ve servisten iki yıl garantili... Gidip yanına otursam biraz Davud oğlu Vaiz'den konuşsam/Desem bunlar nasıl bakışlar hiç virüs bulaşmamış üstelik ikibinonaltıda"dır diyerek ayrılık, hüzün, yalnızlık ve ölümü kendine temel izlek edinen bir şair kimliğiyle okuyucu karşısına çıkar Ali Ayçil. Şiiri, ait olduğu kültürle kurduğu bağ bakımından zengin bir metinlerarasılığa sahiptir. Bu açıdan Ayçil'intoplumuna dışarıdan bakan bir şair tavrı sergilemez. Mustafa Kutlu hikâyelerinde neyi hedeflemişse Ali Ayçilde şiirinde onun peşinde olmuş, "Güneşin altında yapılan bütün işleri gördüm; hepsi boştur.", daim olan aşktır demiştir.

Yakarım Gül Satanlar Bahçesini

Yaşanılan an geçmiş ile gelecek arasında bir köprü işlevi üstlenir. Bu yönüyle insan, kökü mazide olan atidir. Roman dalında Türkiye Yazarlar Birliği ödülünü alan Mahmut Coşkun'un *Yakarım Gül Satanlar Bahçesini* adlı çalışması geçmişle anın hesaplaşmasına dayanan bir eserdir. İz Yayınları'ndan çıkan romanda bedenî yoksunluğun ıstırabını çeken Selim Candar (Ahmet) ile benliğini tamamlayamayan Neşet Alpar'ın hikâyesini okuruz. Esasen eksiklik ne Selim'in bedeni ne de Neşet'in benliğindedir; eksik olan Selim'in yazdıkları ile Neşet'e söylettiklerinden takip edebildiğimiz kadarıyla onların yetiştikleri cemiyettedir eksik olan, Selim yazılarıyla Neşet'e bunları söyletir. Romanın sonunda ise teslimiyet galip gelir, eksik olan O'nunla tamamlanır. Neşet içini kemiren derdindenancak Bakara suresinin156. ayeti ile kurtulur: "Onlar; başlarına bir musibet gelince, 'Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aitiz ve şüphesiz O'na döneceğiz' derler." (Ellezîneizâesâbethummusîbetun, kâlûinnâlillâhi ve innâileyhirâciûn).

Düşünsene Hızır Bendim

Hikâye dalında "*Düşünsene Hızır Bendim*" kitabıyla ödüle değer bulunan Elif Genç, yaşamın gerçekliğine romantik bakış gezdiren bir gözlemci olarak okuyucularının karşısına çıkar. Kitaba adını veren hikâye eserin belki de en dikkat çeken hikâyesidir. Metinlerarası düzlemde bakıldığında bu hikâyede Hz. Hızır ile Musa kıssasını anıştırır. Anne karakteri olan kadın, kimsesiz yaşayan Musa'nın Hızır'ı olmak ister, "Benim ayak izlerimin yanında bir çocuğun da ayak izi olsun istedim o an.", buna niyet eder ancak ameline/ fiiline kocası hep engel olur. Erkek şiddetinin baskın biçimde gündemde olduğu bu dönemde Elif Genç'in bu göndermesi hikâyenin güncel yönünü oluşturmaktadır. Kitapta iki hikâyenin adında doğrudan Hızır ve Musa yer alır. Hikâye kişilerinin ekserisi çevrelerindeki ihtiyacı olan kimselere Hızır olmaya çalışırlar ve bunun için sınanırlar.

Bir Vatandan Bir Vatana

Ömer Özcan, Rusya Müslümanlarından Türk İlim, Fikir ve Siyaset Hayatına Katkıda Bulunanlar alt başlıklı çalışmasında hayatını Orta Asya TürklüğüneadayanTürk büyüklerinin hayatlarını ve mücadelelerini konu edinir. Eser fotoğraf ve belgelerle görsel bir zenginlik sunmanın yanında Ömer Özcan'ın Türk liderlerle kurduğu diyalogları da yansıtmaktadır. Dergâh Yayınları'ndan çıkan bu çalışmada kişilere Türk tarihindeki yeri nispetinde yer verilmiş olup Orta Asya Türk büyüklerine bugüne değin derli toplu, derinlikli bir şekilde değinen nadir eserler arasında yer almaktadır.

“Şerif Muhiddin Targan” Modernleşme, Bireyselleşme, Virtüozite

Hz. Peygamberin 37. kuşaktan torunu olan Şerif Muhiddin Targan hem Doğu hem de Batı müziğiyle sanatını inşa eden ender sanatkârlardan biri olarak karşımıza çıkar. Bilen Işıktan tarafından hazırlanan *Şerif Muhiddin Targan Modernleşme, Bireyselleşme, Virtüozite* adlı biyografik eserde Targan’ın şahsiyeti ile birlikte sanatının gelişmesini; Türk ve dünya musikisindeki yerini; müziğe olan katkılarını bulmak mümkündür. Yüksek lisans çalışmasını “Şerif Muhittin Targan'ınud tekniğine katkısı: 6 ud Taksiminin Analizi” üzerine hazırlayan Bilen Işıktan, doktorasını da yine Şerif Muhiddin üzerine yapar: “Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Geçiş Sürecinde Modernleşme, Bireyselleşme ve Virtüozite İlişkisi: Şerif Muhiddin Targan”. Akademik hayatının iki önemli adımını bu büyük sanatkâra adayan Bilen Işıktan’ın ortaya koyduğu bu eser sadece Targan’ın şahsı ve sanatıyla sınırlı kalmamakta, Osmanlı’nın son dönemi ve yeni Türkiye’nin musikisine, müzik dünyasına ve gelişmelerine ışık tutmaktadır.

Thomas Stearns Eliot, Bütün Şiirleri

Everest Yayınları arasından çıkan bu eser Samet Köse’nin titiz çalışmasıyla Türkçeye kazandırılmıştır. Eserin sayfaları birbiriyle örtüşür nitelikte olupkarşılıklı olarak tasarlanmış, dolayısıyla bir sayfada İngilizce şiirin karşı sayfasında Türkçesi yer almaktadır. Böylece hem İngilizcesini hem de Türkçe karşılığını okuyabilen okuyucu, tercümenin kalitesini de görme imkânını elde edebilmektedir. T. S. Eliot Amerika’da doğup İngiltere’de yaşayan 20. yüzyılın önde gelen şair ve eleştirmenidir. Adı İngiliz ve Amerikan edebiyatında olduğu kadar dünya şiirinde de sık sık anılır. Diğer taraftan estetik ve yeni eleştirinin önemli adı olan Eliot, Nobel Barış Ödülü de almıştır. Batı modernitesine eleştiriler yönelten Eliot, şiirlerinde Hristiyanlığın mistik boyutundan yararlanır. Günümüz şairlerinin tanımasında ve okumasında fayda bulacağı bu önemli edebiyat eserinin Türkçeye kazandırılması önemlidir.

Adını Sonra Koyarız

Adını Sonra Koyarız hatıra dalında ödül aldı. Deneme üslubuyla kaleme alınan bu hatıratta Necdet Subaşı’nın hayatına ve çevresine dair izlenimler yer almaktadır. Subaşı’nın bazı cümleleri yaşamdan damıttığı tecrübelerine dayanarak kurduğu görülür: “susmak baba mirasıydı, sabır üzerimizdeki tek renkli libas”

Ali Fuat Başgil için ayrılan kısımda bir hatırattan ziyade Necdet Subaşı’nın dilinden, iç dünyasında önemli yer edinen ünlü hukukçu ve nizam adımının erdemli yaşamına değinilir.

Sürgün, İntihal ve İntihar

İnceleme adlında Selçuk Karakılıç'ın *Sürgün, İntihal ve İntihar* adlı eseri ödüle layık görüldü. Kapsamlı bir çalışma olan eserde ünlü şair ve yazarlar hakkında belki de bugüne değin bilmediğimiz ya da farkına varamadığımız hususlara dikkat çekilmektedir. Örneğin Ahmet Hamdi Tanpınar'a "Kırtıpil Hamdi" lakabını takan kişinin Nurullah Ataç olduğunu, Halit Ziya Uşaklıgil'in oğlu Vedat'ın hazin sonunu hazırlayan süreci ve buna benzer sayfa aralarında kalmış mevzuları bu kitapta okumak mümkün. Akıcı bir üslupla kaleme alınan eserde, ilginç konu ve değinmeler okuyucunun merakını sürekli canlı tutmaktadır. Sürgün, İntihal, İntihar doğrudan akademik bir zümreden ziyade edebiyat müktesebatı olan 'edebiyat izler'lere okuma şöleni yaşatan bir çalışma. Bu türden nitelikli eserler edebiyatımızın dehlizlerinden gün yüzüne birçok muammanın çıkmasına vesile olacaktır.

Şairin Aynası

Şair olan Mustafa Uçurum, *Şairin Aynası* adlı eseriyle TYB'nin deneme dalında ödülünü aldı. Şiir ve şair çevresindeşair olmayanların konuşması ile şairlerin söyledikleri arasında bir hayli fark vardır. Başta şiir hakkındasöyledikleri olmak üzere şairce üsluplarını her türden yazılarına sirayet ettiren bu kelime ustaları muhataplarında okuma zevki uyandırırlar. Mustafa Uçurum, Anadolu'da gözden ve gündemden uzakta şiirle içli dışlı yaşayarak işine, edebiyata bakmakta, Şairin Ayna'sı bizde böyle bir kanı uyandırmaktadır. Behçet Necatigil kendisine getirilen dedikodulara verdiği en güzel karşılık daima: "Biz kendi işimize bakalım!"biçiminde olmuştur. Belli ki Uçurum da kendi köşesinde, metropollerin yalancı dünyasından uzakta,işine bakmakta. Şairin Aynası'nda çok nitelikli yazılar var, onlardan biri 'Meçhul Öğrenci Anıtı'dır. Ece Ayhan'ın bu şiirinden hareketle şairliği üzerine içerik bakımından oylumlu bu kısa yazıda Uçurum, Ayhan'ın şiiri üzerine en nitelikli denemelerinden birisini yazmıştır. Öyle ki kitaptaki bu türden yazıların, denemenin sınırlarını aşarak birer küçük makaleye dönüştükleri de söylenebilir.

Etimoloji Araştırmaları

Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya'nın Akçağ Yayınları arasından çıkan Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları TYB'nin dil alanındaki ödülüne layık görüldü. Yazarın otuz iki yazısından oluşan eserde kapsamlı bir önsöze yer verilir. Her yazının üzerinde, o yazının yayımlandığı dergi hakkında bilgi yer almaktadır. Önsözde yazar bazı akademisyenlerle yaşadığı bilimsel polemiklerden bahsederek üzüntüsünü dile getirir, serzenişlerde bulunur.

Bu Yıl TÜYAP

Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı olan Tüyap'ın bu yıl otuz sekizincisi 2-10 Kasım arasında yapıldı. Uluslararası Yayıncılar Birliği Başkanı Hugo Setzer'in de katıldığı fuarın Onur Yazarı Adnan Özyalçıner olarak belirlenmiştir. Ana teması "Edebiyatımızda 50 Kuşağı" olan fuarda bu bağlamda çeşitli etkinlikler yapıldı. Doğan Hızlan, Atilla Dorsay, Metin Celâl ve Fahri Aral'ın yönettiği oturumlarda Türk edebiyatı, sineması ve yayıncılığı üzerine söyleşilere yer verildi. Avrupa'dan, Amerika'dan, Çin'den, Orta Asya ve Ortadoğu'dan gelen yayıncıların fuara katılımı TÜYAP'ınuluslararası boyutuna katkı sağladı.

Hayırsız Yeni, Dünyanın Yedinci Kıtası

İnsan biyolojik bir varlıktır. Bu nedenle tabiatla bedenimiz arasında sıkı bağ vardır. Halk arasında aynı şehir ya da beldeden olanlar gurbette birbirlerine 'toprağım' diye seslenirler. Pasifik Okyanusu'nda 3,4 milyon kilometrekare genişliğinde, 7 milyon ton ağırlığında, çoğunluğunu plastik atıkların oluşturduğu devasa bir var artık: Yedinci Kıta. Bu muazzam yığıntıyı adlandırmak için kullanılan kıta kelimesi kitlenin büyüklüğüne dikkat çektiği gibi diğer kıtaların da aslında bu yeni kıtadan farkının kalmadığını çağrıştırmaktadır. Zira üzerinde insanların yaşamakta olduğu kıtaları da doğa dışı unsurlarla doldurmuş bulunmaktayız.

Doğal seyrinde gitmeyen dünya gidişatında artık belirleyici olan tabiatın kendisinden ziyade insandır. Dünyanın biçimlenmesinde üstesinden gelinemeyecek bir engel kalmadı gibi görünse de dünyanın doğal gücü zaman zaman kendini hissettirir. Bu durum karşısında da umarsızlık kendini gösterir. Deprem riski taşıyan yerlere, dere yataklarına, kendimize göre muhkem ev yapmaya, bu yerleri yerleşime açmaya devam ederiz. Dünyada insan eli değmemiş hiçbir köşe bırakmamaya kararlı olan insan hangi köşeye el attıysa insan orasının bekâretini de ortadan kaldırdı. Everest Dağı'na tırmanan (doğasever!) dağcıların atıkları bu büyük dağın yamacında tepecikler oluşturacak kertede bir yekûna ulaşmış durumda. Madem orası kirletilecekse bu dağa çıkılıp da baş göğe mi erecek demekten kendimizi alamıyoruz. Varsın bizsiz, temiz kalsın bu haşmetli dağ.

14 Eylül 10 Kasım 2019 tarihleri arasında 16. İstanbul Bienali'nin, teması 'Yedinci Kıta'. Bienalin ana sayfasındaki tanıtım yazısında şu bilgiler yer almakta: "Antroposen adı verilen bu yeniçağın en belirgin özelliği ise, ona jeolojik faaliyetlerden ziyade insan faaliyetlerinin yol açmış olması. Antroposen'de gezegenin insan eli değmemiş köşeleri gitgide azalırken, yerleşim merkezleriyle diğer canlıların paylaştığı kırsal arasında var olduğuna inanılan kültür-doğa ayrımı da ortadan kalkıyor. Dünya, şehirlerin tek bir megapolde birleştiği, merkezi olmayan, tamamen insan üretimi bir mekâna dönüşüyor. Canlılar ile makinelerin, doğal ile yapay zekânın iç içe geçtiği bu

çağda ise sanat, giderek insanı merkezine almaktan vazgeçerek yönünü insan ile insan-olmayan arasındaki sınırın geçirgenleştiği bir dünyayı araştırmaya doğru çeviriyor."

Dünyanın biriktirdiği bu atık yığını, bu kıtadan ibaret değil elbette. Denizlerde ve diğer okyanuslarda öbekler halinde birçok atıklar mevcut. Derelerde ve göllerde dolaşan; vadilerde ve ormanlarda uçuşan atıklar ve plastikler bizi çepeçevre kuşatmış durumda.

2019 yılında atıklar konusunda devlet eliyle başlatılan çalışmaların zaman içinde insanlar üzerinde duyarlığa yol açacağı kaçınılmaz. Özellikle marketlerde kullanılan plastik çöp poşetine yönelik uygulamanın hem çevre açısından hem malî açıdan memleket için hayırlara vesile olacağı şüphesizdir. Atıklar konusunda toplum bilinci oluşturulduğu takdirde daha temiz bir Türkiye kendiliğinden gelecek ve dünyaya da bir nebze katkı sağlanmış olacaktır.

Kuşaklara Arası Çatışma/Kopma

Ünlü Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ, Sümer tabletlerinde "Bu gençlik nereye gidiyor?" yazısını gördüğünden beri, gençleri sorgulamadığını belirtir. Kadim Yunan'ın filozofu Aristo da gençlerden şikâyet etmiş, onların yetişkinlere ve öğretmenlerine karşı saygısız davranmalarından dert yakınmıştır. Kuşaklar arası çatışma geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını sürdürmekte ve bu durum ne yazık ki geçmişe oranla artarak devam etmektedir. Bu gün X,Y,Z olarak adlandırmalarda bulunduğumuz nesillerin bu sıfatlarla anılır olmaları da ilginçtir. Yakın zamana değin ayrı zaman dilimlerinde doğanlara nesil adı verilirken bu tanımlamanın yerini bugün kuşak almıştır. Bu durum dil kullanımındaki değişiklikleri gösterir. Geçmişte nesiller arasındaki fark nüanslarla sınırlıyken ne yazık ki hâlihazırda kuşaklar arasındaki ayrışma farklı bir zaman diliminde yaşanmışlık hissi uyandırmaktadır. Konunun sosyolojik arka planına değinmeden doğrudan adlandırmanın evrelerini paylaşmak gerekirse 1965 ile 1980 arası dünyaya gelen nesle X kuşağı adı verilmektedir. Bu yaş grubunun insanları pek çok noktada ortak özellikler gösterirler. Bu nesil vazife bilinci, nizama tabi olma ve kanaat anlayışı doğrultusunda yetiştirildi. Ülkemizin siyasi ve sosyal şartları bu nesle verilen eğitimle koşutluk içeren bir şekilde sürdü ve halen de sürdüğünü düşünmekteyiz. Oysa iki nesil ileri olan kuşak bir cümle öncesinde saydığımız erdemleri neredeyse çok geçmişe ait vasıflar olarak görmekteler. Durum böyle olunca da çatışma kaçınılmaz olmakta. Zira adına Z kuşağı verilen ve 2000 sonrası dünyaya gelen neslin ebeveyni olan X kuşağı onlarla kendileri arasında oldukça fark bulmaktadırlar. Arada kalan nesle ise bugünün sosyolojisi Y kuşağı adı vermiştir. 1981 ile 1996 yıllarında doğan bu kuşak kendinden sonraki nesil ile öncesi arasında bir iletişim köprüsü işlevi görmektedirler. Zira 2000 sonrası doğan çocukların

çoğunun öğretmeni bu kuşaktandır. Z kuşağı teknoloji ve dijitalin ortak nesliyken Alfa Kuşağı (Alfa=X, Y, Z gibi) teknolojiden daha da öte dijital bir döneme ait nesildir. Zaten teknoloji ancak böyle bir velet doğururdu. Bebek bakıcıları ekran olan bu nesil yemeğini, bir önceki kuşakta olduğu gibi TV ekranı karşısında değil, tablet veya telefon ekranıyla yemekte; ninnisini izleyip uyumaktadır.

2019 Etnospor Kültür Festivali

Bu yıl dördüncüsü yapılan Etnospor Kültür Festivali, özden kopmama ve öze dair bellek tazeleme açısından çok önemli bir festivaldir. Dileğimiz olimpiyat müsabakaları gibi kadim bir hal almasıdır. "Günümüz spor oyunlarının artan bir şekilde sanayileştiği, kurumsallaştığı ve başarının tek bir gösterge olduğu bir zamanda geleneksel kültürlerin muhafaza edildiği yerel kimliklere özgü çok sayıda elementi bünyesinde bulunduran spor aktivitelerinin genel bir tanımı" olarak adlandırılan Etnosporun temeli Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te 2015 yılında atıldı. O tarihten bu yana bu geleneksel spor müsabakalarına hem ilgi hem de katılım fazlalaştı.

Geleneksel sporların ve oyunların unutulmaması, tanıtılması ve yaygınlaşması için faaliyetlerde bulunan Dünya Etnospor Konfederasyonu uluslararası bir boyut taşır. 2017 yılından beri İstanbul'da faaliyetlerini yürüten Konfederasyon'un bu yıl Türkiye'de dördüncüsünü düzenlediği Etnospor Kültür Festivali misafir ülke Arjantin ile birlikte 16 ülkenin katılımıyla, 3-6 Ekim tarihleri arasında Yeşilköy Atatürk Havalimanı'nda gerçekleştirildi. "Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın" sloganıyla düzenlenen festivalde spor ve sanat camiasından popüler isimlerin katılması hem medya düzleminde hem de katılım bağlamında ilginin artmasını sağladı.

Festivalde çocuk oyunlarına da yer verilmesi organizasyonun yaş bakımından genişlemesini sağlamıştır. Festivale katılan çocuklar çember, topaç, tiktak, kale, sıçratan top, bezirgân başı, üçtaş, beş taş, dokuztaş, misket, ip atlama, çuval yarışı, yumurta taşıma yarışı, kaşık kukla, masal, bilmecemani küpleri, koz oyunu, seksek, mendil kapmaca ve birdirbir gibi oyunlar oynadılar. Diğer taraftan çocuk tiyatroları ile varlığını günümüzde de sürdüren köy seyirlik oyunları bu yılki Etnospor Kültür Festivaline renk kattı.

Günümüzün en büyük problemlerinden biri özden kopmadır. Bu nedenle de kuşaklar arası yaşanan kopma hatta zaman zaman çatışma diyeceğimiz ölçüye varabilmektedir. Bu tür programlar hem kuşakların bir arada katılım sağlamalarına imkân vermesi, hem genç kuşaklara ata sporlarını tanıtma ve yetişkinlere bellek tazeleme olanağı sunması bakımından önemlidir.

2019'da Sinema

2019, sinema sektörü bakımından hem dünya genelinde hem de Türkiye'de büyük bir patlamanın yaşandığı yıl oldu. Gişede izlenme rekorlarının yanı sıra hasılat rekorları da kırıldı. IMDb (Internet Movie Database) en iyi 250 listesine damgasını vuran filmler vizyona girdi. Yabancı sinemada durum böyleyken yerli sinemada da fırtınalar estiren filmlerin olduğu bir yıl yaşandı. Türk sinemasında daha önceki yıllarda olduğu gibi komedi ve dram filmleri ağırlıktaydı. Edebiyatta, özellikle de şiirde olduğu gibi geçmişle bağ kurma temayülü sinemada kendini gösterir. Özgün ve orijinal senaryolar bulamayan yapımcı ve yönetmenler daha önce çekilen filmleri 2019 yılında farklı bir bakış açısıyla yorumlanarak yeniden sinemaseverlerle buluşturdu. Bu sene yeniden yorumlanan ve devam filmi olarak *Organize İşler Sazan Sarmalı ve Hababam Sınıfı Yeniden izlendi*. *Eski Hababam Sınıfı* ruhunu yakalayamayan *Hababam Sınıfı Yeniden* filminin aksine *Organize İşler Sazan Sarmalı* gişede ve internette yılın en çok izlenen filmleri arasında yer aldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında casus olan *Çiçero* kod adlı İlyas Bazna'yı anlatan Çiçero filmi ise 2019 yılının en çok izlenen filmleri arasında yer alan tek tarihi film olarak listelere geçti.

Hollywood kaynaklı yabancı sinema sektöründe eski filmleri yeniden çekme yöntemine sıkça başvurulurken yerli filmlerde ise gittikçe sık rastlanmaya başlanan uyarlama filmler kendisini gösterir. 2019 yılının en çok izlenen ve en yüksek IMDb puanına sahip olan film, yaşanan bir hadisenin kurguya dönüştürüldüğü *7. Koğuştaki Mucize*'ydi. Film 2013 yapımı *Miracle in Cell No 7 (7-beon-bang-ui seon-mul)* isimli Güney Kore yapımı filmden uyarlanmıştır. 1980 İhtilali sonrası sıkıyönetim döneminde, bir Ege kasabasında yaşayan Memo ve kızı Ova'nın ayrılmak istememelerini ve bunun için adalet peşinde koşturmalarını konu edinen film dram ağırlıklıdır. Cezai ehliyete sahip bulunmayan Memo'nun kızıyla birlikte yaşadıkları, Türk halkını ağlatmıştır. İzlerken insana yaşadığı hayatı sorgulatan ve gündelik hayatta minik şeylerle mutlu olunması gerektiğini hatırlatan 7. Koğuştaki Mucize uzun süre Box Office Türkiye'de birinci sıradakini korudu.

Türkiye'nin en büyük sinema ödül töreni olan Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Film ödülüne layık görülen *Bozkır* on bir ödül alarak yıla ve ödül törenine damgasını vurdu. Ali Özel ile En İyi Yönetmen ödülünü alan *Bozkır*, Abdullah ile Çolak Ziya adındaki iki arkadaşın bir gün asker arkadaşları Testici Bekir'in evine gitmeleriyle başlayan olaylar anlatır. Testici Bekir'in evde bulunmayışını fırsat bilen Çolak Ziya onun eşini taciz etmeye yeltenir. Abdullah'ın bu olayı görmesi üzerine Çolak Ziya kaçar fakat Abdullah onu silahıyla öldürür. Yaptığından suçluluk duyan Abdullah adalete teslim olmak istese de sözlüsü Emine'ye kavuşma isteği ve hapishane şartlarının zorluğu baskın gelip ona suçunu inkâr ettirir. Bozkır kabadayısı olan Erol Kaya suçu üstlenince Abdullah serbest kalır ama işlediği cinayetten ötürü kendiyle ve insanlarla hesaplaşması onu çıkmaza sürükler. *Bozkır*'ı en

iyi filmi seçerken jürinin yaşadıklarını anlatan Zeki Demirkubuz, şu ifadeleri kullanır: "Gözlerimiz yaşardı, boğazımız düğümlendi ve çok heyecanlandık. Öyle bir filmdi ki, biraz daha sürse Anton Çehov'un dediği gibi "Neredeyse neden yaşadığımızı anlayacaktık." Bu övgüye ve ödüllere rağmen *Bozkır* sinemaseverlerin üçte ikisi tarafından tam not alamadı.

Sinemada dram ağırlıklı filmler ön planda olsa da 2019'da komedi filmleri de gösterime girdi. Bunlardan ilki Cem Yılmaz'ın içerisinde iki ayrı hikâye barındıran *Karakomik Filmler*'di. Bu film beklenenin çok altında bir izleyici kitlesi toplayabildi. Eskişehir'de sevenleriyle bir araya gelen Yılmaz *Karakomik Filmler* için yapılan eleştiriler için "Türkiye'de mizah çıtası çok yüksek, yakalamamız kolay bir şey değil." ifadesiyle karşılık verdi. Ali Atay'ın yönetmenliğini yaptığı içerisinde komedinin yanı sıra aksiyon da barındıran *Cinayet Süsü* ile çocuklara ve ailelere hitap eden *Can Dostum* filmleri de 2019'un en çok izlenenleri arasında yer aldı. 2008'de *Recep İvedik* ile Türk seyircisinin önüne çıkan Şahan Gökbakar bu seneye değin çektiği bütün İvedik serilerinde fazlasıyla seyirci bulmuştur. *Recep İvedik* serisinin son filmi olan *Recep İvedik* 6 bu yıl için en çok izlenen komedi filmleri arasında yerini aldı.

Yabancı sinemada son on yıldır egemenliğini sürdüren çizgi roman uyarlaması filmler bu yıl da gişeleri altüst etti. Marvel Entertainment ve DC Entertainment yapımları olan süper kahraman filmler yıllar içinde sinema sektörüne daha da hâkim oldu. Bu yıl vizyona girip en çok hasılat yapan ve izlenen film olan *Yenilmezler: Son Oyun (Avengers: Endgame)*, *Yenilmezler* serisinin son filmi olarak muhteşem bir kapanış yaptı. Direkt çekim yapma yerine efektlerin gittikçe arttığı son yıllarda, yarısından fazlası efekt olan bu ve benzeri filmler, izleyicilerin göz zevkine hitap etmenin yanında masa başında üretimlerindendolayı yapımcılar tarafındandaha çok tercih edilir bir hale gelmektedirler. Yine de ödül törenlerinde bilgisayar efekti olan bu tarz filmler yerine normal çekim filmlerin ödül aldığı görülür. 91. Oscar Ödülleri'nde bu yıl En İyi Film kategorisinde ödül alan film, siyahilerin dışlandığı bir dönemde yaşayan ünlü bir Afro-Amerikan piyanist olan Dr. Don Shirley'in yaşadığı zorlukları ele alan *Yeşil Rehber (GreenBook)* oldu. Siyahilerden haz etmeyen TonyLip isimli kahramanın şoförlüğünü yapan Dr. Shirley, bütün engellemelere ve tehlikelere rağmen onunla yolculuğuna devam eder. Bu uzun yolculuğu konu edinen filmde iki adamın düşüncelerinin değişmesi ve ön yargının yanıltıcılığı üzerinde durulur. 2019'un kasım ayında vizyona girerek adından en çok söz ettiren ve yılın izlenme rekorunu kıran film ise Joker oldu. JoaquinPhoenix'in *Joker*'i canlandırdığı, karaktere felsefi bir derinliğin katıldığı filmde beklenilenin aksine aksiyon değil, sanatsal olarak varoluş felsefesi ağır basar.

TheIrishman, Robert de Niro ve Al Pacino gibi efsane isimlerin yer aldığı ve 2019 yılının son günlerinde Netflix platformu üzerinde yayınlanan bir başyapıt film özelliği taşımaktadır. Yönetmen Martin Scorsese'nin uzun yıllar

üzerinde çalıştığı film, üç buçuk saatlik süresiyle beklenilen zamanın hakkını vermiştir. Frank Sheeran isimli bir mafya tetikçisinin anılarından yola çıkılarak ilerleyen film, olay yerine durum betimlemeleri üzerine inşa edilir. Durum betimleme tekniği kullanan bir diğer film olan Joker de TheIrishman gibi beklenilenin üzerinde bir ilgi alır. Bu durum son dönem sinema izleyicisinin tercihini gösterir. Vurdulu kırdılı ya da süper kahraman filmlerini sevenlerin "sıkıcı" olarak nitelendirdiği filmler, alt metinler incelendiğinde ve dikkatli izlendiğinde yılın en iyi filmleri arasında yer alması kaçınılmaz olmaktadır.

2019'da Türk Tiyatrosu

Devlet Tiyatroları

Cimri

Fransız komedi yazarı Molière tarafından yazılan *Cimri (L'Avare)*, sahnelendiği 1668'den bu yana hep ilgi odağı olmuş bir tiyatro oyunudur. Türk edebiyatında ilkin Ahmet Vefik Paşa tarafından Azarya adıyla adapte edilen bu oyunun tam çevirisi 1938'de İsmail Hami Danişment tarafından yapılır. Bu çeviriyi daha sonra diğer tercümeler izler. Sabahattin Eyüboğlu'nun 1983'te yaptığı çeviriden yararlanan Işıl Kasapoğlu bu oyunun rejisörlüğünü üstlenir. 4 Ocak 2019 prömiyer tarihinden itibaren Ankara Devlet Tiyatrosunda sahnelenen Cimri'de 17. yüzyıl Paris'inin paraya tabulaştıran burjuvazisi eleştirilir. Ancak para sadece o dönemde değil bugünde ve hemen her yerde tabulaştırılmaktadır. Cimri'nin insanlığın bu evrensel ayıbına tuttuğu ayna belki de asırlar boyu devam edecektir.

Reis Bey

Necip Fazıl Kısakürek'in kaleme aldığı bu tiyatro oyununun konusu ve mesajı bakımından geçerliliğini hiç yitirmemiştir. Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından sahnelenen Reis Bey, 02.10.2018 tarihinden itibaren gösterime devam etmektedir. Adalet, vicdan, merhamet duygularının sorgulandığı; konusu 1950'lerde geçen oyunda yaşamını bir otel odasında sürdüren Reis Bey kurallarla yaşayan, katı yürekli, acımasız bir ağır ceza reisidir. Annesini öldürmekle suçlanan masum bir genci idama mahkûm eder. Genç adam 'Ben yapmadım' diye çırpınsa da idamdan kurtulamaz. Sonrasında ise asıl katil ortaya çıkar. Bu olay üzerine istifa eden Reis Bey hayatını merhamet ve gözyaşı ile sürdürür, bambaşka bir insan olur. Devlet Tiyatroları'nın bu edebi, psikolojik ve sosyolojik bakımdan değerli olan bu oyunu sahnelemek için tiyatro severleri elli sene bekletmesi üzüntü verici.

Hamlet

W. Shakespeare'in en ünlü trajedilerinden biri olan *Hamlet* belki de yazıldığı devirden beri dünya tarihinde en fazla sahnelenen oyundur. İstanbul Devlet

Tiyatrosunun repertuarında yer alan seyirci tarafından özel bir ilgi ile seyredilen oyun, 2013 tarihinden bu yana sahnelenmektedir.

Her oyuncuya canlandırdığı herhangi bir karakter için yaratıcılık noktasında olanak tanıyan oyunda Hamlet'in kişiliği ve takındığı tavırlar sürekli değişim halindedir. Hamlet'in gözünü hırs bürüyen amcası Cladius, Danimarka kralı olan abisini kulağına zehirli sıvı akıtarak onu öldürür. Hamlet'in babasını öldürdükten sonra annesi Gertrude'yi kendisine âşık ederek onunla evlenir. Taht rakibi olan üvey oğlu Hamlet'i ortadan kaldırmak ister. Her şeyden haberdar olan Hamlet, amcasından ve annesinden nefret eder. Babasının intikamını almanın peşine düşer...

Hırçın Kız

İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda oynanan bir başka Shakespeare oyunu *Hırçın Kız*'dır. Ünlü tiyatrocunun çok sevilen komedilerinden olan Hırçın Kız'ın prömiyeri 11.10.2018 tarihinde yapılmış olup bu tarihten beri sahnelenmektedir.

Oyun, varlıklı bir baba olan Baptista'nın Katharina ve Bianca adlı iki kızının evlenmeleri üzerine kurulmuştur. Eğitimli, görgülü ve kibar bir kız olan Bianca müzik dersleri de almaktadır. Birçok erkek onunla evlenmek ister. Ablası Katharina ise huysuz, asi ve hırçın bir kızdır. Bu nedenle de kimse onunla evlenmek istemez. Baba Baptista, büyük kızı Katharina'yı gelin etmeden Bianca'yı evlendirmemektir. Böylece türlü entrikaların döndüğü süreç başlar. Katharina'ya talip olan Petruchio'nun asıl derdi Katharina'nın babasının varlığına konmaktır. Petruchio türlü hileyle Katharina'yı yola getirmeye çalışır. Yaşanan olayların seyri komedyanın anlatımına canlılık kazandırır. 16 ve 17. yüzyıl İngiltere'sinde insan ilişkileri, evlilikler ve aile yapısı; kadının toplumsal konumu oyunda gözler önüne serilir.

Leyla ile Mecnun

Fuzuli'nin ölümsüz eseri Leyla ile Mecnun mesnevisi 21. yüzyılda da ilham kaynağı olmayı sürdürür. Bu eşsiz aşkı yeniden yorumlayan İskender Pala'nın *Leyla ile Mecnun* adlı eseri Devlet Tiyatroları Genel Müdürü, Mustafa Kurt'un rejisörlüğünde sahneye adapte edilir. 2019 tiyatro sezonuna güçlü bir giriş yapan Ankara Devlet Tiyatrosu, *Leyla ile Mecnun* adlı oyunu ile adından sıklıkla söz ettirmeyi başarır. Dilden dile aktarılarak ölümsüzleşen bu efsanevi aşkı konu alan oyun, birbirine kavuşamayan ve aşkları uğruna ölen iki gencin hazin sonlarını anlatır.

Keşanlı Ali Destanı

Bursa Devlet Tiyatrolarında 01.10.2019 tarihinden itibaren seyirci ile buluşan Keşanlı Ali Destanı, Haldun Taner'in kaleme aldığı bir kahramanlık

parodisidir. İşlemediği bir suç yüzünden hapis yatan Keşanlı Ali, halkın gözünde "kahraman" haline gelir. Keşanlı, katili olduğu iddia edilen adamın yeğeni olan Zilha'yı sevmektedir. Fakat Ali ile Zilha'nın aşkı Ali'ye atılan bu iftiradan dolayı imkânsızlaşır. Zilha onun amcasını öldürdüğünü düşünerek Ali'den uzak durur. Ali, Sineklidağ gecekondu mahallesinde muhtar seçildiğinde mahallenin pek çok sorunu vardır. Ali, halkın sorunlarına çözüm getirdikçe halkın gözünde iyice yiğit bir adama dönüşür. Olay akışı içerisinde kara mizahi söz konusu olur. Haldun Taner, eserini "Gecekondu ortamında bir kahramanlık mitosunun parodisi " olarak nitelendirir. Keşanlı Ali Destanı müziğiyle, mesajlarıyla, sahnelendiği 1964'ten bugüne zirvede bir oyun.

Kadın Sığınağı

Tuncer Cücenoğlu'nun yazdığı *Kadın Sığınağı* adlı oyunun prömiyeri Adana Devlet Tiyatrosu tarafından 9 Ekim 2018 tarihinde yapıldı. Güncel hayatla sıkı bağı olan oyun bu yıl da sahnelenmeye devam eder. Yönetmenliğini Tomris Çetinel'in yaptığı Kadın Sığınağı, farklı nedenlerden dolayı bir kadın sığınma evinde toplanmış kadınların yaşamlarından kısa bir günün anlatıldığı bir kurguya sahiptir. Seyirciye, günlük yaşantımızda çoğu zaman rastladığımız, duyduğumuz hayatlara değinerek kadına yönelik şiddeti sorgulatmaya çalışır.

Kaşıkçılar

Musahipzade Celal'in 1920 yılında kaleme aldığı *Kaşıkçılar* adlı oyun, İzmir Devlet Tiyatrosu tarafından 21 Mart 2019 tarihinden itibaren sahnelenmektedir. İlhamını halk yaşayışından alan tiyatro Şinasi'nin Şair Evlenmesi ile başlar. Musahipzade'nin Kaşıkçılar adlı oyununda da toplumsal bir konu işlenerek bir anlamda bu gelenek devam ettirilir. Kalfalıktan ustalığa geçen kaşıkçı ustası Habib ile Didar Ağa'nın konağında cariye olan Nurhayat'ın aşkını konu alan bu oyunda eski İstanbul hayatının eğlence ve seyir yerleri yad edilir. Karagöz ve Ortaoyunu gibi geleneksel oyun sanatları, kalfalıktan ustalığa terfi edenlerin Ahilik geleneğine uygun olarak peştamal kuşanma töreni sahneye taşınır. Aşk kurgusu çevresinde işlenen bu motiflere müzik ve dans eşlik eder.

2019'da Şehir Tiyatroları

Felatun Bey ile Rakım Efendi

Ahmet Mithat Efendi'nin 1876 yılında kaleme aldığı *Felatun Bey ile Rakım Efendi*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda2018-2019 döneminde sahneye konuldu. Yanlış Batılılaşmanın ilk eleştirisi olarak kabul edilen bu eseri Selçuk Soğukçay müzikal olarak sahneye uyarlamıştır. Prömiyer tarihinden itibaren tiyatro izleyicilerinin yoğun ilgi gösterdiği bu oyun edebiyatla tiyatro bağının devam etmesi gerektiğini göstermektedir.

Babası Mustafa Meraki Efendi tarafından alafranga yetiştirilen Felatun Bey eğlence düşkünü, yoz bir mirasyedidir. Batılılaşmayı sadece giyim-kuşamdan ve Fransızca konuşmaktan ibaret sanır. Küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Rakım Efendi ise, Arap bir dadı elinde büyür. Felatun'un aksine kendini yetiştiren Rakım Fransızcayı da çabalarıyla öğrenir. Roman bu iki zıt karakterin yaşamları üzerine inşa edilmiştir. Felatun'un trajikomik hali ve Rakı'ım olağanüstü kişiliği sıklıkla mukayese edilerek yanlış Batılılaşma yerilir.19. yy İstanbul'unun sosyal yaşamını konu edinen eserin mesajı halen geçerliğini korumaktadır. İki perdeden oluşan oyun kalabalık bir kadroya sahiptir.

Mavi Kuş

Bu yıl İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda edebiyattan tiyatroya uyarlanan bir diğer oyun Mustafa Kutlu'nun uzun hikâyelerinden olan *Mavi Kuş*'tu. Özgür Kaymak'ın oyunlaştırıp yönettiği *Mavi Kuş* 24 Nisan 2019 tarihinde Üsküdar Musahipzade Celal Sahnesi'nde ilk gösterimini yaptı. Oyunun hikâyesinde tren istasyonuna gitmek üzere kasabanın tek otobüsü olan Mavi Kuşta yolları kesişen bir grup yolcunun tuhaf ve sürprizli yolculuğu konu edilir.

A'mâk-ı Hayâl

Şehbenderzâde Ahmet Hilmi'nin masal-hikâye karışımı, alegorik eseri olan *A'mâk-ı Hayâl* Konya Şehir Tiyatrosu tarafından sahnelenen oyununyönetmenliğini Mustafa Uzman yapar. 1910 yılında kaleme alınan, 'Hayalin Derinlikleri' anlamına gelen bu hikemî eserde hayatın anlamını sorgulayan Raci adlı kahramanın Aynalı Dede kılavuzluğunda varoluşsal arayışı anlatılır. 14 Ocak 2019 tarihinde gösterime giren oyuna yoğun ilgi gösterilmiştir. Oyun Diyarbakır Devlet Tiyatroları'nda 03.10.2019 tarihindenitibaren gösterime girmiştir.

Macbeth

Prömiyeri 08.03.2017'de yapılan *Macbeth* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları repertuarında 2019'da da ilgiyle izlendi. Shakespeare'in bu kısa trajedisi kukla ve dramatik oyunculuğun birlikte olduğu sürrealist bir yorumla sahnelenmektedir.W. Shakespeare'in " İyi kötüdür, kötü de iyi. En kolay kirlenir en temizi." Beyanı üzerine inşa edilen oyunda çok iyi, temiz birinin (Macbeth'in) hırslarına yenik düşerek çok kötü bir kişiye dönüşebileceği üzerinde durulur. Ünlü tiyatrocu bu oyunda da Avrupa'nın siyasî tarihinden yararlanır. Oyunu bugün için farklı kılan en önemli hususiyeti sahneye konuluş biçimidir. Oyunun yönetmeni Ulviye Karaca,

Macbeth'i sahneye uyarlarken uyguladığı tekniklere şu şekilde değinir:"Klasik Macbeth yorumlarının dışında, sürrealist bir yaklaşımla sahnelediğim bu oyunda, iyiden kötüye doğru yol alan insanın hırsları ve vicdanı arasındaki iç çatışmalarını aktarırken kukladan faydalandım. Zaafları ve kötü tutkuları olan karakterleri, kukla ile pekiştirdim. Dramatik oyunculukla kuklanın bir arada olduğu bu yorumu Shakespeare'in repliklerine dokunmadan, oyunun özünü koruyarak farklı bir bakış açısıyla yorumladım."

Cibali Karakolu

HenriKéroul ve Albert Barre'nin*Une Nuit de Noces* adlı eserinden Muammer Karaca ve Refik Kordağ tarafından uyarlanan bu oyun kült bir tiyatro oyunudur. Adını, bir dönem İstanbul Fatih'te hizmet veren Cibali Karakolu'ndan alan bu tiyatro oyunu Muammer Karaca'dan sonra Nejat Uygur tarafından oynanmıştır. Uygur'dan sonra Zihni Göktay tarafından oynanan bu müzikal geçerliliği günümüzde de süren bir içeriğe sahip. Muammer Karaca Tiyatrosu tarafından 195l'de sahnelendiği tarihten bugüne sayısızca oynanan Cibali Karakolu, farklı tiyatrocularla yeni yorumlar kazanarak her zaman yenilenmiştir.

şiir

Ali K. Metin

2019 YILI ŞİİR KİTAPLARI DEĞERLENDİRMESİ

Ali K.Metin

İstanbul'a, Ömer Erdem (1967) / Everest Yayınları

İlk bölümü itibariyle şairin İstanbul hayranlığının belgesi diyebileceğimiz bir kitap. (Kitabın ikinci ve üçüncü bölümleri İstanbul şiirleri değil.) Yaşayan İstanbul esas olmakla beraber, bazen mekan bazen şahsiyetler üzerinden tarih sürekli şiire dahil ediliyor. Başka deyişle İstanbul'u tarihi bir fon üzerinde müşahhaslaştırma çabası öne çıkıyor. Bununsa daha ziyade kültürel bir doğallık içinde ortaya çıktığını görüyoruz. Örneğin Yahya Kemal'deki gibi tarihe özel bir misyon yükleme çabası söz konusu değil. Bu da onu esasen epiğe mesafeli bir tarih tasavvuruyla ıralıyor. Aynı zamanda daha sahici, daha gerçekçi bir yere de getirmekte. Ne ki yaşayan İstanbul dediğimizde, onda daha çok küçük bazı kesitlerden bahsedebiliyoruz. Kısmen İlhan Berk'e yaklaşıyor diyebilirim. Fakat onun kadar gözlemci ve ayrıntıcı değil. Yüksek binaların kibri, rum, ermeni şiveleri, Çengelköy ağzı, "vakko hatemoğlu beymen" vs. göndermelerle genel bir siluet verip geçiyor. Bu siluet içinde İstanbul gibi mozayik ve derin bir şehrin profilini yansıtmak elbette kolay değil. Şairin böyle bir amacı da sanıyorum yok. Olmalı mı, bu da şairin meselesi dediğimiz noktayla ilgili, görece bir durum. Ama Erdem'in İstanbul'adaki şiirleriyle konuşma dilini çok daha işlek şekilde kullanması, beraberinde düşünme cehtini daha yoğun şekilde ifadelendirmeye başlaması, kaydetmemiz gereken bir açılım olmuş. Bunu şiirinin imgeye dayalı ana karakterine ters düşmeden yapması, ayrıca önemli. Böylece farklılığını korumayı başarıyor.

"ah İstanbul peygamberidir şehirlerin
Paris Londra Viyana
Bağdat Şam Kahire Üsküp dahil."

Değirmen Kahini, Süleyman Sabri Genç (1993)/ 160. Kilometre Yayınları

İlk kitap. Şiir kalitesi, şairin yeteneğinden şüphe ettirmeyecek bir düzeyi ortaya koyuyor. Şiirdeki enerji ve yaratıcılığı, sıçramalar yapabilecek bir potansiyeli de belli etmekte. Genç, gerek mısra kurma tekniği, kompozisyonu,

gerekse imgelem ve tecrübe dünyası açısından kumaşı olan bir şair. Muzipliği ve afacanlığıyla dikkat çekiyor. Ancak yine de günümüz şiirine kayda değer, özgün bir katkı sağladığını söylemeyiz. Kendine has bir havası olmakla beraber, deneysel şiirin mevcut teknik ve dil özelliklerini kullanmaktan öteye pek gitmemekte. Bunu bir başarısızlık olarak söylüyor da değilim. Ne ki, şiirde bizi heyecanlandıracak bir düzey ve nitelikten söz edemiyoruz. Bu kitabıyla şair, daha güçlü bir atılımın işaretlerini yer veriyor, o kadar.

"sudan düşmüş aşkını var say denizanası
bir gemide sırtını satarken uzakdoğuya (eriğe rüya görmek yaraşmaz ancak sana".

Lokman Kasidesi, Mehmet Sait Aydın (1983) / Everest Yayınları

Günümüz şiirinin dil ve biçime ilişkin pratiklerini takip eden, bunlardan yeterince faydalanmayı bilen bir şair. Bir tarafıyla epik, bir tarafıyla lirik şiire yakın durmaktadır. Bununla beraber, kendine özgü bir şiir kurmayı, kendi dilini oluşturmayı biliyor. Dilde mükemmeliyetçiliğe karşı bir tavır içinde olduğunu hissedebiliyoruz. Bu aslında şiirini yeni duyarlık ve söyleyişlere açma açısından tasvip ettiğimiz bir tutum. Şairin bu açıdan bir başarı gösterdiğini söylemek de mümkün. Fakat yeterli düzeyde değil. Çabası fark ediliyor, ancak Aydın'ın şiirinde retoriğin belirgin bir ağırlığından söz edilebilir. Buna karşılık yaşantıdan daha fazla beslenmeye ve daha güçlü bir enerjiye ihtiyaç var. Böylelikle imgelem olarak da dil olarak da daha çarpıcı bir şiirle karşı karşıya gelebileceğiz. Aydın, bunu başarabilecek bir kabiliyeti gösteriyor. Yine de vasatı zorlayan bir şiirden bahsettiğimize şüphe yok.

"gittin: kalanlara bir ömürlük hicap kaldı
birbirimize bakıp tol falan diyemedik".

Barışta Elverişsiz, Burak Ş. Çelik (1990) / Hece Yayınları

Çelik'in ilk kitabı. Kusurlu tarafları yok değil, kanımca iyi ki de var. Kusursuz yapmacığa karşı, kusurlu diriliği yeğlemekten yanayım. Yine de Çelik'teki kusurlardan kitabın sonlarında yer alan bazı zayıf şiirleri kastettiğimi söylemem gerekir. Bunun dışında, ritim, mısra kurma tekniği ve biçimsel geometri bakımından, kusursuz yazma çabası Barışta Elverişsiz'deki şiirlere hakim vaziyette. Teknik açıdan dili zorlamamakla beraber, minimal düzeyde tezatlı söyleyiş, ironi ve deformasyona rastlayabiliyoruz. Şiirde görünürleşen auraya baktığımızda, bunun yeterli olduğu kanaatinde değilim. Çelik'in şiiri, sahip olduğu kendilik düzeyi ve gerilim unsurları dolayısıyla daha patlayıcı, hareketli , hatta sarsıcı bir yere doğru varma potansiyelini gösteriyor. Şiir

kumaşı, yazdığı şiirden daha fazlasını vaat ediyor. Yaşanmışlık tarafı da buna dahil. İmajdan ziyade söze yatkın olduğunu söylemek mümkğn. Bağırmıyor ama "söyleme"ye meyyal. Şiir isimlerinde bile bu tutumu hissetmek mümkün: Sana Bana Time Dair, Biraz Arabesk Biraz Milli Biraz Frenk, Bozkır İliklerimize Vurmuş Yazgımızı, Suçluyu Tanrısından Tanırım, Ölüm Genç Gövde genç Biz Genç vd. Diğer taraftan duygu yükü, öfkesi, huzursuzluğu, yer ter trajiğe varan ruh halleriyle insana dokunmayı başarabiliyor. Kırsalın, çocukluğunun yoksulluklarına temas ederken de, kendi bireysel gerçekliğiyle didişirken de sağlam, dingin bir öznellik içinden konuşuyor. Umutsuz ve yıkık değil. Aksine "ben varım" kararlılığı içinde. Non Bis In Idem Ellerimiz Çöz Kardeşim, kitabın ruhunu veren en iyi şiirlerden biri:

"İçimde bir Firavun Musa'yla çarpışıyor
Bir kavanozun içinde ve dağlar
Kinini tutuyor yıllanmış yeminlerin
Alınyazım kefaretini ödüyor şehrin".

Dil Tutulması, İlhan Durusel (1965)/ Yapı Kredi Yayınları

Bir şiiri, şiir kitabını okunmaz kılan şeyler nedir dediğimizde, Dil Tutulması'nı somut örnek olarak verebiliriz. Kötü şiir demiyorum, belki kötü nitelemesi yanlış bile olabilir. Ama bir şiir okunmaz nitelikteyse bırakalım kötü şiiri demeyi, şiir dememiz bile doğru olmayabilir. Şiirle şiirsi arasındaki farkı da böylelikle tespit etmemiz mümkün. Nesir-şiir diyerek önümüze konan bu metinler, şiir olmadığı gibi nesir midir, orası da şüpheli. Aslolan, ister şiir isterse nesir diyelim, bu nitelemeleri hak edecek bir okunurluğa ve kıymete sahip olma gereğidir. Sadece dıdıdıdı anlatan bir metin için ne demeli bilemiyorum. İçerdiği imge ve imajların hatırına bunlara şiir deme hakkımız olmamalı. Nesir-şiirin tartışılır örnekleri arasında değerlendirdiğimiz Enis Batur'un şiir-metinleri bile çok daha şiirin dairesi içinde yer alır. Batur'un ki en azından avangart bir çaba olarak kendisini kabul ettirebilmektedir. Durusel'in metinlerinde böyle bir durum yok. Okunmamak için yazılmış, insana dokunacak herhangi bir numarası olmayan, şiir kılığına bürünmüş bir anlatımdan ibaret. Yazılanların şahsi yaşantı ve tecrübe planında bir karşılığı olabilir, bu anlamda bir sahiciliğe sahip olabilir, ama bunun şiir olarak hiçbir önemi yok. Şiir değilse eğer sahici olmanın bir esprisi yok. Bu tarz bir sahicilik, eleştiri-değerlendirme kriterlerimiz açısından açısından bizim ilgimizin dışında.

"Yolcular ölü, otel dolu."

Cam / Glass, Barış Acar (1977)/ Ve yayınevi

Bugüne kadar 4-5 dakika içinde okuyup bitirdiğim ilk şiir kitabı. Haiku tarzının modern örnekleri. İki üçü dışında lirizm tamamen egemen. Kısmen doğaya ait imajlarla, kısmen insan tekine ait kendilik halleriyle şiiri kuruyor. Doğadan her iki anlamda da bir imaj aracı olarak olabildiğince istifade ettiğini görüyoruz. Kendilik söylemi üçüncü şahıs üzerinden kurulmakla beraber lirizmi yakalamada bir başarı gösteriyor. Şiirimize farklı bir çeşni kattığını söyleyebilirim, ancak epi topu o kadar. İz bırakacak bir anlam, söyleyiş ve biçim özelliği söz konusu değil.

"yaşadım işte
karınca kararınca – anlatır haiku"

En Sağlam Direniş Kalbi Temiz Tutmak, Tuna Kiremitçi (1973)/ Mona Kitap

Anlatımcı teknik, Kiremitçi'nin şiirlerinde hayli öne çıkıyor, ama tamamen değil. Farklı anlatım tarzları arasında gidip gelmekte denebilir. Yer yer halk şiirine kadar uzandığı oluyor. Konuşma diline yatkın bir tarafı var. Ancak bu, kimi yerde şiirsel yoğunluğun azalmasına sebebiyet veriyor. Aynı zamanda yer yer kiç'e doğru kayan "şiirsellik"e çok yakın bir yere getiriyor. 70'lerin, 80'lerin retorikçi şiirselliğiyle arasındaki mesafenin hayli azaldığı tespit edilebiliyor. Diğer taraftan, Kiremitçi'nin geniş bir şiir dünyası var. Çocukluk, yabancılık, zaman, eşyaların dünyası, tarih, coğrafya, metafizik vs. Bu da şiiri sorunsal bir yoğunlaşmadan uzaklaştırarak, kozmopolit, hazcı bir benliğin dışavurum aracı haline getiriyor.

"Sana aldığım ince topukluları
giy bana gelirken,
Hediye ettiğim nar çiçeği ojeyi sür
ayak tırnaklarına."

Hayhuy, Elif Sofya (1965)/ Yapı Kredi yayınları

Sofya'nın bu dördüncü şiir kitabı, dikkat çekici bir merhaleyi gösteriyor. Anlatmaktan ziyade kendi ruh hallerini yazmanın peşinde. kat ettiğini diyor. Varoluşun ağırlığını ve gerilimlerini nerdeyse bütün hatlarıyla sergiliyor. Olabildiğince duru bir şiir dünyası var. Öfkesini gizlemiyor, yanında olduğu ve karşı oldukları var. Ancak itirazlarını daha çok ima ile anlatmaktan yana. Söylemekten ziyade hissettiriyor. En çarpıcı ve güçlü yanı da samimiyeti diye düşünüyorum. Sofya'da yapmacıklık yok. Bu anlamda şiiri suistimal etmiyor. Sahiciliğini onun kadar hissettiren az şair var. Duyguyu muhatabına geçirebiliyor. Yaşama tutkusu da bunlardan biri. Lirizme eğilimli bir yanı

olmakla beraber, şiirin lirik söylem ve söyleyişten ibaret olmadığının farkında. Pürüzlü, yer yer tutuk söylemekten çekinmiyor.

"Bu benim gülmediğim eğlenceydi
İnmediğim bahçeydi, çekmediğim sıkıntı
Birdenbire kendinden başlatan kendisini
Ölümlü olmayı dışlayan
Dışı içine saplı
Bıçak ucunda sallanarak
Yok olabilecekse, olabilirse insanlık
Ben buraya kadar okuyacağım dünyayı".

Resmimim Dağlarla Çek,Emre Yılmaz (1994)/ Hece yayınları

Yılmaz'ın ilk kitabı. Yer yer harcıalem deyişlere prim vermese, daha esaslı bir şiirle karşı karşıya olduğumuzu görebileceğiz. Şiirin iç sesi, bana bu anlamda daha fazla güven ve umut veriyor. Eleştiriden beslenen bir şiir duyarlığı var Yılmaz'ın, buysa onun için önemli bir şans. Bunun yerinde kullanması ve doğru bir istikamete doğru ilerletmesi halinde daha enerjik bir şiire doğru irtifa kaydetmesi işten değil. İçerdiği sertlik, mücadele ruhu bunun işaretlerini veriyor. Ama sözcüklere fazla abandığı yerlerde şiiri tökezlemeye başlıyor, yer yer duyguyu kaybediyor. Şiirinin eleştirel zemini, tezat ve deformasyon tekniğinden daha fazla yararlanmasına imkan vermekte. Atılım yapabilecek bir şair olarak gözüküyor.

"Kurdu bile peygamber gösterirken sis
Seni celladın över ancak
Ben seni bilirim
Senden korkmam gerektiğini de
Sorum / Bu okuduğun Türk Şiiri
Sen nesin?"

Müjgan, Enis Akın (1964)/ Yapı Kredi Yayınları

Enis Akın, olgunluk devrelerini yaşayan bir şair. Şiirindeki enerjik özelliği devam ettirmeyi bir tür "ustalıkla" başarıyor. Ustalıkla, çünkü deneysel şiirin tabiatındaki dile ve biçime ilişkin aykırılıklar, ona enerjik bir disiplini beraberinde kazandırıyor. Söz konusu aykırılıkların sıradanlaşarak harcıaleme dönüşmesi elbette mümkün. Akın, buna izin vermeyecek yeteneği ve tecrübesiyle şiirini bu tuzaktan korumayı biliyor. Şiirindeki ruhsal ve

zihinsel enerjiyi hissetmekle beraber, bunun tekniğe yönelik tezahürlerinde belli düzeyde bir eksilmeyi fark edebiliyoruz. Kekeme Şiir poetikası ve ürünleriyle şiiri büyük ölçüde varoluşsal bir enerjiyle karşılama cehti içinde hareket eden şair, düşünceyi de baskın bir unsur olarak etkinleştirmeyi her zaman önemsedi. Kekemelik, bir bakıma bu iki yaka arasındaki gerilimin bir sonucu olarak onda devam etti. Müjgan kitabı, bu anlamdaki kekemeliği yine görünür şekilde korumakta. Ancak, söyleyiş biçimine de yansıdığı şekilde, nispeten daha çalkantısız, daha durulmuş bir anlam/imge dünyasından söz edebiliyoruz. Sevgili'nin somut bir özneye karşılık geldiğini bilsek bile, bunun aynı zamanda bir varoluş metaforu olarak tedarik edilmeye çalışılması, Akın'ın şiirindeki modern özelliği belirgin bir düzeye getiriyor. Yaralı hayvan, yaralı kaplan gibi laytmotiflerle de bunu iyiden iyiye tebarüz ettirmekte.

"bir tahta parçasına tutunduğum en ufak bir kara parçası bile yok
ben bu hikayeden sağ kurtulmuyorum
herkesin içinde yaralı bir kaplan yaşar."

Rüyada Replay, Coşkan Tugay Göksu (1992)/ Natama Yayınları

Şairin yeteneği konusunda kuşkuya meydan vermeyecek kadar başarılı bir ilk kitap. Deneysel şiirin verimlerini bir yenilik iddiası taşımadan da olsa değerlendirmeyi biliyor. Yine de deneysel diye nitelendirdiğimiz özelliklerinde aşırıya gitmeyen, itidalli bir tutum görüyoruz. Hatta yer yer ritimsel söyleyişe çok yakın duran bir eğilim içinde. Yine de ritmi en fazla yedekten kullandığını söyleyebiliriz. Hafif bir kekemelikle beraber, ironiye ve tezada verdiği ağırlık onu deneysel kılmaya yetiyor. Çok az bile olsa biçimsel oyunlar denediğini de görüyoruz. Yaşantıyla gözlemciliği buluşturma başarısı en dikkate değer özelliklerinden biri. Ancak bu başarıyı daha bütünsel ve kurucu bir imgelem gücüyle destekleyebilse, daha etkili bir şiire varabilecek. Bu anlamda deneysel şiirin sağladığı avantajları kullanmakla yetindiği söylenebilir. Oysa şiir, merkezkaç bir yapı içinde dahi bütünlüğe ulaşabilir. Ki, Göksu'nun şiirinde merkezkaç özellikler, sadece bir sonuç olarak ortaya çıkmış gözüküyor.

"Pakize çok güzel bir balık ve Japonca bilmiyor
buna inansındır diye iki gün durmadan
ıslık çaldım
bugün biraz üzerindeyim yerin
briktirdim ne yaşanırsa yaşanmamıştır için
hep öncesiydim ve sonrasında şimdinin".

İki Yüzlü Zar, Mustafa Köz (1959)/ ve Yayınevi

Köz'ün şiiri bugüne ait değil. Kullandığı dil de duyarlık dünyası da 60'lı 70'li yıllardan bu tarafa geçememiş durumda. Bunda kırsal dünyaya ait bir şiir olmanın payı olabilir. Ancak asıl problem bu değil. Kırsalın şiiri bugün de yazılabilir, yazmak gerekir de hatta. Bugün şiirde bunun eksikliğini duyduğumuzu söyleyebiliriz. Mesela Süleyman Çobanoğlu'nun, İbrahim Tenekeci'nin şiirlerinde kırsaldan esintileri fazlaca görürüz. Ama şiirler günümüze aittir, bize gördüğümüz ve yaşadığımız dünyayı hissettiren şiirlerdir. Oysa Köz'ün şiirinde klişe duyarlıklara ve söyleyiş biçimlerine yaslanmaktan kaynaklanan bir sıradanlık var. Etki ve imaj gücü yok.

"Ah ne kötü seslerin iskeletinin olmaması
ölüyor onlar da biz ölünce
ne dua ne tören ne çürüme
sesler ki gölgeleri düşüncelerin".

Süleyman'ın Kitabı, Süleyman Unutmaz (1977)/ Ketebe Yayınları

Osman Çakmakçı'nın toplayıcı ve kazıcı şairler ayrımını kullanacak olursak, Süleyman Unutmaz'ı toplayıcı şairler arasına koymamız gerekir. İki bakımdan böyle: Birincisi, Günümüz Türk şiirinin verimlerini epik, lirik, hece şiiri olmak üzere geniş bir şekilde tasarruf ediyor. İkincisi, Çakmakçı'nın kastettiği anlamıyla yaygın şiir duyarlıklarına yaslanarak kendi imge ve anlam dünyasını oluşturuyor. Bu açıdan bakıldığında, şairin yenilikçi bir tarafı ve iddiası yok. Deneysel şiire mesafeli tutumuyla bu yaklaşımını daha da netleştiriyor denebilir. Bununla beraber şiiri bilen, tekniği güçlü imgelerle buluşturabilen bir şair. Bilhassa Süleyman Çobanoğlu'nun modern hece tekniğini takip eden şiirlerinde oldukça başarılı. Buna karşılık aynı başarıyı epik ve diğer serbest şiirlerinde göremiyoruz. Epik tarzda şiiri daha da geriye gitmektedir. Hece tekniğiyle yoğrulmuş imge, eda ve söyleyiş tarzı, epik form üzerindeki kısıtlayıcı etkisini fazlasıyla belli ediyor. Unutmaz'ın modern hece şiirinden daha fazla yararlanması kendisi açısından doğru olur sanıyorum.

"Senin sokaklarının ayetleri her sabah
Kokusu unutulmuş çiçeklerde çiğ olur
Her sabah biraz daha var olur sanki Allah
Dipsiz aynalarından sonsuzluğun duyulu".

İnsansın ve Akşam, Rıdvan Tulum (1993)/ Ketebe yayınları

Şairin ilk kitabı. Genç şairlerimiz arasında en öne çıkan, umut vaat edenlerden biri. Naif, neredeyse doğala yakın bir şiir dili ve duyarlığı var. Lirizm çabası

içersine girmeden kendilikli, içten bir şiir yazma başarısını yakalıyor. Öznel, fakat kapalı değil. Dahası brütü olmayan, net bir şiir. Buna karşılık, imaj hemen hiç yok. Bunun bilinçli bir tutum olduğunu tahmin etmek zor değil. Şiirini daha yoğunlaştırması ve nesnel bir derinliğe kavuşturması halinde iyi bir ilerleme kaydedeceğini söylemek mümkün. Şiirimiz adına kendisini yolun açık olsun diyorum.

"Beklemek istediklerini yanına almıyor hayat
Yoksulluk benden önce oturdu nereye gitsem.
Kuşatma altında yaşamaya o kadar alıştım ki,
Düşman çekilince teslim ettim kaleyi."

Tehlikeliydi, Biliyordum,Lale Müldür (1956) / Yapı Kredi Yayınları

Kendilik şiirin gerekli şartı ama yeter şart değildir. Kendilikle şiir arasında tasavvur, tahayyül, imge vardır. Dahası teknik yani dil vardır. Müldür'ün şiiri kendiliğe teslim olması sebebiyle gerekli irtifayı gösteremiyor. Tasavvur, imge ve dil bakımından şiirin gerektirdiği yaratıcı bireşimi kuramadığı ve kolaycılığa kendisini bıraktığı için şiirimsi bir ifade kalabalığının ötesine geçemiyor. Lirizmi de onu bu durumdan kurtarmaya yetmiyor. Yer yer didaktik, mensur şiirlerle girdiği mecrada da bir şiir ışıltısı ve ağırlığını göremiyoruz. Kısacası, Müldür, bu haliyle şiirine yazık etmektedir.

"seviden hiçbir şey anlamamıştım ben
bu hep kendi başına olma durumunu
hiç anlamamıştım"

2. Bölüm, Ada Pancar (1994)/ 160. Kilometre Yayınları

Günümüz şiirindeki cesaretin ve hatta pervasızlığın en yeni örneklerinden biri. Efe Murad'ın kısmen daha uslu, daha makul bir türevi sayılabilir. Bilhassa kendiliğindeki aykırı unsurlar ve söyleyişteki sertlik açısından bir yakınlıktan söz edilebilir. Sadece o da değil. Yalın, doğrudan ifade ve mısra kurma tekniği açısından genç-orta yaşlardaki deneyci bazı şairlerle de benzeşen taraflarını görüyoruz. Fakat yekpare, tabir caizse tekdüze bir şiir değil. Didaktizme yaklaşan serbest anlatım tekniğiyle teknik açıdan şiirinin zeminini genişletiyor. Enerji problemi yok, çarpıcı buluşlarıyla da şiirinin çıtasını yükseltiyor, ancak sözü fazla uzatarak iç ahengi ve disiplini nispeten kaybetmesi aleyhine olmakta. Yine de müptezel taraflarını bir kenara koyacak olursak, günümüz şiiri adına dikkate alınması gereken bir isim, Ada Pancar.

“Ben bir yalnız kutrum onların arasında
İnternetteki hesaplarımın adları da öyle
Yalnızkurt02, Yalnız kurdum
Kurt kostümü aldım giyiyorum bazen”.

İdilikler, Haydar Ergülen (1956)/ Kırmızı Kedi yayınları

Ergülen’in şiiri kumaşını bu kitabında da görüyoruz. Ergülen şiiri diyebileceğimiz özellikleriyle kendisini yine ayrıştıracak bir niteliği haiz. Lirik tutumu, dildeki işlekliği ve rahatlığı, yer yer hikmetli ifade biçimleriyle çizgisini devam ettirmekte. Ancak şiir düzeyi açısından belli bir gerileme içinde olduğunu da söylemek gerekiyor. Eski şiirlerindeki yoğunluğu da canlılığı da göremiyoruz. Ergülen şiirinin öne çıkan bir unsuru olan zeka kıvılcımlarından bahsetmek burada oldukça zor. Buna karşılık, sevgi ve cinselliğin bugüne kadar görmediğimiz bir şekilde yoğunluk kazanması ilginç. Şairin yaşı açısından ilginç ama güzel, dahası cesurca. Muhatap kişinin eşi olduğunda elbette cesurca bir durum. Ne ki bunun salt şehvetten öteye sevgiyle alakalı bir tutum olduğu belli. O yüzden yadırgamak yerine, çok insani ve öğretici olduğu bile söylenebilir. Kitabın “Göğ’sün” adlı 2. Bölümünü ise, Ergülen’in şiirinden çok ayrı bir yere koymamız gerekiyor. Kitapta tematik devamlılığa rağmen, burada şairin şiir karakteriyle alakasız deneme-şiirler söz konusu. Bunun, Ergülen şiirine katkısından bahsetmemiz mümkün değil. Deneme, dil, hatta anlam boyutu itibariyle bir özellik söz konusu değil.

“Senin kalbin boşuna mı nar rengi
senin ruhun boşuna mı masmavi
senin rüyan boşuna mı gür yeşil
senin adın boşuna mı gülüştü?”.

Dünya Evi,Onur Caymaz (1977)/ Kırmızı Kedi yayınları

Caymaz’ın duygusuz denecek derecede soğuk bir şiiri var. Ritmi olduğu kadar lirizmi de öteliyor. Soğukluğu sadece bundan değil, dilin mekanikliğinden gelen bir mesafe sözkonusu. Söylemiyor. Bunların hepsi birden onu son kertede yorucu bir şiire dönüştürüyor. Deneysel şiire meyyal ritimsiz söyleyiş tarzına rağmen deformasyon, ironi gibi önemli deneysel yöntemlerle de alakası yok. İmgeye yaslanıyor fakat imgeci değil. Bu onun en sağlıklı tarafı. Öznellikten olduğu kadar gerçeklikten de besleniyor olması şiirini zenginleştiriyor.

“ ‘aşk nerdeydi, oteller nerede; kırktım artık
İsmet Özel bu yaştayken oldu her şey
bense en azından hala buradaydım”.

Kaza ve Kader, Ali K. Metin (1964)/ Şule Yayınları

Kazanın ve kaderin kitabı. Ne ki kaza ve kaderi sadece dini kavramlar olarak düşünenler, bu kitabı okuyunca yanıldıklarını anlayacaklar. Gerçekle imgelemin izdivacından çoğu zaman da kavgasından doğan şey, bizi kavramın değil, olsa olsa şiirin anlam ve estetik dünyasına götürmektedir.

"Eteğimdeki taşları dökeceğim az müsaade ediniz
Bunun için tekbir tebrik isteyecek değilim rahat olun
Ne de çarkınıza çomak sokacağım alt tarafı birer şiir".

Oğul, Osman Çakmakçı (1965)/ Türkiye İş Bankası Yayınları

Çakmakçı'nın şiiriyle savunusunu yaptığı Göçebe Şiir poetikası arasındaki ilişkiyi görmek zor. Dünya/nesneler ile aradaki mesafeyi kaldırmak bağlamında bir çabayı dildeki doğrudan ifadede kısmen fark ediyoruz. Fakat bu tebarüz etmiş bir doğrudanlık değil. Üstelik lirizm adına bundan iyice uzaklaştığı şiirleri de var. Bunlar yine de Çakmakçı'nın şiiri hakkında negatif bir hükme sahip olduğumuz anlamına gelmiyor. Poetika şairin illa ki bütün yönleriyle içine girmesi gereken bir kalıp değil. Bir yola girme çabası daha çok. Çakmakçı'nın şiirinde esas problem, enerjisizlik ve/veya yaşantısal eksiklik. Bunu hissettiğimiz bir iki şiirde dilinin nasıl canlandığını, buna karşılık imgeye de daha fazla yaslandığını görebiliyoruz.Göçebe Şiir poetikasına yaklaştığı yerlerde ise daha teknik ve zayıf bir şiirle karşı karşıya geliyoruz:

"Tanrı çaresiz, bitkin,
Uzattı olmayan ellerini
Erişmeyen kollarını".

İzmir'li Ahmet, Ahmet Güntan (1955)/ 160. Kilometre Yayınları

Güntan'ın deneyciliğinin yeni bir versiyonu: Manzumenin yer yer serbest teknikle modifiye edilmiş hali. Adına şiir mi manzume mi demeliyiz diye baktığımızda, cevabımız tabii ki şiir. Manzumeye benzerlikleri onun ardındaki şiir aklını yani poetik logosu ortadan kaldırmıyor. Doğrudan ifade tarzı ne kadar baskın olursa olsun, logos olarak şiirin alanında gezindiğini görüyoruz. Mesele de bu. Elbette manzumeden yararlanma çabasının doğrudan ifadeye yaslandığı ölçüde ne kadar riskli olduğunu unutmamak lazım. Güntan, enerjisi, yeteneği ve şüphesiz ki tecrübesiyle bu işin altından kalkıyor. Enerjisiyle dahası bıçkınlığıyla da kendisini ispatlıyor. Hicivden kaçınmıyor, ama ironiden faydalandığı ölçüde şiirinin eleştirel gücü çok daha etkileyici bir seviyeye varıyor. Şiirin hakkını verme konusunda, kuşakdaşlarının

mesela Lale Müldür'ün, Mehmet Müfit'in zaaflarını onda görmüyoruz. Kendi poetikasından yani Parçalı-Ham Manifesto'dan çok uzakta, ancak epik, barbar, deneysel şiirin verimlerinden rahatça faydalanarak özgün bir şiir yazmayı başarıyor. Buna da eyvallah diyoruz.

"Akil adam olursun hala doymak bilmezsin
Akif dersin, ama Asım kimdir düşünmezsin
Fuko senin, Lakan senin, hala yetinmezsin
Zerrece utanma koş, yeter ki puan topla".

Sordum Sarı, Sare Öztürk (1986)/ Şule Yayınları

Sare Öztürk'ün ilk şiir kitabı. Yunus Emre'nin anlam dünyasından esintileri çokça görebiliyoruz. Anlamla beraber dil olarak da silik bile olsa faydalanma var. Yunus Emre deyişiyle haiku formunun bir bireşimi de diyebiliriz. Doğayla hem naturel yani bire bir, hem de imgesel düzeyde sıkı bir bağlantısı olduğunu görüyoruz. Bununla beraber anlatımcı özelliği fazla baskın. Şiiri öznellikle daha fazla buluşturması halinde, iyi bir yol alabilir. Kendine has bir söyleyişin ve anlam dünyasının olması bu beklentimize kaynak teşkil etmekte.

"koştum koştum
bacaklarımı aradım iki ardıçtılar
hikayenin bitimini bilmiştiler ve yolun
gırtlağıma götüren sonunu".

Yürüyelim, İdris Ekinci / Ebabil Yayınları

İsmet Özel etkisine olabildiğince hissettiriyor. Bundan kaçınmadığını da yaptığı göndermelerden anlıyoruz. Ses olarak etkisi bir yana, duyuş, duyarlık boyutuyla da bu etkiye açık olduğunu fark etmek mümkün. Bunun kötü bir şey olduğunu iddia edecek değiliz. Bu etkiyi aşarak kendi sesini ve tarzını kurmanın gerektiğini de bir yana bırakabiliriz. Nihayetinde tarz, ses ve duyuş noktasındaki benzeşme şiirin başkalığını ortadan kaldırmıyor. Bu anlamda, Ekinci'nin şiirinde özge bir şair hissiyatını görmekteyiz. Daha çok da küçük şehir insanının duyarlığı ve dünyası kendisini fark ettiriyor. Fakat bir taraftan İsmet Özel şiirini anıştırıp, diğer taraftan ses ve duyuş gücü bakımından onun fazlaca altına düşmesi rahatsız edici bir sonuç meydana getiriyor. Etkilenmenin kuralı da galiba burada: Ya etkilendiğin şairi yakalayacaksın ya da onu başka bir forma dönüştüreceksin. Aksi halde, etki şiirde sırıtmaya başlıyor.

“Kitabın ortasına gelince biraz durmalı
Düşünmeli cümlelerin bize neler ettiklerini
Naralanıp da kabzanın soğuğundan ürkenleri”.

Tedirgin Kanatlar, Taner Sarıtaş (1991)/ Dergâh Yayınları

Başarılı bir ilk kitap. Başarısının en önemli tarafı, hececi şiirden mülhem konvansiyonel şiirin mısra kurma ve anlatım tekniğinde vasatın üstüne çıkan bir düzeyi yakalaması. Ritim önemli bir özelliği olarak öne çıkıyor. Bu yönleriyle genel şiir okurunun beğenisini kazanacak bir niteliğe sahip. Bütünlüğü gözetmesi dolayısıyla şiiri duygu-tema kompozisyonuna dayalı bir yapı olarak kurma çabası ise onu neredeyse firesiz bir şiire yaklaştırıyor. Mükemmelci değil belki ama iyi söyleme konusunda kayda değer düzeyde ısrarcı. Daha mükemmelci bir tutumla daha parlak bir şiire de varabilir ama. Ancak bu bir sorun sayılmaz, hatta avantaj denebilir. Bu avantajı kullanabilmesi içinse daha atak olmaya ihtiyacı var. Gerek kompozisyon gerekse iyi söyleme kaygısı daha soluklu ve enerjik bir şiirin önünü kesiyor gibidir. Oysa gayet sahici bir dünyasının olduğu aşikar. Rol ve gevezelik yapmıyor. Çocuklukla şimdinin dünyasını kendilik halleri içinde bir araya getirmekte başarılı. Ne ki zaman zaman söyleyişin kendilikten uzaklaştığı yerler yok değil. En önemli zaafı da buralarda. Oysa mükemmelci olmayan tutumun tam da bu tür zaaflara karşı bir avantaja dönüşmesi gerekiyor. Yine de yazdıklarını merak ettirecek bir şairle karşı karşıya olduğumuza şahitlik ederiz.

“Konuşsa anne gülse hep çocuklarla beraber
ve sussa sessizliği kırgınlığın türküsünü söyler
hep hatadan kendine bir pay çıkartan kalbim
bil: bizi hiç durmadan ters köşe yapıyor kader”.

Jengi, Abil Muhsin Özsönmez (1974)/ Natama Yayınları

Belki kimyanın şiiri demek mümkün. Fakat bunun için gerekli olan kendiliği gerektiği kadar hissedemiyoruz. Yaşantıdan ve duygu yoğunluğundan uzak, o yüzden de son derece yapay, yapma bir şiir olarak kalıyor. Yaşantının ve duygunun yerini kelime istifleri almış durumda. Deneysel şiirin mısra kurma-ifade tekniğini bu anlamda bir düzeye kadar kullanma kabiliyetini ortaya koyuyor. Fakat insana dokunmaması ve bütünlük çabasının güdülmemesi en önemli problemi. Buna karşılık yer yer yakaladığı parlak imge ve ifadelerin yanı sıra biçim planında kurduğu estetik yapıyla da şiirin koltuğuna oturmayı başarmakta. Yer yer sahiciliği/kendiliği yakaladığını da görüyoruz. Cinsellik söz konusu olduğunda şiire olan hakimiyeti sanki daha artmaktadır.

"Bu bahar çok jeng olacak sürt ıslığını havaya
hiç mutlu olmadın mı ne kadar çok fotoğrafın var
anlamak için boyaya biraz su katıyorlar ben de öyle".

Ev Kitabı, Nur Alan (1981)/ Natama Yayınları

İlk kitap. Lakin deneysel veya yapı-sökümcü şiirin geldiği yer burasıysa eyvah demeliyiz. Ama yapı-sökümcü şiirin bu anlamsızlık yığını olduğunu düşünmemek hatta kabul etmemek lazım. Burada şiir yok, sadece ben yaptım oldu anlayışının kötü bir örneği var. Aynı zamanda deneysel şiirin nasıl yanlış anlaşıldığının bir göstergesi. İlginç olan, kitap boyunca bu yanlışın aynı tutarlılıkla sürdürülmesi. Yani bilinçli bir yazım tarzı söz konusu. Bilinçli olması hasebiyle de otomatik şiir deme şansımız yok. Anlamı ortadan kaldırmaya yönelik bilinçli bir tavır söz konusu. Peki ama yapı-sökümün yaptığı şey anlamsızlığı tabir caizse bir öte-anlama dönüştürmek değil midir? Bu yok. Dolayısıyla buna en fazla anti-şiir diyebiliriz.

"aşk ile bir dahi gerisin geri
-hacı yatışır- üzerim güzelime hık".

Mafsal İstavrozu Bulunur, Ahmet Kesinkılıç (1989)/ Natama Yayınları

Yine bir ilk kitap. Yapı-sökümcü şiirin vasat örneklerini çoğaltmaktan çok da öteye gitmiyor. Ama bu başarılı bir şiir yazmaya mani sayılmaz. Öncelikle kendilikli bir şiir diyebiliriz. Kendilikli olduğu kadar yaşadığımız dünyanın içinde. Hayalci değil, romantizm yapmıyor. En başarılı tarafı kendiliğini (kendilik tezahürlerini) anlatımdaki doğallıkla buluşturması. Artistik zorlamalardan uzak. Deformasyonları ise yerli yerinde. Bu açıdan belli bir yetenek düzeyi ortaya koymakta. İfade tekniği, imgelem ve duygu-izlek kompozisyonu açısından da kabule şayan bir başarı düzeyini yakalıyor.

"Bana bunu ol demişler bana bunu doğ
kanlandığım eti reddettiğimden damarıma tüfek doğruluyor
susarak uslu durmanın imkansızlığıyla bulduğum sus
şekil bulana kadar kulağıma vuruluyor".

Akıllı Aşk, Aptal Aşk ve Amerika, Mehmet Müfit (1952)/ Yapı Kredi Yayınları

Mehmet Müfit'in bu kitabı, Beat Kuşağının öncüsü Ginsberg'in şiiriyle güçlü bir yakınlığa sahip. İlk kitaplarıyla karşılaştırıldığında mısra kurma ve söyleyiş tarzının da bu yönde ciddi bir evrilme yaşadığını görüyoruz. Kanımca şiiri adına çok akıllıca ve doğru bir tutum izliyor. Epik ve deneysel şiir cephesindeki gelişmelerden sonra bunun Türk şiiri açısından bir kıymeti harbiyesi olabilir mi, Müfit'in şiirine artı bir değer katabilir mi diye pekâlâ haklı ve doğru bir

soru sorabiliriz. Cevabı teknik ve anlam dünyası olmak üzere iki açıdan vermek gerekir. Şöyle ki, Müfit'in bu şiirlerinin teknik açıdan bir değer kaydettiğini söylememiz çok zor. Daha çok, son 25 yılda epik ve bilhassa siyasi şiir adı altında şiirimizde oluşan birikimi teknik açıdan optimum düzeyde tedarik ve tasarruf etme becerisi veya başarısından bahsedebiliriz. Bu anlamda mevcut birikime yeni bir ivme ve imkân kazandırdığından söz etme şansımız yok. Hatta dediğim gibi, söz dizimi, söyleyiş özellikleri bakımından Ginsberg'in şiiriyle yakın akrabalık bağları söz konusu. Bu ilişkiyi algı ve duyuşta hatta tema düzeyinde de görüyoruz. Ancak teknik açıdan kıymeti olmadığını söylediğimiz bu hususiyet, anlam dünyası açısından Müfit'in şiirini iyi bir yere taşıyor. Anlam dünyası itibariyle günümüz Türk şiirinde çok cılız kalmış izlek ve duyarlıklar üzerinden yürüyor. Gerçi İsmet Özel şiirinde çok alasını gördüğümüz siyasi, toplumsal eleştiri ve cinsellik gibi bireysel izlekler, Müfit'in şiirinde daha basit düzeyde ve yalın bir söyleyişle dile gelmektedir. Bu yönüyle "Amerika" başta olmak üzere bazı şiirleriyle -bugünler- günümüz şiirinin ve şiir okurunun ihtiyacı olan nefesi ve hoş sedayı vermektedir.

Fiten, Hakan Şarkdemir (1971)/ Ebabil Yayınları

Şarkdemir, hayattan beslendiği kadar hayata dokunan, söz ve duruş sahibi bir öznenin şiirlerini yazmaya devam ediyor. Varoluşu epik bir kıvama kavuşturma çabası şiirinin karakterini ve istikametini belirliyor.

"Modernitenin hadislerle işi yoktur
Haber verip söylemek eskilerin boynunun borcu
Hakikat sonradan gelenlerin aşıyor mu boynunu".

Dogma ,Osman Özbahçe (1971)/ Ebabil Yayınları

Eleştirici tavrı her zamanki gibi baskın olma özelliğini koruyor. İroniye daha fazla yaslanma çabası dikkat çekici. Ses, tempo ve epik muhteva şiirinin en önemli taşıyıcıları. İmgelere kazandırdığı hareketlilik ayırt edici özelliklerinden biri.

"Kaçardım kalbim uykusuz kalmış karanlığın altında
Kaçardım elde edilmiş özgürlük alanları
100'e kadar sayardım".

Yediler, Şenol Korkut (1974) / Hece Yayınları

Korkut, şiiri felsefeyle buluşturma konusunda ciddi bir çaba sarf ediyor. Fakat şiiri kültürel bir metne dönüştürmeme konusunda belli dikkate de sahip. Felsefeden tasavvufa, tarihten coğrafyaya kadar kendisini bir gerçeklik zemini üzerinde somutlaştırmanın çabasını veriyor.

"Zikrederek kaybolur sırtımızda her kurşun
Çok meclisler kurmuşuz bu vücut sarayından
Gavurluk sinesinden boy gösteren soysuzun
Alırız ihaneti alnının çatısından".

2019 Şiir Kitapları

Enes Kurdaş – *Sevgili Kardeşim Ben* /Edebi Şeyler Yayınları
Semih Diri, *Bir Biri Biraz*, /Kurgan Edebiyat yayınları
Halil Ünal, *Hakediş Raporu* /Hece yayınları
Süleyman Sabri Genç, *Değirmen Kahini*, 160. Kilometre Yayınları
Eray Sarıçam, *Ömrüm Yettiğince Savaş*, Ebabil yayınları
Orhan Tepebaş, *Eski Liman*, /Ötüken Neşriyat yayınları
Yunus Emre Altuntaş, *Gökyüzü Kundağı*, /Ebabil yayınları
Osman Çakmakçı, *Oğul*, /İş Bankası yayınları
Cevdet Karal, *Sevgililer ve Bir daha Sevemeyecekler İçin Küçük Şiirler ve Diğerleri* /Everest yayınları
Didem Gülçin Erdem, *Boşluklara Doğru İlerleyelim* /Edebi Şeyler yayınevi
Hüseyin Peker, *Dilsiz Tekneci* /Klaros yayınları
Emre Varışlı, *Ölüm ve Piyasa* /160. Kilometre yayınları
Eşref Yener, *Döndüğümde Yoktum* /Varlık yayınları
Bünyamin Yıldız, *1865'te Ben* /Ebabil yayınları
Mikail Söylemez, *Yol Değiştiren* /Ebabil yayınları
Yiğit Kerim Arslan, *Kirpik Bilgisi* /Kaos Çocuk Parkı yayınları
Ali Emre, *Çeyizime Bir Kefen* /Ketebe yayınevi
Nilgün Emre, *Melankolik Bir Kahkaha* /Klaros yayınları
Cihan Ülsen, *Kendinden Başka Herkes* /Edebi Şeyler yayınevi
Muhammed Enis Özel, *Alayına Şiir* /Şule Yayınları
İnanç Avadit, *Canavarın Kalbi*, Monokl yayınları
Gonca Özmen, *Bile isteye* /Kırmızı Kedi yayınevi
Özgür Ballı, *Astigmat Sarı* /Ebabil yayınları
Murathan Mungan, *Çağ Geçitleri* /Metis yayınları
Hüseyin Ferhad, *Nihayet Bir Cümledir İnsan*/Yapı Kredi yayınları
Salih Bolat, *Rüya Zamanı* /Varlık yayınları
Akgün Akova, *Yüzünden Yollar Çıkardım* /Kara Karga yayınları

TAMGALAR ÇOBANOĞLU'NUN TRAJİK DESTANSI ŞİİRLERİ

Necmettin Turinay

"Hiçbir şey söylememiştir benden söz eden biri" diyor Çobanoğlu. Yaptığı bir konuşmasında da gene böyle bir ifadesi geçiyor. "Şiirler hakkında yazmak ya da söylemek şiiri daima sıkıştırır" diyor. Ne demek istiyor bu sözleri ile Çobanoğlu? İnsanı ister istemez düşündürüyor. Kendisi ve şiiri hakkındaki kanaatlerden umumi bir yakınma mı bunlar? Yoksa şiirde yapmak istediklerinin tam olarak kavranamadığına dair bir serzeniş mi, belli değil. Yani durduk yerde bir sanatçı, niçin böyle sözler söylesin?

Ama ne manaya gelirse gelsin, Çobanoğlu'nun söyledikleri önemli geldi. Üzerinde durmaya değer göründü bana. Bunun sebebi de, tekrar tekrar okumak zorunda kaldığım *Tamgalar*'ı oluyor.

Çobanoğlu'nun *Tamgalar*'da topladığı şiirleri, ilk anda kekre bir tesir bırakıyor insanın üzerinde. Çünkü orada sizi alışık olmadığınız bir şiir dili karşılıyor. Onun için *Tamgalar*'ı daha bir dikkatle okudum diyebilirim. Neticede de kendi dışındaki hiçbir şairle, şiir anlayışıyla ilişkisini kuramadım. Onun hakkında takdirkâr bir değerlendirme yaptığını bildiğim İsmet Özel de buna dahil. Kaldı ki İsmet Özel ile bu şiir arasında, herhangi bir yakınlık bulmak asla mümkün değil.

Çobanoğlu'nun tok ve mağrur dili ile İsmet Özel'in devrimci tutumu arasında, kuşkusuz ilişki kurmak isteyenler çıkabilir. Şiirin dış yüzü ile iktifa edenlere, ondaki dip dalgalarına inmekten çekinenlere söylenecek bir şey olamaz. Çünkü bu şiir başka, bambaşka bir şiir! Dili başka, şiiri kavrama tarzı başka olduğu gibi, imge ve imajları bakımından da basbayağı farklı bir şiir.

Daha değişik şeyler söyleyeyim isterseniz: *Tamgalar* şairinde, alışık olduğumuz anonim şair kimliğini çağrıştıracak hiçbir yan bulunmuyor. Eziklik, çevresi tarafından anlaşılmamışlık, edilgen psikolojiler vs. Bunların hiçbiri yok onda. Bu tür ruh hallerinden, çiğnene çiğnene sakıza dönüşmüş anonim duyarlıklardan bıkmış da, kendini yenilemeye karar vermiş gibi bir havası da yok Çobanoğlu'nun. Tam tersine o, başından beri böyle. Onun bu "farklı" ve "yalnız" yanı, *Tamgalar*'ı okunurken daha iyi fark ediliyor.

Öyleyse "Seni sevip çekildim, dedim dünya bu kadar" diyebilen Çobanoğlu'nun şiirine daha bir dikkatle eğilmek durumundayız. Çünkü bu şiirde gerçekten bir farklılık var.

Kitabın başında yer alan "*Kurt Bakışı*" ve hemen ardından gelen "*Ozan*" başlıklı şiirleri bu bakımdan ziyadesiyle önemli. Her iki şiirin ortak yanları, hoyrat ve vahşi söyleyişleri oluyor. İlkinde "sen" ve "sana" hitapları ile oluşturduğu tezatlı âlem, insanın üzerinde ağır, trajik, ürküntülü bir hava doğuruyor. Sen dediği de alelâde bir muhatap değil. O, doğrudan mensup olduğumuz millet seviyesine yükseliyor. Yani Çobanoğlu bu şiiri ile, modern şairlerin hiç birinin denemediği bir yola başvuruyor. Kendi toplumumuzu, milletimizi orasından burasından gagalamak, onu sindirmek isteyen külli kuşatmaya isyan ediyor adeta. Bu denemesi ile öyle trajik bir gerilim oluşturuyor ki tahmin edemezsiniz. Dahası bu şiirin "sen" veya "sana" zamirleri ile, maşeri vicdanın sembolleştirilmesi biçiminde okunması da mümkün görünüyor.

Dolayısıyla *Tamgalar* şairinde bir yere, bir ülkeye ve kültüre mensubiyet şuuru son derece yüksek demektir. Yani Çobanoğlu bu yanı ile de bayağı farklı bir şair. Çünkü onun şiirinde "ben" dili ile konuşan çocuk veya yetişkin kişi, bu yönüyle de hiçbir şaire benzemiyor. Bildiğimiz cinsten "ferdî ben"in ötesinde bir şiir konuşuyor onun şiirlerinde. Egoist, hayat karşısında kendini mağlûp hisseden, yabancılaşmış bir ruh konuşmuyor. Ya da bildiğimiz cinsten fildişi kule metaforuna ne sığınıyor ne de ona tenezzül ediyor. Çobanoğlu'nun öyle bir yanı da var ki; yaralanmış maşeri vicdanın derin ağıtlarını duyar gibi dinliyorsunuz onu. Dolayısıyla onun acısı bireyselin çok çok ötesinde. Duyması, bakması, isyanları hep farklı.

Sırf daha iyi anlatabilmek için bir benzetmeye başvurayım. Eskiden Marksistler için bir sınıfa mensup olmak ne kadar önemli idi, bilirsiniz. Fakat Çobanoğlu bir sınıfın şairi değil. O kendi yaşadığı bir tarihi arkasına alarak yapıyor bunu. Çobanoğlu'nun şiiri de, düşüncesi de, isyanları da hep oradan fışkırıyor. Yani doğrudan bir tarihe, dine ve Anadolu irfanına öyle derin bir mensubiyet hissediyor ki, o geniş kümenin yegâne ve yapayalnız bir temsilcisi imiş gibi bir hava doğuruyor üzerimizde. Dolayısıyla onun temsil ettiği "ben"in acısı bireyseli aşıyor, evrensel bir ağıt gibi Tamgalar'ın sayfalarından durmaksızın boşanıyor. Yerlere ve göklere sığmayan bir acı bu. Fakat bir o kadar da heybetli bir dil ve acı.

Bütün bunlara rağmen Süleyman Çobanoğlu'nun içinde, mahrem bir "ben"i de yok değil. Devamlı rüyalarını gördüğü çocukluk zamanları! Geyiklerin, koyunların, kedi ve köpeklerin, atların, tarla kuşlarının iç içe yaşadığı kendi köyü ve bâkir bir tabiat!.. İşte o alemde derin bir çocukluk barınıyor. Daha küçücükken kendi yalnızlığını ve farklı yaratılışını keşfeden o çocuk, o dünya ile devamlı trans halinde. Çobanoğlu oraya uzandıkça mutlu. Şehirlere düştükçe de kendini yoğun bir çalışmanın içinde buluyor.

Neticede de içinden çıkıp geldiği o eski yaşamaları, bir Selçuklu ve Osmanlı göğü gibi genişletiyor da genişletiyor. Zaman içinde o çocuk, içinden çıkıp geldiği o eski âlemin

dilini kuruyor. O dilin karşılığını Yunus'ta, Karacaoğlan'da, Dede Korkut'ta buluyor. Dolayısıyla bu şiirin bütün sırrı çocuklukta yatıyor denilse yeridir.

O bir yönü ile de Yahya Kemal'i andırmaktadır. Bildiğiniz gibi Yahya Kemal klasik şiirimizi yenilemek istemişti. Çobanoğlu da içinden çıkıp geldiği eski kültürümüzü, onun dilini ve şiirini tecdit etmek ister gibi bir yolda buluyor kendini. Bunu bilinçli yapıyor. Bu tercihi onu şuurlu bir rönesans hamlesine sevk ediyor desem yanlış olmayacaktır.

Gene bu tercihi Çobanoğlu'nun şiirini alabildiğine farklılaştırıyor. Gerçeküstücü ve varoluşçu felsefelerden edinilmiş, milattan öncesi ancak İkinci Yeni'ye varıp dayanan bir şiir anlayışı, dahası şair kimliği onun üzerinden bir bir dökülüyor. Dolayısıyla iradesi meflûc, edilgen, yaralanmış bir bilinç değil ondaki. Zaten o yaralı bilinci aşmadan da, büyük ruhlara mahsus haşmetli trajiğe ulaşmanın bir imkânı bulunmuyor. İşte Çobanoğlu bunu göze alıyor. Anonim koronun büsbütün dışında bir dille konuşma cesareti gösteriyor.

Aynı farklılığa bir ara Cahit Koytak şiirinde de şahit olmuş, onun hakkında da düşündüklerimizi yazmıştım. Onun gibi değil daha farklı, ama muhteşem bir şiir Çobanoğlu'nun verdiği örnekler: "Yalar yarasını bir geyik/ Hepsi bu kadar: adı yaşamak" diyen bir şairi önemsememek, görmezden gelmek mümkün olabilir mi?

Bütün bunları söylerken, gene de yanlış anlaşılmak istemem. Şiir ancak böyle yazılır diye, onun tarzını ve dilini tekleştirmek değil maksadım. Amacım sadece Çobanoğlu'nun farkına işaret. Mevcut şiir ortamının büsbütün dışından konuştuğunu vurgulamak. Bu bakımdan en iyisi, *Tamgalar*'ın ikinci şiiri "*Ozan*"ı yeni baştan dikkatle okumak. Çünkü Çobanoğlu'nun poetikası o şiirde saklı. Onu neden kitabının başına yerleştirmemiş anlayamadım. Hangi şiirini okursanız okuyun, orada sizi çağdaş bir Yunus karşılayacak. Ondaki tasavvufi lirizm, çağdaş bir trajikle iç içe geçmiş olarak ruhunuza çökecek.

Yeni Şafak Kitap Eki, 15 Aralık 2019, nr. 152, s. 16.

hikâye

Necip Tosun

2019'DE ÖYKÜ

Necip Tosun

Edebiyatımız 2019 yılında da son on yılda içinde bulunduğu temel sorunları yaşamayı sürdürdü. Bunlar, yayın dünyasında, bireysel ve toplumsal düzlemde, yönetici-yönetilen pozisyonunda, teknoloji alanında, piyasa alanında yaşanan sorunlardı. Bu da üretilen eserleri, onların pazarlanmasını, satılmasını, değerlendirilmesini ve paylaşılmasını etkiledi. Geçtiğimiz yıl içinde basılan kitaplar arasında nitelikli edebiyatın payı oldukça küçüktü.

2019 için yayın dünyasında en büyük övgüyü nitelikli edebiyatın popüler ve ucuzcu edebiyata direnişi hak ediyordu. İşin iyi tarafı da buydu. Nitelikli edebiyat, özellikle dergiler ve butik yayınevleri aracılığıyla olumsuz ortamda direnişini sürdürdü. Nitelikli edebiyat, popüler edebiyatın ışıltısına kapılmadan, ısrarla edebiyatın çıtasını yükseltmeye çalıştı. Hem de hiçbir yankı duymadan, bir çilekeş gibi kozasını ördü, yarınlara umut taşıdı.

2019 yılı, öykü kitapları, dergileri ve öykücülüğümüz açısından verimli bir yıl oldu. Gerçi kitap yayıncılığı, roman yanında en azından sayısal anlamda oldukça yetersiz bir alanı kapladı ama yine de umut verici çıkışlar vardı. Büyük yayınevleri öykü kitaplarına ilgi gösterdi, kitaplar azımsanamayacak satış rakamlarına ulaştı.

Yapı Kredi Yayınları, Can Yayınları, İz Yayıncılık, Alakarga Sanat Yayınları, Şûle Yayınları, Dedalus, Hece Yayınları, Nota-Bene, Ketebe Yayınları, Doğan Kitap, Everest Yayınları, Mecaz Yayınları, h2o Kitap, Ötüken Neşriyat öykü kitapları yayıncılığında öne çıkan yayınevleri oldular. Dergilerden *Dergâh, Hece Öykü, Varlık, Notos, Yedi İklim, Muhayyel, Mahalle Mektebi, Post Öykü* yayın hayatına devam ederken, yılın üzücü olayı ise İtibar dergisinin ve Öykü Gazetesi'ninyayın hayatına son vermesiydi. Öykü özelinde ise *Notos, Hece Öykü, Muhayyel, Mahalle Mektebi, Post Öykü* dergileri öykü türünü edebiyat dünyasında sırtlayan dergiler oldular.

İlgim, çabam ve tercihlerim nedeniyle 2019'da yayınlanmış öykü kitaplarından ulaşabildiklerimin büyük çoğunluğunu okudum. Bütün bunlardan bir özet yapmam gerekirse şunları söyleyebilirim: 2019'da oldukça zengin, farklı kanallardan akan, çok sesli bir öykü anlayışının sergilendiğini gördük. Hem tema olarak hem de anlatım biçimi olarak tek bir yaklaşımın ağırlığı yoktu.

Tema olarak: duygu ağırlıklı öyküler yanında düşünce ağırlıklı öyküler de; bireysel temalı öyküler yanında toplumsal temalı öyküler de yazıldı. İktidarlar, modernizm ve yerleşik anlayışlar eleştirilirken, ülkenin yaşadığı toplumsal, siyasal olaylar, bireysel acılar öykülerde işlendi. Bütün bunların yanında özellikle bu yılın öne çıkan temalarının başında yersizlik yurtsuzluk, "mültecilik" sorunu geldi. Yazarların önemli bir kısmı mültecilerin dramatik sorunlarını, dünyanın buna ilgisizliğini konu ettiler. Aşk, ezilen kadınlar, iktidar-birey ilişkileri, yoksullar, çocukluk, savaş, dinî değerlerden kopuş, cinsellik geçtiğimiz yılın öykülerinde en çok işlenen temalar oldu. Bunlardan öne çıkan tema aşk olgusuydu. Pek çok öykücü aşkı çeşitli açılardan yorumladı, hikâye etti.

Biçim olarak ise; gerçekçi öyküler de, gerçeküstü öyküler de; fantastik öyküler de postmodern öyküler de; bilinç akışı öyküleri de sade/yalın öyküler de; rüya öyküler de fotoğrafik öyküler de; sembolik yaklaşımlı öyküler de soyutlama yaklaşımlı öyküler de görüldü.

2019'da edebiyatımızda ne olduysa öyküde de o oldu. Öncelikle edebiyatın toplum hayatındaki kan kaybı bu yıl da sürdü. Edebiyatın can damarı edebiyat dergileri satış grafikleri pek parlak olmasa da ısrarla yayınlarını sürdürdü. Facebook ve twitter, yazılı edebiyatın canlı tartışmalarının taşındığı bir yer oldu. 2019'da kısır bir edebiyat ortamında öykücüler ürünler verdiler. Bu karmaşada var olmaya, hakikatin sesi olmaya çalıştılar, hikâyeler anlattılar. Yaşananlar göstermiştir ki bunlar dönemsel ve geçici durumlar. İnsanlığın iyi, güzel, doğru arayışı dahası hakikate ulaşma arzusu bitmeyeceğine göre edebiyatın ateşi de hiçbir zaman sönmeyecektir. Sonuçta süfli duygular değil, aşkın, yüce duygular, yani edebiyat kazanacaktır. Şaire, romancıya, öykücüye düşen görev yaptığı işin hakkını verebilmektir.

Bir genelleme yapmak istersek belki şunlar söylenebilir: Bazı öyküler kısalsa, rafineleşse daha güzel olacakken uzatılmış, anlam uzunlukta boğulmuş, uzamış ve başarısız bir öyküye dönüşmüş. Bazen de tam tersi, kimi minimal öyküler derdini tam anlatamadan kısalığın olumsuz yorumuyla oluşmuş. Gündemdeki temalar (cinsellik, din, mültecilik, Kürt sorunu) elverişli temalar olabilir ama yeni bir biçimle anlatmazsanız bu sömürü, fırsatçılık olur. 2019'daki öykülerde her ikisine de rastladık. Sadelik ve yalınlık öyküde büyük bir güç olmakla beraber aynı zamanda büyük bir risktir de. Böylece sıradanlığa, bayağılığa da düşmek mümkündür. 2019'da yalın anlatımı hakkıyla ortaya koyan öyküler de sıradanlığa düşen öyküler de vardı. Diğer yandan bu yıl son dönemin gözde anlatım imkânlarından fantastiğin öykücülerde başat bir eğilim hâline geldiği görüldü. Bu yönelimin de iyi örnekleri yanında kötü örnekleri de sergilendi.

Nedense öykücülerin en iyi kitapları genelde ilk kitaplar, kitaplardaki ilk öyküler de her durumda en güzel öyküler olurlar. 2019'da yayınlanmış öykü kitaplarını okurken de, ilk öykülerin kitabın en iyi öyküsü olduğu izlenimi edindim. Bu kitapların sadece ilk öykülerinden oluşan 2019 *Öykü Antolojisi* hazırlansa ne ilginç olurdu...

2019'da yayınlanan öykülere baktığımızda, pek çok öykü anlayışının varlığını gördük. Lirik yazanlar var, dramatik yazanlar var, fantastik/gerçeküstü yazanlar var, bilinç akışıyla yazanlar var, postmodern tutumla yazanlar var. Ayrıca kapalı, soyut yazanlar, durum ve atmosfer öyküleri yazanlar, sade ve yalın yazanlar var. Aynı yaklaşım temalar için de geçerli. Siyasal yönleri ağır basan öyküler var, bireysel tutumları öne çıkaran öyküler var, korku öyküleri, tarihsel öyküler var.

Sonuç olarak 2019'da hem ustalar hem de genç yazarlar öykü kitapları yayınlarken, her inançta, her kuşakta, her anlayışta iyi öykücülernitelikli öyküler ortaya koyarak öykünün çıtasını yükselttiler.

Kuşkusuz burada 2019'da yayınlanan tüm öykü kitaplarını değerlendirmenin imkânsızlığı ortada. Bu nedenle 2019'da öyküye verdikleri emek ve nitelikli öykü evreni kurmaları açısından öne çıkan kitapları seçerek bir öykü fotoğrafı ortaya koymaya çalıştım. Burada anılmayan çok değerli kitaplar da vardı ama buradakiler benim ilk elde tespitlerimi içeriyor.

Cemil Kavukçu / Balyozla Balık Avı / Can Yayınları

Cemil Kavukçu neredeyse Mustafa Kutlu gibi her yıl bir öykü kitabı yayınlayan yazarlardan. Son kitabı *Balyozla Balık Avı*'nda yine rüyalardan, fantazyadan, büyülü gerçekçilikten yararlanarak insanlık hâllerini gündeme getirir. Öykülerdeki insanlar genellikle dolaşan, yerini yurdunu bulamamış kişiler. Kitaba da adını verin "*Balyozla Balık Avı*" öyküsünde, yıpranmış bedeni ve ruhunu onarmak için köye gelen kahraman, derede balyozla balık avlayan insanların olduğunu öğrenir. Bu olay daha sonra anlatıcının absürt bir rüya görmesine neden olacaktır.

"Anma Arkadaş" öyküsünde, onun en sevdiği ve en başarılı olduğu kasaba hikâyelerine döner Kavukçu. Kasabadaki sıcak, samimi hava ve sonra ayrılan yollar. Arkadaş grubu her yıl bir kez bir araya gelmektedir. Ama gitgide bu arkadaş grubu azalmaktadır. En son Necip'in ölümünde bir araya gelirler. Bu arada Necip'in hikâyesi anlatılır. "Elifba" öyküsünde, kutsal kitap hakkında yanlış inançlar nedeniyle, çocuklarda yaratılan travma gündeme getirilir. "Özel Gün" öyküsünde, mühendisler lokalinde toplanan yaşlı grup ve bunları izleyen iki dost hikâye edilir. Henüz yaşlanmadıklarına sevinen bu ikili aslında sonlarının şimdi aşağıladıkları ihtiyarlar olduğunun farkındadırlar.

Balyozla Balık Avı artık çok iyi bildiğimiz Cemil Kavukçu öykücülüğünün yeni, başarılı bir halkası olarak onun öykü toplamında yerini alır.

Ethem Baran / Döngel Dünya / İletişim Yayınları

2019'un en iyi kitaplarından bir diğeri de Ethem Baran'ın *Döngel Dünya* adlı kitabıydı.Döngel Dünya, iki ana eksen üzerinden ilerler: Ankara öyküleri ve doğayla iç içe yaşayan taşra öyküleri. Ankara, Yozgat öykülerde temel mekânlar. Ama tüm öykülerin ortak teması, dünyanın uğultusundan,

karmaşasından, aldatıcılığından kaçmaya çalışan insanların ruh hâlleri. Ve birazcık dağ, birazcık orman, birazcık deniz... Şu yalan dünyayı yalansız tamamlamak için çırpınan bu kahramanlar gelip gelip kıyıya vururlar.

Kitaba da adını veren "*Döngel Dünya*" kitabın en etkili öykülerinden biri. Ömrünün sonlarında dostlarıyla vedalaşmaya çıkan ihtiyar Afiye Hanım son girişiminde hayattan kopacaktır. Oysa bu dünyadan manen çoktan kopmuştur. Kasabanın o tedirgin edici yalnızlığı bir atmosfer olarak var olur: "Kasabanın, çocuksuz, oyunsuz, kimsesiz bir boşluğa uzanan parke taşlı sokaklarında, perdeleri kapalı evlere, ıssız balkonlara, susmuş kapı önlerine baka baka ilerlediler." "Yabandan Gel Yabandan" dağı ve insan ilişkilerini gündeme getiren dokunaklı bir öykü. "Göğün Yenisi" öyküsü güvercin sevgisini hikâye ederken, "Kuşlar" öyküsü öğretmen protestosuna katılamadığı için kendi kendisiyle hesaplaşan kahramanı anlatır. Öykü biraz da Hasan Ali Toptaş'a saygı metni gibidir. "Kar Yanığı" taşrada çıkmaz içindeki yoksulları anlatır. "Radarcı Naci" kitabın en güzel öykülerinden. Yalnızlığı seçmiş Raci'nin en büyük özelliği dünyaya sırıtarak bakarak katlanabilmesidir. Şehrin kalabalığı, anlamsız uğraşıları onu sürekli şaşırtır. Sonunda şehirde uzun süre dolaştıktan sonra şehri (tüm içini) dışarı çıkarır. Doğayla içiçe yaşayan insanların hayatına bakan Baran, "Hacı Laklak" öyküsünde hayvanlarla insanların ilişkisini anlatır.

Ethem Baran'ın öykülerinde, insanlardan, ihanetlerden kaçanlar gelip gelip doğaya sığınırlar. "Denizdeki Köşk" öyküsünde de, kahramanımız insanlardan kaçar ve denizin üstüne bir baraka kondurarak yaşamaya başlar. Ona göre başka ne vardır ki hayatta! Sonuç olarak *Döngel Dünya* bir Ethem Baran klasiği...

Fatma Barbarosoğlu / İçimdeki Sazlar Başka Söz Başka /

Profil Kitap

Fatma Barbarosoğlu, İçimdeki Sazlar Başka Söz Başka'daki on iki öyküde kadınlık hâllerinin çeşitli renklerine, tonlarına bakar. Çağdaş yaşamın yanlış kadın algısının içine düşmüş kadınlar var olma mücadelesi içindedir. Öykülerde kadınlar hep merkezde ve erkekler yan figürdür. Özellikle sosyal medya, youtube, facebook, storiler, cep telefonu önemli araçlar olarak öne çıkar. Kitaba adını veren şarkı gibi öykülerde şarkılar belirgin bir önem taşır.

Kitabın ilk öyküsü "Bazı Kadınlar Neden Susar?"da, başlık parası için bir dilsizle evlenen genç kızın bu suskun/dilsiz evliliği reddedişi, bozması anlatılır. "Yarım Peçete"de, bir ölüm yolculuğunda çiçek/bahçe düşkünlüğü işlenir. Yine anlayışsız koca gündeme gelir. "Suriyeli İzi" öyküsünde ise mülteci olmanın dramı hikâye edilir. Öykülerde kadın-erkek iletişimsizliği odak alınırken, hem kendileri olamayan kadınlara hem de onları çarpık yorumlayan erkeksi dünyaya eleştiriler getirilir. Onun öykülerinde ev içlerindeki kadınlık durumları irdelenirken, erkeksi algının yanlış bakışı kadınları yalnızlaştırır.

Abdullah Harmancı / Behçet Bey Neden Gülümsedi? / İz Yayıncılık

Abdullah Harmancı bir yüzleşme öyküsü yazar. Öykülerde, hayatı istediği gibi kurgulayamamış, oradan bir çıkış üretememiş insanların geçmişe bakıp bugünü değerlendirmesi hikâye edilir. Ne yapsa da hayatı anlamlı kılsa sorusu kahramanların zihnini meşgul eder. Ağırlıklı olarak, dramatik ögelerle ilgilenir. Ne var ki küçük ironik durumlar da öykülerin içine serpiştirilir.

Kitabın ilk öyküsü "Yüreğime Üç Çivi" sadece kitabın değil geçen yıl yayınlanan öykülerin en iyilerinden biriydi. Öykü, anlatıcının yaşadığı üç acıyı etkili bir üslupla gündeme getirir. Zabıtalara "Benim de çocuklarım var!" diyen işportacının yaşadığı drama tanıklık, anılarla yüklü evin yıkılışına tanıklık, yaşamak isteyen annenin ölümünü bilen oğulun yaşadığı tanıklık... Sıkı örgü, dil başarısı, ritim ve atmosfer yaratma öyküde ustalıkla kullanılır. "Kalender" öyküsünde ise bir otobüs yolculuğunda, muavinin yoksulluğuna tanıklık eden anlatıcının yaşadığı büyük üzüntü hikâye edilir. "Yol Arkadaşı" öyküsünde, hiç aklından geçirmediği hâlde nasip olunca insanın nasıl kutsal topraklara yolculuk yapacağı anlatılır. "Çağrı"da ölüm olgusunun insandaki karşılığını irdeler. "Fenomen"de, aynaya/kendine âşık olan bir felsefe profesörünün çıldırışı konu edilir. "Emekli Öğretmen Suphi Durup Dururken Elini Masaya Neden Vurdu?" öyküsünde, "hayat üstüme olmuyor" diyen kahramanın yalnızlığı hikâye edilir. "Güvercin Kanadı" öyküsünde edebiyat dünyasındaki çekişmeleri gündeme getirir. "Desidero" daha çok akıp giden bir hayat yorumudur.

Behçet Bey Neden Gülümsedi tartışmasız yılın en iyi kitaplarındandı.

Handan Acar Yıldız /Açık Unutulmuş Mikrofon / Ketebe Yayınları

Handan Acar Yıldız'ın, dördüncü öykü kitabıAçık Unutulmuş Mikrofon (2019)Ketebe Yayınları'ndan çıktı. Handan Acar Yıldız daha çok çağrışımlarla ilerleyen, felsefi göndermelerle yüklü bir öykü anlayışı sergiler. Sıkı örgülü, düşünce yüklü öykülerinde iç monolog, bilinç akışı, geriye dönüş, sembolik yaklaşım, soyutlama gibi anlatı yöntemlerini kullanır. Yalnızlık, acı ve sevgisizlik tüm öykülerin temel vurgularındandır. Her yaşta sevgisizliğe, adaletsizliğe itilmiş insanların dramlarına bakılır. Öykülerde incinmiş, kıstırılmış hayatların peşine düşülürken, dostsuz, kimsesiz, dayanaksız bu insanların topluma, çevreye ilişkin eleştirileri öne çıkar. Onun tipleri, kadın öykücülerce çokça yapıldığı şekliyle sadece ezilen, mutsuz, sevgisiz kadınlar değildir. Öykülerde yaygın bir karakter çeşitliliği vardır ve hayatın bir şekilde adaletsizliğine uğramış, çocuk, anne, baba her kesim gündeme gelir.

"Ayten'e Benzemek" isimli ilk öyküde caddede yürüyen kahramanın bilinci bir başkasınınkiyle karışır. Kahraman bir anda uğradığı bu değişikliği, doğduğunda adının kulağına yanlış okunmasıyla ilişkilendirir ve adını okuyan kişiye ulaşmaya çalışır. O kişinin öyküsü ise hüzünlüdür. "Roma'nın

arenasında Kerbela niye kurulur" diye başlayan "Esaret Tutkusu" öyküsünde tarihte geçen bir savaşa gönderme vardır. Gerçek bir olaydan yola çıkılsa da hikâye imgelerle evrilir, özgünleşir. Kitaptaki en lirik öykülerden biridir bu. "Limon Sıkacağı" öyküsünde birlikte akan iki sahne yan yana konulup birlikte izlenen iki fotoğraf gibidir. İlk kez karşılaşan iki kadın hayatlarının en mahrem kesimlerini birbiriyle paylaşır. Kurgusu sayesinde metin, basit bir yoksulluk öyküsü olmaktan çıkar, sorular sorar, cevapları okuyucuya bırakır. Sorulan son soruyla birlikte metinlerarasılıktan bahsedebiliriz. Öykü, Saint Exupery'nin Küçük Prens eserine gönderme yapar.

"Dilsizin Elleri" dönem itibariyle geçmişe yolculuk yapılan bir öyküdür. Bilirken bilmemezlikten gelmeyi, var iken lâl olan dilleri anlatır. Boğulmaktan ve yanmaktan son anda kurtulan kahramanın içindeki yangın susmak zorunda kalması nedeniyle devam ederken, yaşamını başkalarını boğarak sürdürmek zorunda kalır. Burada kahraman, duyguları "kemirerek" öğrenir. Kitapta ironik öykülere de rastlarız. Bunlardan biri "Ölüme Çare" diğeri ise "Hiç Yakışıyor mu?"dur. Üniversitede sinema dersleri veren hoca günün birinde genç bir talebeye âşık olunca, yaşadıklarını bir Fransız filmine benzetmeye çalışır. Fakat ne yaparsa yapsın aşkı Türk filmine benzeyecektir. Bu sanat kalitesi "düşük" aşk onu endişelendirir. Gülümseten gidişata rağmen öykü hüzünlü ve şifreli biter. "Bavulun İki Yakası" ve "Sen Dur Sen Geç" çarpık ilişkilerin yıpratıcı yanlarına değinir ve her suçun aslında içinde cezasını barındırdığını okuyucuya sopa sallamadan hissettirir. "Açık Unutulmuş Mikrofon"da bir mülteci öyküsü okuruz.

Yağmur kelimesini kullanmadan yağmurun anlatıldığı "Yağan" öyküsünde ise bir duygu tarif edilir. Fakat tarif edilen duygunun adı okuyucunun ruh hâline göre değişecektir. Kitabın ismi, içindekilerden öne çıkan bir öyküyü değil, bütün öyküleri tarif eder. Yazarın diğer kitaplarına isim seçme şekli de böyledir.

Fadime Uslu / Ay Eskir Gün Işırken / Can Yayınları

Kitaba da adını veren ilk öyküde, bir öykü anlatıcısının öyküsünü yazarken olaylarla (politik, garda yaşanan patlama ve katliam...) hâlen yazmakta olduğu öyküsü arasında gidip gelmesini gündeme getirir. Öykünün temel meselelerinden biri de öyküyü yazma serüvenin hikâyesidir. Bu bölümdeki diğer öykülerde de gar patlamasının travmasını üzerinden atamayan kahramanların dünyası işlenir. Öyküler politik bir gerçekliğe yaslanmak ister. Bir inanç mücadelesi içindeki insanların davranışları, anlayışları hikâye edilir. Kitap bütünlüğüne bakıldığında en iyi öykünün ilk öykü olduğu görülür. Diğer pek çok öykünün meselesinin tam olarak ortaya çıkmadığını söyleyebiliriz.

Kadri Öztopçu / Kimsenin Bilmediği İnsanlar / Can Yayınları

Kadri Öztopçu başından beri sessiz, derinden akan bir öykücü kimliği sergiler. Yeni kitabı yine iyi öykülerden oluşur. Kitabın ilk öyküsü "Bir Naftalin Hikâyesi"nde, sevgilisi Neriman'dan geriye sadece bir hırka kalan Zeki onun kokusuyla avunmaktadır. Bir gün hırkayı güve kaplayınca naftalinle yok etmeye çalışır. Bu arada Neriman'ın da kokusu gider. Öykü atmosfer yaratma, dramatik örgü ve dilin bilinci açısından kusursuzdur. Öztopçu öykülerinde geçip giden güzelliklere yazılmış içli hikâyeleri, ölümle kesilen hayatları, geçmişle yapılan hataların yıllar süren acılarını gündeme getirir. "Piç Bir Yas"ta, ölümün arkasından yas tutulması gerekir ama kimse üstlenmemektedir. "Aykut Olmak" başarısız bir müzisyeni işler. Kadri Öztopçu toplum dışı, hayat dışı insanları ustalıkla anlatır.

Kadri Öztopçu'nun Kimsenin Bilmediği İnsanlar başarılı bir öyküler toplamı.

Zafer Doruk / Kimselere Yâr Olmayan Kuşlar / Sel Yayıncılık

Zafer Doruk'un öyküleri, göndermeleri, dili, benzetmeleriyle ağırlıklı olarak Çukurova'yı, Adana'yı temsil eder. Öykülerinde, bu şehrin sokaklarında dolaşır, insanlarını, onların erdemlerini, zaaflarını en çok da yoksulluklarını tanıtır. En alttakileri anlatırken suçlu olarak bilinen kişilere bile merhamet ve şefkatle yaklaşır. Her kahramanı öncelikle insan olarak ele alır ve hikâye eder.

Zafer Doruk son kitabı Kimselere Yâr Olmayan Kuşlar'da hayatın dışına düşmüş yoksulların, kimsesizlerin dünyasına eğilmeyi sürdürür. Her şeye rağmen var olmaya çalışan insanların yolu bir şekilde kesilir. Güvercin beslemek, iş aramak, eve ekmek götürmek, onuru korumak, geleceğe ilişkin güvensizlik öykülerin ana temaları olur. Kitabın "Gül Budama Zamanı", bir mahalle sıcaklığına 12 Eylül Darbesi'nin gölgesinin düşmesiyle dağılan aileyi gündeme getirir. Babası tutuklanan Umut, Adana sokaklarında var olma savaşına girer. Öykü hüzünlü, sıcak insani ilişkileri gündeme getirirken, okuru hemen yakalayan atmosferiyle, diliyle bir başarıyı sergiler. Öyküler boyunca bitirimler, berduşlar, karanlık işlerle uğraşanlar da onun gündeme getirdiği insanlardandır. "Süslü Kadir" öyküsünde hovarda dolmuşçunun çıkışsız arayışları aktarılır. "Tabut" öyküsünde kışın yoksulluktan ısınmak için tabut çalmak zorunda kalan insanın dramı anlatılır. "Bunların Hepsi Hikâye"de, yine hırsızların, hapçıların dünyasına eğilir. Bu kez bu insanlar bir hikâyecinin bilgisayarını çalarlar. "Bu Gecemi Sana Ayırdım" benzer bir iz üzerinde yürür ve hayat kadınlarının dünyasına bakar.

Onun öykülerinde kahramanlar, hayata bağlanmak için kuşlarla konuşur, kuşlardan bir yol bulmaya çalışırlar. Martılar, güvercinler hep odaktadır. "Uçurtmalar ve Bilyeler Kralı"nda yoksulluğun gölgesinde baba-çocuk ilişkileri hikâye edilirken hep etraflarında kuşlar vardır. "Demkeş" de bu

öykülerden biridir. Öykülerde bir şekilde kuştan başka şeyi umursamayan bir kahraman bulunur. "Yol Arkadaşları" kuşların merkezde olduğu öykülerden biridir. "Kuş" öyküsü ise doğrudan doğruya kuşun hikâyesini anlatır.

Zafer Doruk iyi bildiğini dünyayı derinleştirerek anlatmayı sürdürüyor.

Onur Çalı / Kaplumbağa Makamı / AlakargaSanat Yayınları

Onur Çalı'nın Kaplumbağa Makamı kitabı dört bölümden oluşur: "Cehennemde Bir Mola", "Uzun Rüyalar", "Tektekçi", "Yalnız George". "Cehennemde Bir Mola" bölümü, insanlığın, ülkenin, toplumsal yaşamın temel meselelerine ilişkin absürt, gerçeküstü, çarpıcı, dramatik kısa kısa öykülerden oluşur. "Hem Okudum Hem de Yazdım" öyküsünde, edebiyat dünyasındaki eleştiri kurumunun çirkinliği, cahilliği, "Veraset Meselesi"nde sosyal medyaya ayarlı yaşamlar ironik bir dille gündeme getirilir. Kitabın en iyi öykülerinden olan "Küçük Murat", duyma engelli Murat'ın dokunaklı hikâyesini aktarır. "Ölümün Elindeki" öyküsünde askerde ölümle yüzleşen kahramanın dramı anlatılır.

Kitabın ikinci bölümü "Uzun Rüyalar"da, daha uzun öyküler yer alır. "Son İki Haziran"da lirik bir dille, gençlik zamanında dava adamlığı yapan kahramanın hayatına bakışı işlenir. "Güzel yanlışlar"ını mahkûm etmez, çünkü bu da olmalıdır hayatta. Diğer öykülerde de ironik dille insanlık durumları hikâye edilir. "Tektekçi" bölümünde ise öyküler iyiden iyiye kısalır. Kitabının bütünü hakkında konuşursak, Onur Çalı yerinde bir ironiyle yaşamın ayrıntılarını incelikle ortaya koymayı başarmıştır diyebiliriz.

Ali Işık / Uzaklık Yaralar / Pruva Yayınları

Ali Işık *Bekleme Odası* ve Beni Hikâyeden Çıkart'tan sonra üçüncü öykü kitabı Uzaklık Yaralar'ı yayınladı. Kitap iki ana damar üzerinden ilerliyor. Birinci kanalda Afrika'nın, Balkanlar'ın acısına bakılıyor, onların hikâyesi anlatılıyor. Bazen bu insanların hikâyeleri ülkemizin hikâyeleriyle kesişiyor, birlik oluyor. Bir gezgin göz, tespitlerde bulunuyor, yaralara parmak basıyor. Afrikalı olmanın, Balkanlar'da acı çekmenin insanlığa ilişkin vurgularını yakalıyor, uzakları yakın etmeyi deniyor.

Kitabın ilk öyküsü "Eve Dönüyorum"da Saraybosna Savaşı'nda on bir yıl hapis yatan Ömer'in yıllar sonra eve dönüşü anlatılır. İnsanın özlemleri, yoksun bırakıldığı duygular incelikle işlenir. "Acelemiz Var" iki sinema delisinin dost olup seyahate çıkmalarını gündeme getirir. Sinema, seyahat üzerinden üretilen aforizmalarla ilerleyen öykü, final olarak Louvre Müzesi'ndeki kaçak resimlerde noktalanır. "Bir Temmuz Gecesi"nde güzel bir 15 Temmuz darbe girişimi hikâyesi anlatılır. "Beyaz Ev" şiirselliği, akışkanlığı ve aktardığı meselesiyle kitabın en iyi öyküsü görünümündedir. "Tam O Ân" kitabın diğer güzel öykülerinden biri. Afrika'ya sadece aç, susuz, acılı

insanların yaşadığı yer olarak bakan ve öyle fotoğraflamak isteyen fotoğrafçı bu kez istediğini alamaz. Fotoğrafa gülümseyen bir Afrikalı, fotoğrafçının hiç hoşuna gitmez: "Acılarımızı, yoksulluğumuzu fotoğraflamak istiyordu. İstatistiklere göre dünya çapında en çok dikkate değer fotoğraflar bunlar. Ona, aradığını vermek için acele etmedim. (...) Deklanşöre tam basacakken var gücümle gülümsedim. Gülümsemeyi bana yakıştıramamış olacak ki nasıl da üzüldü. Güldüğümüz zaman fotoğrafımızı çekmeyen bu yabancıları asla anlamaya çabalamayacağız." Özellikle sömürülen zenci Afrikalıların beyazlara bakışı böylece ironik bir finalle başarıyla mahkûm edilir. "Olmadık Bir Ânda" öyküsünde bir kampta sevgisiz, korku içinde yaşayan kahramanın hikâyesi anlatılır.

İkinci kanalda ise daha çok insanlık durumları, aşklar, kaçırılmış güzellikler ve modernizm eleştirisi hikâyeleri yer alır. Bu bölümdeki imkânsız, kaçırılmış bir aşkın anlatıldığı "Sabah Yeli" kitabın tartışmasız en güzel öyküsü. Anlatım biçimi, derin duyarlılık, etkileyici şiirsellik öyküyü başarılı kılar. Belki de kitabın ilk öyküsü olmalıydı. "Atlar da Gitti" öyküsünde, kentte bunalan ve tek amacı kentten uzaklaşmak olan kahramanın arayışlarını hikâye eder.

Daha çok "anlatma"yı seviyor Ali Işık. Ne var ki dili lirikleştiğinde, coşkuya yaslandığında yeteneği daha fazla öne çıkıyor, metin daha vurucu ve etkili oluyor. Belli belirsiz denediği ironi için de güçlü bir yeteneği olduğu seziliyor. Dili kıymetli gördüğü çok açık.

Doğukan İşler / Dünya Kiracısı / Dedalus Yayınları

Rüya, kitap, okuma, yazma serüveni Dünya Kiracısı'nın temel vurguları olur. Öykülerde muzip, ironik bir anlatıcı hep edebiyat dünyasına, onun temel ilkelerine, büyük yazarlarına ve büyük eserlerine bakıp, oradan ironik göndermeler yaparak okurla samimi bir ilişki kurar. Metin boyunca gönderme ve çağrışımlarla edebiyat dünyasının öyküsünü yazar. Diğer yandan masalsı bir hikmet vurgusu da kitabın diğer ana damarıdır.

"Nobel'e Mektup" öyküsünde, Nobel Edebiyat Ödülü'nün toplumdaki, edebiyat ve kültür dünyasındaki algısın ironize edilir. "İzmarit Derviş"te, sokakların, caddelerin, meydanların ortasında izmarit içen kahraman ve bunun arkasındaki manevi gerekçe anlatılır. "Serçe Kuş"ta, içe işleyen, sade bir anlatımla bir güzellik, merhamet hikâyesi aktarılır. "Kedi Olalı Bir Yağmur"da bir rüya anlatımla kedi yağmuru anlatılır. Kitaba da adını veren "Dünya Kiracısı"nda ironik bir dille kiracı olma durumu tartışılır. Anlatıcı, evini kiralamak için gittiği yerde kiracılık üzerine nutuklar atan bir emekli albayla karşılaşır: "Evimi kiralayacak değilim. Sana kiralık bir evden daha fazlasını vadediyorum. Sana, değil bu evin, dünyanın gerçek kiracısı, hatta sahibi olmayı vadediyorum. Söyle bakalım, ister misin böyle bir şey? Bu

durumda dönüp duran, istemeden gelip geçmeden gideceğin dünyanın sahibi olmak ister misin?"

Doğukan İşler, kahramanlarını bazen metafizik dünyanın gizemleriyle bazen edebiyat dünyasının labirentleriyle karşılaştırır ve tam da buralarda masalsı, hikmet çizgisinde bir dünyayı ortaya koyar. Her durumda çeşitli tonlarda ironi hep başvurduğu bir anlatım imkânı olur. "Tüm unutulan öykücülere" adadığı kitap, bir anlamda büyüklere bir saygı metinleri gibidir. Oğuz Atay, Borges, Tomris Uyar, Spenser Holst, Buzzati bunlardan bazılarıdır.

Merve Koçak Kurt / Naz Kahvesi / Profil Kitap

Merve Koçak Kurt hep ayrılıkların öyküsünü yazar, kırılmaların, kavuşamamaların öyküsünü... Büyük olaylar olmaz onun öyküsünde, küçük bir bakışın, unutuşun, terk edişin, öykülerini yazar. Bu duygular dile gelirken yazış anında yazmanın serüveni de hikâyeye eşlik eder. Lirik, coşkulu bir dille, melodram tuzağına düşmeden derin duyguları dile getirmenin peşine düşer. Daha çok kaybedilenin acısıyla bir iç döküş, bir yüzleşme öyküsü yazar: "Düşümde bir evren büyütüyordum. Benden öte benden ziyade, biz olan. İçine daldığım aynada kendimi seyrediyordum. Durgun sular, volkanik taşlar, bronz levhalar, parlak gümüşler... Çağların ötesinden sırrını alıp da gelmiş gibiydi bütün aynalar. Sahi, sırrım neydi? O filmin sonundaki gibi, ağaç kovuğuna fısıldayacağım bir sırrım olacak mıydı benim de?" Öykülerin her biri birbirine benzeyen dahası birbirine eklemlenen, birbirinden kolaylıkla ayrılamayan bir düşüncenin, duyarlığın verimi olarak var olurlar.

Merve Koçak Kurt öykülerinde, hep kaçırılmış aşkları, yakalanamamış güzel günleri, kalıcı hâle getirilememiş güzel günleri gündeme getirip, bu eksikliğin bugüne yansıyan derin yankılarını, acılarını boşluklarını işler. İki insan birbirlerini görür, birbirlerine çarpar sonra bilardo topları gibi ayrı ayrı yönlere savrulurlar. Öyküyü ise bu ayrılığı unutmayan yazar/anlatıcı yazar. Yazar/anlatıcı her durumda belirgindir. Öykülerin büyük çoğunluğunda yazmanın büyüsüne vurgu yapılır. Anlatıcı/yazar, yaşama biçimi olarak yazarlığı seçmiştir. Bu nedenle her öyküde yazmanın önemine, büyüsüne ilişkin paragraflar bulunur. Sonuç olarak Merve Koçak Kurt, yağmurlar, çiçekler, müzikler arasından ince bir sızının hikâyesini yazar.

Emin Gürdamur / Herkesten Sonra Gelen / Ketebe Yayınları

Emin Gürdamur Atları Uçuruma Sürmek'ten sonra 2019'da ikinci kitabı Herkesten Sonra Gelen'i yayınladı. Gürdamur önemli bir başarı kazandığı ilk kitabının bir tesadüf olmadığını bu ikinci kitabında kanıtlamış oldu. Herkesten Sonra Gelenonun öyküde ısrarlı, iz üzerinde olduğunun bir göstergesi olur.

O tüm öykülerini arabeske, abartıya, melodrama düşmeden insanların en

melankolik, yenik anlarını, lirik, şiirsel bir dille hikâye eder. Öyküler, küçücük olaylar etrafında başlar; bilinçaltı, zihinsel göndermelerle, çağrışımlarla halka halka genişler, derinleşir. Aslında açık, sarih karakter öyküleri yazar, ama o karakterleri, çevresinde görünmeyen haleler, saklandığı acılar, karmaşa ve kaos ile birlikte çizdiği için öyküleri flu izlenimi bırakır. Gürdamur, genel anlamda dilde özenlidir. Kelimenin gücünden, çağrışımlardan beslenerek oluşturur öykülerini. Duygu aktarımında, atmosfer yaratmada ve sahnelemede başarılıdır: "Yarım kalan şeyler ölümsüzdür. Konuşmalar, susmalar ve bakışmalar. Hâlbuki azıcık nefret edebilsen, kanatlarının ihtişamına dokunup onu bir kez hizana çekebilsen, mankurtların saçları gibi içe doğru filizlenen bu burgulu çaresizlik nihayete erecek. Rüyaların ışık alacak."

Aşk ile sorumluluk arasında kalmış insanın çıkışsızlığını, ön yargıların yaşattığı felaketleri, insan katleden düzen ve şehri incelikle hikâye eder, geriye dönüşlerde yüreğe dokunan insanlık hâllerini öne çıkarır. Sonuçta başarılı bir ikinci kitaba imza atar.

Eda İşler / Kaza Süsü / Dergâh Yayınları

Eda İşler, Kaza Süsü'nde, hayatın bir yerinde dışa vurmuş, sessizliğe gömülmüş, hayatla uyum sağlayamamış insanların dünyasına eğilir. İçe kapanmalar, intiharlar, hayattan kopuşlar bu kıyıya vuranların sonları olur. Ev işlerine mahkûm olan köydeki genç kız, tekerlekli iskemlede hayatını sürdüren kahraman, çocuğunu kaybeden baba bunlardan bazılarıdır.

Ölüm karşısında insanların çaresizlikleri ve onu aşma arayışları öykülerin temel vurgularından biri olurken insanlar arasındaki iletişimsizlik, kavuşmalar ve ayrılmalar ikinci ana tema olur. Tüm öyküler neredeyse bu iki ana tema üzerinden ilerler.Kimi öyküler dizi öyküler olup iç bağlantılarla birbirine bağlanır.

"Gazete Parçaları", mutsuz, dilsiz evlilikleri, kocanın arayışlarını, kadının ölüme doğru yol alışını, kadın anlatıcının ağzından anlatır. Dili, anlatımı aksamayan, etkili bir bakış açısıyla (ölü kadın) anlatılan öykü, iyi bir öykücüyü haber verir. "Bu, Ayhan'ı Üçüncü Kaybedişim" çocuk ölümüne katlanamayan annenin intiharı yarı senaryo tekniği ile kurgulanır. Ölümü kabullenememe kahramanı hastalıklı hâle sürükler. Yine oturmuş, serinkanlı bir anlatım dikkat çeker. "Ceviz Ağacı" öyküsünde bir çocuğu ölen kahramanın hayata tutunma çabaları ceviz ağacının mitik söylenceleri eşliğinde gündeme getirilir. "Acının İptali", "Ceviz Ağacı"nın devamıdır ve kavuşma ve ayrılık üzerinde yoğunlaşır. "Zamanın İpinde" öyküsünde, bir ilişki iyi bir hikâyeye dönüşemeyince son yazmak kaçınılmaz olur. Ama sonu hangi taraf yazacaktır. Çoğunlukla ölüler yazar sonu da. "Fotoğraf" yine ölüm acısı üzerine yoğunlaşan bir öykü. "Naneli Çay" öyküsünde bir köyde sıkışıp kalmış genç kızın dramı anlatılır. "Başlık: Bir

Hikâye" daha çok iletişimsizlik üzerine bir öykü. Kitaba da adını veren öykü

"*Kaza Süsü*"nde, bir kazayla tekerlekli sandalyeye mahkûm olan kahramanın dramı anlatılır.

Eda İşler, *Kaza Süsü*'yle öyküye iyi bir başlangıç yapar.

İrem Ertuğrul / Mahalledeki Hayalet / Ketebe Yayınları

2019'da bir ilk kitap başarısı da İrem Ertuğrul'dan geldi: *Mahalledeki Hayalet*. Aile, kadınlık hâlleri, ironi onun öykülerinin anahtar kelimeleri. İrem Ertuğrul öykülerinde sade, yalın bir dili tercih ediyor. Edebiyat yapmıyor. Anlatmanın en sade hâlini seçiyor. Dili germiyor, biçimsel arayışlara girmiyor. Öyküsünü aile, özellikle kadınlık durumlarına yaslıyor. Hayatın o rutin akışını sadece bir şekilde aktarırken temel vurgusunu o akışın bütününe yerleştiriyor: "O gittikten sonra hayat bir süre akmadı benim için. Sonra düzene uydum. Nakışa gittim, köpüklü kahveler yaptım. Kışa doğru bir akrabamın oğluna istediler beni, ertesi yaza yan apartmana gelin gittim. Beni dövmeyen, sadece dövmeyen bir kocam vardı. Ardı ardına iki çocuk yaptım. Pazara gittim, günlere, mukabelelere katıldım. Aşure yapıp komşulara dağıttım. Hiç aşk romanı okumadım."

Öykülerde, aile içi sorunlarda kadınlar hep kıstırılmıştır. Anlayışsız kocalar onlara hayatı çekilmez kılmaktadır. Kitaba da adını veren "Mahalledeki Hayalet" kitabın en güzel öyküsü. Büyülü Gerçekçilik yaklaşımını çağrıştıran bir anlatım biçimi ile kapalı, müphem bir şekilde mahalledeki oğul Ali'nin annesini öldürdüğü söylentisi hikâye edilir. "Girl, You'll Be a Woman Soon" öyküsünde yine aile merkezdedir ve bir aile faciası anlatılır. "Kurabiye Kokusu"nda, ironik bir dille insan değişimi anlatılır. Evlendikten sonra kendisi olamayıp sıradan biri olan, normal insani tepkiler veren abla, anlatıcıyı şaşırtır. Çünkü tipik, uysal bir ev hanımı olmuştur. "Kül Kedisi"nde on üç yaşındaki kız, ablası ve sevgilisini anlatırken bu ilişkinin aile üzerine düşen izlerini anlatır. Ergenlik hâlleri, aile içi ilişkiler merkezdedir. "Animal Instinct in Me"de bir doğum sancısı ve doğum hikâyesi aktarılır. "Ayla", kitabın diğer güzel öykülerinden biridir. Yine toplumda var olma savaşı içindeki kadınlık hâlleri hikâye edilir.

İrem Ertuğrul çok uzun aralıklarla yazıyor. Umarız ikinci kitap gecikmez.

Hâle Sert / Çocukça Bir Direniş / Hece Yayınları

Çocukça Bir Direniş (2019) Hâle Sert'in ilk öykü kitabı. En son söyleyeceğimiz şeyi en başta söyleyelim. Çocukça Bir Direniş donanımlı, dili sağlam, özenli, modern öykünün imkânlarını kavramış bir öykücüyü müjdelemekte. Hâle Sert, öykülerinde, hem soyut / sembolik anlatımla hem de klasik anlatımla ilerleyen iki yaklaşımı yan yana sergileyerek, zengin bir öykü dünyası üzerinde

olduğunu örnekler. Bu da teknik, anlatım biçimi olarak bir arayış içerisinde olduğunu gösterir. Tema olarak ise daha çok ezilenlere, kıyıya vuranlara, yenilmişlere eğilir, mağdurların dünyasını öyküye taşımak ister.

Hâle Sert öykülerinde hep ezilmiş, kıyıya vurmuş, yenilmiş insanların dünyasını anlatır. Mültecileri, yoksulları, hayalleri ellerinden alınmışları. Kitaba da adını veren "Çocukça Bir Direniş"te, Şentepe Mahallesi'nin yoksul çocuklarının rüyalarını, sıkışmışlıklarını gündeme getirir. Kıyıya vurmuşları... Annesini temizliğe, çocuğunu da mezarlıkta para dilenmeye gönderip acılı hayatı içtenlikle kurar. Geleneğin, taşranın, duyarsız insanların ezdiği çocukları... Ama ağırlıklı olarak kadınların dünyasını hikâye eder. Her yaşta kadınlık durumlarına bakar: Çocukken, genç kızken, anneyken, mülteciyken, ırzına geçilmişken, arzu içindeyken, cinnet geçirmişken, yoksulken... Tüm kadınlık hâllerine... "Kuyruk"ta eve kapanmış kadınların kendi olmaktan çıkmaları örneklenirken, diğer öykülerde geleneğin içinde sıkışmış kadınları gündeme getirir. Yoksulları anlatırken tehlikenin de farkındadır: "Şimdi anlatacaklarım alışılmış bir fakir edebiyatından farklı olmayacak."

Hale Sert'te doğaya bakış dikkat çeker. Deniz, su, balık, ağaç, salyangoz, elma öykülerde yer bulur. Doğadaki devinimlerden hikâyeler kurup insanın kaderiyle örtüştürür. Böylece doğanın hikâyesi ile insanın hikâyesinin aynı olduğunu vurgular. Doğadaki adalet, merhamet, huzur onun dikkat çekmek istediği kavramlardır. Ne var ki hayvanları anlatırken bile kaderi insanların ayakları altında ezilmek olan salyangozu seçer. ("Tırtılın Ölüm Dediğine Usta Kelebek Der") Meyvelerden ise çürüyen elmayı anlatır, onu anlamaya çalışır. ("Düşerken") Ya da bir ağaca âşık olmasına bile hazmedemeyen köyün anlayışsızlarını... ("Hüseyin ile Meşe") Kısaca doğa insanın kendisini anlaması için iyi bir aynadır.

Biz yine de Hâle Sert için kendi seçtiği anlatım biçimlerinden bir yol önerelim. Kitabın en başarılı öyküleri olan "Denizin Dibinde Var Bir...", "Paltosu Mavi Kadın", "Yayın Balığı", "İki Örük", "Yüz Bilicisi", "Kimlerdensin?", "Gölge" Hâle Sert'in de bundan sonraki öykülerinin akacağı damarı işaret ediyor. Bu nedenle ısrarlı olması hâlinde Hâle Sert kalıcı bir öykücü olacak.

Betül Ok / Olmayan Şeyler Yüzünden / Hece Yayınları

Betül Ok ilk kitabı *Olmayan Şeyler Yüzünden*'de parlak bir gelecek vaat etti. "Solgun Atlar Ülkesi"nde, Suriye'de çatışmaların ortasında güzellikler yaratmaya çalışan bir ailenin yaşadığı dram genç kızın dramı üzerinden derinleşir. Ressam baba, çaresiz aile ve yatağa mahkûm genç kızın rüyalarının uçsuz bucaksız coşkusu tüm hapishaneleri yerle bir eder. Özenli dil, melodramdan uzak dram, anlatı yetkinliği öyküyü başarılı kılar. "Tanık Kalp" kitabın bir başka güzel öyküsü. Bakıcının çıkışsızlığı ve ölümle yüzleşmesi

metaforik göndermelerle ustalıkla anlatılır. Onun öykülerindeki özellikle öykü finallerinin işlevselliği ve bütünlüğe katkısı dikkat çekici. "Suyun Çürüttüğü" öyküsünde, borçları yüzünden mezardan dedesinin altın dişlerini çalmaya çalışan gencin hikâyesi, "Mermer" öyküsünde ise etkileyici bir meczup hikâyesi anlatılır. "Yumru" bir unutma hastalığını gündeme getirir. "Yeşili Solmuş Perde" kitabın en güzel öykülerinden biri olarak öne çıkar. Bir köy imamının yasak aşkı ikinci tekil şahıs anlatımla incelikle örülür. İçe doğru gelişen yerinde dram, imkânsız aşka yumuşak dokunuşlar, din ile aşk arasında kalmanın kuşatıcı çelişkisi öyküyü başarılı kılar. Betül Ok "Sündüz'ün Elleri"nde Suriye'deki yaşanan trajediye bir kez daha döner ve Sündüz'ün kopan ellerinin hikâyesini anlatır.

Betül Ok özellikle "Solgun Atlar Ülkesi", "Tanık Kalp", "Yeşili Solmuş Perde" öyküleriyle has öyküyü keşfetmiş görünüyor. Israrlı olması hâlinde öyküde kalıcı olacak.

Selim Baki / Bir Kısa Camel/ Mecaz Yayınları

Bir Kısa Camel Selim Baki'nin ilk kitabı. Kitabın ilk öyküsü "İskemle" oldukça başarılı bir öykü. Hatıralarla yaşayan babaanne tam bir hikâye anlatıcısıdır. Torunlarına sürekli ölmüş kocasını (dedelerini) anlatmakta ona toz kondurmamaktadır. Ama babaannenin ölümüyle birlikte torunun eline geçen dedenin şiirleri bambaşka gerçekleri göstermektedir. Öykü, dil, anlatım, kurgu açısından oldukça ustalıklıdır. Öyküdeki ritim, geçişlerdeki incelik dikkat çekicidir. Selim Baki'nin öyküye iyi bir yerden başladığını gösterir.

Daha çok aile içi ilişkilere, aile dramlarına odaklanan Selim Baki, aile içi ilişkilerin nasıl insan yaşamının geleceğini belirlediğini örnekler. Aile içi anlaşmazlıklar, kötü örnekler ileride bireylerin savrulmasını doğurur. Bu temadaki, umutları acımasız ellerce boğulan, anne-babasız Zeyneb'in hayat kadınlığına savrulan hikâyesinin anlatıldığı öykü, "Benim Adım Zeynep" onun bir başka başarılı öyküsüdür. "Feride'nin Mührü" öyküsünde ise, kız kardeşinin intikamını alan Ağabey ve hem hayatını hem de ağabeyini kaybeden genç kızın dramı anlatılır. "Sol Şeritte Son Gaz, Dörtlüler Yanık" öyküsünde baba anlayışsızlığı sonucu hayatın dışına düşen bir karakterin dramı anlatılırken, "Düğüm"de, baba dayağı yiyen gencin hikâyesi aktarılır. Aykırı, deli, çıkmazdaki insanları anlattığı diğer öykülerde ise rüyanın, fantastiğin, saçmanın imkânlarını dener.

Öykülere genel olarak bakıldığında, Selim Baki, oturmuş, akışkan bir dil, dozajında nostalji, odaklaşma yaklaşımlarıyla başarıyı yakalar.

Veysel Altuntaş / Yaşamak Sandığım / İz Yayıncılık

İlk öykü "Cambazdık Cambazdınız Cambazlardı" kitabın da en iyi öyküsü. Hayatın karşısında alınacak tavrın metaforik olarak aktarıldığı öykü Muzaffer'in hikâyesini anlatır. Cambazlık üzerinden hayatın bir ip üzerinde yürümekten farklı olduğu vurgulanırken, cambazlığı beceremeyen amatörlerin hep kaybedeceği örneklenir. "Acının Oyunu"nda ise baba baskısının açtığı yaralara bakılır. Altuntaş'ın öykülerinde güçlü bir ironi var ve öykülerini genelde ironinin gücüne yaslar: "Acı en fazla bir elbise kumaşı olabilir. O kumaştan bir elbise dikersin, renk seçersin ve beden ölçüsü verirsin. O elbiseyi gerektiğinde giyersin ve sonra çıkarırsın, hepsi bu kadar. Ama insanlar acıya tapıyorlar. Acının kendilerine bir ayrıcalık kazandıracağını umuyorlar. Yerinde haklılar. İnsanlar bu dilencilikten vazgeçmeli." "Bir Fotoğrafçının Defterinden" ise kitabın yine iyi öykülerinden: "Ne kederli adamım ki insanların yalandan gülüşlerini çekiyorum." Öykü biraz da Ziya Osman Saba'nın "Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi"ne nazire olarak da okunabilir. Ölüm ve yalnızlık üzerine yazdığı diğer öykülerde ise bu duyguları anlatacak kelimelerle mücadelesini aktarır. İlk kitap onun doğru yolda olduğunu gösterir.

Mustafa Nezihi Pesen / Benden Önce Ölme / Ketebe Yayınları

Mustafa Nezihi Pesen, Ketebe Yayınları'ndan çıkan *Benden Önce Ölme*'de, kalbe dokunan insanlık durumlarını yetkinlikle hikâye eder. Aşk, dava, inanç iç içe insanlık durumlarıyla harmanlanıp öyküye taşınır. İstanbul'a gelmiş çok çocuklu ailenin büyük kentin karmaşası, zorluğu karşısında hayata tutunma çabalarını, aşk ateşine düşmüş insanların acılarını, yazma hikâyelerini, 15 Temmuz direnişinin destanını aktarır. Kısaca hayatın ta içine eğilir Pesen.

Kitap "Ömrümüz Böyle Geçti", "Benden Önce Ölme", "Sevgilinin Yıkık Evi", "Yollar/Yıllar" adlı dört bölümden oluşur. "Dördüncü Gün"de, yoksul bir ailenin İstanbul macerasını, "Aynı Gün"de Bosna'da şehit olan İbrahim'i, "Hastaneye Giderken"de, Kars'tan gelmiş İstanbul'da hikâyeci olmuş kahramanın yeni bir hikâyesini, "İstanbul Sevdası"nda, 15 Temmuz darbe girişimini, "Ömrümüz GeçtiBöyle"de ölümüne aşkların, tutkuların hikâyesini anlatır. "Dolap" öyküsü kitabın öne çıkan, başarılı öykülerinden. Akıcı, dil titizliğiyle oluşturulmuş öyküde Yusuf'un imkânsız aşkını anlatılır. "Zırhın İçindeki" öyküsünde, aşk, şiir sevgisi, çıkışsızlık iç içe hikâyeleştirilir. "Hikâye Ağacımız"da kaçan, yitirilmiş aşklar gündeme getirilir. Kitaba da adını veren "Benden Önce Ölme" bir başka kavuşamama hikâyesine odaklanır. "Kahvenin Ortasına Düşen", "Başka Bir Ömer", "İki Yürüyüş İki Fatiha" 15 Temmuz direnişini anlatır.

Mustafa Nezihi Pesen ilk öykü kitabında iz üzerinde olduğunu gösterdi.

2019 Öykü Ödülleri

Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü: Emin Gürdamur / *Herkesten Sonra Gelen*
Yunus Nadi Öykü Ödülü: Banu Özyürek/ *Poz* ile Tomris Alpay / *Gülsün, Ağavni, Zilha*
Sait Faik Hikâye Armağanı: Melisa Kesmez / *Nohut Oda*
Haldun Taner Öykü Ödülü: Kâmil Erdem / *Bir Kırık Segâh*
Yaşar Nabi Öykü Ödülü: Batuhan Aşıktoprak / *Kurdun Postu*
ESKADER Hikâye Ödülü: Caner Çaylak / *Semud'un Torunları*
Necip Fazıl Ödülü (Öykü): *Emin Gürdamur*

2019 Öykü Kitapları

Abdullah Harmancı / *Behçet Bey Neden Gülümsedi?* / İz Yayıncılık
Abdullah Yıldırım / *Sus Yeri* / İz Yayıncılık
Adige Batur / *Kumkertişin Kalbi* / Mecaz Yayınları
Ahmet Büke / *Varamayan* / Can Yayınları
Ahmet Karacan / *Anlatacak Bir Şey Yok* / Okur Kitaplığı
Ahmet Sarı / *Kendi İmdadına da Koşup Gelen Hızır* / İz Yayıncılık
Ali Haydar Haksal / *Kalemin Ucu* / MGV Yayınları
Ali Işık / *Uzaklık Yaralar* / Pruva Yayınları
Ali Özgür Özkarcı / *Dört Köşeli Kambur* / Everest Yayınları
Arda Arel / *Ben Alageyik* / Dedalus Yayınları
Arzu Bahar / *Kayıp* / Alakarga Sanat Yayınları
Arzu Uçar / *Bir Küçük Delilik* / İthaki Yayınları
Ayşe Bağcivan / *Alim* / Hece Yayınları
Ayşegül Genç / *Ceylan Uykusu* / İz Yayıncılık
Banu Özyürek / *Poz* / Everest Yayınları
Barış Müstecaplıoğlu / *Gerçekler Kırıldı* / Doğan Kitap
Batuhan Aşıktoprak / *Kurdun Postu* / Varlık Yayınları
Betül Ok / *Olmayan Şeyler Yüzünden* / Hece Yayınları
Bülent Ayyıldız / *Gölgesiz Matiz* / İthaki Yayınları

Can Göknil / *Can'lı Yolculuk* / Can Yayınları
Caner Çaylak / *Semud'un Torunları* / Ötüken Neşriyat
Cemil Kavukçu / *Balyozla Balık Avı* / Can Yayınları
Daryo Beskinazi / *Melek Tokadı* / Oğlak Yayınları
Demet Çizmeli / *Dünyanın Ortasında* / Alakarga Sanat Yayınları
Demet Danki Erken / *Pardon Çıkaramadım* /Kanguru Yayınları
Derya Atsan / *Kullar Cidarı* / Şule Yayınları
Doğukan İşler / *Dünya Kiracısı* / Dedalus Yayınları
Eda İşler / *Kaza Süsü* / Dergâh Yayınları
Elif Hümeyra Aydın / *Doğum Lekesi* / Dergâh Yayınları
Emin Gürdamur / *Herkesten Sonra Gelen* / Ketebe Yayınları
Erendiz Atasü / *Şairin Ölümü* / Can Yayınları
Erkmen Özbıçakçı / *Gölgede Yanmak* / Doğan Kitap
Ethem Baran / *Döngel Dünya* / İletişim Yayınları
Eyyüp Akyüz / *Delinin Biri* / Mecaz Yayınları
Ezgi Polat / *Hiçbir Yerin Ortasında* / Can Yayınları
Fadime Uslu / *Ay Eskir Gün Işırken* / Can Yayınları
Faruk Duman / *Kaptan Kanca'nın Bir Macerası ve Öbür Yeni Öyküler* / Yapı Kredi Yayınları
Fatma Barbarosoğlu / *İçimdeki Sazlar Başka Söz Başka* / Profil Kitap
Ferdi Çetin / *Evimizi Böyle Yaktım* / Yapı Kredi Yayınları
Fulya Bayraktar / *Bana Öyle Tuhaf Bakma* / Nota-Bene Yayınları
Galip Çağ / *Gidiyoruz Çocuk* / Kent Kitap
Gamze Arslan / *Kanayak* / Can Yayınları
Gülçin Durman / *Başıma Gelenler Hep Senin Yüzünden* / Dergâh Yayınları
Güzide Ertürk / *Loretta* /Şule Yayınları
Hakan Bıçakçı / *Normal Nefes Almaya Devam Edin* / İletişim Yayınları
Hâle Sert / *Çocukça Bir Direniş* / Hece Yayınları
Halil Genç / *Aşk Yakışır İnsana* / Alakarga Sanat Yayınları
Handan Acar Yıldız / *Açık Unutulmuş Mikrofon* / Ketebe Yayınları
Hande Aydın / *Palas Pandıras* / Şule Yayınları
Hümeyra Yabar / *Hayvan Geçidi* / Şule Yayınları
İlay Bilgili / *Talan* / Monokl Yayınları
İlknur Demirci / *Yedi Şefkatli Kuş* / Şule Yayınları
İmran Elagöz Taşkın / *Kusurlu Heykel* / Şule Yayınları

İrem Ertuğrul / *Mahalledeki Hayalet* / Ketebe Yayınları
İsmail Isparta / *Deliliğin Evrensel Tarihi* / İz Yayıncılık
Kadri Öztopçu / *Kimsenin Bilmediği İnsanlar* / Can Yayınları
M. Fatih Kutlubay / *Misak'ın Aynaları* / Ketebe Yayınları
M. Sadık Aslankara / *Ondancı* / Can Yayınları
Mahir Ünsal Eriş / *Sarıyaz / Kara Yarısı* / Can Yayınları
Mehmet Fatih Özbey / *Buraya Bakarlar* / Koç Üniversitesi Yayınları
Meral Saklıyan / *Uzağa Gidemem* / Everest Yayınları
Merve Koçak Kurt / *Naz Kahvesi* / Profil Kitap
Mesut Doğan / *Unutulmuş Sesler Odası* / Ötüken Neşriyat
Mevsim Yenice / *Bilinmeyen Sular* / Can Yayınları
Mine Söğüt / *Gergedan* / Yapı Kredi Yayınları
Muhammet Erdevir / *Son Gül İçin Prelüt* / Kadran Medya Yayıncılık
Murat Çelik / *Eve Dönmeyen Hayvan* / Everest Yayınları
Murat Erşahin / *Küçük Sırlar Dükkânı* / Ötüken Neşriyat
Murat Erşahin / *Mümkünse Sıra Başı Olsun Lütfen* / h2o Kitap
Mustafa Everdi / *Kılçıklı Hikâyeler* / Bilge Kültür Sanat
Mustafa Nezihi Pesen / *Benden Önce Ölme* / Ketebe Yayınları
Mustafa Orman / *Ovada Paldır Küldür* / Everest Yayınları
Naime Erkovan / *Fantastik Şeyler* / Şule Yayınları
Neşe Koçak / *Uygunsuzlar* / Yeni İnsan Yayınevi
Nevzat Sazak / *Kavurga Kızılı* / Şule Yayınları
Onur Çalı / *Kaplumbağa Makamı* / Alakarga Sanat Yayınları
Ömer Arslan / *Güneşi Kötü Evler* / Everest Yayınları
Ömer Serdar / *Mektebin Bacaları* / Ebabil Yayınları
Özlem Göktaş / *Kuşlu Süveter* / Pruva Yayınları
Peyami Safa Gülay /*Dünyayı Kurtarırken* / Mecaz Yayınları
Pınar Öğünç / *Beterotu* / İletişim Yayınları
Polat Özlüoğlu / *Peri Kızı Af Buyrun* / Can Yayınları
Ramazan Güngör / *Yalpa* / h2o Kitap
Recep Kayalı / *Taşın Dediği* / Bilge Kültür Sanat
Recep Seyhan / *Zongo'nun Değirmeni* / Bilge Kültür Sanat
Regaib Albayrak / *Gözümde Yaş Görseler* / İz Yayıncılık
Selim Baki / *Bir Kısa Camel* / Mecaz Yayınları

Selim Erdoğan / *Sekerat* / Ebabil Yayınları
Seray Şahiner / *Hepyek* / Everest Yayınları
Serkan Fırtına / *Ruh Bağışı* / Telgrafhane Yayınları
Sevil Kesimal / *Dut Kokusu* / Bilim ve Sanat Yayınları
Sıdıka Zeynep Bozkuş / *İnsan Çiftliği* / Halk Edebiyatı Dergisi
Silvan Alpoğuz / *Dünyayı Başlarına Yıkacağız* / Ketebe Yayınları
Sinan Terzi / *Derdimize Çare Bir Çiçek* / Ötüken Neşriyat
Suavi Kemal Yazgıç / *Dünyanın Çekmeceleri* / Profil Kitap
Şermin Yaşar / *Gelirken Ekmek Al* / Doğan Kitap
Şeyma Koç / *Ben Bir Uçurum İncisiyim* / İthaki Yayınları
Tuna Yukay / *Kan Akacak ve Bitecek* / Dedalus Yayınları
Tuncay Günaydın / *Her Şey Mümkün* / Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
Uğur Morkaya / *İçimde Bir Ses Kaldı* / Kutu Yayınları
Vedat Sağlam / *Kahraman Kadınlar* / Mecaz Yayınları
Veysel Altuntaş / *Yaşamak Sandığım* / İz Yayıncılık
Yunus Meşe / *Geçmiştir Belki* / Mecaz Yayınları
Zafer Doruk / *Kimselere Yâr Olmayan Kuşlar* / Sel Yayıncılık
Zehra Çelenk / *Hayatta Kalma Rehberi* / Everest Yayınları
Zeynep Uzunbay / *Çoğunluk Dersleri* / Sel Yayıncılık

YÜREĞİME ÜÇ ÇİVİ

Abdullah Harmancı

Tak! Tak! Tak!

Bu gönül huzur bulmayacak!

Yüreğime üç çivi çaktılar!

Üçü de Nisan ayına rastlar.

Önce birincisini anlatayım.

Kayalı Park'tan geçiyordum.

Hayır geçmiştim; postanenin içime daima iyilik duygusu ve babamın genç olduğu senelerin serinliğini serpen mütevazı, tarihî binasının önünden Çıkrıkçılar içine yöneliyordum.

Ramazan'ın son günleriydi.

Karadeniz çayevine girecek, oradan daha önce hiç görmediğim bir arkadaşı alıp Fatihlere gidecektim.

İftara davetliydik.

Postanenin ıssızlaşmış ve yalnızlaşmış arka sokağında yürürken, karanlıkta bir bağrışma işittim.

İki zabıta bir sokak satıcısı.

Üç tekerlekli arabasına doldurduğu gömlekleri satmak üzere çarşıya yollanmış bu adamın zabıtalarla münakaşasını merak mı ettim nedir, bir ân durakladım.

Zabıtalar satıcıyı oradan uzaklaştırmak istiyorlar, satıcı, direniyor, zabıtalar, omzuna, boynuna hafifçe vurarak onu iknaya çalışıyorlar, satıcı, köşeye sıkıştırılmış bir kedi yavrusu misali hırçınlaşıyor, çirkinleşiyor, hümeriyor...

Bir ân yanlarına gidip satıcıyı zabıtalardan kurtarmak geçti aklımdan.

Tam o sırada üçü birden bana baktılar.

Satıcı beni gördüğünü hiç de önemsemeden, "Hay arkadaş benim de çocuklarım var!!!" diye inledi, "Onlar da bayramlık bekliyor!!!"

Satıcının karanlıkta parlayan gözlerinde bir ıslaklık görür gibi oldum.

“Benim de çocuklarım var, onlar da bayramlık bekliyor!”

Satıcı, şimdi gömleğinin yakalarından birini tutup yüzünü siler gibi yaptı.

Duvara yaslanıp çömeldi.

Zabıtaların arabasını sürerek götürmeye yeltenmesi üzerine boğazından tuhaf bir ses çıkardı.

Bütün gücü tükenmiş bir adamın hıçkırığına benzer bir isyan çığlığıydı bu.

Ve en kötüsü oldu.

Adam –sanırım alışkanlık haline getirdiği şekilde- gömleğinin yakasını tutup gözlerine götürürken olanlara şahit olan benden medet umarcasına bir ân bana baktı.

Karanlık sokağın içinde ışıl ışıl yanan gözler. Artık iyice nemlenmişler.

Zabıtalar hiç de oralı olmadan adamın arabasını sürerek götürdüler.

Ben hayatım boyunca hiçbir zaman acısını unutamayacağım bir sahnenin içinde olduğumu bilerek, kıpırtısızca bu manzaraya bakakaldım.

Tak! Tak! Tak!

Bu gönül durmadan kanayacak!

Yüreğime üç çivi çaktılar.

Üçü de Nisan ayına rastlar.

İkincisini de anlatayım.

Çocukluğum çoğunlukla Şeker mahallesinde geçti.

Dedemin evi bu semtte, şeker lokalinin yanında idi.

Tek katlı, bahçeli, girişi asmalı, akasyalı, arka bahçesi türlü türlü meyve ağaçlarıyla dolu bir ev.

Tatillerimiz bu evde geçerdi.

Sabah uyandığımızda evde bir koşuşturmaca, bir hareket görürdük.

Annemiz ve babaannemiz kalkmışlar, bize saç böreği yapmaktalar.

Evde bir huzur rüzgârı esmekte.

Birazdan amcamlar gelecek.

Birazdan yengemler gelecek.

Birazdan amca çocuklarımla bahçede salıncak kurulacak.

Yedi kiremitten başlanacak, “elde durna davul zurna” oynanacak.

Cennete uyanmış gibiyiz.

Tatilin ilk günü.

Babamın öğretmenlik yaptığı uzak ilçeye dönmemize iki ay var.
Bir şenlik, bir mutluluk, bir cennet rüzgârı derken…
Amcam beni tutup bahçedeki kayısı ağacının yüksek bir dalına bırakacak.
Ben çığlıklar atacağım.
Kimse aldırmayacak.
Ağaca bir hamak kurulacak.
Amcam beni kayısı ağacının büyük dalına askılı pantolonumun sırtına denk gelen kemer marifetiyle asacak.
Ben orda çırpınırken herkes gülmekten bayılacak.
Bu kocaman dal, bu kocaman ağaç hiçbir zaman aklımdan çıkmayacak.
Üzerinden yirmi beş sene geçse de çıkmayacak.
Kış gelecek.
Kar yağacak.
Sivas'tan dedemlere geleceğiz.
On beş tatil gelecek.
Amcam bu kez beni tutup dedemin saat astığı büyük çengele asacak.
Çırpınacağım.
Bütün amcalar, yengeler gülüşecek.
Dedemin hacdan getirdiği ezan okuyan kocaman saat de oraya asılacak.
Saatin içinde "tik tak"lara bağlı bir tavşan olacak.
Saniyede bir gözlerini bir sağa bir sola kaydıracak.
Bütün aile bana "Abdullah saat kaç?" diye soracak.
Gözlerimi tavşan gibi bir sağa bir sola kaydıracağım.
Bütün aile gülmekten kırılacak.
Akşam olacak.
Sabah olacak.
Yıllar bitecek.
Günler geçecek.
Şehrin uzak bir noktasına bir kampüs yapılacak.
Yirmi beş sene sonra bu kampüste hoca olacağım.
Dedem ölecek.
Amcam ölecek.
Babam ölecek.
Ev satılacak.
Ben kampüse giderken ve kampüsten dönerken günde iki defa gözüm dedemin

evine ilişmesin diye kendimi sıkacağım.
Dalgınlığıma gelince ansızın o resme yakalanacağım.
O yeşil ev, gene o yeşil ev.
O bahçe solmuş ve küçülmüş ama o bahçe, gene o bahçe.
O kayısı ağacı, gene o kayısı ağacı.
Okula her gidişimde gözümün o eve takılmasından korkarken...
Böyle böyle gidip gelirken...
Bir sabah anısızın tak! tak! tak!
Bağrıma ikinci çiviyi çaktılar.
Gözüm o eve ilişti: Evi yıkmışlar!
Evin yan eve bitişik duvarı duruyor.
O duvarda dedemin hacdan getirdiği büyük saati asılıydı.
Amcamın beni astığı kanca da bu duvardaydı.
Bu odada abimle biz kalırdık.
Bu oda bizim odamızdı.
Kışın ise oturma odamız olurdu.
Sol köşede bir kuzine soba olurdu.
Bu çivi, dedemin saatinin çivisiydi.

Arabamı yolun kenarına bırakıp eve doğru yürüdüm.
Bahçeye doğru yürüdüm.
Acılara, anılara, sevinçlere doğru yürüdüm.
Bunda acılı bir lezzet bularak.
Bundan tuhaf bir korku ve haz duyarak.
O eve, o bahçeye.
Yalnızca duvarı kalmış o büyük odaya girdim.
Satıldıktan sonra senelerce metruk halde beklemiş bu ev sonunda yıkılmış.
Elimi oraya doğru uzattım.
Orada bir çivi izi bulmak üzere.
Bir çivi yuvası bulmak üzere elimi oraya uzattım.
Aradığım tam da oradaydı.
Belki kırk sene önce amcamın beni kemerimden astığı yerdi burası.
Dedemin hacdan gelen saatinin asıldığı yer.
Dedim ya, yüreğime üç çivi çaktılar.

Bu da ikincisidir.

Üçüncü çivi de bir Nisan sabahına rastlar.
Annemin öksürükleri için gitmiştik oraya.
Doktor annemi üç dakika muayene etti. Evraklarını inceledi.
Teyzem onu dışarı çıkardı.
Doktor, sekreteri ve ben baş başa kaldık.
Dünyanın bütün büyük olaylarını, hiçbir şey olmuyormuş gibi anlatan yönetmenlere eskiden beri tutkunumdur.
Neden böyle yaptıklarını anlamam çok acı oldu.
Bedelini fena ödedim.
Doktor sigarasından bir fırt çekerek, "Siz nesi oluyorsunuz?" dedi.
Kapının önünde en az yirmi kişi vardı.
Sekreterin önünde en az elli dosya.
Oğluyum, dedim.
"Annenizin en fazla üç haftası var," dedi.
"Nisan'ı çıkaramaz!"
Ayağa kalktı.
Bir keser aldı.
Dudaklarına kıstırdığı çivileri.
Tak! Tak! Tak!
Göğsüme çaktı!
Yenilgiyi, böyle bir yenilgiyi bir kerede kabul edemezdim.
Boğazıma biriken yumruya rağmen, "Bir şeyler yapılamaz mı?" dedim.
Güldü. "Hayır..." dedi.
Diğer hastaya geçmek için sabırsızlanıyordu.
Bana bakmıyordu.
Gözleri masasına kilitlenmişti.
Annemi öldürdüm.
Gömdüm.
Seneler geçti.
Mezarına gittim.
Dua ettim.
Herkesin annesi ölür.
Sen kırk yaşındasın Apo!

Ne var bunda?
Annen de ölmesin mi?

Doktorun odasından annemin odasına gidip de kadıncağızı soru soran gözlerle beni takip ederken görünce gülümsedim.
Annem hâlâ aramızdaydı. Buna inanamıyordum.
Yatağının altındaki dolabın içine evrakları koyarken, "Doktor yarın koğuşa uğrayacakmış anne, şimdilik bir şey yok," dedim.
Yalan söylediğimi anladı.
Bana bakmayarak "Tamam oğlum," dedi.
Her şeyi biliyor gibiydi.

Ertesi akşam annemin odasının önünde dikiliyordum.
Teyzemle sohbet ediyorlardı.
Benden haberleri yoktu.
Derken annemin, içinde Haziran ayı geçen bir cümle kurduğunu işittim.
Ilgın diyordu, kaplıcalar, diyordu, iyileşince... diyordu.
İçimde bin orduyu öldürecek bir zehir taşıyordum: Onun Haziran ayına çıkmayacağını bilen tek kişi bendim.
Elimdeki su bardağı koridora yuvarlandı.
Ben merdivenlerden yuvarlandım.
Kendime geldiğimde göğsüme bastıran parmaklarım kan içindeydi.

Yüreğime üç çivi çaktılar İbrahim abi.
Üçü de Nisan ayına rastlar.
"Benim de çocuklarım var!" Tak!
"Abdullah saat kaç?!" Tak!
"Haziran'da Ilgın'a, kaplıcalara gidelim!" Tak!
Tak tak tak!
Bu gönül rahat bulmayacak!

(Abdullah Harmancı / *Behçet Bey Neden Gülümsedi?* / Kitabından /İz Yayıncılık)

YEŞİLİ SOLMUŞ PERDE

Betül Ok

Rüzgâr tahta kapının kilidini tıngırdatırken, kıvırcık sarı tüyleri kabarmış köpek kapının kıyısında yatmakta iken, orta meydandaki çeşmeden su tık tık diye damlar iken, ahırdaki kahverengi atın siyah kuyruğu bir sağa bir sola sallanır iken, beşikteki bebeğin yüzüne kara sinekler konar iken, toprak türlü böcek ve hayvan ile kaynar kaynar kaynar iken, ezanı okumak üzere minareye çıkan…

Hava yarı aydınlanmaya başlıyor. Sabah ezanından önce…

Düşünüyorsun…

Yaratılmışların dertlerinden yaratıcıya sığınırken kendini hep aynı acının kollarında buluyorsun. Buraya geleli ne kadar oldu? Yaşlanmış bu yüzlere merhametle bakalı kaç gün? Caminin kapı kilidini kaç defa açtın bilmiyorsun? Kaç defa soğuk kış sabahları, belki günahlarına kefaret olur diye, kar yağarken avlusunda, buz gibi suyun dokunduğu uzuvlarınla, tam bir abdest aldın? Niyet ettin önce, Allah rızası için. Sonra ellerini yıkamaya başladın. Üç defa sünnettir dedin. İçinin ateşini söndürsün diye üçten fazla yapmak istedin. O sırada hemen peygamberi hatırladın. Sonra ağzına su verdin. Dilim küfre bulanmasın Rabbim dedin. Sonra burnuna. Her nefeste Allah bir dedin. Sonra yüzün, daha önemlisi gözlerin. Harama bakmasın Rabbim dedin. Yüzüm hep senden yana, senden olana çevrilsin dedin. Kolların sonra, dirseklerine kadar. Sonra başını mesh ettin, kulakların ve ensen. En son ayakların. Topuklarla beraber. Allah'ım dedin: senin sevdiğin yerlere götürsün beni. Kalbimi dinin üzere sabit kılsın. Şaşırtmasın dedin.

İçin kaç defa bu abdesti kabul etti? Nefsin kaç defa seni yanılttı? Bu sırada titrerken caminin karşısındaki eve göz ucu ile kaç defa baktın? Yeşili solmuş perdelerin örttüğü mavi pencereli eve? Kaç defa biriktirdin aşk ile umudu birlikte. Allah'ım bu aşk beni sana yaklaştırsın diye kaç defa yalvardın? Birçok defa. Aynı şeyi tekrarladın. Caminin kapı kilidini açtın.

Yaşıyorsun…

Besmele çekiyorsun. Kapıdan içeri giriyorsun. İçin henüz dupduru sanıyorsun. Işıklar etrafı aydınlatıyor. Üst kata göz atıp geliyorsun. Birkaç dakika sonra köyden hacı emmiler geliyor, onları tebessümle karşılıyorsun.

Gözünde çapak ile uzun kirpikli Mehmet de geliyor. Uyku ile uyanıklık arasında. İçinde kırmızısı solmuş bir penye, onun üzerinde lacivert zikzak desenli sarı bir süveter. Ayaklarında patik. Pantolon mu eşofman mı belli olmayan bir şey giymiş. Saçları dümdüz. Kestane rengi. Gözlerinin rengini biliyorsun. Açık kahverengi. Güneşli havalarda ela oluyor. Yanakları topluca. Dişleri bakımsız. Yanağının sağ tarafında hafif beyaz bir leke var. Yere bakıyor. Hafifçe sallanıyor. Mehmet diye sesleniyorsun. Mehmet, üşüyor musun? Dedesi elinden tutmuş, tebessüm ediyor. Mehmet sana ses vermiyor. Mehmet oğlum! diyorsun. Oğlum kelimesinin son harfi içine ok gibi saplanıyor, yutkunuyorsun. İçin doluyor. Mehmet konuşmuyor. Cemaat toplanıyor. Mehmet tam arkanda. İki yanında melekler ile. En çok onun yerinde olmak istiyorsun. O sıra aklına yeşili solmuş perdeli ev ve içindeki kız geliyor. Şeytan gönlüne girmeye, hedefini şaşırtmaya başlıyor. Kızın babası o sırada namaza yetişip, arkanda kıyam için bekliyor. Namaza duruyorsunuz. Okuyorsun. Okuyor, okudukça hüzünleniyorsun. İyi bir insansın. Herkes de böyle biliyor ama içim diyorsun. Utanıyorsun. Günahkâr rüyalarından, düşlerinden, sevgi denilen o şeyin ilmik ilmik içine ağ örmesinden, elinden, dilinden yanlış bir şey çıkmasından. Utanıyorsun. Böyle alışmışsın. Korkarak, merhamet edip, merhamet duyarak. Ama yalnızsın. Namaz bitsin istiyorsun birden. Bitsin... Herkes gitsin. Ama belki Mehmet kalabilir diyorsun. Bunları düşünürken namaz bitiyor. Cemaat Allah kabul etsin deyip dışarı çıkıyor. Allah kabul ediyor mu bilmiyorsun. Orada kalmak için bahaneler uyduruyorsun. Sonunda camide yalnız kalıyorsun. Bu arada Mehmet de gidiyor. Onun gidişi içini biraz sızlatıyor ama bir şey demiyorsun. Halılara bakıyorsun, sonra avizelere, sonra minbere, sonra duvardaki çini işlemelere. Derin bir nefes çekiyorsun. Öyle derin ki ciğerinin bütün duvarlarını kaplıyor. Off diye boşaltıyorsun. Ayakların buz gibi. Ellerin de. Çocukluktan beri ısınmaz bilirsin.

Diz çöküyorsun. Ellerin dizlerinin üzerinde. Ağlamaya başlıyorsun. Kafanı yere eğip. Gözlerinden yaşlar tane tane süzülüyor. Sıcacık akıyorlar. Dudaklarından içeri girenler ağzında bir tat bırakıyor. Sessiz ağlıyorsun. Çocukken ki gibi. Bazen elinin tersi ile bazen kazağının kolu ile siliyorsun onları. Caminin koyu yeşil halılarındaki kırmızı desenlere gözün kayıyor. Yuvarlaklar var. Kırmızı renkli yuvarlakların içinde siyah noktalar, siyah noktaların kenarında aynı renk haleler. Hâlâ ağlıyorsun. Kimse yok. Yalnızsın. Rabbim diyorsun Rabbim bana yardım eyle. Kalpler senin elindedir Rabbim, kalbimi mutmain eyle diyorsun. Ağlıyorsun. Utanıyorsun. Hep böyle yapıyorsun. Gözlerinin beyazı kıpkırmızı. Gören olsa ne derim diyorsun. İmam aşka gelmiş, bizim köyün imamı sizin köyün imamından daha imanlı derler diye korkuyorsun. İmam ve iman ritmik geliyor söylerken. Sonra aklına ya birisi anlarsa diye bir soru, kalbine bir şüphe, vesvese geliyor. Şeytan yakanı bırakmıyor. Anlayacaklar diye ödün kopuyor. Kimse anlamasın istiyorsun.

Sakinleşince, abdest aldığın yerde yüzünü yıkayıp yine aynı şeyi yapıyorsun. Yeşili solmuş perdeli, mavi pencereli o eve küçük bir bakış atıyorsun. Bu kez boş değil. Vakit geçmiş olacak ki onu kapıda görüyorsun. Başını yere eğiyorsun. Gözlerinde bir yanma. Kalbinde göğünü kaybetmiş bir kuş... Hızla uzaklaşacakken seslenişini duyuyorsun. Mehmet, babana inekleri çıkarırken yardım et oğlum diyor...

Oğlum diyor...

(Betül Ok / *Olmayan Şeyler Yüzünden* / Kitabından / Hece Yayınları)

DENİZİN DİBİNDE VAR BİR...

Hâle Sert

Yeryüzünden çekileli çok olmuştu.

Bir balığın karnına mı saklanmıştı?

Ne yapıp edip onunla karşılaşmalıydı.

Hayrete düşmeliydi.

Sekiz kollu bir ahtapot olsa hayret, sarılsa, sıksa.

Bıraktığında onavarılsa.

Öğle üzeri. Hoş bir maviliğe tekneyle açılıyoruz. Yüreğim sımsıkı kapalı bir istiridye, yıllardır içimde büyüttüğüm bir top heyecan artık kabuğundan çıkmak istiyor. Güneşin alnında terliyor, daha suya inmeden dalgıç elbiselerimin içinde sırılsıklam oluyorum.

Haydi, diyor dalgıçlar, şimdi yavaş yavaş suya bırakıyoruz kendimizi, tıpkı daha önce sana öğrettiğimiz gibi. Ayaklarımdan başıma kadar dalga dalga yükselen bir heyecan sarıyor bedenimi. Muhtemel aksiliklerden, tersliklerden ya da vurgun yemekten âzâde bir coşku.

Hayatın dümdüzlüğünü, bütün köşe bucağı aydınlatan güneşi, apaçık denizi ardımda bırakacağım. Aradığım, güneşin değemediği bir yerlerde saklanmış olmalı. Sıcağının yakamadığı bir evrende. Yüzyıllardır su ile sıcağın savaşımında, buharlaşa buharlaşa direnen savaşçının gizlediği bir kuytuda.

Daha suya girer girmez üzerimdeki kalın, yakıcı örtüyü sıyırıp alıyor serinlik. Denizin ilk düzeyi, bende aradığını bulabilmen için bütün örtülerinden tek tek soyunacaksın, çırılçıplak bir öz olarak geleceksin diyor. Baktığında içi görünen saydam melek balıkları gibi.

Yüklerimin en ağırını bıraktığımı sanıyorum. İki mihmandar ile yavaş yavaş aşağı iniyoruz. Dalgıçlardan biri beklemediğim bir hareketle, elindeki yumurtayı avucunun içinde kırıveriyor. Farklı farklı balıklar anında suyun içinde salınan sarılığa ve çiğ kokuya üşüşüyor. Bu bir işaret fişeği. Bak bunlardan binlercesi var aşağıda, demek istiyor.

Yalan söylüyorsun, sen hiç suyun altına dalmadın, nasıl da görmüş gibi anlatıyorsun?

Evet renk renk, küçüklü büyüklü balık sürülerini göreceğim. Mercanları, deniz kestanelerini, adını bile bilmediğim çeşit çeşit canlıyı. Bunları mı merak ediyorum? Şaşırtacak mı denizin dünyası beni?

Denize dalmayı çok ama çok istemiş olmak, onu aşkla istemek yazmaya yeter mi sanıyorsun?

İndikçe serinlik artıyor, tek tek kabuklarımdan soyunuyorum. Suyun hediye ettiği sakinlik, dinginlik ve huzur elbiselerini giyiniyorum. Küçük kara balık sürülerinin ve zarganaların oluşturduğu bir anafora denk geliyoruz. Balıkların dönüşü tanıdık geliyor.

Dalgıçlar parmak işaretleriyle her şey yolunda mı diye sordular. Sıkıntı yok dedim başımla ve ellerimle. Daha aşağıya dediler, uysallıkla takip ettim.

Teknedeki heyecanım geldi aklıma. Yüreğimin kalın ama yer yer toprağı dökülmüş duvarlarını açma zamanının geldiğini düşündüm.

Üzeri yeşil yosunlarla, turunculu, sarılı, kırmızılı deniz bitkileriyle kaplı kayalıkların yanından geçiyoruz. Bir deniz ormanı. Bu kalabalık peyzajın arkasından büyük, benekli bir vatoz beliriyor. Benim krallığımda ne arıyorsunuz der gibi salınıyor. Kusura bakma rahatsız etmek istemezdim, ben bir sırrı arıyorum, belki senin ormanındadır. Sırra ulaşmak istiyorsan, biraz daha arınmalısın. İçimizdeki kirlerin ağırlığından daha derinlere inemiyoruz. Bak benim işim gücüm temizlik yapmak, buna rağmen bu aşamada kaldım. Bulunduğum yerde olanı biteni kanıksadığımdan hayretimi de artıramıyorum.

Suyun altına kör bir kalple dalandan daha mı hayırlı senin tavrın, hangisi daha gerçek?

Peki nasıl temizlenecektim? En büyük günahımdan mı en küçüğünden mi başlamalıydım arınmaya? Su, henüz yüzeye daha yakınken çekip çıkarmamış mıydı kirli elbiselerimi üzerimden? Daha içlere nüfuz etmesi gerekiyor galiba suyun. Yüreğimin duvarlarına minik su kanalları açmalıyım. Tuzlu su kanallardan girmeli, gedikler açmalı, duvarları yıkmalı sonra yüreğimi yıkamalı, yumalı.

"Neden bu denli gizlisin? Sana ulaşmak neden bu kadar zor ve zahmetli?" diye bağırdım. Şiddeti öyle yüksekti ki sesimin; akciğerlerim, beynim ve tüm damarlarım çatlayacak sandım.

Bu sırada, yüreğimin çeperlerinde açtığım oyuklardan yolunu bulan suyu hissetmeye başladım. İçim serinlemeye başladı.

Gittikçe daha da derine iniyorduk, denizin altında kaçıncı metredeydik bilmiyordum. İlk dalışlarda belirli bir mesafeye kadar gidildiğini söylemişlerdi ama sanki biz o sınırı çoktan aşmıştık. Dalgıçlar, bendeki rahatlığı ve isteği gördüklerinden, kontrollü şekilde ilerlememizi sakıncalı bulmamışlardı muhtemelen.

Kişi hayal kurmakta özgürdür, rüyasında kaybolmakta da. Ya senin bu yaptığına ne demeli? Bunu hangi yasa kabul eder?

Geldiğimiz bu katmanda, güneş elini eteğini iyice çekmişti. Deniz yıldızlarının ışığı yetiyor da artıyordu. İki büyük kılıç balığının mırıldanmalarını duyuyordum. Deniz yıldızlarının sarı sıcak ışığı, kılıç balıklarının şarkıları hayretimi artırmıştı.

Su duvarları yıkıp geçmiş, göğsüme dolmuştu, çalkalana çalkalana yıkanıyordu sinem. Hayret diyordum. Hayret.

O sıra göğsüm öyle temizlendi öyle ferahladı ve genişledi ki gümüş balıkları, istiridyeler doldu içime. Balıklar şarkılarını söyleyip gittiler. İstiridyeler incilerini bırakıp, eridiler. Sekiz kollu bir ahtapot doldu içime sonra. Ahtapot beynimi, kalbimi, akciğerlerimi, nefes borumu, midemi, bağırsaklarımı, kaburgalarımı sıktı sıktı. Kollarını gevşettiğinde, düşürdüğüm kumları gördüm aşağıda, çöpçü balıklarının ağızlarına alıp alıp çıkardığı. "Hubb" "hubb" diye mırıldanıyorlardı balıklar.

Bir ameliyattan çıkmış gibiyim. Bir rüyadan uyanmış gibi. Daha üzerimdeki sersemliği atamamışken bir dip akıntısının cezbesine kapılıyorum. Akıntı alıyor beni aşağılara çekiyor. İlk defa bir korku kaplıyor içimi.

Diğer dalgıçlar görüş alanımdan çıkalı çok olmuştu. Denizin dibinde, insanların yasalarının ve hükümlerinin geçmediği bir evrende, yalnız yapayalnızdım. Kalbim yerinden çıkacakmış gibi atıyordu. Bu tüp ne kadar daha idare edecekti? Zehirli bir canlı çıksa karşıma ne yapacaktım? İçim terliyordu.

Kişi kendi kurduğu yalana inanır en çok, sonra da ardına bakmadan kaçmak ister.

Çaresizliğim bir kurtarıcıya malum olmalıydı. Uzaktan bana doğru gelen karaltı cevabım gibiydi. Yaklaştıkça simsiyah bir balık olduğunu anladım. Adı Sevda'ymış, birlikte yüzmeye başladık.

Sevda balığıyla karşılaştıysan, uyduruyor olamazsın. Onu rüyasında gördüğünü ya da hayal edebildiğini iddia edenler yalan söylerler.

Bütün tedirginliklerimden ve bağlarımdan çözüldüğümü hissediyordum. Kendimi tamamen suya ve balığa teslim etmiştim. Balık bana bir şey öğretmeye çalışıyordu.

Dönmeye başladım. Döndükçe şaşkınlığım artıyordu. "Neredesin" diye diye kendi çevremde bir anafor meydana getiriyordum. Dünyanın seslerinin bitmesine ramak kalan bu yerde, bir tek içimden dışıma taşan "neredesin" yankılanıyordu. Bütün zihnim ve beden dilimle bu soruyu soruyordum.

Dönerken maskem, üzerimdeki kıyafetim, dalgıç tüpüm tek tek savruldular. Karanlık bir dehlizde salınıyordum.

Ruhum sudan geçmişti. Şimdi topraktan geçmeye mecali kalmış mıydı? Aradığımı bulmuş muydum? Bu yolculuk gerçek miydi?

Misk geyiği, kendi koku bezlerinden gelen miskin rahatlatıcı kokusunu koklar. Ancak kaynağı fark edemediğinden, genç geyik bu kokunun kaynağını bulmak için ormanın içinde çılgınca koşar ve aslında her zaman kendi içinde bulunanı aramak uğruna bir kayanın kenarından ölüme atlar.

(Hâle Sert / *Çocukça Bir Direniş* /Kitabından/ Hece Yayınları)

roman

Fatıma Ertürk

2019 YILI ROMANLARINDAN

Fatıma Ertürk

2019 yılı roman açısından verimli bir yıl olmuştur. Edebiyatımızda kendine sağlam bir yer edinen Mario Levi, *Bir Cuma Rüzgârı: Kadıköy (Gördüklerimiz Göremediklerimiz-1-)* romanıyla kendine has üslubunu devam ettirmiştir. Murat Gülsoy, Ve Ateş Bizi Tüketiyor romanıyla arayışı romanının temeline koymuş, roman boyunca gerçek ile gerçek dışı arasındaki sınırı belirsizleştirmiştir. Bu yılın arayış romanlarından birisi de Onur Orhan'ın Yusuf'u Bulmak adlı romanıdır. *Yusuf'u Bulmak* romanıyla Onur Orhan adeta çok sesli bir koro yaratmıştır. Ayrıca bu eser 2019-2020 sezonunda Moda Sahnesi'nde sahnelenecektir. Barış Bıçakçı ise *Tarihî Kırıntılar* adlı romanıyla yine bir arayış hikâyesiyle karşımıza çıkmaktadır. Oya Baydar önceki romanlarından olan *Çöplüğün Generali*'nde olduğu gibi bu yıl yayımladığı *Köpekli Çocuklar Gecesi* romanında da distopik bir dünya kurgulamıştır. Distopik dünya Yüce *Zerey'in Mima* adlı romanında da karşımıza çıkmaktadır. Hasan Ali Toptaş ise *Beni Kör Kuyularda* adlı romanında seyirlik bir toplumun manzarasını konu etmiştir. Kemal Varol, *Âşıklar Bayramı* romanıyla baba-oğul hesaplaşmasını bir yol hikâyesi üzerinden kurgulamıştır. Çağımızın dijital yaşamının edebî eserlerimize girmesini Çağnam Erkmen'in Yıldızfer romanında görmekteyiz. Günümüz sosyal medyasında yarattığımız kimlikler üzerine eğilen roman bu yönüyle çağın yaşantısına ışık tutmaktadır. Teknik oyunlarıyla dikkat çeken Attilâ Şenkon'un *Yalan Satıcısı* romanı ise postmodern romanlarımız arasında kendine bir yer edinmiştir. *Hüsn ü Aşk*'ın merkezinde ilerleyen Rüyet romanıyla Derviş Zaim, sinemanın yanı sıra edebiyatta da kendinden söz ettirecek gibidir. Hasan Gören de Schliemann vakasından başlattığı Türkiye'deki hazinelerin yurtdışına kaçırılması olayını entrikkurguda devam ettirerek okuru merak ettiren *Altı Yaprak Üstü Bulut* romanını yazmıştır. *Hanene Ay Doğacak* adlı hikâye kitabıyla adından söz ettirmeye başlayan Şebnem İşigüzelise *İyilik* romanıyla 2019 yılı roman yazarları arasında yerini almıştır. Yılın politik edebiyatı içerisinde ele alabileceğimiz *Bir Dava* romanını da Ayhan Geçgin yazmıştır. Bu anlamda Abidin Parıltı'nın *Koz* romanıyla da arka plandaki siyasi olayların atmosferinde gündelik hayatları görmekteyiz. *Bir Taşra Köpeği* ile Akın Aksu canlı anlatımıyla bu yılın dikkat çekici romanlarından birini ortaya koymuştur. Görüldüğü gibi 2019 yılı romanları hem içerik açısından hem de teknik bakımından oldukça zengindir. Bu

yazının içerisinde elbette yayımlanan bütün romanların ele alınması mümkün değildir. Bu yüzden üslup, içerik ve biçim açısından zenginlik içeren bir seçme yapılmaya çalışılmıştır. Bu yazıda toplam on altı romanın tanıtımı yapılarak 2019 yılının panoraması çizilmeye çalışılacaktır. Yayımlanma tarihlerine göre ele aldığımız romanlar aşağıdaki gibidir:

Bir Taşra Köpeği -Akın Aksu

Nuri Bilge Ceylan'ın *Ahlat Ağacı* filmine ilham veren bu roman, Çanakkale'nin küçük bir yerinde yaşayan insanların geçim dertlerini ve çıkar çatışmalarını ele alır. İsmini bilmediğimiz anlatıcı küçük kentte dolaştıkça oradaki olaylara şahit oluruz. Üniversiteden yeni mezun olan anlatıcı, kirasını ödeyebilmek için emlakçının, tuvaletçinin yanında, bir ara da yerel gazetede çalışmaya başlayan birisidir. Romanda akademiye mensup olan Berhan Hoca ve Levent Hoca, imam Mehmet Hoca, Halkevci ve orada yaşayan esnaf ile halkın diyalogları çok canlı bir üslupla aktarılmıştır. Romana başlığını veren köpek, sadece üç yerde karşımıza çıkmaktadır. Anlatıcı bu köpeğin gözlerinde, hiçbir insanda görmediği güçlü bir anlam görür. Diyebiliriz ki köpek haricinde hiçbir karakter -anlatıcı dahil- okurda olumlu bir izlenim yaratmaz. Termik santral kurulmaması için direnen köylülere destek veren Berhan Hoca'nın başka yüzlerini görürüz. Bienal ve sergi açmak için uğraşan Levent Hoca'nın hakkında diğer karakterlerin söyledikleri ona da sempatiyle bakmamızı engeller. İmam olan Mehmet Hoca'nın hem tasvirinde hem de diğer insanlara olan tavrında bu olumsuzluk devam ettirilir. Romanda sokak dili çok canlı yansıtılmıştır, demiştik. Bunun yanı sıra özellikle Yumurtacı, Halkevci, Müzeci ve anlatıcı arasında geçen sahnelerdeki entelektüel diyalog okuru doyurucu niteliktedir. Schönberg, Bataille, Jung veSchopenhauer'dan ve insanların dine tutunma ihtiyacından bahsedilen bu bölümler romana dikkate değer bir yön katmıştır. Alptekin adlı karakterin yerel gazeteye yazdığı yazı adeta romanın bitişini haber vermektedir. Bütün karakterlerin çözülmeleriyle sonlanan roman, anlatıcının çarpıcı kayıtsızlığıyla son bularak taşranın ve hatta büyük ölçekte insanlığın duyarsızlığını gözler önüne sermektedir.

Yalan Satıcısı-Attilâ Şenkon

Attilâ Şenkon'un romanı özellikle teknik açıdan yenilikler içermesi bakımından dikkat çekicidir. Roman, Işık Şensoy adlı erkek anlatıcının Ankara'da Kıtır adlı bir barda yazdığı romanı konu edinmektedir. Roman boyunca romanın nasıl yazıldığına şahit olduğumuz için üstkurmaca tekniğinin kullanıldığını söyleyebiliriz. Anlatıcı, masasının boş görünmesine rağmen aslında dolu olduğunu söyler. Romanın en dikkat çekici yönlerinden biri de budur. Karakterler yazarın masasına gelip oturur ve onunla sohbet eder. Hatta Pepuk ve Zinar adlı karakterler romandan çıkarıldıkları için yazarlarına

isyan eder. Bunun gibi rasyonaliteye aykırı ihlaller, "ontolojik metalepsis" olarak adlandırılmaktadır. Roman boyunca kurmaca karakterlerin, gerçek dünyadaki yazarlarıyla yaptıkları sohbetleri okuruz. Hâlbuki okuduğumuz bölümler, yazarın yazdığı romandan bölümlerdir. Sağkız adlı karakter, Işık'ı tanıtırken "Bir romanını da bugünlerde burada yazıyor." diyerek kendilerinin de içinde bulunduğu roman hakkında bilgi vermiş olur. Romanın temelini oluşturan bu yapı, teknik açıdan yazarın metninde yaptığı oyunları göstermektedir. Romanın başlığının Yalan Satıcısı olmasının sebebi, Işık'ın küçükken izlemediği filmler hakkında uydurduğu senaryolardan kaynaklanır. Filmi izleyen arkadaşı, filmin onun anlattığı gibi olmadığını fark edince ona "yalan satıcısı" demiştir. Mekân ismi olarak Kıtır'ın seçilmesi ise romanın ismi açısından önemlidir. Metinde kelimenin anlamlarından birinin de "yalan" olduğu belirtilir.

Romanda arka fonda siyasi olaylara sık sık göndermeler yapılır. Cumartesi Anneleri, Turgut Özal döneminde ithalatın artması, kredi kartlarının hayatımıza girmesi, pek çok küçük işletmenin aniden yükselişi, 2001 kriziyle bu şirketlerin çoğunun batması, zamanının cumhurbaşkanının başbakana anayasa fırlatması, Ergenekon soruşturmaları, Tekel işçilerinin mitingleri ve Gezi Parkı eylemleri özellikle Hayri'nin anlattığı bölümlerde sık sık işlenmektedir. Berna karakteri üzerinden kalburüstü kesimin ülkenin siyasi durumuna karşı kayıtsızlığı verilmiştir. Romanda Işık'ın yanısıra Sağkız, Hayri, Arif ve Suzan'ın anlattıklarını da okuruz. Bahsettiğimiz diğer karakterler, Işık'ın yazdığı romanının karakterleridir. Roman özellikle teknik şaşırtıcılığıyla dikkat çekicidir.

Âşıklar Bayramı-Kemal Varol

Şair yönüyle edebiyatımızda adından bahsettiren Kemal Varol'un tasvir gücünün bu romanda etkili olduğunu görmekteyiz. Roman, kırklı yaşlarında olan Yusuf'un neredeyse yirmi beş yıldır görüşmediği babasının bir gece gelmesiyle başlar. Babası Heves Ali yıllardır elinde üç telli bağlamasıyla ömrünü yollarda geçiren bir âşıktır. Özellikle Heves Ali'nin tasvirinin yapıldığı bölümlerde yazarın tasvir gücünü görürüz. Prostat kanseri sebebiyle ömrünün sonuna geldiğini hisseden Heves Ali, Kars'ta gerçekleşecek olan âşıklar bayramına gitmek ister. Oraya giderken de oğlunun evine uğrar. Oğlu babasının Diyarbakır'dan Kars'a otobüsle yolculuk yapmasına gönlü el vermediği için onu kendi arabasıyla götürür. İşte bu noktada hem gerçek anlamıyla hem de mecazi anlamda bir yol hikâyesi okuruz. Bu yolculukta baba ile oğulun yıllar sonra gerçekleşen yüzleşmesini görürüz. İlk etapta aralarında hiç konuşulmayan mevzular yolculuğun ve romanın sonunda konuşulur. Bu anlamıyla roman, Kemal Varol'un şiirlerinde de rastladığımız temel konulardan olan baba-oğul meselesini ele alır. Roman boyunca aynı zamanda

baba ile oğlunun benzeşen yönlerini de görürüz. Yusuf da babası gibi açıklama yapmaksızın Aylin ve Yıldız'ı terk etmiştir. Bu yolculukta Yusuf, bu yönüyle de yüzleşir.

Roman âşıklar bayramına giden Heves Ali'ye uygun bir atmosfer yaratmak amacıyla yer yer türkü ve deyişler de içerir. Ayrıca günümüz yaşantısının ögelerinden mektup yazmak yerine mail göndermek ve babasıyla çektiği fotoğrafı sosyal medya hesaplarına yüklemeyi de görürüz. Yusuf'un hoşlandığı hemşireyi sosyal medyadan ekleme sahnelerinin özellikle romana alınması da günümüz hayatının ayırt edici yönlerinin romanlara olan yansımasını gösterir. Babasının bıyığından dolayı Alevi olduğunu düşünüp arabaya almamaları üzerinden ülkedeki temel sorunlara da romanda kısaca değinilmiştir. Genel olarak olaylardan ziyade baba-oğul arasındaki çatışmalara odaklanan bir romandır. Romanda ahlat ağacının tuhaflığından ve yalnızlığından bahsedilir. Bu yönüyle Nuri Bilge Ceylan'ın *Ahlat Ağacı* filmine gönderme yapıldığını görmekteyiz. Ayrıca yazar, "Küfran" şiirinin şairi diyerek benzer konuyu işleyen kendi şiirine de romandan bir gönderme yapmıştır.

Yusuf'u Bulmak-Onur Orhan

Üslubu açısından 2019 yılında yayımlanan romanlar arasında dikkat çekici olan bu roman, bir anda ortadan kaybolan Yusuf hakkındaki soruşturmalardan oluşur. Roman boyunca kim olduğunu ve neden aradığını bilmediğimiz, hatta hiç sesini duymadığımız birisi 33 karaktere Yusuf'u sorar. Onlar da Yusuf'la hayatlarının kesiştiği noktaları anlatır. Her karakterde Yusuf'un bir başka yönünü görürüz. Bu da romanı çoksesli yapar. Romanda monolojik söylemin aksine diyalojik söylemin var olduğunu görmekteyiz. Bu da Bakhtin'in"heter oglassia"kavramına denk gelir. Romandaki birbirinden farklı hayatlar süren karakterler, kendi üsluplarıyla konuşmuştur. Köylü üslubu, argo ifadelerle dolu olan bıçkın karakterler, pavyonda çalışan kadınlar, dindar kişiler... Bu üsluplar yine Bakhtinci anlamda romanda karnavelesk bir dil yaratmıştır. Peki, Yusuf nasıl birisidir? Romanda okur bunun cevabını bulabilecek midir? Çokseslilliğin hâkim olduğu bu romanda tek bir cevaba ulaşılması mümkün değildir. Okur daha ilk sayfalarda fark eder ki, konuşan karakterler, Yusuf'u anlatırken bir parça da kendilerini anlatırlar. Romanın ilk bölümünde Kör Şefik, Yusuf'un kim olduğu sorusuna "Aynada ne görüyorsan odur. Çünkü insan bir başkasının hikâyesini tamamlar." der. Bir başka deyişle özne, öteki üzerinden tanımlanır. Ancak biz bütün ötekileri dinlediğimiz halde Yusuf'u anlayıp, bulabilecek miyiz yoksa bu hep süregidecek olan bir döngü mü olacak?

Romanda okur, klasik Yusuf kıssası beklerken bambaşka bir dünyayla karşılaşır. Her daim masum ve temiz olan Yusuf bu romanda büyük değişimler yaşar. Bir dönem cilt cilt kitaplar okuyan, kıssadaki gibi kendisine rüyalar malûm olan Yusuf, bu romanda pavyondaki şarkıcıyla dost hayatı

yaşayan, cinsel arzularını dizginlemeyi bırakın, uçta deneyimler yaşayan bir karakterdir de aynı zamanda. Postmodern eserlerde sıklıkla karşılaştığımız gibi yüce olanın itibarsızlaştırılması ve alaşağı edilmesi söz konusudur.Yazar bunu, Terry Eagleton'ın ifadeleriyle söyleyecek olursak, sarsma estetiğiyle yapar. Kullandığı argo ifadelerin, bu kadar yüce olan bir kıssanın gölgesinde olması romanın çarpıcı yönlerinden biridir. Roman, özellikle üslubuyla yılın dikkat çekici romanlarından biri olmuştur.

Mima-Yüce Zerey

Distopik bir dünya düzeninden bahsedilenromanda 2020'den 2040 yılına kadar Mima'da yaşanan olayları okuruz. Mima aslında insanlığın gidişatını düzeltmek için ütopya olarak kurulmuş bir şehirdir. Fakat Karl Popper'ın vurguladığı gibi toplum mühendisliğine soyunan ve mükemmel düzen yaratma amacında olan ütopyalar bir süre sonra kaçınılmaz olarak totalitarizme yol açar. Mima'da da durum böyle olmuştur. Mima, insani duyguların hiçe sayıldığı, yüksek performansa dayalı olan, bu sürece ayak uyduramayanların Ekera adlı bölgeye sürüldükleri ve tabi oldukları işkencelerin işlendiği despot bir sisteme dönüşür. Roman boyunca bu sistemin çöküşünü okuruz. Distopyayı ütopyaya çevirecek bir düzen Reset adlı eşek maskeli bir hacker tarafından tesis edilmeye çalışılır. Ancak roman, satır aralarında yine aynı soruyu sorar: Ütopyalar mümkün müdür? Ayrıca roman boyunca ütopya ve distopyaların diyalektik özelliklerini görürüz. Her ütopya bir kesim için distopyadır; her distopya da bir kesim için ütopyadır.

Mima adlı distopik şehirde yaşanan bu olaylar, bir çerçeve anlatının içine yerleştirilmiştir. Çerçeve anlatıyı oluşturan düzlemde Ali ve Eva adlı iki çocuk bir oyun oynarlar. Bu oyun, herhangi bir eşyadan yola çıkarak hikâyeler anlatmaktır. Eva'nın bulduğu kutu dolayısıyla Ali, romanın bel kemiğini oluşturan Mima şehrinin hikâyesini anlatır. Roman, Spotify adlı müzik uygulamasının karekodlarını içermesi, her bölümün özetinin belli simgelerle resmedilmesi gibi orijinallikler içermektedir. Ayrıca pek çok yazar, şair ve teorisyenden yaptığı alıntılarla da roman fikrî bakımdan kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır.

Koz-Abidin Parıltı

Koz romanı, Azhar adlı karakterin ve çevresindekilerin "...Bin" şehrinde çatışmalar devam ederken sürdürmeye çalıştıkları hayatı konu edinir. Arka planda her akşam dokuz on beşte başlayan çatışmalar, sokağa çıkma yasakları, kimlik sorgulamaları, anadillerini konuşamayan insanlar ve işkenceler vardır. Bu anlamıyla romanı politik edebiyat bağlamında değerlendirebiliriz. Ancak roman salt bunlardan ibaret değildir. Odağa alınan nokta, sıradan insanların bu çatışmalar içinde günlük hayatlarını nasıl yaşadıklarıdır. Koz romanını

okurken akla Stendhal'ın şu sözü gelmektedir: "Bir yazın ürününde politika, bir konserin tam ortasında patlayan bir tabanca sesi gibi gürültülü ve kaba yine de insanın ilgilenmekten kaçınamayacağı bir şeydir." Koz romanı boyunca insanın kaçınamadığı bu politik durumu, bir fon olarak görürüz. O yüzden romanın temel meselelerinden biri savaş ortamında insanlar nasıl yaşar, sorusudur. Karakterler her şeye rağmen oyun oynamaya, düğünler yapmaya devam eder. Karşılaştıkları engelleri nasıl aşacakları konusunda çareler bulurlar. Bunun en ilginç örneklerinden biri de düğünlerinde anadilinde şarkılar çalınmasını isteyen Narin'in isteğine cevap olarak Azhar'ın bulduğu yöntemdir.

Azhar aslında hep "oyun"un dışında kalmış bir karakterdir. Küçükken futbol maçlarında hep kenarda beklemiştir. Arkadaşları dağa çıkarken o, korkusu ve çıkarları yüzünden dağa çıkmaktan vazgeçmiştir çünkü arkadaşları gittiğinde o, artık sahada olabilecektir. Ancak oyunun dışında olması ömrü boyunca devam edecek ve bu durum onu alkole sürükleyecektir. Azhar merkezinde okuduğumuz romanda çevresindekilerinin de hayatlarını görürüz. Dedikoducu Nebahat Teyze romana mizahi bir yön eklemiştir. Ancak mizahi rolü üstlenen bu karakter, romanın ilerleyen sayfalarındaki trajedinin başat ögelerinden biri olacaktır. Ayrıca romanda ajanlık yapmaya zorlanan Celil karakteri üzerinden ihanet nedir meselesi de işlenir. Roman boyunca çocukluk aşkı olan Mesude'nin akıbetini merak eden Azhar, romanın sonunda gelen çocukluk arkadaşı sayesinde her şeyi öğrenir. Azhar'la birlikte biz de şehirde ve dağda kalanların sonlarını öğreniriz. Bir yanda dağdaki mücadelede, ölürlerse kendileri için de ağıtlar yakılacağına ve adlarının dillerde dolaşacağına inanan karakterler, diğer yanda ise bu savaş ortamından kaçan insanlar vardır. Azhar'ın ıstırabını çektiği topraksızlık duygusu romanın sonlarında oldukça yoğun hissedilir.

Politik romanlar alegoriden oldukça fazla yararlanır. Romandaki kısaltılmış şehir isimleri de bunu yansıtır niteliktedir: "... Bin", "... Kin" ve "... Mir" şehirleri. ... Bin şehrinde sürekli işkence uygulayan polisler, masum şüpheliler ve mücadele için dağa çıkan gençler romanın omurgasını oluşturur. Ancak romanda yer yer sorulan şu soru okurun aklında bir soru işareti olarak kalır: Savaşı bitirmek için savaşı devam ettirmek ne kadar doğrudur?

Yıldızfer-Çağnam Erkmen

Günümüzde sosyal medyada yarattığımız farklı kimliklere odaklanan roman omurilik felçlisi olan, yürüyemeyen bir karakterin hayatını konu edinir. @tekerlekler ismiyle hesabı bulunan bu karakter normalde tezhip ve hat sanatıyla uğraşırken T adıyla anılan uygulamada bisiklet ile dünyadaki adaları dolaşıyormuş izlenimi yaratır. Yaşayamadığı, özlem duyduğu hissi, internette sahte bir kimlik yaratarak tatmin etmektedir. Bu sayede

yaşayamadığı cinselliğini tatmin etmeye çalışırken, anonim olmanın verdiği "özgürlükle" insanlarla istediği gibi iletişim kurar ve istediği zaman iletişimi keser. Ancak çocukluktan itibaren hayran olduğu Yıldızfer karşı dairesine taşınınca hayatında bazı şeyler değişmeye başlar. Romanda farklı kesimden insanların "elektrona sığışan suret"lerini görürüz. Anlatıcı, @mutfaktezgahim adıyla hesap açmış olan, evliliğinde mutlu olmayan bir kadınla da internet aracılığıyla ilişki kurar. Her türlü haksızlığın yanında olan ama bunu yaparken kendini gösterme hevesinde olan @EsraSunayKansu adlı kadınla bir türlü mesajlaşamaz. Romanda sanal dünyada olmasına rağmen belki de en gerçekçi şekilde kendini ve öfkesini ortaya koyan kişi, @paraplejikkiz adıyla hesap açan karakterdir. Motosiklet kazası geçirdikten sonra yürüyemeyen bu karakterin öfkesi, anlatıcının hayatını değiştirecek noktalardan biri olur. Bu olay ve sonrasında Yıldızfer'le yaşadıkları, anlatıcıyı kendi kimliğiyle yüzleştirmeye yarayacaktır. Sosyal medyanın getirdiği "özgürlüğün mahpusluğu" romanda temel izleklerden biridir.

Bir Cuma Rüzgârı: Kadıköy (Gördüklerimiz Göremediklerimiz -1-)-MarioLevi

Bir Cuma Rüzgârı: Kadıköy, yedi kitaptan oluşacak serinin ilk kitabıdır. MarioLevi, yedi İstanbul semtini yedi ayrı günde yedi ayrı kitapta anlatacaktır. Seçtiği ilk gün, Cuma; ilk semt ise Kadıköy'dür. Bir röportajında kendini daha çok Kadıköylü hissettiği için ilk kitaba Kadıköy'den başladığını belirtmiştir. MarioLevi'nin sade ve akıcı anlatımı, okurla sohbet eden üslubu bu romanında da devam etmektedir. "İstanbul yazarları" arasında Abdülhak Şinasi Hisar, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Orhan Pamuk'un yanında sıkça anılan MarioLevi, bu romanında Kadıköy'ün çeşitli noktalarında hayatları kesişen, bazen de birbirine teğet geçen hayatları anlatmaktadır. Romanın her bölümünde bir kahramanın cuma gününe ve geçmişyaşantılarına değinilir. Bu kahramanlar, anlatıcının önceden tanıştığı kişilerdir. Aynı gün içinde kimi zaman tramvayda kimi zamansa bir kafede yolları kesişen on beş kişinin hikâyesini okuruz. MarioLevi, bu kahramanların çarpıcı hayat hikâyelerine odaklanmışken, onların duygu dünyalarını da ihmal etmez. Romanda İstanbul'un farklı milletlerdenoluşan karnaval havasında usta yalancılar, çapkınlar, sürgün yüzünden kavuşamayan âşıklar ve daha pek çok trajik hikâyeye sahip kahramanlar karşımıza çıkmaktadır. Bir cuma gününde bu on beş kahramanın hayatlarından anlık kesitleri, geçmişlerinin yüküyle birlikte görürüz. Bergson'un ünlü zaman felsefesinde gördüğümüz, Tanpınar'ın "parçalanmaz, yekpare bir akış" diye ifade ettiği, şimdiki anın içinde geçmiş ve geleceğin barındığı fikri tüm romanın adeta bel kemiğini oluşturur.

Romanda yazı karakterleri normal, italik ve kalın olması itibarıyla dikkat çekmektedir. İtalik olan bölümler adeta önsöz ve sonsöz niteliğindedir. Bu bölümlerde anlatıcı, bizzat okuru muhatap alarak onunla konuşur. Kalın

puntolarla yazılan bölümlerde anlatıcı bir muhatapla diyalog hâlindedir. Bu bölümlerde anlatıcının karşısındaki muhayyel kişi kimi zaman hikâyeye dair sorular sorarken kimi zaman eleştirilerini yöneltir. Normal puntolu olan bölümlerde ise romanın ana bölümünü okuruz.

Romanın en dikkat çekici yönlerinden biri de anlatıcının konumudur. "Her istediğini kahramana yaptıramıyorsun." diyen anlatıcı, sürekli gerçeklik illüzyonunu bozmaktadır. Son olarak romanda okurun aktif rolünden de bahsetmemiz gerekiyor. Romanın anahtar kelimelerinden birisinin "ihtimal" olduğunu söyleyebiliriz çünkü anlatılan hikâyeler hep açık uçlu bırakılmıştır. Romanın sonunda anlatıcı, italik olarak yazılan bölümde her kahramanın hikâyesine dair birtakım açıklamalarda bulunur. Ancak bu hikâyeleri sonlandırmaz. Okurun da hikâyelerin sonlarını istediği gibi düşünebileceğini belirtir. Bu anlamda romanın,okura da söz hakkı veren bir metin olduğunu söyleyebiliriz.

İyilik-Şebnem İşigüzel

Roman, zengin bir diş doktoru olan kadın anlatıcının kanser olduğunu öğrenmesiyle başlar. Bu haberi aldığında tek bir damla bile gözyaşı dökmeyen anlatıcı, tedavi görmeyi reddeder ve evi terk ederek ölüme yaklaştığı anda "yaşamaya" başlar. O zamana kadar yaşayamadıklarını yaşar ve adeta geçmişiyle yüzleşir. Annesi gibi kanser olan anlatıcı, zihninde sürekli onunla hesaplaşmaktadır. Roman boyunca ünlü markaların çantalarının ve kıyafetlerinin vurgulanması da anlatıcının çocukken annesiyle beraber yaşadığı bir travmaya dayanmaktadır. Çağımız insanının kendini inşa etmesinin nesneler üzerinden gerçekleştiğini görmekteyiz. Hep güçlü olmak zorunda olan ama başkalarının belirlediği hayatı yaşayan anlatıcı kanser sürecinde eski hayatını terk ederek kendine küçük ve yeni bir hayat kurar. Bu süreçte yanında işe başladığı Mine Hanım'ın kendisine karşı olan tavırları ve anlatıcının diş doktoru olma macerasını da okuruz. Roman boyunca okurda merak uyandıran kadına yapılan şantaj olayını da romanın sonunda öğreniriz. Başlığın *İyilik* olması da ironiktir. Lacan'ın başarıya ulaşmış tek eylem olarak bahsettiği durum, romanın sonunda karşımıza çıkmaktadır.

Altı Yaprak Üstü Bulut-Hasan Gören

1800'lü yıllarda Truva hazinesini Türkiye'den kaçıran Schliemann'ın kazı alanında gerçekleşen cinayetlerle başlayan roman 2. Dünya Savaşı yıllarına uzanır. Schliemann'ın ekibinde doktor olan Markus bir gece bir gölge görür. Kovulan ustabaşı, profesörü ve eşini öldürmeye çalışır. Cinayetlerle başlayan roman, ilerleyen sayfalarda da bu şekilde devam edecektir. Markus'un torunu olan Jürgen, Nazi birliklerinde görevli olan bir askerdir. Bulgaristan'dan kaçarak Türkiye'ye elinde define haritasıyla gelir. Bu haritayı dedesi Markus'tan

almıştır. Gömü sayesinde zengin olacağına inanan Jürgen, bu uğurda masum insanların canına kıymaktan çekinmez. Trakya'da gömü aradığı ormanın yakınlarındaki köyde yaşayan çok zeki olarak anlatılan Gülsüm bir gün ormana babasıyla odun almaya gittiklerinde bir kovuğa rastlar. Gülsüm merakına yenik düşer ve kovuktaki eşyaları karıştırınca bu haritayı bulur. Bunun üzerine entrik kurgu başlar. Haritadaki gömüde ne vardır, Jürgen Gülsüm'ü yakalayıp öldürecek mi soruları roman boyunca okuru meraklandırır. Gülsüm'ün dayısı Vedat'ın öğretmenlik yaptığı okulun müdürü Tahir Bey'in Alman yanlısı olması adeta cezasını bulmasına da sebep olmuştur. İki nesil üzerinden Türkiye'deki kültürel mirasların yurtdışına kaçırılması olayını zemin alan roman hem yarattığı atmosferle hem de anlatımıyla yılın dikkat çekici romanlarından biri olmuştur. Anlatıcı yer yer "Başını belaya sokacaksın ah be yavrum, bu kadar keşif yetmez mi?" gibi ifadelerle samimi bir dil kullanarak Brecht'in kavramıyla okuru metne yabancılaştırır ve kurmaca bir eser içerisinde bulunduğunu hissettirir.

Bir Dava-Ayhan Geçgin

Geçgin'in beşinci romanı olan *Bir Dava*, Amiral Halil Bey'in bir gün tutuklanmasıyla başlar. Kızı Aslı yurtdışında antropoloji eğitimi almış bir akademisyendir. Babasının tutuklandığını öğrenince eşi David ile oğlu Can'ı Amerika'da bırakarak Türkiye'ye döner. Ancak yabancı bir toprağadönmüş gibi hisseder. Hatta onun ifadeleriyle bu artık toprak bile değildir; "daha sıvı, daha cıvık bir maddedir". Kahramanın yabancılaşması tüm roman boyunca devam eder. Buna bir de dava sürecinin çözümsüzlüğü eklenir. Babasıyla görüşme çabaları, avukatla konuşmalar, hapishanede görüşme günleri, hastane koridorları ve medyanın gitgide azalan ilgisi bu dava sürecini tüm çıplaklığıyla gösterir. Türkiye'nin yakın tarihini hatırlatan bu dava, bağlamını düşünmeksizin kimi yönleriyle neredeyse tüm dava süreçlerine de uyabilecek niteliktedir. Aslı'nın adaletsizlik karşısındaki çırpınmasını romanın başından sonuna kadar takip ederiz. Roman boyunca dava sürecinin çıkmazını okurken aynı zamanda Aslı'nın yıllar sonra görüştüğü Mehmet'le olan ilişkisini de görürüz. Bütün bunların yanı sıra tecavüz sahnesiyle kadınların sokaklardaki güvensiz konumuna da dikkat çekilmiştir.

Tarihî Kırıntılar-Barış Bıçakçı

Popüler bir yazar olan Barış Bıçakçı'nın yeni romanı dört katman üzerinden ilerler. Bu katmanlardan birisi 1992 yılından itibaren anlatılan olaylardır. Can'ın ablası Meral evi terk etmiştir. Ailesi, Meral'in bir şaire âşık olduğu için evi terk ettiğini düşünür. İkinci katman ise 2014 yılından itibaren anlatılan olaylardır. Can, bir gün ablası belki yazdıklarını okur diye köşe yazıları yazar. Hatta bir proje başlatmıştır. Şairlerle röportajlar yapar. Bu röportajları

şairlerin isimlerini zikretmeksizin ve söylediklerini hikâyeleştirerek yayımlayacaktır. Onun yazdığı bu yazılar romanın üçüncü katmanını oluşturur. Dördüncü katmanda da şairlerin poetikaları yer almaktadır. Biz bu durumda roman içinde Can'ın yazdıklarını da görmekteyiz. Biçimsel açıdan yapmaya çalıştığı bu oyunun yanı sıra metinde pek çok gönderme de mevcuttur. Bu kimi zaman Bruegel, Chagall gibi ressamlar kimi zaman Bilge Karasu, Cemal Süreya ve Edip Cansever gibi edebî göndermeler kimi zaman da Kürt sorunu, 12 Eylül dönemi ve Madımak Oteli olayları olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanda "Kendini Turgut Uyar Sanan Adam" adlı bölüm Murat Gülsoy'un "Kendisini Orhan Pamuk Sanan Adam" adlı hikâyesini akla getirmektedir. Ancak bu göndermelerin yüzeysel kaldığı görülmektedir. Romanın geneline baktığımızda metnin temelinde Meral'in gizemli evi terk edişi vardır. Can'ın edebiyata merak salması, annesinin şiirler üzerinden kızının izini sürmesi ve babasının şiirle uğraşması hep Meral'e dair bir iz bulabilmek içindir.

Ve Ateş Bizi Tüketiyor-Murat Gülsoy

Akşam vakti yaşlı karşı komşusunun eşinin kaybolduğunu söylemesiyle başlayan roman bir arayış romanıdır. Karakter, roman boyunca elinde tanımadığı yaşlı komşusunun gençlik fotoğrafının yer aldığı kimliğiyle onu arar. Fakat gerçekte aradığı kimdir? Huzurlu bir ev ortamından tekinsiz bir geceye doğru farklı mekânlarda farklı kişilerle karşılaşan karakter, garip bir tesadüfün de içindedir. Karşılaştığı insanların, aradığı emekli ağır ceza hakimiyle bir bağlantısı vardır. Roman gerçeklik bağını sık sık yitiren, sürreel durumların yaşandığı olaylarla doludur. Epigraf olarak verilen "InGirumImusNocte et ConsumimurIgni." sözü tersten okunduğunda da aynı şekilde karşımıza çıkar. Bu epigraf yalnızca romanın başlığını vermez; aynı zamanda roman içindeki döngüyü de ifade eder. Romanın sonuna ulaştığımızda arayanın ve arananın kim olduğunun bu epigrafla bağlantısını anlarız.

Roman boyunca rüya ile gerçek arasındaki ayrımın belirsizleştiği, daha geniş ele alırsak gerçek ile gerçek dışının birbirine kaynaştığı pek çok mekân ve olayla karşılaşırız. Anlatıcı, bu mekânların çoğunda kâbusa benzer olaylar yaşar. Karanlık Temas sergisi, kitapçıda oyun oynayanların bulunduğu yer, üniversite, yerin altı ve bunun gibi daha pek çok mekânda gotik atmosfer hâkimdir ve korku ile kaygı dolu, sürreel olaylar yaşanır. Bütün bu sis perdesinin içinde sadece arayış yoktur. Bununla birlikte pek çok meseleye kısa da olsa yer verilir: Tanrı, yazarlık, kaçış, hatırlama, matematik, adalet, iklim, çevre kirliliği, ekoeleştiri, idam cezası vb.

Önceki roman ve hikâyelerinden de bildiğimiz gibi Murat Gülsoy tekniğe de önem veren ve bu konuda yenilikler yapmayı seven bir yazardır. Bu romanın sonlarına doğru yaptığı biçim oyunu da içeriği destekler niteliktedir.

"Arayanlar cevabı bulurlar, her zaman bulurlar. Ama keşke bulmasalar."

der romandaki bir karakter. Roman boyunca birbirinden tekinsiz mekânlara girip çıkan, ölümün sık sık karşısına çıktığı kahraman romanın sonunda neyle karşılaşacak ve neyi bulacak? "Büyülü Orman" bölümünde okurun aklına düşen sorular romanın sonunda cevabını bulacak mı? İzleyen ve izlenen kişi kim? Peki ya arayan ve aranan?

Rüyet-Derviş Zaim

Tabutta Röveşata filmiyle sinema dünyasında kendisine yer edinen Derviş Zaim, ikinci romanı olan Rüyet'te mimariyi ve felsefeyiharmanlayarak, farklı katmanlardan oluşan ve bunları birbirine karıştırarak okuru şaşırtan bir teknik uygulamıştır. Roman, iki katmandan oluşur. Birinci katman, günümüzde yaşayan Sine adlı mimar kadın karakterin katmanı; ikinci katman ise Muhip adlı 1910'larda yaşayan karakterin katmanıdır. Derviş Zaim roman boyunca bu iki katmanla oynar ve romanın sonlarına doğru okuru şaşırtır. Doğu felsefesi ve Batı felsefesi ayakları üzerinde duran romanda Şeyh Galip'in *Hüsn ü Aşk* adlı mesnevisinin yanı sıra, Spinoza'nın düşünceleri de sık sık karşımıza çıkar. Karakterler bu felsefi düşünceleri mimari yapılara da yansıtmaya çalışır. Gazali'nin, İbni Rüşt'ün, Alaeddin-i Tusi'nin, Aristo'nun düşüncelerinin Sine'nin okuduğu hatırat dolayısıyla tartışıldığını görmekteyiz. Mesnevi'de Aşk adlı erkek karakterin, Hüsn'e kavuşmak için geçmesi gereken imtihanlardan Sine ve Muhip de geçecektir.

Romanın ana karakterlerinden olan Sine, çağdaş sanatla ilgilenen bir mimardır. Bir performans yapmaya karar verir. Bunun için insanlara uykuya dalmadan önce *Hüsn ü Aşk*'tan beyitler okuyacak, ertesi gün de rüyalarını kamera kaydına alacaktır. Bununla insanlara herhangi bir uyaran verildiğinde rüyalarını etkilemenin mümkün olup olmadığını sorgular. Bu performans bağlamında Spinoza'nın özgürlük, kölelik, conatus hakkındaki fikirleri Hayret adlı karakter aracılığıyla tartışılır. Yine performans aracılığıyla Mesnevi Müzesi'ndeki *Hüsn ü Aşk* beyitleri romandaki olay örgüsünün şekillenmesini sağlar. Bunun yanı sıra felsefe öğrenimi görmüş olan Sine'nin mimar amcası Mecnun'un elinde bir hatırat vardır. Sine'den okumasını rica ettiği bu hatırat, 1910'lu yıllarda yaşamış olan Muhip ile Rana'nın birbirlerine kavuşma hikâyesinin anlatıldığı bir hatırattır. Roman boyunca bu hatıratı Sine'nin okumasıyla biz de hatıratı öğrenmiş oluruz. Rusya'da değerli bir el yazması satın alan Mecnun'un başının belaya girmesi, Sine'nin hem onu hem de el yazmasını kurtarmak için Rusya'ya gitmesiyle de çıkılan yolculukta atlatılması gereken mücadeleler vardır. Bunun gibi birden çok olay örgüsünün yer aldığı roman, sonunda birbirine bağlanır ve düğümler çözülür. Temelde *Hüsn ü Aşk*'ın izleğinde yol alan roman, modern ile gelenekseli birleştiren, içinde mimari ve felsefeyi eritmesiyle yılın dikkat çekici romanlarından biri olmuştur.

Köpekli Çocuklar Gecesi-Oya Baydar

Romanda susuzluğun, gıda kıtlığının yaşandığı, artık sağlık hizmetlerinin de yetersiz hâle geldiği bir dönem anlatılır. Bu distopik dünyada hapse atılanlar artık çevrecilerdir. Bölge savaşlarından siber savaşlara geçilen bir dünyanın içindeyizdir. Susuzluğun sebep olduğu salgınlar on binlerce insanın ölümüne yol açmıştır. Yükselişine devam eden sadece savaş sanayisidir. Süper güçler artık su zengini ülkeleri ele geçirme derdindedir. Yaşanan bu kuraklığın ardından yıkıcı bir tufan gerçekleşir. Her şey sular altında kalır. Fakat romanın ana karakterlerinden olan kadına gelen bir notta selin geleceği, o yüzden yüksek bir yerlere gitmesi gerektiği yazar. Bu notu gönderen kimdir? Hayatının önemli noktalarında onu kurtaran köpekli çocuklar kimlerdir? Ekolojik bir distopya diyebileceğimiz roman ekolojik felaketlerin artarda yaşandığı bir dünyada geçer. İnsanlık 5. evreye geçmiş veHomodeus olmayı planlarken doğa yine insanlıktan öcünü almıştır. Romanın merkezinde bir kadın bir de Adam vardır. Adam, geleceğe güvenen, insanın içindeki iyiliğe, evrenin sonsuzluğuna ve milyarlarca yıldır devam eden döngünün bu felaketten de kurtulacağına inanan bir karakterdir. Kadın ise umutsuzluğun içinde Adam'ın bu umut verici sözleriyle tutunmaya çalışır. Geleceğin dünyasını kuracak olan Köpekli Çocuklar mı olacaktır? Evren bu felaketi de atlatabilecek midir? Roman boyunca bu gibi sorular okuru merak ettirse de yapılan tasvirlerin ve duygu aktarımlarının birbirine benzemesi, okuru aynı metnin yeniden yazılmış halini okuyormuş hissine sürükler.

Beni Kör Kuyularda-Hasan Ali Toptaş

Heba romanından itibaren alışık olduğumuz Hasan Ali Toptaş üslubunda bazı değişiklikler olduğu neredeyse tüm Toptaş okurlarının hemfikir olduğu bir noktadır. Önceki eserlerinde hâkim olan belirsizlikler, gizemler ve kurmaca ile gerçek arasındaki sınırın belirsizleşmesi Toptaş'ın üslubunun ana özellikleridir. Hatta Toptaş'ın, edebiyatımızda edindiği yerin bu özellikler dolayısıyla olduğunu söyleyebiliriz. Ancak gitgide bunlardan uzaklaşan Toptaş, bu özellikleri devam ettirmeye çalıştığı noktalarda da tekrara düşüyor izlenimini yaratmaktadır.

Romanın arka kapak yazısında ortadan kaybolan insanlara vurgu yapılsa da kanımızca eski Toptaş üslubunu anımsatan bu görüş yerine bu romanda başka bir durum söz konusudur. Bize göre bu durum, toplumun, gözlerinin önünde gerçekleşen zulme tepki vermek yerine büyülenmişçesine onu yalnızca seyretmesidir. Halk hiç mi tepki vermez? Verir ama verdiği tepki, görecekleri vaat edileni göremedikleri zaman ortaya çıkar. Şahit oldukları zulme karşı Güldiyar kadar sessizdirler.

Roman, yazarın *Uykuların Doğusu* adlı eserinde anlatılan hikâyenin bazı noktalarının değiştirilmiş ve genişletilmiştir hâlidir. Yazar roman içerisinde bu romanın ismini bizzat zikrederek adeta okuru bunu hatırlamaya zorlar.

Roman, ana karakterlerden olan Güldiyar'ın bir gün babasına yemek götürmeye gittiğinde yaşadığı travmatik olay yüzündenbir daha konuşamamasıyla başlar. Babası Muzaffer, Güldiyar'ı hastaneye götürmek istemesine rağmen annesi Bahriye, kızının suskunluğu belki geçer diye ve en çok da etraftakiler duymasın diye kızını bir süre daha doktora götürmeden onun iyileşmesini bekler. Fakat durum hiç de öyle olmaz. Ara ara gelen ihtiyar adamlar, kızın içine şeytan kaçtığını ve her şeyin daha da kötüye gideceğini söyler. Romanın temel motiflerinden biri, kızın döktüğü gözyaşlarının taşa dönüşmesidir. Bu olayı duyan halk o taşları görmek için her gün eve doluşur. Ancak bir süre sonra iş çığrından çıkar ve absürt durumlar yaşanmaya başlar. Halkın bu rağbetinden faydalanmak isteyen kötü niyetli insanlar (Nedim, İsmail vd.) bu uğurda yapabileceklerinin sonuna kadar gider. Bunlara şahit olan insanlar ise bu duruma yalnızca seyirci kalırlar. Ses çıkarmak isteyen birkaç kişi de şiddetle susturulur. Ölüm bile bu durumu bitiremez. "Kör kuyularda" bu döngü devam eder. Yazar, romana koyduğu başlıkla adeta bu çıkışsızlığa işaret etmiştir.

Roman, toplumun yozlaşmasını ve zulümler karşısında seyirlik bir topluma dönüşmesini göstermektedir. "Öteki", yalnızca olayları seyreder ve güçlünün tahakkümü karşısında sessiz birer yığına dönüşür. Coetzee *Barbarları Beklerken* adlı romanında "Haksız yere çile çekenlere tanıklık etmek zorunda kalanların yazgısı, haksızlığın utancını duymaktır." der. Ancak bu romandaki kişilerin çoğu bu eylemsiz eylemi bile gerçekleştirmez. Yer yer şiddet bir kere başladı mı insanların nasıl sürü psikolojisiyle galeyana geldikleri de gözler önüne serilir. Bu noktada keyif, artı bir değer olarak devreye girer. İnsanlar zarar vermekten adeta zevk alırlar ve şiddet, amaçsızlaşır. Kaldı ki zaten amaçsız bir şekilde doğmuştur. Şiddeti uygulayanlar kendini suçlu olarak görmezken kimler kendini suçlu hisseder? Asıl suçlu kimdir? Komşuları Dursun'un yardım etmek isterken bütün kötülüklerin başlangıcına sebep olması onu suçlu yapar mı? Peki tüm bu olanlara göz yuman ve ses çıkarmayanlar suça dahil olmuş ve dolayısıyla bir nebze suçlu sayılır mı? Roman boyunca anlatıcı, okura bu soruları sordurur. Romanda ayrıca polisin orada gerçekleşen zulüm yerine simitçinin kirli tırnaklarını önemsemesi üzerinden devlet mekanizması da eleştirilmiştir.

Ölen Bahriye'nin, Muzaffer'in anne ve babasının, oğulları Hüseyin'in hayal olarak görünen suretleri, sandıktaki geyik resimlerinin canlanması ve Halil'in kumru olması tipik Hasan Ali Toptaş dünyasının ögelerindendir. Ancak gerçeklik sınırının bu tarzda aşılması bu romanda eski eserlerinde olduğu kadar yoğun değildir. Muzaffer'in anne ve babasının göründüğü zamanlarda yazar, köyden kente göçen insanların umutlarını ve sonuçlarını tartışmaktadır. Ancak kumru olan Halil'in hikâyeye ne gibi bir katkısı var, sorusu biraz muallakta kalmaktadır.

AĞZI KANLI KUŞLARIN VE GÖLGESİZ VARLIKLARIN ROMANI: DELİLİKLE ÖPÜŞMEK

Necmettin Turinay

Bazı eserler olur, bir yük gibi çöker insanın omuzlarına. Daha doğrusu da onlar insanda bir iç tazyik oluştururlar. Onlara nüfuz etmenin, kavramanın güçlüğü yatar bunun altında. Mevcut denemelerin, alışılmış yazmaların ötesinde bir yerlerden başlar o tür eserler.

Bu bakımdan, siz de sınırlarınızı zorlamak, aşmak mecburiyetinde kalırsınız.

Bunları söylerken kastım kendimden söz etmek değil. Bilakis elimin altındaki eserin, ya da onu kaleme alan yazıcının ortaya koyduğu, yeni ve farklı bir denemeden sizi haberdar etmek sadece. Dolayısıyla hikâye ve romanın, bir oyuna ve oyuncağa dönüştüğü postmodern çağda, böylesine ağır, derin düşünmeyi ve kavramayı lüzumlu kılan bir eseri okumaya, ne derece hazırsınız bilmiyorum.

Çünkü onu okurken, ben de zorlanmadım değil. Neyin nereye varacağını kestirebilmek için tekrar tekrar kitabın başına döndüğüm oldu. Daha açığı da, *Delilikle Öpüşmek* adlı romanının başı ve sonu, romanın bizzat kendini geniş bir paranteze alıyor. Siz de bir süre sonra o parantezin içinde buluyorsunuz kendinizi. Nereye vardınız, yolunuz nereye çıkacak o da belli değil. Yani bu tür soruların bir cevabı yok romanda. Çünkü orası, sonu selamete çıkan bir yol değil. Daha doğrusu da orası, bildiğimiz cinsten bir deliler hastanesi!.. Dolayısıyla ilgili eser alışık olduğumuz cinsten romanlara benzemiyor. Sanki bir baş dönmesi gibi içten içe, döne döne genişliyor. Bu genişleme okuyucu olarak bizi geriyor geriyor. Tahammülü güç ruhsal bir tazyike maruz kalmış gibi hissediyoruz kendimizi.

Fakat bunları söylemekle Kudret Ayşe Yılmaz'ın romanı *Delilikle Öpüşmek* hakkında, size gene de bir şey söylemiş almam. Onun *Dağılmış Dağ* adı altında topladığı hikâyelerini okumuş olsaydınız, kuşkusuz bana biraz yardımınız dokunurdu. Çünkü orada Kudret Ayşe koca bir dağın infilâkini, paramparça hale gelmesini, ondan kopan bir unsurun şekva ve hüzünlerini anlatırken; *Delilikle Öpüşmek*' te daha başka bir parçalanmayı naklediyor bize. Büyük, koca bir dağın

parçalanması!.. Anlıyoruz bunu. Fakat elimizin altındaki romanda iç burkan, yüksek seviyeli bir şuur parçalanıyor. Gözümüzün önünde adeta insan infilâk ediyor. İçinde yaşadığımız geniş âleme sığmayan, onu aşmayı deneyen bir ruh sancısının tazyiki altında kalıyor ve ne yapacağımızı biz de bilemez bir hale geliyoruz.

Dolayısıyla bu yazıda size kimden ve nasıl söz edeceğimi bilemiyorum? Yani buna bir türlü karar veremiyorum. *Delilikle Öpüşmek*' in ürpertili anlatıcısı Deniz Ömür'den mi, yoksa Deniz Ömür'ü bir istiare olarak kullanan, romanın yazarı Kudret Ayşe'den mi? Çünkü hangisinden söz etsem, öbürü açıkta kalacakmış gibi bir hisse kapılıyorum. Nitekim Fuzuli de kendi hikâyesi Leylâ ile Mecnun' u okuyup da, Mecnun'a hayran kalan okuyucularını uyarmak ihtiyacı duymamış mıydı? "Âşık-ı sadık menem, Mecnun'un ancak adı var" dememiş miydi?

Onu için elinizin altındaki yazı boyunca, romanın asıl kişisi Deniz Ömür' den söz edersem, siz onu Kudret Ayşe olarak kabul edebilirsiniz. Yok, Kudret Ayşe diyecek olursam, o zaman da Deniz Ömür mahzun kalmasın, onu hatırlayın durun! Kaldı ki onların birbirinden ne ayrılması, ne de koparılması mümkün değil. Zira dinlediği bir şarkının sonunu getiremeyen bir kalp çarpıyor o romanın sayfalarında. Birinin yarım bıraktığını öbürü tamamlıyor. Belki de aynı şarkıyı beraber besteliyorlar. Başını derdine yaslamış, derdi başına göz koymuş iki ruh konuşuyor. Tek başına kalmış bir baş! Ve kendi gövdesinden tecerrüt etmiş bir vicdan kanaması!.. Dolayısıyla romancının kendisi ile anlattığı Deniz Ömür karakteri nerde ayrılıyor, nerde birleşiyor kestirmek mümkün olmuyor.

İşte o halde iken biz Deniz Ömür'ü, kendi "zifiri karanlığında" buluyoruz. O, gömülüp gitmiş kendi karanlığına. Onun için Deniz Ömür'ün suskunluğu ölüme benziyor. "Dağdan dağa çarpıp gelen hüzünler" dolduruyor içini. Çürüyor içi o garibin. Daha fenası da etrafını kuşatan insanlardan, türlü nesnelerden tecerrüt etmiş gibi bir hal vuku buluyor. Evrende yapayalnız kalmış, "Benim zirvem yalnızlıktır." (s. 159) diye diye, adeta kendi kendine mırıldanan, hayır içinden geçiren Deniz Ömür'ün o halini anlatıyor işte bu roman.

Deniz Ömür neden böyle? Onu bu hale düşüren nedir gibi, sizde bazı soruların uyanması tabiidir. Öyleyse, hazır olun!..Hiçbir dış sebep, onu bu hale getirmiyor romanda. Her şey onda, onun kendinde gizli. Ya da Deniz Ömür karakterinin yazıcısında veya yaratıcısında!.. Öyleyse sadece anlayalım, anlamaya çalışalım onu. Bu anlayışınız ona şifa olacak belki de!

Çünkü o baktığı, dokunduğu her şeyi anında kavrayan, çoğaltan, dibini gören yüksek bir zekâ örneği. Fakat sonunda, her şey insana bezginlik veren bir tekrara dönüşmesin mi? Nitekim, Necip Fazıl da bir yerde: "Ne görsem ötesinde, hasret çektiğim diyar!" demiyor muydu? Dolayısıyla kendinin ve varlığın sınırlarını zorlayıp duran

böyle bir şuura, bildiğimiz cinsten akıl ve mantık yetmemeye başlıyor. Nitekim hem Kudret Ayşe'yi, hem de Kudret Ayşe'nin bir tür istiaresi olan Deniz Ömür'ü, roman boyunca şöyle bir sızlanma içinde buluyoruz: "Her şey akıl dedikleri hezeyan yüzünden!.. Öyleyse akıldan sıyrılacağım" (s. 14). Peki nasıl kurtulacak, nasıl sıyrılacak ondan? Tanrıya mı yönelecek, hıçkıra hıçkıra ağlayacak mı? Ya da "en iyisi aşkla râbıta"ya mı geçecek?

Fakat hayret! Bunca izaha rağmen, daha Delilikle Öpüşmek' in başında değil miyim ben? Öyle de ne zaman gireceğim romanın içine? İşte, daha ben bu satırları yazarken, Deniz Ömür'ün yangın başladı gözlerinde. Karardı gitti önü arkası. Aynı anda "ceset olarak" kaldı içindeki bütün düşünceler, çürüdü hepsi. Peki, ya Deniz Ömür? İşte o tam da bu anda, akıldan sıyrılmanın, boyut değiştirmenin sınırlarına varıp dayandı bile.

Toparlayacak olursam, Deniz Ömür'ün iç hikayesini okuyoruz bu eserde. Dolayısıyla Delilikle Öpüşmek, baştan sona bir 'iç konuşma'dır diyebiliriz. Bu iç konuşmanın yapıldığı yer ise, sözünü ettiğimiz hastanenin 'kırkıncı' odası!.. Ses geçirmez, ışık sızdırmaz bir tür tecrit odası orası. Fakat şuna bakın ki Deniz Ömür, aynı hastanede profesör olan Deniz Ömür, kendi kendine hâlâ konuşuyor. Bazen ağzı kanlı kuşlar onun dinleyicisi (deliler), bazen de uzaktan uzağa hayal ettiği kırk nar ağacı! Daha ziyade de kendi hayalinin icat ettiği sayısız gölgesiz varlıklar.

Böylesine önemli bir romanı çözümlemek için, burada yazdıklarım kuşkusuz kafi değil. Romanda şahit olduğumuz bazı orijinal kurgu teknikleri var ki, işin o yanı tamamen ayrı bir yazı konusu. Dolayısıyla bu roman Kudret Ayşe'nin derin insan bilgisi ve orijinal üslubu kadar, ne tür bir kurgu cambazı ve icatçısı olduğunu ortaya koymakla da apayrı bir değer ifade ediyor. Yani Kudret Ayşe Yılmaz'ı behemehal okuyun ve takip edin demek istiyorum.

Tabii ki bu romanı, Mühür Kuyusu'na ve o muhteşem eseri Ruh'a geçiş için, fırsata dönüştürmek de gerekiyor.

(Ötüken Neşriyat 2019)

Yeni Şafak Kitap Eki, 15 Şubat 2020, nr. 154, s. 14.

SERÇELERİN ÖLÜMÜ

Erhan Genç

Kadir Daniş'in adını ilk defa Muhayyel Dergisinde yayımlanan "Akrep Ölümleri" adlı öyküsüyle duymuştum. Öyküyü ilk okuduğumda vurulduğumu ve hiç mutadım olmadığı halde aynı ay içerisinde birkaç kere daha okuduğumu hatırlıyorum. İçten içe biraz da kıskanmıştım sanırım, bu kadar iyi bir öyküyü nasıl yazabilir diye. O günlerde Kadir Daniş'i dergilerde henüz boy gösteren bir isim olarak algılamıştım fakat üslubunun ve kelime seçiminin yeniyetme bir öykücüden çok daha fazlasını hissettirdiği kesindi.

Meğer Kadir Daniş, iki roman ve üç çeviri sahibi bir yazarmış. Her ne kadar ben onu öykücü olarak tanıdımsa da –ki bu benim eksikliğim- o, çok geçmeden yeni bir romanla okurunun karşısına çıktı: *Serçelerin Ölümü*.

Serçelerin Ölümü, geçtiğimiz mart ayında raflardaki yerini aldı. Kitabı okurken aynı Akrep Ölümleri öyküsünü okurken ki gibi etkilenmiş, metnin büyüsüne kapılmış ve bir zaman sonra bitmesin diye okumamı yavaşlatmıştım. Çünkü Kadir Daniş anlatmayı seviyordu, ben de dinlemeyi seviyordum. Hem yazar hem ben ise işin, ne anlattığından çok nasıl anlattığı ile ilgiliydik sanıyorum.

Günümüzde "Ne anlattığından çok nasıl anlattığı ile ilgili" ifadesi beraberinde bazı sakatlıkları da doğuruyor. Bunlardan biri, zarfı önemserken mazrufu ıskalamaktır. Nasıl anlattığını ön planda tutan yazar, asıl hikayeyi kaçırabiliyor. Kadir Daniş için böyle bir şey söylemek mümkün değil. Daniş, anlatmayı seviyor ve nasıl anlattığı ile ilgili dedik; hemen ek yapalım: Yazar bizi peşinden koşturan üslubunun altını doldurmayı da başarmış.

Kadim, perestiş, efsunlu, sekr, ifritlik, resmigeçit, seyyare, eks, paso, yoga... Yazarın romanda kullandığı kelime yelpazesine bakılırsa hem geçmişimizi hem de günümüzü bir araya getirdiği ve bunu yaparken de kelimelerin hiç sırıtmamasını sağlayabildiğini bir ufak parantez haricinde söyleyebiliriz. O paranteze ise "paso" kelimesini alacağım. Evet, günümüzde argoda sürekli anlamına gelen paso diye bir kelime var, yazar bu kelimeyi belki de karakterin dengesizliğini hissettirmek için bu kadar çok kullandı, bilmiyorum fakat, paso kelimesini kullanırken elini biraz daha korkak alıştırabilirdi diye düşünüyorum.

Serçelerin Ölümü, "erken doğum" ile dünyaya gelip ancak sekiz saat yaşayabilen bir bebeğin babasının ağzından sekiz saati ve bu sekiz saatin önünü, ardını, çağrışımlarını dinlediğimiz bir roman. "Sizin hiç avcunuzda serçe öldü mü? Benim öldü. İnsan avcunda serçe ölmeden insan olamaz. yani olur elbette ama avcunda serçe ölen insanlar bazı şeylerin farkındadır."

Ana karakter Koray ve karısının, evlilik süreci, sonrasındaki kopmalar, birleşmeler, çocuk sahibi olamama sorunları, bunun beraberinde getirdikleri, aile büyükleri, hamilelik süreci, doğum, lohusalık, cenaze gibi tüm yaşam

alanlarında tecrübe ettikleriyle bir bütün olarak değerlendirilecek olursa ülkemizdeki vatandaş profilini en iyi yansıtabilecek bir örneklem olduğu söylenebilir. Bu durumda biz sadece kızını sekiz saatte kaybetmiş bir babanın acısını okumuyoruz romanda; Serçelerin Ölümü'ne ülkemizdeki herhangi ortalama bir vatandaşın psikolojik ve sosyolojik açısından incelenmesi olarak da bakabiliriz.

Roman, bütün olaylar geçip gittikten sonra baba ağzından, birinci tekil şahıs ile anlatılıyor. Bir anlamda baba, başından geçenleri hatırlıyor ve bize anlatıyor. Anlatırken ise profesyonel bir anlatıcı olarak değil de hatırladıklarını bize aktaran bir şahit sıfatına bürünüyor. Tabi hatırlamaya çalışırken çektiklerini hissettirmesi bize, içinde Hızır'ın da bulunduğu bir üst kurmacayı işaret ediyor: "Bana bunların hepsini Hızır gösterdi. Anlamazlar dedim, dinlemedi... Ben hatırlayarak su alan bir gemiyi kurtarmaya çalıştım. O zamanlar hatırlamanın adamı katlettiğini bilmiyordum..."

Serçelerin Ölümü'nde Kadir Daniş'in üslupçuluğu ağır basıyor. Bazen asıl hikayesini anlatmadan okuru biraz oyalıyor ve okurun kendisini üsluba kaptırmasını sağlıyor. Böylece metin üzerinde istediği şekilde at koşturabiliyor. Bunu yaparken de "elinin altında hazır bulunan "bilinçakışı"na başvuruyor. Romanın üslubaen çok dayandığı birkaç nokta var: karı kocanın evlendikleri ilk gece, çocuk sahibi olduklarını anladıkları ilk an, çocuğun doğum anı, babanın ölüm haberini aldığı an ve arabanın arka koltuğuna bırakılan karton kutu ile cenazeyi almaya gittikleri yolculuk. Bu noktalar yer yer masalsı, bazen de gerçeküstü bir tasvir ile okura aktarılıyor, aktarılırken de okuru peşine takmayı başarıyor.

Romanın bir başka özelliği ise kafası karışık günümüz insanını içinde bulunduğu sıkışmışlık ve yeni dünyanın karşısında nerede duracağını bilememe gibi durumlara eğiliyor olması. Burada yazarın toplumun nabzını çok iyi tuttuğunu söyleyebiliriz. Örneğin hamile kadın bir yandan hamile yogasına yazılırken diğer yandan da mevlit alışverişi yapıyor. Kahramanlarımız bilgisayardan dizi izlerken aynı zamanda hamilelikle ilgili birçok şeyi internetten araştırıp doğumdan çok önceleri ucuz bez satın alıp depoluyor.

Daniş'in romanında inceden inceye bir modern hayat eleştirisinin bulunduğunu da söylemeliyim. Yazar içinde bulunduğu dünyanın yapaylıklarının, dayatmalarının ve insanı eğip bükmeye çalışmalarının farkındadır ve bu durumların hepsinin birden karşısındadır adeta. "Doktor dedim, o fetüs değil, o benim kızım. Babaların kızları eks olmaz, ölürler, çatır çatır ölürler, ölürken babalarını da öldürürler."

Yazarın romanın başında, "Ben ilk defa kırk yaşında, kızım öldükten sonra aynanın karşısına geçip aynaya değil de, kendime baktım. Kim bu canavar anasını satayım dedim.", devamında "Sonra etrafı alevlerle çevrilen akrebin kendini zehirleyip öldürmesi gibi aynaya

kafa attım. Ayna yol yol çatladı.”,bir isyan ki, en başından en sonuna sonunda ise “Kim bu canavar anasınıkadar yerli ve inançlı bir isyan. Kızını satayım dedim. İlk kez kendimikaybetmenin etkisinde isyana kalkışan görüyordum. İlk kez aynada aynayıana karakter Koray’ın bu isyanına, değil, aynanın yansıttıklarını değil,çerçevesi belli ve sınırları olan bir yüzümün aksini değil de kendimiisyan. “...Şimdiye kadarki sevaplarımı görüyordum. Dehşete düştüm. Aynayabozdursam bana herhalde cenneti bir yumruk attım. Elim kan revanuzaktan seyretmek bile düşmez, içinde kaldı. Ayna yol yol kırıldı.”biliyorum. Ama senin ticaretin başka cümleleriyle kitabın tamamını şamiltürlü işler Allah’ım, Kalu Bela’da güçlü bir ayna metaforu kurduğunuimzalayıp şartlarına uymadığım senede söyleyebiliriz. Belki de yazara göreartık uyacağımı taahhüt etsem?” hayatında büyük bir kırılma yaşayan Koray, ilk defa kendisi ile yüzleşiyordur. Bu sert yüzleşmeden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır.

Serçelerin Ölümü için aslında bir isyanın romanı diyebiliriz. Öyle

(Kadir Daniş, *Serçelerin Ölümü*,
İz Yayıncılık, Mart 2019, 88 s.)
Dergâh, S.354 Ağustos, 2019

2019 YILINDA YAYINLANAN ROMANLAR

İbrahim Ulvi Yavuz

Abbara-Bir Umudun Masalı-Ahmet Tezcan
Acı Çekirdek-Aylin İşcan Yener
Acılar ve Mutluluk- Mehmet Yıldırım
Adı Nihan-Gülistan Sinnoğlu
Alfa Kadınlar Sokağı-Atilla Yüksel
Altı Yaprak Üstü Bulut-Hasan Gören
Anahtar-Mudat Buda
Anısız-Yunus Bektaşoğlu
Annemin Gölgesi-Doğukan İşler
Antikacı-Bahadır Yenişehirlioğlu
Araf Dağı'nın Ötesi-Ali Turan Barniç
Aralık Ayrılığı-İbrahim Atmaca
Arayış-Mehmet Kurt
Asi ve Mavi-Şeyma Demir
Aşıklar Bayramı-Kemal Varol
Aşıklar Gece Ölür-Gülşah Elikbank
Aşk Biriksin İçinde-Melike Gürtuna
Aşk Satar-Şebnem Burcuoğlu
Aşk ve Bedel-Şinasi Eskikaya
Aşka Yetim Kalmak-Kurtuluş Ayaşlı
Aşkı Ararken-Cenap Uzunhasanoğlu
Aşkımın Bestesi-Murat Alp
Aşkımız Eski Bir Roman-Ahmet Ümit
Aşkın Cennet Hali- Selim Alpan
Aşkın Hatası-Özlem Çorapçı Aydemir
Aşkın İki Yüzü-Gamze Karadağ
Ateşi Yeniden Yakmak-M. Hayati Özkaya
Ateşin İzi-İnci Bengü Karagöz
Atilla'nın Kamçısı-Hasan Erdem
Ayaz Yürekler-Aksel Tanrıverdi
Aynanın Gözü-Sencer Başat
Az Kalan Gölge-Güray Süngü
Azizler ve Haydutlar-Selman Bayer
Bana Bir Hayat Borçlusun-Dilek Sivrikaya
Batlar-Şule Köklü
Belleğin Girdapları-Behçet Çelik
Ben İyi Bir Kızdım-Selvi Atıcı
Benden Ne Olur-Aslı T.Kızmaz
Beni Kör Kuyularda-Hasan Ali Toptaş
Benimle Oynar mısın?- Meltem Sarsılmaz
Beyaz Ev-Pelin Özer
Bıçak Sırtı Pamuk İpliği-Emel Günaydın
Bir Cuma Rüzgarı Kadıköy-Mario Levi
Bir Dava-Ayhan Geçgin
Bir Deli Bahar Düğünü-Damlanur Büyükşen
Bir Günah Bir Sevap-Berna Kumaş Sipahi
Bir Güzel Adam-Oğuzhan Çelebi
Bir İz Bırak Bana-Nihal Yormaz
Bir Taşra Köpeği-Akın Aksu
Bir Yıldız Düşüşü-Muhammed Altun
Birinci Kıyamet Güneşin Battığı Yer-Buğra Gülsay
Biz-Selvi Atıcı
Boşlukta Uyumak-Burak Parmaksız
Bozuk Saat-Irmak Zileli
Burkiye-Tuğba Kurt
Bütün Kuzgunlar Siyahtır-Gülsen Kılıçarslan
Büyük Eşyalar Koleksiyoncusu-Peren Ercan
Camdaki Kız-Gülseren Budaycıoğlu
Cennette Hüzün-Serdar Özkan
Cesaret Kulubü-İlham Suheyl Aygül

Cezbe-Sinan Mirza Pala
Congolos-Samet Doğan
Çağına Küsen Adam-İsmet Emre
Çağrılan Kars H-Sadık Yemni
Çöldeki Hilal-Zeki Markoğlu
Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor-Hüseyin Kıran
Dar Sokaktaki Duman-Muzaffer Buyrukçu
Değirmen-İlyas Toprak
Deniz-Zeynep Saraç
Devridaim Makinesi-Muhammed Çimen
Dideran-Edip Yalçınkaya
Dokuz Cinayet-Ömer Akpınar
Dönüm Noktası-Gürkan Can
Durgun Sulardan Uzakta-Fikret Özkurt
Duvar ve Adam-Sercan Leylek
Dürüst Yalan-İbrahim Tuncay Mercancı
Düş Annesi-Savaş Meral
Düşler Durağı-Dilek Meriç
Düşlerin Çığlığı-İbrahim Ülger
Eylüle Kadar-Ertuğrul Özgün
Eylül-Serkah Özel
Ferah- Cesim Yılmaz
Ferda-Ebru Cündübeyoğlu
Fibula-Sedat Danacı
Flamenko Kadınları-Selçuk Alkan
Gece Güneşi Düşler-Kamuran Akdemir
Gecenin Ayak Sesleri-Ayşegül Banu Şahin
Geçit-Yasemin Uras
Geleceğim Sensin-Müjde Aklanoğlu
Gemilerde Yer Yok-Ömer F. Oyal
Gerçekler Kırıldı-Barış Müstecaplıoğlu
Gölgesiz Kadınları-Necla Bilgin
Gönül Yangını-Özlem Uğurlu Aydın
Gülüşün Çürümüş Menteşe-Ahmet Balad Coşkun
Günden Geceye-Elif Pınar Acar
Güneşi Söndürmen Gerek-Emre Gül
Günindi-Nalan Kiraz
Güzel Ölümün Öyküsü-Ayşegül Devecioğlu
Hafızın Gözyaşları-Hüseyin Söker
Hatırlasana-Süleyman Kurt
Hayal Denizi-Aydın Hız
Hayali Esaret-Diyar Yalçın
Hayalperest-Basri Doğu
Hayat Kırıkları-Gökhan Yılmaz
Hayatımın Fragmanı Olsaydı-Zeliha Türkkan
Hayatın Ucu-Metin Celal
Hep Mavi Kal-Fırat Can
Hep Sondan Başlar-Taçlı Yazıcıoğlu
Her Yerde Kan Var-Ayşe Kulin
Herkes Kalbi Kadar Sever-Oğuzhan Çelebi
Herkesten Sonra Gelen-Emin Gürdamur
Hiç Kimse-Arzu Saçlı
Hüzün Yanığı-Sinan Yağmur
Issız Evin Kedisi-Ahmet Günbay Yıldız

İçimdeki Derviş-Kader Keskin
İhlal-Belgin Kaçar
İki Darbe Bir Aşk Arası-
Mehmet E.Bayraktar
İnsan Unuturum Sanır-Buket Sivri
İtiraf-İskender Pala
İyi Adamın On Günü-
Mehmet Eroğlu
İyilik-Şebnem İşigüzel
İzinde Aşk Vardı-Ahmet Yüksel
Kalbim Pera-Birol İnan
Kalbimin Can Mayası-İclal Aydın
Kalbin İmzası-Dilek Demirtaş
Kalp-İskender Pala
Kam-Sedat Danacı
Kapan-Emel Şimşir
Kar Ağacı-Nurgül Bakır
Kara Kıtanın İktisatçısı-
Abdullah Aydın
Karanlık Aşk Yağmuru-
Merve Ceren Özçam
Karanlık Sokak No.14-
İbrahim Toru
Kavuşmak Yarınlara Kaldı-
Abdurrahman Parçalar
Kavuşmak-Gül İrepoğlu
Kaybetmeden Önce-
Orhan Özekinci
Kayıp Kimlikler-Suat Koroğlu
Kayıp Zamanlar-Serkan Bilgiç
Kaz Düşü-Tuncer Erdem
Kelebeğin Günlüğü-Bilal Civelek
Kendine Kaçış-Özge Özdemir Köz
Kevser-Burcu Karataş Metin
Kırmızı İplik-Sevgigil Çiçek
Kış Güneş-Ayla Yazgan
Kış Salkımı-Aslı Ilgın Kopuz
Kışın Ardı Bahardır-Halit Ertuğrul
Kıyıda Tek Başına-Selçuk Demirel
Kimsenin Rüyası-
Firdevs Kapusuzoğlu
Kirli Beyaz Mucize-Gamze Ekinci
Koz-Abidin Parıltı
Köpekli Çocuklar Gecesi-
Oya Baydar
Kör Adım-Yılmaz Şener
Kuşların Kanat Sesleri-Güray Öz
Kuyudaki Züheyla-Adem Gümüş
Mahcup-Halil Ünal
Mavi Gece-K.Kübra Berk
Mavi Gün-Büşra Nur Çakmak
Mavi Sakız-Eren Türk
Mavinin Küçük Vedası-Zeynep Şen
Mavinin Masalı-Elif Kabasakal
Med ve Cizer-Adil Yıldırım
Merdivenler-Lebibe Nihal Yazar
Merdivenli Sokak-Mine Dev
Meyra-Sinan Akyüz
Mezunlar Derneği-Selin Arıcan
Milat-Meral Türker
Mima-Yüce Zeray
Mor Sümbüllü Yıllar-Nejla Arslan
Mühür-Gökçen Tahincioğlu
Mühürlü Zarf-Kıyat Karakuş
Nefaset Lokantası-Tuğba Doğan
Nefha-Sezgin Kaymaz
Nehir-Sabahat Emir
Niğahdar-Başak Sayan
Nihal-Emine Demirhan
On Dakika Otuz Sekiz Saniye-
Elif Şafak
Öksüz Ağaçların Çobanı-
İsmail Güzelsoy

Ölmek Hakkım-Ayla Tanıl
Öteki-Başak Uzunömeroğlu
Öyle Bir Bedel ki-
Gonca Çiftçioğulları
Parçadan Bütüne-Sibel Sevgen
Paris Lokantası-Fahrettin
Bilge Kayvanoğlu
Perdenin Ötesi-A. İrfan Karapınar
Peru Travması-
Mehmet Mollaosmanoğlu
Pervane-Gülser Kılıçarslan
Rabia-Halis Tağ
Radika'nın Perisi-Neslihan Yıldız
Redd-i Akıl-Ayşegül Ekinci
Reji'nin Kadınları-Cem Kükey
Renkli Dünyalar-Banu Çavuşoğlu
Reset-Sevgi Ataç
Ruhunun Rüyası-Meral Aydın
Rüyamdasın-Mira Yelkenci
Rüyet-Derviş Zaim
Rüzgar Gülü-Esra Algan
Rüzgar Suskun Eylül Ağlıyor-
Selahattin Süzer
Rüzgarlı Sokak-Füsun Menşure
Sansar-Esra Esinlikçi
Sarı Yaprakla Madalya-
Tugba Çapan Çebi
Sarmaşıktaki Serçe-Aykut Taştan
Sarsıntı-Arda Erol
Savaş Bu Pazartesi Bitecek-
Fatma Albayrak
Savrulan Yıllar-Yusuf Dursan
Senden Geriye Kalan-
Hatice Kübra İpek
Senden Uzakta-Umut Yavuz
Seni Aşk Bildim-
Elif Yağmur Urfalıoğlu
Seni Kurtaracağım-Evren Buda
Senin Adın Mucize-Bahar Ayhan
Sevdaya Hançer Değdi-Vesile Koç
Sihirli Ayraç-Hayrettin Taylan
Sil Baştan-Müge İplikçi
Siyah Beyaz-Cennet Bozkurt
Siyah Kedi-Murat Ünver
Soğuk Sessizlik-Gülşah Tülay Çırak
Son Bakış-Irmak Zileli
Son Voli Serserilik Zor Zanaat-
Vecdi Çıracıoğlu
Su ile Dans-Eray Dedik
Sus Barbatus-Faruk Duman
Süheyla-Ahmet Erol
Süreyya'nın Saatleri-
Kerem Görkem
Sürgün Geçmişin Gölgesinde-
Arife Çoban
Şantiye Hayatlar-Pınar Yücel Sarı
Şeyzer-Halil İbrahim Çelimli
Tahakküm-Funda Özsoy Erdoğan
Tarih Kırıntıları-Barış Bıçakçı
Tehlikeli Tutsak-Şifa Arık Yıldırım
Ters Lale-Neslihan Semiz
Tıbbiyeli Hikmet-Suat Çağlayan
Tuna Gözlüm-
Mustafa Tuğrul Tanser
Tutsak-Beyzanur Yılmaz
Uçarca-Mehmet Fatih Işıldak
Ulufer-Ahmet Kekeç
Utanç-Nazlı Baş
Ülke Kızları-Mine Alpay Gün
Vatandaşlık Ofisi-Metin Savaş
Vazgeçtim Sanma, Sadece
Büyüdüm-Murat Tavlı

dil

İbrahim DEMİRCİ

DİLE HÜRMET DÖNEMİNDEN LİSANA SAYGI DEVRİNE...

İbrahim Demirci

İşbu yazının serlevhasına atf-ı nazar eden kaariîn-i kiramdan kaçı "Lâ havle" çekecektir, kaçı "Fe sübhan Allah!" deyü başını bir yemîne bir şimâle sallayacaktır bilmem, bilemem! Lâkin zannım odur ki kendisinin "kaariîn-i kiram"dan olduğunu derk yahut fark etmeyen pek çok "değerli okur" dahi, yazının başlığını az çok tuhaf ve tutarsız bulacaktır. Sebebi gayet basit ve ziyadesiyle aşikârdır efendim. Çünki efendim, saygı anlamındaki hürmet ile lisan manasındaki dilin birbirine sıfat mevsuf yani ki niteleyen nitelenen olması biçemsel sağlığa aykırı görünmekte, sıhhhat-i üslûba muvafık görünmemektedir. Binaenaleyh yahut kezâ ve kezâ, dil anlamındaki lisan ile hürmet manasındaki saygının aynı terkib içinde istimali, kulağımızı yahut zevkimizi, daha iyisi şu ki hem kulağımızı hem zevkimizi -rahnedar demek belki mübalağa addolunur- tahriş ettiği inkâr olunamaz, çünki bu vaziyet, izahtan varestedir. Buracıkta azıcık tevakkuf edüp –duraklayup duraksayıp- "Şu 'vareste' kelimesinin başına bir 'külâh' yahut 'şapka' geçirsem daha mı iyi olur? Lisanımıza âşinâ olmayan bazı okuyucular 'vareste'yi 'kereste' yahut 'kaderde' vezninde telâffuz etmek gibi nârefte yollara sapmasınlar deyü, 'vâreste' şeklinde mi yazsam acaba?" sualiyle boğuşur iken şimdiye kadar hiç aklıma gelmeyen, hatırıma düşmeyen, hayalimden geçmeyen, zihnime uğramamış olan o kelime nâgehan, yani ki birdenbire karşıma çıkıverdi. Öyle ki neredeyse kendimi tutamayıp "nevzuhur" yerine "zıpçıktı" diyecektim. Külâhın yahut şapkanın tahtına göz diken, o muallâ makama oturmak için hamle eden yeni kelime bazılarınızın tahmin edeceği gibi "serpuş" değil efendim. Siz dahi pekâlâ bilirsiniz ki "serpûş" daha umumi bir kelimedir, başı örten her türlü nesneye ıtlak olunur. Bakmayınız siz, bizim memlekette baş örtüsü denildikte bâhusus hanım kardeşlerimizin başlarını setr eden örtülerin anlaşıldığına. Her ne hâl ise efendim, her bir kelimenin ardına düşüp gidecek olur isek menzil-i maksuda vâsıl olmak müyesser olmadan akşamı yahut son nefesi belki kıyameti bulmak... Estağfirullaaah! "Tevbe yâ Rabbî hata râhına gittiklerime / Bilüp ettiklerime bilmeyüp ettiklerime!"

Hâşâ huzurdan efendim, zıpçıktı, nevzuhur gibi nâmülâyim kelimeler ile mübarek "takke" kelimesini aynı cümle içinde sarf etmeği kırk yıl düşünsem tasavvur ve tahayyül edemez idim. Lâkin bahtımın karalığına bakınız ki bu da

geldi başıma. “Osmanlıca” namıyle neşrolunan “Eğitim ve Kültür Dergisi”nin Aralık 2019 tarihli 76. sayısının 2. sahifesinde şu ibareyi gördüm: “Rik’a hattında iki noktalar çizgi (-), üç noktalı harfler ise takke (^) ile gösterilir.” İki noktalı harfe numune diye gösterilen “te” harfini bir yana bırakıp da üç noktalı harflere misal olmak üzere verilen “pe” harfinin altına, “çim” harfinin karnına ve “peltek se” dediğimiz harfin üstüne konulmuş olan işarete baktığımızda bu işaretin başta gösterilmiş olan “takke” işaretiyle aynı olmadığını görüyoruz. Benziyor elbette, lâkin aynı değil.

Benzerliği özdeşlik diye sunmak yani ki müşâbeheti ayniyyet şeklinde farz etmek ve öylece arz etmek bağışlanır yanlış mıdır, afv edilir kusur mudur efendim? Nüans denen küçük ayrımları ihmal eden bakışlar, hakikat deryasının selamet sahiline vâsıl olamazlar. Sap ile samanı olmasa bile saman ile sâmânı karıştırırlar. Orada ikisi karışınca beride üçü, ötede beşi karışır ve hafazanallah hayatımız maddi manevi bütün cepheleriyle karman ve çorman olur. Çormanı çoban addetmek tehlikesine maruz kalınır ki, azim ve mühlik bir tehlükedir ve “tehlike” şekline sokuvermekle belki düzleştirirsiniz amma düzeltmiş yahut baştan savmış olmazuz, olmazsınız.

Adı geçen derginin 4-6. sahifeleri Okuma Metinleri üst başlığını ve Sözün Gücü alt başlığını taşıyan ve Ahmed Cevdet Paşa merhumun Belâgat-i Osmaniye nam eserinden iktibas edilmiş beş altı paragraflık bir metne tahsis edilmiş. Kitabın müellifinden bahsedilirken “Ahmed Cevdet ismiyle” denilip geçilmesini fevkalâde yadırgadığımı sizden saklamağa lüzum var mıdır efendim? Yoktur efendim! Kısas-ı Enbiya müellifi, Mecellle musannifi paşa hazretlerini tanımazdan gelmek bir ayıp ise tanımamak iki ayıptır ve Osmanlıca dergisi nâşirleri içün bu ayıpların mazereti olmasa gerektir. Bu mübâlâtsızlık, metnin okunuş ve yazılışında dahi devam etmiştir. Cevdet Paşa merhum, fesahati tarif sadedinde “kelâmın ahseni” yazdığı hâlde, dergi nâşirleri “kelâmın ihsanı” şeklinde okuyup yazmışlardır. Daha güzel manasına gelen “ahsen” ile manasını tarif ve takdirden âciz olduğum, şükrünü eda ve ifadan uzak bulunduğum “ihsan” arasındaki fark, şapka ile takke arasındaki farktan daha küçük değildir.

“Ahsen” kelimesini doğru yazılmış olduğu hâlde “ihsan” şeklinde yanlış okuyanların sehven yanlış yazılmış bir kelimeyi doğru okumaları elbette beklenemez. Lâkin insan yine de ümid ediyor ve kendi kendine diyor ki: “Bir metni yazanlar ve o metni okuyanların sahih ve vazıh bir manaya erişmesini umanlar, metnin sıhhati hususunda azıcık kafa yorsunlar, eksik yahut yanlış bilgi vermekten hazer etsinler!” Maalesef bu niyazımız ve temennimiz ve ümidimiz boşa çıkıyor. Aynı cümlenin sonundaki “ ‘… eyler’ derler.” ifadesini “… eylerdiler.” şeklinde görmekle büsbütün taaccüb ve teessüfe gark oluyoruz. İki metin arasındaki farkın sebebi olan ziyade harf “ra”nın mevcudiyetini izah etmemiş olmakla bu metnin nâşirleri, öğretmek iddiasını güttükleri Osmanlı Türkçesini mi tahfif etmiş oluyorlar yoksa okuyucularının dikkatlerini ölçmek

üçün hususi bir taktika peşinde midirler bilemiyorum. Her ne hâl ise, Allah encâmımızı hayr eylesin. Âmîn!

Kelimelerde "garabet"ten bahseden Cevdet Paşa, Türkçede "ateş" kelimesinin yaygın olduğunu, Arapça "nâr" kelimesinin de kullanıldığını ve fakat Türkçe olmasına rağmen "od" kelimesinin "mehcur" olduğunu beyan etmiş, o kelimede "garabet" vardır, demiştir. Arapçada "tecennüb" ve "ictinab" aynı manaya gelmekle beraber bizde "tecennüb"ün yaygın olmadığını belirten paşa, sözüne şöyle devam etmiştir: "Ve kezalik âyinenin asl-ı Türkîsi olan gözgü lafzı mehcurdur. Ve Arabca âyineye mir'ât ve secencel denilür. Lisânımızda ise mir'ât lafzı müstameldir ve secencel lafzı lügat-i garîbedendir."

Gelin görün ki, Osmanlıca dergisinde "asl-ı Türkîsi" yerine "asıl Türkçesi", "gözgü" yerine "görgü", "lügat-i garîbe" yerine "lügat-i garbiye" yazılmıştır. Bu tuhaflıklardan birincisiyle üçüncüsünü izah ve kabul etmek mümkün değildir. İkincisi, yani "gözgü" kelimesinin "görgü" şeklinde okunup yazılmış olması kabul ve izah edilebilir. Çünkü metinde hakikaten "görgü" yazmaktadır ve fakat bunun bir mürettip hatası olduğunu, "ze" harfi yerine sehven "ra" harfinin konuluverdiğini tahmin etmek pek mi zordur?

Yunus Emre'nin asırlar evvel "dost sureti"ni "gözgü" saydığından haberdar olmadınız diyelim, muhterem ve müstesna Hasan Aycın'ın o güzelim albümlerinden birine "Gözgü" adını verdiğini de mi işitmediniz?

Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisinin tuhaflıkları bu kadarla kalmamış. Durub-ı Emsal-i Osmaniye'den başlığı altında "elif harfi" ile başlayan atasözlerinin yer aldığı 18. sahifede 4. atasözü şöyle okunup yazılmış: "İlk attığı taş uzak düşer." Siz bu cümleden bir şey anlıyor musunuz? Kimin attığı taş uzak düşer? Zor bir soru değil bu ve atasözü bu kolay sualin cevabını vermek için teşekkül etmiş: "İlin / elin (yabancının) attığı taş uzak düşer."

Yanlış okunan atasözlerinden biri de şu: "Öküz öldü ortaklık ırladı." "Kelimeler" bölümünde "Irladı: Ayrıldı" yazınca yanlışlık düzelmiyor, tam aksine katmerleniyor. O kelimeyi "ırıldı, ıraldı" yahut "ayrıldı" şeklinde okusaydınız mesele olmazdı yahut mesele kalmazdı. Hiçbir makul sebep olmadığı hâlde "ırladı" okursanız, "ır, yır" isminden ve binaenaleyh Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yırlarından ve dahi "ırla-, yırla-" fiilinden haberiniz olmadığı, Sultan Veled'in "Deli gibi ırlaram / Terelellâ, terelellâ" âvâzını işitmediğiniz âşikâr olur. İlmin hududu olmadığı gibi cehlin dahi hududu yoktur amma bu hakikate misal olmak Osmanlıca dergisine nasib olmayaydı kâşki!

Mühim bir mes'ele

Osmanlıca dergisi, sahifelerinin çoğunu iktibaslara ayırmış. Belâgat-i Osmaniye'den yahud arşivlerden aldığı metinleri aynen iktibas ederken, meselâ Latin hurufatıyla basılmış İslâm Ansiklopedisinden aldığı metinleri, Arap

elifbasıyla yazma işini dergi çalışanları ifa ediyorlar. Belki bu işe farklı kişiler de müdahil oluyor. Beni bu kanaate, yani metinlere farklı kişilerin müdahale etmiş olabileceği kanaatine sevk eden hususu hemen arz edeyim: Derginin 12-15. sahifelerini dolduran "Ahlâk-ı Alâî Kitabı" başlıklı yazının üstüne mezkûr kitabın sûreti olsun diye konmuş resmin üzerinde eserin müellifi "Kınaluzâde Ali Efendi" şeklinde yazılmış iken, asıl metnin içinde "Kınalızade" imlâsı tercih edilmiştir. Bu "Kınalu/Kınalı" farkı, başka ve daha mühim bir mes'eleyi tezekkür ve tefekkür etmeme vesile oldu. Efendim, bilenler bilir, 1928 Kasım ayından evvel memleketimizde tab' olunan eserlerin çoğunda bugün "kapı, altın" dediğimiz iki kelime "kapu, altun" şeklinde yazılır idi. Hâl böyle olunca muhtemelen okuyucuların çoğu, "kapu" kelimesini "kapı" şeklinde telâffuz etmekte beis görmez idi. İmlâ ile telaffuz arasındaki bu kadarcık farkı pek de mühim bulmayabilirsiniz, lâkin, meselâ "ahşam" yazılan kelimenin "akşam", "bağçe" yazılan kelimenin "bahçe", "yigirmi" yazılan kelimenin "yirmi" okunması, hele "tezgâh" şeklinde söylenen kelimenin "destgâh" şeklinde yazılıyor olması, çeşitli münakaşalara zemin teşkîl eden bir vâkıa idi.

Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisinin 7-11. sahifelerini dolduran ve İslâm Ansiklopedisinden iktibas edilen Ahilik başlıklı yazıda hem "sanat" kelimesinin hem de "zenaat" kelimesinin aynı harflerle "san'at" şeklinde yazıldığını görünce şaşırdım. Halkımızın ağzında "zenaat" şekline girmiş olan kelime, sözlüklerde sınâ'at şeklinde yazılmıştır. Acaba Osmanlı Türkçesinde "zanaat/zenaat" kelimesini "ze/zı/dad" harflerinden biriyle yazan kimse oldu mu? Bu sualin cevabını ancak arayan bulabilir. Bu cevabın menfi olma ihtimali de vardır. Hele Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te yazılanlar doğruysa. Çünkü o sözlüğün "zanâat / zenâat" maddesinde, kelimenin Arapça "sınâ'at/sanâ'at" kelimesine dayandığı belirtildikten sonra parantez içinde şu bilgi verilmiştir: "1930'lu yıllardan îtibâren 'z' ile yazılmaya başlanmıştır."

"San'at / sanat" ile "sınaat, zenaat / zanaat" ayrımının vücut bulması yahut derinleşmesi ile 1930'lu yıllar arasında münasebet var mıdır? Bu münasebetin anlamı ve gücü nerelerde ve nasıl bulunabilir? Böyle sualler serd etmenin ve bu suallere cevaplar aramanın nazarî ve amelî neticeleri kayda değer ve dikkate şayan olabilir mi? Bu sualleri beşerî ilimlerle meşgul zevata emanet edip meydan-ı musahabeden çekilmeyi düşünüyor idim. Lâkin Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisinin arka kapağında gördüğüm bir suret üzerindeki mülâhazalarımı arz etmekten kendimi alamadım. Çünki bu suret, tam da 1930'ların havasını göstermektedir.

Neyin resmidir bu suret?

OSMANLICA ÖĞRENMEYEN KALMASIN temennisinin altına yerleştirilmiş olan bu "görsel"e baktığımızda gördüğümüz şey, bir "kesekâğıdı" suretidir. Doğan Büyük Türkçe Sözlük "kesekâğıdı" kelimesini şöyle tarif etmiştir: [A.F.T.b.i.] Kâğıttan yapılmış, içine ufak tefek şeyler konulan torba.

Köşeli ayraç içinde verilmiş olan kısaltmanın açılımı şöyledir: Arapça Farsça Türkçe birleşik isim. (Burada "A."nın zâid olduğunu söylemeliyiz. Çünkü "kese"nin Farsça "kîse"den geldiğini aynı sözlükten öğrenmiş idik.)

İçine ufak tefek şeyler konsun diye kâğıttan yapılan bu torbaya "kesekâğıdı" yerine "kâğıtkese" demenin daha isabetli olacağını söylemenin bir kıymetiharbiyesi var mıdır? Zannetmiyorum. Çünkü kesekâğıdı artık Türkçeye yerleşmiştir. Hoş, o da ibrik, leğen, peşkir gibi pek çok kelimeyle birlikte önce hayatımızdan, sonra dilimizden yavaş yavaş –belki hızla– çekilmiştir, çekilmektedir.

Suretinin bir cephesini gördüğümüz bu kâğıt torbanın kâğıdı, torba imal edilmek üzere üretilmiş boş bir paketleme kâğıdı değildir, okunmak üzere ve içine mürekkep katılarak matbaada tab' edilmiş mübarek bir kitabın

sahifeleridir. Resmin sol yanındaki sahifenin ortasındaki çerçeve içinde Kur'an-ı Kerîm ayetleri kısmen görülmektedir. Sahîfenin üstünde "Sûratü'l-İsrâ" ibâresi, kenarları kuşatan tefsirin mevzuunu göstermektedir. Kenarda yer alan ibareler de Osmanlı Türkçesiyle değil Arapça yazılmıştır. Resmin sağ yanındaki 367. sahifeyi gösteren bölüm de muhtemelen aynı kitaba aittir ve o da gayet tabii Arapçadır. Yine o bölümde görülen dört adet zımba deliği, bu kesekâğıdının içine ufak tefek şeyler konmak üzere değil, bir dosya içinde muhafaza edilmek niyetiyle saklandığını, ona bir vesika kıymeti atfedildiğini göstermektedir.

Çocukluğumda gazete kâğıdından imal edilmiş kesekâğıtları karşısında bile üzüntü hissettiğimi hatırlıyorum. Mukaddes ve muazzez kitabımızın tefsiri için kaleme alınmış ve basılmış bir eserin kâğıdını bu surette görmenin içimde uyandırdığı infiali, öfkeyi, tiksintiyi tarif etmekten âcizim. Bir tefsir kitabının kâğıtlarının böyle bir muameleye müstahak görülmüş olması, ancak 1928 sonunda başlayıp 30'lu, 40'lı yıllar boyunca devam eden, dünyada eşi benzeri görülmemiş dil düşmanlığının

çok müşahhas bir delilidir. Ümmi kadınlarının bile alelade bir kâğıt parçasına ekmek muamelesi yapıp yerde kalmasına rıza göstermedikleri, öpüp kaldırdıkları bir memlekette tefsir kitabından kesekâğıdı yapmaya cür'et ve cesaret edebilen insanların peyda olabilmesi, maruz kaldığımız felaketin vahametini gösteren hazin bir misaldir.

Yukarıda "dil düşmanlığı"ndan söz ettim. Pek çok okuyucu, onun "din düşmanlığı" olması gerektiğini düşünmüş, hattâ bazıları "din düşmanlığı" şeklinde algılamış ve öylece okumuş olabilir. Bana öyle geliyor ki ülkemizde de dünyada da dil düşmanlığı ile din düşmanlığı birbirinin lâzım-ı gayr-i müfarıkıdır, birbirinden ayrılmaz, ayrılmaması gerekir. Türkiye'de ezanı Türkçe okutanlar, "Allahu ekber" yerine "Tanrı uludur" cümlesini geçirenler ve bunu zorbalıkla, tehditle 18 yıl uygulamış olanlar din düşmanı oldukları kadar dil düşmanıydılar da. Allah'a karşı çıkarmak istedikleri Tanrı'nın da aslında Allah olduğunu ve esasen O'ndan başkasının, tanrı sayılmak istenenlerin aslında "Tanrı" olmadığını ve Müslümanlığın tam da bu hakikati vaz ettiğini "Allah'tan başka tanrı yoktur, tek tanrı vardır, o da Allah'tır" diyen kelime-i tevhidin, birleme, birleştirme cümlesi olduğunu ve bütün insanları bu cümle önünde eşitliğe davet ettiğini saklamak yahut unutturmak için çabalıyorlardı. Bu düşmanca icraatın failleri arasında ne yaptığının farkında olmayan gafiller de bulunabilir elbette. Fakat sapma sapmadır ve hakikati zedeler.

Bu noktada şunu söylemeliyim: Allah'tan başka tanrı olmadığına inanan Müslümanın gözünde "Allah düşmanı" ile "Tanrı düşmanı" arasında fark olmamak gerekir. Bu din gerçekliği, aynı zamanda bir dil gerçekliğidir. Nifak, münafıklık, riya ve fitne yüzünden sahih sözlerin bile sıhhati kolayca ve sıklıkla haleldar olabilmekteyken samimi sözlerin sıhhatini ve hattâ bizzat sahihlik mefhumunun sıhhatini sorgulama konusu yapıp dili gözden düşürmeye çalışmak, insafa, vicdana ve akl-ı selime sığmaz.

deneme

Hüseyin Akın

DENEMEDE DENEYSELLİĞE DOĞRU

Hüseyin Akın

2019 yılı itibariyle deneme türünde ürün veren yazarların sayısı diğer türlerden hiç de geri kalır gibi değildi. Sadece benim tespit edebildiğim geçen yıla ait deneme kitabı sayısı 160. Burada bir kitabın künyesine "deneme" yazmakla deneme niteliği kazanır, yazmazsa "kazanmaz" gibi bir savdan hareket edecek değilim elbette. Düzyazı adıyla yazılan metinlerin kahir ekseriyetini "deneme" kategorisine dahil etmek çok da yanlış olmaz. Özellikle ortada kalan metinler diyebileceğimiz cinsten kimliği ve türü tam olarak kestirilememiş akademiye yaslanmayan yazılar, deneme grubuna eklenerek değerlendirme yapılabilir. Şiir, hikâye ve romana dair eleştirel metinler ve değerlendirme yazılarını da bu cümleden saymak isabetli olur. Berna Moran, Semih Gümüş, Fethi Naci, Hilmi Yavuz, Murat Belge, Rasim Özdenören, Cemal Şakar, Ali K. Metin, Ali Galip Yener, Ahmet Sarı, Osman Özbahçe, Necip Tosun ve Ömer Lekesiz gibi yazarları bu bağlamda düşünebiliriz. Denemenin serazat, hükümden ve yargıdan kaçınan tarafı her ne kadar onun en karakteristik özelliği olsa da didaktik ve eleştirel denemeleri de dikkatten kaçırmamak gerekiyor. Bu meyanda Nurdan Gürbilek'ten Cemil Meriç'e, Orhan Okay'dan Beşir Ayvazoğlu ve Enis Batur'a kadar farklı boyutlarda denemeler yazan kalemleri de bu türün imkânlarından yararlanan isimler olarak hatırda tutmamız lazımdır. Zira deneme türü günümüzde deneysel yöntemlerle yeni yeni imkân arayışlarına girmektedir. Dolayısıyla mektup denemesi, eleştiri denemesi, biyografi denemesi, günlük denemesi, gezi yazısı denemesi, köşe yazısı denemesi, röportaj denemesi, masal denemesi, film öyküsü denemesi, şiir denemesi, aforizma denemesi ve deneme denemesi... gibi çok boyutlu, kendi içinde çoğalan deneme türlerine sıklıkla rastlamak mümkün. Deneme neredeyse düzyazının en parlak yüzü konumundadır bugün. Yakın geçmişimizin usta denemecilerinden bugüne gelen denemelerde sohbet tadı, şiirsel izlek ve yazılanın yazanın üfürdüğü nefese göre şekillenmesi gibi özellikler kendini göstermekteydi. Gökhan Özcan, Ali Ural, Necdet Subaşı, Haydar Ergülen, Berat Demirci gibi bir kısmı şiir ve öykünün yanı sıra denemeler de yazan günümüz yazarları bu yakın geleneği devam ettirmektedirler. Denemenin farklı uzantıları diyebileceğimiz alanlarda düzyazının formel ve de katı disipline sahip ikliminden daha esnek ve de rahat iklimine geçmeyi deneyen, kendilerine denemeci demeseler de bir çeşit deneme yazarı olan kalemlerin bu tür içerisinde tanımlanma sorunları hâlâ varlığını devam ettirmektedir. Cumhuriyet dönemi şairlerinden günümüz

şairlerine bir yazma tutumu olarak tevarüs eden şeylerden biridir deneme. Kimi şairlerin şiir yazarken bile deneme atmosferinin tesiri altına girdiklerini görebiliyoruz. Şiir ile deneme arasındaki bu geçişlilik aslında şair ile deneme arasında bir geçişliliktir. Yazdığı ürünün boyasını ve sıcaklığını elinde olarak ya da olmayarak uğraştığı diğer alanlara ulaştırıp bulaştıran sadece şairdir. Romandan hatta öyküden bile denemeye bu denli tesiri sıcak ve de kalıcı bir geçiş yapılamaz. Bunun sebebi her iki türün de şiir gibi kendisini ortaya koyanın karakterine o kadar bağlı olmamasıdır. Günümüz edebiyatçılarının sadece deneme alanında varlık göstermeye pek yanaşmamaları bu türün tek başına var kılıcı, inşa ve ihya edici olmadığına kendilerini inandırmış olmalarıyla alakalı olsa gerektir. Bu yaklaşıma göre deneme olsa olsa "onarıcı", "takviye edici" ve "destekleyici" bir görevi ifa edebilir. Aynı şeyi öyküye destek ve takviye noktasında da düşünmek mümkün. Mustafa Kutlu'nun hikayeleri ile birlikte yazdığı denemelerin hikayeleri şerh eden bir tarafı olduğu sanırım inkâr edilmez bir gerçektir. Hiç kuşkusuz Mustafa Kutlu edebi kimlik olarak söyleyecek olursak denemeci değil hikayecidir. Denemeciliği öne almak onun hikayeci kimliğine haksızlık olacaktır. Ne de olsa deneme bir hikâye ya da şiir kadar alıngan değildir. Zamanla ilgilenilen türler ilgilenen kişilerin karakterlerine kendi karakterlerini yüklüyorlar. Şiirin karakteri şairin karakteri oluveriyor bir anda. Keza hikâyenin karakteri de hikayecinin karakteri haline geliveriyor. Denemenin böylesi yazarın kimliğine sirayet edip huyunu değiştirmeye yönelik bir özgün karakteri var mıdır bilmiyorum. Ben denemede böyle bir baskın karakter göremedim şu ana kadar. Denemenin karakterinden bahsedilecekse şayet onun ne denli geniş gönüllü, kapris ve kompleksten uzak, tüm insanlık ailesinin birikiminden hiç yüksünmeden istifade edebilen, başkalarını da referans olarak gövdesinde taşıyabilen bir karaktere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Şayet bugün diğer türler arasında sesi kısılmış bir denemden bahsediyorsak bunun sebebini böyle bir âlicenap karakterde aramak lazımdır. Başka isimleri, sözleri, alanları ve kitapları bir kaynak gibi gövdesinde taşıması diğer türlerin kolay kolay kaldırabilecekleri bir ağırlık değildir. Deneme egoyu ne besler ne de hizmet eder. Dolayısıyla denemeci olmak böyle bir eksikliğini gidermek peşinde olan, kendi görüntü ve gürültüsüne meftun yazarlar için hiç de tercihe şayan değildir. İyisi mi en güzeli onu yedeğimizde taşımak. Denemenin macerası denemeciden uzak bir şekilde böyle bir mecra üzere yürümeye devam ediyor. 2019 yılında çıkan deneme kitaplarının birçoğunun sadece ismine ve yazarlarına baktığınızda manzarayı daha iyi değerlendirme imkânı bulacaksınız.

Kalbin Sesi

Kalbin Sesi Mustafa Kutlu'nun en çarpıcı deneme kitaplarından biri. Aynı zamanda bu kitabın bir Hicret Risalesi olduğunu da belirtmeden geçmeyelim. Kanaat Toplumu'nun nasıl inşa edileceğinin, insan ve toplum problemlerinin merkezinde hangi unsurların yer aldığının cevabı niteliğinde bir kitap Kalbin

Sesi. Nurettin Topçu'nun dile getirdiği ahlâk nizamının etraflı biçimde yer aldığı kitapta yazar hayatın manasını sorgulamaya davet ediyor okuyanları. İnsan fıtratını kaybetmeden yaşadığında, tabi çevreye döndüğünde, toprakla buluştuğunda özlediği huzur ve sükûneti yakalayabilecektir. Kutlu'ya göre bu dönüşümü yakalayamayan beşer olmaktan insan olmaya geçişi tamamlayamayacaktır. İnsanın kalbine, kalbin de Allah'a ulaşması diyebileceğimiz bir dünya tasavvuru ilk kez bu kadar direkt şekilde işleniyor Kutlu'nun denemelerinde. Yaratıcı ile insan arasındaki kulluk serüveninin sağlıklı bir şekilde yürüyebilmesi için insanların kapitalizmin tasallutundan kurtulması gerekiyor. "Kalp ki insanın ruhudur, vicdanın yurdudur. Vicdan, bize şah damarımızdan daha yakın olan Allah'ın kalbimizde yankılanan sedasıdır" (S. 58) Mustafa Kutlu'nun bütün eserlerinde olduğu gibi burada da insanlığın ağır meseleleri çok yalın, anlaşılır ve rahat biçimde dile getiriliyor. Kuran, sünnet, fıkıh ve tasavvuf güzergâhında ilerleyen denemeler bir kez daha şu hakikati ortaya çıkarıyor ki dini ve milli değerler, itikadî, amelî ve ahlakî umdeler usul, üslup ve usturup bilen gönül ehli, kalem sahibi insanlarca anlatılıp yorumlanmalıdır. Çeşitli zamanlarda gazetede yazdığı köşe yazılarından bir bütünlük içerisinde derlenen bu denemelerde okuyucu Mustafa Kutlu sohbetinin tadını almakta zorlanmayacaktır şüphesiz. Bir teklifler kitabı olduğu kadar çağa şahitlik edenler için manifesto niteliği taşıyan bir eser Kalbin Sesi. Kapitalizm'le mücadele, sanayileşme, göç, tarım toplumu, zanaat, el emeği ve köylerin ihyası gibi daha pek çok konuya dikkat çekerek teklifler sunuyor yazar. Kalbin Sesini o sese kulak verenler için 2019 yılının aydın sorumluluğu cihetinde de ele alınabilecek edebî mahsullerinin en başına yerleştiriyoruz.

(*Kalbin Sesi*-Mustafa Kutlu-Dergâh Yayınları-2019)

Okumanın Halleri

Canan Olpak Koç "Okumanın Hâlleri" isimli kitabı 2019 yılının seçkin deneme kitapları arasında yer aldı. Kapağındaki halden hale girmiş tabiat resmi çok şeyler anlatıyor. Canan Olpak doktorasını tamamlamış bir akademisyen, çeşitli dergilerde modern dönem edebiyatı üzerine yazılar yazmış. "Okumanın Halleri" kitabı böyle bir çalışkanlık ve de birikimin ürünü. Okumayan yetişkinlere okumanın inceliklerini tane tane anlatan bir üslubu var Canan Olpak'ın. Dört bölümden oluşuyor kitap: Sözü Okumak, Zamanı Okumak, Kalemi Okumak ve Nesneleri okumak. En büyük yararını da söylemeden geçmiyor okumanın: "Ölümün elinden bir şey kurtarabilmektir". Kitap boyunca okuduğu kitaplar ve yazarlar refakat ediyor yazara. Şu cümleye dikkat: "Yazmak, söylediği yalana inandırmayı becerebilmektir." Kendi ifadesiyle hayata sözle dâhil olmanın yollarını gösteriyor. Zira hayat adı verilen sokağa sözcükler, kâğıtlar ve kalemler olmadan çıkmak tehlike arz edebilir.

Dünya sandığımız kadar tekin bir yer değil. Nurettin Topçu'nun tebcil ettiği ve adına ıstırap dediği şeye Canan Olpak Koç "sıkılmak" diyor. "İyi Sıkıntılar Lazım Bize" derken insan olarak yolumuzu kitaplara düşüren meselemize atıf yapıyor. Okunmuş satırlar sandığından dilediğini çıkarıp okuyabilir meraklı okuyucu. Kitabı okuyup bitirdikten sonra varacağımız sonuçlardan biri şu: Biz insanlar, hepimiz altı çizili satırlardan başka bir şey değiliz şu varlıklar âleminde.

(*Okumanın Halleri*- Canan Olpak Koç- Pruva Yayınları-2019)

Yalnız Edebiyat

2019 yılının edebiyata ve özellikle şiire dair en sağlam deneme kitaplarından biri Şeref Bilsel'in Yalnız Edebiyat kitabı oldu. Beş bölümden oluşan kitapta "Edebiyat ve Kültür'e" dair denemelerin yanı sıra "Edebiyat ve Tercüme", "Tanzimat'tan Cumhuriyete Birkaç Sima", "Cumhuriyet Sonrası Birkaç İsim" ve Edebî Zeminlere Dair" bölümler yer alıyor. Yazar kitap boyu okuyucuyu daha ilk başta kurduğu şu cümlenin peşine takıyor: "Yazmak; yolda olmayı gerektirir, okumak ise kendine bir ev aramayı. Yazar kendi serüveninden yola çıkarak elinde şişmiş bir valizle edebiyatın çeşitli dönemlerini tanıklarıyla birlikte dolaşıyor. Sağlı sollu etrafından gelip geçen yolcuların ellerine belki de ileride işlerine yarayacak bir soru tutuşturur: "Okuduklarınıza mı yoksa yazdıklarınıza mı aitsiniz?" Biraz kitabın kaldırımından yürüyelim diyorsunuz, ne de olsa yol fazlasıyla kalabalık ve gürültülü. Tam iki adım atar atmaz dünyanın en edebî karşılaştırıyor kitap seni. Siz hiçbir şey sormadığınız halde kaldırımda salınan deli diyeceğini diyor: "Hepimiz deli doğarız, bazılarımız deli kalırız." (Samuel Beckett). Yazar çöp kutusunun dibinde tek bir sebzeye dönüşmüş bir sürü sebze yığınının arasına kadar sürüklüyor okuyucuyu. Bu manzaranın şu cümleyle bir ilgisi olmalı: "Sarımsak turşu için neyse, delilik de sanat için odur." (Augustus Saint Gaudens) Şeref Bilsel'in denemeleri şiirle hayat arasında geçişlilik oluşturabilecek bütün alanları kapsıyor. Çalışma hayatı, delilik, şehir, zamansal şiddet, basın, ütopya, din, milliyetçilik ve çeviri dünyası bunlardan bazıları. Bu denemeler önemli bir söz boşluğunu doldurduğu gibi aynı zamanda yazarın "Zihin de öyle; aradığını bulmak için sıçrar" savını doğrularcasına okuyucu zihnine sıçrama kabiliyeti kazandıracak niteliğe sahip. Okunmazsa bir emek zayi olmuş olur.

(*Yalnız Edebiyat*-Şeref Bilsel- Yitik Ülke Yayınları-2019)

Kelimler İçindeyim

"Deneme tarzının benimsendiği bu kitapta içinde yaşadığımız modern dünyaya ve onun bazı sorunlarına kendi kelimelerimle bakmayı deniyorum. Başka bir ifadeyle, kelimelerimin içinden bana kendini gösteren neyse bunu sergilemeye çalışıyorum burada. (S.11) Özkan Gözel'in felsefi denemelerini

içeren "Kelimeler İçindeyim" kitabının girişinden alınma bir kesit bu ifadeler. Özkan Gözel bu kitabında tahayyül, tedai ve tecessüsle kelimelerin içinde sıkışmış bir dünyayı çekip çıkarmaya çalışıyor. Postmodern zamanlarda bilgi-iktidar ilişkisi, büyük anlatıların çözüldüğü, hakikatin değil, performansın öne çıktığı, içsel doğruların anlamını yitirdiği ve bilginin güçle özdeşleştiği bir çağın pencere aralığından bakıyor kelimelerin dünyasına. Aslında bu bir tür iç bakış. Kelimelerin işaret ettiği dünyanın bir parçası olarak konuşuyor yazar. Zygmunt Bauman'ın postmodern Etiğine Reddiye denemesinde "Kule bilincine sahip serbest kafalara işaret ediliyor. Bu serbest kafaların iki önemli özelliğinin altını çiziyor yazar: Aklî sarahat ve vicdanî titizlik. Kitap 18 sıkı denemden oluşuyor. Sıkı dedim, zira okuyucu arka-planı gerektiren evsafta metinler olduğunu söylemek gerekli. Felsefenin sorunlarını edebi düzlemde bir üslup ile anlatabilmek, üstelik bunu deneme tadında yapabilmek takdiri fazlasıyla hak ediyor. Yer yer şiirden de referans alan Özkan Gözel'in edebi yetkinliğini felsefi tecessüsüyle nasıl bağdaştırıp yaklaştırdığını görmek isteyenler için son derece önemli bir eser.

(*Kelimeler İçindeyim*-Özkan Gözel-Şule Yayınları-2019)

Raf Ömrü

"Raf Ömrü" 2019 yılı sonlarında şair Ali Ural'ın kaleminden çıkan denemelerden oluşuyor. Denemelerin ana karakteri şiir yüklü bulutlar gibi her an bir şiir sağanağına hazır gibi durması. Bu denemeleri özgün kılan yazarın dünyasında iz bırakan kitap ve yazarlara dair önemli noktaları bünyesinde barındırmış olmasıdır. Yazarların yazma biçimlerinden, yazma mekanlarına kadar kendilerine özgü yönleri deneme lezzeti içerisinde sunuluyor. Goethe'nin masasındaki mürekkep lekelerinden, Montaigne'ye babasından kalan çiftlik ve Sait Faik'e yine babasından kalan Burgazada'daki eve kadar daha birçok mekâna yayılan edebiyatın tütsüsü satırlar arasına sinmiş gibi. Kitapta Robinson Crusoe ile Hay Bin Yekzan arasındaki hayatı ve varlığı algılama farkını incelikli bir kurguyla ifade eden yazar Joseph Conrad'ın "Karanlığın Yüreği", Albert Camus' nün "Yabancı", Jean -Jacques Rousseau'nun "Yalnız Gezerin Düşleri", Borges'in "Alçaklığın Evrensel Tarihi" ve Lazarus'un "Alçaklığın Evrensel Arkatipi" kitapları arasında da okuyucuyu mukayeseli bir yolculuğa çıkarıyor. Ali Ural okuyucu zihninin kütüphaneden evrensel bir dünyaya kanatlanmasını sağlıyor. Kendi ifadesiyle, Dünyanın görünmez parmaklıklarla çevrildiğini fark ettiğimiz, dudaklarımızın aczini kabul edip kelimelerden vaz geçtiği anlar... O büyük suskunlukta bir mabede yürür gibi kütüphanenize doğru yürüyüşünüzü kendi boy aynanızdan görebiliyorsunuz. İnsan gerçekten de yükünü kendine tahammül edebilecek bir kitabın sırtına yüklüyormuş, bunu kitabı okuduktan sonra anlıyorsunuz. Bu kitapta bir şair ve yazarın okuma serüveninden sunduğu eşsiz kesitlere tanık oluyorsunuz.

Dünya edebiyatından seçtiği kitaplarda Batı'nın kodlarını, insana ve tabiata bakışı üzerinden yorumlayarak birçok gizli alt metni açığa çıkarıyor. Özellikle gençlerimizin 2020 yılı zihinsel beslenme çantasına katkı yapacak bu kitabı sindirerek okumanızı tavsiye ediyoruz.

(*Raf Ömrü*- A. Ali Ural-Şule Yayınları- 2019)

Türkiye'nin Kaderi

Türkiye'yi anlama kılavuzu sadedinde Celal Fedai kaleminden çıkan sözünü esirgemeyen yazılardan oluşuyor "Türkiye'nin Kaderi" kitabı. Üç bölüm halinde kurgulanmış olan kitapta Birbiriyle yakından ilgili olan yazıların bir kısmı yazarının ifadesiyle "bir derdin meseleye dönüştüğü" cinsten özelliğe sahip. Planlı ve de üzerinde yoğun beyin fırtınaları estirilmek suretiyle yazılan düşünsel denemeler. Yine bazı yazılar ise herhangi bir plana dayanmayan, düşüncenin doğal akışıyla meydana gelmiş yazılardan sınıfına dahil edilebilir nitelikte. Celal Feda ulaşmak istediği noktaya bir şiirden yola çıkarak varıyor. Bir şairin ayakları doğduğu ve yaşadığı yerlere bağlı entelektüel derinlikli yazıları aynı zamanda şiirle düzyazının söylem itibariyle buluştukları noktaya da işaret ediyor. Üç bölüm olarak çerçevesi çizilen kitabın birinci bölümünde "Türk Devlet "İde"si ve İslami Tefekkür", ikinci bölümde, "İslami Tefekkür ve Entelektüeller" ve üçüncü bölümde ise "Batının Basit ve Değişmez Döngüsü" kapsamlı yazılar yer alıyor. Türkiye'nin bugün geldiği sosyoekonomik, sosyokültürel ve siyasi meselelerin dünyadaki yakın geçmişe dair meselelerle ilintisi çok esaslı ve özgün bir Türkiye okuması çıkarmış okuyucunun karşısına. Kendini şair, hikayeci, aydın ya da entelektüel kabul eden kişilerin hakikat karşısında nasıl konumlandıklarının cevabını aramaya çalışıyor Celal Fedai bu kitapta. Küresel kapitalizmin tek tipleştiren ve sıradanlaştıran yoğun algı dayatmalarına direnme yollarını gösteriyor. Okuyucuya tarihi sorumluluğunu hatırlatarak kültürel müktesebatımızı ortaya koyup ülkemizdeki İslami tefekkürün izini sürüyor.

(*Türkiye'nin Kaderi*-Celal Fedai-Pruva Yayınları-2019)

Enişte Risalesi

Bir zamanlar Sühan adında Sivas'ta çıkan bir dergi vardı. Sıcak, harbi ve sınırları aşan bir dergiydi Sühan. Sınırları aşan diyorsam yanlış anlaşılmasın, başka dergiler gibi belli başlı konular etrafında dönüp dolaşan bir dergi olmadığını kastediyorum. İşte bu dergide benim en sevdiğim sayılardan biri: Yenge Özel Sayısı idi. Yenge için özel sayı mı olurmuş demeyin. Yengelerin de bir sosyolojisi var. İletişim Yayınları'ndan bundan üç yıl kadar önce Tanıl

Bora ve Mustafa Çiftçi'nin birlikte hazırladıkları Yengeler Cumhuriyeti'ni okuyanlar ne demek istediğimi daha iyi anlayacaklardır. Yenge araştırmasına bir denge gerekliydi, aynı ikili bu kez Enişte Risalesini (2019) Türk okuyucusuna kazandırdılar. Tanıl Bora'nın ifadesi ile Enişte Risalesi Yengeler Cumhuriyeti'nin artçısı sayılabilir. Hem enişte deyip geçmeyelim, zira eniştelik başlı başına bir müessese. Türk edebiyatı ve düşünce hayatında eniştelerin hiç de hafife alınmayacak bir etkisi vardır. Enişte dışarlıklı bir portre. Biraz güvensiz ve tekinsiz olmayı bünyesinde barındırıyor. Bu kitabı okuduğunuzda eminim Türk edebiyatının baş eserlerinden Abdülhak Şinasi Hisar'ın Çamlıca'daki Eniştemiz romanına da yöneleceksiniz.

Kitapta yazısı bulunanlardan Ahmet Tulgar enişteyi çok kısa şekilde "dönen bir şey" olarak tasvir etmiş. Aile ortamının yanardöneridir. Gözler önündedir mütecessis ve meraklı bakışların hedefindedir. Enişte bir estetik ve perspektif meselesidir. Kitapta en çok tuttuğum başlık Funda Şenol Cantek'e ait: Bir Fiat Doblo Erkeği Olarak Enişte. Cantek yazısında, "olumsuz enişte algısı"ndan söz etmiş daha çok. Hem aileden hem de yabancı olması sebebiyle enişteyi a'raftaki kişi olarak nitelendirmiş. Bu yönüyle sömürü ve suiistimale de açıktır. "Enişten yoksa eşeğin de mi yok?" deyimiyle çeşitlendirmiş bu yargıyı.

Müzik kültürümüz, şarkılar ve türkülerde de pek olumlu enişte profiline rastlanmaz. Funda Cantek'in şu tespiti de enişteleri kızdıracak cinsten; "....kız kardeşi evden uzaklaştıran, bazen müdanasız, çoğunlukla da aile babasına yaranma kaygısı taşıyan, sıklıkla âlemci olarak anılan sıhrî hısımdır. Enişte deyince akla Fiat Doblo sahibi, hafif kıro, çoğunlukla babacan, ama azımsanmayacak bir uyanıklığı olan, esnafvari bir erkek gelir." Yazar Fiat Doblo erkekliğini muhafazakâr erkeklikle özdeşleştirir. Kitapta enişte içerikli denemesi bulunan yazarlardan biri de Kadir Dede. Her paragrafa, "Eniştemle hiç sorunum olmadı" ifadesiyle giriş yapan Dede, sinema ve tiyatro sahnesindeki "enişte" karakterlerini genişçe ele almış. Bir Enişte Portresi: Özer Uçuran Çiller denemesiyle Metin Solmaz siyaset dünyasının enişte örneklerine yer veriyor. Mustafa Çiftçi'nin hikâye tadında Apis Mellifera denemesi kitabın en sürükleyici denmelerinden biri. Çiftçi Yozgat eniştelerinden sitayişle bahsetmeyi de ihmal etmiyor.

Daha birçok yazarın "enişte"sini anlattığı Enişte Risalesi'nde Cihan Aktaş da yer alıyor. O da Fahri eniştesini anlatıyor kitapta. Ondaki enişte çağrışımı da ilginç: "Enişte dediğimde aklıma önce o geliyor, enişte demek büyük bir kesekâğıdından yerlere saçılan balonlar, çikolatalar, çikletler demekti" diye giriyor yazıya. "Eniştem ailemizin kibar ve yardımsever bir sütunuydu" diye bitiriyor sözlerini.

(*Enişte Risalesi*- Tanıl Bora-Mustafa Çiftçi, İletişim Yayınları-2019)

Mühimmat

Hüseyin Karaca'nın farklı tarihlerde çeşitli dergilerde edebiyat üzerine yazdığı denemeler 2019 yılında okuyucuyla buluştu. Mühimmat ismini verdiği denemeler gerçekten ismiyle uyumlu olacak biçimde mühim şair ve yazarların mühim eserlerini konu alıyor. İki bölümden oluşan kitabın en dikkat çeken tarafı oldukça titiz bir iz sürme gayretine dayanmış olmasıdır. Kitap "Şair ve Aktör", "Etik, Estetik ve Hakikat Dengesi", "Modern Zamanlarda "Yeni Bir Söz Söylemenin Güçlüğü, Zarureti ve İmkânı Üzerine" ...gibi çağı, değerleri ve sanatı esastan ele alan yazıları içeriyor. İkinci bölümde ise Alaeddin Özdenören, Nurettin Durman, Hüseyin Akın, Zeynep Arkan, Cem Yavuz ve Rilke şiiri üzerine parçadan bütüne ulaştıracak metinler yer alıyor. Hüseyin Karaca hakikatin izini süren şiirin izini sürüyor bu kitabında. Görüntü ve gürültü çağının söze bulaşmış halini teşrih masasına yatırıyor. Sonuç mu? Buyurun okuyun.

(*Mühimmat*-Hüseyin Karaca-Pruva-2019)

Küheylanı Terbiye Etmek

İnsan varoluşu üzerinde çok az düşünen bir varlık. Halbuki insanı anlamlı bir varlık haline getiren şey ona verilen düşünme melekesidir. Ne ki hayatın hızlılığı ve hengâmesi içerisinde insan yapıp ettikleri üzerinde düşünmediği gibi dünyada varoluşu ile ilgili de düşünmeye yanaşmaz. Hüseyin Altuntaş "Küheylanı Terbiye Etmek" kitabıyla insanın varlığını anlamlandırıp güzelleştiren meziyetleri dile getirirken bir taraftan da bu meziyetlerin geçtiği yerlere oturan negatif unsurlara dikkat çekiyor. Teori- pratik arasında açılan mesafenin doğurduğu açmazları da bu denemelerde yakalayabiliyoruz. Beş bölümden oluşan denemeler her bölümde farklı uzantıda problemlere ışık tutsa da bütününde evrende varlık bilincine sahip yaşayan teslim olmuş insanın yol haritası belirlenmekte. Dinî meselelerin derinlikli ve duyuşsal bir yaklaşımla ele alınması okuyucunun sadece aklını değil aynı zamanda gönlünü de doyurup teskin etmektedir. Kibir kavramından yola çıkarak insanın kendini mevcut konum ve haliyle kabule yanaşmayıp insanüstü bir seviyede görmesi buna bağlı olarak fıtrattan kopuş neticesi doğal sınırların dışına taşmanın doğurduğu sonuçlar kitabın eksenini oluşturmakta. Yazarının ifadesiyle "Küheylanı Terbiye Etmek" birçok biyo-psişik dürtü ve yetiyle donatılan insanın bizzat kendisini ahlaki bir çizgide tutması olarak tanımlayabileceğimiz insani bir çabayı sembolize ediyor." Okuyucuyu daha derin ve sağlıklı düşünmeye sevk etmeyi amaçlayan bu denemeleri 2019 yılının verimli mahsulü içerisine dahil ediyoruz.

(*Küheylanı Terbiye Etmek*- Hüseyin Altuntaş- Bir Yayınları-2019)

Duruş ve Onur Abidesi Mehmet Akif

Yusuf Tosun biyografi dilini denemeye tahvil edebilme başarısı gösteren bir yazar. Daha önce çeşitli özellikleri ile Mehmet Akif'i başta genç kuşaklar olmak üzere geniş kitlelere anlatmayı hedefleyen eserlere imza attı. Bu eserlerin en belirgin özelliği çeşitli sosyokültürel katmanlarda yaşayan farklı yaş grubundan kişilere ortak bir dil geliştirebilmiş olmasıdır. "Duruş ve Onur Abidesi Akif" kitabında da bunu görüyoruz. Akif'in çocukluk ve gençlik yıllarının yanı sıra evliliği, çocukları ve seyahatlerini de içeren kitapta şairin Milli Mücadele yılları, Mısırdaki sürgün hayatı ve yurda dönüşüyle birlikte vefatı da ayrıntısıyla ele alınmış. Yusuf Tosun'un da ifadesiyle söyleyecek olursak Akif'e dair kaleme alınan bir dizi kitap kronolojik kesitler sunmak gibi sathi bir amaca hizmet etmemekte daha önemlisi bir örnek şahsiyeti gençlerin dikkatine sunmanın yanı sıra esaslı bir 19. Yüzyıl okuması gerçekleştirmektir. Zira Akif'in hayat hikayesi üzerinden kitapta koca bir imparatorluğun çöküşü ve yeni bir cumhuriyetin doğuşuna tanıklık ediyoruz.

(*Duruş ve Onur Abidesi Mehmet Akif*-Yusuf Tosun-Çıra Yayınları-2019)

Anda Yaşamak

Yusuf Tosun'un farklı zamanlarda fakat müşterek bir endişeyle yazdığı denemelerden oluşan bu kitap belli bir konsept üzere bir araya getirilmiş. Zamanın ruhuna müdahale etmeden farklı yerlerde yayımlanmış olan bu metinler belli bir restorasyondan geçirilerek idraklere sunulmaya çalışılmış. "Anda Yaşamak" ve "Hak/ediş" başlıklarıyla iki bölümden oluşan kitabın birinci bölümde olup biteni hakkaniyetle iyi kavramak ve zamanın yanlış akışına müdahil olmak mesajını taşıyor. Daha çok genç dikkate hitap eden denemelerin bir başka özelliği de satır aralarında gençlere okuma listesi sunmuş olması. Tecessüsü kışkırtan örneklemeler ise gençler için hafızayı diri tutacak cinsten. Kitabın ikinci bölümü olan "Hak/ediş"te ise yazarın okuduğu kitaplar, izlediği filmler ve gezip gördüğü yerlerle ilgili duygu, düşünce ve eleştirileri yer alıyor. Anda yaşamanın geleceğe yön veren bir tarafı olduğunu bir kez daha hatırlatması noktasında bu kitabı 2019 yılının gelecek yıllara gönderilmiş mektubu saysa yeridir.

(*Anda Yaşamak*-Yusuf Tosun-Çıra Yayınları-2019)

Sizin Yedi Güzel Adamınız Kim?

Mustafa Gül'ün deneme tadında tuttuğu günlüklerden oluşuyor. Bir metnin sonuna tarih düşmek sadece o metnin doğumu ile ilgili bir bilgi sunar okuyana. Kendisi belirtmese bile yazdığı metnin türünü değiştirmez. Öncelikle şunu söyleyeyim, Mustafa Gül'ün oldukça muhabbetli bir dili var. Sohbeti çekilir bir insan intibaı uyandırıyor okuyanda. Sıcak, samimi ve de

abartısız. Yukarıdan bir şeyi dikte etmeye kalkmıyor. Mustafa Gül "Sizin Yedi Güzel Adamınız Kim?" başlıklı kitabında ayaküstü konuşulacak mevzuları bıktırmadan işlemeye çalışmış. İlgi ve heyecan uyandırmak için kimi başlıklar soru formunda ve yer yer aktüel dünyaya göz kırpan nitelikte. "Sevmek Günah mı?", "Sevgili Bulma Kutlaması mı?", "Seyyid Kime Denir?", "Mustafa Kutlu'nun Kitabı mı Çıkmış?", "Hocam Siz Komünist misiniz?"...Örneklerde de görüldüğü gibi baştan sona bütün başlıklar istifhamlı. Diyor ki Mustafa Gül: "Cahit Zarifoğlu'nun Yedi Güzel Adamı biliniyor. Benim yedi güzel adamım da iç sayfalarda. Merak Ettiğim sizin yedi güzel adamınız kim? Cevabını kitabın kapısından içeri girip sohbete dahil olmak suretiyle alabilirsiniz.

(*Sizin Yedi Güzel Adamınız Kim?*- Mustafa Gül-Çıra Yayınları- 2019)

Bana Öğretmenini Söyle

Yazan: Orhan Gazi Gökçe

Şair-Yazar Hüseyin Akın, "Bana Öğretmenini Söyle" isimli kitabıyla eğitime ilişkin muhtelif zamanlarda kaleme aldığı yazılarını bir araya getirdi. Edebiyatımızın mahir ve velut kalemlerinden Hüseyin Akın'ı, birçok edebiyat dergisine öncüsü, ağabeyi olmakla birlikte ülkemizin köklü okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak uzun yıllar görev yapmış ve kendine has bir üslup geliştirerek başarılı bir meslek hayatı geçirmiş bir isim olarak da tanıyoruz.

Hüseyin Akın, dışardaki hayatla sınıftaki hayatın uyuşmamasından bahisler açarak içinde hayat olmayan bir eğitim sürecinin faydasız olduğunu ifade ediyor. Eğitim konusundaki özensizlik, düzensizlik ve yaklaşım hataları gençlerin hayatının; toplumun ise dinamizminin kaybına sebep olma ona göre.

Yeni nesilden yakınmanın, yazıklanmanın üzerimizden mesuliyeti kaldırmayacağını bilakis muhasebeye ve eleştiriye muhtaç olanların yetişkinler olduğunu da kitapta okuyoruz. Gençlerimizle birebir temas imkânı olan öğretmenlerin nitelik bakımından her daim gelişime ve yenilenmeye ihtiyacı olduğunu savunurken öğretmen yetiştirme rejimimizin sağlıklı olmadığına ilişkin notlar düşüyor. Öğretmen öğrenci arasındaki ilişkinin formalleşmesinin toplumsal bağlarımıza da zarar vereceğini düşünüyor. Öğretmenlerin muhakkak bir sanat alanıyla ilgilenmesi gerektiğini vurgulayan Akın, ev-okul arası bir dünyada sıkışmayan özgür düşünen, neşeli bir öğretmen profili hayal ediyor.

Kitapta Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi hocalarına dönük tatlı-sert eleştirileri var. "Din adamı değil dinin adamı olmak" ile birçok sorunun çözüleceğine inanan yazar, İmam Hatip Liselerine de uzunca yer veriyor yazılarında. İmam Hatip mezunu olmakla övünen, ancak İmam Hatipler konusunda

"mağduriyet söylemi" ve "arabesk tutum"dan mustarip olan Akın, şu tespitte bulunuyor: "İmam Hatip Liseleri üzerinde övgüden mütevellit sarhoşluktan başımızı kaldırıp da göremediğimiz durum tam da budur. O kadar haylazlık ve yaramazlığına rağmen evladına laf söylemeye kıyamayan ebeveyn gibiyiz."

Hüseyin Akın eğitim yöneticiliğinin öğretmenlikten bir kaçış yeri olarak algılandığından da yakınıyor, son dönemde çokça tartışılan "Deizm", "Din Yorgunluğu" gibi konulara değiniyor, "Değerler Eğitimi" konusunda da samimiyet arayışını sürdüren yazar, toplam kaliteden çok insanî kalite önemsenmediğinde gençlerimize bir değer katmanın mümkün olmayacağını düşünüyor. Eleştirirken elbette alınan mesafelere kayıtsız kalmayan Akın, "Kirli suyla birlikte bebeği dışarı atmamak" konusunda hassas davranıyor.

Eğitim hususunda entelektüellerin, akademisyenlerin, yazarların hatta eğitim yönetiminin üst düzey yöneticilerinin teorik çerçevede yaptıkları eleştiriler bize ne kadar mesafe kazandırır bilmiyorum lakin işin mutfağında yıllarca pişmiş ve dahi pişirmiş Hüseyin Akın'ın söylediklerine kulak vermeli kanaatindeyim.

(*Bana Öğretmenini Söyle*-Hüseyin Akın-Şule Yayınları-2019)

Kıraati Dönüştüren Kanaatler

Yazan: Habibe Öztürk

(İlk not; Sakinken okumanızı öneririm zira içeriğinde heyecan var.)

Bütün kitapların okunası bir yönü muhakkak ki vardır. Tüm kitapların hikayesi, serüveni ve süreci olur. Lakin bazı kitaplar okunmanın ötesine geçer ve dokunmaya başlar; aklınıza, kalbinize, hayatınıza. Dokundukça dokur, ince ince, yazarın parmak uçlarını en nazik şekilde daktiloya değdirirken ki ustalığını hayal edebilir, sesini kulaklarınızda işitebilir ve kıraatinizi güzelleştirmeye başlarsınız. Kendinizi okurken değil de yaşarken bulursunuz sayfaların satırları içinde, bir noktalama işaretinin ahenginde. Size baştan itiraf etmeliyim ki elimde tuttuğum bu kitabı okuyamıyorsunuz, yaşıyorsunuz. Bir deneme kitabı ve okumayı denediğinizde sizi yanıltmıyor, yalıtıyor. İçindekilere göz gezdirdiğiniz an ne kadar dışarda yaşadığınızı görüyorsunuz. Akıcılığı içinde fakir kelimelerden zengin paragraflara taşınıyorsunuz. Yazarın kanaatleri kıraatinizi bir meydana çekiyor ve siz orada düşünce savaşını duygularınızla, hislerinizle veriyorsunuz. "Kendinizle Aranız Nasıl "diye sorduğunda Hüseyin Akın, akın akın geliyor yüzleşmeleriniz aynaya ve devam ediyor yazar; "Aynaya Bakan Kendine Bakmış demektir." Bakmanın ve bakımlı olmanın öneminin niyetlerimizdeki samimiyetle mümkün olacağını o kadar hoş ve mizahi bir dille kaleme almış ki yazar, eleştirilerinden çözüm paketi ortaya çıkıyor. Sadece eleştirel yazının ötesine geçen yazar, bizi dar bir alana sıkışmaktan kurtarıyor. Her bir başlık özenle kısa ve öz olarak

okuyucuya sunulmuş, işte hal böyle olunca siz okudukça fikirlerin duygularla bir bütün halinde olmasını hissederek konuşmaya başlıyorsunuz kitapla. "Kitapla konuşulur mu Allah aşkına" der gibisiniz ama işte size hodri meydan, kitabı alın ve sadece bir bölümünü okuyun. Ve görün, hissedin kendi meydan muharebenizde ne kadar kazanç ne denli kayıplar var.

(*Menkul Kanaatler Borsası*-Hüseyin Akın, Ülke Edebiyat-2019)

2019 YILI DENEME KİTAPLARI

Murat Mesut-*Rüveyda'ya Mektuplar*- Değişim Yayınları-Ocak -2019
Hüseyin Yorulmaz-*Bosna'da Baki Kalan*- Şule Yayınları-Ekim-2019
Abdülkerim Temizcan- *Dil Ahlakı*- Okunan Kitaplar- Ekim 2019
Adem Kandemir- *Bir Yol Daha Var*- Hayat Yayınları- Kasım 2019
Ahmet Alkan- *Anılarla Son 50 Yılın Mimarlık ve Planlama Pratiği*- Yem Yayınları- Aralık 2019
Ahmet Baykal-*Karanlığa Bir Yıldız*-Trend Yayınevi-Nisan 2019
Ahmet Demirhan- *Göbeğini Kaşıyan Adamın Psikanalizi*- Vadi Yayınları- Haziran 2019
Ahmet Duman- *Ezelden Ebede- Bidayetten Nihayete*-Yalın Yayıncılık-Nisan 2019
Ahmet Murat- *Kuşlarla Sohbetin Şartları*-Ketebe Yayınları- Nisan 2019
Ahmet Yaşar Çakmak-*Zembil1*-Kitap Kulübü Yayınları-Temmuz-2019
Ali Ural- *Ay Tiradı*- Şule Yayınları- Aralık 2019
Ali Ünal-*Kemik Adam*- Ozan Yayınları- Temmuz-2019
Altan Murat Ünal- *Görebildiklerim*- Nida Dergisi Yayınları- Nisan 2019
Anıl Belka- *Su Götürmez*- Gece Kitaplığı- Kasım 2019
Aslıhan Tüylüoğlu-*Gole Giden Panter*-Klaros Yayınları-Ağustos -2019
Aydın Aktay-*Yeni Türkiye'de Yeni Kuşaklar*-Değişim Yayınları-Ekim 2019
Ayhan Lafcı-*Yanılmalar*-Kuytu Yayınları-Temmuz 2019
Aykut Arcak- *Bir Sosyal Medya Güncesi*-Son Çağ Yayınları- Haziran 2019
Ayşe Bayram-*Aşk'a Bir Yudum*- Kırk Kandil- Mayıs-2019
Babür Pınar- *İktidar ve Sanat*- Nitelik Kitap- Mayıs-2019
Behçet Gülenay- *Söyle Sen Aşık mısın*- Nar Yayınları- Ekim 2019
Behçet Gülenay- *İkra İle Uyanmak*- Nar Yayınları- Ekim-2019
Birsel Alver Yazıcı- *O Masal Anlatmadı Ben İnandım*- Velespit Yayınları-Eylül-2019

Burak Yetişmez- *Beni Beraber Öldürdük*- Elpis Kitap- Mayıs 2019
Can Ataşoğlu- *En Derin Mavide Yalnızlığım*-Platform
Kültür Sanat Yayınları-Mayıs 2019
Canan Olpak Koç- *Okumanın Halleri*- Pruva- Mayıs 2019
Cemal Atay Genç- *Poetikanın Hata-i Yolu* -Kaos Çocuk Parkı- Mayıs 2019
Cengiz Ali Acar- *Duygusuz*- Klaros Yayınları- Haziran-2019
Cengiz Gündoğdu- *Kapitalin Mantığı*- Tekin Yayınevi- Aralık 2019
Ceyhun Atuf Kansu-*Kurtuluş Uyanış Direniş*-Telgrafhane Yayınları-
Aralık 2019
Cömert Bozkurt-*Gök Yüzünü Döktü*-Aryen Yayınları- Eylül-2019
Derviş Aydın Akkoç-*Şantiye Yazıları*- Everest Yayınları- Haziran 2019
Dilek Erleten- *Önüm Arkam Sağım Solum Sobe*- Uyanış Yayınevi-
Ekim 2019
Durmuş Karabağlı- *İslam'ı Doğru Anlamak*- Kutlu Yayınevi- Nisan-2019
Dursun Altun- *Kendine İyi Ba*k-Beyan Yayınları-Temmuz 2019
Duygu Gök- *Duygularımın Sesi*- Karina Yayınevi- Ağustos 2019
Ebu Muhsin Bulut- *Ay Işığında Notlar*- Okur Kitaplığı- Eylül 2019
Ekrem Burak Arıkoğlu- *Helete Bizim Memleket*-Bengü Yayınları-
Nisan 2019
Elif Karayılan-*Altın Karanlık*-Gece Kitaplığı-Şubat-2019
Emin Azeri- *Ardahan ve Yöresi İlginç Olaylar*- Mat Kitap- Aralık-2019
Emre Dirağ- *Sosyal Medyanın Kara Kitabı*-Altıkırkbeş Yayınları-
Mayıs 2019
Enis Batur- *Düş Kırpıntıları*- Sel Yayıncılık- Nisan 2019
Enis Batur- *İnziva Burçları*- Sel Yayıncılık- Aralık 2019
Erez eğilmez-*Boş Kalan On Sayfa*- Minel Yayın- Ekim 2019
Erkan Kök- *Yankı*- Dorlion Yayınevi-Nisan-2019
Ersin Nazif Gürdoğan- *Dünya Bir Şehirdir*- İz Yayıncılık- Temmuz 2019
Ertan Özyurt-*Acılarımın Ertesi*-Mihenk Kitap-Eylül 2019
Eyüp Fahri Durna- *Pusulam*- Kutlu Yayınevi- Nisan 2019
Ezgi Hasret Bodur-*Frezya*-Hayy Kitap-Aralık 2019
Fahrettin Gün- *Batı Günlüğü*-Beyan Yayınları- Temmuz 2019
Fatin Hazinedar- *Balkondan Düşen L*-Kara Karga Yayınları- Aralık 2019
Feride Çetin- *Annemiz Aşktır*-Doğan Kitap- Ağustos 2019

Gülay Kutal-*Emek Vererek Demokrasi*- Ayrıntı Yayınları-Haziran 2019
Gülşen Aslan-*Güzeller Güzeli*-Tebeşir Yayınları-Kasım 2019
Güneş Duysar-*Çiçekli Kadından Dikenli Notlar*-Gece Kitaplığı-Temmuz 2019
Güven Adıgüzel- *Papağanın Vaazı*- Profil Yayınları- Ekim 2019
H. Elçibey Temel- *Evren Ötesi ve İnsan*- İmleç Kitap- Haziran-2019
H. Esat Yavuztürk- *Özgürlüğe Çağrı Destanı*-Yason Yayıncılık-Ağustos- -2019
Habib Mert-*Üçüncü Cemre*- Firuze Yayınları- Mayıs-2019
Hakkı Erçetin- *Çerge*- Az Kitap- Mayıs- 2019
Halise Babayiğit-*Hayata Bir Neşter*- Post Yayınları- Temmuz-2019
Halit Çelikbudak- *Pazar Yazıları*-Kesit Yayınları-Temmuz--2019
Hatice Ebrar Akbulut- *Yaşamışsın Sevaplar Gibi*- Şule Yayınları-Nisan 2019
Haydar Ergülen- *Tuhafiye*- Kara Karga Yayınları- Mayıs 2019
Hüseyin Akın- *Bana Öğretmenini Söyle*-Şule Yayınları-Mayıs 2019
Hüseyin Akın- *Menkul Kanaatler Borsası*- Ülke Edebiyat-Ekim 2019
Hüseyin Altuntaş-*Küheylanı Terbiye Etmek*-Bir Yayınları-Eylül 2019
Hüseyin Aygün-Hatır: *İnsan*, Hayvan, Toprak-Arketip Kitap- Nisan 2019
Hüseyin Karaca-*Mühimmat*- Pruva Yayınları-Kasım 2019
Hüseyin Tunç- *Biz Aslında Neyiz*- Hayy Kitap- Ekim 2019
Hüsrev Hatemi- *Kimlik Kuyusu*- Dergâh Yayınları- Mayıs 2019
Işık Ergüden- *Kurgusuz ve Yaşanmamış*- Sel Yayıncılık- Nisan 2019
İbrahim Çolak- *Yenildik Hace*-Mecaz Yayınları-Ekim 2019
İbrahim Şaşma- *Tuz*- Morena Yayınevi- Haziran 2019
İbrahim Tenekeci- *Tekrar Selam Ederim*- Profil Yayınları- Eylül 2019
İhsan Süreyya Sırma- *Nehirlerin Dili*- Beyan Yayınları-Temmuz 2019
İkbal Korucu Tüter-*Evlensek mi Evlenmesek mi*-Cinius Yayınları-Ekim-2019
İlhan Berk- *Şiirin Çizdiği*- YKY Yayınları-Kasım 2019
İsmail Aslan- *Aşkına Muhacir*- Kırmızı ve Siyah- Ağustos 2019
İsmet Emre- *Sular ve İnsanlar*- Karakum Yayınevi- Temmuz 2019
İsmet Emre- *Turuncu Hüzünler*- Karakum Yayınları- Aralık 2019
Kumru İşli- *Arta kalanlar*- Tilki Kitap- Mayıs 2019

Küçük İskender- *Her Şey Ayrı Yazılır*- Can Yayınları- Eylül 2019
Leyla İpekçi- *Canım Dosta Gider*- H Yayınları- Ekim 2019
Mahmut Esen- *Yaralı Düşler*- Kavim Yayıncılık-Ekim 2019
Mansur Işıdan-*Aşk ve Mana*-Çoban Yayınları- Nisan 2019
Mehmet Ali Kılınç- *Benim Güzel Hatalarım*- Hayy Kitap- Ekim 2019
Mehmet Akif Tutumlu- *Söz Lekesi*- Kanguru Yayınları- Nisan 2019
M. Hanifi İspirli- *İnsan Vaazları*- Zafer Ofset- Mayıs-2019
Mehmet Büyükçelik- *Şairler Konuşursa*- Ozan Yayıncılık- Mayıs-2019
Mehmet Dinç-*Gençliğe Kitabe*-Aşina-Ağustos 2019
Mehmet Hanifi Tosun- *Âdem Olmak*- Sude Yayınları- Ocak-2019
Mehmet Kasım Akpınar- *Bir Duble Külfet*- Eyobi Yayınları- Temmuz 2019
Mehmet Ödemiş- *Talita Kum Diriliş Yazıları*- Maarif Mektepleri-
Kasım 2019
Mehmet Ragıp Karcı- *Türkü Dinleme Temrinleri*- Şubat 2019
Mehmet Reşit Öztoprak- *Ben*- Az Kitap- Temmuz- 2019
Mehmet Şahin- *Kurgu ve Hakikat*- Adom-Kasım 2019
Melek Engin Aktemur-*Tüy Misali*- Ahır Zaman-Mayıs-2019
Meryem Karatepe- *Mor Pasta* -Şehir Hatları Yayınları-Mayıs 2019
Mesut Kara -*Mülksüz ve Çıplak*- Klaros Yayınları- Temmuz 2019
Metin Karabaşoğlu- *Mucize Avcısı*- İz Yayıncılık- Ekim 2019
Muammer Ulutürk- *Fotoğrafname Fotoğrafta Görsellik ve Gerçeklik*-
Hece Yayınları- Temmuz 2019
Musa Tektaş- *Muhabbet Gülleri*- Nasihat Yayınları- Nisan 2019
Mustafa Gündüz- *Bütünü Bölmek*- Fosil Yayınları- Temmuz 2019
Mustafa Kutlu- *Kalbin Sesi*- Dergâh Yayınları- Haziran- 2019
Mustafa K. Erdemol- *Kitap Kokusu*- Can Yayınları- Mayıs 2019
Mustafa Oğuz Mucurluoğlu- *Bütün Suç benim*- İtalik Yayınları-Ekim 2019
Mustafa Onur Ustaoğlu-*Hartama Çatılı Yazılar*-Arı Sanat Yayınevi-
Aralık 2019
Mustafa Otrar- *Dingin Söylemler*- Edam-Kasım 2019
Mustafa Yaşar Dilsiz- *Kara Kutu*- Arsine- Eylül 2019
Muzaffer Kahraman- *Tanık*- Az Kitap- Ekim 2019
N. Toygar Ateş- *Saldırı Manifestosu*-Düşülke-Ekim-2019
Naz Altınbaş- *Sensiz de Olur*-Hayy Kitap- Ağustos-2019

Necati Açıkgöz- *Ankara Garı*- Karina Yayınevi-Eylül 2019
Nilgün Tutal-*Kent Kitabı-Mimariden Müziğe Kahvecilerden Mezar Taşlarına*-Varlık Yayınları-Mart 2019
Nusret Karaca-*Şimdi Ben Neredeyim*-Post Yayınevi-Nisan 2019
Onat Kutlar-*Gündemdeki Konu*-YKY Yayınları-Mayıs 2019
Onur Sarıkaya- *Özlediğimiz Yaşam*- Bengisu Yayınları- Ekim 2019
Osman Demir-*Şair*-Lirik Yayınları-Nisan—2019
Osman İlhan-*Hayat Her Gün Yeniden Başlar*-Hayy Kitap-Aralık 2019
Osman Semih Albayrak- *Unutuş Irmağı*- Heyamola Yayınları-Haziran 2019
Özkan Gözel- *Kelimeler İçindeyim*- Şule Yayınları- Mayıs 2019
Rıza Hurma- *Bilgenin Kalemi*- Gece Akademi- Kasım 2019
Sabahattin İzcioğlu- *Aralıksız Günler*- Alan Yayıncılık- Mayıs 2019
Saadettin Acar-*Herkes İçine Baksın*- Profil Kitap- Nisan 2019
Sadık Özen- *Batının Çirkin Yüzü*- Artshop Yayıncılık- Eylül 2019
Saffet Murat Tura-*Şeyh ve Arzu*-Metis Yayınları- Ocak-2019
Salih Aydemir- *Sevgilim Sevgili Yazma Ve Yaratma Poetikası Üzerine Deneme*-İmleç Kitap-Kasım 2019
Selçuk Atay-*Tevfik Fikret: Göstergebilimsel Bir Okuma Denemesi*-Akçağ Yayınları- Ekim 2019
Selma Dere-*Hayatın Peremesi*- Ares Kitap- Ocak-2019
Selma Medeni Geylani- *Güneşten Şuleler*- Çıra Yayınları- Ekim 2019
Semih Doğan-*Bursa'da İki Zaman*-Sapiens Yayınları-Mayıs-2019
Semir Bolat- *Ne Dertmiş*- Gece Kitaplığı- Mayıs-2019
Semih Yılmaz-*Sen Benim Yarınımsın*-Hayy Kitap-Mayıs 2019
Serdar Sarıdağ-*Islak İmza*- Kâğıt Yayıncılık- Nisan 2019
Serdar Tuncer-*Sermayem Yok Derdimden Başka*-Ketebe Yayınları-Mayıs 2019
Serhan Ada-*Geçen Yüzyılın Ortalarında Çocukluk Nesneleri*-Everest Yayınları- Kasım 2019
Servet Somuncuoğlu- *Gül Yazıları*- Matbuat Yayın Grubu- Aralık 2019
Sezer Kosalı- *Surat*- Kültür Ajans- Temmuz 2019
Sinan Beyaz- *Püf Noktası*- Az Kitap- Mayıs 2019
Son Cengiz Aydın-*Uzakların Kolu Kırık Sarılmaya*-Müptela-Ekim 2019

Soner Demirbaş- *Şair Ve*-Klaros Yayınları- Haziran 2019
Süreyya Evren- *Dokunan Kitap*- Kara Karga yayınları- Eylül 2019
Şakir Kurtulmuş- *Kitabın İzi*- Çıra Yayınları- Mart 2019
Şeref Bilsel- *Yalnız Edebiyat*- Yitik Ülke Yayınları- Mayıs-2019
Talat Avcı- *Şiiridye*-Klaros Yayınları-Aralık 2019
Tolga Akman- Poyraz- Arunas Yayıncılık- Mayıs 2019
Tolga Bahçeci- *"Miş" Gibi Yaşamak*-Karina Yayınevi-Temmuz 2019
Uğur Canpolat-*Aklımda Olduğun Aklında Olsun*- Folıant Yayınları-
Eylül 2019
Ülkü Gözen- *Çay Çiçeğim*- Festival Yayıncılık- Mayıs 2019
Ümit Güçlü- *Suç Şiir*- Edebi Şeyler-Kasım 2019
Ünal Göksoy-*Şifre*- Beyaz Fikir Yayınları- Ağustos 2019
Vedat Ahsen Coşar- *Yine Görüşürüz*-Dorlion Yayınevi- Ağustos2019
Yahya Tanrıkulu- *Haziran'da Üşümek*- Parana Yayınları- Kasım 2019
Yaprak Türkeli- *Kırık Melodi*- Nazenin Kitap- Kasım 2019
Yavuz Çekirge- *Seyehatname V-Hiyerofanilerin İzinde*- Hermes Yayınları-
Temmuz 2019
Yüksel Kanar- *İbadet*- Beyan Yayınları- Temmuz 2019
Yusuf Tosun- *Anda Yaşamak*- Çıra Yayınları- Ekim 2019
Zafer Öner- *Yapracık Yollarında Kurt Yesin Beni*-Akılçelen Kitaplar-
Aralık 2019

eleştiri

İdris Ekinci

ELEŞTİRİ/KURAM 2019

İdris Ekinci

Eleştiri, kuram, araştırma/inceleme, değini... Bu tarz çalışmalar edebiyatın ve sanatın sağlıklı bir yol takip edebilmesi, gelişmesi ve kitlelere ulaşması açısından kıymeti göz ardı edilemez çalışmalardır. Türkiye'de 2019 yılı içerisinde hem telif hem de çeviri olmak üzere birçok eleştiri, inceleme, kuram kitabı okuyucu ile buluşturuldu. Önceden bu çalışmaların azlığından şikâyetçiydik. Şimdilerde bu çalışmaların fazla değerlendirilmediği, gündem oluşturmadığı gibi düşüncelerle doluyuz. Aslında edebiyat ve sanat uzun zamandır belli bir kesimin elinde gidip gelmekte. Kitaplar bir zümrenin denetimi ve gözetimi altında değerlendiriliyor. Artık bu duruma alışalım diyorum.

Biz bu yazımızda Türkçede yayımlanmış eleştiri, araştırma/inceleme, değini ve birkaç biyografi kitabını okura hatırlatmaya çalıştık. Bir de meşhur bir edebiyatçımızın gezi notlarını tanıttık. Bunu yapmamızın sebebi, bir edebiyatçının gözünden mekân ve insanlar nasıl değerlendiriliyormuş onu anlatmaya çalışmak. Çünkü yeri geldiğinde bu tarz eserler de eleştiri içinde değerlendirilebilir. Yayımlanmış bütün kitaplara ulaşmak gibi bir iddiamız olmadı. Şöyle genel hatlarıyla meseleyi ele almak ve hatırlatıcı olmakla yetindik. Umarım faydalı oluruz.

Öztürk Emiroğlu (Üç Kitap) / Türk Edebiyatında Gelenekten Moderne Değişim – Türkiye'de Edebiyat Toplulukları – Hisar Topluluğu

Öztürk Emiroğlu, Türk edebiyatında topluluklar ve dönemler üzerine çalışan bir akademisyen. Yaptığı çalışmalar Türk edebiyatının çeşitli dönemlerini aydınlatmak, dönemler içerisindeki tartışmaları ve gelişmeleri açıklamak ve Türk edebiyatında yaşanan süreçleri daha da anlaşılır kılmak için belli bir değere sahip. Kesit Yayınları'nca 2019 yılı içerisinden yeniden basılan üç kitap, Öztürk Emiroğlu'nun çalışmalarını okurlarla buluşturma açısından önemli bir adım.

Türk Edebiyatında Gelenekten Moderne Değişim isimli ilk eser, 1718 ila 1895 yılları arasını kapsıyor. Kitapta Tanzimat öncesinden hareketle Osmanlı toplumunda siyaset, düşünce ve buna bağlı olarak edebiyat çevrelerindeki

değişim ve dönüşüm ele alınıyor. Bu gelişmeler edebiyat ve sanat dünyasında ne gibi karşılıklar buluyor kitabımızın ana izleği. Sonuç olarak gelenek ve modernlik arasındaki karşılaşmanın en çetin yaşandığı yıllar olarak 18. ve 19. yüzyıllalar zemininde toplu bir değerlendirme buluyoruz.

Türkiye'de Edebiyat Toplulukları isimli ikinci kitabımızın meselesi ise şu: Türk edebiyatı tarihinde yer edinmiş oluşumlar, manifestoları, edebiyat faaliyetleri, işledikleri konular, bir araya gelmeleri ve dağılışları, ortaya koydukları yayınlar ve dönemim kültür edebiyat ortamı genel muhtevalarıyla ele alınmış. Türk edebiyatının gelişim çizgisini ve hareketlerini genel hatlarıyla gözden geçirmek adına kıymetli bir çalışma.

Son olarak *Hisar Topluluğu* isimli çalışma, sınırlandırılmış spesifik bir kitap. Öztürk Emiroğlu bu kitapta bin dokuz yüz ellili yılarda sesini duyurmuş bir topluluğu incelemiş. Daha geleneksel edebiyat anlayışının, klasik çizginin izlerini taşıyan Hisar Topluluğu kitabın ana mevzuu. Emiroğlu, Hisar topluluğu özelinde yürüttüğü incelemelerini okurla paylaşmış. Hisar dergisi etrafında yapılan tartışmalar ve gelişmeler çalışmanın temel başlığını oluşturuyor. Bir dönemin kendine has duyarlılıklarını yansıtmaya çalışan bu hareket Türk edebiyatının uzun yolculuğundan haberdar olmak adına farklı bir ton taşıyor.

Edebiyat Atlası / Necip Tosun

Necip Tosun mümbit bir kalem. Özellikle hikâye türü üzerine yaptığı çalışmalar gözden kaçırılmayacak denli kapsamlı ve çeşitli. Tosun, durmaksızın okumayı ve okudukları üzerinde değerlendirmelerde bulunmayı seviyor. Ortaya koyduğu eserler okuyucular için birer pusula niteliği taşıyor. İki bin on dokuz yılı içinde yayımladığı *Edebiyat Atlası* isimli çalışması da bundan önce çıkardığı kitaplar gibi yoğun bir gayretin ürünü.

Edebiyat Atlası, zamanımızın hızlı akışına ve dönüşümüne direnen edebiyatın serüvenini konu edinmiş. Edebiyatın diğer alanlarla münasebeti, edebi türlerin bulunduğu nokta ve gelişimi, edebiyatsız bir dünyanın insanı nereye sürükleyeceği gibi konular Necip Tosun'un birincil meseleleri. Edebiyat Atlası, Dedalus Kitap aracılığı ile okuru selamlıyor.

Kavgalarım / Hüseyin Cahit Yalçın

Hüseyin Cahit Yalçın, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde kalem oynatan hırçın, tavizsiz ve bir o kadar dikkatli ve ince bir polemikçi. Kavgalarım kitabı 1897-1899 yılları arasında Servet-i Fünûn çevresinde gelişen edebi tartışmaları üzerine kendisinin kaleme aldığı yazılardan oluşuyor. Hüseyin Cahit, Türk edebiyatı tarihinde polemik türünün göz ardı edilemez bir ustası. Bir dönemin edebi tartışmalarını ve üslubunu takip etme, gözlemleme adına Kavgalarım kitabı edebiyat okurlarınca dikkate değer bir eser. Kavgalarım, Ötüken Neşriyat tarafından okura sunulmuş.

Uçurumlardan Geçerek Gelirim Sana / Yusuf Alper

Yusuf Alper *Uçurumlardan Geçerek Gelirim Sana* isimli çalışmasında 60 kuşağının önemli şairlerden Ataol Behramoğlu'nun şiir dünyasında gezinmeye çalışıyor. Psikodinamik bir yaklaşımla Behramoğlu'unu şiirini açmaya çalışan Alper, sadece görünen yapıyı değil, o yapının gerisindeki olgulara da değinmeye çalışmış. Ataol Behramoğlu şiirinde anne, aşk, toplumculuk, çocuk, barış ve bilgelik temalarından hareketle bir kazı çalışması yapan Alper, aynı zamanda Ataol Behramoğlu şiirini yeni bir bakışla okuma teklifinde bulunuyor. Uçurumlardan Geçerek Gelirim Sana, Tekin Yayınevi tarafından yayımlanmış.

Kurmaca Bedenler / Beyhan Kanter

Kurmaca Bedenler, 1923 ila 1980 yılları arasında yayımlanmış Türk romanını tematik bir açıdan ele alan bir eser. Beyhan Kanter, modern Türk romanını "beden"leri sunuş yönüyle irdelemiş. Bedenlerin romanlardaki yansıtılış biçimleri, bunların hangi anlamları ihtiva ettikleri, beden ve görünüş üzerinden ne gibi tartışmaların açıldığı Beyhan Kanter'in konu başlıkları olmuş. Halide Edip'ten Peyami Safa'ya, Yakup Kadri'den Kemal Tahir'e kadar geniş bir yelpazede tahliller yapan Kanter, modern Türk romanı üzerine dikkatleri belli bir noktaya çekerek farklı bir yaklaşımla yeniden bir değerlendirmeye tabi tutuyor. Kurmaca Bedenler, Kesit Yayınları tarından okurun beğenisine sunulmuş.

Şiir Yüklü Gemiler/ Bâki Asiltürk

Bâki Asiltürk, modern Türk şiir üzerine düşünen ve o minvalde birçok çalışması bulunan bir akademisyen. Kendi bakışı ve derinliği içinde kendince değerlendirmelerde bulunan Asiltürk *Şiir Yüklü Gemi* ismini verdiği kitabını dergilerde kaleme aldığı yazıları bir araya getirerek oluşturmuş. Kitapta birçok şair ve eser var. Özellikle iki binli yılların başlarından bugüne uzanan zaman dilimi içindeki şairler ve çıkardıkları şiir kitapları üzerine analiz ve değerlendirmelerden oluşan kitap, modern Türk şirininin son zamanlardaki gidişatını takip etmek adına kıymetli görülebilir. Elbette nihai ve bütüncül bir karara varmak sadece bir eleştirmenin bir eserinden hareketle ulaşılacak basitlikte bir iş değildir. Şiir Yüklü Gemi bu anlamda bir seçenek olarak Çolpan Kitap aracılığı ile okurla buluşturulmuş.

Şiir Diyalektik Değilse / Veysel Çolak

Veysel Çolak şiir üzerine düşünmeye çalışan, kendince yıllıklar hazırlayan, değerlendirmeler yapan bir isim. *Şiir Diyalektik Değilse*'de şiir üzerine çeşitlemeler yapan, sanki ani duygu ve düşüncelerini notlar biçiminde okurla

paylaşan bir kalem hüviyetinde. Anladığı ve istediği şiirin peşine düşen Çolak, okuru fazla oyalamadan, sohbet eder gibi kısa yazılarla şiirin tamını yapmaya gayret etmiş. Şiir Diyalektik Değilse, Klaros Yayınları tarafından okura sunulmuş.

Divan Şairi Diyor / Dursun Ali Tokel

Divan edebiyatı ya da klasik edebiyatımız özelinde yaşadığımız en büyük açmazlardan biri, konunun mahiyeti icabı zamanımızla irtibat kurma zorluğudur. Yani, Divan edebiyatı dediğimizde birçok insanın zihnine, ağır anlaşılmaz metinler, günümüzün gerçeklerini karşılamayan deyişler vesaire geliyor. Dursun Ali Tokel, işte bu handikabı aşmak adına eskiden bu yana çeşitli eserler oluşturmaya çalışan bir isim. *Divan Şairi Diyor ki* isimli eserinde Tokel, günümüzün okur zihni ile klasik edebiyatımızı yakınlaştırma gayreti içinde. Bunu yaparken de, geçmiş ve şimdinin ortak değerlerinden hareketle klasik edebiyatımız özelinde yeni okumalar ve dikkatlerle yürüyor. Divan Şairi Diyor Ki, Ketebe Yayınları tarafından yayımlanmış.

Yaşanmış Ağır Bir Ezgi / Burcu Şahin – Aslan Erdem

Dünyadan göçmüş bir edebiyat insanı için yapılacak en anlamlı çalışmalar belki de o edebiyatçının hayatta iken ortaya koydu eserler üzerinden yeniden düşünmeye çalışmaktır. Bu yaklaşım hem edebiyatın gücünün belirgin kılınması hem de edebi eserlerin içindeki çoğul seslenişin biraz daha duyulabilmesi için önemlidir. *Yaşanmış Ağır Bir Ezgi* yakın bir zaman önce aramızdan ayrılan Onat Kutlar anısına hazırlanan bir kitap. Kitapta Onat Kutlar'ın eserleri üzerine çeşitli isimlerin kalemlerinden çıkmış onu aşkın yazı var. Onat Kutlar bir hikâyeci, yazar ve naif bir kişilik olarak çok yönlü bir portreyle çıkıyor karşımıza. Yaşanmış Ağır Bir Ezgi, YKY tarafından okurun beğenisine sunulmuş.

İnsanlık Güldürüsü'nde Yüzler ve Bildiriler / Tahsin Yücel

Tahsin Yücel modern Türk edebiyatında gösterge bilim ve yapısalcılık üzerine çalışmalarıyla tanınan, bunun yanında öykü ve romanlarıyla da kendine has bir köşesi bulunan, orijinal bir edebiyat adamı. İki bin on altı yılı içersinde aramızdan ayrılan Yücel'in bazı çalışmaları çeşitli yayıncılar tarafından okurla buluşturulmaya çalışılıyor. *İnsanlık Güldürüsü'nde Yüzler ve Bildiriler* Tahsin Yücel'in Balzac'ın eserlerinden hareketle roman karakterlerinin farklı bir açıdan değerlendirmeleriyle örülmüş bir eser. Yücel, Balzac'ın romanlarındaki kahramanları yüzleri üzerinden okuyor. Okuma uğraşısını daha renkli ve zengin bir noktaya varmasını önemli bulan okurlar ve Balzac'ın romanlarındaki kahramanların yüzlerinin ne anlattığı merak edenler için İnsanlık Güldürüsü'nde Yüzler ve Bildiriler YKY aracılığıyla baskıya sunulmuş.

Gogol'le Dostluğumuz ve Mektuplaşmamız / Sergey Aksakov

Büyük bir edebiyat ustasının özel hayatı ve pek bilinmeyen tarafları, onu seven ve takip edenler için yabana atılamayacak derece kıymetlidir. Günlük hayatta olup bitenler, acıları, mutlulukları, günükleri, mektupları... Rus edebiyatının en güçlü kalemlerinden biri olan Gogol'un şahsi dünyası onu seven bütün okurlar için dikkat çekici ve önemli olmalıdır. Gogol'ün yakın arkadaşlarından Sergey Aksakov ile 1832-1852 yılları arasında gerçekleştirdiği mektuplaşmalar, onun hayata, edebiyata ve Rus düşünce dünyasına bakışını ince bakışlarla hissettiren bir kitap. *Gogol'le Dostluğumuz ve Mektuplaşmamız* kitabını Türkçeye Varol Tümer kazandırmış. Ayrıca kitabın yayımcısı da İletişim Yayınları.

Edebiyat Şehir Hafıza / Ebru Burcu Yılmaz

Edebi eserlerin en önemli özelliklerinden biri de, doğrudan kendi görevleri içine girmese de, insanı ilgilendiren hemen her alanda çeşitli açıklamalar, tespitler ve dikkatler sunmasıdır. Bu yönüyle hassaten roman türü okuyucusuna geniş imkânlar sunan bir edebi türdür. Modern romanlarda psikolojiden felsefeye, sosyolojiden siyasete birçok alan bir zemin olarak kullanılıp zenginleştirilerek okurun önüne konmuştur. Ebru Burcu Yılmaz *Edebiyat Şehir Hafıza* isimli çalışmasında 1940 ila 1960 yılları arasında yayımlanan Türk romanındaki şehir temasını ve izleğini ele almış. O yıllar arasında yayımlanan romanların şehre bakışını, şehri nasıl tanımlayıp bir zemin olarak kullandıklarını, şehri meydana getiren unsurların romanlarda nasıl bir rol sahibi olduklarını irdeleyen Yılmaz, tematik bir yaklaşımın güzel bir misalini vermiş. Edebiyat Şehir Hafıza, Kesit Yayınları tarafından basılmış.

Cemal Süreyya / Nazan Arısoy

Cemal Süreya, modern Türk şiirinin önemli isimlerinden biri. Onun hayatı öğrenmeye çalışmak elbette ki şiirimizi anlamak ve onun dünyasına girmek adına mühim bir adım. Nazan Arısoy, işte bu gerçeği göz önünde bulundurarak Cemal Süreya biyografisine katkıda bulunmaya çalışmış. Şairin doğduğu yer, çocukluğu, acıları, gençliği, eğitimi, aşkları, evlilikleri ve daha nice bilgiler mevcut kitapta. *Cemal Süreya* kitabını Dokuz Yayınları okurla buluşturmuş.

Nazım Hikmet Yolculuğu / Haluk Oral

Haluk Oral, Türk edebiyatındaki meşhur isimlerin hayatları üzerine çalışırken, daha çok onların gizli kapaklı yanlarına eğilen, özel taraflarına ağırlık veren, edebiyatçıların sanat hayatları yanında bir insan olarak da tanınmasını arzulayan, meraklı ve detaycı bir kalem olarak bilinir. Modern Türk şiirinin en önemli simalarından Nazım Hikmet üzerine çalıştığı *Nazım Hikmet Yolculuğu* isimli eserinde de yine aynı dikkatleri hayata geçiren

Oral, ağırlıklı olarak Nazım Hikmet'in 1951'de Türkiye'yi terk edene kadar olan hayatı üzerine eğilmiş. Kitap orijinal mektuplar, fotoğraflar, belgeler ve birçok hatıranın bir araya getirilmesiyle örülmüş. Bu yönüyle Nazım Hikmet Yolculuğu, onu yeniden tanımak ve düşünmek için okuyucusuna bir çağrıda bulunuyor. Kitap, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılmış.

Siyah Endişe / Derleyenler: Deniz Aktan Küçük – Murat Narcı

Modern Türk romanın başlangıç döneminde kendinden en çok bahsettiren isim belki de Halit Ziya Uşaklıgil'dir. Halit Ziya, bir Batı kaynaklı türün Türk edebiyatındaki ilk yetkin misallerini ortaya koymuş bir edebiyatçıdır. Bunlardan başka daha birçok vasfı bulunan Halit Ziya'nın günümüz insanına da elbette ki söyleyecekleri vardır. Dolayısıyla onun eserlerinin yeniden gözden geçirilip anlaşılması, üzerinde düşünülmesi yabana atılamayacak bir faaliyettir. *Siyah Endişe* işte bu doğrulta gerçekleştirilmiş faaliyetin kitaplaştırılmış hâli. Kitapta 28-29 Nisan 2016 tarihlerinde Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlenen sempozyum bildirileri bir araya getirilmiş. Halit Ziya Uşaklıgil'in edebiyat dünyasına çeşitli açılardan yaklaşan yazılar, onu tanımak ve ortaya koyduğu eserlerden mümkün oldukça en üst düzeyde faydalanmak adına önemli bir adım niteliğini taşıyor. Deniz Aktan Küçük ve Murat Narcı'nın derlediği kitap İletişim Yayınları'nca basılmış.

Kentli İnsan Olmak / Ayşe Koçak Işık

Mustafa Kutlu, son dönem Türk hikâyeciliğinin en önemli isimlerinden biri. Gerek yakaladığı dil, gerek üslup, gerekse kitaplarında ele aldığı konular onu geniş okur kitleleriyle yüz yüze getirmiştir. Ayşe Koçak Işık, *Kentli İnsan Olmak* ismini verdiği çalışmasında Mustafa Kutlu hikâyeciliğinin özel bir tarafını irdelemeye çalışmış. Kutlu'nun hikâyelerindeki kentli insan meselelerini ele alan Işık, kent kavramını ve gerçeğini, kentin insan üzerindeki etkisini ve modern kentli insanın yaşadığı ve yaşaması muhtemel sıkıntıları Mustafa Kutlu hikâyeleri üzerinden tahlil ediyor. Mustafa Kutlu'nun eserlerini farklı bir bakış açısından okuyup, yeni anlayışlara ve tespitlere ulaşmak için Kentli İnsan Olmak, Dergâh Yayınları tarafından okurla buluşturulmuş.

Osmanlı-Türk Romanında Tarih Toplum Kimlik / Taner Timur

Yaklaşık yirmi sekiz yıl önce ilk baskısını yapan *Osmanlı-Türk Romanında Tarih Toplum Kimlik* isimli eser iki bin on dokuz yılı içerisinde üçüncü baskısını yaparak okuru tekrar selamlıyor. Bir tarih araştırmacısı olan Taner Timur, bu eserinde Türk romanından yola çıkarak Osmanlı kimliğinden Türk kimliğine geçiş sürecini incelemekte, kimlik ve evrensellik konularını ele almaktadır. Timur'un, romanlardan hareketle açmaya çalıştığı noktalar şunlar: Osmanlı değişimi ve roman, Kurtuluş Savaşı, Kemalist dönem ve Türk romanı, çok partili hayata geçiş ve evrensel bağlamda Türk romanı vs. Modern

Türk romanın geniş açılımlarına göz gezdirmeyi amaçlayan Osmanlı-Türk Romanında Tarih Toplum ve Kimlik kitabını İmge Kitabevi yayına hazırlamış.

Tarih, Tesadüf ve İrade / Seval Şahin

Ahmet Hamdi Tanpınar, son zamanlarda Türk okuyucusunun oldukça dikkatini çekmiş, sanki yeniden doğmuş bir edebiyat insanı. Vakti zamanında bu kadar ilgi görmeyen Tanpınar iki binli yıllarda kendisinden oldukça söz ettirmeyi başarmış bir edebiyatçı. Onun çok yönlü edebiyat çalışmaları günümüzde birçok edebiyatçıyı da yakından ilgilendirmiş ve çalışmaları üzerine sayısı oldukça fazla araştırmalar yapılmıştır. Seval Şahin, *Tarih, Tesadüf ve İrade* ismini verdiği çalışmasında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romancılığı ve romanları üzerine okumalar yapmış ve çeşitli sonuçlara ulaşarak düşünler üretmeye çalışmış. Keyifli bir üsluba sahip olan Şahin, dikkat çekici tespitleriyle de okuru sıkmadan, Tanpınar'ın romanlarını bir daha okumayı teklif ediyor. Kitap, İletişim Yayınları tarafından basılmış.

Düşsem Yollara Yollara / Haldun Taner

Düşsem Yollara Yollara aslında bir gezi kitabı. Haldun Taneri'in 1956-1979 yılları arasında çeşitli ülkelere yaptığı seyahatler esnasında tuttuğu notlarla örülü bir kitap. Kitabın bizi daha çok ilgilendiren tarafı ise, önemli bir edebiyat adamının seyahat notları tutarken aynı zamanda, insana, tabiata, sanata, mimariye, tarihe ve edebiyata bakışının da izlerini taşıması. Klasik bir eleştiri, değerlendirme yazıları olmasa da Haldun Taner'in kaleminden çıkan yazılar, "bakış" ve "görüş" için geliştirici bir kaynak olma niteliğini taşıyor. Düşsem Yollara Yollara kitabı YKY arasından çıkmış.

Hayata Edebiyatla Bakmak/ M. Fatih Andı

Edebiyat, hayatımızın hemen her yönüyle ilgilenen, hayatı bir veri kaynağı olarak gören, insanın var oluş serüvenini bir biçimde derinden etkileyen bir sanat. M. Fatih Andı, *Hayata Edebiyatla Bakmak* kitabında işte bu gerçeğin izini sürerek çeşitli açıklamalar ve hatırlatmalar yapıyor. Hayatımızdan kaybolan değerler, sözün ve yazının insanın dünyasındaki yeri, yaşamanın incelikleri üzerine oluşturulan yazılar, zaman zaman yüzünü sertleştirip tenkit etmeye, uyarmaya başlıyor. Hayatın edebiyatsız olamayacağını da işaret Hayata Edebiyatla Bakmak kitabını Ketebe yayınları okurla buluşturmuş.

Yahya Kemal ve Nâzım Hikmet / İsmail Birateş

Türk şiirinin iki mühim ismi Yahya Kemal ve Nâzım Hikmet'in karşılaştırmalı bir incelemeye tabi tutulduğu bu kitabı İsmail Birateş hazırlamış. Türk şiirindeki iki büyük şairin ortak ve bilinmeyen yönlerine dair pek çok ayrıntıya

yer veren kitap, yer yer belgesel, anı ve eleştiri olma özelliğini taşıyor. *Yahya Kemal ve Nâzım Hikmet* kitabında ayrıca daha önceden fazlaca sorulmamış ve üzerine düşülmemiş noktalar da açılmaya çalışılmış. Türk şiirinin bu iki büyük isminin hayatlarındaki ayrıntıları öğrenmek ve biraz olsun özel dünyalarına yaklaşmak adına İsmail Birateş okurlara bir teklifte bulunuyor. Yahya Kemal ve Nâzım Hikmet kitabı Remzi Kitabevi tarafından basılmış.

Romanperver İktisatçı / Mustafa Özel

Mustafa Özel'in roman üzerinden yaptığı çıkarsamalar, tahlil ve tespitler okurların son zamanlarda oldukça dikkatini çekmiş durumda. On yılı aşkın sürekli roman okuduğunu belirten Mustafa Özel, siyasetin, sanatın, inancın, felsefenin, toplumun ve daha birçok unsurun başından geçen değişim ve dönüşümleri romanlardan bularak açıklamayı kendine iş edinmiş. Birçok okurun ilk okuyuşta pek fark edemediği, gözden kaçırdığı noktaları yakalamayı seven Özel, daha ilginç bir şekilde kimsenin yorumlayarak ulaşamadığı sonuçlara varıyor. Böylece zengin ve faydalı bir okuyuş ve bakış teklifiyle de okur karşısına çıkan Mustafa Özel, bir edebiyat türünün sadece kelimeler oyunu olmadığını, insan ve hayat arasındaki ilişkinin bizzat merkezinde yer aldığını hatırlatmayı da görev biliyor. Mustafa Özel'in bu okuma serüveni üzerine kendisiyle yapılan söyleşilerin de yer aldığı *Romanperver İktisatçı* kitabı Küre Yayınları tarafından basılmış.

Yazı, Yazgı, Yazmak / Ali Teoman

Genç yaşta aramızdan ayrılan, daha çok roman ve hikâyeleriyle tanıdığımız Ali Teoman'ın yazıları ve söyleşilerinden oluşuyor Yazı, Yazgı, Yazmak kitabı. Kitapta Ali Teoman'ın yazarlar ve eserler üzerine düşündükleri, eleştirileri, yazarlık mesleği üzerine fikirleri, yazmak meselesine dair birçok metin var. Kendisini gizlemeyi seven, kurgu dünyası oldukça geniş bir kalem olan Teoman'ın yazmak ve yazı dünyası hakkındaki düşündükleri elbette ki edebiyat takipçileri için gözden geçirilmesi gereken bir kaynak olacaktır. *Yazı, Yazgı, Yazmak* kitabı YKY tarafından okurla buluşturulmuş.

Yaşam ve Yapıt / Tim Parks

İngiliz romancı ve eleştirmen Tim Parks, neredeyse bütün dünyaca bilinen bazı edebiyatçıların dünyalarına girerek, nasıl yazdıkları, eserlerini oluştururken nelere dikkat ettiklerini kendi bakış açısından sunmuş *Yaşam ve Yapıt* ismini verdiği eserinde. Üzerinde durduğu isimlerin birçoğu zaten hepimizin gündemini dolduran, ömürlük isimler: Charles Dickens, Fyodor Dostoyevski, Thomas Hardy, Anton Çehov, James Joyce, Samuel Beckett, Muriel Spark, Philip Roth, J. M. Coetze, Julian Barnes, Colm Toibin, Geoff Dyer, Peter

Stamm, Graham Swift, Dave Eggers, Haruki Murakami, Peter Matthiessen, Steig Larsson ve E. L. James. Günümüz batı romanının geldiği noktayı fark etme açısından Yaşam ve Yapıt kitabı bir imkân olarak okura Ayrıntı Yayınları tarafından okuyucuya sunulmuş.

Türk Şiirinde Gelenek / Ertan Örgen

Cumhuriyet dönemi Türk şiiri meselesi hem çok karışık hem de oldukça siyasi bir yapıya sahip olduğundan oldukça netameli bir alandır. Hele hele yeni-eski meselesi yanına yaklaşılmayacak denli riskli, baş ağrıtan bir konudur. Ertan Örgen işte bu mayınlı alanı cesur bir gayretle açıklamak, tahlil etmek için *Türk Şiirinde Gelenek* isimli eserinde oldukça verimli bilgiler sunup tespitlerde bulunuyor. Kitap aslında iki bin on dokuzun kitabı değil. Bundan dokuz yıl önce farklı bir yayınevi aracılığı ile basılan kitabın İz Yayıncılık tarafından ikinci baskısı yapılmış. Cumhuriyet dönemindeki eski-yeni tartışmaları, şiir ve şiire yaklaşımların almış olduğu biçimler, dönemin fikir ve edebi ortamı ve hepsinin yanında kendine ait bir yer bulmaya çalışan geleneğin başından geçenler Ertan Örgen'in ele almaya gayret sarf ettiği bazı konular. Modern Türk şiirine ilgi duyanların gözden geçirmesinin çok faydalı olduğunu düşündüğüm Türk Şiirinde Gelenek yeni ve temiz bir baskıyla okurunu bekliyor.

Türk Romanında Bir Gezinti / Erendiz Atasü

Erendiz Atasü, bilindik bir edebiyatçı. Uzun yıllar boyunca öykü, roman, deneme türlerindeki ürünleriyle tanıdığımız Atasü, zaman zaman kendi okuma tecrübelerinden hareketle, inceleme ve tespitlerini okurlarıyla paylaşıyor. *Türk Romanında Bir Gezinti* ismini verdiği çalışmasında da daha çok yakın zamanda eserlerini vermiş romancıların ortaya koyduklarını kendi penceresinden değerlendirmeye tabi tutmuş. Suat Derviş'ten Leyla Erbil'e, Sevgi Soysal'dan Pınar Kür'e, Mine Söğüt'ten Şebnem İşigüzel'e yakın geçmişten birçok kadın romancını eserlerine eğilen Atasü, Yaşar Kemal ve Orhan Kemal üzerine de düşünmeye çalışmış. İdeolojik tutumunu gizlemeyen Atasü'nün yazıları belli bir bakışın iddialarını görmek ve değerlendirmek açısından önemli. Türk Romanında Bir Gezinti kitabı Can Yayınları tarafından basılmış.

Kemal Tahir ve Osmanlı / Yüksel Yıldırım

Kemal Tahir denilince birçok yerde Osmanlı'ya müspet bir bakış akla gelir. Çünkü onun yaşadığı dönem içinde ona gelene kadar Osmanlı reddedilen, dışlanan ve unutulmaya çalışılan bir kültürün sembolüydü. Kemal Tahir, bu kısır bakışı romanları ve düşünce yazılarıyla kırmaya çalıştı. Yabana atılamayacak bir başarı da elde etti. Kemal Tahir'den sonra Osmanlı üzerine

yapılan yaklaşımların en azından silme reddiyeci olmadığını rahatlıkla görebiliyoruz. İşte bu konu Yüksel Yıldırım'ın Kemal Tahir ve Osmanlılık ismini verdiği çalışmasının temel izleği. Kemal Tahir'in Osmanlı algısı, değerlendirmesi ve tespitleri kitabın ana meseleleri. *Kemal Tahir ve Osmanlı*, Doğu Kitabevi tarafından okurla buluşturulmuş.

Türk Âşık ve Ozanları / Ursula Reinhard – Tiago de Oliveira Pinto

Türk kültürünün omurgası sözlü kültürdür. Türk halk kültürü âşıklar aracılığı ile asırlar boyunca ilden ile korunmuş ve gelişmiştir. Günümüzde de bu kültür tüm canlılığı ile devam etmekte ve onun yaşatılması için gayret sarf edilmektedir. Ursula Reinhard ve Tiago de Oliveira Pinto, *Türk Âşık ve Ozanları* isimli çalışmada bu kültürün izini sürmeye çalışmışlar. Birçok ismin ve konunun işlendiği, açıklandığı kitapta âşıklık kültürü farklı açılardan ele alınmış. Otuz üç yıl gibi geniş bir zamana yayılan bu çalışmayı Yapı Kredi Yayınları okurla buluşturmuş.

Şiirin Soğuk Demircisi Arif Damar / Eray Sarıçam

Modern Türk şiirinin dünyasına girebilmek adına yapılan çalışmalar yabana atılamayacak bir kıymete sahiptir. Çünkü bizim dünyamızın modernlik ile tanışma süreci oldukça karmaşık ve dikkat çekicidir. Yaşanan tecrübeleri, değişim ve dönüşümleri daha iyi anlamak ve onlara nüfuz etmek ise yayılan "yeni hayat"ın gerçeğini görmek için elzemdir. Şairler bir toplumdaki hareketleri en derinden sezen, kavrayan ve anlatan insanların başında gelirler. Arif Damar, yaşadığı dönem itibariyle Nâzım Hikmet ve Kemal Tahir gibi isimlerle muhatap olmuş, kırklardan iki binlere Türk şiirinin içinde bulunmuş bir şairdir. Eray Sarıçam, *Şiirin Soğuk Demircisi Arif Damar* isimli çalışmasında modern şiirimizin bu fazla gündem olmayan şairini hatırlatmış. Kitap, Ebabil Yayınları tarafından basılmış.

İmkânsızın İhlali/ Furkan Çalışkan

Furkan Çalışkan birtakım şairlerden ve şiirlerden hareketle şiire bakışını ve şiir anlayışını açımlayan yazılardan oluşturmuş kitabını. Kitapta on şair var. Bir antoloji değil, belirli bir sıra da izlenmemiş; yani bir dönem, bir akım veya anlayışın şairleri birbirlerinin peşi sıra ele alınıp irdelenmemiş. Seçtiği bir şair üzerinden şiir üzerine değerlendirmeler yapan Çalışkan, kendince bir poetik duruş ortaya koymaya çalışmış. *İmkânsızın İhlali*, Ketebe Yayınları tarafından okurla buluşturulmuş.

İmgenin İcadı / Yalçın Armağan

Yalçın Armağan, modern Türk şiirinde İkinci Yeni şiirini dert edinen, İkinci Yeni şiirinin ara sokaklarında dolaşan ve İkinci Yeni üzerine oluşmuş tartışmaları tahlil eden bir kalem. Bundan önceki çalışması İmkânsız Özerklik,

Türk şiirindeki modernleşme durumunu İkinci Yeni üzerinden anlatan bir kitaptı. Şimdiki kitabı İmgenin İcadı'ında ise yine İkinci Yeni üzerinden oluşturulan tartışmalara eğiliyor. İmgenin serüveni odaklı bir çalışma ile karşımızda olan Armağan, İkinci Yeni şiirinin anlamsızdan imgesele evrilme sürecini tahlil ve değerlendirmelerle ortaya koyuyor. *İmgenin İcadı* kitabını İletişim Yayınları okurla buluşturmuş.

Şiirin Çizdiği/ İlhan Berk

İlhan Berk'in şiir ve edebiyat yazılarının bir araya getirildiği *Şiirin Çizdiği* kitabını hazırlayan isim yine Yalçın Armağan. İlhan Berk'in altmış yılı dolduran yazı serüvenine topluca bakışı mümkün kılan kitap aynı zamanda bir dönemin edebiyat anlayışa yaklaşmak için de kıymetli bir çalışma olmuş. İlhan Berk, İkinci Yeni şiiri içinde durmadan yenilik arayan, sürekli hareket halinde olmaya çalışan bir şair. Bu yönüyle onun edebiyat ve şiir üzerine düşünceleri, modern Türk edebiyatıyla haşir neşir olanların ilgisini çekebilir. Birçok olay, konu, isim ve başlık altında edebi düşüncelerini ortaya İlhan Berk'in yazıları derli toplu bir çalışma ile YKY tarafından okura sunulmuş.

Sonsuzluğun Yüzleri / Turgay Anar

Modern Türk şiiri denildiği zaman merkezdeki tartışma konusu İkinci Yeni olagelmiştir. Hâlihazırda bu konu güncel, cazip ve tartışmalıdır. İkinci Yeni şiiri hem zengin hem de nispeten karmaşık içeriği ile günümüz şiiriyle uğraşan hemen herkesi içine çeken, düşündüren ve harekete geçiren bir yapıya sahiptir. Turgay Anar, Sonsuzluğun Yüzleri ismini verdiği çalışmasında İkinci Yeni şiirindeki görsel sanatlar etkisi irdelemeye çalışmış. Görsel sanatların İkinci Yeni şairlerinin eserlerinde nasıl temsil edildiği, temsilde kullanılan yöntemleri, şairlerin bunlar aracılığıyla nasıl "farklı", "alışılmadık" ve bazen de "tuhaf" şiirler yazdıklarını ele almış. Sonsuzluğun Yüzleri kitabı Ketebe Yayınlar tarafından basılmış.

Radikal Zanaat / Marjorıe Perloff

Amerikalı yazar ve eleştirmen Marjorıe Karloff, avangart ve postmodern şiir anlayışının dünyadaki gelişim çizgisini ve etkilerini inceleyen bir kalem. Radikal Zanaat isimli eserinde Parloff, medya ve şiir ilişkisini ele alıyor. Yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkan Dadaizm akımından internet kullanımının yaygınlaşmasına kadar geçen dönemde medyanın geliştirdiği dile karşı şiirin ve sanatın aldığı pozisyonu inceliyor. Güncel bir mesele olan medya ve şiir konusu üzerinde biraz daha düşünmek için okuyucusunu bekleyen *Radikal Zanaat* kitabı Ketebe Yayınları tarafından okurla buluşturulmuş.

Hep Tabu - Sorgusual'siz - Benden Söylemesi/ Ebabil Yayınları'ndan Üç Söyleşi

Günümüz şiirinin akışını takip etmek elbette ki günümüz şairlerinin neler yaptıklarını, neler düşündüklerini bilmeyi gerektirir. Ebabil Yayınları bu konuda okurların faydalanabileceği bir söyleşi serisi başlatmış. Özellikle doksanlardan bu yana şiir yazan şairlerle yapılan söyleşiler, titiz bir çalışma ile Osman Özbahçe tarafından hazırlanmış. Hep Tabu ismini alan kitapta Hayriye Ünal'ın söyleşileri bir araya getirilmiş. Sorgusual'siz isimli kitapta Bülent Keçeli ve Murat Üstübal var. *Benden Söylemesi* kitabında ise Hüseyin Akın konuşmuş. Bu üç ayrı söyleşi kitabı şiirin şimdisine biraz daha yaklaşmak, geldiğimiz yeri biraz daha yakından seyretmek adına kıymetli.

İsmet Özel ve Partizan / Hüseyin Etil

Hüseyin Etil, İsmet Özel ve şiir dünyasını Carl Schmitt'in Partizan Teorisi ışığında açmaya çalışmış. İsmet Özel'i farklı bir bakış açısından değerlendirmek adına kitap okunabilir. Daha doğrusu eğer bir kitabın konusu İsmet Özel ise okunmadan geçilmesi büyük kayıp olur. *İsmet Özel ve Partizan* kitabı Küre Yayınları tarafından okura sunulmuş.

Kusurlu Rüya / Aykut Ertuğrul

Aykut Ertuğrul, öykü yazma deneyimini örnekler etrafında tartışarak, bir yandan çağdaş Türk öykücülüğünü yorumlarken, diğer yandan geleneksel dönemin hikâye anlatıcılarının bugünün dünyasındaki anlamı ve karşılığı üzerine düşünüyor. Öykü kuramı ve kitap eleştiri yazılarını derlediği *Kusurlu Rüya*'da kendisine ve okura yönelttiği sorularla içinde yaşadığımız tuhaflığın getirdikleriyle birlikte hikâye dünyamızın ruhunu arıyor. Kitap, Ketebe Yayınları tarafından basılmış.

musiki

Münir Tireli

2019'DA YAŞANAN MUSIKİ HADİSELERİNİN BİR HÜLASASI

Münir Tireli

2019 yılı müzikal medya kullanımı ve müzik üretimi ile tüketim cephesi anlamında çok da fazla kırılma yaşatmadı. Endüstriyel anlamda mevcut eğilimler korunurken, plak basımı anlamında da biraz daha bilinçli işler yapmaya yönelik olumlu adımlar görülmeye başlandı.

RIAA Müzik Gelirleri raporuna göre 2019 yılının ilk yarısına yönelik ABD endüstri gelirlerine ilişkin veriler streaming (akış) formunun %80 ile müzik tüketiminin ana ayağını oluşturuyor. Dijital indirmeler ise %8 oranında kalarak gerilemesini sürdürürken fiziki formatlar % 9 düzeyinde bir seyir izliyor.

Fiziki formatlara baktığımızda ise CD üzerinden elde edilen gelirin toplam endüstriyel gelir üzerindeki payı 2018 yılından bu yana değişmeden sabit kalmış ve % 18,6 düzeyini korumuş. Müzik videolarından elde edilen gelir ise %0,7'den %0,5'e düşerek %31 oranında toplamda payında düşüş kaydetmiştir. Plak ise yükselişini sürdürerek %8,1'den % 8,6'ya yükselmiştir. Plağın yükselişi bu yıl da sürmüştür.

IFPI'ın 2019 Küresel Müzik Raporunda ise küresel anlamda müzik endüstrisinin gelirlerinin % 9,7 oranında büyüdüğü belirtiliyor. Streaming gelirleri ise ücretli servislerin tazyikiyle %34 oranında büyüdü. Bölgesel büyümelerde ise Latin Amerika başta geliyor. Asya ve Avusturalya ise fiziki ve dijital gelirler çerçevesinde büyüyen sektörel gelirlerde ikinci sırada yer alıyor.

Toplam müzik dinleme süresi açısından da ortalama geçen yıla göre yükseliş gösterdi. 2018'de haftada 17,8 saatlik ortalama müzik dinleme süresi 2019'da 18 saate çıktı. Bu ise günlük 2,6 saate ve 52 adet 3 dakikalık şarkıya tekabül ediyor.

Araştırma konusu insanların % 54'ü kendini müziksever veya müzik fanatiği olarak nitelendiriyor. Bu oran 16-24 yaş arası segmentte % 63'e kadar çıkıyor.

Daha üst yaş gruplarında ise audio streaming (ses akışı) hizmetlerinden yararlanma oranı giderek artıyor. Küresel anlamda katılımcıların %64'ü

2018'e göre % 7 artışla streaming servisleri kullanmaya başladılar. Özellikle 35-64 yaş arası dinleyici 2018'e göre %8 artışla %54 oranında streaming hizmetlerine erişmiş durumdadır.

Streaming ile telif haklarına daha saygılı bir ekosistem oluşmuş olsa da %27'si halen telifsiz olarak müzik indirmeye devam ediyor. Bu oran 16-24 yaş arasında % 38'e kadar çıkıyor. %23'ü ise yasadışı stream indirme hizmetlerini kullanarak Spotify gibi mecralardaki müziği kendi bilgisayarına indiriyor. Streaming kapsamındaki müziğin yasadışı olarak indirilebilir hale getirildiği form ise müzik korsanlığının günümüzde en fazla kullanılan şekli...

Toplam müzik dinleme süresince kullanılan araçlara gelince; radyo % 29 gibi bir oranla hala başı çekiyor. Radyoyu %27 ile akıllı telefonlar, % 19 ile bilgisayarlar takip ediyor. Pikap ya da müzik seti kullanma süresi ise toplam sürede % 8'lik bir bölümü oluşturuyor.

Radyonun hala en fazla tercih edilen format olması ise bu en eski formatın yeni sunum olanakları ile kendini yenilediğini gösteriyor. % 45'lik bir radyo dinleyicisi klasik anlamda radyo alıcısını kullanırken %51'lik bir bölüm radyoyu akıllı telefonları aracılığıyla dinliyor. Bu anlamda dünyadan farklı radyo istasyonlarını dinleme imkânı sunan akıllı telefon uygulamalarının da bu süreci beslediğini söyleyebiliriz.

Küresel anlamda haftalık radyo dinleme süresi 5,4 saat olarak gerçekleşmiş. En fazla radyo dinlenen ülkeler ise haftalık 10,5 saat ile Hollanda, 9 saat ile Polonya, 8,3 saat ile Almanya, 7,3 saat ile Yeni Zelanda ve 7 saat ile Güney Afrika olarak sıralanmış.

Ülkemizde ise plak üretimi Nora'nın kurduğu fabrika ile ekonomik sorunlara rağmen artış gösteriyor. 2019 yılı boyunca hem ana dalga hem de gayet bağımsız pek çok plak dinleyicisi ile buluştu. Plaklarda zincir mağaza satışları ile internet satışı ve hassaten plakçı satışları arasında ciddi fiyatlandırma farklılıkları bu sene de devam etti.

Bağımsız ve yurtdışı menşeili firmaların Türkiye'deki plak piyasasına katkıları olumlu yönde gerçekleşti. Koleksiyonerlere özgü basım farklılaştırmaları ise doğru ve/veya anlamsız şekilde hem bağımsız hem de ana dalga firmalarca kullanıldı.

Tantana Records Türkiye'deki plak üretiminde yüz akı işlerle yol gösterici oldu. Taner Öngür ve 43,75'in "Asri"sı, Ayyuka'nın Maslak Halayı ve Akın Sevgör'ün Formation albümleri farklı alanlarda yapılmış özenli plaklardı. Asri Sadâ'nın 1930'ları başarılı ve mizahi bir şekilde yeniden üreten gazetesi albümün "insert"ünü oluşturuyor. Plak, 250 adet bej, 250 adet şeffaf kırmızı, 500 adet siyah LP olarak piyasaya çıktı.

Formation ise özenli bir kapak ve iç kapak çalışmasıyla tam bir koleksiyoner basımı... Sevgör'ün plağı ise hem siyah hem de şeffaf olmak üzere 200'er adet basıldı. Ciltli kapağın iç panellerinde, sanatçının kendi el yazısından, albümün yapım sürecine ve parçaların arkasındaki felsefeye dair notlar yer aldı.

Taner Öngür ve 43,75 1930'ların izleğinde beste ve coverlarını surf formatında sergilerken, Sevgör elektronik müzik alanında Ayyuka ise Zafer Dilek'in izinde elektronikleşmiş bir rock müziği ile modern oyun havaları sergiledi. Ayyuka'nın plağı ise 250 adet siyah 250 adet de sarı renkte basıldı.

Rainbow 45 Records ise bu sene tek bir yapım ile bağımsız kanalda ürün verdi. Mor ve Ötesi grubunun 2018'de Aya İrini'de verdiği konser "Canlı Senfonik" adıyla yayımlandı. Şef Orçun Orçunsel yönetimindeki Avrasya Filarmoni Orkestrası ve Masis Aram Gözbek yönetimindeki Magma Filarmoni Korosu'nun gruba eşlik ettiği bu konser açılır kapaklı (gatefold) ve çift plak olarak yayımlandı. 180 gram olarak basılan plakta 8 sayfa fotoğraf albümü de yer alıyor.

Almanya menşeili Ironhand Records da 2019 yılında Grup Doğuş plağı ile yine müzik tarihimizin az bilinen bir sayfasını müzikseverlerle paylaştı. Grubun Almanya'da 1975 yılında sadece kaset olarak yayımlanan albümü Ironhand Records sayesinde ilk kez plak formatında dinleyiciyle buluştu. Plakta grubun hücum kayıt olarak yorumladığı dönemin Anadolu Pop eserlerinin coverları yer alıyor. Grubun canlı kayıtları sayesinde ülkemizde yapımcıların genel beğeni doğrultusunda sansüre tabi tuttuğu eserler ruhlarına uygun şekilde uzun sololarla yeniden karşımıza çıkıyor.

Müzisyen Hakan Tuna'nın İngiltere menşeili firması Tunas Tunes, 2019 yılında uzun süredir basılmayı bekleyen Barış Manço'nun 1965-66 arası demo kayıtlarını ilk kez yayımladı. Tarihi belge niteliğindeki bu albümde Manço'nun birlikte Manlac adlı bir yapım şirketi de kurdukları şarkı sözü yazarı Andre Soulac ile yaptığı kayıtlardan oluşuyor. Bu eserleri dinledikçe "Yeni Bir Gün" adlı uzun eserinde yer alan "Anlıyorsun Değil Mi" gibi eserlerin Fransızca yazılmış ilk hallerine de şahit oluyoruz. Plak, "Manlac Blues 9, Demo 1965-1966, Volume 1" adıyla piyasada yerini aldı.

Venüs Müzik'ten yayımlanan Kırkbinsinek grubunun yeni uzunçaları "Toprak Ana", Anadolu Pop türünün King Crimson'dan Replikas'a giden yolda yaşayabileceklerini özetlemiş. Anadolu Pop'un Moog hallerine ilişkin bir uzunçalar da Derya Yıldırım ve Grup Şimşek'in "Kar Yağar" uzunçaları... Bongo Joe etiketiyle çıkan plak ülkemize de ithal bir ürün olarak girdi. Albüm plak, CD ve sınırlı sayıda kaset baskısı olarak fiziki düzlemde yerini aldı.

Seyhan Müzik ve Ida Müzik'in 2018'de Nazım Türküsü ile başlattığı Zülfü Livaneli albümlerinin plak olarak basılması süreci 2019 yılında da devam etti. Albümlerin özgün kapaklarının kullanılması veya kullanılmaya çalışılması ve albümlerin plak için remasteringine gösterilen özen, Livaneli serisine olumlu bir katkı olmuş. Günlerimiz albümü haricinde kapak düzeni tamamen plakların ilk baskılarına uygun. "Günlerimiz"de de arka kapak düzeni korunmuş. Livaneli serisinin 2019 yılı ürünleri arasında "Güneş Topla Benim İçin", "Merhaba", "Gökyüzü Herkesindir", "Günlerimiz" ve "Ada" albümleri yer alıyor.

Kalan Müzik'in 1990'larda eserleri ile güncel dinleyiciyi buluşturduğu tango, fox trot, bolero ve fantezi kraliçesi Seyyan Hanım'ın 78 devir plaklara kayıtlı külliyatından bir seçmeyi Cemal Ünlü'nün süpervizörlüğünde bu kez plak formatında dinleyiciye sundu. Kalan, aynı zamanda Necip Sarıcı'nın kayıtlarından CD olarak yayımlamış olduğu Belkıs Özener'in Yeşilçam Şarkıları albümünü bu kez plak formatında dinleyici ile buluşturdu. 2004 yılında CD olarak yayımlanan "Neredesin Firuze" film müzikleri de 2019 yılında Kalan'ın plak olarak arşivlere kazandırdığı bir ürün oldu.

Ossi Müzik 2019 yılında şimdiye kadar CD olarak yayımladığı 1970'ler ve 1980'ler Türk popüler müzik kayıtlarını Plak ve Ben işbirliği ile plak olarak da yayımladı. Yeliz'den "En İyileriyle Yeliz", Seyyal Taner'den "Naciye", Esmeray'dan "Yayınlanamaz" plakları ve Erkut Taçkın'ın ilk ve son uzunçaları bu albümlerin arasındaydı. Ayrıca derleme olarak "Bir Zamanlar Seksenler" uzunçaları da yine Hakan Eren'in Ossi Müziğinden yayımlandı. Nükhet Duru'nun prestij albümü olan "Nükhet Duru, Surp Vartanants Korosu: Sahnede (Canlı Performans)" albümü de plak olarak yine Ossi Müzik'in kazandırdığı ürünlerden oldu.

Ada Müzik de Asu Maralman ve Ayten Alpman için yaptığı CD toplamalarını plak olarak da bastı.

Muhtelif girişimciler de Emre Plak'tan aldığı lisansla bu yıl içerisinde Barış Manço'nun Live in japan ve Müsaadenizle Çocuklar ve Cem Karaca'nın Merhaba Gençler albümlerini plak olarak bastı. Emre Plak lisansıyla bu üç albüm dışında da irili ufaklı plak basım girişimleri bulunduğunu görmekteyiz.

Katalan plak şirketi Pharaway Records da Türkiye'den yeni albüm olarak Makas'ın Dinazor (yazım hatası gruba aittir.) albümü yayımladı. Neşe Karaböcek'in 1970'ler 45'lik toplaması niteliğindeki Yali Yali de şirketin yeniden basım ürünü oldu.

Türkiye'nin alternatif seslerine açık şirketi Kod Müzik, 2000'lerdeki kısmi suskunluğunu bozarak yılın sonuna doğru Hardal'ın "Nasıl? Ne Zaman?" ve Rashit'in "Telaşa Mahal Yok" albümlerinin plak baskıları ile müzik dünyasına afili bir dönüş yaptı.

Türküola'nın Almanya baskısı plakları bu yıl da devam etti. Erkin Koray'dan Aşkımız Bitecek ve Barış Manço'dan "İşte Barış İşte Manço" albümleri Cevdet Yıldırım'ın öncülüğünde bu yıl da arşivlerde yerini aldı.

2019 yılının diğer önemli plakları arasında Bulutsuzluk Özlemi'nin Güneşimden Kaç, Selen Gülün'den Many Faces, Nesrin Sipahi "Aşk Mevsime Bakmaz" , Doğan Canku'dan "Köçekçeler", Kerim Çaplı'dan Kayıp, Timuçin Esen ve Müslüm Gürses'ten "Müslüm Baba (Film Müziği)", Bülent Ortaçgil ve Teoman'dan "Konser", İzmir'li kadim progresif rock grubu 21.Peron'dan Sanki Hep Buradaydık" albümleri sayılabilir. Sema Moritz'in Ekho albümünün 2019 yılında şeffaf kırmızı plak olarak yeniden basıldığını da belirtelim.

Halk Müziği anlamında da Neşet Ertaş, Ali Ekber Çiçek ve muhtelif aşıkların yer aldığı Muhabbet serisinden albümler de 2019 içerisinde plak olarak yayımlandı.

Plak olarak basılamayan albümlere gelince;

Plak olarak basılmasa da Mazhar Alanson'un 3'ncü solo albümü "Yazan Aşık" albümü MFÖ albümlerine göre daha makul bir müzisyen ve şarkı yazarı sunuyor.

Sumru Ağıryürüyen ve Orçun Baştürk'ten oluşan SO Duo, 2018'de çıkardıkları ilk albümleri 'Ay Ana'dan sonra yeni bir EP yaptılar: The Light... İsmet Sıral'la da bir dönem çalışmış olan bansuri (bambu flüt) sanatçısı Steve Gorn ile kaydedilen eserler Bilgi Müzik tarafından yayımlandı. SO Duo, klasik Hindustani müziğin dünya çapında temsilcilerinden biri kabul edilen Gorn ile 2010'da İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde düzenlenen İsmet Sıral Yaratıcı Müzik Atölyesi'nde (İSCMS) tanıştı. Albümü ise Ağustos 2018'de Tantana Stüdyo'da, bir günde canlı olarak kaydetti. Albüm sadece dijital platformlardan erişilir durumda; umarız kısa bir süre sonra SO Duo'nun çalışmalarını plak olarak da dinleme şansımız olur.

1983 yılında Zülfü Livaneli ile de albüm yapan Maria Farantouri, bu kez bir başka ülkemiz müzisyeni Cihan Türkoğlu ile bir araya gelerek ECM gibi prestijli bir şirketten "Beyond The Borders" albümünü yayımladı.

2019 yılı içerisinde yerini dolduramayacağız kayıplarımız oldu. Mavi Işıklar grubunun efsanevi solisti Nejat Toksoy'u bu sene kaybettik. Moog synthesizerı dünyaya kabul ettiren Pop Corn'un bestecisi ve pek çok Moog albümünün üreticisi olarak elektronik müziğin önünü açan Gershon Kingsley de bu yıl veda ettiğimiz değerli bir müzisyendi. Coğrafyamızın en önemli eserlerinden Miserlou'yu Del Tones grubuyla surf rocka ve surf gitara uyarlayan Dick Dale de 82 yaşında aramızdan ayrıldı. Ma Vie şarkısıyla chanson'un en önemli isimlerinden biri olan Alain Barrière de 84 yaşında aramızdan ayrıldı.

Yılın sonuna doğru kaybettiğimiz Doğan Şener ise ülkemizde müzik yazarlığının ve basılı popüler müzik yayıncılığının öncüsü olan bir duayenimizdi. 1965 yılında Milliyet Gazetesinin Müzik Kulübü sayfasıyla bir gazetede müstakil olarak müzik dünyasından haber veren ilk bölümün sahibiydi. Şener, hem dünya listelerini hem de kendi imkânları doğrultusunda önemli plak mağazalarından edindiği verilerle Türkiye listelerini oluşturan bir öncüydü. 1970 yılında kurduğu Hey Dergisi ile hem dönemin gençliğinin müzikle ilişkisinde belirleyici bir rol üstlendi, hem de popüler müzik tarihi araştırmacılarının sistematik bir bilgiye ulaşmasını sağladı. Kendisine çok şey borçluyuz, rahmetler diliyorum.

2019 yılının son günü eğer bu yazı yayımlandığında durum değişmezse Tünel'in en uzun ömürlü müzik mağazası Lale Plak faaliyetlerine son vermiş olacak. İstiklal Caddesinde değişen demografik durum ve müzik piyasasındaki

daralma kaliteli müziği hedeflemiş bu mekânın daha fazla ayakta durmasına olanak tanımıyor. Bu nedenle de 13 Mayıs 1954 günü başlayan Lale Plak güzelliği, 31 Aralık 2019 günü sona eriyor. Eğer bir şeyler yapılmazsa 65 yıl boyunca iyi ve kaliteli müzik ile binlerce müzikseverin ruhuna dokunan Lale Plak'ın olmadığı bir 2020 yılına uyanıyor olacağız.

Kaynakça

https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2019

https://www.ifpi.org/news/IFPI-releases-music-listening-2019

https://www.riaa.com/wp-content/uploads/2019/09/Mid-Year-2019-RIAA-Music-Revenues-Report.pdf

https://www.billboard.com/articles/news/obituary/8546355/gershon-kingsley-dead?fbclid=IwAR0I38AJhRXQvtSp8hEgkIlbYkGLs950dxfSp-U9D7q7sDIRsyquGGFlPDk

Instagram: yeni_cikan_plaklar

sinema

Gülcan Tezcan

SEYİRCİ İNİSİYATİFİ ELE ALDI

Gülcan Tezcan

Sinema seyircisinin artık belirleyici olduğu, salonda film izleme alışkanlığının yerini dijital platformlara bıraktığı bir dönemi karşılıyoruz. Yine de şimdilik seyirci beyazperdenin o kendine özgü büyülü havasından vazgeçecek gibi görünmüyor. Yılın ilk günlerinde yaşanan 'mısır krizi' ne rağmen 2019'un ilk 11 ayında 52 milyon 780 bin 881 kişi sinema salonlarına gitti. Vizyona giren filmlerin gişe hasılatı ise 862 milyon 252 bin 963 lira oldu. Sinema seyircisinde gözle görülen azalmanın tek nedeni 'mısır krizi' değildi elbette. Cem Yılmaz, Şahan Gökbakar gibi gişe filmleriyle tanınan pek çok ismin siyasi söylemleri seyircide rahatsızlık uyandırmış olmalı ki 2019'da vizyona giren filmlerinden umduklarını bulamadılar.

Güney Kore yapımı Miracle in Cell No.7'den uyarlanan 7. Koğuştaki Mucize, 4 milyon 987 bin 815 izleyiciye ulaşarak, 2019'un en fazla ilgi gören filmi oldu. 7. Koğuştaki Mucize, 1983 yılında sıkıyönetim altındaki bir Ege kasabasında yaşayan ve haksız yere hapse atılan Memo ile yedi yaşındaki kızı Ova'nın hüzünlü hikâyesini konu alıyor. Yılmaz Erdoğan'ın mısır krizinin ardından şubat ayında vizyona giren filmi Organize İşler: Sazan Sarmalı, ikinci haftasında Netflix'te de yayınlanarak salon sahiplerini ters köşe yaptı. Buna rağmen film

3 milyon 537 bin 429 kişi tarafından izlendi.

Şahan Gökbakar'ın Recep İvedik serisinin altıncı filmi serinin diğer filmlerinin çok gerisinde kalarak 3 milyon 528 bin 967 kişi tarafından izlendi. Çocuklara yönelik yerli yapımların sayısındaki artış ise sevindiriciydi. Grafi2000 tarafından yapılan animasyon filmi Kral Şakir Korsanlar Diyarı, 2 milyon 78 bin 32 izleyici ile yılın en çok izlenilen beşinci yapımı oldu.

Güldüy Güldüy Show Çocuk ekibinin yeni filmi Can Dostlar'ı 1 milyon 218 bin 809 kişi izledi. Yılın son haftası vizyona giren Rafadan Tayfa Göbeklitepe de ikinci haftasında 1 milyon 400 bin seyirciye ulaştı.

Mısır Kavgası Bilet Fiyatlarını Uçurdu

Sinema sektöründe yıllardır çözüm bekleyen sorunlar 2019'da daha net bir biçimde gün yüzüne çıktı. Bağımsız sinemacılar salon problemi yaşarken oralı olmayan ana akım sinema şirketleri salon sahipleri ile anlaşmazlığa düşünce filmlerini vizyondan geri çekerek tepki gösterdi.

Medyaya 'patlamış mısır' krizi olarak yansıyan tartışmaların özünde yapımcılar ve zincir sinema salonu sahiplerinin pay kavgası yatıyordu. Yapımcılar önce gişe rekorları kıran filmlerin hasılatlarının düşük kaldığını iddia edip verilerin ne kadar güvenli olduğunu sorgulamaya başladı. Salonlarda 20 liraya satılan sinema biletinin mağazalarda ve AVM'lerde yüzde 50'yi bulan indirimle satılmasından rahatsız olan yapımcılar salonlarda, mısır, kola ve sinema biletine yapılan indirimlerde aslan payının biletten karşılanmasına tepki gösterdi.

Cem Yılmaz, Yılmaz Erdoğan ve Şahan Gökbakar gibi gişesi yüksek isimler sosyal medya hesaplarından konuyu gündeme taşıdı. Böylece bağımsız ve alternatif sinemacıların uzun yıllardır mücadele ettikleri sorun ciddi anlamda tartışılmaya başlanıldı. Bağımsız sinemacılar salon problemini çözebilmek için alternatif gösterim imkânları oluşturmaya başlamıştı bir süredir. Her yönetmen bireysel olarak kendi filmi salon bulamadığında tepkisini gösterdi ama kimse toplu halde tavır alma ve dayanışma yoluna gitmedi.

Özellikle politik çıkışlarıyla bilinen Oyuncular Sendikası gibi sektörle ilgili STK'lar da bu temel problemin çözümü için adım atmadı.Krizin taraflarından biri de 2016'da Güney Korelilerin satın aldığı Mars Grubu oldu. Kriz, grubun "Cem Yılmaz olmazsa başka Cem Yılmaz'lar çıkar", "Yeni yasa çıksa da mısır promosyonu yapmaya devam edeceğiz" şeklindeki açıklamalarıyla alevlendi. Kültür ve Turizm Bakanlığı çözüm için 'Sinema Kanun Teklifi' hazırladı. Bakanlık, Türkiye'deki tüm salonlarda kullanılması zorunlu olan bir arayüz geliştirerek kullanıma açacağını duyurdu. Böylece günlük bilet satış rakamları otomatik olarak gün sonunda sistemden alınıp yapımcı ve dağıtımcıyla paylaşılacak. Bu donanımı bulundurmayan işletmeye salon başına 50 bin TL para cezası öngörülüyor.

Zincir Sinemaların Tekeli Bağımsızları Zorluyor

Benzer sorunu 2018 yılında Buğday filminin çok az sayıda salonda vizyona girmesiyle yaşayan yönetmen Semih Kaplanoğlu da o günlerde sosyal medya hesabından şöyle açıklamalarda bulunmuştu: "Buğday ancak 40 kopya ile vizyona girebildi. O da günde 2 seansla ve en ücra sinemalarda ve en küçük salonlarda. İzleyici talep ettiği halde salon ve dağıtımcı tekelini aşmak mümkün olamadı ve Buğday izleyicisine ulaştırılmadı. Dağıtımcı-salon sahibi-yapımcı tekeli nedeni ile özellikle Anadolu'daki AVM sinemalarında millet belli tür ve anlayışın ürünü yoz filmlere mecbur bırakılıyor. Sinemada kültürel iktidar budur! Yakında Kültür Bakanlığı'nın desteklediği filmler de vizyon göremeyecek! Ve bu tekelleşmeye ses çıkarmayarak bu düzeni onaylayan sinema meslek örgütlerini, yönetmenleri, oyuncuları, senaristleri, yapımcıları, sendikaları, dergileri ve sinema yazarlarını hayretle izliyorum. Tekelleşme ticari ve kanuni bir sorundur. Öncelikle bu sorun çözülmeli ve kültür merkezleri de devreye girmeli..."

Krizin çözümü noktasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan iyi niyetli bir adım atarak sinema sektörü temsilcilerini Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde kabul etti.Oktay Kaynarca, Yılmaz Erdoğan, Ata Demirer, Şahan Gökbakar ve Demet Akbağ, Necati Akpınar, Muzaffer Yıldırım, Şükrü Avşar, Mahsun Kırmızıgül, Burak Özçivit, Birol Güven, Cemal Okan, Fatih Aksoy, Tamer Karadağlı ve Timur Savcı'nın da aralarında bulunduğu isimlerle bir araya gelen Erdoğan, Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu kabul sırasında imzalayarak onayladı. Ancak çözüm için kanun değişikliği de yeterli olmadı. Yıl sonunda ortaya çıkan tabloya bakıldığında yıllık seyirci yaklaşık yüzde 15 oranında azalması da bu durumu teyit ediyordu. Üstelik sinema salonu dışında daha ekonomik film izleme imkânı veren dijital platformlar ve seyircinin değişen izleme alışkanlığı da hem yapımcıları hem seyircileri salon sahiplerine mahkum olmaktan kurtardı.

Bakanlıkça hazırlanan yeni Sinema Kanunu salon probleminin yanı sıra Türk sinemasındaki gelişimin sürdürülebilir hale getirilebilmesini de amaçlıyor. Kanunla mevcut desteklere ek olarak yabancı film yapım desteği, ortak yapım desteği, yerli film gösterim desteği, dizi film desteği, çekim sonrası desteği türlerinde de destek verilebilmesine imkan sağlandı.Yeni Sinema Kanunu ile önde gelen birçok uluslararası yapımın, Türkiye'de çekilmesi ve ülke tanıtımının küresel çapta güçlendirilmesi hedefleniyor.

Seyirci Filmine Sahip Çıkıyor

Bu yıl festivallerde en çok konuşulan ve ödül alan filmler Kız Kardeşler, Yuva, Bozkır, Nuh Tepesi ve Kapan oldu. 92. Oscar Ödülleri'nde Türkiye'yi Semih Kaplanoğlu'nun "Bağlılık Aslı" filmi temsil etti. Ancak bu yıl da Türkiye'nin Yabancı Film Oscar'ına uzanması mümkün olmadı. Kaplanoğlu'nun Bağlılık üçlemesinin ilk filmi olan Aslı, modern kadının annelik ve ailedeki rolleri ile kariyeri arasındaki sıkışmışlığını konu alıyor. Kadını merkeze alan yapımlar arasında ilk defa aileye ve anneliğe olumlu bir bakışla yaklaşan film seyircisini kadının fıtratı ve dayatılan hayat karşısında kendine yol arayışı üzerine düşündürüyor. Film, vizyonda kısa süre kalsa da üniversite ve çeşitli kültür kurumlarında yapılan gösterimler ve festivaller aracılığı ile seyircisine ulaştı.

2019'un son haftalarında vizyona giren Murat Pay'ın yönettiği Dilsiz de hat sanatı ile ilgilenen genç bir duvar ressamının 'kim olduğu' sorusuna cevap arayışına odaklanıyor. Çektiği belgesellerle de kuşaktan kuşağa aktarılan Mevlid, Miraciyye geleneklerinin insan halleri ile örtüşen öğrenme süreçlerini kayda alan Pay, Dilsiz ile hem sinema dili hem de seyirci ile iletişim anlamında önemli bir farkındalığa da imza attı. Kendinden, duruşundan ödün vermeden pekala estetik ve nitelikli bir film yapılabileceğini gösteren Pay'ın filmi de tıpkı diğer izlenesi filmler gibi iki haftadan fazla vizyonda kalma şansı bulamadı.

Ancak filmin izleyicileri sosyal medyadan organize olup sinemalara gidip salon açtırarak nitelikli işlerin toplumda pekâla karşılık bulabileceğini gösterdiler.

Bakanlık Desteği Her Yıl Artıyor

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Destekleme Kurulunca 2019'un ilk toplantısında animasyon, belgesel ve kısa filmler ile senaryo ve diyalog yazım türlerinde 141 projeye 5 milyon 526 bin lira destek sağlanması kararlaştırıldı. Bakanlık tarafından 2019'da 11 animasyon film yapım projesine 270 bin, 57 belgesel yapım projesine 4 milyon 284 bin, 51 kısa film yapım projesine 737 bin ve 22 senaryo ile diyalog yazım projesine 235 bin lira destek sağlandı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019-2 sayılı Sinema Destekleme Kurulu kararı uyarınca geçen yıl "İlk Filmini Gerçekleştirecek Yönetmen" ve "Uzun Metrajlı Kurgu Film Yapım" türlerinde 38 projeye de 32 milyon 350 bin lira destek verdi. Bakanlığın uluslararası alandaki rekabet gücünü artırmayı amaçladığı animasyon türünde de 3 uzun metrajlı film desteklendi.394 projenin değerlendirildiği kurul toplantısında, ilk filmini çekecek 13 yönetmenin projesine 9 milyon 250 bin lira, 25 uzun metrajlı kurgu film yapım projesine ise 23 milyon 100 bin lira olmak üzere toplam 32 milyon 350 bin lira destek verildi.

38. İstanbul Film Festivali

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından 38.si düzenlenen İstanbul Film Festivali kapsamındaki ulusal ve uluslararası yarışmalarda toplam 52 film film yarıştı. Başkanlığını yönetmen Lynne Ramsay'in üstlendiği uluslararası yarışma jürisinde Kanadalı yönetmen Philippe Lesage, oyuncu Damla Sönmez, İrlandalı oyuncu Moe Dunford ve Berlin Film Festivali Avrupa Film Marketi direktörü Matthijs Wouter Knol yer aldı.

Altın Lale Ödülünü Bora Kim'in yönettiği *Sinekkuşu* adlı filmi kazandı. Uluslararası Yarışma'da Jüri Özel Ödülü ise Suhaib Gasmelbari'ın yönettiği *Ağaçlardan Bahsetmek*'e verildi. Ulusal Yarışma'da Altın Lale Ödülü'nü Emin Alper'in yönettiği *Kız Kardeşler* kazandı. Onat Kutlar anısına verilen Jüri Özel Ödülü Emre Yeksan'ın yönettiği Yuva filminin oldu. Festival'de En İyi Yönetmen ödülü, *Kız Kardeşler* filmiyle Emin Alper'e takdim edildi. En İyi Kadın Oyuncu Ödülünü Kız Kardeşler filmindeki rolleriyle Cemre Ebüzziya, Ece Yüksel ve Helin Kandemir kazandı.

En İyi Erkek Oyuncu Ödülünü *Yuva* filmindeki rolüyle Kutay Sandıkçı aldı. En İyi Senaryo Ödülü *Görülmüştür* filmiyle Serhat Karaaslan'a giderken En İyi Görüntü Yönetmeni Ödülünü Yuva filmiyle Jakub Giza'ya, En İyi Kurgu Ödülü *Görülmüştür* filmiyle Ali Aga'ya En İyi Özgün Müzik Ödülü ise *Kız Kardeşler* filmiyle Giorgos ve Nikos Papaioannou'ya verildi. İstanbul Film Festivali'nin

Ulusal Kısa Film Yarışması'nda En İyi Kısa Film Ödülünü Gökalp Gönen'in *Avarya* adlı filmi kazandı. Ulusal Belgesel Yarışması'nda ise 11 film arasından Rena Lusin Bitmez'in yönettiği *Tanrı Göçmen Çocukları Sever Mi Anne?* filmi ödüle değer bulundu. Festivalde ayrıca 2013 yılında hayatını kaybeden yönetmen ve yapımcı Seyfi Teoman anısına verilen Seyfi Teoman En İyi İlk Film Ödülü'nü *Nebula* filminin yönetmeni Tarık Aktaş kazandı.

FIPRESCI Ödüllerini, uluslararası yarışmada Suhaib Gasmelbari'ın yönettiği *Ağaçlardan Bahsetmek*, ulusal yarışmada Emin Alper'in yönettiği *Kız Kardeşler*, ulusal kısa yarışmada ise Deniz Telek'in yönettiği *Gümüş* filmi kazandı.

56. Antalya Film Festivali

2019'da 'ulusal yarışma'sına kavuşan ve Öze Dönüş temasıyla gerçekleştirilen Antalya Film Festivali Ahmet Boyacıoğlu'nun yönetiminde gerçekleşti. Festival organizasyonu'nun Boyacıoğlu'na verilmesi tartışmalara yol açtı. 29 ülkeden 69 yönetmenin 66 filmi gösterildiği Festival'de En İyi Film seçilen Ali Özel'in yönettiği *Bozkır*'a 10 ödül verilmesi de sinema çevrelerinde rahatsızlık uyandırdı. Bazı eleştirmenler yönetmeliğin 23'üncü maddesinde Dr. Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü'nün paylaştırılamayacağı açıkça belirtildiği halde 100.000 TL para ödülü de içeren bu ödülün *Aşk, Büyü, vs ve Küçük Şeyler* filmleri arasında paylaştırıldığını aynı şekilde yönetmeliğin 27. maddesinde aynı filme En İyi Film ve En İyi İlk Film Ödülü verilemeyeceği belirtilmesine rağmen *Bozkır* filmine bu iki kategoride birden ödül verildiğini belirterek ödüllere itiraz etti. Öte yandan bir filme bu kadar çok ödül gitmesini yarışmaya katılan filmler içinde ödüle değer işlerin hayli az olmasına bağlayanlar da oldu. Antalya Film Festivali'nde Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü'nü "Bozkır" filmdeki rolleri ile Ozan Dağara ile Hakan Emre Ünal paylaştı. En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü'ne "Soluk" filminde canlandırdığı karakter ile Aslı İnandık değer bulundu.

En İyi Sanat Yönetmeni Ödülü "Kronoloji" filminden Meral Efe Yurtseven ile Yunus Emre Yurtseven'e verildi. En İyi Kurgu Ödülü, "Bozkır" filminden Ali Özel, Mahmut Aran ve Yakun İnanlı'ya, En İyi Müzik Ödülü, yine aynı filmden Hüseyin Özel'e, En İyi Görüntü Yönetmeni Ödülü de Ümit Çakmaksoy'a verildi. En İyi Senaryo Ödülü'nün sahibi de yine "Bozkır" filminden Ali Özel oldu.Bu yıl ilk defa verilen Cahide Sonku Ödülü ise "Küçük Şeyler" ve "Kronoloji" filmlerinden Selda Taşkın'ın oldu. En İyi Yönetmen Ödülü'nede "Bozkır" filminin yönetmeni Ali Özel değer bulundu. Behlül Dal En İyi İlk Film Ödülü de "Bozkır" filmine verilirken Dr. Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü "Aşk, Büyü vs." ile "Küçük Şeyler" adlı iki filme değer bulundu.

26. Uluslar Arası Adana Film Festivali

Seyircisini 26. kez selamlayan Uluslararası Adana Altın Koza Film Festivali'nde 'En İyi Film Ödülü'nü Alp Ertürk'ün yapımcılığını üstlendiği Nuh Tepesi filmi aldı. En İyi Erkek Oyuncu Ödülü Küçük Şeyler filmindeki performansıyla Alican Yücesoy'a verilirken En İyi Kadın Oyuncu Ödülü ise Aden filmiyle Funda Eryiğit'in oldu.

Altın Koza Yaşam Boyu Onur Ödülleri müzisyen Zuhal Olcay ile yönetmen, yazar, senarist, besteci Zülfü Livaneli'ye verildi.

Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda sahibini bulan ödüller ise şöyle:

En İyi Film Ödülü: Alp Ertürk (Nuh Tepesi)

En İyi Yönetmen Ödülü: Cenk Ertürk (Nuh Tepesi)

Yılmaz Güney Ödülü: Pelin Esmer ile Dilde Mahalli (Kraliçe Lear)

En İyi Kadın Oyuncu Ödülü: Funda Eryiğit (Aden)

Aytaç Arman En İyi Erkek Oyuncu Ödülü: Alican Yücesoy (Küçük Şeyler)

Adana İzleyici Ödülü: Nihat Durak (Kapı)

En İyi Senaryo Ödülü: Kıvanç Sezer (Küçük Şeyler)

En İyi Müzik Ödülü: Barış Diri (Kraliçe Lear)

En İyi Görüntü Yönetmeni Ödülü: Federico Cesca (Nuh Tepesi)

En İyi Sanat Yönetmeni Ödülü: Devrim Öner Ünal (Aden)

Ayhan Ergürsel En İyi Kurgu Ödülü: Ali Aga (Görülmüştür)

Yardımcı Rolde En İyi Kadın Ödülü: Füsun Demirel (Görülmüştür)

'Cengiz Sezici' Yardımcı Rolde En İyi Erkek Oyuncu Ödülü: Serdar Orçin (Uzun Zaman Önce)

Umut Veren Genç Erkek Oyuncu Ödülü: Beren Soysal (Kronoloji)

Türkan Şoray Umut Veren Genç Kadın Oyuncu Ödülü: Başak Özcan (Küçük Şeyler)

SİYAD 'Cüneyt Cebenoyan' En İyi Film Ödülü: Pelin Esmer ile Dilde Mahalli (Kraliçe Lear)

Film-Yön En İyi Yönetmen Ödülü: Cenk Ertürk (Nuh Tepesi)

Bahçeşehir Koleji Özel Ödülü: Nihat Durak (Kapı)

9. Malatya Film Festivali

Yıl içinde Malatya Büyükşehir Belediyesi tarafından maddi sıkıntılar gerekçe gösterilerek iptal edildiği açıklanan Malatya Film Festivali, iki yıldır festivali yapan ekibin organizasyondan çekilmesi ile sorunlar aşılmış olmalı ki 15-19 Kasım 2019 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Festivalin iptali kültürel iktidar

meselesi olarak sosyal medyaya yansırken kimse yerel basında yer bulan iddialarla ilgilenmedi.

Malatya Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Battalgazi ve Yeşilyurt ilçe belediyelerinin iş birliğiyle tartışmaların ardından 9. kez düzenlenen Malatya Uluslararası Film Festivali'nde ödüller ve sahipleri şöyle oldu:

"En İyi Film 'Küçük Şeyler', 'En İyi Yönetmen' Kapan filmini çeken Seyid Çolak, 'En İyi Kadın Oyuncu' Başak Özcan, 'En İyi Erkek Oyuncu' Alican Yücesoy, 'En İyi Görüntü Yönetmeni' Andreas Sinanos, 'En İyi Müzik' Ali Saran, 'En İyi Senaryo' Omar ve Biz filmiyle Mehmet Bahadır Er." Kısa metraj dalında "Taş Stone' filmiyle Alican Yücesoy birinci olurken, vefa ödülü ise merhum sanatçı Tarık Ünlüoğlu adına eşi Gülanay Kalkan Ünlüoğlu'na verildi.

7. Boğaziçi Film Festivali

İstanbul Medya Akademisi ve Uluslararası Boğaziçi Sinema Derneği iş birliğiyle düzenlenen "7. Boğaziçi Film Festivali"nde, Burak Çevik'in yönettiği "Aidiyet" filmi "En İyi Ulusal Uzun Metraj Film" ve "En İyi Senaryo" ödülünü alırken Kırım Tatarı yönetmen Nariman Aliyev'in "Homeward" filmi ise "En İyi Uluslararası Uzun Metraj Film" seçildi. Festivalde Güney Koreli yönetmen, senarist ve yapımcı Kim Ki Duk'a onur ödülü verildi.

Festivalde en iyi film seçilen Aidiyet, "En İyi Senaryo Ödülü"nün de sahibi oldu.

"Bağlılık- Aslı" filmiyle "En İyi Yönetmen" ödülünü Semih Kaplanoğlu, "Uzun Zaman Önce" adlı filmdeki performansıyla "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü Nihan Dengiz Okutucu, "Nuh Tepesi"nde canlandırdığı karakterle "En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü Ali Atay aldı.

"En İyi Görüntü Yönetmeni" ödülüne "Dilsiz" filmiyle Andreas Sinano değer görülürken "Kovan" adlı yapımla "En İyi Kurgu" ödülünün sahibi Erkan Erdem oldu. Film Yapımcıları Meslek Birliği (FİYAB) tarafından verilen FİYAB Yapımcı Ödülü'nü ise prömiyerini yine festivalde gerçekleştirdiği "Kapan" filmi ile Seyid Çolak aldı.

Uluslararası Yarışmada "En İyi Uzun Metraj Film" ödülü, Kırım Tatarı yönetmen Nariman Aliyev'in "Homeward" filmine verilirken "Criminal Man" filmiyle Gürcü yönetmen Dmitry Mamuliya'yı "En İyi Yönetmen" ödülüne layık gördü.

"En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü "Aga's House" filmindeki rolleriyle Adriana Matoshi, Rozafa Celaj, Shengyl Ismaili ve Melihate Qena, "En İyi Erkek Oyuncu" ödülü "Homeward" ile Akthem Seitablayev'in aldığı yarışmada, "Jüri Özel Ödülü" de "Aga's House" filmiyle Kosovalı yönetmen Lendita Zeqiraj'ın oldu.

VEDA ETTİKLERİMİZ...

Ayşen Gruda

Tiyatro ve sinema oyuncusu Ayşen Gruda, 23 Ocak'ta tedavi gördüğü hastanede 75 yaşında hayatını kaybetti. Gruda, 1944'te İstanbul, Yeşilköy'de dünyaya geldi. İlk kez 1962'de "Kongre Eğleniyor" adlı vodvilde küçük bir hizmetçi rolünü canlandıran sanatçı, Tevfik Bilge'nin turne tiyatrosunda profesyonel olarak oyunculuğa başladı.

Ayşen Gruda, Ankara Meydan Sahnesi'nde tanıştığı tiyatro oyuncusu Yılmaz Gruda ile 1965'te evlendi. Kızları Elvan doğunca bir süre tiyatroya ara veren Gruda, 16 senelik tiyatro kariyerinin ardından 1977'de televizyonda yaptığı skeçlerden birinde canlandırdığı "Domates Güzeli Nahide Şerbet" karakterinin ardından "Domates Güzeli" olarak anılmaya başladı.

Gruda, "Ah Evlendim Vah Evlenemedim","Bizim Sınıf", "Papaz Kaçtı", "Hisseli Harikalar Kumpanyası" ve "Dün Gece Yolda Giderken Çok Tuhaf Bir Şey Oldu" adlı tiyatro oyunlarının yanı sıra "Deve Kuşu Kabare", "Hababam Sınıfı Müzikali", "Yedi Kocalı Hürmüz" müzikallerinde de rol aldı. Adile Naşit'le birlikte, Ertem Eğilmez filmlerinin çekirdek kadrosunda yer alan sanatçı, Yeşilçam'ın unutulmaz isimleriyle birlikte onlarca filmde oynadı. Ayşen Gruda 2008-2018 arasında ise "Kağıt", "Kötü Kedi Şerafettin", "Dedemin Fişi", "Sevgili Komşum" ve "Babamın Ceketi" filmlerinde izleyiciyle buluştu. Ayşen Gruda, 2006'da Sadri Alışık Ödülleri'nde ve 2010'da Uluslar arası Altın Portakal Film Festivali'nde "En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu" ödüllerini alırken, 2012'de ise İstanbul Film Festivali'nde "Onur Ödülü"nün sahibi oldu.

Yalçın Menteş

Türk tiyatro sanatçısı ve televizyon oyuncusu Yalçın Menteş 7 Şubat 2019'da İstanbul'da 58 yaşında hayatını kaybetti. Sanatçı, 1 Nisan 1960'ta İzmir'in Tire ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimi İzmir'de tamamladı. Tiyatroya, 1977 yılında Turgut Özakman'ın "Darılmaca Yok" adlı oyunuyla başladı. 1999'da Star TV' de yayınlanan "Çarli" ve başrollerini Mehmet Ali Erbil ile paylaştığı televizyon dizisi "Tatlı Kaçıklar" ile yıldızı parladı. 1983'de İzmir'de 45 kişilik kadrosuyla bir cep tiyatrosu kurdu. 1987'de tiyatro çalışmalarını daha rahat olarak sürdürmek için İstanbul'a yerleşti. TRT'deki bazı programlara küçük güldürü bölümleri hazırlayan Yalçın Menteş, ATV'de yayınlanan Tatlı Kaçıklar dizisindeki Rafet rolüyle milyonların sevgilisi olmuştu.

Erdoğan Sıcak

Türk tiyatro, dizi ve sinema oyuncusu. 1940 yılında Bakırköy, İstanbul'da doğdu. İlköğretim ve orta öğrenimini Bakırköy'de tamamladı. İstanbul Erkek

Lisesine gittiği yıllarda, iddialı oyunlarla sahneye adım attı. Gazetecilik eğitimi sırasında tiyatro faaliyetleri hızlandı. 1959 yılında usta yönetmen Haldun Dormen'in tiyatro okulunda eğitim aldı.

"Münafık" (2015), "Şefkat Yerimdar" (2013), "Türk Usulü" (2008), "Peri Tozu" (2007), "Muhsin Bey" (1987), "Böcek" (1995), "Şenlik Var" (1994) gibi sinema filmlerinde de rol aldı. Yıllarca özel tiyatrolarda oyuncu ve yönetmen emek verdi. TRT'de Kaynanalar ve Kuruntu Ailesi ile başlayan dizi oyunculuğu özel kanallarda da devam etti. En son "Şahsiyet" dizisinde rol almıştı. Erdoğan Sıcak geçirdiği bir rahatsızlık sonucu 18 Şubat 2019'da İstanbul'da 78 yaşında vefat etti.

Aytaç Arman

Aytaç Arman gerçek adı ile Veysel İnce Türk sinema ve dizi oyuncusudur. 1949'da Adana'da doğdu. Erkek sanat enstitüsünden mezun olduktan sonra girdiği Ankara Devlet Mimarlık Ve Mühendislik Akademisi'nde okurken; 1969'da "Ekstra Ekspres" gazetesinin açtığı şikeli artist yarışmasında (yarışmanın birincileri önceden belirlenmişti) erkek adaylar arasında ikinci seçildi. 1971 yılında Ses dergisinin açtığı ciddi "Kapak Yıldızı Yarışması"nda, erkeklerde Tarık Akan'ın ardından ikinci seçilerek sinema oyunculuğuna ikinci sınıf rollerle başladı. Hemşehrisi Yılmaz Güney'in "Baba" filminde oynayarak dikkat çekti. Kısa sürede başrol oyunculuğuna yükseldi. Sinemada ilk ödülünü 1981'de senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı "Düşman" adlı filmle Sinema Yazarları Derneği'nin "En İyi Erkek Oyuncu Ödülü"ne layık görüldü. 1974 Antalya Altın Portakal Film Yarışması'nda "En İyi İkinci Film Ödülü"nü alan Süreyya Duru'nun yönettiği "Bedrana" adlı filmde rol aldı. 1988 Antalya Altın Portakal Film Yarışması'nda, başrolünü oynadığı, Ömer Kavur'un "Gece Yolculuğu", "En İyi Film Ödülü"nü alırken, Aytaç Arman da "En İyi Erkek Oyuncu Ödülü"ne değer bulundu. Arman'a 20. Londra Türk Film Festivali'nde Yaşam Boyu Başarı ödülü verildi. Aytaç Arman 26 Şubat'ta 69 yaşında hayata veda etti.

Ümit Yesin

Tiyatro ve dizi oyuncusu Ümit Yesin, 28 Ocak 1954 tarihinde Ankara'da doğdu. 1969 yılında İstanbul'a taşındılar. 1970 yılında Bakırköy Halkevinde amatör olarak tiyatroya başladı. Daha sonra da Üstün Asutay'ın sahibi olduğu Bakırköy Komedi Tiyatrosunda profesyonel olarak tiyatroya devam etti. Sonrasında büyük usta Muammer Karaca tarafından konservatuara girmeye teşvik edildi.1989 yılında TRT'de yayınlanan "Hanımın çiftliği" adlı dizideki Kabak Hafız rolüyle akıllara kazındı. 1995 ile 2003 yılları arasında " Çiçek Taksi", 2004 ile 2007 yılları arasında "Cennet Mahallesi" adlı dizilerle

evlerimize konuk oldu.

Eşref Kolçak

Yeşilçam'ın önemli karakter oyuncularından Eşref Kolçak, 28 Ocak 1927'de Erzurum'da dünyaya geldi. Sanat hayatı boyunca 180 sinema filmi ve televizyon dizisinde rol aldı. Pop müzik sanatçısı Harun Kolçak'ın babasıydı.1944 yılında Atilla Revü Opereti'nde tiyatroya başlayan sanatçı, 1945 yılında Ses Tiyatrosu'na geçti. 1947 yılında figüranlıktan oyunculuğa geçtiği film Cahide Sonku ile birlikte oynadığı "Fedakar Ana" filmi olmuştur. 1950'li ve 60'lı yıllarda, melodram ve kahramanlık filmlerinin jönü olarak çıktı seyircilerin karşısına. Bir Şoförün Gizli Defteri (Atıf Yılmaz), Namus Uğruna, Düşman Yolları Kesti (Osman F. Seden) önemli filmlerinden bazılarıdır. Kolçak'a 1961'de Türk Filmleri Yarışması'nda Namus Uğruna filmiyle "En İyi Erkek Oyuncu" Ödülü, 2000'de Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Güle Güle filmiyle "En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu" Ödülü verildi. Kolçak 26 Mayıs 2019'da 92 yaşında hayata veda etti.

Haktan Pak

6 Mayıs 1969 yılında İzmir'de dünyaya gelen Haktan Pak, İstanbul Üniversitesi/ Viyana Teknik Üniversitesi/Viyana Franz Schubert Konservatuarı'nda lisans eğitimini tamamladı. 2004 yılında oynadığı Hoşgeldin Hayat filminde Damat Metin karakterine hayat verdi. Son yıllarda TV dizilerinde de rol alan Haktan Pak Evlat Kokusu adlı dizide Serdar karakterine hayat verdi. Yasak Elma dizisinde ise Mustafa karakterine hayat vermişti. Uzun süredir kanser tedavisi gören 50 yaşındaki Haktan Pak, 9 Haziran 2019'da vefat etti.

Ergun Uçucu

Yeşilçam'a damga vuran ünlü seslendirme sanatçısı ve oyuncu Ergün Uçucu, 79 yaşında hayatını kaybetti. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünden mezun olan Uçucu, Ankara Devlet Tiyatrosundan emekli oldu. Yıllarca TRT'de Tatlı Cadı gibi dizilerde, filmlerde seslendirme yapan sanatçı, sinema filmi ve dizilerde de oynadı. Susam Sokağı adlı çocuk programındaki kurabiye canavarını seslendiren isim olarak akıllarda kaldı. 2011 yılında, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Anasanat Dalı Başkanlığı'nca Cüneyt Gökçer anısına ilk kez verilen "75. Yıl Cüneyt Gökçer Tiyatro Ödülleri" kapsamında Erkek Oyuncu Onur Ödülü Ergün Uçucu'ya uygun görüldü.

Enis Fosforoğlu

Enis Fosforoğlu, 1948 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu olan Enis Fosforoğlu, 22 Haziran 2019'da 71 yaşında kalp krizi

geçirerek hayata veda etti.

Sanatçı Renan Fosforoğlu ve Mualla Kavur'un oğlu olan Enis Fosforoğlu, Belkıs Dilligil (teyzesi), Avni Dilligil (eniştesi), Aliye Rona (eniştesinin kızkardeşi) gibi sanat kökenli bir aileden gelmektedir. Tiyatro ve dublaj sanatçısı Ferdi Merter'in kardeşidir. 1970 - 1976 yılları arasında Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nde görev yaptı. Değişik tiyatro toplulukları içinde rol aldı, kendi adına tiyatro kurarak uzun yıllar birçok sanatçının yetişmesine katkıda bulundu. Sinema filmleri çeviren sanatçı, senaryo ve yönetmenlik denemesinde de bulundu.

Mevlüt Demiryay

1 Ocak 1965 Niğde'de doğan Mevlüt Demiryay Fosforlu Cevriye, Seni Seviyorum Rosa, Dönersen Islık Çal, Şahmaran, Mavi Sürgün, Baba, Çatı, Sinekli Bakkal filmlerinde rol aldı. Olacak O Kadar dizisindeki oyunculuğuyla tüm Türkiye tarafından tanındı. İBB Şehir Tiyatroları'nda Kral Ölüşüyor, Çengi, IV. Murat, Yaz Gecesi Rüyası, İlk Göz Ağrısı, Ölü Ordunun Generali, Kösem Sultan, Arka Bahçe, Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz oyunlarında rol aldı. Ünlü oyuncu 25 Haziran 2019 Salı günü 54 yaşında vefat etti.

Yalçın Gülhan

Yalçın Gülhan, 27 Aralık 1944 tarihinde İstanbul'da doğdu. Sanatçı Ahmet Gülhan'ın kardeşidir. Yönetmenliğini Yavuz Yalınkılınç'ın yaptığı 1964 yapımı "Dağlar Aslanı" filmi ile oyunculuğa başladı. 70'li yıllarda Ulvi Uraz Tiyatrosunda ve Devekuşu Kabare Tiyatrosunda çeşitli oyunlarda rol aldı. Zamanla daha çok yardımcı erkek oyuncu rollerinde oyunculuğunu kanıtladı. Hem iyi hem de kötü karakterleri büyük bir başarıyla canlandırmasını bildi. Mahallenin Muhtarları dizisinin şoför Ali'si olarak hafızalara kazınan usta oyuncu, 27 Temmuz 2019'da vefat etti.

Haldun Ergüvenç

Oyuncu ve seslendirme sanatçısı olan Haldun Ergüvenç, seslendirme sanatçısı Kemal Ergüvenç'in yeğenidir. Haldun Ergüvenç, Karılar Koğuşu ve Damga Erol Taş'ı, Minyeli Abdullah filminde ise Kadir Savun'u seslendirmişti. 30 Temmuz 2019'da hayata veda etti.

Yıldız Kenter

Türk tiyatrosu ve sinemasının usta ismi, devlet sanatçısı Yıldız Kenter, 17 Kasım 2019'da akciğer rahatsızlığı sebebiyle kaldırıldığı yoğun bakım ünitesinde 91 yaşında hayatını kaybetti. 11 Ekim 1928 tarihinde İstanbul'da

doğan sanatçının asıl adı Ayşe Yıldız'dır. Annesi İngiliz Olga Cynthia (Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını aldıktan sonra adı Nadide Kenter olarak değişmiştir) ve babası Türk diplomatı Ahmet Naci Kenter'dir. Yıldız Kenter, Ankara Devlet Konservatuarı Yüksek Bölümünü bitirdikten sonra on bir yıl Ankara Devlet Tiyatrosunda çalıştı. "Rockefeller" bursu kazanarak, American Theatre Wing, Neighbourhood Play House ve Actor's Studio'da oyunculuk ve oyunculuk öğretiminde yeni teknikler üzerine çalışmalar yaptı. Ankara Devlet Konservatuvarı'na hoca olarak atandı.1959'da Devlet Tiyatrosu'ndan ayrıldı. Muhsin Ertuğrul ile bir yıl çalıştı. Kardeşi Müşfik Kenter ve eşi Şükran Güngör ile Kent Oyuncuları Topluluğunu kurdu. Daha sonraki yıllarda sürekli ABD ve İngiltere'de "Değişen Eğitim Metotları" ve "Oyunculuk Metotları" üzerine çalışmalar yaptı.Sinema oyuncusu olarak üç kez "Altın Portakal" ödülüne layık görüldü. Sovyetler Birliği, ABD, İngiltere, Almanya, Hollanda, Danimarka, Kanada, Yugoslavya ve Kıbrıs'ta İngilizce ve Türkçe oyunlar sergiledi. 100'ün üstünde oyun oynadı. 100'e yakın oyun sergiledi. 1984'te Roma'daki İtalyan Kültür Birliğince "Adalaide Ristori" ödülüne layık görüldü. 37 yıl sahne hocalığı yaptı.1989 yılında, Korsika - Bastia Film Festivalinde "Hanım" filmindeki rolüyle En İyi Kadın Oyuncu ödülünü aldı.

1991 yılında tiyatro sanatına hizmetlerinden ötürü Uluslararası Lions Kulübünün "The Melvin Jones" ile ödüllendirildi. İki kez Ulvi Uraz "En İyi Kadın Oyuncu", üç kez de aynı dalda Avni Dilligil ödülüne layık görüldü.

1994'te Finlandiya Dünya Kadın Kuruluşu tarafından yüzyılın en başarılı yüz kadınından biri olarak onurlandırıldı. 1995'te Kültür Bakanlığınca, tiyatro sanatına katkılarından ötürü "Onur" ödülüne layık gördü. 19 Mayıs 1997'de Uluslararası İstanbul Festivali tarafından Tiyatro Sanatına katkısından dolayı ömür boyu onur ödülü takdim edildi.

1998'de Ankara Sanat Kurumu "Yılın Kadın Sanatçısı" ödülü, 1998 Muhsin Ertuğrul yaşam boyu tiyatro sanatına katkılarından dolayı onur ödülü, 1998 Cumhurbaşkanlığı Büyük Kültür ve Sanat Ödülü verildi. Yeşilçam'da "Ağaçlar Ayakta Ölür", "Kartal Yuvası", "Kızım Ayşe", "Hanım", "Güle Güle", "Büyük Adam Küçük Aşk", "Beyaz Melek" gibi unutulmaz filmlerde rol aldı.

Umur Bugay

Senarist Umur Bugay geçirdiği kalp krizi sonucu 6 Ağustos 2019'da vefat etti. Ankara'da 1940'ta dünyaya gelen Bugay, Haydarpaşa Lisesi'nde okudu ve ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden 1963'te mezun oldu. Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu, Halk Oyuncuları ve Dostlar Tiyatrosu'nda oyuncu, yönetmen, dramaturg olarak görev yaptı. Oyun yazmaya 1972'de başlayan Bugay'ın yazdığı oyunların çoğu Devekuşu

Kabare Tiyatrosu'nda sahnelendi. Bugay "Hasip ile Nasip", "İşte Hayat", "Davacı", "Postacı", "Aslan Bacanak", "Avni Babanın Çocukları", "Hababam Sınıfı", "Deli Yunus" ve "Çöpçüler Kralı" gibi ünlü filmlerin senaryolarına imza atarken, asıl üne TRT'de yayınlanan "Bizimkiler" dizisiyle kavuştu. Bugay,

1976'da "İşte Hayat" ve 1978'de "Çöpçüler Kralı" senaryolarıyla Antalya Film Festivali'nde en başarılı senaryo yazarı seçildi.

Umur Bugay, "Koltuk Sevdası", "Duruşma", "Komşu Komşu", "Oğlum Adam Olacak", "Saygılar Bizden", "Yoksul", "Namus Düşmanı", "Köşeyi Dönen Adam", "Kapıcılar Kralı", "Deli Yusuf" ve "Cemil" gibi film ve dizilerin senaryolarını da kaleme aldı.

Süleyman Turan

Yeşilçam'ın duayen sanatçısı Süleyman Turan'ın gerçek adıSüleyman Başturan'dır. Sanatçı 19 Kasım 1936'da İstanbul'un Kadıköy ilçesinde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Kadıköy'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi İngiliz Filolojisi bölümüne başladı ama okulu bırakıp yedek subay olarak askere gitti. Askerde gönüllü olarak Kore Savaşı'na katıldı ve ilk sahne deneyimini burada Türk askerlerle birlikte bir piyeste yaşadı. NATO askerleri arasında düzenlenen tiyatro yarışmasında birincilik kazandı. Bir süre Japonya'da kalarak bazı filmlerde figüran olarak rol aldı. Sonrasında İstanbul'a gelerek bir tiyatro oyunuyla oyunculuk hayatına tam anlamıyla başlamış oldu. Süleyman Turan, 1970'lerde sinema sektörünün çıkmaza girdiği dönemde sinemadan uzaklaşıp dergi ressamı olarak çalıştı. Filmlerin dışında uzun bir zaman karikatür ve resim yaptı. Çizimleri uzun zaman "Akbaba" dergisinde yayınlandı. Önce Akşam gazetesinde çizgi roman çizmeyebaşladı. Senaryolarını da kendisi yazdı.

Tiyatro ve sinemaya karşı aşırı bir ilgisi ve sevgisi vardı. İngiliz filolojisinde okuduğu dönemlerde her gece Gürdal Onur adlı arkadaşının oynadığı tiyatronun kulisine gelir orada oyun adına bir şeyler öğrenme çabasına girerdi. Sürekli vakit geçirdiği bu yer, ünlü tiyatro sanatçısı Saim Alpago'nun kurduğu özel bir tiyatrodur. Oraya o kadar sık ve şevkle gider ki oyunu adeta ezberlemiştir. Bir gün Selim Naşit tiyatroya gelmeyince onun oynadığı rolü alarak 1962'de tiyatroya başlamış olur. Oyunun ismi "Harput'ta Bir Amerikalı" idi ve bu oyununda başrol oynadı.1963 yılında magazine dergisi olan Ses Dergisinin açtığı bir yarışmayı kazanarak sinemaya adım attı. 'Esas Oğlan'ın sadık dostu rollerinde, sevecen ve yardımsever tiplemesiyle gönüllere taht kurdu. 1970'li yıllarda TRT'den gelen bir teklifi değerlendirerek sesli çekilen ilk dizi filmlerden biri olan "Sarıpınar 1914" de rol aldı.

Süleyman Turan, Kadıköy'deki yalnız yaşadığı evinde 10 Eylül 2019'da hayata gözlerini yumdu.

Tarık Ünlüoğlu

Tiyatro ve sinema oyuncusu Tarık Ünlüoğlu, 1957 yılında İzmir'de doğdu. İzmir Namık Kemal Lisesi'nden mezun oldu. Ankara Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Opera bölümüne girdi ve bir yıl okuduktan sonra

Konservatuarın Tiyatro bölümüne geçti. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda 25 yıl görev yaptı. Daha sonra İstanbul Devlet Tiyatrosu'na tayin oldu.

Tarık Ünlüoğlu, Tiyatro oyunculuğunun yanı sıra sinema filmi ve dizilerde de oynadı aynı zamanda dublaj çalışmaları da yaptı.2008 yılından itibaren çok sayıda dizi ve sinema filminde rol aldı.

YERLİ FİLM VE ANİMASYONLARIN BAŞARISI

Kültür ve Turizm Bakanlığının yaptığı açıklamaya göre 2019 yılında 33,6 milyon kişi yerli film izledi. Yerli film izleme oranı daima daha yüksek olan ülkemizde, bu yıl da %55'lik payla Türk filmleri yabancı filmlerden daha çok izlendi. 2019'da ülkemizde en çok izlenen on filmin altısı yerli. Ayrıca yıl boyunca sinemaseverlerin en yoğun ilgi gösterdiği on filmlik bu listenin ilk üç sırasına da Türk yapımları yerleşmiş durumda. *7. Koğuştaki Mucize* filmi 5,3 milyonluk izlenme sayısıyla listenin birincisi.

Dikkati çeken başka bir nokta ise, ülkemizde bakir bir alan olan fakat tüm gey kalemliğe rağmen hızla gelişen animasyon filmlerinin elde ettiği başarı. 2019'da vizyona giren yerli animasyon filmlerinin oldu sayıda çocuk ve yetişkine ulaştığı görülüyor. Aralık ayında vizyona giren TRT Çocuk yapımı *Rafadan Tayfa: Göbeklitepe* daha ilk haftasında 950 binden fazla seyirci tarafından izlenerek dikkatleri üzerine çekmişti. Filmdeki gizemli maceranın Göbeklitepe'de geçmesi ise oldukça önemli. Tarihin sıfır noktası kabul edilen ve *National Geographic Traveler* dergisinin 2020 yılında "Mutlaka Görülmesi Gereken Seyahat Noktaları" listesine aldığı kültür mirasımız Göbeklitepe'nin çocuğa görelik prensibine uygun olarak animasyon yoluyla aktarılması önem arz ediyor.

Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığının "Sinemaya Gitmeyen Çocuk Kalmasın" projesi vesilesiyle de ülke genelinde birçok okulun, öğrencilerini sinemaya götürmesiyle 1 milyondan fazla çocuğun sinemaya gitmesi

Dergâh- Şubat 2020 Hazırlayan: Merve Uygun.

basın

Taceddin Ural

2019'DA DA BASIN, ŞAŞIRTMAMAYI SÜRDÜRÜYOR

Taceddin Ural

Kadim, büyük sorunlar; yeni, küçük ümitler

Basın, şaşırtmamayı sürdürüyor. Sahaya ilişkin pek çok şey, tam da Türk basınından beklendiği gibi gelişti 2019'da da. Eski sorunlarından yakasını bir türlü tam olarak kurtaramayan medyanın ümit vadeden kimi halleri ise hâlâihmal edilebilir boyutlarda.

Konvansiyonel iletişim araçları; genel kabulle gazete, dergi, radyo ve televizyon olsa dainternetle birlikte son 20 yıldır bu alanın çok çeşitlendiği, yepyeni mecralar ile bu mecralarda yepyeni fonksiyonlu içeriklerin ortaya çıktığı bir gerçek. Basına dair bir şeyler söylemek istendiğinde geleneksel yayınların yanında, hatta artık onlardan daha da çok "yeni medyadan" söz etmek gerekiyor. Hâl böyle olunca, bir yıllığın sınırlı hacminde, fevkalade çeşitli ve yaygın mecrayı anlatabilmek çok da kolay değil. Türkiye özelinde "kolay olan" ise bu vadideki şaşırtıcı "istikrar".

Bir asırdır değişmeyen "bazı şeyler"

Kurumsal ve dönemsel istisnalar dışında, Türk basınına esas rengini veren ya da ana arteri oluşturan"tıynet"; milletinin değerlerine, tarihine hasım, demokrasiye, sivilleşmeye alerji duyan, "baldır bacağa fazlasıyla teşne bir yapı oldu. Bir başka ifadeyle milyonlarca müşterisiyle / takipçisiyle sürekli didişen, onu horlayan, ezici çoğunluğun önem atfedip, mukaddes saydığı ne varsa bunları diline dolayıp, dalgasını geçen, kısa vadeli çıkarı söz konusuysa samimiyetsiz tutumlar sergilemekten de kaçınmayan;ama son tahlilde daima ve mutlaka "yerleşik değerlere hasım bir odak"tan söz etmek mümkün. Bu vadide, sık sık her türlü yalanı mubah gören, olmamışı olmuş gibi göstermeye çalışan bir ahlakî zafiyet de had safhada. Malum, 60 yıl önce "Keçisi çalınan müftü" olayı, "Müftü keçi çaldı" haberine dönüşmüştü. Medyada, bu tablo asıl ve müzmin, azınlıktaki nispeten müspet oluşumlar ise istisna.

"Faydalı ve güzel den uzak bir basın

Saray müteferrikalarından (hademelerinden) İbrahim Ağa, "Faydalı eserler basacağım," diyerek fetva sorduğunda, ŞeyhülislamAbdullah Efendi, "Gayet

müstahsene (faydalı) umurdan (işlerden) olur," demişti. Türk gazeteciliğinin öncülerinden Şinasi de bir tartışmasında, gazeteciliğin edebiyattan beslenen bir şube olduğuna işaretle, "Edebiyat fenni öyle bir marifettir ki, insanlara terbiye ve ahlâk öğrettiği için ona edeb ve mensup olanlara da edib demişlerdir," diyordu. Şinasi, gazetesi Tercüman-ı Ahvâl'in ilk sayısında damillet ile münevver arasındaki kopukluğu gidermek istediklerini belirterek, matbuatla uğraşmasındaki amacının,"Halkı eğitmek,kimi kesimlerdeki ahlâk bozukluklarını gidermek, Türkçe'nin gelişmesini sağlamakve millî şuuru uyandırıp, yayıp,onu yeni nesillere öğretmek," olduğunu yazmıştı. Unutmadan, Batı dillerinde edebiyat karşılığı kullanılan literatür (littérature) terimi de içinde "güzelliği" barındırıyor. Literatür, Latince "güzel yazı" demek olan "littaraturadan gelmekte.

Türk basınının istikameti

Yukarıdaki hatırlatmalardan hareketle Türkiye'de basının "faydalı" ve "güzel" ekseninde ilerlemesi beklenebilirdi;ama pek öyle olmadı.Neredeyse daha ilk dönemlerindenitibarenmatbuat,haniyseanaekseni sayılabilecek negatifliklerle dolu yönü tercih edecekti.Osmanlı devrinin yayınlarından biri olan Malûmat gazetesinin sahibi Baba Tahir'di. Baba Tahir, Terkos Suları'nı işleten Fransız şirketinden, gazetesine reklam koparmaya çalışıyor; ancak sonuç alamıyordu. Bir gün yine, Fransız müdürün yanından eli boş çıkınca, ertesi gün manşeti patlatmıştı: "Terkos Gölü'nde domuz leşleri!" Halk infiâldeydi. Şirket hemen Baba Tahir'e koştu, kendisini bir güzel "ikna" etti. Ertesi sabahki Malûmat'ın manşetinde ise şu başlık vardı: "Yanlışlık oldu. Domuz leşi sandığımız meğer ağaç kütüğüymüş." Baba Tahir'in maceraları bununla da sınırlı kalmamıştı. O aynı zamanda; salonlu, ekipli kumar oynatıcılığı yapmış, bu işlerden ceza alacak kadar sefahate dalmış birisiydi de.

Türk basınında çıkar ve ahlakî zafiyet ekseni, hemen her zaman var oldu. Hızlıca geçersek, mesela 1977'de lise son sınıftaki Handan isimli bir gençkız, yatağında öldürülmüş olarak bulunmuştu. Dönemin 1 milyona yakın tirajı olan Günaydın gazetesi, zavallı gençkızın na'şını – doğal olarak – yatak kıyafetleriyle olduğu yatağındaki haliyle, birinci sayfaya tam sayfa fotoğrafla haberleştirmişti. Bu ahlaksız mizanpaja imza atanlar ise gazetenin yöneticileri Necati Zincirkıran ile Rahmi Turan'dı. Hani şu, 2019'un son aylarında, Sözcü gazetesinin "başyazarıyken siyasi bir kumpasın ayaklarından biri olup -aslında kerameti kendinden menkul - "basının duayen ismi" titrini hızlıca kaybeden Rahmi Turan. Oysa o ve onun gibiler, daha yıllar önce yukarıdaki işler gibi işleri kotardığında ya da Tan isimli rezil gazeteyi kurduğunda, basında esamisi okunmayacak hale gelmeliydi. Tıpkı, Türkiye'nin ilk aşırı erotik dergisi Erkekçe'yi çıkartan Mehmet Y. (Yakup) Yılmaz'ın basın dışı kalmak yerine, bu sektörde uzun yıllar yöneticilik yapıp, köşe yazıp – hele de şimdilerde – gazetecilik taslaması gibi daha pek çok isim...

Son bir örnek olaraktakvimler, 1980'lerin sonunu gösterirken, çok uluslu dondurma şirketleri Türkiye piyasasına girmek istiyorlardı. Ülkede endüstriyel üretim yapan tek yerli firma ise Panda Dondurma'ydı. "Dürüst gazeteci" Uğur Dündar, işte bu ortamda bir yazı dizisi hazırlamıştı. Hürriyet gazetesindeki anonslara bakılırsa, Panda Dondurma'nın ipliği pazara çıkacaktı. Öyle de oldu, en azından yazı dizisinin birinci bölümündeilk gün, şirketin "ne kadar kötü olduğunu" okumaya başlayanlar, birinci gün bölümünün sonunda, "Yarın: Akıl almaz skandallarda ikinci perde," duyurusunu da okumuşlardı; ancak ertesi gün, yazı dizisinin ikinci bölümünü okumak için sayfayı açanlar, Panda Dondurma'nın skandallarını değil, Panda Dondurma'nın tam sayfa reklamını göreceklerdi. Tabii ki, ne kadar sağlıklı üretim yaptıklarını anlatan reklamını. Belli ki, şirket, bu medyatik infazı durdurmak için kesenin ağzını açmak zorunda kalmıştı. Günlerce o yazı dizisinin duyurularını yapan Hürriyet gazetesi ise en ufak bir açıklamada bulunma zahmetine katlanmamıştı. Yazı dizisi daha ikinci gün kesilen Uğur Dündar da susmuştu tabii.

Simavi: "Fikri idam edeceğim! Sadece resim ve göze hitap"

Velhasılı Türk basını dediğinizde; kökünden, kökeninden, geçmişinden, izleğinden üç aşağı beş yukarı maalesef "böyle şeyler" geliyor önünüze. İşin "fikriyat" tarafına gelince... Necip Fazıl Kısakürek, Hürriyet'i çıkartacağı günlerde Sedat Simavi'yle bir görüşme yapmıştı. O görüşmede; Simavi'nin kendisine, "Göreceksin, fikri idam edeceğim! Sadece resim ve göze hitap! Dava, satmakta," dediğini, bunun üzerine, "Yahu! Gazete fikir demektir. Hadise ve ona bağlı fikir, kıymet hükmü... Bu ihtiyacın âletidir gazete... Fikri idam iddiası, gazete için portakalın suyunu çekip posasını satmaya kalkışmak kadar gülünç olmaz mı?" diyerek tepkisini ortaya koyduğunu anlatmıştı Üstad. Yıllar sonra, "Evet, Sabık Şair gördü. Hürriyet gazetesinin Babıâli'de yaptığı dehşet verici inkılâbı gördü. Hürriyet'in tirajı arttıkça milletin ruh seviyesi düştü. Bu gazete ve birkaçı daha, afrodizyak gibiler," diye yazmıştı Necip Fazıl.

Ve bugün...

Bu arkeolojik kazının ardından günümüze gelecek olursak... Tablo yine parlak değil. Zaten hiçbir zaman doyurucu olmayan fikrî derinliğini daha da kaybederken, bir yandan da insana dokunmayan haberlerle habercilik nosyonunu yitiren, öte yandan sanal dünyanın ilgi ve okur tırtıklamasıyla boşluğa düşen, güç kaybeden konvansiyonel bir basın. Kâğıda basılı gazete gerçeği... İnternetin tam bir cangıla dönüşen ortamında site mi, haber portalı mı, ne olduğuna henüz karar verememiş gibi duran haber siteleri gerçeği... Klasik gazete ve haber siteleri ile yarışan, haberciliğe fazlasıyla meraklı sosyal medya kullanıcıları gerçeği... Habercilik, açık oturum ve belgesel gibi, televizyon yayıncılığının önemli çıktılarından tamamen uzaklaşıp, çoğu zekâ ve

zaman düşmanı, bolca psikopat örneklemesiyle dolu, şiddet ve açık saçıklığın vakayı adiyeden olduğu dizilere râm olmuş televizyon gerçeği... Türkiye'deki gazete, televizyon ve diğer medya organları, 2019'da (da) bagajındaki bu yüklerle faaliyet gösterdi.

Yukarıda sıralanan bütün mecralarda da, hatta "millete yakın olduğu" varsayılan kimi yayın organları da kısmen dâhil olmak üzere, çok geniş medya skalasında – akla gelebilecek her türlü - ahlakî zafiyeti besleyecek yayın içeriklerinin hız kesmemesi, aksine daha da artması2019'da da bir vakıaydı. Bu patoloji, Türk basınının kendisini bir türlü kurtaramadığı kadim bir hastalık olarak varlığını sürdürüyor.

Kâğıt baskılı gazetelerin yaprak dökümü

Baskı operasyonlarını yürüten, ancak giderek düşen tirajlar ve dolayısıyla azalan reklam gelirleri karşısında, 2019 yılında iki gazete daha havlu atarak sadece internette yayını seçti. Habertürk ve Vatan gazetelerinin 2018'de kâğıt baskılarına son vermelerinin ardından, Star ve Güneş gazeteleri de kâğıt baskılarını sonlandırdılar. Bu arada, 2014 yılında yazılı baskıya son veren Radikal gazetesi, uzun süre yayını internet üzerinden sürdürmüş, 2016 'da ise webteki yayınını da sonlandırmıştı. (Unutmadan, konuyla ilgisi yok ama "Türkiye Cumhuriyeti'nin hafızası" Resmî Gazete de 2018'de sadece dijital olarak yayınlanmaya başladı)

İnternet medyası: İlgi de var, kaos da

Bu kapanışları anlamlı kılan veriler ise dijital yayınların detaylarında yer alıyor. Mesela İnternet Haber'in aylık ziyaretçi sayısı 19 milyon, En Son Haber'in 25 milyon, haber7'ninki ise 40 milyon civarında. Bu rakamlar elbette ki, yazılı basın organlarının hayal dahi edemeyeceği ölçekte. Önceleri, geleneksel medyaya destek olma amacıyla gazetelerin web sayfaları olarak faaliyet gösteren, ancak giderek bağımsızlaşan internet medyası, bilahare direk içerik üreten bir mecraya dönüştü. Gazetelere göre çok daha düşük maliyet ve kadro ile çıkartılan internet haberciliği kurumları hem yazılı basın hem de televizyon işlevini birlikte görmeleri gibi çok önemli bir avantajla yola devam ettiler. Alana dair en taze kaynak olan, Reklamcılar Derneği'nin 2019 Mart ayında yayınladığı rapora göre, reklamlardan içerik üretmeye kadar uzanan bir çeşitlilikte oluşan medya yatırımları 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2,9 büyüdü. Bu yatırımlar içinde internet medyası yüzde 15'lik bir artış gösterirken, televizyonlar yerinde saydı, yazılı basın ise geriledi. Dijital alandaki yatırım miktarı 2,3 milyar lira olarak gerçekleşti. 3,8 milyar lira olan TV yatırımları ise bir önceki yıla göre aynı düzeyi korurken, yazılı basın yatırımları ise yaklaşık yüzde 20'lik bir gerilemeyle 780 milyon lirada kaldı.

İnternet medyasının hem yazılı hem de görsel medyanın işlevini yerine getirmesi;bir grup çatısı altındaki tek tek yayın organlarının, her kurumiçin ayrı ayrı personel istihdam etmek yerine genel bir haber havuzundan haber çekmeleri, ajans haberlerine yüklenmeleri vb gibi zaten var olan sebeplerle birlikte basın sektörün genel istihdam verilerini de olumsuz etkiledi. Bir araştırmaya göre, üniversitelerin iletişim fakültelerinden mezun olanlar arasındaki işsizlik oranı, yüzde 20'ye yaklaştı. Tabloyu daha da ağırlaştıran ise ülkede halen 67 iletişim fakültesinin her yıl binlerce yeni gazeteci adayını mezun etmesi.

Basın özgürlüğü mü, "hakaret etme özgürlüğü" mü?

Türk medya dünyasının 2019'da gündem olan konularından birisi de "basın özgürlüğü" üzerineydi. Muhalif kesimler, cezaevlerinde tutuklu olan "gazetecilerin sayısının 100'e yakın olduğunu iddia etse de resmi bilgiler bu iddiaları doğrulamıyor. Adalet Bakanlığı, sık sık gündeme gelen bu iddialara ilişkin olarak yaptığı açıklamalarda mealen, "Cezaevlerinde kendilerini 'gazeteci' olarak tanımlayanlar bulunabilir ama bu isimler gazetecilik faaliyetinden dolay değil değişik suçlardan dolayı tutuklu ya da hükümlüler" görüşünü dile getiriyor. Gerçekten de yayınlanan kimi listelerde kendisine, "gazeteci" diyen şahısların aslında terör, cinayet, silahlı saldırı, soygun, haraç toplama, adam kaçırma hatta tecavüz gibi suçlardan yargılandıklarını ya da cezalarını çektiklerini ortaya koyuyor. Sık sık gözaltı ve soruşturmalara konu olan, yayın yoluyla hakaret ya da tehdit suçları ise aslında kaybedilen bir ahlâkî pratikle alakalı gibi görünüyor. Eski yıllarda, iktidara karşı olanların aklına "sinkaf" gelmezken, özellikle son dönemlerde küfür etmek, adeta muhalifliğin şiarı haline geldi. Etki – tepki kuralı uyarınca da kendisini iktidara yakın hissedenlerden bir kısmının da bu küfürbaz kervanına katılması, özellikle sosyal medyayı sık sık adeta bir "lağıma" çeviriyor. İşin hazin olan tarafı ise kimi profesyonel habercilerin de bu karşılıklı küfürleşme korosuna katılması. Özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik hakaret suçlarındaki artış ve bu artışta gazeteci olanların sayıca çokluğu, basında bir meslek ahlâkı kuralının -daha-nasıl çiğnendiğini gösterdi, gösteriyor.

Gazetecilik, yasasını bekliyor

Gazetecilik/habercilik sektörünün, kendine özgü bir basın meslek yasasına sahip olmaması sorunsalı, 2019 yılında da devam etti. Gazetecilik mesleğini ve bu mesleği kimlerin yapabileceğini düzenleyen bir "Gazetecilik Meslek Yasasına" sahip olmayan medya dünyası, giderek kaotik bir hal alan arazide böyle bir yasanın eksikliğini hissetmeyi sürdürüyor. Bu bağlamda bir alt küme olarak, internet yayıncılığı ile ilgili yasal düzenleme de aciliyet gösteriyor.

Geçtiğimiz yıl, basın profesyonellerinin belki büyük bir sorun olmayan, ama "duygusal" boyutu bulunan bir konusu ise basın kartlarıyla ilgili düzenleme

oldu. Çok uzun yıllardır sarı rengiyle tanınan, hatta resmi adı da "Sarı Basın Kartı" olan gazeteci kimlikleri,Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın aldığı bir kararla mavi renge dönüştürüldü. Basın camiası bu değişiklikten fevkalade rahatsız olduğunu özellikle sosyal medyadaki tartışmalarla ortaya koydu, koyuyor.

Yabancı basının Türkiye ilgisi

2019 yılında, yoğun tartışmalara neden olan bir konu da SETA Vakfı'nın Türkiye'de yayın yapan yabancı basın kuruluşlarını ele aldığı raporu oldu. Muhalif kesimler, raporla yabancı medya kuruluşlarının 150 civarında çalışanının "fişlendiğini" iddia etti. Rapor konu olan isimlerin istisnasız mevcut iktidara karşıt olması, haberler ve yorumlarında bunu açıkça göstermeleri, hele hele sosyal medya hesaplarında -ünlenen tabirle- trol hesap sahipleri gibi davranmalarıyla dikkat çektiği bir vakıa. Bu durum ve ilaveten bu kuruluşların son yıllardaki yayınları ve kadro tercihleri dikkate alınınca, durum çok da masum görünmüyor gibi. Öncelikle basında "muhalif" olarak tanınan ve değişik gerekçelerle kurumundan ayrılan gazetecilerin ilk adresi yabancı basın kuruluşları oluyor. Bu o kadar öyle ki, bu isimlerden bazıları yabancı dil bilmediği halde bile istihdam ediliyor. Öncelikle Türkiye'deki yabancı basın organlarının bu kadar çok Türk gazeteciye ihtiyacı izaha muhtaç.Yabancı basın organları için tablo; "Türkiye'den ait olduğu ülkeye yayın" değil de "Türkiye'den Türkiye'ye yayın" yapmak gibi tuhaf bir şekle dönüştü. Sınırlarımız içinde görev yapan yabancı kurumlar adına basın faaliyeti yapanların sayısı, tüm zamanların en yüksek seviyesinde. Burada belki de biraz maziye gitmeli. Arazide gazetecilik yaptığım yıllarda, sağda solda nadiren yabancı basın mensubu ya da yabancı basın adına çalışan Türk gazeteci görürdük. Bu, Türkiye'ye mahsus bir ilgisizlikti; çünkü aynı yıllarda -her zamanki gibi karışık olan- Ortadoğu'ya yabancı basın mensubu akını yine varitti. Dünyanın herhangi bir yeri de yine karmaşa, değişim, yükseliş ya da benzeri bir etkinin altındaysa Batı basını oraya da üşüşürdü. İşte, bugünkü bu ilgi Türkiye'nin yaşadığı dönüşümle alakalı gibi görünüyor. Özellikle son 10 yılda ülke olarak ortaya konulan performans, etkinlik, bölgesel hatta yer yer küresel aktör olma durum ve girişimleri, ABD ve Avrupa medyasının ülkemize yönelik ilgisini arttırdı.Malum; uzun yıllar boyunca, etrafı kaynayıp, karışıp dururken, Türkiye'nin, Türk Hariciyesi'nin neredeyse tek yaptığı şey, ancak yarım A4'ü dolduracak bir "Gelişmeleri kaygıyla izliyoruz" içerikli basın bülteni yayınlamaktan ibaretken, ülkemize yönelik böyle bir ilgi elbette yoktu. "Edilgen Türkiye", basın refleksleri açısından takibe değer bir unsur olarak görülmüyordu. Ne zaman ki, Türkiye bölgede ve halka dünyada etkin bir ülke olma çabası içine girdi, o zaman da yabancı medyadaki "üşüşme" başladı. Ol sebepten, SETA'nın raporu öyle çok da temelsiz, septik filan bir çalışma değil.

Nispeten güzel şeyler de oluyor...

Tek parti dönemi, darbe yılları, ara rejim zamanları, katı laikliğin tavan yaptığı dönemler, açık saçıklığın neredeyse sınırsızlaştığı günler, yabancı misyonlarla iş tutulan zamanlar ve daha pek çok defo... Bunlar, Türk medyasının bir kısmının neredeyse "yapısal" sorunları. Ancak şu da var ki, 2019 sonu ve 2020 başı itibarıyla hiç de küçümsenmeyecek yaygınlıktaki yayın organı da -nispeten- ülkenin yararına, milletin beklentilerine uygun içerik üretmekte. İki binli yıllara girilirken Adalet ve Kalkınma Partisi'nin işbaşına gelmesiyle başlayan dönüşüm ve değişim, doğal olarak basını da etkiledi. 28 Şubat'ta yönettiği Hürriyet gazetesi ile inançlı insanların üzerine bir buldozer gibi giden çok sayıda gazeteci, mesela Ertuğrul Özkök, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın uçağına binebilmek için can atıyor, sık sık dindar kesimin hoşuna gideceğini sandığı atraksiyonlar sergiliyor. Yine, 28 Şubat günlerinde tesettürlü hanımlara "fahişeler" diyecek kadarseviyesizleşen Fatih Altaylı, bugünlerde köşesinde, aynı kesimden "başörtülü hanımefendiler" diye bahsediyor. Son 18 yılda inanç ve ifade özgürlüğü ile sair insan hakları alanında kaydedilen ilerlemeler, medyadaki hem kişisel hem kurumsal duruşları da etkiledi.

Bu vadide, milletin değerleriyle kavga etmeyen medya kuruluşlarından beklenebilecek ilave refleks ise biraz "yüksek siyasetten" uzaklaşıp, millete, daha doğrusu "insana dokunan habercilik" rotasında yol alabilmek, bir de "fikriyatı" bu kadar boş bırakmamak olmalı.

Kutu

Sayılarla yazılı basın

* Türkiye'de 2019 yılında resmi ilan yayınlama hakkını haiz gazete sayısı 1.075 oldu. Bu gazetelerde toplam çalışan sayısı ise 7.593 kişi olarak gerçekleşti. Bu sayının 5.179'unu erkek çalışanlar, 2.414'ünü ise kadın çalışanlar oluşturdu. Gazetelerde basın kartı sahibi olarak 3.211 kişi istihdam edildi. Bu kişilerden 1.283'ü İstanbul'da yaşıyor. Süreli yayınlarda 35 engelli ve 953 de emekli çalışıyor.

* Resmi ilan yayınlama hakkını haiz gazetelerde İŞKUR İşbaşı Eğitim Programı kapsamında 289 kişi çalıştırıldı. Antalya ve Adana, İŞKUR işbaşı eğitim programları kapsamında en fazla istihdamın gerçekleştiği iller olurken, bu illeri Diyarbakır, Çanakkale, Rize, İstanbul, Konya ve Samsun takip etti.

* Gazetelerde görev yapan 1.199 kişi üniversitelerin iletişim fakültelerinden mezun. Yine iletişimle ilgili ön lisans programlarından mezun olup, basın sektöründe çalışanların sayısı 175. Süreli yayınlarda 1.003 ilköğretim mezunu, 3.185 lise mezunu, 729 ön lisans, 2.415 lisans mezunu bulunuyor. Yüksek lisans yapmış çalışan sayısı 79 olurken, doktorasını yapmış fikir işçisi sayısı ise 7 olarak gerçekleşti.

Kutu

Kuşbakışı Türk Medyası

* Bianet ve Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün birlikte hazırladığı Medya Sahipliği İzleme Projesi (MOM) tarafından yayınlanan araştırmaya göre, 2019 Haziran ayı itibarıyla, Türkiye'de medya sektöründe toplam 2 bin 474 gazete, 3650 dergi, 899 radyo istasyonu ve 108 televizyon kanalı yayın yapıyor.

* Türkiye'nin en büyük medya kuruluşları Doğuş, Demirören, Ciner, Albayrak gibi şirketlere ait. Turkuvaz Medya bünyesinde Sabah, Daily Sabah, Takvim, A TV gibi gazete ve kanallar bulunuyor. Bünyesinde CNN Türk, Kanal D, Hürriyet, Milliyet, Posta, Vatan ve Fanatik'i bulunduran Demirören Grubu yüzde 16'lık payıyla ülkenin en büyük medya kuruluşu.

* Türkiye'de, Haziran 2019 itibarıyla televizyon izlenme oranı yüzde 77. İzlenen kanalların 165'i yerel, 19'u ulusal ve 13'ü devlet kontrolündeki kanal ve yayıncı kuruluşlar. TRT bünyesinde, 13 televizyon kanalı, 13 radyo istasyonu, iki online haber sitesi ve üç dergi yayın yapıyor.

* Türkiye'de halkın yüzde 67'si bilgisayar, yüzde 72'si mobil telefon aracılığıyla haberleri takip ediyor. Ülkenin nüfusuna oranla yüzde 63'lük aktif sosyal medya kullanıcısı var. Kullanıcıların yüzde 84'ü her gün internete giriyor ve herhangi bir cihaz üzerinden ortalama 7 saat bağlanıyor. Toplumun yüzde 12'si haftada en az bir kez çevrimiçi oluyor.

* WhatsApp uygulaması yüzde 30 oranında arttı, bu uygulamanın haber alma amaçlı kullanım oranı yükseliş gösterdi.

Kutu

Malumu ilam sadedinde...

Bir kamu hizmeti olan gazeteciliğin aslında hemen herkesçe bilinen ve pek çok yerde de yazan Basın Meslek İlkeleri'nden bazılarını – yine de - hatırlamakta fayda var...

* Gazetecilik, kişisel veya ahlâka aykırı amaç ve çıkarlara âlet edilemez ve kamu yararına aykırı bir şekilde kullanılamaz.

* Haberlerde ve olayların yorumunda gerçeklerden ayrılınamaz, çarpıtılamaz. Doğruluğu şüphe uyandırabilen ve araştırılması gazetecilik imkânları içinde bulunan haberler, araştırılıp doğruluğuna emin olunmadan yayınlanamaz.

* Haberler hukuka aykırı yollardan elde edilemez ve yayınlanamaz.

* Hiç kimse, suçlu olduğu kesin yargı kararıyla belirtilmedikçe suçlu ilân edilemez; cezaî soruşturma aşamasında veya devam eden davaların konusu olan olaylarla ilgili haber veya yorumlarda "suçsuzluk" ilkesi ihlâl edilemez; soruşturma ve yargılamanın doğal ve yasal akışını, özellikle hâkimlerin kararını etkileyecek beyan ve yorumlarda bulunulamaz.

* Kamu yararını ilgilendirmeyen durumlarda bireylerin özel hayatlarının gizliliği ihlâl edilemez.

* Suça tahrik veya teşvik edecek ve suç ile mücadeleyi etkisiz kılacak yayın yapılamaz.Şiddet ve terörü özendirecek; uyuşturucu maddeler ve her türlü örgüt suçları ile mücadeleyi etkisiz kılacak yayın yapılamaz.

* Yayın kuruluşları ahlâka aykırı yayın yapamaz.

* Küçüklerin ve gençlerin toplum içinde, kişiliklerinin gelişmesini ve korunmasını olumsuz etkileyecek veya onlara yönelik cinsel tacizi teşvik eden ve şiddeti özendiren yayın yapılamaz.Kadın-erkek ayrımcılığını öngören, kadını sadece bir "cinsel nesne" olarak gösteren yayın yapılamaz.

* Gazete, dergi, televizyon kanalı ve internet siteleri, verdikleri gerçeğe aykırı bilgilerden dolayı, yollanacakcevap ve düzeltme metinleriniilgili yayının aynı yer ve ölçeğinde yayınlamakla mükelleftir.

* Kişi, kurum ve toplum katmanlarına yönelik yayınlarda, eleştiri sınırlarını aşan aşağılayıcı sözcükler kullanılamaz; hakaret edilemez, sövülemez iftira ve haksız isnat yapılamaz.

* Yayınlarda hiç kimse ırkı, cinsiyeti, sosyal düzeyi ve dini inançları sebebiyle kınanamaz, aşağılanamaz. Vicdan, düşünce ve anlatım özgürlüklerini hukuka aykırı şekilde sınırlayıcı, sarsıcı veya incitici yayın yapılamaz. Dini istismar eden yayınlar yapılamaz.

* İlân veya reklâm niteliğindeki haber, resim ve yazıların, tereddüte yer bırakmayacak şekilde ilân veya reklâm olduğu belirtilir.

* Yayın kuruluşları kadro, baskı, dağıtım, fiilî satış miktarı, takipçisi sayısı gibi konularda yanlış veya yanıltıcı bilgi veremez.

dergiler

İbrahim Eryiğit
Mehmet Kahraman
Mustafa Uçurum
Yunus Emre Altuntaş

AY VAKTİ, BİRNOKTA, EDEBİYAT ORTAMI, TEMMUZ DERGİSİ

İbrahim Eryiğit

Ay Vakti

Yayın Yönetmenliğini Şeref Akbaba'nın, Sahipliğini ve Yazı İşleri Müdürlüğünü İsmail Hakkı Gurbetçi'nin yaptığı Ay Vakti dergisi, 20. Yılını tamamlamasıyla uzun soluklu dergilerimizin arasında adının anılmasını hak ediyor. Şeref Akbaba'nın özverili ve yoğun çalışması, derginin adeta bir okul işlevini yerine getirmesini sağlıyor.

İki ayda bir çıkan Ay Vakti'nin giriş yazılarının her biri birer manifesto özelliğinde adeta. Derginin 183. sayısının (Kasım-Aralık 2019) giriş yazısından bir paragraf paylaşmak istiyorum:

"Eylül, ekim derken kasım da selamladı bizleri yeniden. Sonbahar biraz da edebiyat, daha doğrusu şiir mevsimidir. Şairlerin gönüllerini sağar da sağar yağmurlar, hüzünler, solgun günler. (...) Kasımda edebiyat ağacından bir yaprak daha düştü: Nuri Pakdil. O, annesinden Kudüs sütü emmiş, babasından Kudüs ekmeği yemiş ve Kudüs'ü bir saat gibi kolunda taşımıştı."

Şiirleriyle, Nurettin Durman, A. Vahap Akbaş, Nurullah Genç, Recep Garip, Şeref Akbaba, Semra Saraç, Müştehir Karakaya, Mustafa Uçurum, Selami Şimşek, Mehmet Baş, Alaaddin Soykan, Özcan Ünlü, Ali Yaşar Bolat, Yunus Emre Öksüz, Muhammed Korkmaz, Yusuf Şahin, Vahdettin Oktay Beyazlı, Kadir Gültekin, Mehmet Sertpolat, Fatime Abdülgafur Seyyah, Güven Fatsa, Ali Yaşat, Hüseyin Çolak, Abdulkadir Öğüdüm, Birol Yıldırım, Ferhat Nitin, Talat Ülker, Ferhat Öksüz, Yavuz Selim Yaylacı, Ziya Karatekin, Mert Mevlüt Gökçe ve Fatma Şengil Süzer dergi sayfalarında yer alıyorlar.

Öykü bölümünde, Semra Saraç, İbrahim Kaya, Suat Tekin, Ebubekir Koçak, Onur Akbaş, Nurşah Karaca, Emrah Bilge Merdivan, Nurşah Karaca, Ömer Eski, İbrahim Kaya, Oğuzhan Öztürk, Suat Tekin ve Züleyha Kayaoğlu Eker'den güzel öyküler okuyoruz.

Denemeleriyle, Şeref Akbaba, Mehmet Atilla Maraş, Mustafa Özçelik, Recep Garip, Necmettin Evci, Mustafa Uçurum, Hayrettin Taylan, İsmail Bingöl, Ersin Karaca, M. Muhsin Kalkışım, Arif Bük, İbrahim Özgün, Ahmet Çapku, Necip Asım, Mehmet Gedizli, Selami Şimşek, Ömer Eski, Salih Uçak, Fatma Balcı, Feride Turan, Nuri Ekmen ve Erdoğan Muratoğlu isimlerini görüyoruz.

Söyleşi bölümünde, İsmail Sezer'in Mehmet Atilla Maraş'la, Özgül Çiçek Bıçakçı'nın Naz'la, Âdem Erdoğan'ın Mehmet Nuri Yardım'la ve Fahri Tuna'yla yaptıkları söyleşiler yer alıyor.

İnceleme ve araştırma bölümlerinde, Salih Uçak, Prof. Dr. Bilal Kırımlı, Prof. Dr. İsmail Güleç ve Behçet Gülenay'ın yazıları çok önemli bilgiler barındırıyor.

Fahri Tuna ve Gökhan Akçiçek'in portre yazılarıyla, Mehmet Atilla Maraş'ın, Bahattin Karakoç'la ilgili hatıraları, Ahmet Mahmut ŞEN ve Mahmut Bıyıklı'nın gezi yazıları okunmaya değer.

Sinema bölümünde, Abdullah Ömer Yavuz sinema tekniği ve film örnekleri üzerine yazdıkları yazılar okunmaya değer.

Özellikle yeni çıkan kitapların tanıtıldığı ve eleştirildiği Kitap bölümünde ise Mustafa Özçelik, Furkan Ustakurt ve Enes Güllü'den önemli kitaplar hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Derginin 180. sayısında Hikâye/İnceleme, Hikâye/Deneme ve Hikâye/Söyleşi dosyalarıyla, 183. Sayısında Nuri Pakdil için hazırlanan dosyada okuyucular ve özellikle araştırmacılar için önemli bilgiler yer alıyor.

Mektup bölümünde ise Şiraze mahlaslı gizemli kişi her sayıda, 'Saklı Mektuplar' başlığı altında yazdığı mektupların 100. mektubunu yazmış bulunuyor derginin son sayısında.

Birnokta

Edebiyat dünyamızda, uzun soluklu dergiler arasında yer alan Birnokta dergisi 19. yılını doldurmuş bulunuyor. Dergi çıkarmanın hele de aylık dergi çıkarmanın zorluğunu ve çilesini bilenler bilir. Bıkmadan, usanmadan her ay bir önceki sayıdan daha güzel ürünleri okuyucularına ulaştırmayı önceleyen dergiler için, söz konusu zorluk ve çilenin katlanarak artması kaçınılmazdır. Yayın Yönetmenliğini Resul Tamgüç'ün, Genel Yayın Danışmanlığını Mürsel Sönmez'in yaptığı Birnokta'nın Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ise Murat Arslan. Her ay derginin giriş yazısını yazan Mürsel Sönmez'in Aralık 2019 tarihli 215. sayısındaki şu cümleleri dergi çıkaran çoğu kişinin altına imza atacağı cümleler olarak görülebilir:

"Bir yılı; bu bir yılla birlikte nice uğraşları, emekleri, zorlukları, acıları, ayrılıkları, umutları, kırıklıkları, hayalleri, beklentileri, tasaları, tasarıları, yengileri, yenilgileri, insanlığın dinmeyen acılarını, savaşları, zulümleri, kan ve gözyaşlarını ve ölümleri, ölümleri geride bırakıyoruz. Dergimiz Birnokta bu yıl da yayın akışını aksatmaksızın yolculuğuna devam etti. İlerleyen hatta 'haddini aşan' uygulayımbilim oyuncakları, klasik yayıncılığı başta medya alanı olmak üzere zora sokmaya, köşeye sıkıştırmaya başladı. Kâğıt ve mürekkep yerini ışıltılı ekranlardaki 'varsı' simgelere bırakmaya zorlanıyor.

Bu tehdit artarak sürerken ve elbette buna bağlı olarak gazete tirajları azalırken edebiyat dergileri de 'talan' ve 'nisyan'dan nasiplerini alıyorlar. Bir yanda sermayenin, etkin parasal ve siyasi güçlerin desteklediği -kullandığı demek daha doğru- yayınlar duyarlık iğdiş ederek ve 'sözcükleri gerçeklerden kaçış için bir araç olarak' kullanarak varlıklarını sürdürürken; diğer yanda; hakikate, insana ve hayata varoluşsal değerlerini teslim eden, evrensel insani değerleri sözle kayıt ve koruma altına almaya çabalayan açık alınlı dergiler inadına direniyor, inadına 'uygun adım' yürüyorlar. Ne yazık ki kimileri maddi/manevi obeziteye yakalandıkları veya yoruldukları için yokuşu tırmanamıyor, yıkılıveriyorlar. 'Yorgunu yokuşa süren' bu çağda biz de Birnokta olarak 'Çatlarsan doğuran kısrak utansın' diyerek, 'tam yol' devam ediyoruz: İnsana özünü, insana kelimeleri, insana insanlığı, insana sevmeyi, insana hakikate bağlanarak ve yalanın zincirlerini kırarak özgür olmayı, insana umudu, insana emeğin kutsallığını, insana hayal kurmayı, insana varlık alanının salt bedeni olmadığını anımsatmak için."

Şiirleriyle Abdurrahman Adıyan, Abdurrahman Karakaş, Ahmet Hakan Karataş, Ali Küçük, Ali Yasin Güzey, Aliye Akan-Arif Dülger, Bülent Tokgöz, Bünyamin Durali, Bünyamin K., C.Hüseyin Düz, Cevat Akkanat, Dylan Thomas, Enver Çapar, Ercan Ata, Erol Yılmaz, Hüseyin Burak Us, Hüseyin Karaca, İbrahim Eryiğit, Kadir Ünal, Mahmut Avcı, Mehmet Baş-Mızrap Güleç, Mustafa Kerkerciğil, Mustafa Nezihi Pesen, Mustafa Özçelik, Müştehir Karakaya, Necmeddin Atlıhan, Nurettin Durman, Onat Bayındır, Rahman Çetiner, Resul Tamgüç, Rıdvan Kadir Yeşil, Sıddık Ertaş, Suavi Kemal Yazgıç, Süleyman Çelik, Tayyip Atmaca ve Ulaş Konuk isimleri, derginin hem içerik olarak hem de sayısal olarak şiir ağırlıklı olduğuna işaret ediyor. Önemli poetik yazılar nedeniyle de Birnokta'nın özel bir duruşu ve edebiyat dünyasını şekillendirici bir işlevi olduğuna tanıklık ediyoruz.

Hikâyeleriyle Ahmet Sadreddin, Cahit Çelikel, Cemal Kılınç, Fatih Özkan, Hakan Kaya, Halit Yıldırım, Hüseyin Burak Us, Meryem Çelik, Mustafa Selman Çaltepe, Nusret Kündeci ve Yağmur Bilgili isimlerini görüyoruz.

Deneme, İnceleme, Araştırma ve Kitap Eleştiri yazılarıyla Ali Barskanmay, Arif Dülger, Bünyamin Durali, C.Hüseyin Düz, Cemal Kılınç, Ercan Ata, Erdal Noyan, Ezgi Fatma Açıkgöz, Fahri Çakı, Fatma Ezgi Açıkgöz, Fehmi Demir, Feride Turan, Gökçe Kayaoğlu, Halit Yıldırım-Hayrettin Taylan, Hurşit Ziya Taşkent, Hüseyin Burak Us, Mustafa Özçelik, Mustafa Selman Çaltepe-Müjdat Uluçam, Mürsel Sönmez, Necmeddin Atlıhan, Nidai Sevim, Nurettin Durman, Resul Tamgüç, Sıddık Ertaş, Suavi Kemal Yazgıç, Ulaş Konuk ve Yasin Şafak dergiye çok önemli katkılar isimler olarak literatüre kaydoluyorlar.

Fatih Türkyılmaz'ın hazırladığı, "Kültür Sanat'a Değiniler" adlı bölüm, edebiyat dünyamızın nabzını tutma adına önemli bir boşluğu dolduruyor.

Edebiyat Ortamı

Genel Yayın Yönetmenliğini Temmuz 2019 ayına kadar Arif Ay'ın, sonrasında Sadık Yalsızuçanlar'ın, Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü Mehmet Ali Bulut'un yaptığı Edebiyat Ortamı, 12. yılını dolduran uzun soluklu dergilerimizden biri olarak sanat-edebiyat dünyamızda önemli bir boşluğu dolduruyor. Burada, derginin her sayısında hediye olarak verilen kitapların edebiyat dünyamıza olan katkısını belirtmek istiyorum. Özellikle de Şiir-Deneme Yıllığı 2019 ve Öykü-Roman Yıllığı 2019, edebiyat dünyamızın bir yıllık birikiminden öne çıkan ürünleri sergilemesi bakımından çok önemli bir işlevi yerine getiriyor. Mücahit Kaçar'ın *"Övgü ve Yerginin Zirvesindeki Şair Nef'î"*, Reşit Güngör Kalkan'ın *"Umudu İmkânla Buluşturan Şair İsmet Özel"*, Prof. Dr. İsmail Aydoğan'ın *"Hayatı ve Fikirleriyle Nurettin Topçu"* ve Nilgün Açık'ın *"Yokluk Hırkasını Giyen Şair Nâbî"* adlı biyografi kitapları kültür dünyamıza zenginlik katan çok önemli eserler olarak kitaplığımızda yerlerini alıyor.

"Veda" başlıklı yazısında Arif Ay,

"Veda ya da elveda ikisi de aynı kapıya çıkar: Ayılık. Ayrılık olmasaydı vuslat da olmazdı kuşkusuz. Ayrılığın hüznü de kavuşmanın sevinci de bu iki iklimin acı ve tatlı meyveleridir. İnsanoğlu hayat yolculuğunda kim bilir kaç kez tatmıştır bu meyvelerden. Kısacası, dört yıldan beri sürdürdüğüm Edebiyat Ortamı'nın yayın yönetmenliğini bu sayı ile birlikte noktalıyorum." diyordu.

Yayın Yönetmenlerinin değişmesiyle birlikte şair ve yazar isimlerinin -birkaç isim haricinde- tamamen değiştiğini görüyoruz. Bu nedenle 2019 yılı içinde iki farklı Edebiyat Ortamı Dergisi profilinden söz etmek mümkün. Arif Ay'dan sonra derginin her anlamda hızla ivme kaybettiği, iyi bir dergi okuyucusunun gözünden kaçmayacaktır.

Şiirleriyle, Arif Ay, İbrahim Eryiğit, Nuray Alper, Faruk Uysal, Mehtap Altan, Davut Güner, Mustafa Işık, Mustafa Ruhi Şirin, Ali Sali, Gökhan Akçiçek, Mustafa Uçurum, Şadi Kocabaş, Mehmet Baş, Leyla Çağlı, A. Enis Savaş, Emre Döğer, Mustafa Yıldırım, Kaan Eminoğlu, Eda Tosun, İmdat Akkoyun, Yunus Karakoyun, Erdal Çakır, Nazım Payam, Tarık Özcan, Esra Özlem Dökmen, Muhammed Korkmaz, Mehmet Rayman, Ahmet Berat Çelik, Seyyid Ahmet Kaya, Durmuş Ongun, K. Çağlar Aksu, Hikmet Kızıl, İzzet Eşen ve Hüseyin Câhid Doğan yer alıyorlar.

Edebiyat Ortamı, dünya edebiyatından yapılan şiir, öykü, masal, vb ürünler sayesinde evrenselliği okurlarına hissettiriyor ve yaşatıyor. Çeviri Şiirler bölümünde, Robert Bly (Çev: Cüneyt Fâtih Yaylacı), Claudia Piccinno (Çev: Hilal Karahan), Fedva Tukan (Çev: Hala Alloush), Sohrap Sepehri (Çev: Mehrangiz Ghodraty-Arafat Deniz), El-Bârûdî (Çev: Sinan İlhan), Bîdil mahlaslı Ebülme'ânî Mirza Abdülkadir (Çev: Sinan İlhan), Ahmed Şamlu (Çev: Mehrangiz Ghodraty-Arafat Deniz) ve Angela Topping (Çev: Cemil Çaygözoğlu) isimlerini görüyoruz.

Öyküleriyle Mehtap Altan, Semra Saraç, Yunus Nadir Eraslan, Merve Koçak Kurt, Recep Kayalı, Nilay Erik, Nurullah Aydın, Bahtiyar Aslan, Ömer Vural, Fatma Atıcı, Mikail Türker Bal, Ekşi Meral, Kadriye Bayraktar, Sevda Deniz Karaömer, Emine Göl, Oğuzhan Öztürk, Azerbaycan'dan Habil Yaşar, Ömer Vural, Ayşe Yazıcı Yavuz, Ahmet Hakan Karataş, Birgül Temur, Didem Özüyılmaz, Abdullah Enis Savaş, Ayşe Saban Topuz, Mümine Kızılırmak, Gül Tanrıverdi, Engin Elman, Kuddusi Demir, M. Enes Anlamaz, Mehmet Akgül ve Korkut Kabapalamut isimleri dergi sayfalarına katkı sunuyorlar.

Deneme, İnceleme ve Araştırma yazılarıyla Dr. Timuçin Çevikoğlu, Dr. Şakir Diclehan, İbrahim Eryiğit, Feride Turan, Tülay Berberoğlu, İsmail Kıllıoğlu, Ahmet Fidan, Yunus Nadir Eraslan, Mustafa Nurullah Celep, Mahmut Özbay, Mustafa Karadavut, Cenap Tekinşen, Ali Asker Barut, Ömer Vural, Câhid Efgan Akgül, Güven Kemerkaya, Ahmet Hakan Karataş, Hayrettin Durmuş, Yavuz Balı ve Mustafa Karabulut katkı sunuyorlar. Asaf Hâlet Çelebi'nin Todi Musikisi başlıklı eski bir yazısı (1941) güncelliğini hala koruyan okunmaya değer bir yazı olarak dikkati çekiyor.

Günlük bölümünde, Şakir Kurtulmuş ve Abdurrahman Adıyan güncelerini sürdürüyorlar.Portre bölümünde, Fahri Tuna, Müştehir Karakaya'yı, Abdullah Harmancı'yı, Mustafa Uçurum'u ve Selçuk Küpçük'ü anlatıyor.Ayşe Karagöz, 'Dergimize Gelen Şiirler' adlı bölümde okuyuculardan gelen şiirleri değerlendirmeye devam ediyor. Engin Elman ise 'Dergimize Gelen Öyküler' adlı bölümde yine okuyuculardan gelen öyküleri değerlendiriyor.

Kitap tanıtım bölümünde İbrahim Eryiğit, Arif Dülger, Hülya Sezen, Yunus Nadir Eraslan, Engin Elman, İrfan Halıcı, Nurullah Aydın, Sadık Yalsızuçanlar ve Ahmet Karaca isimlerini görüyoruz.

Söyleşi bölümünde, Didem Özüyılmaz'ın Dr. Timuçin Çevikoğlu'yla, Engin Elman'ın Yunus Nadir Eraslan'la, Ezgi Öztürk'ün Mustafa Kutlu'yla yaptığı, Ali Asker Barut'un Arif Ay'la, Yunus Nadir Eraslan'ın Sâdık Yemni'yle yaptıkları konuşmalar yer alıyor.

Temmuz Dergisi

Aylık edebiyat, sanat ve fikriyat dergisi Temmuz, üçüncü yılını yaşadığı 2019 yılında da edebiyat dünyamıza yeni ve farklı bir soluk getirmenin coşkusunu yaşıyor. Derginin her sayısında, Hasan Aycın etkileyici bir çizgisi ile sayfaları aralıyor.

Şiirleriyle Ali Emre, Mustafa Uçurum, Emrah Çiftçi, Tunay Özer, Selda Yarar, Mehmet Gemci, Necati Atilla Soykan, Mehmet Akif Öztürk, Bedirhan Kılıç, Ahmet Lâçin, Ahmet Tepe, Doğancan Kambur, Fatma Beyza Çolak, Hasan Fahri Tan, Ahmet Ardıç, Ümit Çiçekli, Kenan Yusuf Taşkın, Mustafa Yılmaz, Davut Güner, Yavuz Balı, İsmail Söylemez, Ahmet Can Altıok, Erol Yılmaz, Ayşe Altıntaş, İmdat Akkoyun, Ferhat Çiftçi, Ahmet Keser, Ayşe Aydoğan, Osman Hasdemir, Tuncay Yerlikaya, Halil Maraş, Burak Çelik, Yunus Varlık,

Sadık Koç, Nilüfer Zontul Aktaş, Yunus Çolakoğlu, Abdurrahman Akpınar, Sadık Koç, Mahmut Yavuz, Ferhat Nitin, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Sabiha İclal Tiryaki, Bahadır Tok, Warsan Shire, Süheyla Turan, Şener İşleyen, Muhsin Küllüoğlu, Kerem Yılmaz, Osman Sevim, Ahmet Kerim Artuk,Rıdvan Temiz, Mücahit Akıncı ve Ömer Yücedal günümüz şiirine katkıda bulunuyorlar. Çeviri Şiirler bölümünde, Wallace Stevens'tan (Çev: İbrahim Alpay) ve Temîm Berğûtî'den (Çev: Necmi Küçük) şiirler okuyoruz.

Öyküleriyle Şadi Kocabaş, Bünyamin Sevim, Hakan Kaya, Kenan Yusuf, Merve Can, Erol Yıldırım, Ümit Köksal, Salih Ekrem Polat, Şener İşleyen, Zekeriya Tamir, Deniz Burak, Furkan Duman, Ahmet Yetik, Afranur Karabaş, Sadullah Taşçı, Merve Can, Hikmet Dündar, Ercan Ata, Davut Güner, Metin Çalı, Mücahit Akıncı, Muhsin Küllüoğlu, İdris Erdoğdu, Sefa Toprak, Serkan Akın, Tanju Kildiş, Eminenur İskender, Erhan Çamurcu, Ümit Polat, Hilal Takmaz, Cihat Şit, İlker Doğan ve Cemalettin Taşken yaşantımıza edebi renkler katıyorlar.Ayrıca, İbrahim Alpay'ın Thomas Wolfe'den ve William Faulkner'dan dilimize çevirdiği öyküler yer alıyor.

Deneme, inceleme/araştırma yazılarıyla Ali Emre, Mehmet Mortaş, Mustafa Uçurum, Murat Koç, Ferhat Çiftçi, Erdoğan Aydoğan, Oktay Güler, Sadullah Taşçı, Erkam Kuşçu, Mehmet Akif Şahin, Mustafa Özel, Necmi Küçük, Serkan Akın, Mine İzgi, Kemal Kurak, Mustafa Yılmaz, Mehmet Akif Öztürk, Mustafa Bostan, Gökhan Ergöçün, Rabia Demir, Yavuz Balı, Mustafa Işık, Peren Birsaygılı Mut, Yusuf Bilâl Aydeniz, Mücahit Akıncı, Ercan Ata, Salih Erayabakan, Selahaddin Eş Çakırgil, Akif Emre ve Fatih Demir edebiyat ve düşünce dünyamıza çok derinlikli açılımlar kazandırıyorlar.

Söyleşi bölümünde Selvigül Kandoğmuş Şahin'in Bünyamin Gürel'le, Bünyamin Sevim'in Abdülselam Durmaz'la, Tunay Özer'in Şadi Kocabaş'la, İsmail Turan'ın Senem Gezeroğlu'yla, Ali Emre'nin Murat Güzel'le, Ercan Ata'nın Berat Bıyıklı'yla, Ahmet Can Altıok ve Tanju Kildiş'in Müştehir Karakaya'yla, Yusuf Alpaslan Özdemir'in Recep Kayalı'yla, Yusuf Alpaslan Özdemir'in Recep Seyhan'la yaptıkları söyleşiler çok önemli bilgiler ve anekdotlar barındırıyor.

Kitap ve yazar değerlendirmeleri bölümünde şu isimler yer alıyor: Ali Emre, Necmi Küçük, Yavuz Balı, Hüseyin Cömert, Mehmet Akif Öztürk, Akif Gülmez, Serkan Akın, Ercan Ata, Zahide Aydoğdu, Erkam Kuşçu, Hatice Baran, İsmail Süphandağı, Salih Ceylan, Murat Koç, Naman Bakaç, Mustafa Özel, Yusuf Alp, Fatih Demir, Mustafa Bostan, Yusuf Bilâl Aydeniz Necmettin Asma, Nuri Pakdil'in, Aliya İzzetbegoviç'in, Şehid İmam Âlim Sultan'ın, İmam Abdullah Harun'un portrelerini yaptığı bir çizimlerle süslüyor.

Sinema yazılarıyla Elvan Alaçam, Kevser Çakır Demir, Erkam Kuşçu önemli filmler ve sinema teknikleri anlamında yazdıkları yazılarıyla ufuk açıcı bir işlevde bulunuyorlar.

HECEÖYKÜ, MAHALLE MEKTEBİ, POST ÖYKÜ

Mehmet Kahraman

Heceöykü

Heceöykü'nün (91) 2019 yılı ilk sayısı olan 91.sayısında 2018 yılının öykü değerlendirmesi yapılıyor. Dosya adı: 2018'de Öykü. Dosyaya Ali Karaçalı, Abdullah Harmancı, Ayşe Demir, Emin Gürdamur, Yunus Nadir Eraslan, Sema Bayar, Hatice Bildirici, Ali Necip Erdoğan ve Tuba Dere yazılarıyla katkı yapan isimler. Heceöykü her zaman olduğu gibi Rasim Özdenören'in yazısıyla başlıyor. Özdenören'in bu sayıdaki yazısının başlığı: "Ahlak Üzerine Kim Konuşamaz?" Selçuk Azmanoğlu'nun fotoğraf öyküsünden sonra öyküler yer alıyor. Necati Mert, İsmail Kıllıoğlu, Mihriban İnan Karatepe, Mehmet Kahraman, Ayşegül Genç, İsmail Sert, Safiye Gölbaşı, Mehmet Aycı, Yunus Nadir Eraslan, Ayşe Bağcivan, Ayşe Şener, Selçuk Azmanoğlu, Zeynep Sati Yalçın, Soner Oğuz, İbrahim Halil Çelik ve Engin Elman öyküleriyle yer alan isimler. Ayın Söyleşisi "Öykü ve Edebiyat" başlığı altında Ayfer Tunç ile yapılmış. Ayrıca dergide Öyküde İlk Kitaplar başlığı altında ilk öykü kitapları çıkan yazarlarla mini söyleşi gerçekleştirilmiş. Çeviri öykülerde GassanKenefani ve Behram-i Sâdıkî yer almış. Sercan Ceylan'ın "WolfangBorchert ve Öykülerinde Otobiyografik Sancı" başlıklı yazısı ile Handan Acar Yıldız'ın "AmbroseBierce'in Keşiş ve Celladın Kızı Öyküsü" yazıları dikkate değer yazılar olarak yer alıyor. Hatice Bildirici Film öykü yazıları "Benim Sinemalarım" yazısıyla devam etmiş. Bekir Şakir Konyalı da "Balkon Muhabbeti" ile Film Öykü'de yer alan bir diğer isim. İlk Kitap Söyleşisi başlığı altında Mustafa Karaosmanoğlu ve Mustafa Kurt ile yapılan söyleşiler okunabilir. Yaşadığım Gibi'de Mehmet Aycı "Beş Köpekli Kadın" yazısı ile yer alıyor. Dergide her sayıda olduğu gibi bu sayıda da kitap toplantısı devam ediyor. Bu sayının toplantısında Yunus Nadir'in Çırak adlı öykü kitabı odağa alınmış. Arda Kıpçak ve Ömer Küçükmehmetoğlu ise Heceöyküde İlkler olarak yer alan isimler.

Heceöykü (92) Nisan Mayıs 2019 sayısı Rasim Özdenören'in"Vahiy ve Felsefe" başlıklı yazısıyla açılıyor. Ardından Selçuk Azmanoğlu'nun Fotoğraf Öyküsü ve ardından sırası ile Mihriban İnan Karatepe, Müzeyyen Çelik, Mehmet Kahraman, Safiye Gölbaşı, Yunus Nadir Eraslan, Mesut Doğan, Zeynep Sati Yalçın, Mehmet Aycı, Mustafa Uçurum, Soner Oğuz, Nuhan Nebi Çam, Ayşe Bağcivan, Sema Bayar, Selçuk Azmanoğlu, Betül Ok, Yıldırım

Türk, Segah Gümüş, Sercan Ceylan, İbrahim Halil Çelik, Gülay Ünsal Bulduk ve Ömer Vural'ın öyküleriyle devam ediyor. Bu sayının söyleşisi Celal Soydan ve Handan Acar Yıldız ile yapılmış. Öykü Üzerine yazılarda DürdaneİsraÇınar "Dilin Uykusunu Kaçırmak," Ali Necip Erdoğan "Bir rüya Görme Sanatı Olarak Öykü," Şeyma Kitapçı ise "Peyami Safa'nın Hikayeciliği" üzerine yazılarıyla yer alıyorlar. Benim Öykümde Emin Gürdamur kendi öykü sürecini yazmış. Tuba Dere Kahramanıma Mektuplar'da Kahramanlarına Mektuplar Yazan kadın isimli yazısıyla var olmuş. Yakın Plan Söyleşisi Erhan Genç ile gerçekleştirilmiş. Başka Dünyaların Öykülerinde bu kez Mitra Elyâtî ve Muazzam Ibrahimova yer almış. Heceöykü'de öyküleriyle ilk kez yer alan isimler Onur Altınbaş, Ayşe Hicret Karakaya ve Veli Koçak. Dergi Kitaplık yazılarıyla sona eriyor.

Heceöykü(93) Haziran Temmuz 2019 sayısı Rasim Özdenören'in"Dil Özdeş: İnsan" başlıklı yazısıyla başlıyor. Her sayıda olduğu gibi Selçuk Azmanoğlu Fotoğraf Öykü'de yer alan isim. Zengin öykü içeriğinde Necati Mert, HasibeÇerko, Müzeyyen Çelik, Mehmet Kahraman, Safiye Gölbaşı, Esra Özdemir Demirci, Zeynep Sati Yalçın, Mehmet Aycı, Soner Oğuz, Sema Bayar, Betül Ok, Meral Afacan Bayrak, Cahid Efgan Akgül, Merve Özgenli Çelik, ErkamEvlice ve Ayşe Hicret Karakaya öyküleriyle yer alıyorlar. Ayın söyleşileri Abdullah Harmancı ve Emin Gürdamur ile yapılmış. Öykü üzerine yazılarda Ali Necip Erdoğan "Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Öykü," Tuba Dere "Masal Analarından Günümüze Anlatıcılık Geleneği ve Masallar," Sercan Ceylan "TheatrumMundi: Edebiyatta Uzakdoğu, Doğu Asya'nın Öyküleri" başlıklı yazılarıyla yer alan isimler. Benim Öyküm'de Müzeyyen Çelik var. Yakın Plan'a M. Fatih Kutlubay ve Ayşe Bağcivan konuk olan isimler. Başka dünyaların Öyküleri'nde bu kez Said Ahmad yer alıyor. Sofya Kurban, Rümeysa Kılıç, Müge Oskay Heceöykü'nün ilkleri. Dergi Kitaplık yazılarıyla sona eriyor.

Heceöykü(94) Ağustos Eylül 2019 sayısı Rasim Özdenören'in"Mizah ve Maskaralık" yazısıyla açılıyor. Ardından sırası ile Necati Mert, Ali Karaçalı, Safiye Gölbaşı, Yunus Nadir Eraslan, Esra Özdemir Demirci, Hale Sert, Nagihan Şahin, DürdaneİsraÇınar, Mehmet Aycı, Hüseyin Akın, Zeynep Sati Yalçın, Mustafa Uçurum, Soner Oğuz, Yıldırım Türk, Cahid Efgan Akgül, Zühal Baylan, Ayşe Hicret Karakaya, Ömer Vural ve Özlem Karapınar bu sayısının öykücüleri olarak yer alıyorlar. Söyleşi Ayşegül Genç ile Ceylan Uykusu kitabı üzerine yapılmış. Öykü yazılarında Hatice Bildirici "Detone Öykü," Sercan Ceylan "Modern ve Postmodern Edebiyatta Kahramanın Sentetik Tarihi" ve Birsen Yıldırım "Ömer Seyfettin'de Hatırlama Biçimleri" yazılarıyla katkı sunuyorlar. Benim Öyküm'ü Safiye Gölbaşı yazmış. Yakın Plana alınan yazarlar ise Gülçin Durman ve Recep Kayalı. Başka Dünyaların Öyküleri bölümünde VsevolodMihayloviçGarşin ve MîtraElyatî yer alıyor. Serhat Kıran, Büşra Bağlan ve Cumali Celayir ise Heceöykü'nün ilkleri. Dergi Kitaplık bölümü yazılarıyla son buluyor.

Heceöykü (95) Ekim Kasım 2019 sayısı Rasim Özdenören'in"Anlam, Çelişki ve Edebî Ürün" başlıklı yazısıyla başlıyor. Bu sayının Fotoğraf Öykü'sü Ahmet İhsan Cihan'dan. Öykücüler ise şu isimlerden oluşuyor: Mihriban İnan Karatepe, Mehmet Kahraman, Emin Gürdamur, Safiye Gölbaşı, Özge Lena, Recep Kayalı, Zeynep Sati Yalçın, Nagihan Şahin, Soner Oğuz, Mustafa Uçurum, Hale Sert, Ayşe Bağcivan, Sema Bayar, Sercan Ceylan, Tuba Dere, İbrahim Halil Çelik, Segah Gümüş, Ahmet Topbaş, Zühal Baylan, Merve Özgenli Çelik, Batıkan Köse. Söyleşisi Mehmet Narlı ile yapılmış. Bu sayının dosya konusu Sait Faik'in "En Sevdiğim Öyküsü" başlığı ile yazarlara Sait Faik'in en çok sevdikleri öyküyü sormuşlar. Öykü Üzerine yazılarda Ali Necip Erdoğan "Öyküde Mesafe," Sercan Ceylan "Uyurken Gözyaşı ve Yazarken Savaş: HeincihBöll ve Yazmak üzerine,"DürdaneİsraÇınar "Kendi İmdadına Koşup Gelen Hızır" yazıları ile yer alıyorlar. Film Öykü'de Hatice Bildirici "Ahırı Yakmak'tan Şüphe'ye" başlıklı yazısı dikkate değer. Başka Dünyaların Öyküler i'ndeHarukiMurakami'nin"Ahırı Yakmak" öyküsü ve Maruf Yoldaşev'in"Yeşil miydi, Sarı mı?"Öyküleri yer alıyor. Benim Öyküm'ü ise Yunus Nadir Eraslan yazmış. Yakın Plan odağına alınan isim ise Silvan Alpoğuz. Hece Öykü'nün ilkleri ise şu isimler: Hakan Sarıpolat, Vildan Külahlı Tanış ve Ali Çiftçi. Dergi Kitaplık yazılarıyla son buluyor.

Heceöykü (96) Aralık Ocak sayısı yılın son sayısı. Sayı Rasim Özdenören'in"Serüven Av ile Avcı Arasında Gelişir" başlıklı yazısı ile başlıyor. Selçuk Azmanoğlu Fotoğraf Öykü'de 18 Ekim 2019'da kaybettiğimiz Nuri Pakdil'in fotoğrafını koymuş. Sayının öykücüleri şu isimlerden oluşuyor: Mihriban İnan Karatepe, HasibeÇerko, Safiye Gölbaşı, Ayşe Aldemir, Zeynep Sati Yalçın, Esra Özdemir Demirci, Gülhan Tuba Çelik, Soner Oğuz, Fikri Özçelikçi, Mesut Doğan, Mustafa Uçurum, Yıldırım Türk, Recep Kayalı, İbrahim Halil Çelik, Ayşe Hicret Karakaya, Aysun Bahar Asar, Cahit Efgan Akgül, Rumeysa Kılıç. Ayın söyleşisini Sema Bayar Ethem Baran ile Handan Acar Yıldız ise Hale Sert ile yapmış. Öykü üzerine yazılarda ise Necati Mert, Ertan Örgen ve Ali Necip Erdoğan yazmışlar. Film Öykü'de Hatice Bildirici 72. Koğuş'u yazmış. Kitap toplantısının bu seferki odağı Betül Ok'un Olmayan Şeyler Yüzünden adlı kitabı. Esra Özdemir Demirci'nin Yakın Plan'ına giren yazar ise Doğukan İşler. Mehmet Aycı Yaşadığım Gibi'de Su Gelir Ark Uyanır, diyor. Çeviri öyküde ise Birsen Karaca SigizmundKrjijanovski'nin"Kaçan Parmaklar" adlı öyküsünü okuyoruz. Heceöykü'de ilkler de ise Gülay Pamuk, Ayla Burçin Kahraman ve Uğur Demircan varlar. Sayı Kitaplık bölüm yazılarıyla sone eriyor.

Mahalle Mektebi

Mahalle Mektebi (45) Ocak Şubat 2019. Yılın sayısı Fatih Özkafa hattıyla açılıyor. Sayının öykücüleri şu isimlerden oluşuyor: Gülhan Tuba Çelik, Muammer Ulutürk, Zeynep Sayman, Mürüvvet Özpehlivan, Süleyman Arif Yıldız, Ali Necip Erdoğan, İbrahim Halil Çelik ve Selim Baki. Dergide bir çeviri öykü mevcut, o daVelidİhlasi'ye ait. Ayın şairleri ise Mustafa Köneçoğlu,

Mustafa Uçurum, Vural Kaya, Ömer Korkmaz, Ali Karahan, İlteriş H. Kutlu, Mehmet Büyükkol, Yunus Emre Altuntaş, Musab Kırca, Seyhan Arslan ve Cenani'ye ait. Çeviri şair ise Mahmut Derviş. Mahalle Mektebi yılın ilk sayısında önemli bir kalemle söyleşiyor: Mehmet doğan. Düşünce yazıları bölümünde birbirinden önemli yazılar var. İlki Hilmi Uçan'a ait "Firari Gözler" yazısı. Mehmet Solak "Kendini İşaret Etme," Hatice Kübra Karadeniz "Kaygan Zemin: Kitch," İsmail Irmacık "Filmler Üzerinden Yaratıcı Okumalar," Muammer Uluturk" Momento Mori (Ölümü Hatırla)" başlıklı yazıları dikkate değer diğer yazılar. Yakın Okumalar'da Kamil Yeşil, Selma Türköz Aksoy, Mustafa Uçurum, Ayşe Ünüvar konuk olan isimler. Öykümün Bahanesi'ni Necip Tosun yazmış. Orhan Gazi Gökçe, Harun Sönmez, Muhammed Seyyid Balaban, Yavuz Ballı, Fatma Şengil Süzer, Cem Ergener, Yunus Emre Altuntaş, M. Enes Anlamaz, Ahmet Melih Karauğuz ve Muhammet Korhan dergiye yazılarıyla katkı yapan isimler. Sayı Abdullah Harmancı'nın arka kapaktaki He başlıklı kısa öyküsüyle sona eriyor.

Mahalle Mektebi (46) Mart Nisan 2019 sayısına Fatih Özkafa hattıyla başlıyor. Sayının öykücüleri Bahtiyar Aslan, Merve Koçak Kurt, Safiye Gölbaşı, Numan Altuğ Öksüz, Ömer Çelik, Metin Çalı, Mustafa Aplay, Sedat Cereci, Ayşegül Genç, Özkan Yüksel, Ahmet Sarı, Arzu Özdemir ve Mehmet Harmancı. Sayının şairleri ise Hüseyin Akın, Mustafa Aydoğan, Cengizhan Orakçı, Mehmet Uğurlu, Feyyaz Kandemir, İlteriş H. Kutlu, Abdulhâlik Aker, Tuncay Günaydın ve Mehmet Büyükkol. Çeviri şiir isem Mahmud Derviş'ten. Derginin söyleşisi Ozan Sağdıç ile yapılmış. Zemin Metinler doysa konusu *Delâi-i Hayrat*. Dosyaya Peyami Safa Gülay, Beyza Terzi, Dursun Ali Tökel, Ayşe Kübra Bilgin, Burak Koç, Nurullah Koltaş ve Gamze Beşenk katkı veren isimler. Düşünce yazılarında zengin bir içerik görmek mümkün. Feyza Şule Güngör "Necib Mahfuz'un Zamanı ve ...," Abdullah Kasay ve Merve Parlak "Nesnelerin İnterneti ve Edebiyat," Recep Seyhan"Postmodernizmin "Yokluk".. yazıları dikkate değer yazılar. Yakın Okumalar'da Ömer Çelik, İbrahim Aslaner, Filiz Geç, Bülent Ayyıldız ve Şadi Kocabaş konuk olan isimler. Köksal Alver'in Öykü Yazmak ve Dursun Çiçek'in Aydın Karakimseli yazıları farklı bakış açıları için dikkate değer. Muhammet Korhan, M. Enes Anlamaz, Fahri Tuna, Ömer Yaşar Kondel, Mehmet Harmancı, Yunus Emre Altuntaş, Kadir Daniş, Hatice Şimşek, Ramazan Ekici, Yavuz Ballı ve Aysun Bahar Asar yazılarıyla katkı veren isimler. İsmail Irmacık'ın"Ritmin Ruhu" başlıklı sinema yazısı derginin son yazısı.

Mahalle Mektebi (47) Mayıs Haziran 2019 sayısı Ahmet Sarı öyküsüyle başlıyor, ardından Mesut Doğan, Mustafa Uçurum, Adem Tekden, Soner Oğuz, Selim Baki, İbrahim Halil Çelik, Özlem Karapınar, Sinan Lök ve Aysun Bahar Asar'ın öyküleriyle devam ediyor. Derginin şairleri Mustafa Köneçoğlu, Hüseyin Akın, Cengizhan Orakçı, Burhan Sakallı, Ali Karahan, Mehmet Büyükkol, İlteriş H. Kutlu, Uğur Ataş, Bahar Emre ve Kemal S. Sayar. Çeviri şair olarak Mahmud Derviş yer alan isim. Derginin söyleşisi ise Selvigül

Kandoğmuş şahin ile yapılmış. Derginin dosya konusu Sadık Yalsızuçalar. On altı isim dosyaya katkı vermiş: Yunus Nadir Eraslan, Abdullah Harmancı, Ümit Polat, Ömer Vural, ali Ömer Akbulut, Cahit Efgan Akgül, Cihan Aktaş, Fahri Tuna, Mustafa Aydoğan, Ahmet Melih Karauğuz, Fatma Atıcı, SelvigülKandoğmuş şahin, Selma Kavurmacıoğlu, Mustafa Enes Anlamaz, Gülzariye Demirci ve Ömer Korkmaz dosyaya katkı vermişler. Dergide iki adet düşünce yazısı mevcut. Bunlar Sema Bayar'ın "Ramazan ve Edebiyat" yazısı ile Harun Sönmez'in "Dudağıma İstiva Eden Peygamberim" yazıları.

Mahalle Mektebi (48) Temmuz Ağustos 2019 sayısı Fatih Özkafa hattıyla açılıyor. Ardından Bahtiyar Aslan'ın Vakit Var Daha öyküsüyle devam ediyor. Ömer Çelik, Mehmet Şeker, Numan Altuğ Öksüz, Sahra Tahiroğlu, Ahmet Topbaş, Rıdvan Yüksel, Merve Özgenli Çelik ve Akif Yücesoy derginin diğer öykücüleri. Çeviri öykü olarak ise Tevfik el-Hakîm var. Derginin Şairleri ise Fatma Şengil Süzer, Mustafa Uçurum, Mehmet Solak, Mehmet Büyükkol, Kemal S. Sayar, Uğur Ataş, Ayşe Nur Kaymak, İmdat Akkoyun. İki çeviri şiir yer alıyor ayrıca. Robert Bly ve Mahmud Derviş. Zemin Metinler dosya konusu …. Dosyaya katkı veren isimler: Peyami Safa Gülay, Beyza Terzi, Dursun Ali Tökel, Burak Koç ve Ayşe Kübra Bilgin. Düşünce yazılarında Murat Ak Yunus'un Hz. Peygambir'i Övdüğüdür, Hilmi Uçan'ın "Yazı'nın ve Bedenin "sıfır Derecesi" başlıklı yazıları ilk dikkat çeken yazılar. Cihan Aktaş "Yükümü Hafifleten Resimler,"Feyza Şule Güngör "Modern Kentten Çöle Alışkanlıkların Hafifliği ve…," Ömer Korkmaz "Robert Bly Şiiri üzerine Bir Şerh Denemesi yahut.." başlıklı yazıları düşünce yazılarının öne çıkanları. Öykümün Bahanesini Cemal Şakar yazmış. Yakın Okumalar'a ise Peyami Safa Gülay, Bilgin Güngör, M. Fatih Kutlubay ve Sıddık Yurtsever konuk olan isimler. Uğur Cumaoğlu, Recep Seyhan, Serkan Akdeniz, Yunus Emre Altuntaş, Abdullah Harmancı, Şennur Demir, Büşra Yaşkır, Remzi Köpüklü, Yasin Çardak, Hatice Kübra Soydoğan ve Muammer Ulutürk derginin diğer yazarları.

Mahalle Mektebi (49) Eylül Ekim 2019 sayısı Nermin Tenekeci'nin "İadeli Taahhütlü" başlıklı öyküsüyle başlıyor, sonrasında Ali Güney, Erhan Genç, İbrahim Halil Çelik, Süleyman Arif Yıldız, Mustafa Soyuer, Aysun Bahar Asar, Zeynep Kahraman Füzün, Mustafa Aplay ve Mehmet Kahraman'ın "Anastasya Beni Bekliyor "öyküsüyle sona ediyor. Derginin şiirleri ise Ali Emre, Fatma Şengil Süzer, Kenan Çağan, Mustafa Uçurum, Nazım Payam, İlteriş H. Kutlu, Uğur Ataş ve Hüseyin Akın'dan. Çeviri şiirde iki isim var: Robert Bly ve Mahmud Derviş. Dergi bu sayıya "dijital dünyayı" dosya konusu olarak belirlemiş. Tuba Livberber, Peyami Safa Gülay, Sedat Cereci, Nuray Yüksel, H. Elif Mutlu, Muhammet Salih Yurdagül, Fatma Merve Değer, Ali Güney, Mustafa Derviş Dereli, Hatice Kübra Soydoğan, Rabia Aşçi, Tarık Fazıl Konyiçli, Emre Bestil dosyaya katkı yapan isimler. Düşünce yazılarında Cihan Aktaş "Yükümü Hafifleten Resimler'in ikincisini yazmış. Abdullah Kasay"Geleneksel Ekol'ün Sanat Anlayışına Bir Bakış" başlıklı yazısı ile, İsmail Alper Kumsar"Sait Faik'in

Kitaplara Girmemiş Bir Hikayesi" ile, Hüseyin Gökalp "Londra"yazısı ile yer alan diğer isimler. Ömer Bülbül, Uğur Cumaoğlu, Yıldız Ramazoğlu, H. Elif Mutlu, Yunus Emre Altuntaş, Gülhan Tuba Çelik, Özlem Karapınar, Hasan Bozdaş dergiye katkı yapan isimler.

Mahalle Mektebi (50) Kasım Aralık 2019 yılın son sayısına Sibel Büyük'ün İllüstrasyonu ile başlıyor. Köksal Alver öyküsünün ardından, Mukadder Gemici, Hüzeyme Yeşim Koçak, Serpil Tuncer, Muammer Ulutürk, Ömer Vural, Mürüvvet Özpehlivan, İsmail Demirel, Sedat Cereci öyküleriyle devam ediyor. Yılın son sayısında iki çeviri öykü yer alıyor; bunlardan ilki MahmûdŞukayr ait, diğeri ise Salah Labaki'ye. Sayının şairleri ise şu isimlerden oluşuyor: Ali Ayçil, Kenan Çağan, Hüseyin Akın, Mustafa Köneçoğlu, Yunus Emre Altuntaş, Mustafa Uçurum, Halil İlteriş Kutlu, Kemal S. Sayar, Mehmet Büyükkol. Derginin Çeviri şairleri ise: Robert Bly, Mahmud Derviş, NizarKabbani. Mahalle Mektebi yılın son sayısına dosya konusu olarak Mevlidi Şerif dosyası yapmış. Dosyaya Peyami Safa Gülay, Beyza Terzi, Dursun Ali Tökel, Burak Koç, Sami Bayrakçı, Bekir Şahin, Mustafa Yıldırım ve Ayşe Kübra Bilgin yazılarıyla katkı yapan isimler. Düşünce yazılarında Cihan Aktaş Yükümü Hafifletenler diye devam ettirdiği seri yazılarına devam ediyor. Hilmi Uçan "Mekan Bilinci" yazısıyla, Şeyma Subaşı "Sezai Karakoç Şiirinde Çocuk İmgesi," Yusuf Yıldırım "Yunus Emre'yi Anmanın Yolu," Fahri Tuna ise "Şair Faik Baysal'dan Edebiyat Anılarına" devam ediyor. Öykümün Bahanesi'ni Sadık Yalsızuçanlar yazmış, Yalsızuçanlar Neco öyküsünün öyküsünü anlatıyor. Yakın Okumalara Eda İşler ve Emin Gürdamur konuk olan isimler. Muammer Ulutürk'ün "Fotoğraf Nasıl İkonlara Dönüşüyor" ve Dursun Çiçek'in "Hakikatin Sinemaya Yansıması ya da..." başlıklı yazılar dergiden okuyacağın son yazılar.

Post Öykü

Post Öykü (26) 2019 yılına "Yeni yılda kaplan gücünde!" mottosuyla giriyor. Onurhan Ersoy, Handan Acar Yıldız, Murat Murat, Silvan Aloğuz, Sadık Yemni, Merve Koçak Kurt, Ertuğrul Emin Akgün, Ali Yağan, Alkan Kılıç ve Ömer Çelik'inöyküleri yer alıyor.Çeviri öyküde Houdini'nin"Yeniden Diriliş'i ile Muhammed Rıza Zemanî, "Sondan Önceki Son An" ile HishamBustani yer alıyor. Sayının söyleşisi Mehmet Berk Yaltırık ile yapılmış. Bülent Ayyıldız'ın "Deneyim Öykünün Neresinde?" Ve Ertan Örgen'in "Parçalanmış Görsellik Öyküye Ne Katıyor?" öykü severlerin hoşuna gidecek yazılar. BrianKeeble'den çevrilen "Sanat ve Yetenek Üzerine" incelemesi ise önemli bir çeviri olarak okuru bekliyor. Temaşa bölümünde Burcu Bayer'in Deha yazısı ile Dahi Sanatçılar için Kılavuz başlıklı iki yazısı, Necip Tosun ve Güven Adıgüzel köşeleri devam ediyor. M. Fatih Kutan Dikanka Yakınlarında Öyküye İnanmak yazısıyla dergide yer alırken, Furkan Çalışkan ve Güray Süngü Kim Var imiş Biz Burada Yoğ iken diyor. Post Kitap bölümü ise Hasan Harmancı söyleşisi, Ali Oktay Özbayrak, Ahmet Kırtekin, Onurhan Ersoy

Post Öykü(27) Mart Nisan sayısı Cemal Şakar'ın "Yağmurun Altında" öyküsüyle başlıyor. Betül Ok, Murat Murat, Ali Yağan, Elif Sena Ergin, Emre Ergin, Arda Arel, Osman Cihangir, Ecehan Biçen, Emine A. Kazan ve Erhan Genç derginin öykücüleri. Derginin çeviri öykülerinde Sarah Monette ve MâideMurtazavî yer alıyor. "Bandersnacth: Kendi Tercihsizliğini Tercih Et" ile Bülent Ayyıldız, "Nastenka ya da Herkes Bir Öyküye Dönüşmek İster" ile M. Fatih Kutan, "Anneannemin Anlattıkları yahut Sözlü Kültürün Peşinde" ile Mehmet Berk Yaltırık ve "Başlangıçların Benzerliği" ile Ali Yağan farklı meseleleri tartışan metinleriyle Mart-Nisan sayısında. Aykut Ertuğrul ise kaleme aldığı "Bir İmkânsız Tanım Denemesi" yazısıyla yer alıyor. BrunoSchulz'un"Hakikatin Mitleştirilmesi" metni ise bu sayının çeviri metinlerinden. Post Temaşa bölümünde İlahi İlham Altındaki Sanatçıya Dair Okumalar başlığıyla Burcu Bayer ilham meselesini kaleme alıyor.Necip Tosun ve Güven Adıgüzel köşelerine devam ederken, Kim Var imiş Biz Burada Yoğ iken bölümünde ise Güray Süngü ve Aykut Ertuğrul geçmişin izini sürüyor.

Post Öykü'nün (28) Sayısı Mayıs Haziran Mahmut Sami Yıldız'ın "Yankı Ustası" başlıklı öyküsüyle açılıyor, ardından Betül Sezgin, Ertuğrul Emin Akgün, Eda İşler, Akif Hasan Kaya ve Ahmet Sarı ile devam ediyor. Derginin diğer öykücüleri ise şöyle: Selahattin Yusuf, Ömer Çelik, İbrahim Aslaner, Bilal Acarözmen ve Volkan Gemili. Çeviri öyküde ise SimonGuerrier'in"Yapay Arılar'ı ve Tâhire Alevî'nin "İstasyon"u yer alıyor. Derginin dosya konusu: "Postmodernizm Öldü mü?"Dosyaya A. Melih Karauğuz"Postmodern Durum," Ali Berkay "Postmodernizm Frekanslarda Kaybolmak", Abdullah Kasay"Gelenek mi Gelecek mi?" Yazılarıyla birlikte Cemal Şakar, Özkan Gözel, Abdullah Harmancı, Ahmet Sarı, Atilla Arıcıoğlu, Bedia Koçakoğlu, Ertan Örgen, Hasan Bozdaş ve Peyami Safa Gülay katkı yapan isimler. Abdullah Başaran'la yapılan "Postmodern Üzerine" başlıklı söyleşiyse yine bu bölümde okumak mümkün. Necip Tosun'un Öykücü'nün Günlüğü ve Güven Adıgüzel'in Kırkıncı Oda köşeleri derginin önemli köşeleri. Post Kitap bölümünde ise M. Fatih Kutlubay söyleşisi ve kitap yazıları ile dergi sona eriyor.

Post Öykü (29) Temmuz Ağustos sayısı Ertuğrul Emin Akgün'ün öyküsüyle başlıyor, Onurhan Ersoy, NurgökÖzkale, Ali Yağan, Mustafa Aplay ve Hatice Şimşek öyküleriyle devam ediyor. Kürşat Çelik, Hafsa Esen, Abdullah Yıldırım, Hale Sert, Serhat Kıran ve Ali Can Eren ise derginin diğer öykücüleri. Derginin çeviri öyküsünde ise Seyyid Ali Musevî "Sessiz Renkler" ile yer alıyor. Post-modernizm üzerine tartışmanın devam ettiği sayfalarda "İkilikler, Tekillikler, Eşlikler Etrafında Kurmaca" ile Cemal Şakar, Postmodernizm ve Türk Öyküsüne Soruyazı ile Furkan Pişgin, "Fırçadan Piksele Postmodern Sanat" ile Nuray Yüksel ve "Anlat(a)mayan Anlatı: Postmodern Öykü" ile Secaattin Tural okuru bekliyor. Güray Süngü, Aykut Ertuğrul ve Furkan Çalışkan ise kendi hikayelerinden yola çıkarak *Kim Var imiş Biz Burada Yoğ iken?* Sorusunu tekrarlıyor. Hasan Mesudive Silvan Aploğuz'la yapılan söyleşi

ve inceleme yazılarıyla dergi okurunu bekliyor. Post Kitap bölümünde Silvan Alpoğuz ile söyleşi yapılmış.

Post Öykü (30) 2019'un Eylül Ekim sayısında Ahmet Sarı'nın "Munzur Dağı SilelenmişGarinen" öyküsüyle başlıyor, ardından Gülşen Funda Çelik, Mustafa Aplay, Onurhan Ersoy, Ali Yağan ve Ertuğrul Emin Akgün öyküleriyle devam ediyor. Emre Ergin, Elif Sena Ergin, Osman Cihangir, Yasin Çetin, Kuddusi Demir ve Hüseyin Kılıç yeni sayıdaki diğer öykücüleri. Çeviri köşesinde Meşa Selimoviç "Yaralı" ve "İskeleci" adlı öyküleriyle yer alıyor. Yeni bölümlerden olan İmgeler ve Sûretler'de Emin Gürdamur, Bir Şey Hakkında Üç Şey'de ise Murat Murat konulara farklı bakış açıları getiriyor. *Varken Yok, Yokken Çok*: "Postyapısalcı Anlam Fikri" ile Peyami Safa Gülay, "Sevimli Hayalet Postmodernizm'in Zombi Olarak Dönüşü" ile Bülent Ayyıldız, "Kendi Bedenine Sürgün Bir Haşere" ile Ali Yağan, "Sen Hangisisin?" ile Betül Sezgin eleştiri yazılarıyla yer alıyor. Kitap incelemeleri, listeler ve Dükkân bölümüyle dergi okuruna açılıyor.

Post Öykü (31) 2019'un son sayısı olan Kasım Aralık sayısı Mustafa Aplay'ın"Altıya Kadar" öyküsüyle başlıyor, Mehmet Ali Kaba, Merve Can, Aynur Dilber, Yıldız Ramazanoğlu Ali Yağan, Erol Yıldırım, Esmahan Devran İnci ve Kenan Yusuf Taşkın ile devam ediyor. Dergide iki çeviri öykü yer alıyor, bunlardan ilki İrlandalı öykücü Billy O'Callaghan'a ait "Kayıkçı" öyküsü ile, Rus yazar V.M. Garşin'in"Kısacık Bir Aşk Hikayesi". "Aşık Şeytan Kör Talih" yazısı ile Emin Gürdamur, İnsan ve ile Gülşen Funda Çelik'in yazıları derginin dikkat çeken yazıları. Borges, Bolano ve Epiğin Dönüşü başlıklı çeviri yazı ise AuraEstrada'ya ait. Bu sayısının söyleşisi İstanbul'da yaşayan İranlı sanatçı Hemad Jevadzade ile yapılmış. *Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken* başlıklı bölümde Güray Süngü, Aykut Ertuğrul ve Furkan Çalışkan'ın yazılarını okumak mümkün. Ayrıca Seval Şahin'in "Şey Hakkında Üç Şey: Tanpınar" başlıklı soruşturma yazı dikkat çekmekte. Her zaman olduğu gibi Güven Adıgüzel'in Kırkıncı Oda'sı kitap yazıları öncesi son yazı. Derginin post kitap bölümünde Betül Ok ile yapılan söyleşi ve kitap yazıları yer alıyor. Beyza Fırat, Betül Sezgin, Ali Oktay Özbayrak, Onurhan Ersoy, Murat Murat, Ahmet Kırtekin ve Yelda Sözdemir post kitabın yazarları.

ŞİAR, ŞEHİR VE KÜLTÜR, IHLAMUR, KARABATAK,TÜRK EDEBİYATI, YOLCU

Mustafa Uçurum

Şiar

Nasip oldukça çıkmaya devam eden Şiar, yıl: 5, sayı: 20 diyerek selamladı 2019'u. Yayın çizgisi, pizanpajı ve içeriği göz dolduran sayılara imza atıyor Şiar. Dergide öne çıkan isim; Serap Kadıoğlu. İdris Mahfi Erenler, Hakkı Özdemir ve Orhan Tepebaş da derginin mutfağındaki isimlerden. Nasip oldukça çıkmayı arzulasa da dergi, iki aylık yayın akışını aksatmadan ulaşıyor okuyuculara.

Şiir, deneme, öykü dergide her zaman yer bulan edebî türler. Elbette dosya konuları da çok önemli yer tutuyor. 2019'da titiz bir çalışmanın mahsulü iki dosya konusu ile karşımıza çıktı dergi. "Divan Şiirinin Modern Şiire Etkisi, Roman ve..."

Derginin Hasbihal bölümünde edebiyat dünyasından isimlerle söyleşiler yer alıyor. Ercan Yılmaz, Yıldız Ramazanoğlu, Hakkı Özdemir ve Arif Ay ile söyleşiler yapılmış bu yıl. Söyleşileri gerçekleştiren isim; Serap Kadıoğlu. Orhan Tepebaş da derginin 22. sayısında Serap Kadıoğlu ile konuşmuş.

İdris Mahfi Erenler, Mutasavvıf Şairler bölümüne istikrarlı bir şekilde devam ediyor. Fasih Ahmet Dede, Şemsettin Sivâsî, Seyyid Mîr Hamza Nigârî, Antepli Aydî Baba, Seyyid Hasan Rıza Efendi; Erenler'in 2019 yılında ele aldığı şairler.

Şiir, Şiar'ın en geniş yer verdiği türlerden. Usta isimlerin yanında ilk şiirini yayınlayan isimler de var dergide. Ocak-Şubat 2019 sayısında on bir şiir yer alırken dergide, Mayıs- Haziran 2019'da yirmi sekiz, Kasım-Aralık 2019'da yirmi beş şiir var. Şiar, bir mektep olma gayretiyle gençlere kucak açan bir dergi olma yolunda hızla ilerliyor. Uğur Demirel, Kuddusi Demir, Arif Mete, Mehmet Baş, Metin Erol, Ümit Köksal, Fatma Esti, Bahtiyar Aslan, Orhan Tepebaş, Gazi Balcı, Hümeyra Yargıcı, Emrah Çiftçi, Yılmaz Yetiş, Tayyip Atmaca, Mehmet Aycı, Serap Kadıoğlu, Mustafa Uçurum, Cihan Adıman, Mehmet Tepe, Nilüfer Zontul Aktaş, Ahmet Çınar, Hüseyin Karaca, İsmail Karakurt,Semiha Kavak, Orhan Türkan, Hasan Nalçacı... dergide şiirleriyle yer alan isimlerden bazıları.

Derginin Dağarcık bölümünde "Kâmus namustur." denerek kelimelerin kalbine doğru bir yolculuk yapılıyor. Her sayıda alfabetik bir şekilde sözcüklerin anlamları ve kökenleri veriliyor, örneklerle sözcükler şiirlerle buluşturuluyor. Bu yıl beş sayıda M. Ebrar Alar çıkarken karşımıza, Ahmet Tuğrul da bir sayıda dağarcığımıza sözcükler eklemiş.

Şiar'da öykü ve denemelerin yanı sıra poetik yazıların da yer alıyor olması önemli. Çünkü dergilerimizde bu türden yazılara pek de rastlamak mümkün değil.

Derginin 22. sayıdan itibaren kapaklarını, Selvigül Kandoğmuş Şahin'in tabloları süslüyor. Bu da dergiye bir özgünlük katıyor.

Şiar, "edebiyat ve muhabbet" dergisi olduğunu her sayı ispatlayan işlere imza atarak okuyucularıyla buluşmaya devam ediyor. Hem de "Edebi şiar edinenler baş tacıdır." sözünü tekrarlaya tekrarlaya yapıyor bunu.

Şehir ve Kültür

İstanbul merkezli Şehir ve Kültür dergisi, Mehmet Kamil Berse yönetiminde çıkıyor. Derginin editörleri; Edebiyat, Tarih-Fahri Tuna, Medeniyet -Yrd. Doç. Dr. Recep Çelik, Şehirler -Yrd. Doç. Dr. Ali Mazak, Sanat, Kültür - Giray Tarhanoğlu. Her şeyiyle adına yakışan işler yapıyor dergi. Uçsuz bucaksız bir coğrafyayı gözler önüne sererken; şehirler, ülkeler, medeniyetler her sayı en renkli yüzleri ile karşılıyor bizleri.

Şehir dergileri önemli bir eksiği kapatıyor kültür dünyamızda. Yaşanan şehirlerin, gezip görülen yerlerin bir kayda geçmesini sağlıyor. Bir şehir rehberi gibi önemli bir vazifeyi de üstlenmiş oluyor. Şehir ve kültür bu hassasiyetleri gözeterek çıkmaya devam ediyor. Ocak 2019'da 54. sayısı ile yayınını sürdüren dergi, istikrarlı bir yayın politikası yürütüyor.

Dergilerde giriş ve selamlama yazıları önemli. Çünkü okuyucuyu ilk karşılayan yazılar bunlar. Mehmet Kamil Berse, manifesto tarzında sunuş yazıları ile derginin sayfalarını aralıyor. Dil, kültür, sanat, şehir ve sosyal hayat üzerine dile getirdiği meseleler ile zihinleri de canlı tutmaya çalışıyor. 63. sayının giriş yazısından bir bölüm: "Milletimizin eğitim ve akademik dünyası hususunda ve eğitim sistemleri konusunda genel geçer fikirlerimiz vardır. Profesörler entelektüel hayatın ifadesidirler. Hadiselerin aydınlanmış aklî yönlerini bildikleri için, hayatı da bildiklerini vehmederler. Umumi efkâr da aynı hayalin içindedir. Üniversite rektörleri, hocaları millete nasihat vermekte tereddüt etmezler.Oysa hayatın sadece sun'i bir cephesini bilmektedirler. Profesörler, çok faydalı olan yerlerinde kalmalı. Halk ta onlara layık oldukları önemi vermelidir. Fakat hayatî şeylerin sevk ve idaresi, hakikatle temas halinde olanlara aittir. Terbiye hakikatle temasa geçmek suretiyle yapılır. Büyük aydınlara ihtiyacımız var, ama kâmil insanlara daha çok ihtiyacımız vardır."

Dergide deneme, makale ve kitap yazıları yer alıyor. Her sayı sadece bir şiir yayınlanıyor. O şiir de Kâmil Uğurlu'ya ait.

Nazif Gürdoğan, derginin değişmeyen yazarlarından. Hoca'nın medeniyet dersleri tadında ışık tutan yazıları arşivlenmeyi hak eden kaynak eser değerinde okuyucuya ulaşıyor. "Ekonomiyi İsraf Çürütür, Dünya Ekonomik Değil Ekolojik Paradigma İstiyor, İstanbul Dubai Olmasın, Kartallar Ülkesinin Güvercinleri, Kutsal Kültür İki Dünya Kültürüdür, Dünyada Her Şehir Yeni Bir Devlettir…" gibi yazıları ile dergide yer aldı Gürdoğan.

Gündemden de uzak durmuyor Şehir ve Kültür. Mart ayında Çanakkale, mayıs ayında İstanbul'un fethi vurgulu kapakları ulaştı okuyucuya. Kapak konuları ile ilgili yazılar da yer aldı dergide.

Derginin mesafesi dünyanın her köşesine ulaşıyor. "Orta Asya ve Balkanlar" yoğunlukla işlenen konular arasında. Abdulhamid Avşar geniş perspektifli çalışmalarıyla ülkelerin ve şehirlerin nabzını tutuyor. TRT Kazakistan Temsilciliği görevini sürdüren Avşar, bir haberci titizliği ile kaleme alıyor yazılarını. "Türkiye ve Azerbaycan Türkçeleri Arasındaki Farklılıklara Farklı Bir Bakış, Hazar Kıyısındaki bir Güzellik: Aktav, 2019 Türk DünyasıKültür Başkenti, Üç Bin Yıllık Şehir Oş, Kaf Dağı'nın Ardındaki kültür Hazinesi: Hınalık, Bir Karanlık Sovyet MirasıKarlag Toplama Kampı, Yeryüzünün Gökyüzüne Bakan Gözü; Issık Gölü…" Avşar'ın yazılarından birkaçı.

Dergide yazan isimler arasında; Mehmet Kamil Berse, Abdulhamid Avşar, Nazif Gürdoğan, Fahri Tuna, Mehmet Mazak, Kâmil Uğurlu, Hüseyin Yürük, Ali Bal, İsmail Bingöl, Muhsin İlyas Subaşı, Nidayi Sevim, İsmail Güleç, Recep Garip, Mehmet Kurtoğlu… sayılabilir.

Ihlamur

Kayseri merkezli çıkan Ihlamur dergisi aylık olarak çıkıyor. 74. sayısı çıktı derginin ocakta. Göz dolduran bir içeriği var. Titiz bir çalışmanın mahsulü olduğunu her noktasında hissetmek mümkün derginin. Hakan Sarı derginin her şeyi. Her aşamada Hakan Sarı'nın etkisini hissetmek mümkün.

Deneme, makale, öykü, şiir, soruşturma, söyleşi, kitap yazıları gibi türlerde çalışmalar yer aldı dergide. 2019 yılında ses getiren işlere imza attı Ihlamur. Edebiyat gündeminde adından sıkça söz edilen özel sayılarla buluşturdu *Ihlamur* okuyucularını. Özellikle Emine Işınsu sayısına değinmekte fayda var. Mart 2019 sayısını Işınsu'ya ayırdı Ihlamur. Eserleri, dergileri, yaptığı çalışmalar ile Emine Işınsu'yu tanımak isteyenler için elden düşmeyecek bir çalışma ortaya koydu dergi. Bu sayıyı Ankara'da yapılan Emine Işınsu konulu bir program ile de taçlandırdılar. D. Mehmet Doğan, Mukadder Gemici, Mustafa Uçurum, Abdullah Harmancı, Selçuk Küpçük, Mustafa Özçelik, Selvigül Kandoğmuş Şahin, Sadık Yalsızuçanlar, Özcan Ünlü… Emine Işınsu dosyasında yazan isimlerden bazıları.

Abdullah Harmancı Işınsu'nun sessizliğine vurgu yapıyor yazısında: "Tuhaf bir biçimde, Işınsu'nun görülmek ve gösterilmek istenmediğini gözlemliyorum. Sebebini anlamış değilim. Emine Işınsu, günümüzde, tasavvuf ve modern edebiyatımız başlığı altında çalışacak kalemler için önemli malzemeler sunmuştur, sunmaktadır. Sahip olduğumuz bunca gazete, dergi, televizyon, üniversite, bunca sivil toplum örgütü, bunca resmi kurum ve kuruluş ne yapmaktalar? Bu sessizliğin anlamı nedir? Bilen varsa beri gelsin."

78. sayı Mehmet Nuri Yardım özel sayısı. Fahri Tuna, Sefa Saygılı, Uğur Canbolat, Sabri Gültekin, Elif Sönmezışık, Muammer Erkul... dosyada yazan isimler arasında. Yusuf Koşar da bir söyleşi gerçekleştirmiş Yardım ile.

79. sayı Sabahat Emir özel sayısı. Muhsin Karabay, Mehmet Nuri Yardım, Sevinç Çokum, Kenan Akın, Fatma Ersem Yargıcı, Halil On ur Ahsen, Ayşe Semerci, Fatmagül Demirsü, Ahmet Özdemir, Meryem Aybike Sinan Sabahat Emir hakkındaa yazan isimler.Güzin Osmancık da bir söyleşi gerçekleştirmiş Emir ile.

84. sayı Fahri Tuna özel sayısı. Derginin tamamı Fahri Tuna'ya ayrılmış bu sayı. Tuna ile söyleşiler, hakkında yazılmış yazılar, kitaplarına değiniler yer alıyor dosyada. Dosyada yer alan bazı isimler şunlar: Abdullah Harmancı, Âdem Karafilik, Bahtiyar Aslan, Cihat Zafer, D. Mehmet Doğan, Güray Süngü, Mehmet Şeker, Nurullah Genç, Nesrin Çaylı, Zeynel Beksaç... Bu özel sayı bağlamında TYB İstanbul Şubesi'nde yazarların katılımı ile bir de program yapıldı.

Şiire çok fazla yer vermiyor dergi. 2019 yılında Ihlamur'da şiirleriyle yer isimlerden birkaçı: Mehmet Ali Kalkan, Uğur Demirel, Şerif Temurtaş, Burhan Kâzım Çalık, Murat Yurdakul, Hilmi, Haşal, Sıddıka Zeynep Bozkuş, Bünyamin Durali, Ayşe Korkmaz...

Yusuf Koşar'ın metinleri, Abdullah Mollaoğlu'nun uzun soluklu öyküleri, Nadir Aşçı'nın futbol yazıları Ihlamur'da okuyucuyu karşılayan yazılar.

Disiplinli bir periyodu var derginin. Hakan Sarı'nın titiz çalışmalarıyla derginin ileriki sayılarının konuları da şimdiden belirlendi ve duyuruldu. Okuyucuları çok sıkı özel sayılar ve dosyalar bekliyor.

Karabatak

Yıl: 8, Sayı:42 diyerek 2019'a girdi *Karabatak*. Ali Ural yönetiminde çıkan dergi tam anlamıyla bir mektep dergi. İki ayda bir çıkan dergide şiir, öykü, deneme türlerinden ürünler yayınlanıyor. Söyleşiler, dosya konuları, kitap yazıları, sinema, tiyatro değinileri dergide yer alan diğer türler.

Ali Ural'ın rahle-i tedrisinden geçen öğrencileri zamanı gelince dergide kendilerine yer bulabiliyorlar. Usta isimlerin yanında bu genç isimlerle *Karabatak*, mektep olma özelliğini tam anlamıyla sağlamış oluyor.

Görsel tasarım, derginin dikkat çeken yönlerinden. Özgün çizimler kullanılıyor dergide. Sedat Gever derginin görsel yönetmeni. Ayşe Ural'ın çizim ve tasarımları da dergiyi tamamlayan unsurlardan.

Ali Ural'ın bir ders hassasiyeti ile kaleme aldığı giriş yazıları başlı başına bir eser olarak selamlıyor okuyucuları. Özellikle dosya konusunda ilk bilgileri kapaktan ve Ural'ın giriş yazısından alıyoruz.

44. sayı, derginin vizyonuna en çok yakışan bir sayı idi. "Usta-Çırak Ekseninde Edebiyat" konusunun işlendiği sayının giriş yazısında Ural'a kulak verelim; "Neden şairler ve yazarlar bir ustaya gereksinim duymasın. 'Yetenek' kelimesine sığınanlar, edebiyat ırmağının usta yetiştiren suyundan içmemiş midir şaheserleri okuyup irdeleyerek?"

Naime Erkovan'ın 44. sayıda "Ustam" isimli Ali Ural'ı anlattığı yazısından bir bölüm: "Edebiyat benim için hocam demek. Yazdığım her kelimenin, kurduğum her öykünün onun onayından geçmesi demek ama en önemlisi, onun nefes alıyor olduğunu bilmek demek. O var oldukça hayal gemilerim dünyanın bilinmeyen denizlerinde keşfe çıkacak; o var oldukça sözcüklerim kanatlanıp kâinatı sayısızca kat edecek."

Edebiyat ve Gece, Edebiyat ve Müzik, Edebiyat ve Hayvan gibi birbirinden ilginç konular da derginin ele aldığı dosya konuları arasında.

Yılın son sayısında "Yerli Olmayan Yerliler" konusuyla okuyucunun karşısındaydı Karabatak. Daha isminden başlayan bir albeni bu sayıyı oldukça dikkat çekici hale getirdi. Ali Ural konuya "Aynı toprağın çocukları olmak" diyerek giriş yapıyor. Daha sonra yaşadığı toprağın rengi olmayan renksizlerin uyumsuz hayat kesitleri anlatılıyor. Orhan Pamuk, Beşir Fuad, Cioran, Salman Rushdie gibi birçok yazar ele alınmış dosya kapsamında.

Söyleşiler de derginin değişmezleri arasında. Bekir Reha Sağbaş, Erkan Oğur, Münip Utandı, Gülbün Mesara, Amir Ateş, Oktay Taftalı 2019 yılında söyleşi yapılan isimler. Yeni kitabı çıkan isimlerle de yapılan söyleşiler var dergide. Rahşan Tekşen, İlknur Demirci, Arzu Kadumi, Fatma Akdağ bu isimlerden birkaçı.

Erkan Ogur'un söyleşisinden bir kesit: "Müziği bir bulut gibi düşünün, aslında bir bütün. Şu müzik veya bu müzik değil, ben müzik olgusu içerisinde becerebildiğim şeylere yaklaşırım. Gitaristim aynı zamanda, gitar müziğiyle ilgili bir şeyler yapıyorum. Elazığlıyım, Elazığ müziğiyle ilgili bir şeyler yapmış olmak için kaynakları araştırıyorum."

Ali Ural, Hüseyin Akın, Şafak Çelik, Âdem Yazıcı, Ayşe Sevim, Mustafa Uçurum, Hasan Akay, Cengizhan Orakçı, Sare Öztürk, Nurettin Durman, Meryem Kılıç, Adnan Metin, Ahmet Akarsu, Mustafa Duruş, Sümeyra Yaman, Emirhan Kömürcü, Ali Bal, Filiz Geç, Muhammed Enis Özel, Betül Aksakal, Ali Seyyah, Sevgi Yerlioğlu... dergide şiirleriyle yer alan şairlerden.

Hasan Akay, F. Hande Topbaş, Ali Ömer Akbulut, Necati Mert, Şükran Binark, Ayşenur Kara, Hüseyin Yorulmaz, Emine Batar, Hümeyra Yabar, Saliha Şahin, Naime Erkovan, Ünal Çelik, Güzide Ertürk... öykü ve denemeleriyle yer alan isimlerden.

Karabatak'ta Ali Ömer Akbulut ve Hasan Akay'ın poetika yazıları derginin yayın politikasına çok uyum sağlayan içerikler sunuyor. Edebiyatı bir ders hassasiyetiyle işleyen dergide Akbulut ve Akay, ortaya koydukları özgün yaklaşımlar ile özellikle genç okurlara rehberlik ediyorlar. 45. sayıda Ali Ömer Akbulut'un yazısı şiirin her daim canlı olan ruhuna bir gönderme mahiyetinde; "Geçip gitmiş ve henüz gelmemiş olan hakkında konuşmak ancak varlığın üstünde bir vaziyetlenmeyle mümkün olabilir. Dünyaya bir anlam giydirme hevesi her anda dünyayı sahiplenme beyhudeliğine düşecektir. Söz sürekli yinelenendir, ŞİİR sürekli yenilenen..."

Karabatak, kalbe düşen bir tebessüm olarak edebiyat dünyamızda varlığını sürdürüyor. Her yeni sayı yeni bir düş olarak giriyor hayatımıza.

Türk Edebiyatı

Ahmet Kabaklı'nın edebiyat dünyamıza armağanı olan Türk Edebiyatı dergisi Ocak 2019'da 543. sayısına ulaştı. Yıl; 47. Yarım asırlık bir edebiyat serüvenine şahitlik ediyoruz. Bozulmayan çizgisi ve disiplinli periyodu ile dergi, her ay edebiyatın Anadolu'dan başlayan bir coğrafyada nabzını tutmaya devam ediyor. Türkçenin dalga dalga seslendirildiği her yerde Türk Edebiyatı'nın etkisi ve varlığı hissediliyor. Bu; dünde böyleydi, bugün de böyle.

Bahtiyar Aslan'ın genel yayın yönetmenliğinde, Özcan Ünlü'nün müessese müdürlüğünde yayınını sürdüren derginin yayın kurulunda; İsa Kocakaplan, Mustafa Özçelik, Muhammed Hüküm, İmdat Avşar, Fatih Baha Aydın, Ufuk Aykol yer alıyordu. Aralık 2019 itibariyle Fatih Baha Aydın, Ufuk Aykol ve Mustafa Özçelik'in yerine Muharrrem Dayanç ve Beyhan Kanter dahil olmuş yayın kuruluna. İbrahim Öztürkçü ve Erhan Genç derginin yazı işleri müdürlüğü görevini yürütüyor.

Bu toprağın sesi diyeceğimiz işlere imza atıyor dergi. Vefayı baş tacı yapan incelikleri ön planda tutan bir yayın anlayışı dikkat çekiyor. Şubat 2019 sayısının kapağında Ahmet Kabaklı var. İsa Kocakaplan, Kabaklı'nın Azerbaycan ile olan bağından bahseden bir yazı kaleme almış. "Türklük Mücahidi Ahmet Kabaklı" diyerek hocanın Azerbaycan'a karşı duyduğu muhabbeti anlatmış.

"Aslında Kabaklı'nın Azerbaycan ile ünsiyeti eskidir. 1970'li yıllarda H. Ahmed Schmiede vasıtasıyla şiirlerini ve yazılarını yayımladığı Bahtiyar Vahapzade ile önce mektuplaşmış, yıllar sonra da onunla görüşmek nasip olmuştur. Ekim 1987 tarihinde, Kültür Bakanlığının davetlisi olarak I. Milli Kitap Fuarı için Türkiye'ye gelmeyi başaran Vahapzade, 19 Ekim 1987 Pazartesi günü- Türk Edebiyatı Vakfı'nı ziyaret etmiş ve burada da bir konuşma yapmıştı."

Eylül 2019 sayısı; "Üç Güzel İnsan" başlığı ile 2019 yılında aramızdan ayrılan Ferruh Bozbeyli, Emin Işık ve M. Şevket Eygi'yi kapağa taşıyarak çıktı. Bu isimlerle ilgili yazılar yer aldı dergide.

Türk Edebiyatı, geçmişle günümüzü harmanlayan bir hassasiyeti gözetiyor. Edebiyat tarihinden isimler derginin her sayısında yer alırken, yeni isimler, genç isimler de derginin sayfalarında kendine yer bulabiliyor. "Süleyman Nazif'ten Ali Emirî Hakkında İbnülemin'e Bir Mektup" tarzında belgelerin kaynaklık ettiği birçok yazı yer aldı dergide. Özellikle Mustafa Koç'un çalışmaları birçok esere ulaşmamızı sağlayan bir kaynak niteliğindeydi. Muharrem Dayanç'ın yazıları da dergide bir edebiyat dersi hassasiyetinde kaleme alınmış notlar olarak arşivlenmeyi hak eden çalışmalar arasındaydı.

Derginin 2019'daki en kapsamlı sayısı Mart 2019'daki Azerbaycan Edebiyatı Özel Sayısı idi. Azerbaycan edebiyatı üzerine yazıların yanında şairlerden şiirlerin yer aldığı, söyleşilerin bulunduğu kapsamlı bir sayı ile çıktı karşımıza dergi.

Yusuf Gedikli yazısında Şehriyâr'ı anlatıyor. Elbette yazının merkezinde Heyderbaba var. Gedikli, Heyderbaba'nın insanların zihninden neden silinmediğini maddeler halinde açıklıyor.

"Şiirin avamiliği, şekil ve vezin bakımından geleneğe bağlılığı, dil ve anlatım bakımından sadeliği, okuma yazma bilmeyenlerce de anlaşılmasına imkân vermesinin yanında, hafızalarda kalışını kolaylaştırmıştır."

"Şehriyar'ın Farsça yazdığı şiirlerle meşhur bir şair olarak tanınmış olmasıdır."

Bahtiyar Vahapzade de var dosyada. Rahid Ulusel, "Bahtiyar Vahapzade'nin Söz Vatanı" adlı yazısında Vahapzade'yi anlatıyor.

"Bahtiyar Vahapzade, halk şairliğinin, milletvekilliğinin, akademik kimliğinin nüfuzu, keyfi, rahatlığıyla yaşamamış, sanki imtiyazları kendisine kalkan ederek, Azerbaycan gerçekliğindeki problemleri sorumluluk bilinci yüksek bir vatandaş gibi; bir baba, oğul, kardaş acısıyla ortaya koymuş ve meselelere şair sözünün neşterini vurmuştur."

Özcan Ünlü de Sabir Rüstemhanlı hakkında yazdığı yazıda şu noktalara değiniyor: "Sabir Rüstemhanlı, Azerbaycan edebiyatının hem gelenek hem de damarına hem de modern yapısına uygun şiirler söylemiştir. Zaman zaman hece veznini kullanan, âşıklık geleneği ve tekke şiirine yanlanan şair, çoğu serbest tarzda söylediği şiirlerinde de hecenin zevkini okurlarına hissettirmektedir. Onun şiirlerinden bazıları bir roman gibidir; meseleyi şiir boyunca ele alıp bitirir. Bazen tarihi bir olayı şiir disiplini içinde aktarır. Lirik şiirlerinde hamaset tuzağına düşeceğini zannedenleri usta söyleyişiyle mahcup eder."

İmdat Avşar da Anar'ı anlatıyor yazısında. "Sanatın hemen her alanında eserler veren, Azerbaycan edebiyatında belirleyici bir rol oynayan Anar'la aramızdaki onca yaş farkına rağmen sıkı bir dost olduk... En önemli de onun dostlarına karşı vefasının, dostlarını asla satmayışının tanığı oldum."

Yıl içinde *Türk Edebiyatı*'nda şiirleriyle; Ali Akbaş, Kamil Uğurlu, Nazım Payam, Mustafa Ruhi Şirin, Bülend Tokgöz, Reşad Mecid, Özcan Ünlü, Tarık Özcan, Ahmet Şenol Alkılıç, Cengizhan Orakçı, Mehmet Baş, Ahmet Tahsin Erdoğan, Suavi Kemal Yazgıç, Mehmet Aycı, Şeyda Kazez, Yahya Akengin, Şadi Kocabaş, Hümeyra Yargıcı, Mustafa Özçelik, Erol Yılmaz, Mehtap Altan, Ertuğrul Aydın, Hüseyin Çolak, Ramazan Ekici, Mehmet Ömer Kazancı, Tacettin Şimşek, Oğuzhan Karaburgu, İsmail Bingöl, Nadir Aşçı, Osman Nuri Türker, Hamit Oral, Suphi Saatçi, Hüseyin Hilmi Saran, M. Sadi Karademir, M. Ali Sevgi... dergide yer aldı.

2019 yılında dergide öykü, deneme, eleştiri türünde yer alan isimler arasında; Gülşen Funda Çelik, İsmail Delihasan, Recep Şükrü Güngör, Erhan Genç, Nuhan Nebi Çam, Mustafa Soyuer, Sadettin Yıldız, Mustafa Özçelik, Mahmut Babacan, Muharrem Dayanç, Fahri Tuna, Gülhan Tuba Çelik, Hatice Eğilmez Kaya, Tuba Kıraç, Ramazan Korkmaz, Ahmet Güner Sayar, Suphi Saatçi, Meral Demiryürek, Ozan Yılmaz, Tuncay Günaydın'ı sayabiliriz.

Tahsin Yıldırım, Ali Ayçil, Necati Tonga, İsa Habibbeyli, Cemal Şakar, Sami Güçlü, Ebulfez Süleymanlı... 2019'da söyleşi yapılan isimlerden.

Türk Edebiyatı dergisi yarım asra yakın bir süredir sürdürdüğü mücadeleyi üzerine yeni güzellikler koyarak devam ettiriyor. Edebiyat dünyamızın Türk Edebiyatı gibi köklü bir geleneği olan dergilere çok ihtiyacı var.

Yolcu

Samsun Merkezli bir dergi Yolcu. 93. sayısı ile giriş yaptı Ocak 2019'a. İki ayda bir çıkıyor. İlk sayısından bu yana duruşu ile verdiği mesaj ile çizgisini bozmayan bir dergi Yolcu. Derginin kapak tasarımlarından başlayan özgün duruş derginin tümüne hâkim.

Ömer İdris Akdin yönetiminde çıkan derginin yayın danışmanları Ahmet Usta ve Bülent Sönmez. Yayın editörleri; Ömer Vural ve Yılmaz Türker Demirbaş. Yayın kurulu şu isimlerden oluşuyor; Selçuk Küpçük, Dursun Ali Sazkaya Mehmet Şamil, Mustafa Uçurum, Bilal Can, Eyyüp Akyüz.

Cezaevlerine ve garibanlara ücretsiz gönderilmeye devam ediyor Yolcu.

Ömer İdris Akdin'in "Mesleye Notlar"ı ile açılıyor dergi. Güncel meseleler üzerinden durum değerlendirmesi yapıyor Akdin.

94. sayıdan: "28 Şubat 1997: Düşmanımız belli idi. Ona göre duruşumuz da sahih idi. Sanki hak ve batıl birbirinden ayrılmıştı. Böyle hiza almış idik. Yaralarımız oldu. Sabır ve direnişle şifa bulduk.

28 Şubat 2019: Düşmanımız belli değil. Her yer münafıklar tarafından kuşatılmış. Kimin nereden ve nasıl vuracağını kestiremiyoruz. İhanet sıradan insanlık hali olmuş. Hayal kırıklıkları... Kibir ve ihtiras, yalan ve kumpas kol kola geleceğimizi zehirliyor."

97. sayıdan: "Modern devlet, insanlığın tarih boyunca inşa ettiği şehirlerden farklı bir yaşam alanı ortaya koyar. Merkezinde Tanrı'nın olduğu bir yerleşimden odağını tüketim mabetleri olarak konumlanan AVM'lerin oluşturduğu bir düzen. Ki bu düzen manipülasyon üzerine kurulu bir çarkı işletir. Hasılı: Modern kent kurgulanmış bir yaşam alanıdır şehir ise doğal bir ortamı ifade eder. Kentte insan insanın kurdudur, şehirde ise insan insana emanet, insan insanın bereketidir. Kentte hırs ve haz kol gezer şehrin idraki kanaat ile kaimdir. Kentin sokakları insanı öğütmek için tasarlanmıştır şehir ise insana varoluşunu çoğaltmak ve kendini gerçekleştirmek için kapılar açar. Kentte kültür egemendir, şehirde ise hikmet ve hakikat arayışı. Şehirde deliler ârâfın insanları olarak görülür, korunur ve gözetilir, kent psikopatlar üretir. Şehirlerin ruhu vardır, kentlerin imajı. Böyledir Kapitalizm ihmale gelmez."

Şiir, deneme, öykü, makale, orta sayfa söyleşisi, kitap yazıları yer alıyor Yolcu'da. Metinlerde okuyucunun zihnini canlı tutmayı hedefleyen bir hassasiyet söz konusu. Lütfi Bergen'in uzun soluklu yazıları tarihin yol haritası niteliğinde. Geçmişten günümüze bir medeniyetin yaşadığı değişimleri Yolcu'da işliyor Bergen. Ayrıca ekonomik yapıdan kültür ve sosyal yaşantı üzerindeki etkilerini incelediği yazıları da önemli.

95. sayıda Mustafa Karaosmanoğlu'nun "Herkesin Cebinde Bir Tomar Mona Roza" yazısı içtenlikli bir Sezai Karakoç yazısı olarak yer aldı dergide.

Selçuk Küpçük, müzik ve ideoloji kavramlarını harmanladığı yazılarında bir dönemin müziğini siyasal düşünce bağlamında ele alıyor Yolcu'da. 95. sayıdan bir alıntı: "Seçim şarkılarını iki türlü ele almak mümkün. Birincisi özgün bir beste ve onun üzerine parti lideri ya da bizatihi partinin kendisini, ideolojisini olumlayan sözlerin yazılması. İkincisi de o günlerde ya da geçmişte popüler olmuş, kitleler tarafından melodisi beğenilerek kabul görmüş bir şarkının, türkünün sözlerinin değiştirilerek lidere, partiye, ideolojiye uyarlanması biçimindedir. Mesela 1970'li yılların popüler şarkıcılarından Şenay'ın seslendirdiği "Sev Kardeşim"'in CHP tarafından sözlerinin değiştirilerek kullanılması gibi. 1973 seçimlerinde Adalet Partisi de kendi propagandasını gerçekleştirmek üzere ilk kez müzikli plaklar yapan partiler arasına girmiş ve Yılmaz Türkoğlu'nun seslendirdiği "A.P Marşı" ve "Demirel" şarkıları ile DP'nin propagandasına, karşı-propaganda ile cevap vermiştir."

Gökhan Akçiçek'in anılar defteri tadındaki yazıları, Hikmet Kızıl'ın kalbe dokunan metinleri, Mustafa Everdi'nin derin tahliller içeren yazıları ve daha birçok özgün metin ile 2019'u tamamladı Yolcu.

Yıl içerisinde *Yolcu*'da: Yunus Nadir Eraslan, Ercan Kesal, Abdulselam Durmaz ile söyleşi yapıldı.

Dergide şiirleri ile; Cahit Koytak, Eyyüp Akyüz, Yasin Mortaş, Fatih Tezce, Mustafa Yıldız, Bülent Sönmez, Yahya Burak Gül, Aykağan Yüce, Olgun Albayrak, Gökhan Akçiçek, Müştehir Karakaya, İsmail Delihasan, Bünyamin

Doğruer, Ali Korkmaz, Ali Fırat, Mehmet Aycı, Tayyip Atmaca, Cengizhan Konuş, Rabia Gelincik, Hikmet Kızıl, Yaşar Bedri Özdemir, Fatma Serenli, Barış Dalkılıç, Fadıl Karlıdağ, E. İbrahim, Ömer Vural, Mustafa Alagöz, Necati Attila Soykan, Mahmut Yavuz, Baki Evkaralı, Turgay Gümüş, Cevat Akkanat, Müslüm Kılıç, Mehmet Şamil, Süheyla Altınkaya Turan, Hamza Çelenk, Mustafa ışık, Arif Olgun Yeşilyurt... yer aldı.

Sadık Yalsızuçanlar'ın, Atasoy Müftüoğlu'nun sayfalarına misafir olduğu Yolcu, 18. yılında da her dem genç her dem coşku dolu yürüyüşünü sürdürüyor.

AŞKAR, DERGÂH, HECE, İTİBAR, KİTAPLIK, ŞİAR, VARLIK, YEDİ İKLİM

Yunus Emre Altuntaş

Aşkar

Sivas merkezli *Aşkar* dergisi, 13. yılında yoluna devam ediyor. Derginin Genel Yayın Yönetmenliğini Mustafa Melih Erdoğan, editörlüğünü İdris Ekinci(şiir), Hüseyin Karacalar(şiir), Regaib Albayrak(öykü) yapıyor. Yayın kurulunda ise; Aziz Mahmut Öncel, İrfan Adıyaman, Özgür Ballı yer almaktadır. Üç ayda bir yayınlanan derginin ekibinde şairlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Aşkar; şiiri merkeze alan bir dergi özelliğini taşıdığından, her sayısında ortalama 15 şiire yer ver vermesi buna işaret etmektedir. Dergide, önemli yer de öykü olmasıdır. Bu yıl ortalama 7 öyküye yer verilmenin yanında; Taarruzname, Mesuliyet Meselesi, Türk Müziği Has Şiirimizdir, Söyleşi, 10 Pasaj 10 Baraj, Kitap ve Sinema bölümleri de bulunmaktadır. İdris Ekinci'nin uzun zamandır yazdığı İsmet Özel okumalarını, bu yıl da devam ettirmiştir. Bu yazıların kitaplaşacağını ümit ediyoruz.

Bu yıl *Aşkar*'da şiirleri yayınlanan şairler şöyle; İrfan Dağ, Aziz Mahmut Öncel, Çağrı Subaşı, Yasin Fişne, Ali Yılmaz, Musa Günerigök, Seyit Köse, Cengizhan Genç, Hikmet Çamcı, Burak Çelik, İsmail Şen, Murat Özel, Özgür Ballı, Cihad Özsöz, Emre Öztürk, Hüseyin Karacalar, İdris Ekinci, Vural Kaya, Yunus Emre Altuntaş, Muhammed Sarı, Ali Cahit Yılmaz, Burak Coşkun, Yavuz Altınışık, Emrah Çiftçi, Ahmet Emerce, Eyüp Aktuğ, Ümit Çiçekli, Emre Hacıarap, Yusuf Aydın, Süreyya Altunkara, Esma Koç, Abdurrahman Akpınar, Cihan Adıman, İbrahim Demir.

Dergi şairlerinin yaş ortalaması, 25-30 aralığında seyrediyor; yani genç denebilecek bir kadrosu bulunmaktadır. Şairlerinden; İdris Ekinci, Emre Öztürk, Yunus Emre Altuntaş ve Özgür Ballı'nın yeni kitapları da bu yıl okuyucuyla buluştu. Bu sayıda öyküleri yayınlanan isimler ise; Regaib Albayrak, Özay Erdem, Fatma Nisa Ulusoy, Ayşe Sarıçiçek, Ayşe Nilüfer Şık, Akif Hasan Kaya, Veysel Altuntaş, Muhammed Şahin, Nilüfer Ateş, Ümit Polat, Furkan Duman, Adem Tekfen, Mikail Çelik, İsmail Demirel, Aysun Ellidokuzoğlu, Numan Altuğ Öksüz, Selim Baki, Kevser Özdamar, Soner Aydın, Zeynep Şule Kaya.

Aşkar'da iki de söyleşi yer alır, bunlar; Lütfi Aydın ve İdris Ekinci'dir.

2019 yılında dergide dikkat çeken bazı metinler ise şunlardır:"Ne Söyler", Aziz Mahmut Öncel, Sayı, 49- "Başını Örten Kızlar Felsefe Bilmelidir" veya "Mütesettir Kızlar Filozof Olmalıdır", Ferhat Nabi Güler, Sayı,49- "Hasibe Çerko Öyküsünde Lirik İmge İzleği", Leyla Arsal, Sayı,50- "Bir Nöbet Yerinden Bahsedebilmek", İdris Ekinci, Sayı,51- "Türkiye'de Bağnazlığın Kaynağı Din Değil Devlettir", Mehmet Raşit Küçükkürtül, Sayı,51- "Gelenekle Yoğrulan Türk Şiirine Batı Mayası Tutar mı?" Çağrı Subaşı – Ümit Çiçekli, Sayı,52- "Seni Memnun Eden Neyse Senin Kimliğin Odur", İdris Ekinci, Sayı,52- "Ahlaksızlığımız İşsizliğimizdir", Ferhat Nabi Güller, Sayı,52

Dergâh

Ali Ayçil'in yönetiminde aylık olarak yayınlanan *Dergâh* dergisi, bu yıl 30. yılını tamamlıyor. Edebiyat dünyasının uzun süreli yayınlarından biri olan *Dergâh* hem bir okul hem de bir geleneğin takipçisi olarak sadelik üzerine kurduğu misyonunu sürdürüyor. Dergi 30. yılında olsa da çok daha öncesine -1966 yılına kadar- uzanan bir tecrübeye dayanıyor. Dergâh hem yayıncılık anlamında hem de dergicilik anlamında ülkemizde önemli bir görev üstleniyor. Büyük bir kütüphane hacmine ulaşan bu yayınlar hem dergiyi besliyor hem de yayın dünyasına katılan yeni isimlerin kitaplarını basarak edebiyatımızı güçlendiriyor. Dergi, gelenek ve edebiyat üzerine yayınladığı özgün yazılar ile öne çıkıyor. Dergide genel olarak kısa, lirik tarzda şiirler yer alıyor. Bu anlamda Mustafa Kutlu çizgisinin devam ettiğini söyleyebiliriz. Her sayıda ortalama 8 şiire yer verilen dergide, şiirleri yayınlanan isimler şöyle; Ufuk Aksoy, Fatih Altun, Enes Yusuf, Şakir Soydan, Fatih Korkmaz, Dilara Akyazı, İbrahim Yolalan, Esat Şenyuva, Faruk Tokgöz, Fatma Şengil Süzer, Aysu Kılıç, Evşen Yıldız, Çetin Alpagut, İbrahim Gökburun, Kaan Eminoğlu, Ayşe Güler, Eda Fırat, Zümrüt Karabudak, Selma Kıldan, Ahmet Sancak, Ayşe Adem, Ayşenur Tekin, Atakan Yavuz, Taner Sarıtaş, Aleyna Taran, Kübra Duran, Kadir Korkut, İsmail Karakurt, Hayriye Ünal, Cevdet Karal, Zeynep Arkan, Mehmet Aycı, Yavuz Altınışık, Mustafa Türkan, Alpaslan Durmuş, Hüseyin Ünal, Ahmet Emerce, Aleyna Taran, Cengizhan Genç, İpek İmral, Mehmet Akif Tarakçıoğlu, Aleyna Yıldırım, Fatma Özkaya, Merve Başkaya, Mehmet Karakaş, Sadi Karademir, Rıdvan Sözener, Muaz Yanılmaz, Sümeyye Özdemir, Rıdvan Arıç, Tayyip Yaslıca, Abdullah Kızıl, Cafer Keklikçi, Hüseyin Karacalar, Süleyman Aydemir, Muhammed Bircan, Aleyna Taran, Nadir Aşçı, Muaz Yanılmaz, Samet Atılgan, Yaşar Bedri, Tayyip Yaslıca, Tuğrul Çolak, Mustafa Yıldırım, Mustafa Korkmaz, Bahadır Battal. Dergâh genel olarak her sayıda farklı ve genç isimlere yer veriyor.

Dergide "Derkenar, Sinema, Kitap, Söyleşi, Çeviri, Eleştiri, Fikir" başlıkları halinde değerlendirebileceğimiz yazılar da yer alıyor. Derginin öykü sayfalarında bu yıl yer alan isimler ise; Ayşegül Genç, Hümeyra Aydın, Rabia Balcı, Emine Kazan, Ercan Yılmaz, Merve Aytaç, Fatma Yılmaz, Gülçin Durman, Dilara Akdeniz, Mukadder Gemici, Yunus Meşe, Fatma Nur Yılmaz, Ersin Yılmaz, Evren Uzar, Edanur Gürer, Sema Bayar, Handan Sena Lezgioğlu, Merve Can, Mihriban Aydın, Müge Oskay, Osman Selvi, Halime Seher Çevik, Kübra Akgün, Peyman Haşmendzade, Erhan Genç, Ali Rıdvan Öncel, Perihan Cankatar, İmren Saygır Yılmaz ve Sedat Anar.

Bu yılın tamamında Mustafa Kutlu'nun denemeleri arka kapakta yer aldı. Bu yıl dergide söyleşileri yer alan isimler şöyle; Ahmet Atilla Şentürk, Bahar Dervişcemaloğlu, Bahtiyar Aslan, İsmail Erünsal, Emine Batar, Hüseyin Atlansoy, Şerif Eskin, Necdet Subaşı, Yakup Öztürk, Cemal Kafadar, Mehmet Öğün, Eda İşler.

Dergâh dergisi adeta isminin gereği olarak farklı çevrelerden ortak hassasiyetleri olan isimlerin toplandığı bir merkezi andırıyor. 2019 yılında *Dergâh*'ta dikkat çeken bazı metinler şöyle:" Hece Şiiri Bitmeyecek", Samet Atılgan, Sayı,347- "Yaşamı Dönüştüren Yazı", Mustafa Özel, Sayı,347- "Hakkı Tarık Us, Mustafa Koç", Sayı,347- "Tekkeler Sırlandı Hatıralar Yâda Geldi", Fulya İbanoğlu, Sayı,347-"Tarık Buğra'da Edebiyat ve İdeoloji", Necip Tosun, Sayı, 348-"Çok Beklenen ve Çok Konuşulacak Bir Hayat Hikâyesi" (Yozgatlı İhsan Efendi), Cihan Okuyucu, Sayı,348-"Bir Hareket'in Hikâyesi", Mehmet İhsan, Sayı,349-"Hasan Basri Çantay Menakıbına Dair Birkaç Mühim Not", İsmail Kara, Sayı,349-"Dolunay'dan Bahaeddin Karakoç Ağabeye Karıştık Karışıyoruz Anılara", Mustafa Kök, Sayı,350-351-"Bugünkü Edebiyatımıza Dair", Turan Karataş, Sayı,351-"İshak Vehbi Baba", Mustafa Uzun, Sayı,352-"Balzac Bize Ne Söyler", Necip Tosun, Sayı,353-"Diyanet İslam Ansiklopedisine Dair", İsmail Kara, Sayı,353-"Romanın Gelişiminde Okur Kitlesinin Rolü", Ahmet İlhan Sancak, Sayı,354-"Bu Son Fasıldır Ey Ömrüm", Mustafa Kara, Sayı,356-357-"Ayağın Çobandır Dilin Padişah", Abdulhâlık Aker, Sayı,358

Hece

23. yılını geride bırakan *Hece* dergisi, edebiyat dünyamızın önemli yayınlarından biri olmayı sürdürüyor. Ankara merkezli dergi hem zengin içeriği hem de ayrıntılı dosya konularıyla okuyucularına çok yönlü birikim imkânı sağlıyor. Genel Yayın Yönetmenliğini Rasim Özdenören'in yaptığı derginin yayın kurulunda ise; Âtıf Bedir, Cafer Haydar, Faruk Uysal, Hayriye Ünal, İbrahim Demirci gibi tanınmış isimler yer alıyor. *Hece* Dergisi ve Hece Yayınları, ülkemizde yayıncılık anlamında özgün eserlerin ortaya konulduğu bereketli bir membağı andırıyor. *Hece Öykü* dergisi de aynı grubun yayınladığı dergilerden birisi. *Hece* dergisi bu yıl 3 özel Sayı, ile geleneğini devam ettirdi. Şimdiye kadar elliye yakın özel Sayı, yayınlayan dergi bu alandaki önemli bir

boşluğu dolduruyor. Bu yıl *Hece*'nin yayınlanan özel Sayıları şöyle;"Ömer Seyfettin Özel Sayısı", 784 Sayfa, Ocak 2019, Sayı, 265-"Karl Marx Özel Sayısı 1.Cilt", 1384 Sayfa, Haziran-Temmuz-Ağustos 2019, Sayı,270-271-272-"Akif İnan Özel Sayısı", 640 Sayfa, Aralık 2019, Sayı,277

Hece dergisi; özel Sayılarıyla birlikte bu yıl, 4177 sayfalık bir hacme ulaşmış. Aylık ortalama 350 sayfalık bir dergi anlamına geliyor bu durum. Bu sebeple de sadece bir dergi değil, önemli bir yayıncılıktan bahsedebiliriz. Her sayıda ön yazısı bulunan Rasim Özdenören, tecrübe ve birikimiyle önemli tespitlere yer veriyor. Bu ön yazıların ileride kitaplaşacağını umuyorum. Hece dergisinde şiir önemli bir yer tutuyor. Her sayıda ortalama 20 şairin şiirlerine yer veren dergi, aynı zamanda poetik metinlerin sıklığıyla da dikkat çekiyor. Dergide; "Şiir, Öykü, Çeviri, Eleştiri, Söyleşi, Yeni Kitaplar, Sinema, Gösterge Yakanlar, Günlük, Açık Oturum, Portre, Çeşitkenar, Okur Yazar Notları, Benim Filmlerim, Müzik, *Hece* Postası" gibi bölümler bulunuyor. Bu yıl *Hece*'de yayın sırasına göre, şiirleri yayınlanan şairler şöyle; Faruk Uysal, Fatma Şengil Süzer, Vural Kaya, Adem Turan, Mehmet Solak, Emre Öztürk, Suavi Kemal Yazgıç, Mehmet Aycı, İbrahim Yolalan, Leyla Arsal, Halil Ünal, İsmail Karakurt, Davut Güner, Alişan Demrici, Süleyman Sabri Genç, Mustafa Ergin Kılıç, M. Ali Köseoğlu, Seher Özkök, Yusuf Koşal, Emre Demir, İsmail Şen, Berke Yalçın, Hüseyin Atlansoy, Mustafa Muharrem, Şenol Korkut, Eray Sarıçam, Ahmet Karacan, Eyyüp Akyüz, Semih Diri, Aziz Kağan Güneş, Duygu Irmak, Burak Çelik, Duygu Güles, Duygu Irmak, Ayşegül Sözen Dağ, Mervan Söylemez, Mader Demirok, Mert Özden, Mustafa Eyigün, Ebubekir Eroğlu, Ali Sali, İrfan Çevik, Ali Berkay, Okan Alay, Emre Miyasoğlu, Sabiha Tiryaki, Muhammet Çelik, Mustafa Ay, Uğur Can Dural, Alihan Çetiner, Yücel Kayıran, Mustafa Uçurum, Cengizhan Genç, Davut Güner, Kaan Eminoğlu, Kemalettin Bal, Bircan Mirza, Berke Yalçın, Bilal Acarözmen, Hüseyin Akın, Mehmet Can Doğan, Yunus Emre Altuntaş, Mehmet Fidancı, Hasan Özlen, Enes Aydın, Remzi Köpüklü, Sümeyye Özdemir, Aynur Dilber, Mehmet Narlı, Cafer Keklikçi, Mehmet Doruk Kandemir, Mert Özden ve Alihan Çetiner. Dergide genç şairlerin çokluğu dikkat çekiyor.

Derginin Şubat 2019-266. sayısında, ayrıntılı bir 2018 şiir dosyası bulunuyor. Hece yayınları, dergide yazan genç şairlerin ilk kitaplarına da ev sahipliği yapıyor. *Hece*'nin Kasım 2019-275. sayısında Nuri Pakdil üzerine ayrıntılı bir dosya yer alıyor. Vefatının hemen akabinde yayınlanan bu Sayı, Nuri Pakdil'e bir vefa olarak kendisini yakından tanıyan isimlerin yazılarından oluşmuş. Ayrıca Şubat 2019-266. sayıda, Şiir 2018 dosyası, Mart 2019-267. sayıda, Turan Koç dosyası, Nisan 2019-268. sayıda, Tarık Buğra dosyası yer alıyor. Derginin öykü sayfalarında bu yıl yer alan isimler şöyle; Arzu Özdemir, Vural Kaya, Semih Diri, Müzeyyen Çelik, Ahmet Karacan, Burak Çavuş, Ali Necip Erdoğan, Volkan Zamanoğlu, Mutellip Seydulla, Merve Koçak Kurt. Ayrıca yayınlanan *Hece* Öykü sebebiyle Hece dergisinde aylık ortalama 3 öyküye yer verilmiş. Bu öykücülerin büyük kısmı genç isimlerden oluşuyor.

Hece, her sayısında söyleşilere yer veren bir dergi. Bu yıl dergide söyleşileri yer alan isimler şöyle; Ahmet Sait Akçay, Gökhan Tunç, Hashim Cabrera, Vefa Taşdelen, Mehmet Can Doğan, Yunus Emre Altuntaş ve Cafer Özgül. 2019 yılında *Hece*'de dikkat çeken bazı metinler şöyle:"İnancın Parıltısı", Nuri Pakdil, Sadık Yalsızuçanlar, Sayı,266-"Edebi Düzlemde Batı Kanonu", Leyla Arsal, Sayı,267-"Edebiyatta Postmodernizm ve Sessizlik", Ali Galip Yener, Sayı,267-"Narsist ve Yaralı Öznenin Modernizm Eleştirisi", Gönül Yonar, Sayı,269-"Zeki Velidi Togan'ın Her Cephede Bıraktığı İzler", Süleyman Geleri, Sayı,273-"Nuri Pakdil", Rasim Özdenören, Sayı,275-"İman ve Direnç, Nuri Pakdil, İsmail Kıllıoğlu, Sayı,275-"Düşünmede Israr", İdris Küçükömer, Mücahit Gündoğdu, Sayı,275-"Sanatta Temellük ve Çıkarsızlık", Hakan Şarkdemir, Sayı,275

İtibar

Bu yıl *İtibar*, yayın hayatına son verdi. Haberi derginin genel yayın yönetmeni İbrahim Tenekeci, Twitter hesabından yaptığı kısa bir açıklama ile duyurdu: "*İtibar*, ekim Sayısıyla birlikte sekizinci yılını doldurmuş oldu. Dergimizi 90. sayıda kapatacaktık fakat son bir gayretle sekizinci yılı tamamladık. *İtibar* dergisi yolculuğunu nihayete erdirmiştir. 97 Sayı, boyunca dergimize emek ve eser veren herkese teşekkür ederiz". Derginin yazarlarından Ali Emre bu durumu şöyle yorumladı: "*İtibar*; usta şair, yazar ve çizerlerin yanı sıra genç kalemlere de yer veren, özellikle bizim camiamızda bir tür toplardamar görevi ifa eden bir dergiydi. Kapanacak olması üzücü. Dergilerin, yayınevlerinin, edebî öbeklerin kıymetini iş işten geçtikten sonra anlıyoruz ne yazık ki".

2011 yılında yayına başlayan dergi 8 yılın ardından 97. Sayısıyla yayın dünyasına veda etmiş oldu. Kültür ve edebiyat dünyamız için üzücü olan bu haber çok geçmeden yerini yeni bir habere bıraktı. Tenekeci, Turkuvaz Yayın grubu bünyesinde yayınlanan Muhit dergisinin başında tekrar sahaya döndü. *İtibar* geçen yıllar boyunca genç şairlerin ve yazarların toplanma noktası oldu. Dergâh dergisinden edinilen sadelik anlayışı ile daha çok lirik metinlere yer verilen dergide dosya konuları ve fikri yazılar da yer aldı. Dergide her kesimden öne çıkan isimlere yer verildiği görülüyor. Bunun bir yayın politikası olarak en başından itibaren takip edildiğini ve daha fazla okura ulaşmanın hedeflediğini söyleyebiliriz. Bu manada *İtibar* en başından itibaren popüler bir yayın ilgisi gördü.

Derginin genel yayın yönetmenliğini İbrahim Tenekeci, yazı işleri müdürlüğünü Furkan Çalışkan yürüttü. Derginin yayın danışmanlığı kadrosunda ise Ahmet Murat, Güray Süngü, Mustafa Akar, Sibel Eraslan yer aldı. Derginin tüm Sayılarında Hasan Aycın'ın çizgileri yer alıyor. Derginin her sayısında ortalama 15 şiire yer verildi. Dergide bu yıl şiirleri yayınlanan isimler şöyle; Abdulhalık Aker, Adem Yazıcı, Ahmet Bahadır Sarıkaya, Ahmet Edip Başaran, Ahmet Murat, Ahmet Ölmez, Ali Emre, Ali Karahan, Ali Oturaklı,

Ali Sali, Emel Özkan, Ali Yafez, Aslı Bey, Aynur Dilber, Ayşe Akdeniz, Ayşe Çelikkaya, Ayşegül Baytut, Bayram Zıvalı, Berat Demirci, Beyzanur Turcihan, Bilal Can, Büşra Yavuz, Cafer Keklikçi, Cahit Koytak, Cengizhan Konuş, Cevat Akkanat, Cevdet Karal, Davut Güner, Dilara Ayşe Akdeniz, Emel Özkan, Enes Kılıç, Enes Talha Tüfekçi, Eray Sarıçam, Ercan Yılmaz, Ervanur Erdoğan, Fatih Andı, Gökhan Ergür, Güven Adıgüzel, Hasan Hüseyin Çağıran, Hüseyin Atlansoy, Hüseyin Çağıran, İbrahim Bakırcı, İbrahim Tenekeci, Kâzım Özkardaş, Kenan Taşkın, Mehmet Ali Yafez, Mehmet Aycı, Mehmet Burak, Mehmet Doruk Kandemir, Mehmet Emin Küçüker, Mehmet Fatih Öz, Mehmet Narlı, Mehmet Şeker, Mehmet Tepe, Merve Erkovan, Muhammet Ali Caymaz, Mukaddes Kutlu, Murat Güzel, Mustafa Akar, Mustafa Köneçoğlu, Mustafa Muharrem, Mustafa Ruhi Şirin, Mustafa Uçurum, Muzaffer Serkan Aydın, Mücahit Yılmaz, Nurettin Durman, Nurullah Genç, Onur Solak, Orkun Elmacıgil, Ömer Yücedal, Rıdvan Tulum, Rıfat Eroğlu, Sadık Koç, Said Çimen, Said Yavuz, SalihTüfekçi, Samed Karataş, Serap Kadıoğlu, Seyyid Ensar, Soner Karakuş, Suavi Kemal Yazgıç, Süleyman Unutmaz, Tahir Çakmak, Tayfun Doğan, Tuba Kaplan, Yasin Onat, Yeprem Türk, Yunus Emre Aklıbaşında, Yunus Emre Güneş, Yunus Karadağ, Zafer Acar, Zahide Aydoğdu, Zeynep Tuğçe Karadağ, Zülal Sema ve Züleyha Yılmaz.

Dergide istikrarlı olarak yazan 8 isim tespit ettik. Bunun dışındakiler daha çok ilk şiirlerini yayınlayan gençlerden oluştu. Bu anlamda *İtibar* bir okul vazifesi gördü diyebiliriz. Bu çizginin, çıkan yeni dergi *(Muhit)* ile devam edeceği anlaşılıyor.

Dergide bu yıl öyküleri yayınlanan isimler ise şöyle; Sibel Eraslan, Hatice Ebrar Akbulut, Yunus Develi, Selma Aksoy, İbrahim Kaya, Edanur Kodalak, Fatma Barbarasoğlu, Ayşegül Genç, Selime Kahraman, Cemal Şakar, Selma Türköz, Mahmut Coşkun, Kadir Daniş, Ömer Çelik, Handan Acar Yıldız, Abdullah Harmancı, Özlem Karapınar, Gülhan Çelik, Necdet Subaşı, Mustafa Nezihi Peksen, Meral A. Bayrak, Okan Erdağı,Veysel Altuntaş ve Necip Tosun. Bu yıl dergide söyleşileri yayınlanan isimler ise şöyle; Ercan Yıldırım, Selma Aksoy Türköz, Ali Emre, Selahattin Yusuf, Savaş Barkçin, Adem Yazıcı, Gökhan Ergür, Sadettin Acar, Süleyman Unutmaz. Dergide kitap tanıtım yazıları önemli yer tutuyor. Dergide anı, günlük, gezi, deneme türünde yazılar da yer alıyor.

2019 yılında İtibar'da dikkat çeken bazı metinler şöyle: Türk Öykücülüğüne Bir Bakış", Necip Tosun, Sayı, 88-"Sezai Karakoç: Metafizik ve Soyutlama", Necip Tosun, Sayı, 89-"Necip Fazıl: Dava ve Poetika", Necip Tosun, Sayı, 91-"Türk Düşüncesinin Sorunları", Ercan Yıldırım, Sayı, 93-94-"Bir Dava Adamı: Hüseyin Avni Bey", Mustafa Özel, Sayı, 95-"Narsistlerden Korunma Rehberi", Kemal Sayar, Sayı,95-"Prof. Dr. Ahmet Haluk Dursun Hocanın Ardından: Son Dersi", Muhammed Enes Kala, Sayı,97

Kitaplık

Yapı Kredi Yayınları bünyesinde yayınlanan Kitaplık dergisi bu yıl, 206. Sayısına ulaştı. İki ayda bir yayınlanan dergi 26. yılını kutluyor. Aslıhan Dinç'in yönetiminde ve Murat Yalçın'ın editörlüğünde çıkan dergi, 2012 yılına kadar aylık, bu tarihten sonra iki aylık periyotlarla çıkmaya başlamıştı. 2015'te ise renkli tasarıma geçerek edebiyat dergiciliği alanında önemli bir işe imza attı. Ülkemizin önde gelen yayınevlerinden birinin bünyesinde çıkıyor olması, Kitaplık için kolaylık sağlıyor. Hem bütçe olarak hem de kadro olarak şanslı bir dergi diyebiliriz Kitaplık için.

Dergide şiir ve öykünün yanı sıra söyleşi, anı, sinema, kitap, deneme, araştırma, günlük, mektup tarzı ürünlere de yer veriliyor. Dergide genç şairlerden ziyade usta isimler yer alıyor. 2019 yılında dergide şiirleri yayınlanan bazı isimler şöyle: Yüksel Pazarkaya, Ebubekir Eroğlu, Tuğrul Tanyol, Mehmet M. Tuzcu, Hüseyin Ferhad, Metin Celal, Ömer Erdem, Hakan Savlı, Elif Sofya, Mehmet S. Fidancı, Necati Tonga, Petek Sinem Dulun, İsmail Cem Doğru, İzzet Göldeli, Salih Bolat, Muzaffer Kale, Melih Elhan, Osman Özçakar, Senem Gökel, Alper Beşe, Hüseyin Sönmez, Nihat Ziyalan, Gültekin Emre, Ali Asker Barut, Murat Üstübal, Mustafa Yıldız, Yalçın Tosun, Emin Kaya, Sinan Ulakçı, Hakan Tabakan, Süreyya Berfe, Yücel Kayıran, Betül Tarıman ve Nilay Özer. Dergide genel olarak bireyci/lirik tarzda şiirlerin yer aldığını söyleyebiliriz. Çeviri şiirlere de dergide yer verilmiş.

Dergide öykü de önemli yer tutuyor. Öykü yazan isimler genellikle genç isimlerden oluşmuş. Bu yıl dergide öyküleri yayınlanan isimler şöyle: Alim Kahraman, Nihan Eren, Soner Sert, Murat Çelik, Emin Gürdamur, Gürgenç Korkmazel, Zehra Tırıl, İlyaz Bingül, Barış Yarsel, Gamze Erkmen, Gizem Asiltürk, Cem Akaş, Şükran Yücel, Remzi Karabulut, Selçuk Aylar, Deniz Özbeyli, Cengiz Akın, Elif Erdoğan, Faruk Turinay, Alara Çakmakçı, Sait Akçay, Alper Beşe, Batıkan Köse, İpek Nil, Doğuş Benli, Nesrin S. Borwn, Nuray Tekin, Haydar Ergülen, Mustafa Ruhi Şirin, Kenan Biberci, Bilgehan Tufan, Atakan Boran, Hülda Öklem Süloş, Hülya Tamzok ve İsmail Pelit.

2019 yılında dergide önemli dosya konularına yer verildi. "Salinger 100 Yaşında, Hulki Aktunç 70 Yaşında, Salah Birsel 100 Yaşında, Füruğ Ferruhzad ve Mektupları, Memet Baydur, Oyunlarıyla Yaşayan, Dag Solstad" bu yıl işlenen dosya konuları oldu. Bu yıl dergide söyleşileri yayınlanan isimler şöyle: İlhan Durusel, Nedim Gürsel, Aslı Biçen, Barış Acar, Ali Volkan Erdemir, Asuman Susam, Mehmet S. Fidancı, Betül Kadıoğlu, Zeynep Köylü, Armağan Ekici, Baki Asiltürk, Duygu Kankaytsın, Hakan Toker, Demir Özlü, Faruk Duman, Sabri Gürses.

2019 yılında Kitaplıkta dikkat çeken bazı metinler şöyle:"Efsanelerden Arınmış Bir Ara Güler", Necmi Sönmez, Sayı,201- "Söylem ve İzlek Ekseninde Latife Tekin", Cemil Okyay, Sayı,202- "Gülen Erdal ve Sait Faik Röportajı", Adil İzci, Sayı,203- "Kemâlü'l-Hikme Üzerine Notlar", Ömer Gök, Sayı,204-

"Gogol'un Dostluk Sınavı", Metin Celal, Sayı,205- "Sait Faik'in Kahvehaneleri", Mukadder Özgeç, Sayı,206

Şiar

"Nasip Oldukça Çıkan Dergi" sloganını benimsemiş olsalar da Şiar, bu yıl da 2 ayda bir düzenli olarak yayınlandı. Derginin genel yayın yönetmenliğini Serap Kadıoğlu yapıyor. Ülkemizde az Sayıdaki bayan genel yayın yönetmenlerinden biri olarak Serap Kadıoğlu'nun güzel bir örnek olduğunu düşünüyoruz. Dergide, şiirin merkeze alındığını görüyoruz. Bunun dışında; öykü, deneme, fikir, makale, söyleşi, kitap tanıtımı gibi bölümler de yer alıyor.

Bu yıl dergide şiirleri yayınlanan isimler şöyle: Hayrettin Orhanoğlu, Şadiye Kılıç, Ömer Yahya, Arif Mete, Mehmet Baş, Ümit Köksal, Hatip Çiçek, Kuddusi Demir, Esma Polat, Uğur Demirel, Cemaleddin Latiç, İbrahim H.Kaymak, Metin Erol, Emrah Çiftçi, Doğancan Kabur, Bahtiyar Aslan, Özcan Ünlü, Yağız Gönüler, Mehmet Tepe, Cihan Adıman, Semiha Kavak, Hakan İlhan Kurt, Vahdettin Oktay Beyazlı, Nilüfer Aktaş, Ayşe Nur Biçer, Fatıma Orhan, Furkan Deniz, Zeynep Yıldırım, Murat Serdar Çakıroğlu, Hamdi Gün, Sabiha İclal Tiryaki, Mehmet Aycı, Fatma Esti, Serap Kadıoğlu, Yılmaz Yetiş, Hümeyra Yargıcı, Aykağan Yüce, Feyzanur Aynalı, Umut Cemal, Mehmet Ali Yücel, Ahmet Demir, Ahmet Çınar, İsmail Aras, Berke Acet, Yusuf Çınar, Burak Kara, Orhan Tepebaş, Erol Yılmaz, Gazi Balcı, Tayyip Atmaca, Mustafa Işık, Aslı Uraz, Caner Çelik, Süreyya Altunkara, Mustafa Uçurum, Ümit Köksal, Sait Karaca, Hatip Çiçek, Ali Sali, Ahmet Doğru, Ahmet Keser, Kürşat Atar, Sarp Paker, Emine Savaş, Fatma Ayhan, Serdar Çakıroğlu, Hüseyin Karaca, İsmail Karakurt, Orhan Türkan, Seda Şafak, Halil Kaya, Hasan Nalçacı, Nurullah Genç, Davut Durmuş ve Selin Pınar. Şairlerin ekseriyeti genç isimlerden oluşuyor.

Dergide, edebiyat tarihi ve poetika üzerine metinler de yer alıyor. 2019 yılında dergide öyküleri yer alan isimler şöyle: Özlem Karapınar, Mehmet Akif Demirelli, Kuddusi Demir, Merve Çakır, Kâmil Yıldız, Mustafa Uçurum, Turan Aydan, Ayşe Umur, Yasemin Dutoğlu, Faruk Yıldız, Merve Can, Muhammed Erdevir, Yılmaz Dancı, Özay Erdem, Caner Çelik, Havva Bakiye Demir, Ayşenur Karasu, Ali Küçük, Fatma Ayhan. Dergide dosya konuları da ele alındı. Bu yıl işlenen dosya konuları: "Divan Şiirinin Modern Şiire Etkisi ve Roman". Bu yıl dergide söyleşileri ile yer alan isimler ise şöyle: Ercan Yılmaz, Serap Kadıoğlu, Hakkı Özdemir, Yıldız Ramazanoğlu ve Arif Ay.

2019 yılında *Şiar*'da dikkat çeken bazı metinler şöyle:"İkinci Yeni Hareketinde Divan Şiirinin Tezahürü", Serap Kadıoğlu, Sayı, 20- "Gelenek ve Modernlik Arasında Şiir", Hayrettin Orhanoğlu, Sayı, 20-"Yunus Emre Romanları Üzerine Bir Değerlendirme", Mustafa Özçelik, Sayı, 21-"Fehim Bey ve Biz'e Dair", Alaattin Karaca, Sayı, 21-"Osman Özbahçe Şiirlerinde

Bir Çatışma Alanı Olarak Öznenin Varlığı", Hayrettin Orhanoğlu, Sayı, 22-"Hikâyeden Öyküye", Abdullah Akın, Sayı, 24- "Kültür Olarak Hayat Tarzı", Ali Sali, Sayı, 25

Varlık

1933 yılında yayın hayatına başlayan Varlık dergisi, ülkemizin en kıdemli dergisi olarak yayın hayatına devam ediyor. Derginin yazı işleri müdürlüğünü Filiz Nayır Deniztekin, editörlüğünü ise Mehmet Erte yapıyor. Mehmet Erte'nin gelişiyle dergide hareketlilik gözleniyor. Dergi her sayısında ele aldığı dosya konuları, söyleşileri ve kitap tanıtımları ile öne çıkıyor. Bu yıl dergide şiirleri yayınlanan isimler şöyle: Mümtaz Tuzcu, Arife Kalender, Deniz Durukan, Nisa Leyla, Nazlı Yıldırım, Muharrem Sönmez, Kutlu Tuncel, Kaan Eminoğlu, Mehmet Türel, Sina Akyol, Haydar Ergülen, Serdar Koçak, Altay Öktem, Baki Ayhan T, Damla Yıldırım, Zeliha Cenkci, Neval Savak, Selim Savaş Karakaş, Erden Kahveci, Kerem Ayduran, Berke Kaya, Hüseyin Yurttaş, Tahir Abacı, Ergun Tavlan, Ali Taş, Hafize Şener Bilgiç, Önder Çolakoğlu, Çağla Özkur, İsmail Çekirge, Taha Eraslan, Soner Demirbaş, Gülce Başer, Mustafa Fırat, Şakir Özüdoğru, Mehmet Karaca, Anıl Cihan, Fatih Akça, Can Özdemir, Abel Ebedi, Hüseyin Ferhad, İbrahim Oluklu, Nihal Başgöl, Metin Yetkin, Ayşe Sena Çolak, Kemal Ece, Serdar Ünver, Tuğrul Tanyol, Kadir Aydemir, Burak Demiryakan, Adem Üren, Ali Karan, Kader Balaban, Ferhat Asniya, Medine Akın, Ahmet Önel, Altay Ömer Erdoğan, Gülümser Çankaya, Nurullah Kuzu, Sertaç Yılmaz, Şennur Öz, Orhan Kınacı, Yunus Karakoyun, Ahmet Telli, Tozan Alkan, Efe Duyan, Mehmet Özkan Şüküran, Murat Gil, Hasan Duymuş, Senem Keskin, Mustafa Nurkan, Ayda Canbaz, Oya Uysal, Şükrü Erbaş, Meknuze Kırant, Egemen İşcan, Yasin Uysal, Yusuf Araf, Bayram Türk, Gülsüm Cengiz, Abdülkadir Budak, Liman Mehmetcihat, Yiğit Ergün, Mahmut Aksoy, Yağmur Ali Coşkun, Yunus Emre Suci, Yüksel Pazarkaya, Emel İrtem, Petek Sinem Dulun, Merve Başkaya, Turgut Kızıldağ ve Deniz Zeybek. Derginin her sayısında farklı şairlere yer verildiğini söyleyebiliriz. Dergide okurlardan gelen şiirlerin değerlendirmesi de yapılıyor. Şeref Bilsel'in yazdığı bu değerlendirmeler önemli bir boşluğu dolduruyor; çünkü okurdan gelen şiirlerin değerlendirildiği bu tarz eleştirel yazılar diğer dergilerde fazla görülmüyor.

Dergiye öykü gönderen gençlerin eserleri de her sayıda Jale Sancak tarafından değerlendiriliyor. Dergide bu yıl öyküleri yer alan isimler şöyle: Ceren Tan, Nilüfer Kaya, Başak Kutlu Atay, Sibel Ateş Yengin, Fatih Parlak, Remzi Karabulut, Gülçin Akçay, Cuma Duymaz, Gamze Erkmen, Zeynep Delav, Erendiz Atasü, Alif Erdoğan, Hakan Sarıpolat, Münire Tuğ, Burak Çavuş, Elif Türa, Mehmet Erkan, Faruk Turinay, Burak Evren, Uğur Deveci, Ümit Polat, Bekir Göl, Ezgi Polat, Ege Işık, Deniz Özbeyli, Halil Yörükoğlu,

Onat Bahadır, Hürer Ebeoğlu, Güray Oskay, Aslı Akarsakarya, Alper Beşe, Oğuz Dinç, Ayşe Özkan, Serhat Kıran, Önder Şit, Nihal Aksoy, Eser Kuru, Pınar Karaboğa, Gözde Şahin ve Emine Acar. Öyküde de aynı şekilde her sayıda farklı isimlere yer verilmiş.

Varlık dergisinde söyleşiler önemli bir yer tutuyor. Her sayısında birden fazla söyleşiye yer veren ender dergilerden Varlık. Bu yıl dergide söyleşilerine yer verilen isimler şöyle: Alper Beşe, Attila Şenkon, Bedia Ceylan Güzelce, Yavuz Özdem, Gülümser Çankaya, Ayşen Işık, Gül Abus, Mehmet Said Aydın, Şiirsel Taş, Yusuf Alper, Elif Sofya, Claudia Kaiser, Erkmen Özbıçakçı, Gültekin Emre, Sina Akyol, Tozan Alkan, Necati Güngör, Ayla Algan, Metin Cengiz, Baki Asiltürk, Güney Özkılınç, Müesser Yeniay, Hakan Akdoğan, Enis Akın, Gülçin Erdem, Sinan Özdemir, Vuslat Çamkerten, Cihat Duman, Lütfi Özgünaydın, Feyza Hepçilingirler, Mevsim Yenice, Semih Çelenk, Zeynep Uzunbay, Ömer Şişman, Anna Tsing, Hüseyin Köse, Zafer Zorlu, İbrahim Tığ, Ylva Snöfrid, Abilmuhsin Sönmez, Murat Pilevneli, Hande Sarman, Erendiz Atasü, Cem Uzungüneş, İbrahim Selim, Derya Ülker, İdris Özyol ve Osman Serhat Erkekli.

2019 yılında *Varlık*'ta dikkat çeken bazı metinler şöyle:"Bir Ülkenin Biyografisini Yeniden Yazmak", Selçuk Orhan, Sayı, 1337-"Türkiye'de Sanat Tarihi Yazımındaki Sorunlar ve Gelecek", Burcu Pelvanoğlu, Sayı, 1338-"İlhan Berk'in Kitaplarına Girmeyen İki Şiir", Kaya Tanış, Sayı, 1339-"Sultan Galiyev'in Dramı", Taner Ay, Sayı, 1341-"Üç Roman Üç Konak", Atakan Yavuz, Sayı, 1344-"90'lara Günümüzden Bakmak", Barış Acar, Sayı, 1345-1346-"Yaşar Nezihe Bükülmez", Taner Ay, Sayı, 1347-"Doğumunun 200. Yılında Walt Whitman", Gonca Özmen, Sayı, 1347

Yedi İklim

Ali Haydar Haksal yönetiminde çıkan Yedi İklim dergisi, 1987 yılından bu yana sürdürdüğü yürüyüşünü devam ettiriyor. Dergide şiir, öykü, söyleşi, sinema, edebi makale, çeviri metinler, mektup, kitap tanıtımı ve fikri yazılar yer alıyor. Derginin tüm sayıları Hasan Aycın'ın çizgileriyle başlıyor. Dergide bu yıl şiirleri yer alan isimler şöyle: Ahmet Yücel, Nurettin Durman, Osman Serhat, Yasin Doğru, Serdar Kacır, Hatice Çay, Abdurrahman Ekinci, Ahmet Erbil, Fatih Memiş, Burhan Özdin, Yusuf Bilal Aydeniz, Hikmet Dündar, Aykağan Yüce, Abdullah Yalın Karadağ, Ebru Kazan, Uğurcan Güler, Metin Arpacı, İsmail Söylemez, Sulhi Ceylan, İshak Aslan, Metin Kaplan, Ümit Zeynep Kayabaş, Abdullah Enis Savaş, Ahmet Tepe, Enes Erdem Yılmaz, Nurcan Denli, Ahmet Emerce, Şakir Kurtulmuş, Hüseyin Alemdar, Ali Sali, Mehmet Aycı, Mehmet Tepe, Hikmet Dündar, Sait Aktaş, Bahadır Çevirgen, İbrahim Güleroğlu, Emin Önder, Emre Erbay, Nihat Hayri Azamat, Adem Turan, Kemal Kahraman, Ebubekir Çağlar, Bahadır Dadak, Eyüp Taşçı, Hüseyin Bektaş, Murat Çeşme,

İmdat Akkoyun, Ebru Kazan, Emrullah Atabey, Muhammet Çavdaroğlu, Leyla Arsal, Burhan Özdin, Bünyamin Ayvaz, Hasan Selami Binay, Saliha Güngör, Ayşe Altıntaş, Berker Yörgüç, Ali Özdoğan, Muharrem Demirci, Şener Beyter, Neşe Yeşilova, Hayrullah Gürdağ, Gürhan Bıyıklı, İdris Selici, Arif Ay, Fatih Demirel, Yusuf Çınar, Murat Çetin, Ayşe Ağdaş, İhsan Demir, Raşit Özlü, Enes Keskin, Cemal Ünal, Cafer Keklikçi, Arif Akbaş, M Burak Çelik, Hediye Açıkbaş, Enes Durmuş, Kerem Yılmaz, Yaşar Bedri, Cemal Ünal, Emrehan Parlak, Merve Gülriz ve Bünyamin Ayvaz. Dergide düzenli olarak yazan genç bir şair kitlesi var. Bu anlamda Yedi İklim; genç şairlere hem yer açıyor, hem de onları teşvik ediyor. Aynı zamanda kitaplarını da yayınlayarak okuyuculara ulaştırıyor.

Tecrübeli kalemlere de yer veren dergi, adeta usta-çırak ilişkisini yaşatıyor. Dergide bu yıl öyküleri yayınlanan isimler ise şöyle: Osman Koca, Nebi Çam, İbrahim Eyibilir, Sevgi Korkusuz, Özgül Yaşar, Elif Çeker, Saliha İlhan, Ahmet Sayım, Sena Oyak, M Burak Çelik, Ziya Kibar, Meral Köse, Gül Tanrıverdi, Eren Buğdaycı, Ayşe Altıntaş, Zehra Eser, Alim Kahraman, Galip Çağ, Saliha Güngör, Özlem Karapınar, İsmail Kıllıoğlu, İbrahim Kaya, Pınar Topuz, Rojda Sabak, Kenan Yanık, Zeynep Kantarcı, Hakan Karataş, Sevgi Korkusuz, Hayrettin Durmuş, Mustafa Sarı, Esra Köse, Mükerrem Mert, Hikmet Dündar, Fatih Öz, Fatma Ekici, Selvigül K Şahin, İsmail Demirel, Fatih Memiş ve Refika Mert. Dergide bu yıl söyleşilerine yer verilen isimler ise şöyle: Muhammed Nasif, İbrahim Eyibilir, Fatih Memiş, Selvigül K. Şahin, Fatih Demirel, İsmail KIllıoğlu, İshan Aslan.

2019 yılında *Yedi İklim*'de dikkat çeken bazı metinler şöyle:-"13.Yüzyıldan Günümüze Türk Şiiri", Annemarie Schimmel, Sayı, 346-347-"Sevap Defterinden: Atlı Şeyh", Ebubekir Eroğlu, Sayı, 347-"Dostoyevski'nin Müslümanlara, Osmanlı Türklerine Yaklaşımı", Ali Haydar Haksal, Sayı, 349-350-351-"Direniş Edebiyatı", Mehmet Özger, Sayı, 350-"İsmail Kıllıoğlu Dosyası", Sayı, 351-"Dostoyevski'de Batı ve Katolik Karşıtlığı", Ali Haydar Haksal, Sayı, 353-"Goethe ve Faust", Mahmut Babacan, Sayı, 354-"Zaviyeli Camiler ve Külliyeler Arasında Devleti Âliye", Ali Günvar, Sayı, 356-"Tolstoy: Hacı Murat", Ali Haydar Haksal, Sayı, 357

çocuk edebiyatı

Doç. Dr. Oğuzhan Yılmaz

Doç. Dr. Yasin Mahmut Yakar

2019'DA TÜRKİYE'DE ÇOCUK EDEBİYATI

Oğuzhan Yılmaz
Yasin Mahmut Yakar

Türkiye'de çocuk edebiyatı bütün paydaşlarının ortak katkılarıyla yıldan yıla artan bir ivmeyle gelişimini sürdürmektedir. Türkiye Yayıncılar Birliği verileri incelendiğinde Türkiye'de çocuk ve gençlik kitapları üretiminin önceki yılagöre %3.35'lik bir oranla azaldığı görülmekle birlikte, niteliksel anlamda bir seviyenin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda hem kitap basım kalitesinin günden güne arttığı, hem de çocuk kitaplarının önemli bir bileşeni olan resimlemelerin daha nitelikli hâle geldiği dikkat çekmektedir. Elbette nitelikli yayınların yanında çocuk duyarlığından uzak eserlerinde ortaya koyulduğu bir gerçektir. Ancak bu durumu günden güne gelişen farkındalığın ve niteliğin önünde bir engel olarak görmemek gerekir.

Sempozyumlar/Kurultaylar/Festivaller

Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı-
Prof. Dr. Sedat Sever'e Armağan

Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Araştırmaları Merkezi(ÇOGEM) tarafından 25-26 Nisan 2019 tarihleri arasında düzenlenen kurultaya pek çok üniversiteden akademisyen, yazar ve çizer katılmıştır. Sedat Sever'le ilgili anı, görüş ve düşüncelerin de yer aldığı kurultayda ayrıca çeşitli konularda bilimsel bildiriler sunulmuştur. Bu etkinliklerin yanı sıra tanınmış çocuk yazarları,imza günü etkinlikleri düzenlemişler; söyleşiler yapmışlardır.

VI. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu

Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliği tarafından 2014 yılından itibaren her yıl ekim ayı içerisinde düzenlenen sempozyumun altıncısı 18-19 Ekim 2019 tarihinde Azerbaycan'ın Bakü şehrinde düzenlenmiştir. Her yıl farklı temaların belirlendiği sempozyumda bu yıl "Çocuk Müziği, Çocuk Şarkıları, Ninniler ve Bestelenmiş Çocuk Şiirleri" başlıkları belirlenmiştir. Farklı ülkelerden ve Türkiye'den pek çok akademisyenin katkılarıyla gerçekleştirilen sempozyumda çocuk edebiyatına yönelik bildiriler sunulmuştur.

Uluslararası Çocuk Kitapları Festivali

Kapadokya Üniversitesi tarafından 16-19 Nisan 2019 tarihinde Ürgüp/ Nevşehir'de ikincisi düzenlenen festivalde kitaba ulaşmanın her çocuğun hakkı olduğu düsturuyla yola çıkılmıştır. Festivalde çalıştaylar, atölye çalışmaları, söyleşiler ve imza günü etkinliklerine yer verilmiştir.

Süreli Yayınlar

Ülkemizde eksikliği uzun süredir hissedilen çocuk edebiyatı alanındaki dergilerin varlığı ve sürekliliği alanın gelişimi ve bu alanla ilgili literatür oluşması açısından oldukça önemlidir. 2019 yılı itibariyle ikisi akademik olmak üzere üç farklı derginin çocuk edebiyatı alanında yayın hayatını sürdürdükleri görülmektedir. Bu alanda çocuklar için yayımlanan farklı dergiler bulunmakla birlikte bu başlık altında akademik ve kuramsal içeriğe de yer veren dergiler ele alınmıştır.

Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi(ÇEDED)

2018 yılında yayın hayatına başlayan *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*'nde çocuk edebiyatı, dil eğitimi ve edebiyat eğitimi alanlarında bilimsel makalelerin yanında kitap tanıtımları da yer almaktadır. Online olarak yayımlanan dergi, Haziran ve Aralık aylarındaolmak üzere yılda iki defa yayımlanmaktadır. ÇEDED, 2019 yılında haziran ve aralık olmak üzere iki sayı yayımlamış, bu sayılarda çocuk edebiyatıyla ilgili alana katkı sağlayacak çalışmalara ve kitap tanıtımlarına yer verilmiştir.

Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)

2017 yılında yılda iki sayı çıkarmak hedefi ile yayın hayatına başlayan dergide çocuk edebiyatı yanında Türkçe eğitimi ve eğitim araştırmaları alanlarında bilimsel makaleler yayımlanmaktadır. Online ortamda yayımlanan derginin 2019 yılında iki sayısının çıktığı görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı Tercüme Ofisi (ÇETO)

2018 yılında yayın hayatına başlayan ve iki ayda bir sayı çıkaran dergi doğrudan çocuklara yönelik olmamakla birlikte kadrosunda çocukların, akademisyenlerin, yazar ve çizerlerin bulunduğu farklı yaş ve meslek gruplarının bir arada yer aldığı bir etkileşim merkezi konumundadır. Her sayısında farklı bir kapak dosyasıyla çıkan dergide çocuk edebiyatına yönelik araştırmalar, şiirler, söyleşiler, öyküler ve çeviri eserler yer almaktadır.

Kitaplar

Başvuru Kitapları

Bir Nehrin Kaybolmayan Akışı- Türk Masalının Yeniden Doğuşu- Mustafa Ruhi Şirin

Mustafa Ruhi Şirin tarafından kaleme alınan eser Türk masalları ve masallara yönelik bir poetika oluşturulabilir mi? Türk masalları çocuğa uygun yazılmış mıdır? gibi farklı sorularla hem masal hem de çocuk edebiyatı ekseninde çeşitli sonuçlara ulaşılarak alan yazında kullanılacak bir başvuru kitabı niteliğindedir. Beş bölümden oluşan eserde ayrıca ilgililer için birçok kavram, 200 yazar ve 300'den fazla eser hakkında detaylı ve önemli bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca eserde kaynakça ve dizin bölümleri yer almaktadır. Mustafa Ruhi Şirin, Bir *Nehrin Kaybolmayan Akışı* ismini verdiği kitabında masal, masalın tarihsel serüveni, Türk ve Dünya masallarının özellikleri hakkında oylumlu bilgilere yer vermektedir. Türk çocuk edebiyatında önemli bir boşluğu dolduracak eser, aynı zamanda Şirin'in *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* adlı eserinde örneğini verdiği çocuk edebiyatında kaynaklardan yararlanmanın da kuramsal temelini oluşturmaktadır.

Masal Atlası /Masal Kültürü Yazıları- Mustafa Ruhi Şirin

Bu yıl yeni baskısını yapan kitapta masal anlatıcıları, masal yazıcıları,modernleşme ve masal arasındaki ilişki ve çizgi filmlere uzanan farklı konularda yazılar yer almaktadır. Masal Kültürü Yazıları alt başlıklı eser, yedi bölümden oluşmaktadır. Eserde klasik masal, masalların yeniden yorumlanması, çocuk ve masal, çocuk klasikleri ve masal, Türk çocuk edebiyatının masallardan yararlanarak yenilenmesi ve Şirin'in bir masal şairi olarak tanımladığı La Fontaine ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Çocuk ve Gençlik Yazınında Çokkültürcülük

Trakya Üniversitesi tarafından proje kapsamında yayınlanan kitabın ana amaçlarından biri özellikle son yıllarda hayata geçen çeşitli eğitim projelerinin de temelinde yer alan çokkültürcülük kavramının çocuk ve gençlik edebiyatındaki yansımalarını izleyebilmektir. Editörlüğünü Prof. Dr. Hikmet Asutay, Dr. Ergin Jable, Dr. Demirali Yaşar Ergin ve Çağlayan Karaoğlu-Bircan'ın yaptığı online olarak yayımlanan eserde farklı yazarlara ait çalışmalara yer verildiği görülmektedir. Ancak eserde çocuk ve gençlik edebiyatına yönelik çalışmaların yanında kitabın başlığıyla ilgili olmayan eğitim bilimleri, Almanca öğretimi, Alman edebiyatı gibi konularda da birtakım çalışmaların yer aldığı dikkat çekmektedir.

Çocuk Kitapları

2019 yılında yayınlanan kitaplara bakıldığında yerli yazarların ve çeviri kitapların oranlarının birbirine çok yakın fakat az bir sayıyla daolsa yerli kitapların önde olduğunu söylemek mümkündür. Yıldan yıla gelişen çocuk edebiyatı ekseninde yaşanan gelişmeler, ilgi ve çocuk kitaplarının ve okuma kültürünün önemine ilişkin farkındalığın her geçen gün artması bu noktada sevindirici bir durumdur.

2019 yılında yayımlanmış çocuk kitaplarının türleriincelendiğinde hikâye türü diğer türlere oranla daha fazla denilebilir. Hikâye türünü roman, bilim-eğitim kitapları, resimli kitaplar, masal kitapları takip etmektedir. Sayıları az da olsa grafik romanlar, sessiz kitaplar, felsefe kitaplarınınyayımlanması çocuk yayıncılığında önemli gelişmeler arasında sayılabilir. Bunun yanında çok çok az olsa da şiir, destan ve biyografi türünde kitapları da görmek mümkündür. Ancak deneme, otobiyografi ve diğer edebî türlere yönelik çalışmaların neredeyse hiç olmayışı, yayınevlerinin okur eğilimlerini önceleyen bir tavır sergilediklerini göstermektedir.

Geçtiğimiz yıl yayımlanan çocuk kitaplarına tema olarak bakıldığında ise arkadaşlık, dostluk, aile, aile ilişkileri gibi her dönem geçerli temaların başat rolde olduğunu görmek mümkündür. Bunun yanında kitaplarda son yıllarda etkisitüm dünyada gözlemlenen çevre krizlerinin yansımaları da görülebilmektedir. Çevre bilinci, doğa, doğa olayları, doğayı sevme, hayvan sevgisi, doğal yaşam, doğal yaşama saygı, çevre dengesi, GDO, canlıların önemi, tüketim, kentsel dönüşüm gibi çevreyle ilgili pek çok tema kitaplarda dikkat çekmektedir. Bunun yanında tarih, medeniyetler, kültürel miras, farklı kültürler ve kültürel değerler, savaş, barış, göç, göçmenlik, mültecilik, iletişim, dayanışma, engellilik, farklılıkların zenginliği; kendini tanıma/keşfetme temaları da öne çıkan temalardandır. Bu bağlamda son dönemde popüleritesi artan sorun odaklı izleklerin giderek daha fazla oranda yer aldığını vurgulamak gerekir.

Hikâye

Ahmet Büke, *Kırlangıç Zamanı*, Can Çocuk Yayınları, 68 s., (Çocuk ve gençlerin dilinden yaşamdaki insan öyküleri).

Andrea Camilleri, *Tıktıkcik*, YKY, Çev: Filiz Özdem 98 s., (Bir civciv ve çocuğun dostluğu).

Annemarievan der Eem&MarkJanssen, *Bir Aslan İstiyorum*, Can Çocuk Yayınları, 36 s., (Aslan sahiplenmek isteyen bir çocuğun öyküsü).

Annete Pehnt, *Huysuz Aşırı Mutlu*, Çevr: Nevlan Eryar, Kırmızı Kedi Yayınevi, 112 s., (Huysuz çıktığı yolculukla kendinde değişimler yaşar).

Aslı Eti, *Bilgelik Okulu*- Özgür Kent, Kırmızı Kedi Yayınevi, 60 s., (Ateş, özgürlük kavramını sorgular).

Aşkın Güngör, *Baba Savaş Ne Demek?*, Bilgi Yayınevi Çocuk Kitaplığı, 72 s., (Savaş temasında yazılmış farklı öyküler).

Aysun Berktay Özmen, *Tavşan Kardeşler Tatilde*, Hep Kitap, 84s., (Dedesi ve büyükannesine giden tavşan kardeşlerin öyküsü).

Aysun Berktay Özmen, *Ağaç ve Demir*, Hep Kitap, 48s., (Ormanda yere düşen bir boru ile ne yapmaları gerektiğini bilmeyen orman sakinlerinin öyküsü).

Aytül Akal, *Kedim Kayboldu*, Hep Kitap, 36s., (Kedisini kaybeden bir çocuğun öyküsü).

Aytül Akal, *Köpeğim Kayboldu*, Hep Kitap, 36s., (Köpeğini kaybeden bir çocuğun öyküsü).

Barış İnce, *Kıyıdaki Çocuklar*, Can Çocuk Yayınları, 72 s., (Üç arkadaşın bir kıyıyı sahiplenmeleri ve yaşadıkları).

Başak Abdula, *Bazen İşler Karışır*, Tekir Kitap, 40 s., (Farklı ülkelerde farklı boylarda olan Dodi'nin herkese yardım etmeye çalışması ve sonrasında yaşadıkları).

Benji Daves, *Büyükannem ve Minik Bir Kuş*, Redhouse Kidz, Çev: Oğuzhan Aydın, 32 s., (Noi'nin küçük bir kuşla arkadaşlığı).

Birte Müller, *Gezegen Willi*, Ginko Bilim,Çev: Suzan Geridönmez, 32 s., (Down Sendromlu kahramanın yaşamı).

Buket Çetin, *Babam Kurbağa Oldu*, Altın Kitaplar, 128 s., (Kaybolan Babasını arayan Petek'in yaşadıkları).

Christian Duda, *Kırpıntı*, Ginko Bilim, Çev: Olcay Geridönmez, 44s., (Gazete kağıtlarına bakarak kendine bir dünya kuran çocuğun öyküsü).

Claire Freedman, *Biz Bir Aileyiz*, Pearson, Çev: Melike Hendek, 32 s., (Aile olmanın önemi).

Claude K. Dubois, *Akim Koşuyor*, Ginko Bilim, Çev: Ferhat Sarı, 96 s., (Savaştan Kaçan Akim'in öyküsü).

Çağrı Odabaş, *Yalnız Panda*, Masalperest, 32 s., (Kendini yalnız hisseden bir Pandanın öyküsü).

Çiğdem Gündeş, *Kırmızı Ayakkabı*, Tudem, 28 s. (Kaybolan kırmızı ayakkabısını arayan kız çocuğunun öyküsü).

Deborah Freedman, *Carl ve Yaşamın Anlamı*, Kuraldışı Yayınları, 48 s. (Solucan Carl'ın yaşamdaki anlamını bulma serüveni).

Dilara Kavaklıoğlu, *Büyüyünce Ne Olacaksın Mavi?*, Uçan Fil Yayınları, 52 s., (Meslek seçimine karar veremeyen Mavi'nin öyküsü).

Dominique Demers, *Yeni Öğretmen*, Can Çocuk Yayınları,Çev: İpek Şoran, 64s., (Öğretmenleri doğum iznine çıkan öğrencilerin yeni bir öğretmenle tanışması).

Dr. Seuss, *Ah Nerelere Gideceksin Bir Bilsen!*, Epsilon Yayınevi, Çev: Seda Çıngay Mellor, 48 s., (Hayata dair eğlenceli öyküler).

Elif Yonat Toğay, *Dinozorun Ayak Sesleri*, Tudem, 56 s., (Çocukların aile ve arkadaş çevresinde yaşadıkları).

Elif Yonat Toğay, *Pumbaranlar'a Ne Oldu?*, Kırmızı Kedi Yayınevi, 72 s., (Ormandaki hayvanların Kiki'yi arayışları).

Elisanda Roca, *Sen ve Ben*, Tekir Kitap, Çev: Mehmet Cihangir, 44 s., (Yeni bir kardeşi olan çocuğun hissettikleri).

Elizabeth Verdick, *Sözlerin Kalp Kırmasın*, Meav Yayıncılık, 36s., (İletişimin önemi).

Eva Manzano, *Şekerli Yağmurlu Tarifler*, YKY, Çev: Saliha Nilüfer, 64s., (Duygular).

Evelina Dacinte, *Mutluluk Bir Tilkidir*, Hippo, Çev: Lora Sarı, 48 s., (Povilas ve Tilki'nin dostlukları).

Feridun Oral, *Dedemin Hayal Defteri*, YKY, 28 s., (Dedesinin hediye ettiği deftere hayallerini çizen bir çocuğun öyküsü).

Gonca Mine Çelik, *HoiHoi*, Meav Yayıncılık, 34s., (Ormandakilerden farklı olan HoiHoi'nin yaşamı). Resimli Kitap.

Gökçe Ateş Aytuğ, *Plan Paytak*, Çınar Yayınları, 48 s., (Ailesi hayvanat bahçesinde yaşayan küçük kız çocuğunun burada yaşadığı maceralar).

Gözde Aral Ocak, *Bir Armadillo Hikâyesi*, Paraşüt Kitap, 32. s., (Olduğundan farklı biri olmaya çalışan Armadillo'nun öyküsü).

Güzin Öztürk, *Tumpa Tumpa Sakın Kaybolma*, Tudem, 48 s., (En sevdiği oyuncağını kaybeden Efe'ye yeni alınan oyuncak ve sonrasında ailenin yaşadığı tüketim çılgınlığı).

H. Salih Zengin, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Turkuvaz Çocuk, 184 s., (Dede Korkut'un sekiz kahramanlık destanı çocuklar için sadeleştirilerek yeniden yazılmış.)

Habib Bektaş, *Dünya Hayal Kurma Günü*, Tudem, 112 s., (Hayal kurmanın öneminin anlatıldığı bir öykü).

Hanzade Servi, *Kocaman Minik Öcü*, Kırmızı Kedi Yayınevi, 48 s., (Minik Öcü'nün okul ve arkadaşlarıyla yaşadıkları).

Hurihan Yıldırım, *Çikolata Ülkesi*, Altın Kitaplar, 64 s., (Sağlıklı beslenmenin önemini anlayan insanların öyküsü).

İnci Aral, *Küçükken Ne Olmak İstiyordu?*, Kırmızı Kedi Çocuk, 64 s., (İnci Aral küçüklüğünden yola çıkarak 'Ne olmak istiyorsun?' sorusunu öyküleştiriyor).

Jaume Copons, *Korku Hakkında Bildiğim Her Şey*, Tekir Kitap,Çev: Mehmet Cihangir, 32 s., (Korkuları tanımaya ve anlamaya yönelik bir öykü).

Jörg Mühle, *İki Bana Bir Sana*, Kuraldışı Yayınları, Çev: Selen Akhuy, 32 s., (Kitap kahramanı Ayı'nın arkadaşlarıyla paylaşma üzerine öyküsü).

Julia Donaldson & Helen Oxenbury, *Dev Zıplak*, Hep Kitap, 32 s., (Hayvanlar arasındaki arkadaşlık ilişkileri).

Kate Wasterlund, *Kardaki Fısıltı*, YKY, Çev: Hazel Bilgen, 28 s., (Ormanda bir oyuncak ayı bulan hayvanların bu oyuncağın sahibini arama serüvenleri).

Keith Negley, *Sert Çocuklar (Onların da Duyguları Var)*, Nesin Yayınevi, 32 s., (Güçlü görünen herkesin aslında farklı duygular yaşayabileceği üzerine bir anlatı).

Kristin Roskifte, *Herkesin Öyküsü*, Desen Yayınları, Çev: Ümit Mutlu, 66s., (İnsanın öyküsü).

Leo Lionni, *Dünyanın En Büyük Evi*, Elma Yayınevi, Çev: Kemal Atakay, 40 s.,(Küçük salyangozun babasının anlattığı hikaye ve dünyadaki en büyük eve sahip olma isteği).

Lider Hepgenç, *Göbeklitepe Oyun Parkı*, ABM Yayınları, 32 s., (Göbeklitepe'de farklı oyunlar kuran bir çocuk).

Marie Voigt, *Karanlıkta Küçük Bir Işık*, Person, Çev: Melike Hendek, 32s., (Resimli Kitap- Karanlık korkusu).

Mark Janssen, Ada, *Can Çocuk*, Çev: Sinana Çakmak, 32 s., (Fırtınadan kurtulan baba,kız, köpek ve bir deniz kaplumbağasının öyküsü).

Mark Twain & Philip Stead, *Prens Oleomargarin'in Aşırılması*, Can Çocuk,Çev: Kutlukhan Kutlu, 160 s., (Mark Twain'in tamamlanmamış notlarıyla oluşturulan bir hikâye).

Mavisel Yener, *İmdat! Bizimkiler Blogger Oldu*, Hep Kitap, 80 s., (İnternet, sosyal medya ve alışkanlıklar üzerine hikâyeler).

Michelle Cuevas, *Kaplumbağa Kasabası*, Çınar Yayınları,Çev: Arzu Altınanıt, 40 s., (Bir kaplumbağanın hayalleri ve yalnız olmadığını anlamasının öyküsü).

Müge Mengü Hale, *Ay Işığını Arayan Deniz Kaplumbağaları*-Çıtırcık ile Pıtırcık, YKY, 56s., (Denize ulaşmaya çalışan denizkaplumbağalarının öyküsü).

Necati Tosuner, *Yaz Sevenler, Kış Sevenler*, Günışığı Kitaplığı, 88s., (Çocuklar için farklı öyküler).

Nehir Yarar, *Frankenstein'in İzinde*, Kırmızı Kedi Çocuk, 192 s., (GDO ile tanışan Elif'in bu konudaki merakı ve araştırmaları).

Nicoletta Costa, *Haydi Herkes Okula- Ben Annemi İsterim*, Hep Kitap,Çev: Mahir Ünsal Eriş, 40 s., (Çocukların okulda yaşadıkları).

Nicoletta Costa, *Haydi Herkes Okula- Eyvah Yemekhane*, Hep Kitap,Çev: Mahir Ünsal Eriş, 40 s., (Çocukların okulda yaşadıkları).

Nicoletta Costa, *Haydi Herkes Okula- Sınıfa Hoş Geldiniz*, Hep Kitap, Çev: Mahir Ünsal Eriş, 40 s., (Çocukların okulda yaşadıkları).

Nicoletta Costa, Haydi Herkes Okula- Yaşasın Kitaplar, Hep Kitap,Çev: Mahir Ünsal Eriş, 40 s., (Çocukların okulda yaşadıkları).

Nur Tunay, *Çılgın Bal Porsuğu ve Parla*, Meav Yayıncılık, 28 s., (Bal porsuğu ve Parla'nın arkadaşlıklarının öyküsü).

Ömer Seyfettin, *Yalnız Efe*, 88 s. (Sare Tanrıverdi'nin günümüz Türkçesine uyarladığı eser, haksızlığa boyun eğmeyen Yalnız Efe'nin kahramanlığını anlatıyor.)

Özge Bahar Sunar, *Yağmur Adam ve En Güzel Dans*, Redhouse Kidz, 32 s., (İşitme engelli bir kız çocuğu ve yağmurun önemi).

Özge Lokmanhekim, *Can ve Badem İz Peşinde- Battaniyemi Kim Aldı?*, Hep Kitap, 48 s., (Can ve Köpeği Badem'in maceraları).

Özge Lokmanhekim, *Can ve Badem İz Peşinde- Kurabiyelerimi Kim Yedi?*, Hep Kitap, 48 s., (Can ve Köpeği Badem'in maceraları).

Özlem Dilber, *Mucizevi Oscar*, Çınar Yayınları, 96 s., (Sarman bir kedinin karşısındaki insanların ne zaman öleceklerini bilmesi ve ölüm üzerine bir öykü).

Peter H. Reynolds, *Kelime Koleksiyoncusu*, Altın Kitaplar, Çev: Oya Alpar, 40 s., (Kelimeleri keşfeden Can'ın öyküsü).

Peter Stam, *Bugün Burada Yarın Orada*, Desen Yayınları, Çev: Ümit Mutlu, 40 s., (Yuva diyecekleri yeri bulmaya çalışan bir ailenin serüveni).

Philiph C. Stead, Ayı'nın Anlatacak bir Hikayesi Var, YKY, Çev: Esin Uslu, 32s., (Anlatacakları olan Ayı ve arkadaşlık ilişkileri).

Refik Durbaş, *Ay'dan Korkan Fil*, Final Kültür Sanat, 88s., (Ormandaki hayvanların serüvenleri).

Refik Durbaş, *Zuzu ile Minnak*, Hep Kitap, 52 s., (Meraklı Zuzu ve kedisinin maceraları).

RocioBonilla, *Kardeşler*, Günışığı Yayınları, Çev: Halil Tükden, 52 s.,(Kardeşliğin öneminin anlatıldığı bir öykü).

Rocio Bonilla, *Uzaylı Arkadaşım*, ABM Yayınevi, Çev: Sima Özkan, 44s., (Dünyayı keşfetmek isteyen bir çocuğun öyküsü).

Sam Mcbratney, *Bil Bakalım Seni Ne Kadar Seviyorum?*, Uçanbalık, Çev: Olcay Mağden Ünal, 32s., (Kardeş ve aile ilişkileri).

Sam Mcbratney, *En Çok Hangimizi Seviyorsun?*, Uçanbalık, Çev: Olcay Mağden Ünal, 32s., (Kardeş ve aile ilişkileri).

Sam Usher, *Fırtına*, Türkiye İş Bankası Yayınları,Çev: Ali Berktay, 36 s.,(Bir çocuk ve büyükbabasının maceraları).

Sam Usher, *Güneş*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Çev: Ali Berktay, 36 s.,(Bir çocuk ve büyükbabasının maceraları).

Sema Aslan, *Topur'da Yaşam*, İletişim Yayınları, 52 s., (Topur köyünde yaşananlar).

Senem Kurt, *Biz Dünyayı Çok Sevdik-Bali*, Tekir Kitap, 44 s., (Bora'nın Bali'deki maceraları).

Senem Kurt, *Biz Dünyayı Çok Sevdik-Londra*, Tekir Kitap, 25 s., (Bora'nın Londra'daki maceraları).

Sima Özkan, *Deniz'in Sıfır Atık Kitabı*, Redhouse Kidz, 36 s., (Deniz ve arkadaşlarının tüketim ve sıfır atıkla ilgili yaşadıkları).

Sima Özkan, *Doğum Günü Sürprizi*, YKY, 60 s., (Kendine hediye edilen kitapla doğayı tanımaya çalışan çocuğun öyküsü).

Solmaz Kamuran, *Elmakurdu Rüyaları*, Masalperest, 152 s., (Yaz tatilini halasının yanında köyde geçiren kahramanın öyküsü).

Şiirsel Taş, *Balaban*, Kuraldışı Yayınları, 56 s., (Yavru bir balabanın öyküsü).

Şiirsel Taş, *Büyük Sevbeni*, Redhouse Kidz, 44 s., (Bir çocuğun doğayı keşif süreci).

Şiirsel Taş, *Sözcü Koyunların Sözcük Oyunları*, Doğan Egmond Yayınları, 104 s., (Derman Nine ile yaşayan Sözü Koyunların öyküsü)

Thierry Robberect, *Koca Bir Yalan*, Remzi Kitabevi, Çev: Ömer Erduran, 32 s., (Haksız yere kardeşini suçlayan Mert'in yaşadığı suçluluk duygusu ve yaşadıkları).

Yuliia Kolomoiets & Alla Hutnichenko, *Sıra Dışı Meslekler*, Final Kültür Sanat Yayınları, 80s.,(Ailesindeki herkesin sıra dışı meslekleri olan Deniz de büyüyünce ne olacağına karar vermemiştir.)

Roman

Andreas Steinhöfel, Rico, *Oscar ve Gökteki Cennet*, Çev: Olcay Mağden Ünal, Tudem Yayınları, 264s., (Oscar, Rico ve Türk asıllı arkadaşları Nuri'nin maceraları).

Aşkın Güngör, *Gizemli Kule- Dedektif Bol Bel'in Serüvenleri-4*, Tudem, 152s., (Dedektif Bol Bel'in yaşadığı serüvenler).

Ayşe Güren, *Uykusuz Ayılar Kahvesi*, Kuraldışı Yayınları, 128s., (Kış uykusuna yatmayan üç ayının yaşadıkları).

Benjamin Tienti, *Salon Salam*, Ginko Çocuk, 160s., (Hani ve ailesinin yaşadıkları).

Beyza Akyüz, *Bahçede Ters Giden Bir Şey Var*, Tudem, Çev: Olcay Geridönmez, 120s., (Kuzenler Afacan ve Misket'in maceraları).

Cary Fagan, *Aslan Firarda*, Redhouse Kidz Yayınları, Çev: Damla Kellecioğlu, 123s., (Sirkten kaçan bir aslan ve yolları keşisen iki çocuğun yaşadıkları).

Cas Lester, *Çikolataca Konuşur Musun?*, Timaş Genç, Çev: Dilara Baytekin, 240s., (Nadima ve Jaz'ın farklılıklar konusunda düşündüren ve dostluklarını anlatan bir roman).

Çiğdem Sezer, Kamyon Kafe, Günışığı Kitaplığı, 136s., (Dedesi ve Anneannesiyle yaşayan çocuk kahraman ekseninde aile olma ve komşuluk değerlerinin işlenmesi).

Dilek Yardımcı, *Hayallerin Ötesinde*, Tudem, 248s., (Yıllar sonra bir araya gelen arkadaşların serüvenleri).

Erin Entreda Kelly, *Merhaba Evren*, Doğan Egmond, 212s., (Kendi halinde Virgil'in yaşamı).

Füsun Çetinel, *Küçük Pis Yeşil Böcek*, Günışığı Kitaplığı, 88s., (Aziz ve küçük bir böceğin şehirde yaşadıkları).

Güzin Öztürk, *Kayıp Kapının Anahtarı*, Tudem, 144s.,(Arven'in büyülü ormanda yaşadığı maceralar ve dostluk).

Güzin Öztürk, *Sanal Zombi Anneannem*, Tudem, 56s., (Teknoloji ve aile çocuk çatışmaları).

Hanzade Servi, *Havuç Ağacı*, Tudem, 120s., (Göç eden ailenin bu duruma alışma süreci ve çocukların yaşamları).

Hanzade Servi, *Mira*, Günışığı Kitaplığı, 156s., (Gölgelik kasabasında yaşayan Mira'nın çevresine etkisi ve yaşadıkları).

Işıl Şahin & İnci Özdemir, *Dedem Bir Japon Balığı*, Çınar Yayınları, 88s.,(On yaşındaki Mete ve yaşamı).

Itır Arda, *Gariplikler Adası*, Tudem, 96s., (Bir denizcinin başına gelenler ve değişen düşünceleri).

İclal Dikici, *En Büyük Hazinem*, Tudem, 176s.,(Bir yaz kampında yaşanan serüvenler).

Kate McMullan, *Dön Evine Persephone*, Epsilon, 128s., (Persephone'un yer altı dünyasına kaçırılışı).

Koray Avcı Çakman, *Türkiye'nin Kalbi Ankara*, Tudem, 112s., (Arkadaşların Ankara'da yaşadıkları maceralar).

Luigi Ballerini, *Parlak Fikir Pastası, Günışığı Kitaplığı*, Çev: Nilüfer Uğur Dalay, 160s., (Yaz tatilinde pasta kursuna yazılan Marta ve yaşadıkları).

Mahir Çipil, *Kayıp Masalın Şifresi*, Redhouse Kidz, 244s., (Yaz tatilini Anneannesinin yanında geçirmek için giden Murat'ın arkadaş edinmesi ve yaşadıkları serüvenler).

Marc- Uwe Kling, *Büyükannenin İnterneti Bozduğu Gün, Uyurgezer Kitap*, Çev: Burcu Aksu Güney, 64s., (Büyükanne özelinde internet bağımlılığı).

Mavisel Yener, Tembel Teneke Acaba Nerede?Tudem, 72s., (Ata, Sos ve Süs'ün serüvenleri).

Michael Morpurgo, *Anya'yı Beklerken*, Tudem, Çev: Damla Kellecioğlu, 184s., (Savaş ortamında Jo'nun yaşadıkları).

Mina Tansel, *Boğaziçi'nde Saklambaç*, Can Çocuk Yayınları, 232s., (Üç arkadaşın İstanbul'un tarihi mekânlarında yaşadıkları serüvenler).

Miriam Halahmy, *Sıcacık Bir Yuva, Can Çocuk*, Çev: Mehmet Rasim Emireosmanoğlu, 224s., (II.Dünya Savaşı sırasında hayvan haklarını korumaya çalışan çocukların öyküleri).

Miyase Sertbarut, *YuanHuan'ın Kulübesi*, Tudem, 136s., (İlhami girdiği telefon kulübesinde farklı hikâyeler dinler ve bu hikâyeleri Türkçe ödevinde kullanır).

Olivier de Solminihac, *Hayalden Kaleler*, Tudem, Çev: Damla Kellecioğlu, 80s., (Küçük bir çocuğun yaşadıkları ve aile ilişkileri).

RoshaniChokshi, Aru Shah ve Zamanın Sonu, İthaki Çocuk, Çev: Aslı Tümerkan, 368s., (Aru Shah isimli çocuğun yaşadığı serüvenler ve Hint Mitolojisi).

Seran Demiral, *Hatırla*, Tudem Yayınları, 160s., (Hafızasını kaybeden bir kız çocuğunun öyküsü).

Sevim Ak, *Sirk Kızı*, Can Çocuk, 104s., (Bir gencin hayata dair yaşadıkları).

Sophie Plowden, *JackDash ve Sihirli Tüy*, Gergedan Yayınları, Çev: Ruhiye Erulaş, 256s., (Jack yolda sihirli bir tüy bulur ve çizdiği her şeyin gerçeğe dönüştüğünü görür.)

Stefan Beuse, *Ay'daki Keçi Ya Da Anı Yaşamak*, Ginko Bilim,Çev: Olcay Geridönmez, 80s., (Ay'da tek başına yaşayan bir Keçi'nin felsefi sorgulamaları).

Susan Kreller, *Mavi Kulübe*, Ginko Çocuk, Çev: Olcay Geridönmez, 160s,. (Aile içi şiddet).

Susanna Tamaro, *Kaplan ve Canbaz*, Can Çocuk Yayınları, Çev: Eren Cendey, 152s., (Küçük Kaplan ve kendini bulma serüveni).

Şermin Yaşar, *Abartma Tozu*, Taze Kitap, 160s., (Buğdaylı kasabasında yaşananların bir çocuğun gözünden yansımaları).

Tamsın Cooke, *Aztek Bileziği Jaguar Maceraları*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Çev: Şebnem Aykaç Ömeroğlu, 240s., (Scarlett'in babasına yardım amaçlı bir Aztek bileziğinin peşine düşmesi ile yaşadıkları serüven).

Tim Harris, *Olağanüstü Sınıf- Şamata Başlıyor*, Final Kültür Sanat Yayınları, 248s., (Sınıfa yeni gelen farklı öğretmenleri ve 6B sınıfında yaşananlar).

Tomasz Mallkovski, *Elleriyle Gören Çocuk*, Beyaz Balina Yayınları, Çev: İsmail Zeki Dikici, 112s., (Görme engeli olan Kamil ve sosyal yaşamı).

Troon Harrison, *Buz Ejderhası*, Can Çocuk Yayınları, Çev: Genç Osman Yavaş, 56s., (Bir Ejderha ve kız çocuğunun yaşadıkları).

Masal

Ayça Dinçkök, *Umut ve Lambiş*, Tekir Kitap, 32s.

Ayla Çınaroğlu, *Altı Masal Üstü Masal*, Tudem, 192s.

Gonca Mine Çelik, *Böcek Oteli*, Tekir Kitap, 32s.

Hovnannes Tumanyan, *Aslan Yürekli Nazar*, Arden Yayınları, Çev: Nişan Güreh, 56s., (Kahramanı aslan olan bir masal).

LesleyBarnes, *Jill ve Ejderha*, Hippo, Çev: Lora Sarı, 38s.,(Ejderha ve küçük kızın masalı).

Natalia M. Belting, *Dünyadan Kedi Masalları*, Nika Yayınları, 72s.

KerstinSchoene, *Canım Arkadaşlarım Hep Beraber*, YKY, 32s.

Eğitici Kitap-Bilim

Jayneen Sanders, *Bu Vücut Benim! Ben Ne Dersem O Olur*, Beyaz Balina Yayınları, 40s., (Beden mahremiyetini öğreterek cinsel istismarı önleyebilme).

Richard David Precht, *Ben Neden Varım ? ve Çocuk Filozoflar İçin Daha Bir Sürü Soru*, Beyaz Balina Yayınları, 40 s.,(Felsefi sorular ve öykülerle çocukların bazı sorulara cevap bulmalarını sağlayan bir öykü kitabı).

Claire Eamer, İçimizde Neler Oluyor?Meav Yayıncılık, 44s., (Mikropların eğlenceli anlatımı).

Glenn Murphy, *İnsan Vücudu İçeride Neler Oluyor?* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Çev: Emre Yavuz, 160s., (İnsan vücuduna ait pek çok farklı bilgi).

Oscar Brenifier, *Başkalarına Vurmaya Hakkım Var Mı?*, Tudem, Çev: Zeynep Büşra Bölükbaşı, 48s., (Şiddet nedir üzerine düşünmek ve felsefi sorular).

Oscar Brenifier, *Şiddet Nedir?*,Tudem, Çev: Zeynep Büşra Bölükbaşı, 48s., (Şiddet nedir üzerine düşünmek ve felsefi sorular).

Hidayet Karakuş, *Atasözlerine Öyküler*, Bilgi Yayınevi, 276s., (Atasözlerinin kavranması için öyküler).

Idan Ben Barak, *İçinde Bir İskelet Var*, Uçanbalık Yayınları, 40s., (İskelet ve kas sisteminin anlatımı).

Aleksandra Mizielins & Daniel Mizielinski, *Atlas: Kıtalar-Denizler-Kültürler Arası Yolculuk Rehberi*, Domingo Yayınevi, Çev: Emre Ülgen Dal, 108s.,(Dünya üzerindeki çeşitlilik ve kültür ögeleri).

Toprak Işık, *Yeni Ufuklar Teoriden Pratiğe STEAM Eğitimi*, Doğan Egmond, 180s., (STEAM Eğitim kitabı).

Aygül Bahar Yılmaz, *Akıl Fikir Kitabım*, Tudem, 120s., (Çocukların bakış açılarını geliştirecek farklı etkinliklerin olduğu bir kitap).

Grafik Roman

Farid Boudjellal, *Ermeni Ninem*, Aras Yayıncılık, 72s.

Isabel Greenberg, *Evvel Zaman İçinde Dünya*, Desen Yayınları, Çev: Damla Kellecioğlu, 176s., (Mitolojik ögeler bir aşk ekseninde anlatılır).

Efsane

Koray Avcı Çakman, *Dere Tepe Efsane*, Tudem, 96s., (Yurdun farklı yerlerinden derlenmiş efsaneler).

Yalvaç Ural, *Troyalı Helena İle Paris Ve Tahta At Efsanesi*, YKY, 212s., (Tahta At efsanesi).

Sessiz Kitap

Can Göknil, *Kimi Uçar Kimi Koşar*, Tudem, 40s., (Farklılıklar).

Mavisel Yener &Aytül Akal, *Elmaları Nasıl Toplarsın?* Redhouse Kidz, 40s,. (Bir elma ağacı üzerindeki kırmızı elmaları toplamaya çalışan hayvanlar).

Biyografi

Valentina Camerini, *Greta'nın Hikayesi –Büyük Şeyler Yapmak İçin Çok Küçük Değilsin*, Çınar Yayınları, Çev: Tülin Sadıkoğlu, 144s., (Çevre için grev yapan GretaThunberg'in biyografisi).

Lisansüstü Tezler

2019 yılında çocuk edebiyatı merkezli 60 yüksek lisans ve doktora tezi üretilmiştir. Bu tezlerden ikisi doktora, diğerleri yüksek lisans düzeyindedir. Doktora tezleri incelendiğinde çocuk edebiyatında estetik değerlerin belirlenmesi ve bir çocuk edebiyatı eserinin estetik açıdan incelenmesinin yanında çocuk edebiyatı ürünlerinin çağdaş eğitimin çokça üzerinde durduğu empati becerisinin gelişimine etkisi incelenmiştir.

Yüksek lisans tezlerine bakıldığında ise ağırlıklı olarak çeşitli yazarların kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine/ögelerine uygunluğuna yönelik değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu isimlerden bazıları Naki Tezel, Seza Kutlar Aksoy, Hidayet Karakuş, Çetin Öner, GülsevinKıral, H. Salih Zengin, Nur İçözü, Hüseyin Yurttaş, Hasan Kallimci, Behiç Ak, İsmail Bilgin'dir. Bu alanda yapılan bir diğer çalışma ise Marshall yardımları çerçevesinde yayımlanan eserlerin çocuk edebiyatı ilkelerine göre değerlendirilmesidir. Aynı şekilde ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin bu bağlamda değerlendirilmesine yönelik farklı sınıf grupları ve kitaplar üzerinde yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

Çocuk edebiyatı metinleri ve eğitim arasındaki ilişkiye yönelik ise, Türkçe ders kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı ürünlerine yönelik moral değerler, Çetin Öner'in çocuklara yönelik eserlerinin Türkçe eğitimine katkısı, çocuk edebiyatı metinlerine dayalı programların yaratıcı düşünmeye ve çocuk edebiyatı metinlerinin empati becerilerine katkısı gibi farklı konular ele alınmıştır. Ayrıca çocuklara yabancı dil öğretiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanımı da bu anlamda dikkat çeken çalışmalardan biridir.

Değerler eğitimi ve çocuk edebiyatı bağlamında yapılan tezler de2019 yılı içerisinde yapılan çocuk edebiyatı temelli lisansüstü çalışmalar arasında yer almaktadır. Hasan Kallimci, Üzeyir Gündüz, Mavisel Yener, Ülker Köksal gibi isimler; ayrıca Türk ve Alman yazınındaki resimli kitaplarda değerler eğitimini incelemeye yönelik çalışmayı da zikretmek gerekir.

Yabancı çocuk edebiyatı ve çeviri eserler üzerine ise üç farklı tez yapıldığı görülmektedir. Bu isimler ise Ronald Dahl, AlponsoDaudet ve İspanya çocuk edebiyatı üzerinedir. Karşılaştırmalı edebiyat alanında İngilizce yazılan çocuk edebiyatına yönelik üç farklı tezi görebilmek mümkündür.

Kültürel metinlerde yapılan çalışmalar Dede Korkut ve Mevlana'nın eserlerinin çocuk edebiyatı ve eğitsel iletiler bağlamında incelenmesi şeklinde olmuştur.

Son yıllarda dünya gündemini meşgul eden çevre sorunlarının çocuk edebiyatı merkezli lisansüstü çalışmalara yansımalarını görmek mümkündür. Bu anlamda çocuk ve doğa ilişkileri ile çevreci eleştiri bağlamında çocuk edebiyatı eserlerinin incelenmesi iki yüksek lisans tezine konu olmuştur.

Çocuk edebiyatında resim-metin ilişkisi, İslamî çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatı temelli lisansüstü çalışmaların içerik ve yöntem açısından değerlendirilmesi, anne babaların çocuklara yönelikeser seçebilmelerine ve farkındalıklarına yönelik çalışmaların yanında süreli yayınlardan Arkadaş, Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Talim, Çocuk Yıldızı gibi eski harfli dergilerin incelemeleri de yapılmıştır.

Yayımlanmış Makaleler

Yayınlanmış makalelere bakıldığında değerler eğitimi ve eğitsel unsurlar açısından yapılan incelemeler ile çocuk dergilerinin içerik analizleri ve çeşitli yönlerden değerlendirilmesinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Aynı zamanda çocuk kitaplarının tematik yönlerden incelenmesi ve çizgi filmler üzerine yapılan çalışmalar da yukarıdaki konuları takip etmektedir.

Değerler eğitimine ait çalışmalar Ülker Koksal, Çetin Öner, Ahmet Efe gibi isimlerin eserleri üzerine olmakla birlikte hayvan sevgisi değeri, saygı, vatanseverlik,çalışkanlık değeri gibi tematik çalışmaların yapıldığı da dikkat çekmektedir. Ayrıca resimli çocuk kitapları aracılığıyla değer iletimine yönelik çalışmalar göze çarpmaktadır.

Çocuk kitaplarının tematik incelemesine yönelik akademik çalışmalarengellilik, meslekler, şiddet, hayvan sevgisi, çevre eğitimi, yaşlı karakterler, toplumsal cinsiyet, baba algısı, ruhsal travma aktarımı, mekân algısı, göç ve göçmenlik, idealist kahraman, günümüz çocuklarının yaşadıkları temel sorunlar etrafında şekillenmiştir.

Çocuk dergilerine yönelik çalışmalar ise farklı boyutlarla karşımıza çıkmaktadır. TRT Çocuk Dergisi hakkında hem betimsel bir analiz yapılmış hem de Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına uygunluk açısından değerlendirme yapılmıştır. Mavi Kırlangıç Dergisi eğitim aracı olarak kullanılması, Çocuk Dünyası Dergisi halk edebiyatı ve folklor, Çocuk Sesi Dergisi ise millî kimlik inşası açılarından değerlendirilmiştir. Bir başka çalışma da çocuk dergilerinin içerik analizlerine dair tespitler içermektedir.

Çizgi filmlerde güç elde etme stratejileri, şiddet ögelerinin incelenmesi ve çocuk karakterlerin öfke hâlleri incelenmiştir. Ayrıca Niloya çizgi filmi özelinde çocuk imgesi bir araştırmaya konu olmuştur.

Çeviri eserler ve yurt dışı çocuk edebiyatında ise değerler, kültürel aktarım, çocuğa görelik, toplumsal eleştiri gibi temalarda incelemeler yapılmıştır. Grimm Kardeşler masallarına yönelik yapılan iki farklı incelemede şiddet, korku, baskı ve ceza ögeleri ile edilgen baba figürünün edindiği yer incelenmiştir. Ayrıca Azerbaycan ve Tatar çocuk edebiyatları da çalışmalarda incelenen konular arasındadır.

2019 yılı içerisinde çocuk edebiyatı temelli çalışma konulardan biri de çocuk tiyatrolarıdır. Çocuk tiyatroları söz varlığı, sanatsal uyaran olması ve içerikleri bakımından değerlendirilmiştir. Engellilik ve özel gereksinimi olan çocukların yer aldığı tematik çalışmaların yanı sıra çocuk kitaplarında fantastik ögelerin incelenmesi, çocuklara yönelik kitapların bibliyoterapide kullanılması, yaratıcı düşünmeye katkıları yanında fabl,gezi ve mektup türleri özelinde çalışmaların da yapıldığı görülmektedir.

Edebiyat Ödülleri

Zeynep Cemali Öykü Yarışması

Dokuz yıldan bu yana yapılan öykü yarışmasında 2019 yılında, “Çok Çok ...” öyküsüyle Ayşe Ezgi Döm (8. sınıf), “Ortalık Karıştı” öyküsüyle Batu Özdemir (7. sınıf) ve “Amca” öyküsüyle Elif Osmanağaoğlu (7. sınıf) ödüle layık görülmüşlerdir.

Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri

Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı tarafından 2007 yılından bu yana düzenlenen edebiyat ödülünü, 2019 yılında Mavi Yıldız isimli gençlik romanı ile Dilge Güney kazanmıştır.

yayıncılık

Asım Öz

KİTAP YAYINCILIĞININ 2019'DAKİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Asım Öz

Kültür sahasının çeşitlenip dönüştüğü buna mukabil okur cemaatlerinin belli alışkanlıklarını sürdürdüğü 2019 yılını, yayıncılığın bazı meselelerini önemli eserlerden birkaçına değinerek değerlendirmek için matbuat hayatındaki gelişmeleri ana hatlarıyla sıralamak iyi bir başlangıç olabilir.

Türkiye'de yayınlar konularına göre incelendiğinde; 2019 yılında yayımlanan materyallerin büyük kısmının eğitim, onun ardından yetişkin kültür, akademik, yetişkin kurgu edebiyat, çocuk-ilk gençlik ve "inanç" konulu yayımlandığı görülecektir. Kitap üretim verilerine göre 2018 yılında toplam 410.641.305 olan kitap üretimi, 2019 yılında % 3,16 oranında artış göstererek 423.602.828 adede ulaştı. Araştırma-inceleme, edebiyat ve çocuk-ilk gençlik kitapları alanlarını içeren "kültür yayıncılığı" geçen yıla göre % 5.33'lük bir artış göstererek 147.961.782 adet kitaba erişti. Bu miktar, 2019 yılındaki toplam kitap üretiminin % 34,93'ünü teşkil etmektedir. Kültür yayıncılığının alt türlerinin toplam kitap üretimindeki payları şöyledir: Araştırma-inceleme eserler 79.387.610 adet ile toplam üretimin % 18,74 (2018'e göre + % 6,58), edebiyat eserleri 27.303.062 adet ile toplam üretimin % 6,45 (2018'e göre + % 10,45), çocuk ve ilk gençlik kitapları 41.271.110 adet ile toplam üretimin %9,74 (2018'e göre -% 0,01)'ünü oluşturdu.

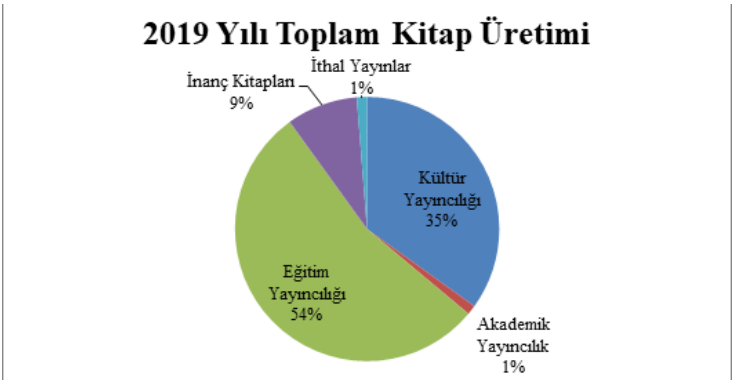

[40] Kitap yayıncılığının kapsamlı bir dökümünü sunmaya hele burada bazı genellemeler yaptığım ve başlı başına bir katalog oluşturacak kategorideki eserleri tek tek sıralamaya çalışmadım

Seküler dinler hariç her türlü dini yayını içeren "inanç" eksenli yayınlar 36.899.907 kitap adediyle toplam üretimin % 8,71'ini oluşturdu. 2018 yılına göre % 16,95 oranındaki düşüşün kategorik ayrımların sorunlu tabiatıyla da ilişkisi olsa gerek. 4.722.375 kitap adediyle toplam üretimin % 1,15'ini oluşturan akademik yayınlarda ise 2018 yılına göre % 9,63 oranında artış görüldü. 228.559.913 kitap adediyle toplam üretimde % 53,96'lık bir paya sahip olan eğitim yayıncılığında ise 2018 yılına göre % 6,12'lik bir artış söz konusu oldu. Toplam üretimde % 1,25'lik bir paya sahip olan ithal yayınlarda bandrol sayısı 2018 yılına göre % 10,35'lik bir düşüş göstererek 5.290.731 şeklinde gerçekleşti.

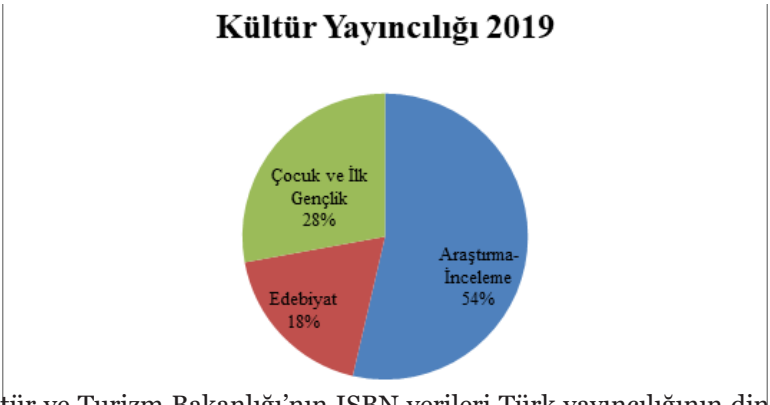

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ISBN verileri Türk yayıncılığının dinamik yapısını ortaya koymaktadır. Buna göre 2019 yılında 68.554 adet yeni başlık üretildi. 2018 yılında bu miktar 67.135 idi. Bu da % 2,11'lik bir artış olduğunu göstermektedir. Elektronik kitap dâhil derlenen eser sayısı ise 2018 yılına göre % 6,86'lık bir artış göstererek 70.803'ten 75.667'ye ulaştı.[41]

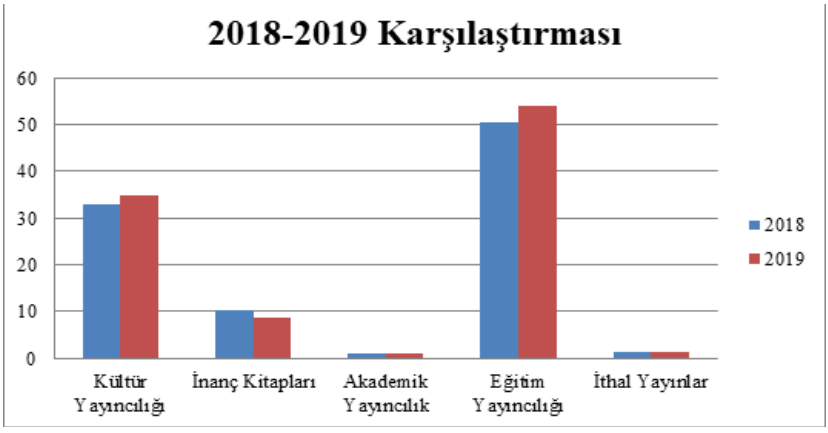

[41]http://turkyaybir.org.tr/2019-yilinin-11-aylik-toplam-kitap-uretim-verileri/#.XlQRtygzbDe

Yayıncılıkta teknolojinin imkânlarından yararlanma had safhaya ulaştığı için üretilen kitap sayısı her alanda artmıştır. Akademik alanda kariyer gelişimi için kitap bastırma şartının getirilmesi ilgili araştırmaların okuyucuyla buluşma oranını yükseltmektedir. Fakat akademik nitelikli çalışmaların çoğu yavan bir şekilde okuyucularla buluşmaktadır.[42]

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2018 yılında 391 olan elektronik kitap ve 5 bin 177 web tabanlı elektronik kitap yayımlanmasına rağmen[43] e-kitaba ilişkin 2010'lardaki beklentiler önemli ölçüde azalmıştır. Mesela 2010 yılında *Notos* dergisi 23. sayısında e-kitabın hayatımıza girişini ele alırken çeşitli yayınevlerinin sahipleri ve editörleri yaklaşık on yıllık bir zaman zarfında e-kitapların matbu yayınların yerini alacağı şeklinde kesin bir iyimserlikten hareket etmişlerdi. Aslında o yıllardaki bu iyimserliğin altında Millî Eğitim Bakanlığının "Fatih" Projesi kapsamında her öğrenciye bir tablet verme planı yatıyordu.[44] Yayıncılar tabletlerin kullanımının artışıyla e-kitap satışının artacağını düşünmüştü. Gelgelelim 2020'ye kadar basılı kitabın ölümünü ve dijital satışların artışını öngörenler, 2015'te e-kitap satışının ilk kez düşmesine şahit oldular. Hiç şüphesiz bunda yayıncıların e-kitap fiyatlarını basılı kitapla aynı tutmaları da etkili oldu fakat matbu kitabın kendine has nitelikleri elektronik yayıncılıkta yok.

Dijital dünyanın imkânlarıyla bir araya gelen yayın dünyamızda ders kitaplarından sonra bandrol sayısını artıran en önemli kalem telif haklarına tabi bulunmayan yahut eser sahibinin ölümü üzerinden 70 yıl geçmesi nedeni ile telif hakkı koruması altında olmayan edebi klasikler ve eserlerdir. Bu alanda çoğu yayıncının bastığını basmayıp bilinen yazarların henüz çevrilmemiş romanlarını, hikâyelerini ve diğer metinlerini okuyucuyla buluşturanların kültür hayatına önemli bir katkı yaptığını belirtmek gerekir.

Öte yandan Sabahattin Ali eserlerinin pek çok yayınevi tarafından basılması geçen yılın olduğu kadar Türk matbuat hayatının en mühim hadisesi, örneği ve tecrübesi oldu. Sabahattin Ali kitaplarının başına gelenler, yayıncılığımız için dönüm noktası sayılır. Müellifin çeşitli türdeki eserlerinin zincir marketler dâhil hemen her yerde satılmasında irili ufaklı yayınevlerince ardı ardına yayımlanması yayın dünyasında günden güne kaybolan duyarlılığın göstergelerinden biriydi aslına bakılırsa. Sabahattin Ali'nin edebi ve fikri dünyasını anlama sürecine katkı yapan birkaç yayıncının emek mahsulü basımları dışarda tutulursa bandrol rakamlarının şişirilmesinden öte bir anlamı yoktu mükerrer yayınların. Yılın hemen başında vuku bulan bu durum

---

[42] Bu konuda öneriler sunan bir çalışma için bkz. William Germano, *Akademik Tezleri Kitaba Dönüştürme Sanatı*, çev. Mehmet Erken, Vadi Yayınları, İstanbul, 2019.

[43] Gülçin Tuğba Nurdan, "Teknoloji ve Sınırları Aşan Edebiyat", Ecinniler, 2020, sayı: 1, s.25.

[44] Semih Gümüş, "Basılı Yayınlar Sayıca Azalacak Belki Ama Hiçbir Zaman Ortadan Kalkmayacak", Söyleşi: Çağla Çinili, Ecinniler, 2020, sayı: 1, s.12.

daha önce Halit Ziya Uşaklıgil'in romanlarında da yaşanmıştı. Görünen o ki birkaç yıl içinde telif hakları hukukunun kapsamı dışına çıkacak olan Sait Faik, Orhan Veli gibi başka yazarların eserlerini de aynı akıbet bekliyor.

İnternet çağında bilgi meselesine kafa yoran Cory Doctorow'un *Özgür ve Bedava* bilgelik, düşünce ve aklımızı alacak tespitlerle dolu kitabında telif haklarına müstakil bir bölüm ayırır. Yazarın okuyucularla bir nevi empati kurarak zihinlerde belirmesi muhtemel istifham ve itirazları açık yüreklilikle izah ettiği bölümlerin önemli bir kısmı gerçekten telif hakkı tartışmaları açısından hayli yenilik içerir. Birkaç yerde altını çizdiği üzere Doctorow "telif savaşları beş yüz yıl önce başladı ve durulacakmış gibi de görünmüyor."[45] der. Zira telif hakkı tartışmalarında sürekli yeni durumlar ortaya çıkmaktadır. Fakat çok daha önemlisi şudur: Telif hakkı sona eren eserlerin aynı anda neredeyse tüm yayıncılarca üstelik acil koduyla özensiz, çalakalem ve hoyrat bir şekilde basılması yayıncılar arasındaki centilmenliğin yok olduğunun göstergelerinden biri. Bu gibi durumlar isteyen herkesin yayıncı sayılmasının yolunu da açıyor. Doğrusu yayıncılık alanında faaliyet gösterenlerin belli vasıflara haiz olmayanlara fırsat tanımaması gerekirdi. Yahut böyle bir teamül oluşturabilmeliydi. Ayrıca çok daha önemli bir sorun da bir yayıneviyle özdeş hâle gelen eserlere göz diken yayıncıların varlığıdır. Hâliyle tüm bu durumlar öteden beri yayın dünyasındaki teamülleri hızla aşındırıp yok ediyor.

Yayın Dünyası ve Kitap Fuarları

Yayıncılık sektöründe yerli kâğıt üretimi, sabit fiyatlandırma, yayıncıların vergi alacakları, korsan kitapla mücadele, telif hakları kanunu, e-kitap, sesli kitap gibi konular gündemdeydi. Birkaç yıldır devam eden ve yayınevlerini bilhassa kâğıt maliyetlerinden dolayı hayli zorlayan ekonomik kriz, yayıncıların programlarını daraltıp daha az kitap yayımlamalarına ya da puntolarını ufaltmalarına yol açtı. Dolar veya Euro'daki artışlar herkesi olduğu gibi yayıncıları hem kâğıt hem de yurtdışı telif giderleri açısından etkiledi. Bir anda kâğıt fiyatları iki katına çıkarken baskı masrafları da yükseldi.

Türk yayıncılığında şiir[46] dâhil edebi türlerin hemen hepsinde çok sayıda telif kitap yayımlandı. Dünya edebiyatının çok çeşitli örneklerinin, farklı eğilimlerinin bir zenginlik kaynağı olarak yayın dünyasına girmesi önemli. Kurmacaya artan talep roman ve hikâye kitabı basmayan yayıncıları bu alana yöneltirken Batı kanonu dışındaki dillerden yapılan edebi çevirilerin artmasını sağladı.[47] Mesela Arap ve İran Edebiyatlarıyla Balkan Edebiyatlarından

---

[45] Cory Doctorow, Özgür ve Bedava, İnternet Çağına Bilgi, çev. Berhan M. Şimşek, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2017, s. 16.

[46] Yılın şiir kitapları hakkında daha kapsamlı okuma gereğini duyanlar şu yazıya bakabilirler. Hayriye Ünal-Cengizhan Genç, "Şiir 2019 Sunuş", *Hece*, 2020, sayı: 278, s.56-57.

[47] Bu yüzden yeni öykücülerin tarzını anlamak için dünya edebiyatından yapılan çevirilerin de takip edilmesi gerekmektedir. Abdullah Harmancı, "2019'da Öykü", *Heceöykü*, 2020, sayı: 97, s.83.84.

çevrilen eser ve yazarlarda bir çeşitlenme söz konusu. Ivo Andriç, Cevad Karahasan, Mustafa Mestur 2019'da eserleri çevrilen yazarlardan birkaçı.

Son yıllardaki kitapları yayın dünyasının nabzını tutma iddiasını sürdüren mecralarda hatta "haleflerinin" dergilerinde dahi üstünkörü bir şekilde de olsa ele alınmayan İsmet Özel'in kitaplarında görüldüğü üzere Osmanlıca basılan kitapların sayısında önemli bir artış var. Öte yandan tarih, felsefe ve siyaset gibi edebiyat dışı kategorilerdeki kitap çeşitliliği dikkat çekici nitelikteydi. Raflarda bol miktarda yer tutan ve meseleleri okur kitlesinin ilgisini avantaja dönüştürmek için ele alan fırsatçı yazarların Türkiye ile ilgili kitapları öne çıkmaya devam ediyor. Günceli inceleme iddiasındaki bu yayınlar 2019'da da belirli retoriklere önem vererek çarpık görüntülü sol Kemalist yaklaşımın dolaşım katsayısını artırdı.

Yayıncılıktaki çeşitliliğin başında sinema kitapları geldi 2019 yılında. Gösterime giren Türk film sayısı azalır, gişe rakamları düşerken kitapların artışı bir ironi olsa gerek! Sinema alanındaki yayınların çoğalması bilhassa etnik ve yeni sol kültürün temel söylemlerine yaslanan kitapların öne çıkmasını sağlamış durumda. Ercan Kesal ile Nuri Bilge Ceylan'ın senaryo ve sinema günlükleri üzerinden sürdürdükleri soğuk savaş göz ardı edilemeyecek kadar aşikâr hâle geldi. Ayrıca Türkiye'deki okuma kültürünün değişimine ve dönüşümüne odaklanan bir araştırmanın verilerine göz atıldığında düşünce hayatını şekillendirecek gelişmelerin hayli fazla olduğunu da ifade etmek gerekir.[48] Felsefe yayıncılığı hem geleneksel klasik metinlerin hem tarihin hem de kısa bir şekilde gençlere hatta çocuklara yönelik felsefe kitaplarının da gösterdiği üzere son derece artmış durumda.

Monografi ve biyografi alanında yeni ve önemli kitaplar yayımlanmasına karşın düşünce tarihi ve edebiyat eksenli çalışmalardaki yavaşlık dikkat çekici vaziyette. Nurettin Topçu, Tarık Buğra gibi isimlere hasredilen çalışmaların ikinci ciltleri 2019'da okuyucularla buluşamadı. "Eleştirel bir giriş" çerçevesinde yayımlanan metinlerde ise Türk düşüncesinden ziyade yabancı isimlere hasredilmiş metinlerin basılması tercih edildi. Her çalışmayı aynı kefeye koymak çok yüzeysel bir bakış olur ama yayımlanan biyografileri bütün yönleriyle anlamaya çalışmak, neyi yapabildiğini ve neyi yapamadığını ortaya koymak zorundayız.

Yıl içinde yayıncılık alanında olumlu ve olumsuz bir dizi gelişme yaşandı. Yayınevlerinin ekonomik krizden etkilenme düzeyini azaltmak için uzun zamandır gündemde olan KDV istisnası gerçekleşti. Yayıncıların sorunlarını gideremese de etiket fiyatlarını belli ölçüde düşüren bu uygulamayla kitap

---

[48] *Türkiye Okuma Kültürü Araştırması 2019*, Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu / Türkiye Yayıncılar ve Yayın Dağıtımcıları Birliği Derneği, İstanbul, 2019.

fiyatlarının çok aşağılara ineceği beklentisi oluştu. Kitap fiyatlarının pahalılığı hakkında yayıncılıkla ne maddeten ne de kanunen hiçbir alakası olmayan kimseler her zaman söylenir. Fakat itiraf edelim ki belli yayınevlerinin yeni bastıkları kitapların etiket fiyatları muadilleriyle karşılaştırıldığında hayli yüksekti.

Dünyadan önemli kitapları tercüme ederek okuryazarlarla buluşturan bir yayınevinin korsan kitap ürettiği söylentileri ve diğer bir yayıncının çevirmenlerine telif indirimi teklifinde bulunması yayıncılık sektöründe olumsuzluklara sebep oldu. Ekonomi, ahlak, birim maliyet, ajans giderleri, telif hakları, okurlar ve çevirmenler gibi birden fazla etkene bağlı olan böylesi durumların yayın dünyasında şu ya da bu şekilde öteden beri var olduğu biliniyor. Dolayısıyla benzeri olaylardan sonra gösterilen tepkileri esas alarak kısa sürede ümit verici neticeler beklemek pek gerçekçi değil.

Yayıncılık sektör temsilcilerinin uzun zamandır üzerinde çalıştığı ve meclisten geçmesi için çaba sarf ettiği Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'yla ilgili kimi değişiklik çalışmaları yapıldıysa da kanun 2019'da meclis gündemine gelmedi. Oysa geçen yılın sonunda yapılan 6. Ulusal Yayın Kongresi'nde çalışmaların hızlandırıldığı dile getirilmişti.

Türkiye Basım Yayım Meslek Birliği tarafından düzenlenen ve her yıl dünya yayıncılarını İstanbul'da buluşturan program İstanbul Fellowship yayıncılık alanında kendisinden söz ettirmeye devam etti. 1 Ağustos 2019 tarihinde tüm dünyadan yayınevi yöneticileri, editörler, telif ajansları, yayımcı meslek birlikleri ve yayımcı sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin başvuruları ile başlayan süreç 1 Kasım 2019 tarihiyle rekor başvuru sayısına erişti. Bu yıl online profesyonel program portalı kullanılarak gerçekleştirilen İstanbul Fellowship programına 98 ülkeden 620 yayıncının başvurması Türkiye pazarına olan büyük ilginin göstergelerinden biri.

Türk yayıncılığında çeviri eserlerin artan sayısına rağmen ne 19 Mayıs 1940'ta yayın hayatına başlayan Tercüme dergisi (dergi 1966'da çıkan 87. sayısında kapandı.)[49] ne de 1980 sonrasındaki *Yazko Çeviri* yahut *Metis Çeviri* gibi çeviri sorunlarını ele alan yayınlar yok. Hâlbuki belli kavramların nasıl karşılanması gerektiği noktasında yayıncılara, genç çevirmenlere yol gösteren süreli yayınlara duyulan ihtiyaç her geçen gün artıyor. Hiç şüphesiz böylesi bir yayın sanat, zanaat ve ticaret faaliyeti olarak çevirmenliğin temel aşamalarına, inceliklerine, sorumluluklarına, zorluklarına, imkânlarına dair fikir sahibi olmayı sağlayacaktır. Yanı sıra yayıncılıkla ilgili çok temel meseleleri bir şekilde sayfalarına taşıyacağı için hem bu alana ilgi duyan okurlar, yazarlar,

---

[49] Alpay Kabacalı, *Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Matbaa*, Basın ve Yayın, Literatür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 202.

çevirmenler hem de yayıncılar için yol açıcı olacaktır. Ayrıca yayın dünyasının paydaşlarının yıllar içinde edindiği tecrübeler, bugünün yayıncılığında karşımıza çıkan karmaşık sorunlara ışık tutabilecektir.

Okuma ve kitapla ilgili çok sayıda podcast'in yayına başlaması ve dinleyen sayısının artması sesli kitaba olan ilginin bir yansıması şeklinde ele alınabilir. Yayıncılar hazırladıkları çalışmaları bu yolla duyurmayı seçmesi yayın sektöründe sesli kitapların belli bir yer edineceğinin göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Orta sınıfın vaktinin büyük çoğunluğunu sosyal medya ve benzeri dijital mekânlarda geçirmesi, bu ortamın ruhuna uygun tarzda kitap arzını da ortaya çıkarmaya başladı. Kitapların cep telefonu boyutunda basılması bunun bir göstergesi. Ayrıca felsefe kitaplarından ufak seçkilerle, filozoflardan aforizma ve motto dolu yayınların artışı Twitter'ın karakter sınırları dâhilinde aforizmik içerik üretiminin bir yansıması. Etkileşime dayalı dijital kültürün tesiriyle Wattpad gibi uygulamaların, bookreaderlerin, tabletten tablet kalemiyle not alma, işaretleme imkânı sağlayan programların insanların zihinsel alışkanlıklarını ciddi ölçüde değiştirdiğini ileri süren eleştirmenler okumanın dönüşümü bağlamında şu hususun altını çizmeyi gerekli görürler:

Geçmişte olduğu gibi yapacak hiçbir şey olmadığında kitaba yönelmek yerine, diğer şeylerden uzak durmak ve kitaba odaklanmak için zorlu bir mücadeleye giriyoruz artık.[50]

Krizin yarattığı olumsuz hava bir yana Türkiye'nin pek çok şehrinde valilikler ve yerel yönetimler kendi imkânlarıyla düzenledikleri fuarlarla okurlarla kitapları, yazarları ve yayıncıları buluşturmak için önemli bir çaba sarf ettiler. Her geçen yıl artan ve çeşitlenen fuarlar, şehirlerde kaybolan kitapçıların yerini tutmasa da kriz ortamında yayınevleri için bir nefes olduğu kadar millî eğitim müdürlükleri aracılığıyla okulların ve öğrencilerin fuarları ziyaret etmesi okuma kültürünün yaygınlaşması sürecine önemli bir katkı sunuyor. Ancak bu tür fuarlarda bilhassa okuryazar buluşması hedefiyle öğrencilerle bir araya getirilen yazarlarla okul/öğrenci eşleştirmesinin çoğu zaman sorunlu olduğunu ve esaslı bir planlamaya dayanmadığı da kaydedilmelidir.

Yeni düzenlenen ve yıllardır devam eden fuarlar açısından bereketli bir yıl olmakla birlikte Türkiye Diyanet Vakfı'nın İstanbul'da düzenlediği "Kitap ve Kültür Fuarı" önce CHP'li Büyükşehir Belediyesi yönetimince iptal edilmiş sonra seçimlerin tekrar edilmesi sürecinde açılmıştı. Kitap ve Kültür Fuarı yıllar sonra "sürgünlükten" kurtularak Sultanahmet'e taşınsa da önümüzdeki yıl tekrar aynı mekânda düzenlenip düzenlenmeyeceği belirsizliğini koruyor.

Yayın sektörünün en büyük fuarı olarak bilinen ve onur yazarı tercihlerinde belli bir muhitin dışına çıkamayan TÜYAP İstanbul fuarında yayıncıların

---

[50] Tim Parks "Okumak Kesinlikle Bir İltica Eylemidir", Söyleşi: Talha Dereci, çev. Ferzan Dilge, *Pasajlar*, 2019, sayı: 2, s.300.

birçoğu geçen yıllara oranla daha az ciro yapabildiler. Metrekare ücreti hayli pahalı olan fuara katılan yayıncılar beklediği sayıda okurla buluşamadı. Fuara gelenlerin sayısı bir önceki yıla göre neredeyse yüzde on daha az oldu. Dolayısıyla satışlar da düştü ve yayıncılar umduklarını bulamadı. Bu durumun ortaya çıkmasında fuarın uzaklığının etkisi kadar, indirimli internet satışları, alım gücünün azalması ve fuar giriş ücretlerinin tesirinden bahsedenler haksız sayılmazlar.

Muhtemelen bundan sonra İstanbul ve diğer şehirlerde daha küçük, ilçe ve mekân odaklı hatta tematik kitap fuarları gündeme gelecek. Bu süreçte fuarların mevcut durumunu tespit etmek, okuma kültürünün yaygınlaştırılması için yapılması gerekenleri belirlemek ve okuma kültürünün teşvik edilmesi için fuarların sunduğu fırsatlar konusunda önerilerde bulunmak amacıyla ayrıntılı araştırmaların yapılması gerekiyor.

Sorunlar, Yasaklar ve Okuma Kültürünün Dönüşümü

Kitapların içerikleri nedeniyle kitap toplatma ve yasaklama kararları da 2019 yılında üzerinde çokça durulan yayıncılık meseleleri arasında yer aldı. Türkiye Yayıncılar Birliği 1995 yılından bu yana her yıl, *Yayınlama Özgürlüğü Raporu*'nu basın ve yayıncılık dünyasıyla paylaşıyor. 2019 tarihli raporda kitapların içerikleri nedeniyle yayınevlerine, yazarlara, çevirmenlere, matbaacılara açılan soruşturma ve davalar, kitap toplatma ve yasaklama kararları, yayınlara uygulanan fiili sansürler, yayına hazırlık, dağıtım, tanıtım gibi süreçlerdeki engellemelerin devam ettiği ileri sürüldü. Ne var ki rapor baştan sona dikkatli bir şekilde okunduğunda meselenin ağırlıklı bir şekilde her konuda söz söyleme rahatlığı içindeki sol liberal telakkiyle ele alındığı hemen fark edilmektedir. Tüm dünyada "büyük gerileme" çerçevesinde ele alınan iktisadi ve kültürel aşınmaya yaslandığı söylenebilecek olan raporda toplatma, dağıtımı engelleme kararlarının yoğunlaştığı alanların terör, etnisite ve cinsellik olduğu hemen dikkat çekmektedir.[51]

Büyük fırtınalar koparan tartışmaların fitilini ateşleyen kitapların toplatılması söz konusu olduğunda dikkate alınması gereken hususlardan biri de Kemalizm'le ilgili nutukların ve söylem alanının genişlemesinin meydana getirdiği tahammülsüzlüktür. Şunu belirtmek gerekir ki çocuk kitaplarından yetişkinlere uzanan hayli geniş bir yaş aralığında birçok örneğinde bıktırıcı formüllerin tekrarlandığı, siyasal duyarlıkla pazarlanan bir yeni yayın mecrası söz konusu. Durum bu şekilde özetlendiğinde bazı yayınların niçin toplatıldığını daha iyi anlama imkânı elde edilir. Mesela Bir Türk subayının hatıralarına dayandığı ileri sürülen ve yazarı meçhul fakat Necip Fazıl

---

[51] Türkiye Yayıncılar Birliği, *Yayınlama Özgürlüğü Raporu Kasım 2018- Ekim 2019*, İstanbul, 2019, özellikle s.8-9, 17-20.

Kısakürek'e de mal edilen *Put Adam*[52] kitabına "el konulmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına" karar verildi. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı Put Adam kitabına "Atatürk'ün Hatırasına Alenen Hakaret" suçundan başlattığı soruşturma kapsamında kitabın toplatılması talebinde bulundu. İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliği kitabın "...Atatürk'ün şahsını hedef alarak alçaklık, vatan hainliği, fuhuş düşkünlüğü, korkaklık vb. tahkir edici ithamlar içeren..." bir içeriğe sahip olduğu yönünde karar verdi. Bunun üzerine bir vatandaş "...verilen karar nedeni ile edebi araştırma yapma, okuma ve bilgiye ulaşma hakkımın engellendiği fikrindeyim" gerekçesiyle Put Adam kitabına getirilen "el konulma, dağıtım ve satışının yasaklanması" kararının kaldırılması talebinde bulundu.

Öte yandan kitap doğrudan doğruya Kemalizm'le ilgili olmasa da yazarının eleştirel söylemleri nedeniyle bazı kitapların engellendiğine şahit olundu. Andreas Tzortzis'in 25 Nisan 2019'da, *The Divine Reality* adlı kitabının *Hakikatin İzinde: Din, Bilim ve Ateizm* ismiyle Türkçeye çevrildiği ve Timaş Yayınları tarafından basılacağının duyurulması üzerine yazarın Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlenen bir etkinlikte 5 yıl önceki konuşmasının videosu sosyal medyada dolaşıma girdi. Tzortzis "Mustafa Kemal Atatürk'e hakaret ettiği" gerekçesiyle "kamuoyunda" yerildi. Sosyal medyada tepkilerin büyümesi ve #Timas Yayınlarına Boykot etiketiyle tezvirat yapılması üzerine Timaş Yayınları 29 Nisan 2019'da bir açıklama yapmak zorunda kaldı "... kamuoyunda oluşan hassasiyeti paylaşarak baskıyı durdurmaya karar verdik. Timaş Yayın Grubu, 37 yıldır ülkemizin millî ve manevi değerlerine, insan haklarına ve evrensel hukuk kurallarına sadakat çizgisinde faaliyet gösteren bir kurumdur." sözleriyle kitabın basımını durdurduğunu kamuoyuna duyurdu. İstanbul Barosu da 30 Nisan 2019 tarihli açıklamayla "...Boğaziçi Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada Atatürk'e hakaret eden Hamza Andreas Tzortzis hakkında 'Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret' suçundan" suç duyurusunda bulunduğunu açıkladı. Tzortzis'in kitabı yıl içinde *Hakikatin İzinde: Din, Bilim ve Ateizm*[53] adıyla basılsa da yazarın etrafında oluşturulan söylentiler kitabın internet satış siteleri dâhil dağıtım alanını önemli ölçüde daralttı.

Yayınlarla ilgili adliyeye intikal eden vakalar aysbergin görünen yüzü. Meselenin günden güne öne çıkan bir başka yönü de var: İnsanın tarihi, çevre, gelecek, iklim, sağlık, popüler kurmaca, gıda ve diğer canlılara ilişkin kitapların sayısında ciddi bir artış söz konusu. Masal, efsane ve mitlere dair yayınlarla İslâm kültür mirasına eğilen şarkiyatçı neşriyatın beslediği tuhaf

---

[52] Eski Bir Türk Subayı, Put Adam, Küresel Yayıncılık, İstanbul, 2019. Muhsin Abdülhamid'in, Put Adam kitabının yazılma süreci hakkında söyledikleri için bkz. Derin Tarih, 2016, sayı: 50.

[53] Andreas Tzortzis, *Hakikatin İzinde: Din, Bilim ve Ateizm*, çev. Bilal Tonyalı, Ekin Yayınları, İstanbul, 2019.

bir melezlik söz konusu. Neredeyse tarihi sıfırdan başlayıp okumak şeklindeki temayülün yeni paganizmden materyalist eğilimlere uzanan zanları çoğalttığı göz ardı edilemeyecek açıklıkta. Yayınevleri ise yıllar önce sarf edilen "Okuyucu bulmak lazımdır efendiler! Okuyucu bulamazsak hâlimiz haraptır."[54] sloganını tekrar etmektedirler.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, yayıncılar için umut verici bir gelişme ise yılın son günlerinde kamuoyuyla paylaşıldı: Türkiye Yayıncılar Birliği'ne bağlı OKUYAY Platformu'nun yaptırdığı *Türkiye Okuma Kültürü Araştırması*'na göre Türkiye'de son on yıl içinde kitap okuduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 30'dan yüzde 64'e yükseldi. Kişilerin kendi okuma durumlarını abartarak dile getirdikleri düşünülse bile "kitap okuma" eyleminin on yıl öncesine göre çok daha olumlu bir "imaj" hâline geldiğini rahatlıkla söylenebilir.

Değişen okur profiline de ışık tutan araştırma, hayat pratikleri daha kısıtlı ve eğitim seviyeleri daha düşük olsa da kadınların erkeklere nazaran çok kitap okuduğunu ortaya koymakta. Annelerin çocuklarına kitap okuduğuna dikkat çeken araştırmaya göre dünyada gençlerin sosyal medya kullanımı artarken okuma oranı düşüyor ancak Türkiye'de sosyal medyayı yoğun kullanan gençlerin okuması da artıyor. Türkiye'de okuma kültürü araştırması veri ve analizlerinin paylaşıldığı araştırma meseleyi somut bir şekilde ele almak bakımından önemli bir adımdı.[55]

Başvuru Eserleri ve Kaynak Kitaplar

Türkiye Diyanet Vakfı'nın 1988-2016 yılları arasında çeyrek asırda tamamladığı İslâm Ansiklopedisi İslâmî İlimler, edebiyat, tarih ve çeşitli güzel sanatları da içine alan bir kültür hazinesi hüviyetindedir.

Sahasında bir bakıma "magnum opus" muamelesi gören ansiklopedi akademi ve düşünce dünyasından genelde olumlu eleştiriler aldı. Nitekim ilahiyat, siyaset ve kültür alanındaki sayısız akademik çalışmanın temel başvuru kaynaklarından biri İslâm Ansiklopedisi'dir. Hatta Diyanet İşleri Başkanlığı'na mesafeli duran düşünce çevrelerinde bile en çok müracaat edilen eserler arasındadır ansiklopedi.

Türkiye'nin birikiminin bir mahsulü olan ve internet ortamında herkesin erişimine açık çok faydalı bir hizmet gören ansiklopedinin tamamlanmasının ardından dilinin nasıl inşa edildiği ve noksanlıkları üzerine tartışmalar devam

---

[54] *Türk Kitapçılığının Bugünkü Vaziyeti ve İstikbali*, Resimli Ay Matbaası T.L. Şirketi, 1932, s.14.

[55] *Türkiye Okuma Kültürü Araştırması 2019*, Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma Platformu / Türkiye Yayıncılar ve Yayın Dağıtımcıları Birliği Derneği, İstanbul, 2019, s.69.

ediyor.[56] Dergâh dergisi 2019'da İsmail Kara'nın Türkiye Diyanet Vakfı'nın *İslâm Ansiklopedisi* hakkında tuttuğu günlükleri yayımladı. Çağdaş İslâm düşüncesi ve İslâmcılıkla ilgili çalışmalarıyla öne çıkan Kara, özellikle 'dini-ilmi-fikri' meselelerde 'Yeni Selefi' bakışın ansiklopediye damga vurduğunu ileri sürdü.[57] İslâm dini, tarihi ve medeniyeti ile İslâm toplumlarına dair hemen her konuda güvenilir, doğru ve yeterli bilgi sunmayı hedefleyen ansiklopedinin ikinci edisyonu için hazırlıkların yapıldığı günlerde yayımlanan bu yazının ikinci edisyon hazırlık çalışmaları devam ansiklopedinin yeni basımlarına nasıl bir etkisinin olacağını ise zaman gösterecek.

Ansiklopediyle ilgili çalışmalar devam ederken Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) tarafından genel okuyucuya yönelik başka bir yayın sunuldu. İslâm diniyle ilgili temel konular, kavramlar ve kişiler hakkında doğru bilginin anlaşılır biçimde ulaştırılması amacıyla hazırlanan *Temel İslâm Ansiklopedisi* sekiz cilt hâlinde yayımlandı. Örgün eğitim, din hizmetleri ve irşat faaliyetleri için yardımcı kaynak olma özelliğine sahip *Temel İslâm Ansiklopedisi*'nde akademik terim yoğunluğu az tutulan ve öğretici bir üslup kullanılan 1426 maddeye 383 bilgilendirici çizim eşlik ediyor. Rusya Müslümanlarından gelen bir taleple ortaya çıkan Temel İslâm Ansiklopedisi'nin başta Rusça ve Çince olmak üzere yabancı dillerde ve çeşitli Türk lehçelerinde de yayımlanması hedefleniyor. Diğer dillerde yapılacak yayımlarda ilgili coğrafyalara dair bazı maddelerin de eklenmesi öngörülmekte.[58]

Günümüze ulaşan ilk dirayet tefsirinin müellifi kabul edilen Ebu Mansur el-Maturidi'nin *Te'vîlât'ül Kur'ân* tercümesi tamamlanması 2019'un en önemli yayıncılık olaylarındandı. Sahabe, tabiin ve tebe-i tabiin neslinden intikal eden açıklamaların da nakledildiği tefsirde itikadi mezheplere dair bilgilerin yanında fıkhi mezheplere, özellikle Şafiî fıkhına ilişkin bilgilere de yer verilir. *Te'vîlât'ül Kur'ân* Maturidi'nin günümüze intikal eden en hacimli eseri olmanın yanında tefsire dair erken devir İslâm düşüncesi ürünlerinin en önemlilerindendir. Kelam, mezhepler, fıkıh, fıkıh usulü gibi temel İslâmî ilimlerin yanı sıra İslâm dışı din ve mezheplere ilişkin değerli bilgiler de içeren tefsir, kaynak eserlere dair genel ilgisizlikten dolayı pek gündeme gelmedi; üstelik Maturidi'nin ve düşüncelerinin günümüzde önemi üzerinde durulan pek çok yazıya, tartışmaya ve toplantıya rağmen. Her dönemin farklı dinamikleri var elbette ve bu işe çok nostaljik bakmamak gerekse de kaynak

---

[56] Ansiklopedinin tamamlanmasının yarattığı heyecanın gölgesinde kalan bazı hususlara ilişkin kritik amaçlı bir soruşturma için bkz. "Soruşturma: Aliyasız ve Kürtlersiz İslam Ansiklopedisi", *Tezkire*, 2014, sayı: 48, s.254-270.

[57] İsmail Kara, "Diyanet İslâm Ansiklopedisi'ne Dair Perakende Birkaç Not," *Dergâh*, 2019, sayı: 353, s. 24-27.

[58] *Temel İslam Ansiklopedisi*, (Koordinatör ve Editör: Tuncay Başoğlu), Türkiye Diyanet Vakfı İSAM Yayınları, İstanbul, 2019, cilt:1, s. 6-16.

eserlerin artık karşılık bulamayacağı bir dönemin bizi bekleyip beklemediğini zaman gösterecek.

Genel olarak siyaset düşüncesi daha özelde ise İslâm siyaset düşüncesi odaklı yayınlar hem inceleme hem de eser neşirleriyle devam ediyor. Yine aynı şekilde sosyal bilimler alanındaki yayınlar da hayli yekûn tutuyor. Ne var ki müstakil yahut gazete eki hüviyetindeki kitap dergileri incelendiğinde, 1980'ler ve 1990'lardaki gibi başvuru ve kaynak eserlere yer veren yayınların sayısının pek fazla olmadığı görülür. Çok ilginç bir mesele bu, fakat doğrudan bir cevap vermek pek mümkün değil. Herhâlde tek dünya, tek kültür fikri yayın mecralarını ister istemez aynı kitaplara yönlendiriyor.

Konu aldığımız 2019 yılında yalnız özel yayıncıların değil, Türkiye Yazma Eseler Kurumu Başkanlığı'nın neşrettiği eserlerin sayısında kaydedilen artış bunların okunup tartışılmasında yaşanmamıştır. Nitekim İslâmî içerikli kitaplarıyla öne çıkan yayınevlerinin kaynak yahut başvuru hüviyetindeki yeni eserlerin tercümesine girişmemesi bu alanın daraldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca ilahiyat, felsefe, dil, tarih ve dini ilimler alanında birçok büyük âlimin muhalled eserlerini de Türk okuyucusuyla buluşturmak gibi önemli işlere imza atan kamu kurumlarının iş yapma biçimlerini gözden geçirmeleri gerekir.

Devletin kitap basımını terk ederek özel yayın sektörünün rakibi olmaktan çıkmayı ve asli görevi olan yardımcı, standart getirici, denetleyici ve kolaylaştırıcı misyonu üstlenmeye başlamasına rağmen ilgili kurumlar sektörde yapılan herhangi bir yayıncı gibi hareket etmektedirler. Kamu yayıncılığı yapan kurumlarının Türkçeye tercüme edilmemiş eserleri dilimize kazandırmak yerine yıllar evvel neşredilen, hâlen özel yayınevlerinin kataloglarında ve depolarında mevcudu bulunan eserleri basması yahut başka bir yayıncının peyderpey tercüme ettirdiği klasik bir kitabı yayınlamaya başlaması ciddi bir sıkıntı doğurmaktadır. Ebu'l-Hasan el-Eş'arî'nin *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, İslâm tarihinin ilk dört asrındaki ilmi, edebi ve fikri faaliyetlerin sistematik bir biçimde sunulduğu Muhammed bin İshak en-Nedim'in el-Fihrist, Edib Ahmed Yükneki'nin Atebetü'l-Hakâyık gibi eserlerinin yeniden basılmasını bu meyanda hatırlayabiliriz.

Üniversite Yayıncılığının Durumu

Akademik yayıncılık üniversite öğreniminde kullanılmak üzere hazırlanan ders kitaplarını, bilimsel süreli yayınları, kaynak ve başvuru kitabı olarak kullanılan araştırma ve inceleme kitaplarını içeren bir boyuta sahiptir. Bir zamanlar kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yayıncılık yapan üniversitelerin uzun zamandır yayıncılık sahasında ciddi bir atılım yapamadığı görülmektedir.[59] Yayın faaliyetlerini istikrarlı bir şekilde sürdüren Boğaziçi ve eskisi kadar

[59] Cumhuriyet Türkiye'sinde üniversite yayıncılığının serencamı için bkz. Fahri Aral, " Türkiye'de Akademik Yayıncılık ve Üniversiteler", *5. Ulusal Yayın Kongresi*, Ayhan Matbaası, 2011, s. 147-148.

hareketli olmasa da Bilgi Üniversitesi Yayınları, Koç Üniversitesi Yayınları bir yana bırakılırsa artan üniversite sayısı oranında kaliteli yayıncılık yapan üniversitelerden söz etmek neredeyse imkânsızdır. Profesyonel bir yayıncı konumuna gelerek yalnızca kendi üniversitelerine yönelik yayınlar yapmayan bu üç üniversitenin yayın serüvenine bakıldığı zaman sosyal bilimler ve edebiyat incelemeleri bağlamında dünyadaki temel metinleri Türkçeye çevirme, Türkiye'de yayınlatma eğilimini bariz bir şekilde görmek mümkündür. Ayrıca çevrilen eserlerle şu ya da bu şekilde benzer söz dağarcığından hareket eden telif kitapları da yayımladıkları görülecektir. Bu anlamda kültür, antropoloji, siyasi ve sosyal sorunlar odaklı eserlere daha dikkatli bir şekilde değerlendirmek gerekmektedir.

Türk akademisini genel özellikleri itibariyle şekillendiren bahsedilen üniversite yayınları ve benzer diğer oluşumların ötesinde yayıncılık yapan üniversiteler de yok değildir. Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları, İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, Bahçeşehir Üniversitesi, Kültür Üniversitesi Yayınları, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları...bu bağlamda zikredilebilir. Gelgelelim bunlar ve diğer üniversitelerin yayıncılık faaliyetleri hem süreklilik hem de özgünlük noktasında kültür piyasasında âdeta yok hükmündedir. Üniversite yayıncılığının ülkenin kültür hayatına etkileri söz konusu edilecekse önce şu satırlar bağlamında Türkiye'nin mevcut durumu kritiğe tabi tutulmalıdır:

Çeviri ve araştırma sonuçlarının, akademik yayınlarla yayılması bir arada düşünüldüğünde üniversite işletmeciliği için temel teşkil eder. Ancak üniversite bu vazifesini üniversite yayınevi olmadan da yerine getiremez. Sadece bundan ibaret olmamak kaydıyla bu açıdan değerlendirildiğinde, daha önce Gordon J. Laing'den yapılan bir alıntıda da yerinde görüldüğü gibi, 'herhangi bir üniversitesinin hakiki karakterini gösteren belki de en iyi endeks, kendi matbaasının kataloğudur.[60]

Türkiye'deki üniversite yayıncılığına dair konuşmaların çoğunun basmakalıp olmasının ve onlarca yıldır devam eden yapısal sorunların masaya yatırılabilmesi için yayıncılık odaklı tartışmaların yapıldığı muhitlerde modern kültürün başlıca yönlendiricileri olan entelektüel piyasada üniversite ve yayıncılık münasebetinin kapsamlı bir şekilde tahlil edilmesi gerekir.

Fuat Sezgin Klasikleri Ne Zaman Yayımlanacak?

İslâm Bilim Tarihi Araştırmacısı Prof. Dr. Fuat Sezgin'in vefatının ardından yaptığı hizmet göz önüne alınarak 2019 yılı "Prof. Dr. Fuat Sezgin Yılı" ilan edildi. Türk kültür hayatında önemli bir iz bırakan bu karar doğrultusunda

[60] Jaroslav Pelikan, *Üniversite Fikri – Bir Yeniden Değerlendirme*, çev. Cem Oskan, Küre Yayınları, İstanbul, 2019, s.171.

pek çok panel, söyleşi, seminer ve sempozyum düzenlendi, müze gezileri tertiplendi, belgeseller çekildi ve televizyon programları hazırlandı. Gelgelelim Fuat Sezgin'in külliyatının çok az bir kısmı Türkçede bulunduğu için kendisiyle alakalı konuşmaların çerçevesi Sefer Turan'ın *Bilim Tarihi Sohbetleri* kitabının sınırlarını aşamadı.

Hâlbuki 2019'da "Fuat Sezgin Klasikleri" adıyla gerek çevirisi gerek kitaplarının cildi ve sayfalarının kalitesi ile kendinden söz ettiren bir diziye pekâlâ başlanabilirdi. Muadili sayılabilecek Hasan Âli Yücel61 ve Kazım Taşkent klasiklerinden farklı olarak, bu dizideki eserler daha farklı bir dikkatle seçilebilirdi fakat böylesi bir girişim olmadı. Önümüzdeki yıllarda bilimler tarihiyle ilgili mutlaka okunması gereken, kültür tarihinde muhkem bir yeri bulunan eserlerden ama daha önce Fuat Sezgin'in önsöz yazdığı irili ufaklı kitaplardan başlamak suretiyle hazırlanacak dizi Türkiye'deki bilimler tarihi araştırmalarına yön verecek bir hüviyete kavuşabilir. Memleketin büyük kültür kitaplarına ihtiyaç duyduğu dikkate alınırsa kamu yayıncılığı yapan kurumların böylesi bir girişime öncülük etmeleri zaruridir.

Döviz kuru üzerinden alındığı için kâğıt maliyetleri 2019 yılında da yayıncıları ciddi sıkıntıya düşürdü. Kriz beklentisi ve hatta kriz şartları piyasayı olumsuz anlamda etkiledi. Buna rağmen 2019'da yayıncılık yönünden önemli atılımların gerçekleştiği söylenebilir. Ancak bu değerlendirme, yayıncılığın telif ve tercüme sorunlarından azade olduğu anlamına gelmez. Nitelikli yayını niteliksiz yayından ayırma işlevi görecek eleştiri işlevini yüklenen mecralardaki azalma ise her geçen gün daha çok göze çarpıyor. Genç nesillerin kurmaca kitaplara tutunmayı seçmesini muhafazakârlaşan dünyaya karşı bir tepki şeklinde yorumlayan sol yayıncıların açıklama biçimi de tartışılmayı hak ediyor. Her türlü yeniliğe açık olan ve sınırların yeniden çizildiği yayıncılıkta atılımları mümkün kılan başlıca etken, hiç kuşkusuz telif hakları kapsamının dışındaki eserlerle popüler yazarların oluşturduğu etkileşim ağıdır.

[61] Hasan Âli Yücel Klasikleri olarak bilinen ve 1940- 1966 tarihleri arasında Tercüme Bürosunun hazırladığı kitaplar için bkz. Şehnaz Tahir Gürçağlar, *Türkiye'de Çevirinin Politikası ve Poetikası 1923-1960*, çev. Tansel Demirel, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2018,

nesillerin mirası

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu İle Söyleşi
M. Ali Köseoğlu

SAİM SAKAOĞLU İLE HAYATI, HALK KÜLTÜRÜ VE MASALLAR ÜZERİNE

Söyleşi: M. Ali Köseoğlu

"Bilim dünyasına masalla girip efsane ile devam ettim derken âşık edebiyatı"...

Doğrusu nereden başlayacağımı bilemiyorum. Akademik camiada hocaların hocası, edebiyat ve halk bilimi araştırmacısı, pek çok araştırma merkezinin kurucusu, yüklenicisi, yürütücüsü, Türk Dil Kurumu'nda bilim ve yürütme kurullarının üyesi, gazete ve dergilerde yazar, üstelik onlarca da kitabı olan bir yazar. Ben nereden başlayacağımı bilemediğim için dilerseniz en başa dönelim. Sizinle yapılan bir söyleşide nüfus cüzdanınızda yazılan 20 Mart 1939'u tashih ediyorsunuz, doğum gününüzü 28 Şubat'a çekiyorsunuz. Bu 20 günlük sürede aileniz sizinle meşgul olmaktan fırsat bulamamış galiba. Nasıl bir aileye doğduğunuzla başlayalım mı? Kimler oldu etrafınızda?

Bu sorudan sonra ben de bildiğim yerden başlayıp yola çıkmalıyım. Zaman zaman bana ya yaşımı sorarlar ya da doğum tarihimi. Ben de 'böylesine değerli bilgiyi ucuza satmak!' istemem. İstedim ki bu meraklı kişiler biraz

tarih bilgilerini tazelesinler: Târih-i tevellüdüm, Harb-i Umumî-i Sâni'den mukaddemdir. Elbette bilenler gülümseyip, "Demek ki İkinci Dünya Savaşı'ndan önce doğmuşsunuz."deyiverirler. Ya bilmeyenler? Büyük Savaş olarak kabul edildikten sonra, o güne kadar dünya harbi diye bilinen 1914-1918 kırımına bir sıra numarası verilmez. Onun için 1939'a kadar olan kitaplarda bu ilk savaş numarasız olarak anılır. İkincisine gelince, 01 Eylül 1939 tarihinde Almanların Polonya'ya saldırdığı gün savaşın başlangıcı olarak kabul edilir. Bu tarih ister 20 Mart1939, ister 28 Şubat 1939 olsun, her hâlükârda benim savaştan beş altı ay önce dünyaya geldiğimi gösterir. Fala filan meraklı değilim ama herkesin falına bakmaya meraklı olanlar, "Hocam, durum değişmeyecek, iki doğum tarihiniz de Balık burcu günlerine geliyor."diye bilgilerini ortaya saçıverirler. Gençlerin söyleyişiyle, "Aman ne önemli!" diyesim geliyor.

Biz İkinci Dünya Savaşı'na girmedik ama!

Girmedik ama girecekmişiz gibi hazırlıklı idik. İçerdeki bazı paşalarla bazı Avrupalılar bizi savaşa sokmak için çok çabaladılar. Bir çarıklı onbaşı olan Hitler'in Almanya'dan sonra Avrupa'yı da ele geçirmek istemesi bütün devletleri kasıp kavurmuştu. Hakkı Tarık Us'un hatıralarında rastladığımız, Yunanistan'da ağaç kabuklarını kemiren Yunan vatandaşlarını, ağaçları kurutacakları düşüncesiyle Almanların kurşuna dizmesi, o ülkedeki göller ve ırmakların ülke kadınlarının namus intiharlarıyla dolu olması Führer'in daha kendisi gelmeden ülkeleri nasıl bir felakete sürüklediğinin kötü örnekleridir.

İşte benim doğum tarihimin gecikerek yazılması, Güneydoğu Avrupa'nın korku içinde yaşadığı, ülkemizde ise geleceklerini savaşa bağlayanların hırsları arasında süren bu yaşama savaşı bazı olayların zamanında yaşanılmasını engellemesi gibi gecikerek gerçekleşmiş olabilir. Bir de o dönemde devlet dairelerinin alışma temposunu da hatırlamak gerekir. Haydi, bir de itiraf... Ben 1923 doğumlu Hasan ile 1927 doğumlu Hayriye'nin, halk arasında 'tekne kazıntısı' olarak adlandırılan 1939 doğumlu kardeşleriyim. Galiba bir de ailedeki bir büyük enişte nin ticari tutarsızlıkları da aileyi fazlasıyla yormuş, tedirgin etmiş ve üzmüştür. Sizler bu uzun açıklamalardan sonra olayların bileşkesini alarak iki tarih arasındaki farklılığı tatlı bir sonuca ulaştırmış olmalısınız. Bir de o anlı şanlı 28 sayfalık kafa kâğıdımın altıncı sayfasında şöyle bir bölüm vardır: Ne suretle verildiği: Doğumdan. Ve devamı: Bu cüzdan Konya nüfus idaresinden verilmiştir. 30.3.939.

Siz konuşurken ben de hesap yaptım; ilk kardeşinizden 16, ikinci kardeşinizden 12 yıl sonra dünyaya gelmişsiniz. Ve dünyada bizim iştirak etmediğimiz bir savaş var... Savaş yaşanadursun; çevrenizden biraz daha bahseder misiniz?

Doğup büyüdüğüm mahallenin çok önemli bir özelliği vardı: Mahallemizin bir bölümü yaz kış oturulan evlerden oluşurken güney bölümleri ise sadece yaz aylarında göçülen bağlardan oluşurdu. Mesela ünlü âşığımız Mehmet Yakıcı kış aylarını Sedirler'de geçirirken yaz gelince mahallemizdeki bağ evine göçerdi. Hatta daha ilgi çekici yanı, bazı komşularımızın yazlık evleri de mahallemizde idi. Mesela muhtarlarımızdan Hasan Anbarlı ile esnaftan Mehmet Masmavi'nin yazlık ve kışlık evleri mahallemizde idi.

Anneniz, babanız...

Rahmetli annem, Emine ve Salih kızı Zeliha Hanım, Konya'mızda birbirleriyle bağı olmayan birkaç ailenin kullandığı bir soyadını taşıyordu: Köseoğlu. Dede tarafımdan Nalbantlar olarak biliniyorduk. 1934'te çıkarılan Soyadı Kanunu'nun gereği olarak da Köseoğlu'nu soyadı olarak almışlar. Bildiğim kadarıyla ailemizde boyu veya başka bir özelliğinden dolayı köse olarak adlandırılan biri yoktu. Annemin doğum tarihi eski nüfus kayıtlarında 1318 olarak gösterilirken e-devlet kayıtlarında 01.07.1902 olarak gösterilmektedir.

Rahmetli babama gelince... Fatma ve Hasan oğlu babam Mehmet Efendi'nin lakapları Sakaveliler'miş. Anlatıldığına göre büyük dedem katıldığı bir savaş sırasında verilen molalarda sağa sola gider, arkadaşlarına su bulur, getirirmiş. Oradan kaynaklanan Saka adı kanuna uyularak Sakaoğlu'na çevrilivermiş. Babamın doğum tarihi de eski nüfus kayıtlarında 1318 olarak gösterilirken e-devlet kayıtlarında 01.07.1902 olarak gösterilmektedir.

İmamlık yapmıştı galiba...

Evet. Babam, medresede okurken, okulu Atatürk'ün huzurunda yapılan değerlendirmelerde başarılı bulunması üzerine Ankara'dan gönderilen 300 lirayı paylaşma konusunda yanlı davranılması üzerine kapatılmış. Bunun sonucu olarak öğrenimine devam etmek isteyen öğrenciler başka okullara aktarılmışlar. Ancak babam geç kaldığı için okulunu son sınıfta bırakmak zorunda kalmış. Ama o, Millet Mektebi'nden belge almış, ilerleyen yıllarda ünlü öğreticilerden dersler almış, hattat, Kur'an-ı Kerîm'i de hıfz ettiği için de hafız olmuştur. İlerleyen yıllarda Mengene'deki Zaferiye Camii'nde Cuma ve bayram namazlarını kıldırmakla görevlendirilmesinin yanında mahallemizdeki Fahrünnisa Mescidi'nde de üç vakit imamlık yapmıştır. Mescidin camie çevrilmesinden sonra, 06 Mart 1959'dan itibaren de oranın imam ve hatibi olmuştur. Bahsettiğim kapatma kararı alındığında okulun müdürü ünlü âlim Akşehirli Hoca imiş.

Bu ailede ve bu çevrede çocukluk günleriniz nasıl geçti?

Günümüzde çocuklar nerelerde oynar, neleri oynar, az çok biliyorum. Site hayatlarının kaçınılmaz bir sonucu: Sizi dört bahçe duvarıyla çevrili bir alanda oynamaya mahkûm ediyorlar. Biz mi? Mahallemizin bütün caddelerinden arkadaşlarımız vardı, bütün komşular biz çocukları tanır ve sahiplenirlerdi. Bazen bizim bahçemizde, bazen başka bir komşumuzun bahçesinde oynardık. Neler oynadığımıza sıra gelmesin, çünkü öylesine çok oyunumuz vardı ki... Mevsimlere göre, günün zamanına göre, elimizdeki oyun araçlarına göre... Say babam say... Şimdi teknolojice esir alınan çocuklarımız var artık.

Bence oyunlar konusunu böyle hemen geçmeyelim...

O yıllarda hangi oyunları mı oynardık?

Evet.

Vallahi saymakla bitmez de onları oynayacak çocuk mu kaldı? Yaş grubumuza, cinsiyetimize, mekâna göre oyunlar oynardık. Okula başladıktan sonra öğrendiklerimi buraya almak istemiyorum: Boncuk, çekirdek, uzun eşek, saklambaç, harmanbiş, çelik çomak, aşık, bilye, birdirbir, tek mi çit mi, buzda kayma, kuş avlama, üç taş, beş taş, dokuz taş, vb.

Oyunların içine girmesek de o günlerin mahallesinde, sokaklarında biraz dolaşsak...

Konyalıların bizim taraflarda yaşayanları bilirler veya hatırlayabilirler mi, bilmem. Ben ise bir bölümünü ağabeyim Hasan Sakaoğlu'ndan dinlemiştim. Vaktiyle Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'nun güneyinde, Uluırmak Caddesi'nin üzerinde bir Sürüm Bakkaliyesi varmış. Varmış diyorum, çünkü benden çok önceleri de varmış. Ben onun canlı olduğu günlere yetiştim. Ağabeyimin dediğine göre o bakkal dükkânından sonra Çumra'ya kadar bir tek dükkân yokmuş. Büyük kıtlıktan önce günümüzdeki kapalı yüzme havuzunun sokağının (Kosova Sokağı) hemen başında bir bakkal daha açılmış. Ancak uzun ömürlü olmamış ve bir süre sonra kapanmış. Yeni bir bakkal denemesi 1949'da gerçekleşmiş. Çaybaşı Caddesi'nin köşesinde evi olan Mustafa amca, köşeye denk gelen odasına bir kapı bir de pencere açarak dükkân haline getirivermiş. Derken birkaç yıl sonra Uluırmak Camii'nin iki üç kapı güneyinde, Abdi Ağabey dediğimiz bir genç komşumuz da ikinci bakkalımızı

açıverdi. Gün geldi bizim mahallemizin tek dört yol ağzındaki ilk bakkaldan, bir süre sonra evinin duvarını kapı pencereye çeviren üç bakkal dükkânı daha oluşuvermişti. Şimdi hiç biri yok. Ancak ilkinin iki yüzer metre sağında ve solunda iki AVM açılıverdi.

Çaybaşı'nı anmışken sorayım: "Çaybaşı Yazıları" ismini verdiğiniz bir de kitap yazdınız. Fahrünnisa Mahallesi'nin bir nüvesi olmasına rağmen kitabın isminde Çaybaşı'nın öne çıkmasının nedenleri var mı?

O yıllarda yerel gazetelerimizin değişik başlıklar altında yayımladıkları kültür sayfaları vardı. Benden de yazı istenilince kabul ettim. Çok rahatça yazabileceğim, hatta bazı konularda yardım alabileceğim büyüklerimin olduğu bir ortamda konu olarak Çaybaşı Caddesi'ni ele aldım. Üniversiteye gidinceye kadar (1959) yirmi yılımı geçirdiğim bu caddenin tarihini ve geleneklerimizi bilenlerden idim. Araştırıcılığa meyilli bir özelliğim vardı. Böylece Konya'da bir cadde ilk defa parçalar halinde ele alınmıştı. Buradaki yazılar arasında farklı dergi ve kitaplardaki yazılarımın olduğunu da hatırlatmak isterim. Caddemiz Fahrünnisa Mahallesi'nin dört caddesinden en ünlüsü idi. Öbür caddelerimiz; Baruthane, Maraş ve Abdürreşit adlarını taşıyordu. Günümüzde Çaybaşı da bir mahalle olarak haklı olarak yerini almış oldu. Çünkü Fahrünnisa adını bilenler, nerede olduğunu bilemiyorlardı. Hamala ve faytoncuya "Çaybaşı... "deyince hemen soruyorlardı: "Kavakların neresi?" Çünkü on beşe yakın çok iri ve yüksek kavağın bulunduğu alan bir tür yer tarifinde işaret olarak kullanılıyordu. Günümüzde o düzayak evlerin yerinde apartmanlar yükseliyor. Kapı şapşapları müzikli kapı zillerine yenildiler. 'Avgaz'ı, 'meris'i, 'havruz'u, vb. bilen kaldı ise yaşları benim gibi dört yirmiye bulanlardır. Oraları anmak, inanmayacaksınız ama bir destan anlatıcısı gibi keyif verecek bana... Ziybeklerin Âlâ, Pehlivan Yöreli, Pirilerin Sâlapla, Sakavelilerin Zilâpla... Eğer destancı diliyle söylemek gerekirse, yerlerinden örü duruverirlerse "Acep buralar neresi?" deyiverecekler. Ama birileri bizim Çaybaşı Yazıları'ndan birkaç sayfayı okuyuverirse kendilerine gelecek ve rahatlayacaklardır. Öbür caddelerdeki komşularımızı da tanırdım ama işe yakından tanıdıklarımdan başlamanın uygun olacağına inandığım için bu yolu seçivermiştim.

'Avgaz'ı, 'meris'i, 'havruz'u merak edenler olacak...

Haydi o zaman, bu kelimeleri kısaca açıklayıverelim. 'Avgaz', caddemizden akıp giden suyu yer altından ve künkler aracılığıyla bahçemize ulaştıran su yolu...'Meris' ise iki komşu bahçenin sınırını belirleyen 15 veya 20 santimetre yüksekliğindeki mini duvar. 'Havruz'a gelince o bildiğimiz lazımlık... Bunun günlük hayatta başka bir adı var mı, bilmiyorum.

Sizi edebiyata ve halk kültürüne yönelten saikler nelerdir? Bu yolculuğun en başındaki isimlerle birlikte zaman içinde beraber yürüdüğünüz, etkilendiğiniz isimleri de merak ediyorum.

Ağabeyim Hasan Sakaoğlu (1923-13 Mayıs 2019) ilkokul mezunuydu. Geçimini esnaflıkla sağlıyordu. Şimdi otele çevrileceğini öğrendiğimiz, Aziziye Camii civarındaki Tellal Pazarı'nda ayna, levha, tabela ve plaka işleriyle uğraşırdı. Ama okumaya meraklı biri idi. Evimize her gün üç gazete girerdi: Bunlar; Konya, Ankara ve İstanbul gazeteleri idi. Sedat Simavi'nin 7 GÜN dergisini sürekli alırdı. Bu dergide Nihad Sâmi Banarlı'nında çok özel bir köşesi vardı. Ağabeyimin kitaplığındaki güzel kitaplardan biri de Fevziye Abdullah Tansel'in ünlü eseri Mehmet Akif Ersoy idi. Bizim evimiz akülü radyosu olan bir evdi de. Çoğunu anlamasam bile pek çok konuşmayı dinlerdim. Feridun Fazıl Tülbentçi'yi, Nurettin Artam'ı akülü radyomuzda dinlerdim. Bir de evimizde ağabeyim ve ablam Hayriye'nin (1927-1959) okul kitaplarının saklanmış olması da beni etkiliyordu.

Çocukluğunuzun evine her gün üç gazetenin girdiğini şimdi duydum ama içinde benim de yer aldığım gazetelere uzun süre sizin de abone olduğunuzu biliyorum. Gazetelerin şimdiki halini konuşmayalım fakat o yıllardaki gazetelerin romanlar tefrika ettiğini düşündüğümüzde sanırım sizin hikâyenizde de bir yerlere varırız, değil mi?

Evet, o yıllarda gazetelerde romanlar tefrika edilirdi. Bunlar ya yeni yazılmış yerli romanlardı veya çeviri romanlar... Bunlar bile benim okuma aşkımı geliştiren destekleyicilerdi. Bir de yetişme çağımızda pek moda olan küçük boy, 16 sayfalık yazılı macera hikâyeleri vardı. Bunlar bir çırpıda okunuverecek anlatılardı. Ama daha önemlisi bir cep romanları furyasının başlaması idi. Çağlayan Yayınevi'nin başlattığı bu diziler birden patlayıverdi. Ekicigil, Harman, Plastik Yayınlar, vb... Bu yayınevlerinin kitapları bir nesli okumaya alıştıracaktı. Bu kitapların bir bölümü hâlâ gençlik yıllarımın birer hatırası olarak kitaplığımda yer almaktadır.

Mesela, hangi kitaplar...

Çağlayan Yayınevi'nin başlattığı bir polisiye dizisi vardı. Mike Hammer (Mayk Hammır) adlı polis hafiyesinin maceraları öylesine tutulmuştu ki, yayınevi dizinin yazarı tarafından yazılmış bütün romanları da yayımlamış ama piyasanın arzusunu önleyememişti. Asıl yazar da bu diziye noktayı koyduğu için romanları çeviren Kemal Tahir'e büyük iş düşüyordu. Başta o olmak

üzere, ekmek derdindeki bazı yazarlar tez zamanda pek çok Mayk Hammer romanı yazıverdiler. Ancak bu kitapların yazı karakterleri büyük, sayfa sayıları ise az idi. Mesela gerçek Mayk'lar en az 160 sayfa ve 11punto ise bizimkiler 130 sayfa kadar, ancak14 punto ile idi. Kitapların üzerinde yazarının adı "Mickey Spillane" değil "M. S. İkinci" çeviren olarak yazılıyordu. M ve S Mickey Spillane adlarını temsil ederken İkinci de Kemal Tahir'in ikinci yazar olduğuna işaret ediyordu.

Ancak bu dizilerde; Refik Halit Karay, Peride Celal, Refik Erduran, Reşat Nuri Güntekin gibi yazarların eserleri de yer alıyordu. Uzatmayalım, geniş bir yazar kadrosunun yer aldığı bu cep kitapları bir dönemin okuyucu sayısını da artırıyordu. Mesela ilk Mayk kitabı olan Kanun Benim 100 bin adet basılmış ancak ihtiyacı karşılayamamıştı. Tabii edebiyat kolu öğrencisi olmanın bize yüklediği sorumluluklardan biride yerli ve yabancı kitapları okumak idi. Bu yöntem de beni bir tür kitap kurdu yapıvermişti. Daha ne diyeyim ki!

Geçtiğimiz günlerde isminizin Eskişehir'deki Masal Şatosu'nda "Masal Derlemecileri" panosunda Ziya Gökalp, Pertev Naili Boratav, Ahmet Edip Uysal, Tahir Alangu, Oğuz Tansel, Eflatun Cem Güney gibi isimlerle birlikte sergilendiğini gördüm. Sizi yakından tanıyan, üstelik anne soyadınızı taşıyan birisi olarak çok sevindim, hemşeriniz olarak gurur duydum. Fakat kitaplarınız arasında "Konya Masalları" yok, "Gümüşhane Masalları" var.

Her merakınızın, hatta sorunuzun tatlı bir hikâyesi olmalı... Var da... 1967 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde asistan olarak göreve başladım. O dönemlerde doktora yaptıracak enstitüler filan yok. Hatta yüksek lisans gibi bir çalışma da yok. Yapacağınız iş, sizinle doktora çalışmanızı yürütecek bir öğretim üyesiyle çalışmak. Bölümümde alanımla ilgili olarak benden birkaç ay önce doktorasını tamamlamış bir arkadaşımız var: Muhan Bali. Bir arkadaşımız da doktorasını sürdürüyor: Bilge Palandöken. İkisi de benim gibi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden diploma almışlar. Danışmanları ise Prof. Dr. Mehmet Kaplan, yani üçümüzün de hocası. Ayrıca Prof. Kaplan, Atatürk Üniversitesi'nin kuruluşunda dekan ve rektör vekili olarak da görev yapmış. Kısacası hem üniversiteye sevgisi var hem de birlikte çalışacak olan gençler eski öğrencileri. Bölüm başkanımız Doç. Dr. (sonradan Prof.) Kaya Bilgegil sınıf arkadaşı Prof. Kaplan hocamıza benimle ilgili olarak bir telefon açıyor ve "kabul buyurmasını reca" ediyor.

İstanbul yollarına düşüyorum. Şimdiki gençler biniyorlar uçağa, kuş misali uçup gidiyorlar. Ya benim kuşağım? Kara tren ne güne duruyor. Ver elini Doğu Ekspresi... Neyse kuşetli denilen bir mevki var da nispeten rahat gidiyoruz. O yıllarda Erzurum'dan Batı'ya kara yolu yok gibi bir şey. Bir iki firma

Bayburt, Gümüşhane üzerinden Trabzon'a ulaşıp yönünü batıya çeviriyor. Git babam git, ömür biter yol bitmez hesabı... Yıllar sonra karayolu yolculuğuna başlayacak. Hiç unutmuyorum, Erzincan-Sivas arasında henüz köprüsü olmayan bir ırmaktan geçiyoruz. O da ne? Bir Murat 124 suya takılmış. Kaptan arkaya dönerek, "Hadi Dadaşlar, şu 124 gardaşımıza bir el atıverin de yola devam edelim."diyerek genç yolculardan yardım istemişti.

Hocamla buluşuyoruz. Sohbetten sonra hangi konu üzerinde çalışmayı düşündüğümü soruyor. "Konya masalları üzerinde..." diyorum. Derken hocam, "Evladım, Konya bir kültür merkezi... Masalları üzerinde aydın kültürünün izleri oluşmuştur." Hocamdır, "Hayır" diyecek halim yok ya. Kendilerine şöyle dedim:"Hocam, iki buçuk yıl kadar Tokat Gaziosmanpaşa Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptım. Okulum ilin tek lisesiydi. Ayrıca pansiyonda da görevli olduğum için ilçelerinden pek çok öğrencim olmuştu. Oralarda çalışmam kolay olur."

Hocamın uygun görmesi üzerine Erzurum'a döndüm. Ankara'dan profesör olarak dönüp bölüm başkanlığına atanan dil hocamız Selahattin Olcay Bey'e raporumu verdim. Prof. Olcay çok sakin bir insan. Çok yavaş sesle konuşur. Özel aile oturmalarımızda yakınındaki koltuklar çok makbuldür. Bunu bildiğim için hemen yanına yaklaşarak durumu aktardım. Dedi ki:"Saim Bey, biliyorsunuz biz bir bölge üniversitesiyiz. Onun için bölgemizden bir ilimizi alsanız da onun masalları üzerinde çalışsanız daha iyi olacak."

Yine "Hayır" deme hakkımın olmadığını biliyorum.

Dr. Bali, Ercişli Emrah ve Selvihan Hikâyesi üzerinde çalışmış. Palandöken, Erzurum masalları üzerinde çalışıyor. Dilci Efrasiyap Gemalmaz da Erzurum ili ağızlarını inceliyor. Dil asistanlarından Turgut Acar Artvin, Turgut Günay Rize ağızlarını konu olarak almışlar. Prof. Olcay'dan izin istedim ve ertesi gün kendilerine bir ilimizi bildireceğimi söyledim.

Artık elimizde cımbız değil bir atlas var... Doğu Anadolu'yu masaya yatırıyorum. Doğusunda Ağrı ve Kars, batısında Erzincan, kuzeyinde Gümüşhane ve güneyinde Tunceli ve Elâzığ var. Bayburt o yıllarda Gümüşhane'nin ilçesi ama merkez nüfusu açısından ondan daha kalabalık. Kaplan Hocamın sözleri aklıma geliyor. Erzurum-Trabzon arasında bir ana yol var, onun dışında ilin hiçbir anayolu yok. Sadece dört ilçesi var: Bayburt, Kelkit, Şiran ve Torul... Birkaç da beldesi...Prof. Olcay'a Gümüşhane adını söyleyince hemen kabul etti. İş kaldı konuyu bir de Prof. Kaplan Bey'e sunmaya... O akşamki telefon olumlu bir sonuçla bağlandı. Artık Gümüşhane ilimizin masalları üzerinde çalışacaktım.

İşte böyledir benim masalcılığımın başlangıcı... Ama bölümümüze gelen bütün Konyalı öğrencilerimi ya halk edebiyatından veya dilden tez almaları için yönlendirirdim. Dilden, çünkü genelde ağız araştırmaları yapılacağı için derlemelere de yer verilecekti. Nitekim pek çok öğrencimiz bu yolda tez

hazırladı. Haydi, size bir teselli notu... Benim asistanlığımın ilk yazılarından biri, "Konya Yemek Sofrasına Dair Notlar" adını taşır. Çok ilgi gördü ve pek çok yemek kitabına alındı: Eylül 1968. İlk yazılarımdan biri ise şu adı taşıyor: Bir Konya Masalı: "Gençlikte mi Gocalıkta mı" Nisan 1969. Ticaret Odası'nın Yeni İpek Yolu dergisinde yer alan halk edebiyatı makalemde Konya masallarının pek çok örneğine yer vermiştim.

Yine de böyle bir derlemeyi sizden okumak, görmek isterdik...

E öyleyse bir dert yanış!.. Dizinin adı, Konya'nın Kırkları olmalı... Kırkların sayısı kaça vardı, bilmiyorum. Bir gün arabamla, Şeker Fabrikası'nın arka yolundan Yaka'ya doğru evime gidiyorum. Bir telefon... Arabayı kenara çekip telefonumu açıyorum. Telefondaki zat adımı söyleyerek bana havale edilen kitap işinin süresinin dolmakta olduğunu hatırlatıyor. O zata adını bile sormadan o işin ne olduğunu söylemesini istiyorum: Konya'nın Kırk Masal ve Efsanesi imiş. Bana hiçbir zaman böyle bir görev verilmediğini söyleyip konuşmayı sonlandırıyorum. Evet, bana bildirilmiş, yazı ile resmiyete dökülmüş bir işlem yok. Daha sonra ilgilileri arayıp şöyle diyorum: "Ben öğrencim Seyit Emiroğlu'na Konya masalları ile Meram efsanelerini yüksek lisans ve doktora çalışması olarak verdim. O şimdi yardımcı doçent. Benim bu konuyu ele alıp kitaplaştırmam doğru olmaz. Siz onu arayıp isteğinizi dile getiriniz."

Sonuç mu? Vallahi bilmiyorum. Eğer bana basım garantisi verilseydi Emiroğlu ile ortak imzalı iki kitabı da hazırlayabilirdik. Artık çok geç. Ayrıca şu kırk konu belirlenirken bizi arayıp soran filan olmadı. İşi bilmeyenler elma ile armudu karıştırırcasına efsane ile masalı bir sepete dolduruvermişler. Ne tuhaf!

Maalesef oluyor böyle şeyler ama güzelleri de olmalı. Sizinle yapılan bir söyleşide "Erzurum bir Konya idi benim için" diyorsunuz...

Taaa Amerikalarda da longplay/uzunçalar ortamında dinlediğim bir türkü vardı, söyleyince hatırlayacaksınız. Sıkı durun, bakalım Erzurum-Konya kardeşliği nerelere kadar dayanıyor.

Yaylalar içinde Erzurum yayla
Şehirler içinde Konya'dır Konya
Vuruldu Osman'ım şen olsun dünya
.....

Türkümüzün başlangıcı böyle... Erzurum'da Kör Ahmet'i dinlemenin ayrı bir tadı var ama içinde türüm türüm Konya kokan böylesi türküleri de dinlemenin ayrı bir tadı var ve de olmalıydı. Evet, Erzurum bir Konya idi benim için. Erzurum'da bir hayli Konyalı hemşerimiz vardı. Bunların en ünlüsü, bir ara dekanımız da olan Prof. Dr. Şaban Karataş idi. (Prof. Dr.) Harun Tolasa ise fakülte ve Yüksek Öğretmen Okulu'ndan sınıf arkadaşım... (Prof. Dr.) Osman Okka da Çaybaşı'ndan cadde üzeri komşumuz idi. Orada çiçeği burnunda bir asistanken Konyalılar Derneği'nin başkanlığını yürüttüm. Benim orada olduğumu öğrenen pek çok hemşerimin kayıttan önceki ilk durağı benim odam oluyordu. Konya'ya tatile giden her öğrencimiz benden selam götürüyordu aileme. Tembeller veya okul kaçakları için aileleri telefon açıyorlardı. Kısacası benim odam âdeta Konyalıların Erzurum bürosu gibi idi. Elbette bu benim için bir onurdu da. İlk defa gurbete çıkacak oğlunun ve kızının elinden tutup 'Doğunun Paris'i'ne götürüp emin ellere emanet etmenin ayrı bir tadı olmalıydı.

Bir bayram sabahı Birinci Yurt'un önünde askeriyle siviliyle toplanıp bayramlaşmanın tadını siz nerede bulacaktınız ki? Yeni gelenlere tanışma çayı vererek kaynaşmayı ve arkadaşlığı aşılamayacaktınız da ne yapacaktınız? Sınav dönemi öncesi Sarıkamış Ormanlarına gidip moral depolamanın tadını hâlâ hatırlayanlarımız var. Şimdi yerinde yeller esen Havuzbaşı'n daki çay bahçesinin kapalı alanında bir kış akşamı yenilen özel etli ekmekleri acaba Konya'dan gelen bir usta mı pişirmişti? Ve daha neler neler... Bütün bunlar içimizdeki Konya sevgisinin Erzurum'da açmış çiçekleri olmasın mı?

İlk günlerimde ev kiralamam için bütün arkadaşlarını seferber eden Çaybaşılı ağabeyimiz Kıdemli Başçavuş Orhan Şener'i, onun aracılığıyla tanıdığım gar müdürü hemşerimizi, kara pilotu Hasan Sunay Albayımızı da elbette hatırlayacaktık.Ya merhum babamın vefatına kadar sürekli olarak gönderdiği Konya gazeteleri... Şimdi Erdemli'de oturduğum yerden Konya gazetelerini okuyabiliyorum. Ya o yıllarda? Babamın kuşaklayıp postaya verdiği gazeteler üç beş gün sonra bile gelse haberleri benim için taptaze idi. Fotosuz veya hazır klişeli tam sayfa haber dolu o gazeteleri hatırladıkça günümüzün magazinleştirilmiş gazetelerini hatırlamak bile istemiyorum.

Erzurum bir Konya idi benim için miydi acaba? Cevabını sizlere bırakıyorum.

Sizin bir "beş kardeş" nitelemeniz var. Masal, fıkra, efsane, halk hikâyesi ve destan. Masal alanında başarılı olmanın yolunun fıkra, efsane (menkıbeler dâhil), halk hikâyesi ve destanların temel özelliklerini, kaynaklarını, ürünlerini üzerlerine yapılan çalışmaları bilmekten geçtiğini söylemiştiniz. Demek ki tüm bunlar arasında ciddi bir bağ var. Masal araştırıcılarının işini zorlaştırıyorsunuz biraz...

İsterseniz şu adlandırmayı edebiyat dünyasındakilere benzetelim. Hani Kırk Haramiler, Üç Silahşörler var ya, işte onlar gibi bir şey: Beş Kardeşler... Bizim Beş Kardeşler'den masalı, doktora çalışmamızın konusu olarak ele almıştık, efsaneyi de doçentlik çalışmamızın... Bizim zamanımızda yardımcı doçentlik diye bir unvan filan yoktu. Fıkra üzerine o kadar çok çalıştım ki... Sadece Nasreddin Hoca üzerine dört kitap yayımladım, fıkra tipleri üzerine bir çalışma hazırladım. 'Hazırladım' diyorum, ne acıdır ki basılamadı. İlk en ciddi araştırmalarımdan biri halk hikâyesi üzerinedir, sonra da kitaplar yayımladım. Destan konusuna gelince... İçinde benim de bir yazımın bulunduğu bir destan araştırmaları kitabımız defalarca basıldı. Humekanın asla anlayamayacağı, derinliğinde boğulacağı bir de *Dede Korkut* kitabım var. Toparlayalım mı, benim bu beşibiryerde ile olan çalışmalarım elbette ilgi görecekti, gördü de ancak hayatlarında ciddi olamadıkları gibi bilim hayatlarında da ciddi olamayan sebükmagzlara bunları anlatmak deveye veya Hintlilerin çok sevdiği dört ayaklıya anlatmak daha kolaydır.

Bazen bir alanda çalışırken işin derinliğinde kayboluyor, kendinizi yeni dünyalarda buluveriyorsunuz. Artık o deryada da yüzmeyi öğrenmişsiniz. Size düşen o alanının da hakkını vermektir. Bazı çalışmalarımı tamamlamaya zaman bulamayacağımı anlayınca kendime hayırlı bir ortak ararım. Bunlar öğrencim de olabilir, arkadaşım da. Mesela Bayburtlu Zihnî'nin dünyada tek nüshası olan *Hikâye-i Garîbe* adlı çalışmasının yarısına geldim ama tamamlamaya zaman bulamıyorum. Şimdi emekli profesör olan o yılların genç Ahmet Sevgi'si ile tamamlayıp yayımladık. Şimdi Balıkesir Üniversitesi'nde profesör olan yine o yılların genç yardımcısı doçenti Ali Duymaz ile yine yarım kalan *Hurşit ile Mahmihri Hikâyesi*'ni (1996) yayımlayıverdik. Örnekleri çoğaltmayalım. Bizde hocalar genelde öğrencilerinin tezlerini aşırmazlar, öğrencilerine aşırılacak tezler hazırlatırlar. Bunlar bilimin yüz karası (bizim Gonyalıların zit gara dedikleri zift karası daha uygun ya...) tabakasını oluşturan mahlûkattır. Şu korkunç örneği bilimin hangi pislik çukurunda bulacaksınız acaba: Öğrencisinin hazırladığı çalışmasını kendi adına yayımlayan o yılların yardımcı doçenti, sonraki yılların dekanını öğrencisi şikâyet edemiyor. "Hocamdır..." diyorsa da "Beni süründürür..." diyemiyor.

Masal ile ilgili birkaç kitabım var. Bunların bazıları bu alanda daha önce yayımladığım makale, bildiri ve derlemelerden oluşan çalışmalarımdır. 2018'de yayımlanan Masal Araştırmaları / İkinci Kitap alanın teorisine de yer veren, ilk bilgileri almayanların anlamakta zorluk çekeceği bazı yazılarımı da içine almaktadır. Benzer bir çalışmayı doçentlik çalışmasında da gerçekleştirmiştim: *Anadolu-Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu* (1980).

Piyasadaki bu intihal/aşırma bolluğunu sadece akademisyen geçinenler değil para getireceğine inanan, alanda eğitimi bile olmayan sıradan araştırıcı (!) görünümlü kişiler de yapıyor. Benim bir kitabımı yeniden ve kendi

cümleleriyle yazan kişi bir de "Bir satırını bile almak izne tabi" türü ukalalık yapmaktadır. Çalınan malımı geri alabilmek için para ödemek gibi bir şey.

Masal dinlemeyen, derlenmiş masalları okumayan, bu alandaki çalışmalar hakkında bilgisi olmayanlar günahkâr kişilerdir, bilim günahkârları... Bu sohbet ad verme yeri değildir. Görülmesi şart olan kaynaklardan ya hiç haberi olmayan veya olup da başkalarının yazdıklarını sanki kendileri asıl kitabı görmüş gibi yapanları bilim tarihi elbette hangi sıfatla anacaktır, tahmin edersiniz. Bizim Beş Kardeşler, herkesin vizesiz, izinnâmesiz, pasaportsuz gireceği yerler değildir, biline.

Değerli hocam, her ülke kendi masallarına sahip çıkacaktır. Fakat bazı masalların -fıkralarda olduğu gibi (Nasreddin Hocamızı bile sahipleniyorlar)- çok uluslu olduğunu görüyoruz. Doğu her zaman masal diyarı olarak anılagelmiştir ama aynı masalları değişik ulusların sahiplenmesini de bir problem olarak görüyor musunuz?

Hemen soru olan son cümleden başlayalım. O konu bir problem değildir. Bazı kazı çalışmaları derinleştirildikçe alt alta veya üst üste birkaç medeniyetin veya devletin aynı toprakları vatan tuttuklarını gösteriyor. "Şu masal bizimdir" diyebileceğim kaç masalımız vardır acaba? Bir de şu konuyu unutmayalım. Bir masal ilk defa hangi kültürün adına kayda geçmişse illa o kültürün ürünü olmayabilir. Başka yerlerde de bilindiği halde, hem de çok eskilerden beri bilindiği halde yazıya geçirilememiş olan masalları sınıflamada nereye yerleştireceğiz?

Hoca fıkralarına gelince... Durum burada daha da berbattır. İstanbul'da bir yayınevi ülkemize gelecek olan gezginlere seslenen bir Nasreddin Hoca kitabı hazırlatmış. Diyelim bu kitap on beş ayrı dilde yayımlanmış. Bu kitapların on dördünün üzerinde Nasreddin Hoca adı yer alırken Arapçasında Cuha adı yer almaktadır. Buyurun, ne diyeceksiniz. Kültür tarihimizin en şanslı, aynı zamanda en şansız kahramanı Nasreddin Hoca'dır. Bunu, Hoca adına dört kitabı olan bir büyüğünüz olarak söylüyorum. Bu konuda en büyük düşman yine biziz. Yüzyıllarca onun adına bağladığımız abuk sabuk fıkraları gerçekmiş gibi kabul edip oradan hareketle Hoca'nın kimliğini, bilgisini, ahlakını bulup çıkarmaya çalışmanın ne kadar yanlış olduğunu hatırlatmak isterim. Aralarında iki yüz yıla yakın bir zaman farkı olan Hoca ile Timur'u karşı karşıya getirmenin psikolojik bir sebebi olabilir, ama bilimsel bir açıklaması asla olamaz ve olmamalıdır. Hoca ile ilgili olarak Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'ın hepinizce bilinen, dağıtımı durdurulup sonra özel bir kurum adına basılan kitabındaki fıkraların tamamını okuyan kaç kişiyiz acaba.

Öyle fıkralar var ki bunlara bakıp Hoca'yı kara listeye alasınız gelecek. Ama ya bunlar özel olarak hazırlatılmış Hoca'yı karalamaya yönelik fıkralarsa? Çünkü öyle fıkralar var ki "Yahu, bu Hoca'da gündüz külahlı, gece silahlı"

diyesiniz geliyor. Ben bu iki özelliğine bir de kuşluk ve ikindi vakitlerini eklemek istiyorum. Ya o vakitlerde Hoca'mız ne yapıyor dersiniz?

Sizin "Dede Korkut Kitabı"nız da var. Geçtiğimiz aylarda Dede Korkut kitabının yeni nüshasının bulunduğunu duyduk. Bu 3. nüshaya Türkistan nüshası deniliyor. Bu güncel gelişmeleri takip edebildiniz mi? Dede Korkut gibi bizim öz değerlerimizin günümüze yeterince taşınabildiğini düşünüyor musunuz? Bir de farklı nüshalar da ortaya çıkabilir mi?

Benim iki kitaptan oluşan Dede Korkut çalışmam var, dört bölümden oluşuyor. Kitabımın tatlı bir hikâyesi var.

Dinleyelim o zaman…

Yıl 1998… Selçuk Üniversitesi'nde bölüm başkanıyım, Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kurucu başkanıyım ve Türk Dil Kurumu üyesiyim. O yılı UNESCO "Dede Korkut Yılı" ilan etti. Dönemin dekanı bir yemek veriyordu, ancak sebebini hatırlamıyorum. Söz alınıp konuşuluyordu. Ben de bu UNESCO işini duyurarak Türk Dil Kurumu ile ortak bir toplantının yapılabileceğini, kurumlar arasında bağ kuracağımı söyledim. Kabul edildi ve toplantı gerçekleşti.

Benim sahada derlemelerim arasında Dede Korkut boylarının artık masallaşmış veya halk hikâyesi şekline bürünmüş anlatmaları vardı ve bunları inceleyerek birer makale haline getirmiştim. Başka çalışmalarım da vardı. Bir kitap hazırlamak, düzenlenmesine örnek olduğum bir toplantıya küçük de olsa bir katkı sağlamak için hazırlıklara başladım. Ama işin içine girince bu çalışmanın Dede Korkut'un büyüklüğüyle uyuşmayacağını gördüm ve kararımı değiştirdim. Bu çalışmam bir Dede Korkut Antolojisi diyebileceğim bir yapıya bürünüverdi. İyi de oldu. Pek çokları, başka kaynaklarda varlığından haberdar oldukları halde aslını göremedikleri nice araştırmayı kitabımızın sayfaları arasında görünce sevindi.

Doğrusu bu 3. yazma kıyameti koptuğu günlerde ben çalışma iznindeydim. Gazetelerden, konuya özel olarak eğilen dergilerden ve dost sohbetlerinde bize iletilen bilgilerden yola çıkarak bilgi sahibi oldum. Gördüm ki dünyada bu işin öncülüğüne soyunanlar oldu. Kitaplar basılmış, elime aldım ama okuyamadım. Bunlardan birisi hakkında yazılan çok uzun bir eleştiriyi ise okudum. Ancak hâlâ çözemediğim bir düğüm var. Yeni bulunan bu eser üçüncü nüsha mı yoksa üçüncü yazma mı? İkisi farklı konular.

Yakın zamanda, Azerbaycan'a gittiniz.

Evet, 12 Ekim 2019 Cumartesi günü, Azerbaycan'ın başşehri Bakı'da, Azerbaycan Diller Üniversitesi'nde düzenlenen bir toplantı için şöyle bir davet yazısı almıştık: Sizi "Kitabi – Dədə Qorqud" dastanına həsr olunmuş Sovet-Türk kollokviumunun 30 illiyinə və Dastanın yeni tapılmış "Salur Qazanın yeddi başlı əjdəhanı öldürməsi" adlı boyunun müzakirəsinə həsr olunmuş dəyirmi masaya dəvət edirik.

Toplantının birinci hissesi (oturumu), 1988 yılında yapılan ilk toplantının hatıralarına, ikinci hissesi ise yeni bulunan boy'a ayrılmıştı. Öğleden sonraki ikinci hisse çok tartışmalı geçmiş, özellikle Azerbaycanlı meslektaşlarımızın kendi aralarındaki tartışmaları hepimizi heyecanlandırmıştı. Bilim insanlarının üzerinde durdukları konu ise bulunan bu boy önceki on iki boyun devamı yani on üçüncü boy mu, yoksa Dresden ve Vatikan nüshalarından sonraki üçüncü kitap mıydı? Bu konuda ülkemizde ikisi kitap bütünlüğündeki üç çalışmadan başka orada da çeşitli yayınlar yapılmıştı. Ancak, eskilerin, âlimler arasında ihtilaf çıktı dediği gibi, burada da kesin bir sonuca ulaşılamadı. Galiba herkes kendi görüşünün doğru olduğuna inanıyordu. Bu görüş farklılıklarının zamanla azalacağı ve bir noktaya odaklanacağına inanıyorum.

Karaca Oğlan, Ercişli Emrah, Bayburtlu Zihni, Dadaloğlu gibi âşıklarımıza dönük çalışmalarınız oldu. Günümüzde âşıklık geleneği bu damarlardan yeterince beslenebiliyor mu?

Cevabımıza iki dörtlük ile başlayalım. Bunlardan ilki 17. Yüzyılın Karaca Oğlan'a yani Büyük Karaca Oğlan'a, ikincisi ise 19. yüzyılın Narmanlı âşığı Sümmanî Baba'ya aittir. Bunlar, benim ortaokul Türkçe kitabında okuyup da ezberlediğim ilk âşık şiir örnekleridir.

1.'si:

"Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir iş gelince
Anı yad ellere açıcı olma"

2.'si:

"Şu karşıki yüce dağlar
Acep bizim dağlar m'ola,
Gözü yaşlı garip anam
Oğul der de ağlar m'ola"

Âşık şiirini severdim sevmesine ama bu âşık adı verilen sanatkârlar kimlerdi, bilmezdim. Fahrünnisa Mahallesi'nde yaz aylarında komşumuz olan bir Memedâ vardı, Âşık Mehmet Ağa diye bilinen Göçülü veya Sedirlerli Mehmet Ağa... Aslında ağa filan değildi de bizim oralarda erkeklere hep böyle seslenilirdi: Ehedâ (Ehat Ağa), Zîbekleri Alâ, Zeybeklerin Ali Ağa, Mıhçıların Sâlâ (Mıhçıların Salih Ağa), vb. Bu Mehmet Ağa yaz başlarında mahallemizin Abdürreşit Caddesi üzerindeki yazlık bağına göçer, mevsimi orada geçirirdi. Meyve ağaçları vardı, üzüm bağları vardı. Okuması yazması yoktu. O, yaz aylarında geceleri bağında, kafasında şiirleri oluşturur, ertesi sabah dostu olan babam Hattat Hafız Mehmet Sakaoğlu'nun kapısını çalar, "Hafız..." diye seslendiği babama şiirini yazdırırdı. Sonrası mı? Şiiri aldığı gibi doğruca *Ekekon* gazetesinin yazıhanesine... Haftada üç gün yayımlanan bu gazetemizde Mehmet Ağa'nın şiirlerini zaman zaman görmek mümkündü. Bu yakınlarda kaybettiğimiz ve Konya'nın dünü için çok başarılı bir kaynak kişi olan ağabeyim rahmetli Hasan Sakaoğlu (1923-13 Mayıs 2019)'nun anlattığına göre babama yazdırılan şiirlerin en önemlilerinden biri "Domalan" adını taşıyanı imiş. İşte böyledir benim Karaca Oğlan'dan, Sümmanî'den önceki âşık edebiyatı dünyam...

Yakın zamanda internet sitesindeki bir sohbet dikkatimi çekmişti. Emekli Profesör İlhan Başgöz âşıklarla ilgili bir soruya, haklı olarak geleneğin uzun süreli olamayacağından söz ediyordu. Ben de yıllarca önce bu ümitsizliği dile getirdiğimi hatırlıyorum. Belki gelenek birdenbire kaybolmayacak ama giderek zayıflayacak, günümüzde aruz ile şiir yazmaya çalışanlarda gördüğümüz gibi zoraki yaşatılmaya çalışılacaktır. Ama bu gerileme dönemi uzun bir zaman dilimine yayılacaktır. Teknik yeniliklere karşı durabilen âşıklarla onları dinleyecek insanımız oldukça bu gelenek sürüp gidecektir.

Âşıklarımızın beslendiği çeşitli kaynaklar vardı, değil mi?

Bunların başında ustaları, özellikle âşık olan babaları gelirdi. Ayrıca onlar eski âşıklardan da beslenirdi. Ancak bu beslenme asla onların şiirlerini taklit etme, hele hele kendisine mal etme şeklinde olmamalıdır. Bir de şu tehlike vardır. Siz, beğendiğiniz, sevdiğiniz, hayranı olduğunuz bir âşığa başka âşıkların şiirlerini bağlarsanız, yani mahlas değişikliği yaparsanız gelenek yamalı bohça haline gelir. Karaca Oğlan (2004) adlı kitabımda şiirlerin başka âşıklara da bağlanarak anlatılmalarıyla ilgili çeşitli örnekler verilmişti. Onun şiirleri kendi döneminin âşıklarına olduğu gibi yirminci yüzyılın âşıklarına da bağlanmıştı. Bir örnek olmak üzere şu birkaçıyla yetinelim: Köroğlu, Karaca Oğlan ve Ercişli Emrah; Âşık Ali (Azerbaycan), Karaca Oğlan, Âşık Kerem, Ercişli Emrah; Karaca Oğlan ve Dadaloğlu, Karaca Oğlan ve Erzurumlu Emrah, Karaca Oğlan ve Ermenekli Ali (İhrakî), vb. Teknik olarak ve kelime dağarcığı açısından asla

birbirleriyle bir araya gelemeyen âşıkları bu şiirlerle ortak yapmak bana göre âşıklardan daha çok âşık yakınlarından kaynaklanmaktadır.

Belki aynı konuyu farklı ilhamlarla ele alma yoluyla beslenmeden söz edebiliriz. Ancak kelimeler ve sanatlı söyleyişlerden de öte mısra ortaklıkları hoş karşılanmamaktadır. Kaldı ki bu ortaklıklar aynı yüzyılın aynı dönemlerinde yaşayan âşıklar arasında da görülmektedir. Elhak bu konuyu renklendirecek şiirlerimiz vardır. Bu arada katıldığım bir toplantıyı da sıcağı sıcağına aktarmak istiyorum. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu 3 Ekim 2019 tarihinde, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin Senato Salonu'nda şu konuyu ele almıştı: "Âşıklık Geleneğinin Güncel Durumu İstişare Toplantısı." 23 kadar ilgili araştırıcı görüşlerini bildirmiş, bu görüşler kayıt altına alınmıştı.

Burada muhterem rahmetli Ali Berat Alptekin Hocamızı da analım mı? Gerçi siz az önce tiyatro oyunundan bahsederken de geçtiniz onun adını. Rahmetli hocamız ilk doktora öğrencinizdi galiba. Onunla yaptığınız çalışmaları önemli gördüğünüzü biliyorum. Onun için "armağanım" demiştiniz.

Bir hocanın gözünde ilk doktora öğrencisinin önemli bir yeri vardır. Mutlaka sonrakiler için de aynı şeyi söyleyebileceklerdir ama atalarımız ilk göz ağrısı sözünü boş yere söylememişlerdir. Şimdi öbür öğrencilerimi de sıralayıp da bir mavi boncuk aramasına girmeyelim. Sevgili Berat ile lisans döneminde kısa bir hoca-öğrencisi yakınlaşması olması gerekirse de benim o sınıftaki hiçbir öğrencimle bir yakınlaşmam olmadı. Kalabalık bir sınıf, bir süre sonra yurt dışına gitme telaşesi derken ben onu kısa dönemde okuttuğumu kendisinin söylemesi üzerine gündeme getiriyorum. Berat'la ciddi olarak tanışmamız 1977 Ekiminin sonlarında Silifke'de düzenlenen bir bilimsel toplantı vesilesiyle olmuştur. Daha önceden tanıdığım bacanağı Özcan Seyhan Bey Silifke Lisesi edebiyat öğretmeni olan ona benim geleceğimi söyleyince o da müstakbel eşiyle beni ziyarete gelmişti. Bağımızın temelinin atılışının böyle bir hikâyesi vardı ve pek çokları da bunu bilmezler.

Ömrüm boyunca yaptığım gibi, yeteneğini keşfettiğim gençlerin elinden tutmamın ilk örneklerinden biri de Ali'miz oldu. Bu ortaklığın gerçeklemesinin de ayrı bir destanı vardır da yeri burası değildir. Onunla pek çok ortak kitabımız var. Hatta bu ortaklıklar bazen üçlü, bazen de dörtlü bile olabiliyordu. O benim en yakın çalışma arkadaşımdı. Gelecekte yeni çalışmalara imza atacaktık, ama olmadı. Bakalım önümüzdeki yıllar neleri gösterecektir. Vefat haberini aldığımda Erdemli'de idim. Ancak böyle bir haberin her an gelebileceğini bildiğim için cep telefonumu gece gündüz yanımdan ayırmıyordum. Haber gelince değişik sitelere durumu bildirirken şu kısa ifadeyi kullandım:"Veliahtım Ali Berat Alptekin'i kaybettim."

Allah rahmet eylesin. Bu alanda başka vereceğiniz isimler var mı? Öğrencilerinizden, ya da Türk kültürüne bu istikamette hizmetler üretmeye devam edenlerden...

Var, elbette var. Hemen hepsi Atatürk Üniversitesi'nde görevli olduğum yıllarda öğrencim olan ve şimdi hepsi profesör olan birkaç ad: Metin Ergun, Cengiz Alyılmaz, Ali Çelik. Ali Duymaz, Zekeriya Karadavut gibi. Selçuk Üniversitesi'nde okuttuklarım arasında ise Prof. Dr. Mehmet Açа'yı sayabilirim. Elbette özel bir konumu olan, bizim sacayağının ortağı ve tek hanım olan Prof. Dr. Esma Şimşek... Sadece lisans öğrenimleri aşamasında kısa bir süre okuttuklarımı ve yetişmeleri üzerinde etkili rolümün olmadığı öğrencilerimi burada maalesef anamayacağım.

Hocam, kitaplarınızı konularına göre incelediğimiz zaman çok farklı alanlarda eserler verdiğiniz görülüyor. Bunun başlıca sebepleri nelerdir?

Bir alışkanlığımı dile getirerek cevabımı vereceğim. Bir kelimenin anlamını merak edip de sözlükte aramaya başlayınca kendi kelimemizden önce gözümüze ilişen başka kelimeleri de okuruz. Aynı şekilde bir konuyu merak edip internete girip de aradığımız konuyla ilgili maddeyi/başlığı buluncaya kadar gözümüze ilişen bazı başlıklar bizi kendisine çekiverir. Hatta bu yeni konuya öylesine kapılırız ki bazen asıl konunun ne olduğunu bile unutuveririz.

Bilim dünyasına masalla girip efsane ile devam ettim derken âşık edebiyatı... Elbette bunlarla ilgilenirken yan konuları da ele almamız gerekiyordu. Mesela Dadaloğlu, Zihnî ve Ercişli Emrah kitaplarını hazırladığım günlerde elimde sayısız fiş vardı. Ama bunların tamamını kullanmam ilgili kitaplarımız için verilen sayfa sayısını aşacaktı. Böylece, öğrencim Ali Berat Alptekin ile bu üç âşığımızla ilgili birer de bibliyografya hazırladık. Derken bibliyografyacılık içimize öyle işlemiş ki *Journal of American Foklore* dergisinde Türk dünyası ile ilgili yabancı kaynaklara girince arkası kesilmedi: Dünya Folklor Dergileri Bibliyografyası ki bir kitap hacmindedir, İngiliz, Fransız ve Alman Dillerinde Türk Masalları Bibliyografyası ortaya çıkıverdi. Ve daha önemlisi alanın hâlâ tek çalışması olan Folklor Bibliyografyaları Bibliyografyası adını taşıyan eserimdir. Antolojiler, ansiklopedi maddeleri... Derken kendim, ailem, mahallem ve şehrim ile ilgili olanlar sıraya giriverdi. Vallahi böylece ömrünü bir yazmaya veya bir yazara ayıran meslektaşlarımdan ayrı düşüverdim.

Bibliyografya konusunda bir noktaya dikkatinizi çekmek isterim. Ulemâdan bazıları ferman eylerler. "Yahu Sakaoğlu (veya Sayın Sakaoğlu), bu bibliyografya işiyle niçin bu kadar uğraşıyorsunuz? Bunları başkaları için mi hazırlıyorsunuz?" Oysa bu bibliyografyalardan öncelikle ben yararlanıyorum, gâfilîn tâifesi ne bilsin!

Destanlar, atasözleri ve Karagöz... Bunlar da benim yakın dostlarımdır. O ekonomi kuralını biraz değiştirelim; bırakınız uyusunlar, bırakınız dedikodusunu yapsınlar.

-Alev Alatlı "Fesüphanallah" kitabında, ABD'deki bir arkadaşının her yıl, geçen yıl içinde yapıp ettikleriyle ilgili mektuplar yazarak diğer arkadaşlarına gönderdiğini yazıyor. Bunu okuyunca aklıma siz gelmiştiniz. Sizin de böyle bir geleneğiniz var/dı. Bana da birkaç tanesi ulaşmıştı. Nasıl başladı bu mektup yazma işi, nasıl karşılandı? Kaç mektup yazdınız? Neler anlattınız bu mektuplarda?

Haklısınız, bu mektup işi benim özelliğim oldu, çıktı. Amerikalı halk edebiyatı profesörü Dr. Warren S. Walker bir yılbaşı tebriği olarak iki sayfalık bir mektup göndermişti.

Yıl?

Doğrusu yılını hatırlayamam; arşivime girmem gerekecek. Orada bazı konulardaki çalışmalarından söz ediyor, bir tür yaptıklarından ve yapacaklarını anlatıyordu. O yıllarda yılbaşı gelince yeni yıl tebrikleri gönderilirdi. Bu tebrikler postane önlerinde veya kırtasiyecilerde satılan kartpostallarla gerçekleşeceği gibi özel olarak bastırılan kartvizitlerle de olurdu. 15 gün öncesinden Konya'nın büyük postanesi olarak kabul edilen günümüzün Çarşı Postanesi'nin önü kartpostal satıcılarının mekânı olurdu. Bir defa da ben ödünç sermaye ile bu işi yapmış, bayağı da para kazanmıştım.

1991 yılında bu kartpostal işini bırakıp mektup yazmaya karar verdim. Bir buçuk sayfalık bir mektuptu bu ilk örneğimiz. Bilgisayara aktarılan bu mektup fotokopi ile çoğaltılıyor, katlanılıp konulan zarfın üzeri yazılıyor ve postaneye götürülüp topluca yollanıyordu. Bu mektup işi zamanla biraz çizgisinden çıkarak o yılın kültür almanağı olmaya başladı. Ancak bu aşama mektupların e-posta yoluyla gönderilme döneminde gerçekleştirildi.

Bu mektuplar çoğalanınca bir kitap yapalım dedik. Onları, *Dostlara Mektuplar (1991-2010)* adı altında kitaplaştırdık. (Konya 2010, 237 s.) Burada 17 mektuba yer verilmiştir.

Bu işi önceleri bazıları anlayamadı, belki de anlamak istemediler. Yayımlanmış makalesinin nerede yayımlandığını bana soranlar elbette anlayamayacaktı. Ben böyle bir çalışmayı başlatmaktan son derece mutluyum. Okuyanlar arasında bir tür abonem olanlar bile vardı. Biraz gecikince, vaz mı geçtim düşüncesiyle telefon edenler bile oluyordu. 2019 ile ilgili çalışmalarım günü gününe mektuba kaydediliyor. 2020'nin ilk günlerinde gönderilecek. Ancak geçen yıl aldığım bir kararı uygulamayı bu yıl da sürdüreceğim.

Gönderdiğim ve yeni yıl kutlaması mahiyetinde olan bu mektubuma cevap vermeyenlere göndermiyorum. Sayı düştü ama kalite (!) yükseldi. Belki gelecek yıldan itibaren göndermekten vaz geçeceğim. Ama hazırlıklarım üyesi olduğum İLESAM'ın Üyelerimizden Haberler sayfasında yayımlanıyor. Ayrıca mektubumuzun gönderildiği bir sitede de yer alıyor. Bu bir tür Sakaoğlu tarihçesidir. En çok yararlananı ben oluyorum. Kitaptan sonrakileri de bilgisayarımda bir araya getirdim. Belki kitap olarak yayımlanamayacak ama kitap formatında şekillendireceğiz."Taklitlerinden sakının!" diyemeyeceğim. En kararlı taklit beşinci yılına ulaşamadı.

Türk Dil Kurumu'nda da görev yaptınız. Günümüzde dil mevzuu hassas bir noktada yer alıyor. Kubbealtı Lügati gibi lügatlerimizde yer alan bazı kelimeleri Türk Dil Kurumu sözlüğünde bulamıyoruz. Geçtik yüz yılın, Osmanlı döneminin eserlerini, son 50 yılın eserlerindeki dil zenginliğimizi bile muhafaza edemiyoruz. Sözlükler konusunda neler düşünüyorsunuz? Türkçeye nasıl iyilikler edebiliriz?

Dillerin, hazırlanış sebepleri farklı olan sözlüklerinin olması normaldir, bir aykırılık yoktur. Onun için ilkokul öğrencilerinden başlayarak çeşitli sözlükler hazırlanıyor. Sözlükleri hedef kullanıcılarına göre değerlendirmemiz gerekir. Acaba Kurum'un sözlüğünde olup da Kubbealtı'nın sözlüğünde olmayan kelimeler yok mudur? Olayı bir de bu açıdan değerlendirmemiz gerekir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisi olduğumuz yılda (1959) bize yardımcı olacak bir sözlük vardı: Mustafa Nihat Özön, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*... Derken Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*'ı çıktı. Günümüzde o kadar çok sözlük hazırlandı ki... Öğrenciler değil öğreticiler bile hakkından (!) gelemiyor.

Sözlüklerin değerlendirileceği bir başka yönü ise aynı kavramı nasıl değerlendirdikleridir. Hazırlayanları ile adlarını vermek istemediğim bazı sözlüklerin kavramlara verdikleri çok farklı anlamlar kişiyi adeta çılgına çevirecek kadar hem komik hem de korkunç idi. Bu sözlükleri ve ikiyüzlü (!) kavramlarını özel sohbetlerimde açıklarım da iş kayıt altına alınan bir sohbete gelince aklıma, "bir kez gönül kırdın ise" mısraı geliverir. Kurum'un *Türkçe Sözlük*'üne *Tarama Sözlüğü* ile *Derleme Sözlüğü* de yüklenirse ortaya çıkacak olan yeni kitabı taşımak için bir hamal tutmamız gerekecek. İngiliz dilinin böyle bir sözlüğü var ama bu evlerde değil belirli yerlerde, mesela kütüphanelerde ve özel masalarda bulundurulur, o sözlüğü elinize veya kucağınıza alıp sevemezsiniz!

Çok zengin bir kütüphaneniz olduğunu biliyorum. Bu kütüphaneden biraz bahsedelim mi? Hangi kitaplar raflarda yer bulmuş, bundan sonrası için bu kitapları nasıl değerlendirmek istersiniz? Mesela şöyle, güzel bir Konya evinde "Saim Sakaoğlu Kütüphanesi" bölümü oluşturulsa ve kitaplarınız yeni nesil halk edebiyatçılarının istifadesine sunulsa iyi olmaz mı?

Vallahi ağzınızdan bal damlıyor, bal... Allah mı söyletiyor yoksa... Aslında kitaplığımın zenginliği başkalarının kitaplığının farklılığından veya fakirliğinden kaynaklanıyor, bu bir... Bir de ben yurt dışında, Texas ve Kaliforniya'daki üniversitelerde araştırıcı olarak bulundum. Dönerken postaya verdiğim kitap, dergi, fotokopi dolu çuvalların sayısı 15 idi. Ne yazık ki biri dönüşte okyanusta kaybolmuş. (!) Ne televizyon getirdim, ne de benzeri eşya... Bu çuvallar bizim un çuvallarının en az iki misli büyüklükte... Ben bu çuvallarda gelen kaynakların değerlendirilmesi sonucu güzel çalışmalar gerçekleştirdim. Son olarak Nisan 2019'da Elginkan Kurultayı'nda sunduğum bildirim bu kaynaklardan yaralanarak hazırladığım "Konya" konulu bir bildiri idi. Bilmediğimiz kaynaklara ulaşınca oralarda Konya ve çevresi ile ilgili bir şeyler var mı diye bakarım.

Bu konudaki bir hatıramı anlatayım. Yaptığı haber başına ücret alan genç bir gazeteci çalakalem aldığı notlarını gazetesine haber olarak aktarırken çuval sayısını 16 diye almış, olabilir. Ama her nasılsa haberi okuyan kıytırık adamın biri, bu çuvallar dolusu kaynaklardan nasıl yararlandığımı sorma küstahlığını arkadaşları adına da üstlenmişti. Cahillerin en cahili anlamına gelen echel-i cühelâ bizim doçentlik tezimizi anlayacak kapasitede olmadığı için böylesine çarpık düşüncelere saplanıp kalmıştı. Bu eserimizin, Türkiye İş Bankası'nın 1990 Büyük Ödülü'nü kazanması bile bu bedavacıları susturmaya yetmemişti.

Kitaplığım konusunda bir şehir efsanesi anlatılır. "Aranılan kitap Saim Hoca'da yoksa Konya'da da yoktur." Kısmen doğrudur. Avrupa ve Amerika

kaynaklı bilim kitapları ve dergileri açısından doğrudur. Ne yazık ki bu kaynakları görmeleri gerekenlerin çoğu göremeden emekli oluyorlar.

Dergilerim var, ta ortaokul yıllarından kalan dergilerim... Gençlik yıllarımın dergileri var... Bunların bazılarını bir merhum veya merhumenin terekesinden Rampalı Çarşı'ya düştüğü zaman da görebiliyorum.

Dönelim şu bal meselesine... Bağışlanan kitaplıklar zamanla tasfiye ediliyor, bunların örneklerine gözlerim yaşarırcasına tanıklık ettim. Bir de bizim kütüphanecilerin, yabancıların discart dedikleri kitap tasfiyesi yok mu, o da canımı acıtıyor. Eskilerin hâfız-ı kütüp dedikleri bir meslek vardı. Bir sözlük bu kavramı şöyle açıklıyor: Bir kütüphaneyi idare edip oradaki kitapları koruyan ve çalışma yapmak isteyenlere veren kimse. Ama kaç okulun veya kurumun kütüphanesi tam anlamıyla tasfiye edilmiştir. Efendim eskimiş... O halde Vankulu Lügati'ni de atınız, o daha çok eski...

Kütüphanemin geleceğinden sorumluyum ama suçlu benim. Onca kitaba ve dergiye para vereceğime onların yerine çeyrek altın alsaydım bugün küçük de olsa bir sarraf dükkân açabilirdim (!)

Sorunuzun şöyle bir bölümü var, diyorsunuz ki: Mesela şöyle, güzel bir Konya evinde "Saim Sakaoğlu Kütüphanesi" bölümü oluşturulsa ve kitaplarınız yeni nesil halk edebiyatçılarının istifadesine sunulsa iyi olmaz mı?'iyi' ne demek, aliyyülâlâ olur. Vallahi ağzınızdan bal damlıyor.

Bir kitaplık düşününüz hele... Kat sayısı fazla olmayan. Bir bölümü benim kütüphaneme, başka bir bölümü bir başka kütüphaneye verilse, binaya giren araştırıcılar hepsini birden görmek fırsatını yakalasalar... Cümlenin devamını, "Alis.." ile başlatmayacağım ama "Saim hayaller diyarında" diye sürdüreceğim. Artık böyle bir mutluluğu hayal bile edemiyorum. Büyük şairimiz Mehmet Çınarlı, her ne kadar bir kitabının adını Gerçek Hayali Aştı diye koymuşsa da ben galiba son kitabıma Hayaller Gerçekleri Esir Aldı demek zorunda kalacağım.

Son bir not: Bir gün evimin önüne büyükçe bir kamyon dayanacak. Üzerinde sefer emri olarak şu iki ibareden biri olabilir: "Açık artırma salonuna" veya (Konya dışındaki) "falan Üniversitesi Rektörlüğüne"...Nokta.

Konuşmamız boyunca çeşitli kereler kızgınlıklarınızı fark ettim. Bir de sevinçleriniz ve kırgınlıklarınız vardır sizin...

Sevinçlerimin sayısının pek çok olduğunu söylemeliyim. Ama binlerce öğrencinizin arasında birkaç çürük yumurtanın çıkmasını da kabullenmek zorundasınız. Sizi üzenlerin, sizin söyleyişinizle kırgınlığa yol açanların sayısı son derece azdır. Kendileriyle yakından ilgilendiğiniz, kanatlarınızın altında uçma eğitimi verdiklerinizin nankörlükleri elbette hoş karşılanmayacaktır. Böyleleri için rahmetli annem Zeliha (Köseoğlu) Sakaoğlu "namıkör" derdi. Elhak doğrudur, bunların namları bile kördür, gerçekleri görmeyeceklerdir. Öğrencilerimin emekliliğimden sonra bile, hiçbir beklentileri olmadığı halde

yazdıkları, kör gözleri elbette açamayacaktır. Belki bildikleriniz vardır da ben bilemeyeceklerinizden bir ikisini hatırlatmak isterim.

Erzurum yılları... Bir delikanlı, oldukça yaşlı, ailecek ilgimiz sayesinde diploma almaya hak kazandı. Aradan yıllar geçti. 12 Eylül günleri... Hatta üzerinden bir iki yıl da geçmiş. Bir gün Erzurum Havaalanı'nda biniş salonunda karşılaştık. Başbakanlığın bir toplantısı için Ankara'ya uçacağım. Daha konuşmamızın başında, "Siz içerde değil miydiniz?" diye sormaz mı? Ben Başbakanlık adına toplantıya gidiyorum, o ise benim içeride olmayışıma âdeta üzülüyor. Demek ki bu namıkör de bizi kim bilir nerelere ve kimlere kirli iftiralarıyla ihbar etmiş olmalı.

Hele biri var ki, ağacın balta için dediği gibi, 'sapı bendendir', yani hemşerimdir. Günümüzde sıkça kullanılan bir söz vardır. Düşünme ve karar verme yetisini başkalarının emrine verenler var ya, hani biat edici denilenler, işte öyle biri de benzer bir davranışını sergileyip tetikçiliğe soyunuverdi. Tabii yükselemedi, hâlâ yerinde saymaktadır. Hatta sayın cumhurbaşkanımız bunların unvanlarını Yrd. Doç. Dr.'den Dr. Öğr. Üyeliği'ne çevirivermiştir. Galiba bu unvanıyla emekli olacaktır.

Annem yine rahmet istiyor galiba... Böyleleri için, "Yandığı yerde sönsün" derdi. Ben galiba bir adım ileri gideceğim,"Yandığı yerde yanıp dursun." diyeceğim ama haddim olmadığı için canım annemin sözünde karar kılıyorum.

Nasrettin Hoca karşısındaki duyarlılığımdan ötürü bazıları beni "Hoca'nın avukatı" olarak anar. Şükür. Ya toplumdaki şeytanın avukatlarını ne yapacaksınız? Bunlar bukalemun gibidirler, her renge bürünebilirler. Türk üniversiteleri, hamdolsun, bunlardan da yetiştirme konusunda oldukça başarılıdır.

Pek çok şeyi konuştuk ama devam edecek olsak bende soru çok sizde de cevap...

Öyleyse sözün sonunu masallarımızdaki bir kalıp söze özenip bağlayalım, ne dersin?

Güzel olur...

Bir varmış bir yokmuş, memleketin birinde bir Saim Hoca varmış. Sekseninci yaşında hâlâ yazıyormuş. "Yaz ya kulum" hesabı, o da yazıp duruyormuş. Ömrüne bereket, vücuduna afiyet, keyfine lezzet... Düşürelim elmaları üçer üçer ,dilimleyip yiyelim üçer beşer...

Afiyetle değerli hocam.

TYB'nin 40. yıl yayınları

Mahmut Erdemir

TYB'NİN 40. YIL YAYINLARI

Mahmut Erdemir

Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) nin 40. yılı faaliyetleri çerçevesinde yurt içinde ve dışında kültür, sanat, edebiyat alanında pek çok sempozyum, panel, kongre, şiir şöleni, kurultay ve anma programlarını başarı ile gerçekleştirdi. Çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği ile gerçekleştirilen tüm bu faaliyetlerde yapılan konuşmaların, akademisyen ve bilim adamlarının sunduğu bildiri, belge ve dokümanlar kitap olarak yayınlandı.

Sosyal Düşünce ve Gelenek

TYB, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ve Türk Felsefe Derneği'nin iş birliğinde 2-3 Kasım 2018 tarihlerinde düzenlenen "Düşünce Geleneğimiz ve Günümüz Sosyal Bilimleri" konulu sempozyum bildirileri; *Sosyal Düşünce ve Gelenek* adı ile 2019 yılında kitap olarak yayınlandı. TYB Yayınları Toplantı Metinleri serisinden çıkan kitabın editörlüğünü Musa Kâzım Arıcan ve Muhammet Enes Kala birlikte yaptılar. V. Bölümden oluşan eser Muhammet Enes Kala'nın özsözü ile başlıyor. Daha sonra, takdim bölümünde ise Murtaza Korlaelçi, Musa Kâzım Arıcan, D. Mehmet Doğan ve Metin Doğan'ın felsefe şurasının açılışında yaptıkları konuşmaları yer alıyor. 232 sayfadan oluşan eser, Türkiye'de sosyal bilimlerin gelişimi, sosyal düşünce ve gelenek konularında araştırma yapanlar için kaynak niteliği taşıyor.

2. Genç Yazarlar Kurultayı

Güçlü edebiyat mirasımızı geleceğe taşıma idealini taşıyan, bu amaçla okuyan, düşünen, araştıran, yazan gençlerimizi desteklemek amacıyla 10-12 Eylül 2018 tarihlerinde Yalova-Çınarcık'ta düzenlenen "2. Genç Yazarlar Kurultayı" da kitap olarak TYB yayınlarından çıktı. Editörlüğünü Enes Dağ'ın yaptığı kitap Musa Kâzım Arıcan'ın sunuş yazısı ile başlıyor. Günümüzün önemli yazarları; Yıldız Ramazanoğlu, Naime Erkovan, Abdullah Harmancı, Handan Acar Yıldız, Mustafa Aydoğan, Hüseyin Akın ve Mehmet Narlı iki gün süren programda, genç yazarlara deneyim ve tecrübelerini paylaşmıştı. "Gençler ve Edebiyat" temasıyla yapılan kurultaydaki tüm konuşma ve yapılan değerlendirmelerin yer aldığı 188 sayfalık eserin sonunda, 'Genç Yazarlardan

Notlar', başlığı altında gençlere ait tanıtım bilgileri programa ilişkin görüş ve düşünceleri ile etkinlikten çeşitli fotoğraflar da yer alıyor.

Gençlerin yazı hayatında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüş ve önerilerinin bulunduğu kitap bu konularda araştırma yapacaklara kaynak olabilecek konuları ihtiva ediyor.

Türkiye 3. Genç Yazarlar Kurultayı

3-5 Mayıs 2019 tarihleri arasında Yalova Çınarcık'ta 30 yaş altı 40 yazarın katılımıyla gerçekleştirilen Türkiye 3. Genç Yazarlar Kurultayı'nda konuşmalar, konferanslar 2019 yılı içinde kitap olarak yayınlandı. Editörlüğünü Enes Dağ'ın yaptığı kitap Musa Kazım Arıcan'ın sunuş yazısı ile başlıyor. Daha sonra sırasıyla; M. Sait Uluçay, Musa Kazım Arıcan ve D. Mehmet Doğan'ın programın açılışında yaptıkları konuşmalar yer alıyor. Günümüzün önemli yazarları; İbrahim Demirci, Mustafa Özçelik, Yılmaz Daşçıoğlu, Cihan Aktaş, Mustafa Kara, Ali Ayçil ve Necip Tosun genç yazarlarla bir araya gelerek denetim ve tecrübelerini paylaşmışlardı. 196 sayfadan oluşan eserin sonunda, kurultaya katılan gençlere ait tanıtım bilgileri, programa ilişkin görüş ve düşünceleri ile etkinlikten çeşitli fotoğraflar da yer alıyor.

Bilge Vezir Nizâmülmülk

2019 yılında yayımlanan diğer önemli bir eser de; "Bilge Vezir Nizâmülmülk" sempozyum kitabı. Nizâmülmülk, doğumunun 1000'inci yılında Konya'da 6 Nisan 2018 günü başlayan ve iki gün süren sempozyumla anılmıştı. Mücahit Sami Küçüktığlı'nın koordinatörlüğünü yaptığı eserin editörlüğünü ise Musa Kazım Arıcan, Muhammet Enes Kala ve Mehmet Tuğrul yaptı. Sempozyum kitabı, Halil Etyemez, Uğur İbrahim Altay, Musa Kâzım Arıcan'ın takdim yazıları ile başlıyor. Önsözü ise, Muhammet Enes kala ve Mehmet Tuğrul birlikte yazmışlar.

Selçuklu sultanları Alparslan ve Melikşah'a vezirlik yapan, Siyasetname yazarı Nizamiye ve medreselerinin kurucusu Nizamülmük'ün hayatı, eserleri ve hizmetlerinin konuşulduğu sempozyumda, yerli ve yabancı akademisyenler ve bilim adamları önemli bildiriler sunmuştu. Tüm bu bildirilerin ve açılış konuşmalarının yanı sıra "İsfihan'da Nizamülmülk Türbesi ve Selçuklu Hanedan Mezarları" nın fotoğraflarının bulunduğu eser; 618 sayfadan oluşuyor.

Kırk Yılın Hikâyesi

TYB'nin 40. Yıl dolayısıyla düzenlediği ekinliklerden biri olan "Kırk Yılın Hikâyesi" de kitap olarak yayınladı. 20-21 Ekim 2018 tarihlerinde Kahramanmaraş'ta gerçekleşen programda günümüzün önemli hikâyecileri bildiriler sunanken, edebiyat severler de büyük ilgi göstermişti.

Eser, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Fatih Mehmet Erkoç'un sunuş yazısı ile başlıyor. Sempozyumun açılışında yapılan konuşmaların yer aldığı bölümde ise; Musa Kâzım Arıcan, D. Mehmet Doğan, Fazlı Bayram ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı Cevdet Kabakcı'nın etkinliğe dair değerlendirmeleri bulunuyor.

Tarık Buğra 100 Yaşında

Cumhuriyet dönemi Türk romanının önemli isimlerinden Tarık Buğra'nın 100. doğum yıldönümünde TYB, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ve Anadolu Mektebi işbirliğiyle, "Tarık Buğra 100 Yaşında" başlığı altında 12-14 Ekim 2018 tarihinde Ankara'da düzenlenen ve büyük ilgi gören bilgi şöleni kitap oldu. Editörlüğünü Münire Kevser Baş, Enes Dağ ve Araştırma Görevlisi Nurseli G. Korkmaz'ın yaptığı eser, Yazar Yayınları Toplantı Metinleri serisinden çıktı. Bilgi şöleni kitabı, Musa Kazım Arıcan'ın takdim yazısıyla başlıyor ve İbrahim Tüzel, Mete Taşlıova, Sami Güçlü, D. Mehmet Doğan, Musa Kazım Arıcan ve Metin Doğan'ın açılış konuşmalarıyla devam ediyor. Bilim adamları ve akademisyenlerin sundukları bildiri ve değerlendirmelerin yer aldığı eser 232 sayfadan oluşuyor. Kitabın sonunda programın açılışındaki resim sergisi ve etkinlik fotoğrafları da yer alıyor.

Sultan II. Abdülhamit ve Dönemi

"100 Yıl Sonra Sultan 2. Abdülhamid Han Uluslararası İlmî Toplantısı" TYB, Eğitim-Bir-Sendikası ve Sabahattin Zaim Üniversitesi iş birliği ile 12-13 Nisan 2018 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirildi.

Türkiye dışından Tunus, İran, Irak ile İngiltere'den ilim ve fikir adamlarının katıldığı toplantıda dönemin modernleşme, bürokratikleşme, merkezileşme, kültür-sanat, eğitim, dış politika, Filistin meselesi, İslam birliği gibi konularda bildiriler sunulmuştu.

Bilgi şöleni Sultan *II. Abdülhamit ve Dönemi* adıyla kitap olarak yayınladı. Ali Yalçın, Musa Kâzım Arıcan ve Mehmet Bulut'un takdim yazılarıyla başlayan eserin son bölümünde ilmi toplantıya ait fotoğraflar da yer alıyor.

Uluslararası Yahya Kemal Sempozyumu

Türk edebiyat tarihinin en önemli isimlerinden Yahya Kemal Beyatlı'yı anmak için İstanbul'da "60 Yıl Sonra Yahya Kemal" temasıyla 8-9 2018 tarihlerinde düzenlenen "Uluslararası Yahya Kemal Sempozyumu" da aynı isimle 2019 da kitap olarak yayınladı. Sempozyum kitabı, Osman Develioğlu ve Musa Kazım Arıcan'ın sunuş yazıları, D. Mehmet Doğan ve Beşir Ayvazoğlu'nun programdaki açılış konuşmaları ile başlıyor. "Yahya Kemal ve Meselelerimiz, Şiirin Rüzgarı, Yahya Kemal'i Algılama Biçimleri, Birikim ve Yansıma, Yahya

Kemal'den İzler, Yahya Kemal ve Şehir" ana başlıklarındaki eserin sonunda sempozyum fotoğrafları da yer alıyor.

Türk Düşüncesinde Yerlilik ve Millilik Sempozyumu

Yerlilik" ve "Millilik" kavramlarının Türk siyasi tarihi, estetik ve sosyolojik hayatında taşıdığı anlamların akademik olarak ilk kez masaya yatırıldığı 'Türk Düşüncesinde Yerlilik ve Millilik Sempozyumu' TYB, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi işbirliği ve Başbakanlık Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi'nin desteğiyle 12-13 Nisan 2018 tarihlerinde gerçekleştirildi.

Sempozyumda bilim adamlarının ve akademisyenlerin sundukları bildirilerde; "Yerlilik, Yerellik, Millilik ve Küreselleşme", "Sosyal Bilimlerin Yerlileşmesi-Uygulamalı Sosyal Bilimleri Tartışmaya Açmak", "Türk Solunun Yerlilik ve Millilik Meselesi", Türk Düşüncesinde Yerlilik ve Millilik Refleksi", "Edebiyatta yerlilik, Yerlilik ve Millilik", "Maarifte Yerlilik ve Millilik" konuları tüm yönleri ile ele alınmıştı. Türk Düşüncesinde Yerlilik ve Millilik Sempozyumu' adıyla 2019 da yayınlanan kitapta tüm bu bildiriler yer alıyor.

Niyâzî-i Mısrî Dönemi ve Tesirleri

'Doğumunun 400'üncü Yılında Niyâzî-i Mısrî Dönemi ve Tesirleri' Bilgi Şöleni Kitap Olarak Yayınlandı. TYB Bursa Şubesi ve Osmangazi Belediyesi işbirliğiyle düzenlenen "Doğumunun 400'üncü Yılında Niyâzî-i Mısrî Dönemi ve Tesirleri" başlıklı bilgi şöleni Bursa Osmangazi Belediyesi yayınları arasından Niyâzî-i Mısrî Dönemi ve Tesirleri başlığı ile 2019 yılında kitap olarak yayımladı.

16 Kasım 2018 tarihinde Seyyid Usul Dergahı Kültür Merkezinde başlayan ve iki gün süren programda, büyük mutasavvıf şair Niyâzi Mısrî doğumunun 400'üncü yılında anılmıştı.

Mustafa Efe ve Olcay Kocatürk'ün editörlüğünü yapığı, Mustafa Dündar'ın sunuş, Bilal Kemikli'nin ise takdim yazısıyla başlayan 229 sayfalık eserin sonuç bölümünde ise D. Mehmet Doğan'ın "Niyaî-i Mısrî'nin Bitmeyen Dünya Çilesi", İsmail Güler'in "Misrî'nin Arapça Şiirleri Üzerine" ve Bilal Kemikli'nin "Şehir ve Vefa" başlıklı yazıları yer alıyor.

Şehir Kültürü - Kültürlü Şehir

TYB ile Elazığ Belediyesinin 5-6 Ekim 2018 tarihlerinde Elâzığ'da gerçekleştirdikleri 'Şehir Kültürü - Kültürlü Şehir Sempozyumu'nda akademisyenler, bilim adamları, şehir tarihi araştırmacıları ve yerel yöneticiler "İnsan, Şehir, Kültür, Şehir ve Medeniyet" konularındaki bildirileri kitap olarak yayınladı. Şehir Kültürü - Kültürlü Şehir kitabı, Mücahit Yanılmaz ve Musa Kazım Arıcan'ın sunuş yazıları ile başlıyor.

Edirne'den Mostar'a Kültür Kervanı

TYB'nin 40. Kuruluş yılı kutlamaları dahilinde gerçekleştirilen "Edirne'den Mostar'a Kültür Kervanı" faaliyeti de 2019 yılında yayınlanan kitaplar arsında yer aldı.

30 Nisan 2018 - 09 Mayıs 2018 tarihleri arasındaki gezide; güzergâhta bulunan ülkelerde ve şehirlerde okur yazar buluşmaları, paneller, sempozyumlar, konferanslar, şiir şölenleri, tarih, kültür, edebiyat sohbetleri düzenlenmiş ve büyük ilgi görmüştü. Kervana katılan şair, yazar, gazeteci ve bilim adamlarının yolculukla ilgili duygu ve düşüncelerinin yanı sıra fotoğrafların da yer aldığı "Edirne'den Mostar'a Kültür Kervanı" adıyla yayınlanan eserin editörlüğünü A. Fatih Gökdağ ve Mehmet Tuğrul birlikte yaptı.

D. Mehmet Doğan'a Armağan

TYB'nin 40. Yılında kurucu ve şeref başkanı *D. Mehmet Doğan'a Armağan* kitabı yayınlandı.

Yazarlar, şairler, akademisyenler, gazeteciler, çalışma arkadaşları ve dostlarının Doğan'la ilgili tanıklıklarını, eserleri hakkındaki değerlendirmelerini, duygu ve düşüncelerini ihtiva eden kitabı şair Osman Özbahçe yayına hazırladı.

Çocukluk ve gençlik yılları, okul ve çalışma hayatı, yurt içi ve yurt dışı seyahatlerinden fotoğraflarla desteklenen eserde, Doğan'ın pek bilinmeyen 1967-71 yıllarında *Hareket* dergisinde yayınlanan ilk şiirleri de yer alıyor.

Her yazarın D. Mehmet Doğan'ı farklı bir bakış açısı ile; hayatını, fikirlerini, eserlerini ve kişiliğini değerlendirdiği kitabın ilginç bölümlerinden biri de, Türk fikir hayatının son dönemdeki en önemli isimlerinden olan Cemil Meriç'in 1976 yılında *Kubbealtı Mecmuası*'nda dil üzerine yazdığı yazısı. Meriç, "Düşmeyen Kale" başlıklı makalesinde, D. Mehmet Doğan'ın *Batılılaşma İhaneti* kitabına vurgu yaparak Doğan'ın eserinde isabetli tesbitler yaptığını belirtiyor.

"D. Mehmet Doğan'a Armağan" adıyla yayınlanan; TYB Genel Başkanı Musa Kâzım Arıcan'ın takdim, Osman Özbahçe'nin sunuş yazılarından sonra kitap, Doğan'ın biyografisi ile başlıyor. Kâzım Arıcan Takdim'de eseri "Doğan'ın okuyucusu olarak bize katkısını düşündüğümüzde küçük bir teşekkür" olarak niteliyor.

TYB Akademi

4 ayda bir yayınlanan hakemli dil, edebiyat ve sosyal bilimler dergisi TYB Akademi, 2019 yılında; *Yerlilik/Yerellik, Yaşayan Edebiyat* ve 27. sayı *Millî Mücadele* sayılarını yayınladı.

TYB Yıllık 2019

TYB Yıllık 2019; 2018 yılında Türkiye ve dünyada meydana gelen siyasi, ekonomik, kültürel, sanatsal ve sosyal olaylar; sevinçler, tasalar, kaygılar bunların ortaya çıkış sebepleri, toplumsal etkileri ve sonuçlarının yer aldığı yıllık; dünü bugünle değerlendirip yarına yönelik dersler çıkarmak isteyenler için başvuru kaynağı niteliği taşıyor.

Türkiye Kültür ve Sanat Bültenleri

TYB'nin süreli yayınlarından olan *Türkiye Kültür ve Sanat Bülteni* İlk sayısı 1 Şubat 1990'da yayınlandı. İki ayda bir yayınlanan bültenle genel merkez, şubeler ve temsilciliklerdeki yapılan kültür ve sanat faaliyetleri ile ülkemizin önemli kültür sanat olayları yansıtılmaktadır. Bülten, 2019 yılında da yayınlamaya devam etti.

olaylar ve insanlar

İbrahim Ulvi Yavuz

OLAYLAR VE İNSANLAR/2019

İbrahim Ulvi Yavuz

Ocak

1-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yeni yıl mesajında ”Yeni miladi yılın aziz milletimiz başta olmak üzere bütün insanlığa hayırlar getirmesini Rabbimden niyaz ediyorum” dedi.
-Alışverişte ”paralı poşet” dönemi başladı. Manav, ekmek ve şarküteri reyonlarında ücretsiz olacak.
-Türkiye Yazarlar Birliği 2018 Yılı “Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülü açıklandı.
-Bahreyn Yüksek Mahkemesi, Suudi Arabistan’ın Yemen saldırılarını eleştirdiği için 5 yıl hapse mahkum edilen insan hakları aktivist Rajab’ın cezasını onadı.

-Bursa İnegöl eski Belediye Başkanı Kemal Özkan öldü.

-Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Güler ve Kuvvet Komutanları ile birlikte yılın son gününde “Süleyman Şah Türbesi’ni ziyaret etti.
-Tiyatro sanatçısı Gülriz Suriri İstanbul’da öldü.

2-ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, İsrail Başbakanı Netanyahu ile görüştü. Görüşmede ABD, İsrail'e "Suriye" güvencesinde bulundu.
-Çinli bilim insanları, Güneş'in 6 katından daha büyük ısı yayabilme özelliği olan yapay güneş ürettiğini duyurdu. Yapay güneşin 100 milyon santigrat derece sıcaklığa ulaştığı öğrenildi.

–Arnavutluk Meclisi şans oyunlarını yasakladı.

-İran Yargısı, sosyal medya platformu instagram erişim engeli getirme kararı aldı.

- Din adamı eğitimci, ilahiyatçı Muzaffer Navruz Hoca öldü.
-Yemenli Gazeteciler Sendikası’nın hazırladığı raporda. Yemen’de 2018 yılında muhabir ve kameramanların aralarında bulunduğu 10 gazetecinin öldüğü açıklandı.

3-AÜ İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Necati Öner Ankara’da öldü.
-Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, resmi görüşmelerde bulunmak üzere Ankara’ya geldi.

–Türkiye Maarif Vakfı, Pakistan’daki FETÖ’ ye ait Pak-Türk Çağ Eğitim Vakfı Okullarını devraldı.
-NTV eski Malatya muhabiri, Radyo Mega’nın kurucusu, gazeteci İlhan Atılgan öldü.

4-Suudi Arabistan'da, Kaşıkçı

davasının ilk duruşması bugün yapılırken, Yüksek Yargı Konseyi, zayıf delillere dayanan kararların önüne geçmek için suç ispatlanmadıkça şüphelilere herhangi bir cezanın uygulanamayacağı yönünde karar aldı.

-ABD'nin New Jersey eyaletine bağlı Chatham bölgesi Belediye Başkanlığı'na seçilen Tayfun Selen, ABD'de bu göreve gelen ilk Türk oldu.

-ABD'nin Minnesota eyaletinden ara seçimlerde Temsilciler Meclisine seçilen Somali asıllı İlhan Omar, dedesinden kalma Kuran-ı Kerim üzerine yemin etti.

- Iğdır'ın Aralık ilçesine bağlı İran sınırında bulunan Şehit Bülent Aydın Karakolu'na PKK'lı teröristler tarafından uzun namlulu silahlarla ateş açılması sonucu 1 asker şehit oldu. 2 askerde yaralandı.

-Konya merkezli 26 ilde, FETÖ yönelik soruşturma kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde "mahrem imamlık" yaptıkları iddiasıyla 60 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen Kaynak Holding' in yöneticilerine ait 34'ü firari, 19'u tutuklu, 85 sanıklı davanın duruşması sonucunda 10 kişi tahliye oldu.

5-ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM), 2000 yılında 17 ABD askerinin öldüğü ABD "USS Cole" savaş gemisine yönelik bombalı saldırıyı planlayan El Kaide üyesi Cemal el Bedevi'nin Yemen'de öldürüldüğünü açıkladı. Sakarya'da binlerce hafız ve imam yetiştiren Hafız Hasan Hüseyin Hoca 112 yaşında öldü. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Ukrayna Devlet Başkanı Petro Poşoşenko ile Vahdettin Köşkü'nde bir araya geldi.

-Ürdün Başbakanı Ömer er-Rezzaz ülkesinin Filistin konusundaki tutumu Türkiye ile tamamen uyumlu olduğunu açıkladı.

6-Dünya Sağlık Örgütü(DSÖ) 2018 Küresel Verem raporuna göre dünya genelinde 2017'de yaklaşık 1,3 milyon kişi verem hastalığından öldüğünü açıkladı.

-İçişleri Bakanlığı, 2018 yılında 294 bin Suriyeli ülkesine döndüğünü, 90 düzensiz göçmenin ise denizden göç etmeye çalışırken hayatını kaybettiğini açıkladı.

7-Mısır'da Ortadoğu'nun en büyük katedrali Kahire'de açıldı.

-Kültür Bakanlığı İstanbul Tarihi Türk Müziği Topl uluğu ses sanatçısı Gökhan Yaman öldü.

-Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca her yıl verilen "Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Ödülleri'nin sahipleri belli oldu. Buna göre Emin Ongan'a Üsküdar Musiki Cemiyeti ile Ara Güler Arşiv ve Araştırma Merkezi Ara Güler Müzesi'ne.

8-İçişleri Bakanlığı, Karadeniz Samsun açıklarında Panama bayraklı bir geminin battığını 13 mürettebattan 7'sinin sağ olarak kurtarıldığını, 6

kişinin ise öldüğünü açıkladı.

-İçişleri Bakanlığı, futbolda 2018-2019 sezonunun ilk yarısında ”Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun kapsamında 23 bin 942 kişi hakkında işlem yapıldığı 4 bin 763 kişiye de seyirden men cezası verildiği”, açıklandı.

-Afrika ülkesi Gabon'da ordunun yönetimi ele aldığı açıklandı.

-Tiyatro sanatçısı ve oyuncu Burhan İnce öldü.

- Eski Cumhuriyet Senatosu Van Üyesi Fevzi Kartal İstanbul'da öldü.

9-Taliban militanları Afganistan'ın kuzeyinde bulunan Belh şehrindeki polis karakoluna düzenlediği saldırıda 13 polis hayatını kaybetti.

-Kırklareli 2. Ağır ceza Mahkemesinde yargılanan eski İstihbarat Şube Müdürü İbrahim Şimşek, ”haberleşme gizliliğini ihlal, haksız arama ve silahlı terör örgütüne üye olmak suçuyla 59 yıl 2 ay 25 gün hapse mahkum oldu.

10-Hakimler ve Savcılar Kurulu(HSK) Genel Kurulu, FETÖ irtibatı nedeniyle 17 hakim ve savcıyı meslekten ihraç etti.

-Erzurum eski Milletvekili Muhyiddin Aksak, Ankara'da öldü.

-Mısır Mahkemesi'nde yargılanan Müslüman Kardeşler Teşkilatı' (İhvan) Rehberlik Konsey Başkanı Muhammed Bedii'nin de olduğu üst düzey 9 yönetici beraat etti.

-Venezüella Devlet Başkanı Nicalos Maduro, Uslusal Meclisi feshetti.

-Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde cumhurbaşkanlığı seçimini Felix Tshiseedi kazandı.

-Filistin Parlamentosu, Filistin Yönetimi Başkanı Mehmet Abbas'ın siyasi yetkilerin elinden alınmasına karar verdi.

11 -Mahmut Sami Efendi'nin kadim ihvanlarından Mevlana Mehmet Kantarcı İstanbul'da öldü.

-Eğitimci, yazar Mehmet Balcı, kürsüde vaaz ederken kalp krizinden hayatını kaybetti.

-İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu Genel Müdürü Abdülaziz bin Osman Tuvayer, Kudüs'ü “2019 İslam Kültür Merkezi” ilan ettiklerini açıkladı.

12-KKTC'de FETÖ soruşturması kapsamında gözaltına alınan 213 kişi Türkiye'ye getirildi.

-Ankara eski Milletvekili Mustafa Şinasi Özdenoğlu Ankara'da öldü.

-Makedonya Meclisi, ülkenin adının “Kuzey Makedonya Cumhuriyeti” olarak değişikliğini onayladı.

-Fırat Kalkanı operasyonu ile terör örgütünden temizlenen Cerablus'tan sorumlu Gaziantep Vali Yardımcısı Ahmet Turgut İmamgiller Cerablus'ta kaldığı otelde ölü bulundu.

15-Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi kurucu rektörü Prof. Dr. Tahsin Tuncalı öldü.

-Ankara Siteler' de bir mobilya atölyesinde çıkan yangında Suriye uyruklu 5 kişi hayatını kaybetti.

17- Osmanlı Hanedanı'nın sürgünde yaşayan son tanığı 1. Abdülmecid'in torunu Bilun Alpan Sultan Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta öldü.

18- Kapatılan Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) eski başkanı Murat Arslan, FETÖ üyeliği iddiası ile yargılandığı davada 10 yıl hapse mahkum oldu.

19-ABD'li Senatör Lindsey Graham, İki kere iki dört eder, bunun başka yolu yok. Kaşıkçı cinayetini pres emretti" dedi.

-Lübnan Dışişleri Bakanı Cibran Basil, Suriye'nin Arap Birliği'ne yeniden üyesi olması için çağrıda bulundu.

-12 Eylül darbe komutanları hakkında verilen hükmün Yargıtay 16.Dairesi usul yönünden bozulması üzerine dava Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlandı.

20-Akdeniz'de yılın ilk göçmen faciası meydana geldi. 117 kişi hayatını kaybetti.

21-Milli boksör Batuhan Kurt, İzmir Urla'da trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Eski Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Kadri Kaplan 98 yaşında öldü.

-Yunanistan'ın Türkiye sınırındaki askeri bölgede biri İngiliz, diğeri Yunan ordusuna mensup iki kişi casusluk suçlaması ile gözaltına alındı.

23-Dışişleri Bakanlığı, Kerc Boğazı'ndaki gemi yangınında 16 Türk mürettebattan 8'inin kurtarıldığını, 4'nün ise öldüğünü açıkladı.

-Esat rejimi, Birleşmiş Milletler harekete geçmezse İsrail'in Suriye'ye yönelik hava saldırısına karşı Tel Aviv'i vuracaklarını açıkladı.

-Sinema sanatçısı Ayşe Gruda, İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Macaristan'da 87 kişi soğuktan donarak öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Kremlin Sarayı'nda bir araya geldi.

-Anayasa Mahkemesi CHP'nin müftülerin nikah yetkisinin iptaline dair başvurusunu reddetti.

-Filipinlerde yaşayan Mora Müslümanlarının 73 yıldır süren özgürlük mücadelesi için yapılan halk oylamasında "evet" çıktı.

24-Yargıtay, 16. Ağır Ceza Dairesi, Zirve Yayınevi davasında 5 sanığa verilen 3 kez ağırlaştırılmış, müebbet ve 39 yıl 9 ay hapis cezasını onayladı.

-Gürcistan'da domuz gribinden 21 kişi hayatını kaybetti.

Venezüella Devlet Başkanı Madura, ABD ile bütün diplomatik ilişkilerini kestiklerini ve ABD'nin diplomatlarının ülkeyi terk etmelerini istediğini açıkladı.

- Kurucu Meclis Üyesi ve eski Afyon Milletvekili Asım Yılmaz Ankara'da öldü.

-Malta Cumhurbaşkanı Marie Louise Coleiro resmi bir ziyaret için

Ankara'ya geldi. Cumhurbaşkanı tarafından kabul edildi.

25- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tiyatrosu sanatçısı Fuat İşhan öldü.

-TC. Vatikan Büyükelçisi Mehmet Paçacı merkeze alındı. Yerine Lütfullah Göktaş atandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Anayasa Mahkemesi Üyeliğine eski milletvekili Yıldır Seferoğlu atandı.

26-Avrupa Merkez Bankası Atatürk resimli "Eure" bastı. Para turizmde tanıtma ve hatıra amacıyla kullanılacak.

27- Filipinler' de bir Katolik kilisesine yapılan iki ayrı bombalı saldırıda 27 kişi öldü. 87 kişi de yaralandı.

-Erzurum'da Cumhuriyet tarihinin en çok 1 ton 535 kilogram uyuşturucu ele geçirildi.

28-Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İbrahim Dülger geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

-Fransız Oscar ödüllü besteci, piyanist Michel Legrona öldü.

-Diyanet İşleri Başkanlığı'nın talebi üzerine Ankara 3.Sulh Ceza Hakimliği, kendisine "Mehdi" ve "Resul" ilan eden İskender Evrenesoğlu'ya ait 5 internet sitesine erişim engeli getirmesine karar verdi.

-İstanbul'da yapılan tarihi eser operasyonunda, Doğu Roman, Bizans ve İslami dönemlere ait bin 202 sikke, 1155 metal obje ve el yazma Kur'an-ı Kerim ele geçirildi. Olayla ilgili 10 kişi gözaltına alındı.

-Milli Eğitim Bakanlığı özel öğretim kurslarının 2019-2020 eğitim ve öğretim yılından itibaren kapatılacağını bildirdi.

29-Van eski Milletvekili Mustafa Bayram Ankara'da öldü.

-15 aydır 5 yıldızlı otelde rehin tutulan Suudi Arabistanlı 10 iş adamı serbest bırakıldı.

-Tunceli eski Milletvekili Süleyman Yıldırım Ankara'da öldü.

30-Isparta eski Milletvekili Dr. Lokman Başaran öldü.

-İlaç, Eczacılık, Sağlık, Bilim ve Teknoloji Vakfı kurucusu Eczacı Mustafa Aydıner öldü.

-Kocaeli eski Milletvekili Mustafa Batgün öldü.

-ABD'nin Adana Konsolosluğu'nda politik İşler danışmanı, tercüman olarak görev yapan Hamza Ulusoy, "terör örgütüne üye olmak" suçu ile 4 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

31-Diyarbakırlı şair folklor derleyicisi Muharrem Güler öldü.

-Suriye'de 29 bebek soğuk ve açlıktan hayatını kaybetti.

Şubat

1-ABD Gazze ve Batı Şeria' ya yaptığı bütün yardımları kestiğini açıkladı.

-Film ve dizi sanatçısı Turgut Arsever İstanbul'da öldü.

-Terör örgütüne üye olmak ve terör örgütü propagandası yapmak suçu ile Diyarbakır Büyükşehir eski Belediye Başkanı Gülten Kışalak' 14 yıl 3 ay, DBP Eş Genel Başkanı Sebahat Tuncel ise 15 yıl hapse mahkum oldu.

2-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Tarabya' da bulunan Huber Köşkü'nde Ürdün Kralı 2.Abdullah'ı ağırladı.

-İsrail Türk vatandaşlarının Kudüs'ü yılda birden fazla ziyaret etmelerini yasakladı, ayrıca 18 yaşından küçük Türk çocukların da yanlarında velilerin bulunmasını gerektiğini açıkladı.

-Mavi katalogda yer alan ve aranan DHKP/C üst düzey sorumlusu Hatice Ruken Kılıç İstanbul'da yakalandı.

3-Ağrı'nın tanınmış alimlerinden Seyyid Şeyh Abdurrahim El Arvasi öldü.

-Yemen'de Husiler tarafından El-Aned Askeri Üsse düzenlenen saldırıda yaralanan Genel Kurmay Başkan Yardımcısı Tuğgeneral Salih ez -Zindani tedavi gördüğü hastanede öldü.

4-Eski Yargıtay Üyesi İbrahim Kır, FETÖ üyeliğinden 10 yıl hapse mahkum oldu.

-Arkeoloji ve Sanat Dergisi sorumlu yazı işleri müdürü, editör Orhan Gökçay öldü.

-İçişleri Bakanlığı, Ocak ayında düzenlediği iç güvenlik operasyonunda 50 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Orta Afrika ülkesi El-Salvador'da devlet başkanlığı seçimini Filistin kökenli Osmanlı torunu Nayip Bukela kazandı.

5-Diyarbakır' da deri üzerine işlemeli figürler bulunan İncil ele geçirildi.

-Söz yazarı, besteci, şarkıcı Nesrin Obalı öldü.

6-Fransa Cumhurbaşkanı Emmnuel Marcan, 1915 olaylarının yıldönümü olan 24 Nisan "Ermeni Soykırımını Anma Günü" ilan ettiğini açıkladı.

-İstanbul'da incelemelerde bulunan Yunanistan Başbakanı Alexis Çipras Ayasofya'yı gezdi.

7-Geleneksel Türk Sanatı, minyatürün temsilcilerinden Ruhsar Özer'in kişisel sergisi İTÜ Rektörlük Sanat Galerisinde. "Zamandan Zamana Yolculuk" temasıyla açıldı.

8-Ünlü oyuncu Yalçın Menteş tedavi gördüğü hastanede öldü.

-Uygur Türklerinin şairi Abdurrahim Hayit, Çin zindanlarında işkence sonucu öldüğü anlaşıldı.

-69.Uluslararası Berlin Film Festivali başladı.

-Eski Polonya Başbakanı Olbzewski öldü.

-Ressam, şair Fikri Şişko Prizren'de öldü.

9-Ünlü kalp cerrahı Prof. Dr. Mehmet

Öz'ün babası Prof. Dr. Mustafa Öz öldü.

-İranlı sanatçı Recep İbrahim Körabbaslı Erdebil eyaleti Nil şehrinde öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin ilk istihbarat özelliği taşıyan gemiyi törenle denize indirdi.

-Birleşik Arap Emirliklerinde düzenlenen Halter Dünya Kupası'nda milli halterci Nazmiye Muratlı altın madalya kazandı.

-Müzisyen Hakan Yeşilyurt öldü.

10-Çin yönetimindeki Doğu Türkistan'da ki Uygur Türklerine yapılan insan hakları ihlali yurtta protesto edildi.

11-Sebze, meyve fiyatlarını düşürmek için İstanbul'da ilk mobil tanzim satış noktası Gaziosmanpaşa'da hayatta geçirildi.

-İstanbul Büyükçekmece'de askeri helikopter bir sitenin bahçesine düştü. Kazada 2 Yüzbaşı 2 Astsubay şehit oldu.

-Oyuncu Erdoğan Sıcak öldü.

-2010'daki komiser yardımcılığına geçiş sınavına yönelik soruşturma kapsamında 76 ilde 1112 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

12-Afganistan'da Sovyet işgalinden sonra kurulan ilk hükümette cumhurbaşkanı olan Sıbgatullah Müceddidin öldü.

-Şarkıcı Cumhur Kaplan İstanbul'da öldü.

-Eski Yargıtay Üyesi Mehmet Uslu, "örgütü üyesi" suçu ile 13 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

-Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Çalışkan öldü.

-İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Kültür Daire Başkanlığı Turizm Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen "İki Deniz Bir Şehir: Su Altından İstanbul" belgeseli, Cemal Reşit Rey (CRR) Konser Salonu'nda düzenlenen özel gösterimle izleyici ile buluştu.

13-Yazar, gazeteci, Mustafa Necati Özfatura, İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede öldü.

-İran'da Devrim Muhafızları Ordusunda personeli taşıyan otobüse yapılan intihar saldırısında 41 kişi hayatını kaybetti.

-15 Temmuz darbe girişiminde darbecileri helikopter ile taşıyan eski pilot müebbet hapse mahkum oldu.

-Ülkücü camianın önde gelen şairlerinden "Ozan Arif" lakaplı Arif Şirin'i Samsun'da öldü.

-FETÖ' den yargılanan eski futbolcu Uğur Tütüneken beraat etti.

14-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya ve İran ile yapılacak olan Suriye konulu zirveye katılmak üzere Rusya'nın Soçi şehrine gitti.

-ABD Temsilciler Meclisi, ABD'nin Yemen'de Suudi Arabistan'a verdiği desteğin kesmesini öngören yasa tasarısını kabul etti.

15-İranlı düşünür Ali Şeraiti'nin eşi, yazar Dr. Puan Şeriat Rezevi Tahran'da öldü.

-Mısır Mahkemesi, Müslüman Kardeşler Teşkilatı'na bağlı ve onun

desteklediklerı suçları ile yargılanan 614 kişinin, 268 ekonomi kurumu, 30 hastane, ilaç firmasına ve mal varlığına el koydu.

-Milli Görüş hareketinin 50.yıldönümü sebebiyle "Milli Görüş Vakfı" kuruldu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Osmangazi Belediyesi tarafından yapılan "Panorama 1326 Bursa Fetih Müzesi'nin açılışını yaptı.

-Viyana Bölge Mahkemesi, Arap Din Cemiyeti'ne ait 6 caminin kapatılmasına ilişkin kararı hukuka aykırı buldu.

16-İstanbul Büyükşehir Belediyesinin (İBB), ilk kez Atatürk Kitaplığı'nda başlattığı "Hiç Kapanmayan Kütüphane Projesi" kapsamında Kartal Muallim Cevdet Kütüphanesi ve Ümraniye Süheyl Ünver Kütüphanesi, İstanbullulara 24 saat kesintisiz hizmet vermeye başladı.

-Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'nde 8 kişi domuz gribinden öldü.

-İş adamı Hazım Sesli FETÖ' den yargılandığı davada 15 yıl hapse mahkum oldu.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'da devlet başkanlığı seçimleri öncesi meydana gelen silahlı saldırılarda 66 kişi hayatını kaybetti.

-Mescid-i Aksa eski imam-hatibi Şeyh Muhammed Sıyam Sudan'ın başkenti Hartum' da öldü.

-Türk Edebiyatı Vakfı tarafından "Maznun ve Minyatürlerle Türk Dünyasındaki Nasrettin Hoca" paneli düzenlendi.

-Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları(YTB), "Anadolu Okuma Evleri" kapsamında New York'ta Mevlana Camii'nde "Okuma Evi" açtı.

17-Taverna müziğinin usta sanatçılarından Metin Kaya İstanbul'da öldü.

-Emniyet Genel Müdürü Celal Uzunkaya, "2010'da komiser yardımcılığına geçiş sınavında usulsüzlük yapıldığı iddiası ile 106 komiser yardımcısının tutuklandığını açıkladı.

18-İstanbul Devlet Opera ve Balesi eski sanat yönetmeni ve bariton Sedat Öztoprak öldü.

-Saz sanatçısı, söz yazarı Şamil Benli öldü.

19-Karaman eski Milletvekili ve Devlet Bakanı Fikret Ünlü öldü.

-Ankara'da Osmanlı Dönemine ait olduğu belirlenen "kehanet" amacı ile kullanılan "Gökküre" tarihi eser kaçakçıları tarafından 1 milyon dolara satılırken ele geçirildi.

-Kayseri'de bir iş yerine yapılan baskında 13.Yüzyıla ait olduğu değerlendirilen, Hazreti İsa'nın çarmıha gerildiğine üzülerek izleyen 1 erkek ve kadının bulunduğu tablo ele geçirildi.

-TRT 2, Kültür ve Sanat kanalı yayın hayatına başladı.

-İklim Biliminin babası olarak anılan ABD'li bilim adamı Wallace Smith

Broecker öldü.

-Tunus Maliye Bakanı Rıza Şelkum, devrik cumhurbaşkanı Zeynel Abidin bin Ali ve ailesine ait nakit, banka hesabı ile taşınmaz mallarına el konulduğunu açıkladı.

20-Kayseri Gazeteciler Cemiyeti'nin kurucusu, gazeteci Mahmut Sabah öldü.

-Prof.Dr. Mehmet Haluk Kiper İstanbul'da öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Beştepe'de düzenlenen "Yaşlılık Şurası'nda konuştu.

-ABD Temsilciler Meclisi "Suudi Arabistan'ın Nükleer Santral Projesi" için soruşturma başlattı.

-Diyarbakır'da görülen darbe girişimi davasında eski generaller Atilla Darendeli ve Deniz Kartepe ile eski albay Bülent Gürdoğan müebbet hapse mahkum oldu.

21-Ünlü tarihçe Kemal Karpat ABD'de öldü.

-Türkiye Geleneksel Okçuluk Federasyonu'nun kurulmasına dair karar Resmi Gazete'de yayınlandı.

Fransa'da kış mevsiminde H3 N2" virüsünün sebep olduğu grip salgınından 2 bin 800 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı

-Hikâyeci, fotoğraf sanatçısı Cavit Kürnek İzmir Çeşme'de öldü.

22-Mardin eski Milletvekili Beşir Hamidi İstanbul'da öldü.

-İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları sanatçısı Necat Er öldü.

-Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi eski Dekanı Prof. Dr. Ahmet Önkal öldü.

23-"Uluslararası Avrasya Kitap Festivali" İstanbul Yenikapı Avrasya Gösteri ve Sanat Merkezi'nde başladı. Festivale 72 ülkeden 200'e yakın yayınevi katıldı.

-TBMM Başkanlığına Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop seçildi.

-Sudan Cumhurbaşkanı Ömer el-Beşir, hükümetin feshedildiğini ve ülkede 1 yıl olağanüstü hal ilan edildiğini açıkladı.

-ABD Dışişleri Bakanı, Gezi Parkı soruşturması ile ilgili 16 sivil, medya ve iş dünyası liderleri hakkında ki suçlamalardan büyük kaygı duyduklarını söyledi.

24-Kırım Tatar Milli Hareketi'nin önemli isimlerinden Ali Kadırov öldü.

-Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı cinayetine adı karışan Suudi Arabistan'ın Washington Büyükelçisi Halid bin Selman görevden alındı.

25 -ABD'de tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybeden tarihçi Prof. Dr. Kemal Karpat'ın cenazesi İstanbul'a getirilerek, Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Fatih Camii haziresine defnedildi.

26-Sinema ve dizi oyuncusu Aytaç Arman İstanbul'da öldü.

-İsrail eski Enerji Bakanı Gonen

Sergev'in İran adına casusluk yaptığı suçu ile 11 yıl hapse mahkum oldu.

-Şanlıurfa'da FETÖ darbe girişimi davasında eski tuğgeneral Metin Alpcan ile 5 asker ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırıldı.

27-Pakistan ordusu, hava sahalarına giren 2 Hindistan savaş uçağını vurarak düşürdüklerini ve Pakistan kontrolündeki bölgeye düşen uçağın pilotunun da yakalandığını duyurdu.

-Nijerya'da Muhammed Buhari yeniden devlet başkanı seçildi.

-Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit, "Kurumsal bir görüş olmamakla birlikte ben affa karşıyım. Ancak cezaevinde yatma süresi indirilebilir" dedi.

-Şair Hüseyin Atabaş öldü.

-Hindistan'ın Keşmiş bölgesine askeri bir helikopter düştü. Hava kuvvetlerinden 6 asker hayatını kaybetti.

-Eski Yargıtay Üyesi Oktay Acu. FETÖ üyeliğinden 13 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Doğu ve Güney doğu Anadolu bölgelerinden gelen kanaat önderleri ile görüştü.

28-Diyarbakır'da 800 yıllık olan ve üzerine İbranice yazılı dini metinli bir kitap ele geçirildi. Olay ile ilgili 4 kişi gözaltına alındı.

-Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin adı "Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi" olarak değiştirildi.

Mart

1-Eski İstanbul Milletvekili Eren Erdem FETÖ davasında 4 yıl 2 ay hapse mahkum oldu.

-Irak'ın Cezayir Maslahatgüzarı Arkan Hardan Abdel Ghaffer İstanbul'da öldü.

-Suriye rejimine karşı muhalifler Halep'te 14 Esat askerini öldürdü.

-Flash TV. yayınlarına ara verdiğini açıkladı.

2-Ayaş eski Belediye Başkanı Mehmet Çelebi Er öldü.

-Muş eski Milletvekili Burhan Garip Şavcı Ankara'da öldü.

-2000 yılı Nobel Fizik Ödülü sahibi ve eski Milletvekili Sones Alfred Moskova'da öldü.

4-Afganistan Hükümeti, Filistinli mülteciler için 1 milyon dolar bağışta bulundu.

-Gazeteci Abdi İpekçi sergisi TGC Basın Müzesinde açıldı.

-ABD'li aktör Luke Perry Los Angeles'te öldü.

-Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sedat Çalışır öldü.

5-FETÖ' nün TBK' de gizli yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında aranan ve İzmir merkezli 15 ilde yapılan operasyonlarda aranan mahrem imamlardan 22 muvazzaf 37 askeri personel hakkında gözaltı kararı verildi.

-TTK Şeref Üyesi, Venedik Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Maria Pia Pedani öldü.

-Zülfü Livaneli'nin kardeşi Kültür Bakanlığı HAGEM eski Genel Müdürü Seyhan Livaneli öldü.

6-FETÖ soruşturması kapsamında tutuklu bulan Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası eski Başkanı Eyüp Sabri Ertekin'in yargılandığı davada 11 yıl 10 ay 10 gün hapse mahkum oldu.

-ABD Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'nin Rusya'dan 5-400 hava savunma sistemleri almaları durumunda çeşitli yatırımlar uygulayacağını açıkladı.

-Anayasa Mahkemesi eski Başkan Vekili Alparslan Altan, FETÖ üyeliğinden 11 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

-Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi, yazar Dr. Ethem Çalık Erzurum'da öldü.

-Balyoz Davası sanıklarına tutuklama kararı veren,eski Yargıtay üyesi İdris Asan yargılandığı davada 8 yıl 9 ay hapse mahkum oldu.

7-Söz yazarı, besteci Fikret Sebas öldü.

-Kayseri merkezli 7 ilde başlatılan operasyonlarda renkli reçete ile alınabilinen uyuşturucu içerikli ilaçları yasa dışı yollarla sattıkları iddiası ile aralarında doktor ve eczacıların bulunduğu 25 kişi gözaltına alındı.

-Terör örgütü KCK' nın Türkiye sorumlusu Sara Aktaş yargılandığı davada 17 yıl 9 ay hapse mahkum oldu.

-Gazeteci, yazar Halit Ertuğrul Akbay İstanbul'da öldü.

-İstanbul'un en yüksek tepesine yapılan ve inşaatı 6 yıl süren Çamlıca Camii'nde ilk sabah ezanı okunarak ibadete açıldı.

-"Bu suça ortak olmayacağız bildirisine imza attığı için terör örgütü suçu ile yargılanan Prof. Dr. Zübeyde Üstel, 1 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

-Görme engelli milli satranç sporcusu Emre Ev, İstanbul'da geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

- Öğretim üyesi, yazar Prof. Dr. Sıtkı Aras Kastamonu'da öldü.

8-RTÜK Yönetim Kurulu Üyeliklerine Osman Urgun ve Erkan Durdu atandı.

-Türkiye Ermenileri Patriği Mesrab Mutafyan, tedavi gördüğü Yedikule Surp Pirgeç Ermeni Hastanesi'nde hayatını kaybetti.

-Kahramanmaraş'ta "Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi" açıldı.

9-Ankara'da FETÖ emniyet yapılanmasında Fuat Avni'ye Twitter hesabından bilgi verdikleri iddiası ile 12 mühendis gözaltına alındı.

-Fransa'da aşırı sağcı Beziers Belediyesi, "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" nedeniyle düzenlenen bir etkinlikte başörtülü kadınların stant açmasına izin vermedi.

-İsrail polisi, Kudüs'te ordu karşıtı

gösteri düzenleyen 500 yakın Ortadoks Yahudi'ye sert müdahale etti. 30 kişiyi gözaltına aldı.

-Yerli ve yabancı 200'ün üzerinde yayıncının katıldığı CNR Kitap Fuarı CNR EXPO Yeşilköy'de açıldı. Fuarın teması ise "Kitap ve Mutluluk-Kutadgu Bilig" idi.

-Hacettepe Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Tuncalp Özgen Ankara'da öldü.

10-KKTC eski Başbakanlarından İrsen Küçük öldü.

-ABD vatandaşlarının 2021'den itibaren Avrupa Birliği ülkelerini ziyaretlerinde vize alacakları açıklandı.

-Etiyopya Havayollarına ait bir uçağın 149 yolcusu ve 8 mürettebatı ile düştüğü açıklandı.

11-Dünya Bankası Arakan Müslüman mültecilere yardım için Bangladeş'e 165 milyon dolar hibe verilmesine onay verdi.

-Türk Dünyası Belediyeler Birliği tarafından düzenlenen 9 ülkeden 16 kadın sanatçının eserlerinin yer aldığı "Türk Dünyası Kadın Sanatçıları İstanbul Buluşması Sergisi" Taksim Sanat Galerisi'nde açıldı.

-Sağlık Bakanlığı eski İlaç ve Eczacılık Genel Müdürü ve Türkiye İlaç Sanayi Genel Sekreteri Ecz. Kemalettin Akalın Ankara'da öldü.

12-Batman'da 3 ton ağırlığında ve 5 metre uzunluğunda Atatürk Heykeli'nin açılışı törenle yapıldı.

-Adana merkezli 8 ilde FETÖ yönelik yapılan soruşturma kapsamında KHK ile meslekten ihraç edilen 58 polis hakkında gözaltı kararı verdi.

13-Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Üyesi Prof. Dr. Beril Dedeoğlu tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Yargıtay 9.Ceza Dairesi eski Yargıtay Üyesi Ömür Barzan FETÖ üyeliğinden 11 yıl hapse mahkum oldu.

14-Sinema ve tiyatro oyuncusu Levent Beceren Antalya'nın Kaş ilçesinde öldü.

-HSK Kararıyla hakim ve savcıların uymaları gereken etik kuralları kapsayan "Türk Yargı Etiği Bildirgesi" Resmi Gazete'de yayınlandı.

-FETÖ emniyet yapılanması davasında eski istihbarat sorumlusu Eskişehir Emniyet Müdür yardımcısı Mustafa Aygün, yargılandığı davada toplam 105 yıl hapse mahkum oldu.

-İstanbul'da en büyük millet Kıraathanesi olan "Millet Kıraathanesi" açıldı.

-Yargıtay 9.Ceza Dairesi eski Danıştay Üyesi Vecdi Karanfil 8 yıl hapse mahkum oldu.

-Interpol Cemal Kaşıkçı cinayeti ile ilgili 20 şüpheli hakkında kırmızı bülten çıkardı.

15-İBB Kültür Dairesi Başkanlığı ile Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesince "İstanbul Öykü Festivali" düzenlendi.

-Yeni Zelanda'da iki camiyi yönelik terör saldırısında 40 kişi hayatını

kaybetti. 20 kişi de yaralandı. Olay ile ilgili 4 kişi yakalandı.

-Avrupa'nın en büyük hastanesi "Ankara Şehir Hastanesi" Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.

16-Gaziantep 'te terör örgütü DEAŞ' ın sokak düğününü hedef alan ve 57 kişinin hayatını kaybettiği saldırıya ilişkin yapılan yargılamada 8 sanık ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum oldu.

Yeni Zelanda Başbakanı Jacinda Ardern iki camiye yapılan saldırıyı "terör saldırısı" dedi.

-Fransa'nın başkenti Paris'in simgesi olan "Eiffel Kulesi"nin ışıkları Yeni Zelanda da iki camiye yapılan saldırıda şehit olan Müslümanların anısına söndürüldü.

-Mescid-i Aksa'da Yeni Zelanda'daki şehitler için gıyabi cenaze namazı kılındı.

-Milli Savunma Bakanlığı, Irak'ta operasyonlar sırasında 2 askerin şehit olduğunu 8 askerinde yaralandığını açıkladı.

-Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Nevruz Bayramı öncesi 399 mahkumu affetti.

-Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, "27 Mart Dünya Tiyatro Günü" 31 farklı oyunu tiyatro sevenlere ücretsiz olarak gösterileceğini açıkladı.

17-Yeni Zelanda'daki katliamda şehit olanların sayısı 50'ye yükseldi.

- Kanser hücrelerinin şifrelerini çözen ODTÜ Enformatik Enstitüsü öğretim üyesi Doç. Dr. Nurcan Turçbağ'a UNESCO Uluslararası Yükselen Yetenek Ödülü" verildi.

-Zirve Yayınevi cinayeti soruşturmasına bakan ve meslekten ihraç edilen savcı İsmail Aksoy "FETÖ suçu ile 10 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

18-Sivas eski Milletvekili Tahsin Irmak Ankara'da öldü.

19-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, gizli haberleşme iletişim programı "ByLock" kullandıkları tespit edilen 18 öğretmen hakkında operasyon başlattı.

-Japonya'da "2019 Türk Kültür Yılı"nda Hazireler ve Osmanlı İmparatorluğu Lale Geleneği Sergisi açıldı.

-Haiti'de Başbakan Jean Henr Ceant parlamento tarafından görevden alındı.

-İHH İnsani Yardım Vakfı binlerce kişinin açlık savaşı verdiği Yemen'e bin tank su dağıttı.

-Beyazıt Devlet Kütüphanesi, dünyanın en güzel 10 modern kütüphaneleri arasına girdi.

20-Sinema ve tiyatro oyuncusu Ümit Yesin öldü.

-İ. Ü. Tıp Fakültesi Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ö. Faruk Ünal öldü.

-Araştırmacı, gazeteci Gülden Aydın İstanbul'da öldü.

-Kazakistan Devlet Başkanı Nursultan Nazarbeyav 30 yıldır sürdürdüğü

görevinden istifa etti. Yerine Senato Başkanı Kasım Cömert Tokayev seçildi.

-Kazakistan Parlamentosu başkent Astana isminin "Nursultan" olarak değiştirilmesini önerin yasa tasarısını onayladı.

-Avrupa'nın en büyük tema parkı özelliğini taşıyan Ankapark, törenle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ziyaretçilere açıldı.

-Çanakkale Zaferi'nin 104. Yıl dönümü nedeniyle "Çanakkale Kahramanları Oratoryosu" Cemal Reşit Rey(CRR) salonunda icra edildi.

-Yönetmen, oyuncu, senarist Mehmet Sami Güçlü İstanbul'da öldü.

-Kuzey Marmara Otoyolu Kurtköy-Akyazı kesiminin 4.bölümü törenli hizmete açıldı.

-Denizli Acıpayam'da 5.5 büyüklüğünde meydana gelen depremde 278 yapıda hasar gördü.

-Terör örgütü DHFP/C' nin avukatlık yapılanmasına yönelik davada avukat Barkın Timtik "Örgüt kurmak ve yönetmek" suçu ile 18 yıl 9 ay, avukat Selçuk Kazagaçlı' ya ise "silahlı terör örgütüne üye olmak" iddiası ile 11 yıl 3 hapis cezası verildi.

-HDP Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü, yargılandığı davada" Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa" muhalefetten 1 yıl 8 ay hapsi mahkum oldu.

-Eski Yargıtay Üyesi Hüseyin Çolak, FETÖ davasında 7 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

-Eski Sırp lideri Radovon Karadzie' nin temyiz davasında müebbet hapse mahkum oldu.

-Belçika Federal Savcılığı aralarında terör örgütü sözde Avrupa elebaşlarının olduğu 42 kişinin "Terörle mücadele çerçevesinde yargılanamayacağı" kararını temyize götürdü.

21-Balıkesir Erdek Belediye Başkanı Hüseyin San, Cumhurbaşkanına hararet ettiği gerekçesi ile 1 ay 20 hapse mahkum oldu. Başkan, İçişleri Bakanlığınca görevden alındı.

22-İslam İşbirliği Teşkilatı Komite Toplantısı'nda konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan" Dün ABD Başkanı Donald'ın Golan Tepeleri'yle ilgili talihsiz açıklaması bölgeyi, yeni bir krizin eşiğine getirmiştir. 1967'den bu yana İsrail'in altında bulunmaktadır. Sadece bölgedeki Arapları değil Türkmenleri de kendi toraklarından göçe zorlamıştır. Böyle bir hassas meselede sessiz kalması düşünülemez. Golan Tepeleri'nin işgalinin meşrulaştırılmasına asla izin vermeyiz veremeyiz" dedi.

-İstanbul merkezli FETÖ mahrem yargı organlarına yönelik 37 ilde 108'i avukat olmak üzere 126 şüpheli hakkında yakalama kararı verildi.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı; FETÖ soruşturması kapsamında 18 eski HAVELSAN mühendisi hakkında gözaltı kararı çıkardı.

-Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova, ABD Başkanı Donald "Golan Tepeleri'nde İsrail'in hakimiyetini tanımanın zamanı geldi." şeklindeki ifadelerini eleştirerek, "Golan Tepeleri'nin statüsünü değiştirmeye

çalışmak Birleşmiş Milletler (BM) kararlarının doğrudan ihlalidir." dedi.

-Yeni Zelanda'da iki camiye düzenlenen ve 50 Müslüman'ın şehit edilmesinin ardından ilk Cuma günü devlet televizyonlarından canlı ezan okundu.

23-Birleşmiş Milletler(BM) Afrika'nın güneyinde ve doğusunda etkisini gösteren kasırga da 437 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı.

-Irak'ta 100'ün üzerinde insanın hayatını kaybetmesine neden olan feribot faciasından dolayı Musul Valisi görevden alındı

-Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Başkanı Prof.Dr. Bayram Göçmen öldü.

-DSP eski Milletvekili Seyit Tonyalı Bursa'nın İznik ilçesi Boyalıca köyünde ölü bulundu.

-Türk Kızılay'ı Mozambik'te kasırgadan zarar görenlere 15 ton ihtiyaç malzemesi gönderdi.

-Sultanbeyli Belediyesi tarafından "Mustafa Kutlu Kütüphanesi" yapıldı.

-Irak'ın kuzeyinden Hakkari Derecik' e gönderilen patlayıcı yüklü İnsansız Hava Aracı(İHA) güvenlik koruyucuları tarafından düşürüldü.

-Marmaray Boğaz Tüp Geçişi ardından Gebze-Halkalı hatlarının hizmete girmesiyle Avrupa-Asya arasında kesintisiz demir yolu ulaşıma başladı.

-Birleşmiş milletler(BM) Genel Sekreteri Antonio Guternes, Yeni Zelanda'da iki camiye yapılan saldırının ardından Müslümanlarla dayanışmayı sergilemek için New York'ta Cuma namazı vakti bir camiyi ziyaret etti.

24-Afrika kasırgası felaketinde ölü sayısı 700'ü aştı.

-Türk Halk Oyunları Vakfı, Hollanda'nın Roterdam şehrinde "Türk Halk Oyunları Yarışması" düzenledi.

-ABD'nin New York şehrinde bir sinagog Cuma namazı için Müslümanlara kapısın açtı.

-New York Broohlyn bölgesinde yeni kurulan ve hizmet vermeye çalışan Müslüman Toplum Devriyesi" Müslümanlara ait cami ve okulların önünde devriye gezmeye başladı.

Mali'de bir köye düzenlenen silahlı saldırıda kadın ve çocuklardan 100 kişi hayatını kaybetti.

-Romanya, İsrail Büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşıyacağını açıkladı.

25-TRT emekli ritim saz ustası Atilla Medya Ankara'da öldü.

-Adana merkezli 33 ilde FETÖ askeri yapılanmaya yönelik soruşturma kapsamında 41 aktif görevde 51 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Myanmar' da bir depoda meydana gelen patlamada 11 kişi hayatını kaybetti. 48 kişi de yaralandı.

-Yeni Zelanda'da 50 kişinin hayatını kaybettiği, 50 kişinin de yaralandığı terör saldırısını araştırmak üzere "Kraliyet Soruşturma Komisyonu" kuruldu.

-Avrupa Birliği, "Tutumumuz değişmedi. Golan Tepeleri dahil İsrail'in 1967'den beri işgalinde olan toprakları üzerindeki

egemenliğini tanımıyoruz" açıklaması yaptı.

26-Eski Galatasaray futbolcusu İsmail Demiriz, yargılandığı FETÖ davasında 6 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Lefkoşa'da Türk Belediyesi şehrin 7 önemli noktasına "Kitap Paylaşım Noktası" kurdu.

27-Türk Silahlı Kuvvetleri, OHAL' ın kaldırılmasından bugüne kadar Milli Savunma Bakanı'nın onayı ile TSK' dan bin 164 personelin ihraç edildiğini,106 emekli askerinde rütbelerinin geri alındığını açıkladı.

-Yunus Emre Enstitüsü tarafından Arnavutluk'un başkenti Tiran'da düzenlenen "Türk Filmleri Haftası" başladı.

-Devlet Üstün Hizmet madalyası sahibi iş adamı Cemil Öztürk Ankara'da öldü.

-Sülük, hacamat, hipnoz, ozon terapi gibi geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları Türkiye'de ilk defa Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde yüksek lisans ve doktora programı müfredatına alındı.

-Afyonkarahisar'da jandarma ekipleri tarafından düzenlenen operasyonda 1300 yıllık Tevrat ile işlemeli deri yazıt ele geçirildi. 6 kişi gözaltına alındı.

28-Elazığ'da Osmanlı döneminde kalma Dabakhane Mescidi belediye tarafından restore edildi. 119 yıl sonra ilk kez ibadete açıldı.

-Şırnak'ın Silopi'de terör örgütü PKK'dan kaçan 4 terörist güvenlik güçlerine teslim oldu.

-"Şemdinli Savcısı" olarak bilinen eski savcı Ferhat Sarıkaya tutuklu olarak yargılandığı FETÖ davasında 10 yıl hapis cezası aldı.

-Türk-İş eski Genel Başkanı Mustafa Kumlu Ankara'da öldü.

-Eski Danıştay üyesi Bülent Olcay, FETÖ soruşturmasında 13 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

29-Venezüella Devlet Denetçiliği, kendini geçici devlet başkanı ilan eden Ulusal Meclis Başkanı Juan Guaido'yu mal beyanında harcananları tutarsızlık gerekçesi ile 15 yıl kamu görevinden uzak kalma cezası verdi.

-Türkiye'nin önemli kaval ustası Serdar Del geçirdiği kalp krizi sonunda hayatını kaybetti.

-FETÖ Avukat yapılanmasında yer aldıkları gerekçesi ile 52 sanığın yargılandığı davada "yargı imamı" olduğu iddia edilen Mehmet Rasim Kuseyri'nin aralarında bulunduğu 21'i 6 yıl 3 ay, ile 8 yıl 1 ay hapis cezası verildi. 15 sanıkta beraat etti.

30-Irak'ın kuzeyindeki terör kampları Türk silahlı Kuvvetleri tarafından düzenlenen ve "pençe" adı verilen hava harekatı ile vurulduğu açıklandı.

-Rusya Savunma Bakanlığı tarafından gerçekleştirdiği askeri tatbikatta, dünyanın merak ettiği ve düşmanı kör eden, halüsinasyon görmesini sağlayan silah kullanıldı.

-Helal Akreditasyon Kurumu Yönetim Kurulu Üyeliklerine Yusuf Sarıbay, Muharrem Selçuk, Selman Topunar ve Ekrem Keleş atandı.

-Tunus'ta toplanan Arap Birliği Dışişleri Bakanları, ABD'nin Golan tepeleri üzerine İsrail egemenliğini resmen tanıma kararını reddettiklerini açıkladılar.

31-Binlerce Filistinlinin Gazze Şeridi sınırında düzenlediği "Milyonluk Toprak ve Dönüş Yürüyüşü" sırasında İsrail askerlerinin saldırı yapması üzerine 4 Filistinli öldü. 316 Filistinli de yaralandı.

-Katolik dünyasının ruhani lideri Papa Français Fas'ı ziyaret ederek Kral 6.Muhammed ile görüştü.

-Ülke genelinde mahalli seçimler yapıldı.

-Malatya'da oy kullanma işlemleri sırasında çıkan silahlı kavgada 2 vatandaş hayatını kaybetti.

-Gaziantep'te 2 muhtar adayı ve yakınları arasında çıkan silahlı kavgada 3 kişi öldü. 1 kişi de ağır yaralandı.

Nisan

1-Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu Başkanlığına Füsun Tümsavaş seçildi.

-Yeni Zelanda'da terör saldırısında mağdur olanlara 139 ülkeden 9 milyon dolarlık bağış yapıldı.

-Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde Ebola salgınından hayatını kaybedenlerin sayısı 610'a yükseldi.

-Yerel seçimlerde İstanbul'da oy pusulasının fotoğrafını çekmek, silah bulundurmak ve terör örgütünün propagandasını yapmak suçları ile 84 kişi gözaltına alındı.

-Japonya'nın yabancı işçi kabul edemeyecek ülkeler listesinden Türkiye'yi çıkardı.

-Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığına Ömer Bulut atandı.

2-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ soruşturması kapsamında Jandarma Genel Komutanlığı'nda 17'i aktif görevde, 20 asker için gözaltı kararı verdi.

-Piyanist Gülseren Sadak KKTC'de öldü.

-Şanlıurfa'da iş adamı Bülent Tahir Ersavaş, FETÖye yönelik davada 9 yıl 4 ay 15 gün hapse mahkum oldu.

-İranlı sinema ve tiyatro oyuncusu Cemşit Meşayih Tahran'da öldü.

-Eski Yargıtay Üyesi Yusuf Memiş, FETÖ üyeliğinden 9 yıl 7 ay 15 gün hapse mahkum oldu.

-ABD'de yaşayan piyanist Bülent Baybatur tedavi gördüğü hastanede öldü.

3-Yargıtay 33. Hukuk Dairesi Başkanlığı'na aynı daire üyesi Murat Kıyak seçildi.

-Anayasa Mahkemesi(AYM), emekli orgeneral Çetin Doğan'ın Balyoz Davası sürecinde Taraf gazetesine aleyhinde açmış olduğu tazminat devasını reddetmesi üzeri yaptığı itiraz başvurusunu kabul etti.

4-Almanya, Brezilya, Estonya, Fransa, Gürcistan, İspanya, İtalya ve Ukrayna'nın klasik müzik alanlarında dünyaca ünlü sanatkarların sahne

alacağı Ankara 36. Uluslararası Müzik Festivali başladı.

-İran'da meydana gelen sel felaketinde ölenlerin sayısı 70'e yaralıların sayısı ise 768'e yükseldi.

-Eski Anayasa Mahkemesi Üyesi Erdal Tercan FETÖ üyeliğinden 10 yıl 7 ay 15 gün hapse mahkum oldu.

-ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Suriye'de herhangi bir askeri eylemin yıkıcı sonuçları olabileceğine dair Türkiye'ye uyarıda bulundu.

-Suudi Arabistan Irak'ın başkenti Bağdat'ta başkonsolosluk açtı.

-Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü emekli başkanı Prof. Dr. Necmettin Sefercioğlu Ankara'da öldü.

5-Sovyet Devrimi'nin unutulmaz filmlerini yapan yönetmen George Danaliya Moskova'da öldü.

-Anayasa Mahkemesi (AYM), bir avukatın dava sırasında karşı tarafa yönelttiği sözlerden dolayı cezalandırılmasını "ifade özgürlüğünün ihlali" olarak değerlendirdi.

-Libya'nın doğusundaki güçlerin lideri General Halife Hafter Trablus'u ele geçirmek için saldırı başlattığı açıklandı.

-İçişleri Bakan Yardımcısı İsmail Çataklı, Mart ayındaki operasyonlarda 84 teröristin etkisi hale getirildiğini açıkladı.

-Esat Rejiminin Suriye'de 216 kez kimyasal silah kullandığı açıklandı.

-Doğal hayatı Koruma Vakfı, tüm dünyada iklim değişikliğine dikkat çekmek amacıyla düzenlediği "Dünya Saati" etkinliği nedeniyle 6 Nisan 2019 Cumartesi akşamı İstanbul Boğazı'nda ışıkların bir saat kapatılacağını açıkladı.

-Genç Kızılay Ankara Gönüllüleri, köy okullarını kütüphane kurmak amacıyla başlattıkları "Nar Çiçeği" projesi kapsamında yardım sevenlerden topladıkları kitaplarla 12 öğrencisi olan "Gençali İlkokul'una kütüphane kurdular.

-Dünya Bankası Başkanlığı'na ABD Hazine Bakanlığı Uluslararası İşlerden sorumlu Müsteşar David Malpass atandı.

6-Adalet Bakanlığı ve Türkiye Noterler Birliği, "Nöbetçi Noterlik" uygulamasını başlattı.

-ABD,Venezüella'da 34 gemi ve Küba'ya petrol taşımacılığı yapan iki şirkete yaptırım kararı aldı.

-TBMM Başkanı Mustafa Şentop, Parlamenterler Birliği(PB)'ın toplantısına katılmak üzere Katar'ın başkenti Daha' ya gitti.

-Almanya'da Türk kökenli avukat Seda Baçay Yıldız' a "NSU Terör Örgütü" imzası ile tehdit mektubu gönderilmesi üzerine 38 polis açığa alındı.

-Yargıtay 16.Ceza Dairesi, Büşra Gülen'e FETÖ davasında verilen 7 yıl 6 aylık hapis cezasını onadı.

-Avrupa Halter Şampiyonası'nda podyuma çıkan milli sporcu Şaziye Erdoğan kadınlar 45 kiloda koparla ve toplamada altın, silkmede gümüş madalya kazandı.

7-Tunceli'de terör örgütü PKK'ya ait yapılan operasyonlarda bir depoda 1 ton amonyum nitrat ve c-4 patlayıcı ele geçirildi.

-Mısır'da Giza Ceza Mahkemesi yasa dışı bir örgüt yönetmek ve şiddete karışmak suçu ile yargılanan 26 sanıktan 7'ine idam kararı verdi.

-Dünya Uygur Kongresi ile Uygur Amerikan Dernekleri'nin organize ettiği "Uygurları Kurtarın" yürüyüşü Washington'da yapıldı.

-Sudan Meslek Odaları(SPA), tarafından yönetimin geçici sivil bir hükümete teslim edilinceye kadar ülke genelinde grev ilan etti.

-Libya'da General Halif Halter'e bağlı güçler, Trablus Uluslararası Havalimanı'nı kontrol altına aldıklarını açıkladı.

-Türkiye'nin yanı sıra 4 ülkeden yaklaşık 350 sporcunun katılımı ile gerçekleşen"Uluslararası Salcon Gaziantep Dağ Bisiklet Yarışı" başladı.

8-İlim Yayma Vakfı kurucularından Ahmet Yıldız İstanbul'da öldü.

-Libya'da General Halteri'ne bağlı güçler ile ordu arasında meydana gelen çatışmalarda 21 kişi öldü. 27 kişi de yaralandı.

-ABD Afrika Komutanlığı (AFRICOM) Libya'dan Amerika askerlerinin çekildiğini açıkladı.

-İstanbul Küçükçekmece'de doğuştan iki kolu olmayan 15 yaşındaki Uğur Bitkay, sol ayak parmakları ile 50'ye yakın yağlı boya tablo yaptı.

-Şanlıurfa Barosu Bediüzzaman Said Nursi'nin kayıp mezarıyla ilgili yeni bir açıklama yaptı. Daha önce Başsavcılık ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne müracaat eden Baro, yeni bir girişimde Şanlıurfa Valiliği'ne müracaat ederek, Genelkurmay Ankara Seferberlik Bölge Başkanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı kayıtlarında Said Nursi'ye ait bilgilere ulaşılması talebinde bulundu.
–Van merkez 9 il ve KKTC'de FETÖ' ye yönelik eş zamanlı operasyonda 10 muvazzaf asker gözaltına alındı.
-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Türkiye Rusya Üst Düzey İşbirliği Konseyi 8.Toplantısına katılmak üzere Moskova'ya gitti.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Ankara merkezli 7 ilde yürüttüğü FETÖ soruşturması kapsamında aralarında ÖSYM eski başkanı Ali Demir'de bulunduğu 21 şüpheli hakkında gözaltı kararı verdi.

9-FETÖ üyesi oldukları gerekçesiyle aralarında Hava ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda görevli muvazzaf askerlerinde bulunduğu 65 kişi hakkında yakalama kararı verildi.

-Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı FATÖ TÜBİTAK yapılanmasına yönelik yürütülen soruşturma kapsamında 15 kişi gözaltına alındı.

-Milli Savunma Bakanlığı, Irak'ın kuzeyinde yapılan hava harekatında PKK'nın kırmızı listedeki elebaşlarından Mehmet Saysüren'in etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Adana merkezli 8 ilde FETÖ operasyonunda 59 eski polis memuru için gözaltı kararı verildi.
-ABD Dışişleri Bakanı Mika Pompeo,

Cemal Kaşıkçı cinayetinde rolleri olduğu gerekçesi ile 16 Suudi vatandaşının ülkeye girmesinin yasaklandığını duyurdu.

-Gazeteci, Aykut Işıklar İstanbul'da öldü.

-Doç. Dr. Saadet Yüksel Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Hakimliğine seçildi.

10-ABD'nin New York şehrinde özellikle Yahudilerin yoğun olduğu bölgede yayılan kızamık salgını nedeniyle "Acil Sağlık Durumu" ilan edildi.

-Küba'da yeni anayasa yürürlüğe girdi.
-İran Devrim Muhafızları Ordusu, Hürmüz Boğazı'nda 12 milyon litrelik kaçak yakıt taşıyan bir gemiye el koydu.

-Kapatılan Fatih Üniversitesi Hastanesi'nin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ile sözleşmesini feshetmesine üzerine yürütmeyi durdurma kararı veren eski Danıştay Üyesi Ertuğrul Arslanoğlu'nu FETÖ üyesi olma suçu ile 9 yıl 12 ay hapse mahkum etti.

-Balyoz Davası savcısı Hüseyin Kaplan "Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçu ile 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı.
–İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiğdem Nur Atlı öldü.

-Eski Yargıtay Üyesi Süleyman Kul'a FETÖ üyeliğinden 10 yıl 3 ay 22 gün hapis cezası verildi.
-Küba'nın yeni anayasası yürürlüğe girdi.

11-İtalya Meclisi sözde Ermeni soykırımı önergesini kabul etti.

-Sudan Savunma Bakanı Yüksek Askeri Konseyi yönetimine el koyduğu açıklandı.
-Sudan Savunma Bakanı Avad bin Avf, Askeri Geçiş Konseyi Başkanı sıfatıyla yemin ederek göreve başladı.

-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, İtalyan Parlamentosu'nun 1915 olaylarını sözde Ermeni soykırımı olarak tanıması isteyen karara tepki göstererek "bu karar yok hükmündedir" dedi.

12-Fenerbahçe futbolcusu Can Bartu öldü.

-İsrail'e ait uzay aracının aya indirme girişimi başarısızlıkla sonuçlandı.
-2010'daki polislikten komiserliğe geçiş sınavı sorularının çalışmasına ilişkin FETÖ soruşturmasında 13'ü aktif 75 polis hakkında gözaltı kararı verildi.

-Avrupa Güreş Şampiyonasında milli güreşçi Yasemin Adan, altın madalya kazandı.

13-Avrupa ülkelerinde Müslümanlara yönelik ön yargıları kırmak amacıyla "Buyurun ben Müslüman'ım" etkinliği düzenlendi. Bu çerçevesinde Almanya, Avusturya, İsviçre, Hollanda, Belçika, Fransa, Danimarka, İsveç, Norveç, İtalya, Avustralya ve Kanada'da stantlar açıldı. Gönüllü gençler, cadde ve meydanlara kurulan stantlarda, 210 binden fazla kişiye gül ve İslam dinini anlatan broşür dağıttı.

-Diyarbakır'da bin yüz yıllık İbranice

altın yazmalı dini motifli kitap ele geçirildi. Olayla ilgili 6 şüpheli tutuklandı.

-OHAL sonrası TSK'den 1412 personel ihraç edildi. 106 emekli askerinde rütbesi alındı.

- Kapatılan Refah Partisi Ordu eski Milletvekili Hüseyin Ongun Akın İstanbul'da öldü. 14-Sudan Profesyoneller Birliği(SPA) halkın sokaklardan ayrılmamam çağrısı yaparak ordunun yönetimi sivillere teslim edilmesini istedi.

-Aydın Doğan Vakfı her yıl verilen kültür ve sanat, edebiyat ve bilim alanlarında başarıya ulaşan kişilere verilen "Aydın Doğan Ödülü" bu yıl törenle sinema alanında Şener Şen'e verildi. -Suudi Arabistan, Sudan'daki askeri darbeyi destekleyen açıklama yaptı. -Avrupa Güreş Şampiyonasında 130 kiloda mücadele eden Rıza Kayaalp, Gürcü rakibini 3-0 mağlup ederek altın madalya kazandı.-Sudan devrik Cumhurbaşkanı Ömer el Beşiri'nin başkent Hortum'da ev hapsinde olduğu açıklandı.

-İstanbul İlim Kültür Vakfı tarafından organize edilen "Bediüzzaman Said Nursi'yi Anma Programı" İstanbul Kongre Merkezi'nde yapıldı.

-Anadolu Gençlik Derneği'nin(AGD) İstanbul Üniversitesi komisyonun gelenek haline getirdiği "Sabah Namazında Buluşuyoruz" sloganı ile düzenlediği organizasyon Ortaköy'de Büyük Mecidiye Camii'nde gerçekleşti.

15- Fransa'nın başkenti Paris'te 850 yıllık tarihi Notre Dame Ketederi'nde yangın çıktı. Çatı çöktü. Kule ise yıkıldı. Yangın 8.5 saat sonra söndürüldü.

16- Gazeteci, karikatürist İbrahim Tapa İstanbul'da öldü.

-FETÖ Kara Kuvvetleri yapılanmasına yönelik so6ruşturma kapsamında 26 muvazzaf 48 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-ABD'de 226 ton ağırlığında 117 metre kanat açıklığına sahip dünyanın en büyük uçağı test uçuşu yaptı.

-FETÖ'ye yönelik soruşturma kapsamında yargılanan ve kapatılan Ege ve Batı Akdeniz Sanayi ve İş Adamları Federasyonu (ESİDEF) Başkanı Mustafa Özkara 10 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

-Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak Beyaz Saray'da ABD Başkanı Donald ile görüştü.

-İranlı yazar, tarihçi Ahmet İktidari öldü.

17- Ses sanatçısı Yaşar Özel İstanbul'da 85 yaşında öldü.

-Avrupa İnsan Hakları(AİHM) 15 Temmuz darba girişimi sonrası tutuklanan Anayasa Mahkemesi eski Üyesi Alparslan Altan'ın özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar verdi. -Fransa'nın başkenti Paris'te yangın sonucu hasar gören Notre Dame Kilisesi'in onarı için 700 milyon Euro bağış toplandığı açıklandı. -Adana merkezli 10 ilde FETÖ soruşturması kapsamında aralarında aktif polis ve askerlerin bulunduğu 21 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.

-Türkiye İstatistik Kurumu Türkiye genelinde geçen yıl 61 bin 265 kitap yayınladığını açıkladı.

-İstanbul Belediye Başkanlığına seçilen Ekrem İmamoğlu mazbatasını alarak göreve başladı.

-Irak Temsilciler Meclisi şiddet içeren "mobil oyunlarını" yasakladı.

-Peru eski Devlet Başkanı Alan Garcia tutuklama emri ile gelen polisleri görünce silahı ile intihar etti.

-Yargıtay 9.Ceza Dairesi esti Danıştay Üyesi Mehmet Çelik'e FETÖ üyeliğinden 13 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

18-Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Libya'nın başkenti Trablus ve çevresindeki çatışmalarda hayatını kaybedenlerin sayısının 205'e ulaştığını açıkladı.

-15 Temmuz darbe girişimi davasında eski İstanbul İl Jandarma Komutanı müebbet hapsi mahkum oldu.

-Türkiye, Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyi(BMGK)kararları doğrultusunda eski Yemen Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih'inde aralarında bulunduğu 5 Yemenlinin mal varlığını dondurdu.
-Eski Yargıtay ve Yüksek Seçim Kurulu Üyesi Ali Kaya Yargıtay 9 Ceza Dairesi'nce FETÖ üyeliğinden 11 yıl hapse cezasına çarptırıldı.

-Rusya Ukrayna'nın yaptırımlarına karşı Rus Petrol ve Petrol ürünlerinin ülkeye ihracına yasak getirdi.

-Nijerya'da ordu ile BOKO Haram arasında çıkan çatışmada 39 kişi hayatını kaybetti.

19- Nuh Çimento eski Yönetim Kurulu Başkanı ve İstanbul Ticaret Odası Meclis eski Başkanı Atalay Şahinoğlu İstanbul'da öldü.

-Devletin tüm birimlerinde iletişim standartlarının Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nca belirlenmesine dair karar Resmi Gazete yayınlandı.

-İstanbul Bakırköy, Esenyurt ve Tuzla'da 4 özel hastanede sahte belge düzenleyerek organ nakli yaptıkları ihbarı üzerine 8 adrese yapılan operasyonda 9 şüpheli gözaltına alındı. 4'ü tutuklandı. 5'i adli kontrol şartı ile serbest bırakıldı.

-Adana merkezli 9 ilde FETÖ operasyonunda Blacok kullandıkları gerekçesi ile 4 kadın tutuklandı. 10'u serbest bırakıldı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Memur-Sen'in yeni merkezinin açılışını yaptı.

-İran'da ilk kadın boksör Sedef Hadım, Fransa'da çıktığı maçı kazandı. Fakat maçta şort giydiği için ülkesinde kıyafet kurallarına uymadığı gerekçesi ile soruşturma açı ldı.

-İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sorumlulukları kapsamında Birleşik Arap Emirlikleri için casusluk yaptıkları şüphesi ile iki kişi tutuklandı.

-Eski Yargıtay Üyesi Ali Sancar yargılandığı FETÖ davasında 8 yıl 9 ay hapse mahkum oldu.

-İran İstihbarat Bakanı Mahmut Alevi, ABD Merkezi Haberalma Teşkilatı (CIA) adına İran ve çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren 290 ajan tespit edilerek yakalandığını açıkladı.

-Antalya Üniversitesi eski rektörü İsrafil Kurtcephe FETÖ soruşturması kapsamında yapılan yargılamada 6 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

20-Hakkari'nin Irak sınırında güvenlik güçleri ile PKK terör örgütü arasında çıkan çatışmada 4 asker şehit oldu.6 askerde yaralandı.

21-Sri Lanka'da Paskalya günü kilise ve otellere yapılan silahlı saldırıda 207 kişi hayatını kaybetti. 400 kişi de yaralandı. Olayda iki Türk mühendiste öldü. Ülkede sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

-Türk-Alman Jinekoloji Eğitim, Araştırma ve Hizmet Vakfı Başkanı Prof. Dr. M. Cihad Ünlü, ABD'de "Endomack Yılın Uluslararası Kahraman Ödülü" kazandı.

-Sudan'da savcılar devrin lider Ömer El Beşir'in evinde 130 milyon dolara aşkın nakit para bulunduğunu açıkladı.

-Ukrayna devlet başkanlığı seçimini ikinci turda Vlandimir Zelenekiy ka zandı.

-CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçtaroğlu, Ankara Çubuk'ta şehit cenazesinde saldırıya uğrayarak yumruklandı.

22-MİT'in yakaladığı PKK/KCK yöneticisi 4 terörist Türkiye'ye getirildi.

-Türkiye, Suriye, Irak, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Ürdün Parlamento Başkanları Irak'ta "Komşu Ülkeler Parlamento Başkanları Zirvesi" için biraya geldi.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda 35 aktif görevde,50 astsubay için FETÖ soruşturması kapsamında gözaltı kararı verdi.

-Emekli Tümgeneral Osman Pamukoğlu'nun kurucusu olduğu Hak ve Eşitlikler Partisi(HEPAR) olağanüstü kurultayda partiyi kapatma kararı aldı.

23- Eski İstihbarat Başkanı Sabri Uzun Cumhurbaşkanına hakaret, terör örgütü propagandası yapmak iddiası ile gözaltına alındı.

-Suudi Arabistan İçişleri Bakanlığı, 37 kişinin terör suçlaması ile idam edildiğini açıkladı.

-Yüksek Seçim Kurulu (YSK) Kanun Hükmünde Kararname ile ihraç edilen seçmenlerin oy kullanamayacaklarına dair yapılan itirazı reddetti.

-Emniyet Genel Müdürü Celal Uzunkaya, "Türkiye'de FETÖ ile irtibatlı 240 bine aşkın kişi hakkında adlı işlem yapıldığını belirterek, cezaevlerinde 30 bin 427 tutulunun bulunduğunu açıkladı.

24-Elazığ Çayda Çıra Uluslararası Film ve Sanat Festivali'nin açılış galası yapıldı.

-Konya. Jet Üs Komutanı görevinde iken FETÖ soruşturması kapsamında yapılan yargılamada pilot üsteğmen Oktay Dönmez 7 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

-Panoroma 1326 Bursa Fetih Müzesi

419 bir ziyaretçi ile rekor kırdı.

-Ankara'da FETÖ soruşturması kapsamında 25 Bylock kulunlan kişiler hakkında gözaltı kararı verildi.

-Şırnak'ın Silopi ilçesinde PKK'lı 4 terörist güvenlik güçlerine teslim oldu.

-Cezayir İslami Selamet Cephesi(FIS) lideri Abbas Medeni Katar'da öldü.

25-İran'da adına müze kurulan ilk kadın sanatçı Monir Shahroudy Farman famah öldü.
-Çanakkale Kara Savaşları'nın 104'ncü yılı dönümü törenlerinde üniversite lise ve Harp Okulu örgencilerinden meydana gelen 8 bin kişi 57'nci Alay Vefa Yürüyüş yaptı.

-Dünya'da en çok kitap okunan 10 ülke arasında 6 Asya ülkesi,4 Avrupa ülkesi yere alırken her vatandaşın haftada ortalama 10 saatin üzerinde kitap okuduğu Hindistan en çok kitap okunan ülke olduğu açıklandı.
-Kuzey Kore Lideri Kim Song-Un ABD Başkanı Turamp ile yapılan zirve öncesi Amerika'ya bilgi sızdığı iddiası ile 4 dışişleri diplomatını infaz ettiği açıklandı.

-Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema ve Müzik yapımlarının kayıt ve tescil işlemleri bundan böyle "online" ile yapılacak.

–Yargıtay 16.Ceza Dairesi "Kozmik Oda'da Kumpas" davasında eski savcı Mustafa Bilgili' yi FETÖ üyeliği ve devlet güvenliğine ilişkin bilgeleri temin etme suçu ile 17 yıl 1 ay hapse mahkum etti.
- Cumhuriyet gazetesi davasında 5 yılın altında hapis cezası alan ve kararları onanan yazar ve yöneticilerden Musa Kart, M. Kemal Güngör, Hakan Kara, Güray Öz, Önder Çelik ve Emre İper cezaevine girdi.
26-Karikatürist Sunder Erdoğan Antalya'nın Kaş ilçesinde öldü.

-2009'daki polis koleji sınavındaki soruları önceden alarak koleje yerleştikleri tespit edilen FETÖ üyesi 41 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İngiltere tahtının ikinci sıradaki varisi Prens William terör saldırısına maruz kalan Yeni Zelanda'daki Nur Camisi'ni ziyaret etti.
-Gözaltına alınan eski İstihbarat Başkanı Sabri Uzun, Cumhurbaşkanına hakaret ve "terör örgütüne yardım suçlanması ile tutuklandı.

-Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD) Türkiye'nin 10'ncu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e ödül verdi.

27-İran'ın Hamedan şehrinde Şii din adamı Mustafa Kasimi, uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

-Umman Sultan Kabay Üniversitesi ile Türkiye Maarif Vakfı arasında yapılan protokol ile Türkçe seçmeli ders olarak okutulacak.

-Türkiye Yazarlar Birliği 2018 Yılı yılan yazarları ödül dağıtım töreni Ankara'da yapıldı.

28-Türk akademisyen Dr. Hatice Zora, İsveç Kraliyet Bilimleri Akademisi'nin "Kraliyet Hanedanı Ödülü'nü aldı.
-12 Eylül Darbesi Mamak Askeri Cezaevi Komutanı emekli Albay Raci Tetik öldü.

-Diyanet İşler Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş ile İstanbul müftüsü Prof. Dr.

H. Kamil Yılmaz'ın öncülüğünde Büyük Çamlıca Camii'nde sabah namazı kılındı.

-ABD'de yaşayan Dr. Hakan Özdener, dilde tat alma hücrelerinin yanı sıra koku alıcılarında bulunduğunu keşfe tti.

-Uluslararası Eskirim Yarışmasında Hakkı Rüzgar Elvan rakiplerini geride bırakarak Türkiye'ye altın madalya kazandırdı.

-İran'da "Kim Milyoner Olma İster" programı din adamlarının ikazı üzerine yayından kaldırıldı.

29-Alanyasporlu oyuncuları taşıyan özel aracın devrilmesi sonucu sporcu Josef Sural öldü.

-Sivas Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde görevli rehberlik öğretmeni Mehmet Biçer, hem çocuklar için hem de yetişkinlere yönelik 40 zeka oyunu geliştirdi.

-Ses sanatçısı Dilber Ay Ankara'da öldü.

-Eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Almanya eski Cumhurbaşkanı Chirstian Wulf ile çalışma ofisinde görüştü.

-Amerikalı yönetmen John Sinleton 51 yaşında öldü.

30-FETÖ TSK yapılanması soruşturması kapsamında gözaltına alınan 153 şüpheliden 137'i tutuklandı.

-12 Eylül 1980 Darbesi sonrası Mamak'ta işkenceleri ile tanınan Albay Raci Tetik'in cenazesi protesto edildi.

-Venezüella'da kendini devlet başkanı ilan eden Meclis Başkanı Juaen Guaido Caraca askerleri sokağa çıkma çağrısında bulundu.
-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Venezüella'da darbe girişimi hakkında açıklamaya yaparak "Darbelerle mücadele etmiş, darbelerin yarattığı olumsuz, sorunları yaşamış bir ülke olarak darbe girişimini kınıyoruz" dedi.

-Japonya İmparatoru Akitiha sarayda düzenlediği devlet töreninde tahtı bıraktığını açıkladı.

-23. Yapı Kredi Afife Jale Tiyatro Ödülleri sahiplerini buldu.

-Adana'da terör örgütü PKK propagandası yaptıkları ve örgüte elaman temini ettikleri öne sürülen 24 kişi yakalanarak gözaltına alındı.

31-Bayındırlık eski Bakanı Dr. Hasan Tahsin Önalp İstanbul'da öldü.

Mayıs

1-Venezüella'da başlatılan darbe girişimi sonrası açıklama yapan Devlet Başkanı Nicalos Madura "Bu darbe girişimi cezasız kalmayacaktır" dedi.

-Erzincan merkezili 4 ilde FETÖ' ye yönelik operasyon kapsamında yakalanarak adliye çıkarılan çoğunluğu akademisyen olan 19 öğretim görevlisinde 3'ü tutuklandı.

-Şanlıurfa'da düzenlenen 1 Mayıs kutlamalarına katılmak üzere yola çıkan işçileri taşıyan aracın devrilmesi sonucu 5 işçi hayatını kaybetti. 14 kişi de yaralandı.

-Yeni Japon İmparatoru Naruhito törenle görevine başladı.

-Endonezya' da seçim sırasında aşırı yorgunluktan ölenlerin sayısı 318 oldu.

-Kuveyt'te gazeteci Hidayet Sultan es-Salim'i öldürdüğü gerekçesi ile 2002'den bu yana hapiste yatan Halid Azimi'nin serbest bırakılması için istenilen 'diyet parası' için yapılan kampanyada 24 saat içinde 10 milyon Kuveyt dinarı toplandığı açıklandı.

-İngiltere Savunma Bakanı Williamson Ulusal Güvenlik Konseyi'nde gizli konuşulanları basına sızdırdığı gerekçesi ile görevden alındı.
-Pursaklar Belediye Başkanı seçilen Ayhan Yılmaz sağlık nedenlerini gerekçe göstererek görevinden istifa etti.

2- Altı yüz bin TL ödül ile aranan Mehmet Yaman Siirt'in Baykan ilçesinde 5 terörist ile birlikte etkisiz hale getirildiği açıklandı.

-İçişleri Bakanlığı 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nde toplan 145 kişinin gözaltına alındığını ve haklarında işlem yapıldığını açıklandı.
-Uluslararası Savunma Sanayi Fuarı'nda(İDEF'19" Türk Savunma Sanayisini geliştirmek amacıyla 3 yeni anlaşma imzalandı.

-480 yıllık İznik Çinisi tabak İngiltere'de yapılan müzayede de 4 milyon liraya satıldı.

-Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Türkiye Adalet Akademisi" kurulmasına dair karar Resmi Gazete'de yayımlandı.

-Pakistan FETÖ' yü terör örgütleri listesine aldı.

-İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif,ABD karşı "ortak hareket" etme çağrısında bulundu.
-1924 yılında kurulan Türkiye İş Bankası'nın Ankara Ulus'taki tarihi binası müzeye dönüştürüldü.
-TGC Üyesi ve Burhan Felek Basın Ödülü sahibi gazeteci Halit Ziya Sonay öldü.

3-Büyük Çamlıca Camii Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ibadete açıldı.

4-Savaş Bir Halk Sağlığı sorunudur diyen TTB 2011-2018 Merkez Konseyi Üyeleri, yargılandıkların davada 20 ay hapse mahkum oldu.
5-Şırnak bölgesinde devam eden operasyonlarda terör örgütü ile çıkan çatışmada 2 asker şehit oldu.
-Suriye'nin Halep şehrine bağlı Aza bölgesinde PKK'lı teröristlerin açtığı ateş sonucu Deniz Yüzbaşı Celalettin Özdemir şehit oldu.

-İttihat ve Terakki Genel Sekreteri ve İçişleri Bakanlığı ile Meclis-i Mebusan Başkanlığı yapan Hacı Mehmet Adil Arda'ya ait 1283 belge Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerine hibe edildi.

6-Tarihçi, yazar Kadir Mısıroğlu İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ortogus, "Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de hidrokarbon arama faaliyetlerinden kaygı duyuyoruz" dedi.

–Hakkari'de FETÖ darbe girişi davasında dönemin Dağ ve Komando Tugay komutanı eski tuğgeneral Ahmet

Otal müebbet hapse mahkum oldu.
-Türkiye Yazarlar Birliği, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın katkıları ile Yalova Çınarcık' ta "Türkiye 3. Genç Yazarlar Kurultayı" yapıldı.

-ABD Başkanı Tromp, Gazze' de İsrail'e yöneltilen roket saldırısını gerekçe göstererek "İsrail'e tam destek verdiğini" açıkladı.

-Yüksek Seçim Kurulu(YSK) İstanbul Belediye Başkanlığı seçimini iptal etti.

-Aydın Menderes Üniversitesi eski rektörü ve öğretim üyesi Prof. Dr. Cavit Bircan ile eşi üniversite avukatı Hatice Bican soruşturma kapsamında açığa alındı.
-Polisiye Roman yazarı Celil Oker öldü.
–"Medyum Keto" diye tanınan Hacı Aydoğan öldü.

7-Yüksek Seçim Kurulu İstanbul Belediye Başkanlığı seçiminin 23 Haziran 2019 Pazar günü yapılacağını açıkladı.

-İzmir merkezli 15 ilde düzenlenen FETÖ operasyonunda haklarında gözaltı kararı verilen 34 kişiden 21'i tutuklandı.

-Kongo Demokratik Cumhuriyetinde 2018 Temmuz ayından başlayan Ebola salgınında bu güne kadar 979 kişi hayatını kaybettiği açıklandı.

-Farklı jenerasyonlardan 22 ülkeden 99 sanatçı "Fecr" temalı sergi, Türk İslam Eserleri Müzesi'nde açıldı.

-İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına İstanbul Valisi Ali Yerlikaya vekil olarak görevlendirildi.

-Çin Sincan Uygur Özerk bölgesinde aralarında yüzlerle yıllık camileri ve türbelerinde bulunduğu 33 dini mekân yıkıldı.

8-İran Cumhurbaşkanı Ruhani, İran nükleer anlaşmasındaki çıkarları korunmazsa nükleer faaliyete tekrar başlayacaklarını açıkladı.

-Eski Iğdır Belediye Başkanı Murat Yiğit PKK soruşturması kapsamında gözaltına alındı.

-UNESCO Yürütme Kurulu, Leonarda da Vinci'nin doğum günü 15 Nisan'ı "Dünya Sanat Günü" olarak kabul etti.
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Yüksek Seçim Kurulu İstanbul seçimleri üzerindeki gölgenin kalkmasını sağladı" dedi.

-Anayasa Mahkemesi gazeteci Ahmet Altan'ın yaptığı bireysel başvuruyu reddet. Gazeteci Ali Bulaç'ın bireysel başvurusuna ise hak ihlali kararı verdi.
-Yargıtay 9.Ceza Dairesi, eski Yargıtay ve YSK Üyesi İbrahim Zengin'i FETÖ üyeliğinden 12 yıl hapse mahkum etti.
9-KKTC Maliye Bakanı Serdar Denktaş görevinden istifa etti.

-ABD Başkanı Tromp, İran'a demir, çelik, bakır ve alüminyum sektörlerine yönelik yaptırımlar getiren başkanlık kararını imzaladı.

-Gaziantep'te ilkokul öğrencisi piyanist Kaan Baydemir, Almanya'da yapılan ve 16 ülkeden 50 çocuğun katıldığı yarışmada Avrupa birinciliğini elde etti.

-Dışişleri Bakanlığı, ABD'nin İstanbul seçimleri ile ilgili açıklamalarına tepki göstererek "Yüksek Seçim Kurulu tarafından alınan bir karara herkesin saygı

göstermesi gerekir" açıklaması yaptı. -Eski Yargıtay Üyesi Mesut Buda, FETÖ üyeliğinden 8 yıl 9 ay hapse mahkum oldu.

-Ekmek Teknesi dizisinin oyuncularından Semih Ürgün İzmir'de öldü.

-Ayhan Yılmaz'ın istifa ile boşalan Ankara Pursaklar Belediye Başkanlığına meclis üyesi Ertuğrul Çetin seçildi.

-ABD Adalet Bakanlığı, Kuzey Kore'nin kömür taşıyan bir kargo gemisine uluslararası yaptırımları deldiği gerekçesi ele el konduğunu açıkladı.

-Genda İcra Kurulu Başkanı, işadamı Muhammed Fatih Erdem, FETÖ suçlaması ile 5 yıl hapse mahkum oldu. -Asıl Dondurma'nın sahibi Hacı İbrahim Ünveri Konya'da öldü. –İsrail Mahkemesi tarafından 67 kez müebbet hapis cezasına çarptırılan Filistinli mühendis Abdullah Galib Bergusi tek kişilik hücresinde 17 kitap yazdı.

10-ABD, Çin ile ticaret görüşmeleri sürerken, bu ülkenin mallarına uygulanan gümrük tarifelerini artırdı. -Venezüella'da başarısız darbe girişimine katılan bir milletvekili İtalya Büyükelçiliğine sığındı. -İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı FETÖ soruşturması kapsamında "Bylock" kullandıkları suçlaması ile 18 kişiyi gözaltına alma kararı verdi. -Rusya Dışişleri Bakanlığı, yabancı devletlerin İran ile ticari ilişkilerini kesmemeleri çağrısında bulundu.

-Ünlü Azerbaycan türkü bestecisi Prof. Dr. Arif Melikov Bakü'de öldü. -Diyarbakır'ın Lice ilçesinde terör örgütü üyeliği ve uyuşturucu tacirliği suçlaması ile 11 muhtar görevden alınarak yerine kayyum atandı. –Tunus' da düzensiz göçmenleri taşıyan teknenin batması sonucu 70 kişi hayatını kaybetti.

-Antalya'da bulunan 3 bin 600 yıllık dünyanın en eski gemi batığı ÜNESCO'ya tanıtıldı. -Ankara "Kuzey Yıldız Camii ve Külliyesi" Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı, Ankara Valisi ve siyasilerin katılımı ile ibadete açıldı.

11-YSK, Tunceli Belediyesinde KHK ile görevden ihraç edilen 4 meclis üyesi ile 2 muhtarın mazbatalarını iptal etti.

-Endonezya'da yetkililer savaş uçakları Cava Adası'ndaki Müslümanları ramazan ayı boyunca sahura uyandırmaları için imsak vaktinde alçaktan uçarak davul görevi yapmalarına karar verdi.

-Güney Afrika'da yapılan seçimleri Afrika Ulusal Kongre kazandı.

-Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Türk Masal Külliyatı çalışmaları doğrultusunda 278 masal derlendiğini açıkladı.

-Ulusal Bilgi İşlem ve İletişim Federasyonu tarafından düzenlenen "Dünya İnternet Klavye Şampiyonasında Türk Milli Takımı 5 şampiyonluk, 4 ikincilik ve 4 üçüncü olarak takım sıralamasında dünya şampiyonu oldu.

-Afganistan'da televizyon habercisi kadın gazeteci Mena Mangal, silahlı bir saldırıda hayatını kaybetti.

12-Kurtlar Dizisi oyuncusu Adem Yavuz Özata öldü.

-İsrail polisi geceyi ibadet ile geçirmek için Harem-i Şerif'te kalan Filistinlileri çıkarmak için Mescid-i Aksa'ya gece baskın düzenledi.

-Kosova'da piyango dışında bütün şans oyunları için "Kumar Yasağı Yasası" yürürlüğe girdi.

13- Ankara merkez 8 ilde FETÖ emniyet yapılanmasında 59'u kamudan ihraç, 5'i açıkta, 64'ü eski polis hakkında gözaltı kararı verildi.

-Reyhanlı saldırısının planlayıcısı Yusuf Nazik, yargılandığı davada 53 kez ağırlaştırılmış hapis cezasına çarptırıldı.

-Kocaeli Üniversitesi Mühendislik Fakültesi üyesi Prof.Dr. Kutay Akpir öldü.

14-FETÖ soruşturması kapsamında Kara ve Havacılık Komutanlığında 3 helikopter pilotu ile 34 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Ünlü Amerikalı oyuncu Doris Day 97 yaşında öldü.

15- Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığına Prof. Dr. Muzaffer Şeker atandı.

-KKTC'de hükümeti kurma görevi UBS Genel Başkanı Ersin Tatar'a verildi.

-Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile millete ve devlete hizmetleri geçmiş bilgi ve birikim sahibi kişilerin bu kazanımlarından istifa edilebilmesi amacıyla "Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu" oluşturulmasına karar verildi.

-Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden Kapadokya bölgesinde Roma dönemine kalma 2 bin 200 yıllık mermer lahit bulundu.

-FETÖ darbe girişimi davasında yargılanan eski Manisa Merkez Tugay Komutan Vekili Albay Murat Yılmaz, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

-Sri Lanka'nın başkenti Kolombo' nun kuzeyindeki Müslümanların işlettiği bir fabrika İslam karşıtı gruplar tarafından ateşe verildi.

-Gazeteci Ulvi Yanardağ İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Yazar Sait Faik Abasıyanık anısına her yıl verilen " Sait Faik Armağanı" bu yıl "Nohut Oda" eseriyle Melisa Kesmez'e verildi.

-ABD Yönetimi, yolcuların emniyeti ve güvenliği gerekçesi ile Venezüella' ya uçuşları durdurdu.

-Irak Başbakanı Adil Abdulmehdi resmi bir ziyaret için Türkiye'ye geldi ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüştü.

-İçişleri Bakanlığı, Yüksekova Aladüz bölgesinde yapılan operasyonda 5 terörist etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-ABD'nin Son Francisco eyaletinde yüz tarama teknolojilerini yasaklayan ilk eyalet oldu.

16-Kerkük'te terör örgütü IŞİD, Federal Polis Gücü'ne yönelik saldırıda 6 polis hayatını kaybetti.

–Kale Kilit'in kurucusu, iş adamı Sadık Özgün İstanbul'da öldü.

17-İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ soruşturması kapsamında askeri okul sınav sorularını verdiği gerekçesi ile 48 sivil hakkında gözaltı kararı verdi.

-Atatürk'ün Samsun'a çıkışının 100 yılı programın kapsamında 81 il KKTC, Almanya, Fransa, Avusturya, Hollanda, Azerbaycan, Kırgızistan ve Özbekistan'dan gelen 182 öğrenci 19 Mayıs kutlamalarını katılmak üzere Piri Reis Gemisi ile İstanbul Samsun'a hareket etti.

-Bursa merkez ve 25 ilde FETÖ operasyonu kapsamında 49 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.
-Eski Yargıtay üyesi Halit Kıvrıl, FETÖ üyeliğinden 8 yıl 9 ay hapse mahkum oldu.

–Kayıp Anadolu Ajansı muhabiri Abdulkadir Nişancı'yı arama çalışmaları sırasında suya kapılan Jandarma Arma Kurtarma Timin' ide görevli 2 asker şehit oldu.

-İstanbul Beşiktaş'ta 47 kişinin hayatını kaybettiği terör saldırısı ile ilgili davada 4 sanık 47'şer kez ağırlaştırılmış hapis cezasına çarptırıldı.

-Gazeteci Volkan Memduh Gültekin Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlık Basın Yayın Koordinatörlüğü'nde görevlendirildi.

18-Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi kırsal kesimde PKK'lı teröristlerin ateş açması sonucu 1 özel hareket polisi şehit düştü. 2 teröriste etkisiz hale getirildi.

-Kırklareli'nin Lüleburgaz ilçesinde kimliğini açıklamayan bir hayırsever bakkalın 6 bin 857 lira alacağı bulunan defteri satın alarak 20 kişinin borcunu ödedi.

-Elazığ'ın Palu ilçesi Belediye Başkanı Efrayim Ünalan'ın 2 yıl 6 aylık mahkumiyeti nedeniyle mazbatası Yüksek Seçim Kurulu'nca iptal edildi.

-"Ah bu şarkıların gözü kör olsun" isimli şarkının söz yazarı, şair Şahin Çandır İzmir'de öldü.
-FİFA Dünya Kupası Finallerini yöneten ilk Türk hakem Doğan Babacan İstanbul'da öldü.

-Tokat'ın Zile ilçesindeki Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde 17 günde 10 kişi hayatını kaybetti.

19-Milli Eğitim Bakanlığı, yeni ortaöğretim modeli ile ilgili yazalı bir açıklama yaptı. Yeni modele göre liselerde ders sayıları düşürüldüğü, öğrencilerin tasarım ve uygulama becerilerini ile üniversite öncesi kariyer planlamalarına yönelik ders ve çalışmalar eklendi.

-Avusturyalı Vekil Martha Bissnann başörtüsü yasağını protesto ederek başörtüsü taktı.

-Amerika Diyanet Merkezi'nde düzenlenen etkinliğe katılan yüzlerce kişi, New Haven Diyanet Camii'nin kundaklanmasını protesto etti.

-Ukrayna Devlet Başkanı Petro Poroşenko "Kırım Tatarlarının 75 yıl önce Sovyet döneminde uğradığı zulüm ve baskıyı bugün yaşıyor" dedi.

-Türkiye Dergiler Birliği kurucularından yazar Asım Gültekin'in koordinesinde Harem-i Şerif'te "Kudüs Şiirleri" dinletisi düzenlendi.

20–Dışişleri Bakanlığı'nda FETÖ sınavı yolsuzluğu ile ilgili operasyonda 42 ilde 249 kişiye yönelik operasyonda 78 kişi gözaltına alındı.

-Samsun'da yapılan 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nın 100'ncü Yıl törenlerine bütün muhalefet partilerinin genel başkanları katıldı.

-Bitlis'in Tatvan ilçesinde özel bir şirkete tarafından başlatılan aramalar sonucunda Van Gölü kıyısında yerin 470 metre derinliğinde 60 dereceye yakın jeotermal kökenli sıcak bu kaynağı bulundu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan" Haydi..Milli Mücadele ruhuyla el ele gönül gönüle vererek Türkiye'yi daha ileri taşıyalım"

-ABD'li Müslüman lider, insan hakları savunucusu Molcolm X' in doğumunun 94.nücü yıl dönümünde New York'ta, 21 Şubat 1965'te üç silahlı saldırgan tarafından vurulduğu gösteri salonunda anma toplantısı düzenlendi.
–Ukrayna yeni Devlet Başkanı olan Vladimir yemin ederek görevine başladıktan sonra ilk icraatı kendi partisinin temsilcisi bulunmayan parlamentoyu feshederek erken milletvekili seçimini ilan etti.
-Ortadoğu gazetesi Ankara temsilcisi Taki Doğan Ankara'da hayatını kayb etti.

-"Neden Saçların Bembeyaz Arkadaş" şarkısının besteci Rıfat Şanlıel öldü.

21-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri'nde FETÖ soruşturması kapsamında 11 örgüt sorumlusu,41 aktif görevli asker 140 şüpheli hakkında gözaltı kararı verdi.
-Eski Yargıtay üyesi Mustafa Kemal Tepedelen FETÖ suçlaması ile 10 yıl hapse mahkum oldu.

-İstanbul Belediyesi Spor Kulübü sporcularından İrem Yaman İngiltere'de düzenlenen Dünya Tekvando Şampiyonası'nda altın madalya kazandı.

-Kayseri'de DEAŞ'a yönelik operasyonda Irak ve Suriye uyruklu 10 şüpheli gözaltına alındı.

-Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Direktörü Tedras, Ebola virüsü için dünyaya birlik çağrısında bulundu.

-İçişleri Bakanlığı, Bitlis Tatvan'da HDP'li 9 meclis üyesini görevden aldı.

-Anayasa Mahkemesi (AYM) cezaevlerinde mahkumların gazete ve dergi gibi süreli yayınların verilmemesini ifade özgürlüğünü ihlal olduğuna karar verdi.

–Senarist, yönetmen, yapımcı Yavuz Özkan İstanbul'da öldü.

22-Malezya Kralı Sultan Abdullah'ın babası ve ülkenin 7 Kralı Sultan Ahmet öldü.

-İslam tarihçisi "Hocaların hocası" diye anılan Prof. Dr. Asri Çubukçu Erzurum'da öldü.

-Hindistan, radar ve izleme faaliyetlerini geliştirmek üzere uzaya yeni bir uydu gönderdi.

Eski Yargıtay üyesi Mustafa Akarsu, FETÖ üyeliğinden 10 yıl hapse mahkum oldu.

-Yüksek Seçim Kurulu (YSK), İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın iptaline ilişkin gerekçeli kararı açıkladı.

-Anayasa Mahkemesi tutuklu bulunan iş adamı Osman Kavala'nın başvurusunu reddetti.

23-Hat sanatçısı İlhan Öztin İstanbul'da öldü.

-Bayburt-Trabzon arasında bulunan Soğanlı Dağı'nda yol açmaları takip ederken 10 Mayıs'ta uçuruma yuvarlanan Anadolu Ajansı muhabiri Abdulkadir Nişancı'nın cesedine rastlandı.

24- Doğanhisar Belediye Başkanı İhsan Öztoklu bıçaklı bir saldırı sonucunda hayatını kaybetti. Olaylı ilgili olarak eski belediye başkanı Abdullah Kaş ile oğlu gözaltına alındı.

-Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında kamu ihalelerine fesat karıştırdıkları iddiası ile aralarında kamu görevlisi, avukat ve bankacılarında bulunduğu 26 kişi hakkında yakalama kararı çıkarıldı.

-İzmir'in Gaziemir ilçesinde düzenlenen operasyonda bin 500 yıllık olduğu değerlendirilen İbranice el yazması kitap ele geçirildi.

-Tunceli Belediyesi'nin tabelasının "Dersim" olarak değiştirme kararı Erzincan İdare Mahkemesi tarafından durduruldu.

-Eski savcı Osman Şenel, FETÖ soruşturması kapsamında yargılandığı davada 11 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

25-Hindistan'ın ABD Büyükelçiliği, ülkesinin İran'dan petrol alınımı durdurduğunu ve Venezüella'da yapılan ithalata son verildiğini açıkladı.

-Başkentin en eski hastanesi olan Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bilkent Şehir Hastanesi'ne taşındı.

-Necip Fazıl Kısakürek'in vefat yıldönümünde kişisel eşyalarının yer aldığı sergi Necip Fazıl Kısakürek Vakfı Ümraniye yeni mekanında açıldı.

-Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri koalisyon güçlerinin Yemen'in Taiz şehrine düzenledikleri hava saldırısında 4'ü çocuk 13 sivil hayatını kaybetti.

-Ege Türk TV'nin sahibi iş adamı Necati Saruhan İstanbul'da öldü.

26-Kars'ta FETÖ askeri yapılanmasına yönelik operasyonda gözaltına alınan 14 şüpheliden 5'i tutuklandı. 9 şüpheli ise kontrol şartı ile serbest bırakıldı.

-Suudi Arabistan yönetimi Mescid-i Haram'ın 74 kapısının daha açıldığını duyurdu.

-TOKİ tarafından yapımı sürdürülen Millet Bahçesi sayısı 41'den 60'a yük seldi.

-Avrupa Birliği (AB) genelinde 21 üye ülke Avrupa Parlamentosu seçimleri için sandık başına gitti.
-Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi, Rusya tarafından el konulan 3 Ukrayna savaş gemisi ile 24 Ukrayna askeri personelinin serbest bırakılmasını istedi.

-Sinema sanatçısı Eşref Kolçak tedavi

gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Meksika Çevre Bakanı yolcu uçağına beklettiği için yapılan tepkiler karşısında görevinden istifa eti.

27-İdam edilen Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan' ın 27 Mayıs 1960 askeri darbenin yıldönümünde mezarı başında dualarla anıldı.

28- Rejim Güçleri İdlib'i vurması sonucu 41 kişi hayatını kaybetti. 35 kişi de yaralandı.

29-Ünlü şarkıcı Gabriyel Diniz uçak kazasında hayatını kaybetti.

30-İsrail'de yeni hükümetin kurulamaması üzerine meclis yenide seçime gitmek üzere feshedildi.

31-İstanbul'da yapılan Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri müzayedesinde Kazasker İzzet Efendi'nin celi talik zererand levhası 35 bin liradan satıldı.

-21.TÜRSOY Ressamlar Buluşması Sergisi"2019 Türk Dünyası Kültür Başkenti OŞ' da açıldı.

Haziran

1- 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Etkinlikleri Yönetmenliği Resmi Gazete'de yayınlandı.

-Hakkari'nin Çukurca ilçesinde güvenlik güçleri ile PKK arasında çıkan çatışmada 2 asker şehit oldu. 2 askerde yaralandı.

–Filozof ve akademisyen Michal Serres öldü.

-Hakurk' ta "Pençe" hareketinde terör hedefleri yerle bir edildi.22 terörist de etkisiz hale getirildi.

2-Sinop eski Milletvekili ve Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi İşgüzar Edremit'te öldü.

3-Fenerbahçe eski basketbolcusu Metin Aşık öldü.

5-Sudan'da ordu darbe karşıtı göstericilere müdahale etmesi sonucu 35 kişi hayatını kaybetti.

-Türk Hava Yolları(THY) Sudan'da meydana gelen olaylar sebebiyle başken Hortum'a yapılan uçak seferlerini iptal etti.

-Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Pençe Operasyonunda 40 teröristtin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

6- Müzisyen, kanun sanatçısı Murat Omurtaş Ankara'da öldü.

-Çin Ulusal Uzay Ajansı, ülkelerinin ilk kez denizden uzaya roket fırlattıklarını açıkladı.

7-Denizli Milletvekili Kazım Arslan Antalya Aksu'da hayatını kaybetti.

-Orhangazi Üniversitesi Mimarlık, Fakültesi eski Dekanı Prof. Dr. Ahmet Topçu öldü.

–Fotoğraf ve video sanatçısı Aykut Cömert İstanbul'da öldü..

8-Ramazan Bayramı tatilinin il sekiz gününde 192 trafik kazasında 86 kişi hayatını kaybetti.

–Tunceli'nde 5 kadın terörist etkisiz hale getirildi.

-Türkiye'nin ilk tulum sanatçısı Filiz İlkay Balta, Uluslararası Festivalde Türkiye'yi temsil etti.

9-Dizi oyuncusu Hakan Pak öldü.

-Zinan Akra kod adlı Yusuf Kayran Diyarbakır Lice'de yapılan operasyonlarda öldürüldü.

-Birleşmiş Milletleri(BM) Genel Kurulunda yapılan gizli oylamada beş yeni geçici üye seçildi.

-Türkiye ile Kanada arasında ortak ekonomi ve Ticaret Komisyonu (JETCO) mutabakat zaptı imzalandı.

-Danimarka'da yapılan parlamento seçimlerinde Türk kökenli adaylardan Fatma Öktem, Aslan Rasmussen ve Halime Oğuz milletvekili seçildi.

-Orman Genel Müdürlüğü pilot olarak İstanbul Belgrat ormanlarında "Atlı Orman Koruma" uygulaması başlattı.
-Kazakistan'da yapılan Cumhurbaşkanlığı erken seçiminde eski Cumhurbaşkanı Cömert Tokoyev kazandı.

10-Ünlü ressam İbrahim Balaban 98 yaşında İstanbul'da öldü

-ABD'de iki gün içinde iki farklı saldırıda iki eski senatör evinde öldürüldü.

-Diyarbakır'ın Lice ilçesinde etkisi hale getirilen teröristlerin birinin 17 Şubat 2016'da Ankara'da 29 kişinin şehit edildiği olayın faili Osman Güler olduğu tespit edildi.
-ABD'li ünlü rap şarkıcısı Bushwick öldü.

-2019 Dünya İnternet Bilgisayar Klavye Şampiyonasında Türk Milli Takımımız 12 madalya kazanarak dünya şampiyonu oldu.

-İçişleri Bakanlığı, A Milli Futbol Takımı'nın Keflavik Havalimanı' maruz kaldığı muamele nedeniyle İzlanda'ya nota verdi.

-Kıbrıs Rum Yönetimi Doğu Akdeniz'de sondaj çalışmalarız yapan Fatih Gemisi personeli ile TPAO ile işbirliği yapan şirketler arasında bulunan 25 kişi için uluslararası tutuklama emri çıkardı.

-Dışişleri Bakanlığı, Rum yönetiminin Fatih Gemisi personeline tutuklama kararına sert tepki gösterdi. Bakanlık Sözcüsü Hami Aksoy, 'GKRY'nin bu tür beyhude yöntemlerle kendi kıta sahanlığımızda yaptığımız çalışmaları durdurma çabaları hiçbir sonuç vermeyecektir' dedi.

-Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde PKK'lı teröristler yol çalışmaları yapana işçilere saldırması sonucu 2 işçi şehit oldu.

-Milli Savunma Bakanlığı, Akit TV. de görev yapan generaller için söylenen yakışıksız sözlerle ilgili suç duyurusunda bulunulduğunu bildirdi.

11-Pentagon, Türk pilotlara ABD'nin Arizona eyaletindeki Luke Hava Kuvvetleri Üssü'nde verilen eğitimin sonlandırıldığını açıkladı.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca başlatılan FETÖ soruşturması kapsamında, Kara Kuvvetleri Komutanlığı karargahında 50 astsubay hakkında gözaltı kararı çıkarıldı.

-Rize'nin Ardeşen ve Çamlıhemşin ilçelerinde Fırtına Vadisi üzerinde yapılan kaçak yapılar yıkılmaya başlandı.

-Dışişleri Bakanlığı, ABD Temsilciler Meclisi'nce kabul edilen ABD-Türkiye İttifakına yönelik endişelerin ifade edilmesi başlıklı kararı tepki gösterdi.

-İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından düzenlenen 47'inci İstanbul Müzik Festivali başladı. Bu yılki tema "Var olmanın karanlığı, var olmanın aydınlığı" olarak belirlendi.

-Pakistan'ın 11. Cumhurbaşkanı Asıf Ali Zerdari, rüşvet yoluyla elde ettiği paraları sahte hesaplar aracılığıyla yurtdışına transfer ederek yolsuzluk yaptığı iddiasıyla tutuklandı.

12-Adana merkezli 3 ilde terör örgütü IŞİD' e yönelik şafak operasyonu düzenlendi. Çok sayıda şüpheli gözaltına alındı

-Tunceli'de PKK'lı teröristlerle çıkan çatışmada 2 askerimiz şehit oldu. -Van Tendürek Dağı bölgesinde yapılan hava destekli operasyonlarda 4 terörist etkisi hale getirildi. -2017 yılı Aralık ayında New York'ta 450.3 milyon dolara satın alınan ve sanat dünyasını şaşkına çeviren Da Vinci'nin Salvador Mundi tablosu Suudi Veliaht Prensi Muhammed bin Selman tarafından alındığı ve süper lüks yatında bulunduğu belirlendi.

-Malatya İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi, karaciğer naklinde gösterdiği başarılı çalışmalar ile Karaciğer naklinde Avrupa'nın zirvesinde yer alan Turgut Özal Tıp Merkezi'nde aynı anda canlıdan canlıya beş karaciğer nakli gerçekleştirildiği açıklandı.

-Adana'da, 24 Kasım 2016'da valilik otoparkına park edilen bombalı aracın infilak ettirilmesi sonucu 2 kişinin hayatını kaybetmesi, 33 kişinin yaralanmasıyla ilgili davada terör örgütü PKK'nın sözde Akdeniz metropol sorumlusunun da arasında olduğu 3 sanık toplam 1100'er yıl hapse çarptırıldı, 18 sanığın ise 5 yıl ile 28 yıl 10 ay arasında değişen hapisle cezalandırılmasına karar verildi.

-AK Parti Grup Toplantısı'nda açıklamalarda bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Türkiye S-400 savunma sistemini alacaktır' demiyorum, 'almıştır' diyorum. Bu iş bitmiştir. Önümüzdeki ay da bu sistemin teslimi yapılacaktır" dedi.

13-Moldova'nın Tel Aviv Büyükelçiliği'ni Kudüs'e taşıma kararına tepki gösteren Arap Birliği "Moldova'nın Kudüs kararı, Filistinlilerin haklarına yönelik açık bir saldırıdır ve onu, İsrail'in bu halka yönelik saldırılarının ortağı haline getirir" ifadelerini kullandı.

-New York Times gazetesi, "Netanyahu'yu Trump'ı peşinden sürükleyen 'rehber köpek' gibi resmeden" karikatürün ardından, artık uluslararası baskısında siyasi karikatür yayımlamayacağını duyurdu.

-Latin Amerika ülkesi Venezüella' da aşırı enflasyonun önüne geçmeye çalışan Nicolas Maduro yönetiminin çıkardığı yeni banknotlar kademeli olarak dolaşıma girdi.

-Türkiye'de ilk kez Tunceli'nin ev sahipliğinde Munzur Çayı'nda düzenlenen R4 Dünya Rafting Şampiyonası, slalom yarışlarıyla tamamlandı.

-Kahire Askeri Mahkemesi, Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi' ye suikast girişimi davasında 32 sanık hakkında müebbet hapis cezası verdi.

-Ordu eski milletvekili ve Cumhuriyet Senatosu eski üyesi Orhan Vural Ankara'da öldü.

–Fenerbahçe ve Milli Takım oyuncusu Şeref Han öldü.

-Ordu eski milletvekili Mustafa Kemal Gönül İstanbul'da öldü.

-6.Haber Ajansları Dünya Kongresi Sofya'da başladı.

-Mardinli iş adamı, müzisyen ressam Orhan Şahkullubey İstanbul'da öldü.

14-Rusya İçişleri Bakanı Vladimir, Rus polisinin tatil yapabileceği ülkeler arasına Türkiye'nin alınmasına yönelik karar imzaladı.

-Milli Savunma Bakanlığı, Irak kuzeyindeki Hakurk bölgesinde devam eden Pençe Harekâtı'nda etkisiz hale getirilen terörist sayısının 48'e yükseldiğini açıkladı.

- Dünyanın en büyük araç paylaşım uygulaması Uber'in Türkiye'den çıkma kararı taksi plakalarına doping etkisi yaptı. Plaka fiyatları iki haftada 400 bin TL arttı.

-Gazeteci Yavuz Selim Demirağ, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında verilen 11 ay hapis cezası nedeniyle dün cezaevine girdi.

-Suudi Arabistan yönetimi, Yemen'deki Husiler tarafından ülkenin güneyindeki Uluslararası Abha Havalimanı'na dün düzenlenen saldırıyla ilgili, caydırıcılık oluşturması için acil tedbirler alınacağını duyurdu.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, Asya İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı 5. Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'ne katılmak üzere Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'ye gitti.

-Rize eski Milletvekili Mustafa Nazikoğlu Ankara'da öldü.

–Gökay Otyam, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına iletişim alanında başdanışman olarak görevlendirildi.

-Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) eski Rektörü Prof. Dr. Mustafa Birincioğlu, 'FETÖ' ye yardım etmek' suçundan 2 yıl 3 ay 15 gün hapis cezasına çarptırıldı.

-Alman hükümeti, Rusya'dan S-400 füze savunma sistemleri almaya hazırlanan Türkiye'ye, NATO'daki konumunu göz önünde bulundurarak bu kararını yeniden gözden geçirmesi çağrısı yaptı.

-Türk tiyatro, sinema, dizi oyuncusu Ergün Uçucu hayatını kaybetti.

15–Uzun yıllar Türkiye'de yaşayan Fransız yazar ve araştırmacı Jean-Louis Mattei Ankara'da öldü.

-Dünyaca ünlü İtalyan yönetmen France Zeffirelli öldü.

-Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Güler, Yeni Akit Gazetesi Haber Müdürü Murat Alan ile Akit TV hakkında, Alan'ın söz konusu televizyonda katıldığı programda, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) komuta kademesine yönelik sarf ettiği sözler nedeniyle 100 bin liralık manevi tazminat davası açtı.

-Bulgaristan'da 2016'da ele geçirilen, çeşitli dönemlere ait Türkiye kökenli 63 tarihi eserin Türkiye'ye iadesi yapıldı.

Eserler, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Özgül Özkan Yavuz tarafından Sofya Arkeoloji Müzesi'nde yapılan törende teslim alındı.

-Gazeteci, spor yazarı Eyüp Karadayı İstanbul'da öldü.

-2012'de düzenlenen Polis Akademisi Giriş Sınavı sorularının (FETÖ) üyelerince sızdırılmasına ilişkin 79 sanıklı davada, 51 kişi 1 yıl 10 ay 15 gün ile 9 yıl 7 ay arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldı.

-İspanya'daki Yeşil Parti Lideri Tony Roderick, İslâmiyet'i seçtiğini açıklayarak, adını da 'Cemal' olarak değiştirdiğini açıkladı.

-ABD Savunma Bakanlığı Pentagon sözcüsü Eric Pahon, Moskova'nın Türkiye'yle ABD arasındaki S-400 ihtilafından istifade ederek iki ülkenin arasını açmaya çalıştığını söyledi.
-Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, Rusya ve Suriye uçaklarının Hama ve İdlib'e hava saldırısı düzenlediğini, saldırıda 28 kişinin öldüğünü duyurdu.

-Irak'ın kuzeyinde yürütülen Pençe Harekatı'nın başlangıcından bu yana 51 terörist etkisiz hale getirildi.

-Tarihteki Türk devletlerinin kullandığı ok, yay, kılıç, zırh, balta gibi geleneksel silah ve savaş malzemelerinin sergilendiği "Türkpusat Geleneksel Savaş Pusatları Müzesi" Ankara'da açıldı.

-Türkiye-Rusya Karşılıklı Kültür ve Turizm Yılı çerçevesinde Türk tarihi, kültürü, sanatı ve mutfağının tanıtıldığı "Türkiye Festivali" Rusya'nın başkenti Moskova'da başladı.

16-Kafkas danslarının dünyadaki en önemli temsilcilerinden, "Adige Cumhuriyeti Devlet Akademik Halk Dansları Topluluğu Nalmes", Bursa'da ilk kez sahne aldı.

-Maden İşleri Genel Müdürlüğünce ruhsat iptali uygulanmasına ilişkin kararları, Resmi Gazete'de yayımlandı. Buna göre, 37 ildeki bazı şirket ve özel kişilere ait 72 maden lisansı, ruhsat bedelinin yatırılmaması, işletme ruhsatı ve madenin işletilmesi maddesine aykırı işlemler gibi nedenlerle iptal edildi.

-Cezayir'deki 76 dernek ve 20 sendika tarafından "Siyasi Krizden Çıkmak İçin Sivil Toplum Güçleri Girişimi" adı altında krizden çıkabilmek için yol haritasının belirlendiği ortak yazılı açıklama yapıldı.

-Avusturya'da ilkokullarda başörtüsü yasağı başta olmak üzere birçok alanda ülkede yaşan Müslümanlara yönelik haksızlıklara yüksek sesle itiraz eden Bağımsız milletvekili Martha Bissman, ölüm tehdidi aldığını açıkladı.

-Şırnak'ın İdil ilçesinde 8 PKK terörist etkisiz hale getirdiği operasyonda Jandarma Teğmen Şafak Evran şehit düştü.

-Osmanlı Arşivleri uzmanı emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Refet Yinanç öldü.

17-Yunanistan Başbakanı Çipras, Türkiye'nin Kıbrıs Adası açıklarındaki doğan gaz arama çalışmalarına ilişkin, AB'ye yaptırım talebinde bulunacaklarını belirtti.

-Zonguldak merkezli 7 ilde yapılan FETÖ operasyonu kapsamında aralarında mahrem imamın da

bulunduğu 10 şüpheli adliyeye sevk edildi.

-İspanya'nın kuzeybatısındaki Galisya Özerk Yönetimi'nde faaliyet gösteren terör örgütü Galisya Direnişi'nin iki elebaşının yakalandığı açıklandı.

-Üsküp'te iki gün süren Yıldızlar Balkan Judo Şampiyonası'nda Türkiye, 9 altın, 6 gümüş ve 8 bronz olmak üzere toplamda 23 madalya ile ilk sırayı aldı.

-Adana Cumhuriyet Başsavcılığından yapılan açıklamaya göre, terör örgütü PKK/KCK'nın gençlik yapılanmasına yönelik yürütülen soruşturma kapsamında İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekiplerince Adana, Antalya, Niğde ve Mardin'de operasyon gerçekleştirildi.
-Mısır'ın demokratik yöntemlerle seçilmiş ilk Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi (67) mahkeme salonunda hayatını kaybetti.

-Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri Ali Karadağı, mahkeme salonunda geçirdiği baygınlığın ardından hayatını kaybeden Mısır'ın demokratik yöntemlerle seçilmiş ilk Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi için "Ölmedi, yavaş yavaş öldürüldü" değerlendirmesinde bulundu.

-Diyanet İşleri Başkanlığınca, Muhammed Mursi'nin vefatı nedeniyle yarın tüm merkezi camilerde öğle namazını müteakip gıyabi cenaze namazı kıldırılacak.

-Meslekten ihraç edilen eski Danıştay Üyesi Kasım Davas, (FETÖ) üyeliğinden 8 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı.

-Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, şu anda devlet korumasında 14 bin çocuk bulunduğunu söyledi.

18-Konya Cumhuriyet Başsavcılığı'nın FETÖ' ye yönelik yürüttüğü soruşturma kapsamında, örgütün Türk Silahlı Kuvvetleri yapılanmasına 'mahrem imamlık' yaptığı ileri sürülen 63 kişi hakkında yakalama kararı çıkartıldı.

Şüphelilerin yakalanması için 30 ilde eş zamanlı operasyon başlatıldı.

-Dünya Müslüman Alimler Birliği Başkanı Ahmed er-Raysuni, Mısır'ın demokratik yöntemlerle seçilmiş ilk Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin, mahkeme salonunda hayatını kaybetmesine ilişkin, "Mursi'nin ölümü, sessiz kalarak iş birlikçi haline gelen Arap liderlerine bir ayıp ve utançtır." dedi.

-ABD Savunma Bakan Vekili Patrick Shanahan, Körfez'deki son gelişmeler üzerine Ortadoğu'ya 1000 asker sevk edileceğini açıkladı.

-Uluslararası Af Örgütü, Mısırlı yetkililere Mursi'nin mahkeme salonunda hayatını kaybetmesine ilişkin acilen soruşturma başlatılması çağrısında bulundu.

-Batı Afrika ülkesi Nijerya'nın kuzeydoğusunda, Boko Haram terör örgütünün düzenlediği intihar saldırılarında 30 kişi hayatını kaybetti, 45 kişi yaralandı.

-Tiflis'te iki yıl önce eğitim-öğretime başlayan Türkiye Maarif Vakfının Tiflis Okulları ikinci mezunlarını verdi.

-Bitlis'te İl Jandarma Komutanlığınca bugün gerçekleştirilen operasyonda etkisiz hale getirilen teröristin, kırmızı kategoride aranan Şerif Yakut olduğu tespit edildi.

-Fransız medyasında yer alana haberlere göre UEFA eski Başkanı Michel Platini, rüşvet iddialarıyla ilgili soruşturma kapsamında gözaltına alındı.

-Birleşmiş Milletler (BM), mahkeme salonunda vefat eden Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi için bağımsız bir kuruluş tarafından hızlı, tarafsız, eksiksiz ve şeffaf bir soruşturma yapılması çağrısında bulundu.

-Balyoz kumpası kararını onayan dönemin Yargıtay 9. Ceza Dairesi üyelerinden eski hakim Abdurrahman Kavun'a örgüt üyeliğinden 7 yıl 13 ay 15 gün hapis cezası verildi.

19-Türkiye'nin jeotermal enerjide kurulu kapasitesi geçen yıl bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 21 artarak bin 282 megavata yükseldi. Böylece dünyada 219 megavatla jeotermal enerji alanında en fazla kapasite artışının gerçekleştiği ülke Türkiye oldu.

-Yürüyüş Dergisi'ne yönelik düzenlenen operasyon sonucu gözaltına alınan, aralarında 'gri liste'de yer alan bir teröristin de bulunduğu 4 kişi tutuklandı.

-Trabzon'un Araklı ilçesindeki sel felaketinde hayatını kaybedenlerin sayısının 7'e yükseldi.

-Belçika, terör örgütüne üye kazandırma ve farklı ülkelerdeki eğitim kamplarında faaliyet gösterme suçlamasıyla iki PKK'lı teröristi tutukladı.

-Mısır'da çıkarıldığı mahkemede hayatını kaybeden ülkenin demokratik yollarla seçilmiş ilk ve tek Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin oğlu Abdullah Mursi, Mısır makamlarının babası için taziye merasimi düzenlenmesine izin vermediğini belirtti.

20-Genelkurmay Çatı Davasında eski Orgeneral Akın Öztürk'e 141 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verildi. Dönemin Cumhurbaşkanlığı Başyaveri Eski Kurmay Albay Ali Yazıcı ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

-İzmir merkezli 4 ilde FETÖ'ye yönelik düzenlenen operasyonda, 33 kişi gözaltına alındı.

-İran Devrim Muhafızları Ordusu Hava-Uzay Kuvvetleri, ülkenin güneyindeki Hürmüzgan eyaletinde ABD Hava Kuvvetleri'ne ait insansız hava aracını (İHA) düşürdüğünü duyurdu.

-Almanya Başbakanı Angela Merkel, Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti kurulmasına karşı olduğunu söyledi.

-İstanbul merkezli, 3 ilde terör örgütü PKK'ya yönelik düzenlenen operasyon sonucunda 6 örgüt üyesinin gözaltına alındı.

-Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel okul/kurumların bünyesinde faaliyet gösteren kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı gibi gıda işletmelerinde satışa sunulacak hazır ambalajlı gıdalarda "Okul Gıdası" logosunun kullanımına ilişkin detaylar açıklandı.

-Ülkemizde "Size Selam Getirmişem"

türküsüyle meşhur olan Güney Azerbaycanlı sanatçı Huşeng Azeroğlu hayatını kaybetti.

-Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden, İskoç tarihçi ve yazar Prof. Dr. Norman Stone Budapeşte'de hayatını kaybetti.

-ABD Senatosu, Donald yönetiminin Suudi Arabistan'a yapmayı planladığı silah satışını engelleyecek yasa tasarısını kabul etti.

-İngiliz Temyiz Mahkemesi, ülkenin Suudi Arabistan'a silah satışının yasalar aykırı olduğu konusunda karar verdi.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Muhammed Mursi' nin vefatıyla ilgili "Eceliyle ölmemiştir, öldürülmüştür." açıklamasına Mısır'dan tepki geldi.

Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şükrü, "Türkiye Cumhurbaşkanı'nın Mısır hakkında tekrarladığı sorumsuz beyanları kınıyoruz." dedi.

-Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Dolmabahçe'de yabancı basın mensuplarıyla bir araya geldi.

-İrfan Medeniyeti Araştırma ve Kültür Merkezindeki Konya Panorama Müzesi, Tarihi Kentler Birliği Müze Özendirme Yarışmasında Panorama Müzeleri dalında ödüle layık görüldü.

21-İzmir'de aralarında Aydınlık çalışanı Hayati Özcan'ın da bulunduğu kişileri usulsüz dinledikleri gerekçesiyle 27'si eski emniyet mensubu 29 sanığa 7 yıl 11 aydan 292 yıl 3 aya kadar değişen hapis cezası verildi

-Muğla Cumhuriyet Başsavcılığınca, örgütün TSK'deki mahrem yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında "ardışık arama" yöntemiyle haberleştikleri tespit edilen subay ve astsubay rütbelerindeki 13'ü muvazzaf asker 18 kişi hakkında yakalama kararı çıkarıldı.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, sosyal medya ve televizyon ortak yayınında soruları yanıtladı. Başkan Erdoğan, 'Burada bir iktidar mücadelesi var.

Bu iktidar savaşında HDP-PKK kanadında yaşanan Öcalan-Demirtaş noktasında iktidar savaşında ciddi kayma gösteriyor.' dedi.

–Cumhurbaşkanı Erdoğan Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Başkanı Neçirvan Barzani'yi Cumhurbaşkanlığı Dolmabahçe Ofisi'nde kabul etti.

-Dünyaca tanınmış Uygur yazar Nurmuhammed Tohti, hayatını kaybetti.

-Bağdat'ta Şiilere ait El-Muntazar Camisi'ne giren canlı bomba kendini patlatması sonucu 10 kişi öldü 30 kişide yaralandı.

-Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK) Başkanı Abdurrahman Mustafa, varılacak herhangi bir siyasi çözümün, evlerini terk etmek zorunda kalarak 6 kıtada 127 ülkeye dağılan Suriyelilerin geri dönüş hakkını güvence altına alması ve yeni insani krizlerin önüne geçilmesi gerektiğini belirtti.

-Mısır makamları gece vakti apar topar defnettikleri ülkenin ilk seçilmiş Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin toprağa verildiği mezarlıktan sadece İsrail televizyonunun görüntülemesine izin verdi.

-"Duygu Asena Kadının Hâlâ Adı Yok Roman Ödülü"nü alan Gaye Boralıoğlu, 15 bin lira değerindeki

ödülünü Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na bağışladı.

-47. İstanbul Müzik Festivali'nin Yaşam Boyu Başarı Ödülü modern zamanların en büyük viyola sanatçısı olarak kabul edilen Yuri Bashmet'e takdim edildi.

22-Yunanistan Başbakanı Aleksis Çipras, Avrupa Birliği'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetleri nedeniyle Türkiye'ye saldırgan tutumunun arttığı yönünde Ankara'ya "açık bir mesaj" verdiğini söyledi.

Çipras, Türkiye'nin bu tutumunda ısrar ettirmesi halinde "bedeli" olacağını be lirtti.

-Kıbrıs Rum Yönetimi'nin eski lideri Dimitris Hristofyas tedavi gördüğü Güney Kıbrıs'taki hastanede, hayatını kaybetti.

-ABD'den Maryland eyaletinde dünyadaki üniversiteler arasında düzenlenen insansız hava araçları yarışmasında, Yıldız Teknik Üniversitesi 12 kişilik Lagari ekibi ile üçüncü seçildi.

-Dışişleri Bakanlığı, Yunanistan'da Müftülüklerin idari statü ve yapıları ile yargı yetkilerine ilişkin kapsamlı düzenlemeler içeren Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne tepki gösterdi. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy, "Yunanistan, Türk azınlığın seçtiği müftüleri tanımayarak Lozan Barış Anlaşması'nı ihlal etmektedir" dedi.

-Edirne'de açılan bir sergide yer alan ve uzmanınca 'çok özel' olarak nitelendirilen Sultan Abdülhamid'in çizdirdiği Trakya haritası ilgi gördü.

-Finlandiya, Avrupa'da sahte haberlerle mücadele konusunda en dirençli ve bilinçli vatandaşlara sahip ülke oldu.

Eğitim sistemini dönüştürerek bu başarıya imza atan Kuzey Avrupa ülkesinde, öğrencilere okullarda eleştirel düşünce ve araştırma yöntemleri öğretilirken aynı zamanda halk eğitim merkezlerinde yetişkinlere yönelik benzer eğitimler veriliyor.

-Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Enis Fosforoğlu öldü.

-İran Silahlı Kuvvetler Yargı Kurumundan yapılan açıklamada, ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) ve ABD için casusluk yaptığı iddiası ile Celal Haci Zevar idam edildi.

-Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Tıp Fakültesi Plastik Cerrahi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ersoy Konaş merkezi ABD'de bulunan ve alandaki en önemli derneklerden biri olan "The Rhinoplasty Society" tarafından 2019 yılı için "En İyi Araştırma Ödülü"ne layık görüldü.

23-İstanbul'da 10 milyon 560 bin 963 vatandaş yenilenen belediye seçimi için tekrar sandık

-Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy, ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan "2018 Uluslararası Dini Özgürlükler Raporu"nun Türkiye ile ilgili olan bölümlerini değerlendirdi. Aksoy, "Dünyada demokrasinin savunucusu iddiasıyla ortaya çıkanların müttefik bir ülkede demokrasiye darbe girişiminde bulunanları adeta masum

din adamı olarak nitelemeleri ikiyüzlü ve ibret verici bir yaklaşımdır" dedi.
-Ekrem İmamoğlu İstanbul Belediye Başkanı seçildi.

-Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde ikamet eden tanınmış saygın âlimlerden Molla Mustafa Tanrıkulu vefat etti.

24-Dışişleri Bakanlığı, "Etiyopya'nın Amhara Bölgesi Hükümetine karşı yapılan ve Amhara Hükümet Başkanı ile üst düzey yetkililerin hayatlarını kaybetmesine yol açan darbe girişimini şiddetle kınıyoruz." Açıklaması yaptı.

-Kara Kuvvetleri Komutanlığındaki FETÖ yapılanmasına ilişkin "ankesör" soruşturmasında 30 subay ile 2 mahrem imam hakkında gözaltı kararı verildi.

–Eski Ankara Milletvekili ve Devlet Bakanı Yücel Seçkiner Ankara'da öldü.

–Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan doktor ve sağlıkçılardan oluşan "Gönüllüler Grubu" çeşitli ameliyatlar yapmak ve toplanan yardımları götürmek üzere Nijer'e gitti.

-YSK Başkanı Sadi Güven, seçime ilişkin son verileri açıkladı: "Seçimlere katılım oranı yüzde 84.5 oldu. Ekrem İmamoğlu' nun aldığı oy miktarı yüzde 54.21, Binali Yıldırım'ın aldığı oy miktarı ise yüzde 44.99'a ulaştı dedi.

-ABD Ticaret Bakanlığı, 5 Çinli teknoloji firmasını kara listeye alarak, firmaların ABD yapımı çip ve bileşenlerini satın almasına engel koydu.

-Yeşilay'ın dünyanın, ülkemizin ve özellikle gençlerin bağımlılıklara karşı dikkatini çekmek ve karikatürün evrensel dili ile farkındalık oluşturmak amacıyla bu yıl 3'üncüsünü düzenlediği Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması'nın Ödül Töreni Sepetçiler Kasrı'nda yapıldı.
-Şanlıurfa'nın Suriye sınırındaki Suruç ilçesinde, terör örgütü PYD/PKK üyesi 4 terörist yakalandı.
-Türkiye Bilimler Akademisi Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ayhan Çavdar Ankara'da öldü.

26-Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Hırvatistan Dışişleri Bakanı Marija Pejcinoviç seçildi.

-Sultan 2. Abdülhamid'in hayatını anlatan "Usta" isimli tiyatro oyunu Kuzey Makedonya'nın başkenti Üsküp'te sahnelendi.

-Suriye savaş uçaklarının İdlib'i bombalamaları sonucu 8 sivil hayatını kaybetti.

-Hakkari Yüksekova ilçesi kırsal alanda 8 terörist etkisiz hale getirildi.

-Anayasa Mahkemesi 15 Temmuz darbe girişimi ardından ilan edilen OHAL kapsamında pasaportları iptal edilen kişilerin eşlerine ait pasaportların da genel güvenlik gerekçesi ile iptali ile ilgili KHK' nın anayasa aykırı bularak iptal etti.

-Vefat eden Tunus Cumhurbaşkanı için Filistin'de 3 gün yas ilan edildi.

-Dedeman Holding Yönetim Kurulu Başkanı Murat Dedeman öldü.

-Rusya Devlet Başkanı Putin, hizmet ve hususi pasaport sahibi Türk vatandaşlarına uygulanan vize rejimini kaldırdı.

27-Milli Savunma Bakanlığı (MSB), Türkiye'nin İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki 10 numaralı gözlem noktasına, Suriye rejim güçlerinin kontrol ettiği bölgeden açılan top/havan saldırısında 1 askerin şehit olduğu, 3 askerin de yaralandığını açıkladı.

28-Fenerbahçe Yüksek Divan Kurulu Üyesi, milli futbolcu Şükrü Birand öldü.

29-MİT tırlarının durdurulması ilişkin yargılanan eski Adana Başsavcısı Süleyman Bağrıyanık 22 yıl 6 ay, Adana Savcısı Aziz Takçi 26 yıl, Adana Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Hamdi Çelepoğlu 20 yıl, Adana eski Başsavcıvekili Ahmet Karacı 18 yıl 9 ay hapse mahkum oldu.

-Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonunun (SMDK) eski Başkanı ve Türkmen siyasetçi Abdurrahman Mustafa, Suriye Geçici Hükümeti Başkanlığına seçildi.

-Finlandiya'da düzenlenen 2019 Avrupa Gençlik Oyunları'nda milli yüzücülerden Sümeyye Boyacı altın, Sevilay Öztürk ise gümüş madalya elde etti.

30-Eski İhtisas Hastanesi Başhekimi Dr. Kemal Beyazıt Ankara'da öldü.

-Dışişleri Bakanlığı, Libya'daki Türk vatandaşlarının kendi güvenliklerini tehlikeye atacak adımlardan kaçınmaları ve çatışma bölgelerinden uzak durmaları tavsiyesinde bulundu.

-Batman Okusun Platformu üyelerince, kitap okumayı yaygınlaştırmak amacıyla Atatürk Parkı'ndaki ağaç dallarına kitap asıldı.

Temmuz

1-Cumhurbaşkanı Toplantısı"na katılmak üzere Japonya'ya gitti.

Sırıkla atlamada Türkiye rekortmeni, estetik cerrahı Prof. Dr. Arman Çağdaş İzmir'de öldü.

2-Eski Yargıtay Üyesi Ramazan Bayrak FETÖ üyeliğinden 10 yıl hapse mahkum oldu.

-Zonguldak merkezili 4 ilde yapılan terör operasyonunda 5 kişi tutuklandı.

-Fransa, bir bölümü milattan önce 4 bin yılına ait 140 Avro değerindeki 44 tarihi eseri Pakistan'a iade etti.

3-Küçük İskender ismi ile tanınan şair Derman İskender Över, hayatını kaybetti.

-Eski atlet ve hekim Arman Çağdaş öldü.

Recep Tayyip Erdoğan Japonya İş Federasyonu tarafından düzenlenecek olan "Japon İş Adamları

5-Ankara'da kurra hafızlardan Muhsin Tekcan öldü.

6-Merkez Bankası Başkanı Murat Çetinkaya görevinden alındı. Yerine Başkan Yardımcısı Murat Uysal atandı.

-Bolu'da yapılan operasyonda nükleer silah başlığı ele geçirildi. Olay ile ilgili 5 kişi gözaltına alındı.

7-Yunanistan'da halk seçime gitti.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı eski Devlet Bakanı Ali Babacan hakkında FETÖ soruşturmasına yer olmadığına karar verdi.

8- Yönetmelikte yapılan değişiklikle, tapu işlemlerinde resmi senetlerin üzerine fotoğraf yapıştırılması şartı kaldırıldı.

9-Eski futbol hakemi Ethem Atasoy öldü.

11-Bangladeş Başbakanı Şeyh Hasina, ülkede iklim koşulları nedeniyle göç edenlerin sayısının 6 milyona ulaştığını belirtti.

-Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi üyesi 22 ülke, Çin'in Sincan bölgesindeki Uygur Türklerine uyguladığı baskıyı eleştiren bir mektup yayınladı.

-Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim Kiraz'ı makam odasında şehit edilmesi ile ilgili davada sanıklardan Murat Canım ve Mustafa Koçak ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum oldu.

12-AK Parti eski genel başkan yardımcısı Dengir Mehmet Fırat Ankara'da öldü.

-RÜTÜK "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü" nedeniyle"15 Temmuz" konulu fotoğraf sergisi açtı. Ardından "Milli Birlik" temalı panel düzenlendi.

13-Gazeteci, yazar Bedir Yayınevi sahibi Mehmet Şevki Eygi, İstanbul'da öldü.

-Milli Savunma Bakanlığı, Pençe 2.Operasyonunun başladığını açıkladı.

14-Suriye'nin Halep şehrine füze düşmesi sonucu 6 kişi öldü. 9 kişi de yaralandı.

15- On Beş Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Gününde, Türkiye genelinde bütün camilerde sela okundu.

16-Irak ile Suudi Arabistan arasındaki tek sınır kapısı "AR AR'ın 29 yıl sonra açılmasına karar verildi.

-ABD Temsilciler Meclisi Cemal Kaşıkçı cinayetini soruşturulması, açığa çıkarılması ve Suudi Arabistan'ın insan haklarını ihlalini kınayan 2 tasarıyı imzaladı.

17-Irak Kürt Erbil Türk Konsolosluğu diplomatı Hasan Karaça bir restoranda uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti. Ayrı iki Irak vatandaşı da öldü.

-Dedektif romanları ile tanınan ünlü İtalyan yazar Andea Camiler Roma'da öldü.

18-Van'da göçmenleri taşıyan aracın devrilmesi sonucu 5 çocuk hayatını kaybetti.

-Yazar Tuncer Cücenoğlu İstanbul'da öldü.

-ABD Başkanı Trump, İran'a ait bir insansız hava aracının düşürüldüğünü açıkladı.

-Kars Kağızman'da PKK KCK yönelik operasyonda gözaltına alınan HDP Kağızman ilçe başkanı Yaşar Özlü tutuklandı.

19-Rıza Zarraf Davası'nda yargılanan ve 32 ay hapse mahkum olan eski Halk Bankası Genel Müdür Yardımcısı Hakan Atilla tahliye oldu.

–İran Devrim Muhafızları Hürmüz Boğazı'nda seyir halindeki İngiliz tankerine el koydu.

-Klasik bilimkurgu film oyuncusu Ruther Hauver Hollanda' da öldü.

20-Devlet eski Bakanı Süleyman Arif Emre öldü.

-Bulgaristan'da din adamı Doç. Dr. İbrahim Yalmav öldü.

21-Emekli Büyükelçi ve Dışişleri Bakanlığı eski Müsteşarı Ercüment Yavuzalp, öldü.

-S.Arabistan Kralı Selman, Amerika kuvvetlerinin ülkesine girişi ile ilgili kararı onayladı.

22-İstanbul'da üç farklı ilçede yapılan operasyonda İran ve Arnavutluktan getirilen ve piyasa değeri 12 milyon TL olan yarım ton uyuşturucu ele geçirildi.

23-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu bu yıl ortalarında 80 bin göçmenin sınır dışı edileceğini açıkladı.

-Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEA) Başkanı Japon diplomat Yukiye Amanova öldü.

-Almanya, Fransa, İngiltere ve İspanya, İsrail'in işgal altındaki Doğu Kudüs'te Filistinlilere ait evlerin yıkılması kararlı bir şekilde kınadı.

–Rusya ve Esad rejimi kuvvetlerinin İdlib'de yaptığı hava saldırısında 50 sivil hayatını kaybetti.

-İngiltere Muhafazakar Parti lideri seçilen Boris Johnson ülkenin yeni Başbakanı oldu.

–Emniyet Genel Müdürü Celal Uzunkaya görevinden alındı.

-Gazeteci Rıdvan Bülbül Konya'da öldü.

-Hindistanlı komedyen Manjunatlı Nadu Dubai'de şov yaptığı sırada öl dü.

24-Başından çok sayıda darbe alan Rus boksör Maksim Dadaçev hayatını kaybetti.

–Eski Aydın Milletvekili Selam Gürgüç öldü.

-Çin'in eski Başbakanı Li Peng 90 yaşında öldü.

-Müzisyen Gökhan Yılmaz Çanakkale Ayvacık'ta geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Artvin merkezli 7 ilde FETÖ' ye yönelik eş zamanlı operasyonda 40 kişi gözaltına alındı.

25-İngiltere'de yeni kurulan hükümette Maliye Bakanlığına Müslüman Sayid Javidi atandı.

-Ürdün, Kızıldeniz'de askeri denizaltı müzesi açtı.

-Hollandalı ünlü oyuncu Rutger Haver öldü.

–FETÖ' nün Hava Kuvvetleri Komutanlığı yapılamasına ilişkin soruşturma kapsamında gözaltına alınan 37 kişiden 24'ü tutuklandı.

-Irak'ın Kerkük şehrinde DEAŞ militanlarının saldırısında 6 kişi hayatını kaybetti.

-Filistin Devlet Başkanı Mahmut Abbas, İsrail ile yapılan bütün

anlaşmalarını askıya aldıklarını açıkladı.

–Tunus Cumhurbaşkanı Bacı Kaid es-Sibsi tedavi gördüğü hastanede öldü.

-Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Kurulu, Libya açıklarında bir geminin alabora olduğunu ve içindeki 150 kişinin de kaybolduğunu açıkladı.

26- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları sanatçısı Mevlüt Demiryay öldü.

27-Türkiye'nin katılımı ile Gürcistan'da NATO "Agile Sprit" tatbikatı Tiflis'te başladı.

28-Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz'in ağabeyi Bender bin Abdülaziz 96 yaşında öldü.

29-TBMM eski Başkanı Ferruh Bozbeyli Ankara'da öldü.

-Devlet eski Bakanı Işılay Saygın İzmir'de öldü.

30-ABD yönetiminin, Mısır, Güney Kore ve Kanada'ya toplamda 1,5 milyar dolarlık silah satışına onay verdiği bildirildi.
-Fas Kralı VI. Muhammed tahta çıkışının 20. yılı onuruna genel af kararı alacağını duyurdu.

-Cezayir'de hakkında soruşturma açılan eski kültür bakanı Halide Tumi Fransa'ya kaçtı.

Ağustos

1-Öğretim üyesi, yazar Dr. Emin Işık İstanbul'da öldü.

-TRT eski sunucusu Can Akbel'in eşi Devlet Tiyatrosu sanatçısı Suna Akbel öldü.

2-Aydın, Afyon ve İzmir eski müftüsü Celal Yıldırım öldü.

-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu 8 bin FETÖ üyesinin Edirne'den Avrupa'ya kaçtığını açıkladı.

-Londra'da yaşayan 18 yaşında başörtülü Jokey Khadijah Mellah katıldığı at yarışında birinci oldu.

3-Suudi Arabistan'da siyasi tutuklu bulunan İslam âlimi Salih Abdulaziz ed-Dumeyri El Kassim bölgesinde bulunan Et Tarfiyye hapishanesinde hayatını kaybetti.

-Faruk Meyan müstear ismi ile birçok esere imza atan emekli Albay Süleyman Kuku Trabzon Sürmene'de öldü.

4-Kutsal topraklarda 17 Türk hacı adayı hayatını kaybetti.

-Kosova Cumhuriyeti'nin ilk Kosova Türk Elçisi Güney Ureya atandı.
-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan "Afrin'e Cereblus'a girdik. Şimdi Fırat'ın doğusuna gireceğiz. Biz bunu Rusya ile ABD' ile paylaştık" dedi.

-Sinema oyuncusu Cengiz Sezici tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

–İstanbul - İzmir Otoyolu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.

5-Hindistan Başbakanı Modi liderliğindeki milliyetçi Hindistan Halk Partisi Hükümeti, kuruluşundan bu yana Anayasa da Keşmir'e tanınan ayrıcalıklı statüyü kaldırarak, bölgenin otonom yapısını sona erdirdi.

-Belçika Savunma Bakanlığı, asker açığını kapatmak için ülkede bulunan Müslümanları orduya katılmaya çağırdı.

-Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü bu yıl Türk Halk müziği sanatçısı Musa Eroğlu'na verildi.

-Libya'da silahlı lider Halife Hafter'e bağlı uçaklar, Merzuh şehrine düzenlediği hava saldırısında 41 kişi öldü. 37 kişi de yaralandı.

-Bitlis Güroymak eski belediye başkanı Hüseyin Mutlu öldü.

-İsrail'de çoğunluğu hava savunma sistemleri demir kubbe de çalışan 30 askerin kansere yakalandığı bildirildi.

–Nobel ve Pulitzer ödüllü,"En Mavi Göz" ve"Süleymanı7ın Şarkısı romanlarının yazarı Toni Morrisan öldü.

-Gazeteci Cüneyt Cebanova trafik kazasında hayatını kaybetti.
-Kosovalı Türk asıllı savaş muhabiri Burbuçe Ruşiti Priştine' de öldü.

-Hamas'ın kurucu liderlerinden Ahmed Nemr Hamdan 80 yaşında hayatını kaybetti.

6-İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca FETÖ'nün TSK'deki kripto yapılanmasına yönelik soruşturmada 12'si muvazzaf 18 kişi hakkında gözaltı kararı verildi. Şüphelilerden 9'u yakalandı.

-ABD'de 2018'de düzenlenen ara seçimlerde Eski ABD Başkanı Obama dahil Demokrat Partililere 16 defa bomba gönderen Cesar Sayoc, 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

-Bursa eski Başsavcı Vekili Nurettin Canatan FETÖ üyeliğinden 6 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.

-Hatay'da yapılan DEAŞ operasyonunda 22 zanlı gözaltına alındı.

-ABD Başkanı Donald Trump, Venezüella'nın ABD'deki bütün varlıklarını donduran başkanlık kararnamesini imzaladı.

-Senarist, edebiyatçı Umur Bugay öldü.

-Pençe Harekatı ile koordineli olarak Irak'ın kuzeyindeki Gara ve Metina bölgelerine düzenlenen hava harekatında 14 PKK'lı terörist etkisi hale getirildi.

7-Rusya İstanbul Başkonsolosluğu, ülkelerine hizmet ve hususi pasaport hamili Türk vatandaşlarına bugünden itibaren vizesiz seyahatin başladığının açıkladı.

-Ankara Barosu, Radyo Televizyon Üst Kurulunun (RTÜK) internet üzerinden yapılan yayınları denetlemesine imkân tanıyan yönetmelik değişikliğinin Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulması talebiyle Danıştay'a dava açtı.

-İngiltere Başbakanı Boris Johnson, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden (AB) 31 Ekim'e kadar çıkacağını duyurdu.

-İsrail Dışişleri Bakanı Körfez ülkeleriyle aleni bir şekilde normalleşme sürecine girmeyi ve barış anlaşmaları imzalamayı hedeflediğini açıkladı.

-2017 yılbaşı gecesi yaşanan olayda saldırıyı gerçekleştiren Abdulkadir Masharipov ve İzmir'de operasyonla yakalanan 11'i tutuklu 22 kişinin yargılandığı davada karar bugün açıklandı. Mahkeme heyeti, 11 sanığı 1'er yıl 8'er ay ile 9'ar yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırdı.
-Avrupa Birliği (AB), Türkiye'deki sığınmacıları desteklemek için yürütülen nakit yardım programına 127 milyon avro ilave kaynak sağlandığını duyurdu.

-Askerlerini Irak'tan çekme kararı alan Yeni Zelanda, NATO'nun yeni görev teklifini reddetti.

8-Hakkari'de düzenlenen hava destekli operasyonda 3 PKK'lı terörist etkisiz hale getirildi.

-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Türkiye ile Japonya arasındaki ikili ilişkilerin güçlendirilmesi ve dostluğun geliştirilmesi yönünde sergilediği çabalardan ötürü Japonya İmparatoru Naruhito tarafından "Yükselen Güneş Nişanı ve Büyük Kordonu ile taltif edildi.

-Eski Kırgizistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev güvenlik güçlerince düzenlenen ikinci operasyonda gözaltına alındı.

-Yargıtay 16. Ceza Dairesi, FETÖ 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi sırasında Malatya'daki 2. Ordu Komutanlığı ve 7. Ana Jet Üssü'ndeki eylemlere ilişkin davada, dönemin 2. Ordu Komutanı Adem Huduti'ye, "cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek" suçuna yardımdan verilen 15 yıl hapis cezasını onadı.

-Ankara Ticaret Odası (ATO) Meclis Üyesi Zinnur Erol, silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

-AK Parti Kurucu Üyesi ve 22. Dönem Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Özlek öldü.

-Denizli'nin Bozkurt ilçesinde saat 14.25'te 6.0 büyüklüğünde deprem meydana geldi.

9-HÜDA PAR Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Yavuz, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Isparta Sütçüler Belediye Başkanı Mustafa Üstün tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-AK Parti, CHP, MHP ve İYİ Parti TBMM grupları, ortak bir açıklama yaparak, FETÖ elebaşı Fetullah Gülen'in Türkiye'ye en yakın zamanda iadesi için gerekli adımların atılması konusunda ABD'ye çağrıda bulundu.
-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu' nun Milli Mücadelenin 100. yılı vesilesiyle 11. Büyükelçiler Konferansı sırasında "100. Yılında 1919: Arşivimizden Belgeler" isimli eseri tanıttı.

-Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Irak'taki Babil tarihi sit alanının Dünya Miras Listesi'ne eklendiğini duyurdu.

-Nijerya açıklarında silahlı kişilerce kaçırılan 10 Türk gemici serbest bırakıldı.

-Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek

Komiserliği, "Myanmar'dan gelen 500 binden fazla Arakanlı Müslüman mültecinin, Bangladeş ve UNHCR yetkilileri tarafından kayıtlarının yapıldığı" açıklandı.

10-Türk-İş koordinasyon kurulu 2019-2020 toplu sözleşme görüşmelerinde uzlaşma sağlanamaması üzerine eylem kararı aldı.

- Eskişehir'in Alpu ilçesinde altın ve gümüş madeni için sondaj çalışmaları başladı.

-TEMA Vakfı Başkanı Deniz Ataç, doğanın siyaset üstü ve birleştirici olduğunu vurgulayarak Kaz Dağları'ndaki siyanür ile maden üretiminin bir siyasi partiyi, değil herkesi ilgilendirdiğini söyledi.

11-Çin Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Hong Kong'un artık bir "İngiliz sömürgesi" olmadığını belirterek, İngiltere'nin bir an önce Hong Kong'a karışan ve Çin'in iç işlerine müdahale eden davranışlarını bırakmasını talep etti.

-Yemen'de, Güney Geçiş Konseyine bağlı Hizam Emniyet birlikleri, 4 gün süren çatışmalar sonucunda geçici başkent Aden'deki Maaşik Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nı ele geçirdi.

-Uluslararası Türk Akademisi (TWESCO) tarafından Moğolistan'da yapılan arkeolojik kazılarda, Aşina Kağan sülalesine ait damgalar ve arslan heykelleri bulundu.

-İslam bilim tarihi araştırmacısı Prof. Dr. Fuat Sezgin anısına Beyoğlu Belediyesi tarafından "Bilim Tarihine Yolculuk" sergisi düzenlendi.

-Birleşmiş Milletler (BM), Yemen'in güneyindeki geçici başkent Aden'de son dört günde meydana gelen çatışmalarda 40 sivilin öldüğünü, 260 sivilin yaralandığını duyurdu.

12-Tuzla Mercek Gazetesi Sahibi, gazeteci Mehmet Derviş Canbekli tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Hakkari'nin Yüksekova ilçesi kırsalında İl Jandarma Komutanlığınca düzenlenen operasyonda 4 terörist etkisiz hale getirildi.

-Suudi Arabistan önderliğindeki koalisyon kuvvetlerinin Yemen'in Hacca bölgesine düzenlediği son hava saldırısında, 5'i çocuk 9 kişi hayatını kaybederken 18 kişi de yaralandı.
-Yunanistan'ın Mora Yarımadası bölgesinde yer alan Paşa Adası'nda çıkan orman yangını.

13- Marmara Adası'ndaki yangın bilançosu: 100 hayvan öldü, 30 hasta dumandan etkilendi.
-İçişleri Bakanlığı, Erzincan'ın Kemah ilçesi kırsalındaki operasyonda 2 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Pakistan asıllı İngiliz boksör Amir Iqbal Khan İstanbul'a geldi.

-Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon güçleri, Husilerin gönderdiği bir insansız hava aracını (İHA) düşürdü.

-Milli Savunma Bakanlığı, Suriye'de oluşturulacak Güvenli Bölge'ye yönelik Müşterek Harekat Merkezi çalışmaları kapsamında ön hazırlık için 6 kişilik ABD heyetinin Şanlıurfa'ya ulaştığı bildirdi.

-İngiliz The Gurdian gazetesi, 2016'dan beri Doğu Türkistan (Sincan) Uygur Özerk Bölgesi'nde 31 cami ve 2 türbenin kısmen ya da tamamen yıkıldığını ortaya çıkardı.

Yıkılan en önemli mabetlerden biri de Hotan çölündeki İmam Asım Türbesi.

14- Adana'da, terör örgütü IŞİD adına faaliyet gösterdikleri iddiasıyla 2'si Türk, 1'i Suriyeli 3 kişi gözaltına alındı.

-Çankırı'daki "Çorak Yerler Omurgalı Fosil Lokalitesi'nde yürütülen kazı çalışmalarında, 8.5 milyon yıllık deve kuşu yumurtası bulundu.

-Ürdün, İsrail Kamu Güvenliği Bakanı Gilad Erdan'ın Mescid-i Aksa'daki statükonun değiştirilmesi çağrısıyla ilgili İsrail'e nota gönderdi.

-Orta Amerika ülkesi Guatemala'da yapılan devlet başkanlığı seçiminin ikinci turunda, geçerli oyların yüzde 58'ini alan Alejandro Giammattei, ülkenin 51'inci devlet başkanı seçildi.

-Kurban Bayramı tatilinin başladığı 9 Ağustos Cuma günü mesai bitimi ile tatilin son günü olan 14 Ağustos Çarşamba saat 17.00 arasında meydana gelen trafik kazalarında 52 kişi öldü, 427 kişi yaralandı.

15-ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi David Satterfield, bugün ABD Dışişleri Bakanlığında yemin ederek büyükelçilik görevine resmen başladı.

-Tiyatro oyuncusu Ferruh Yanardağ, dün hayatını kaybetti.

-Oyun yazarı, eleştirmen ve çevirmen Sevgi Sanlı öldü.

-Milli Savunma Bakanlığı, Şanlıurfa'da ABD ile Müşterek Harekat Merkezinin faaliyete geçmesi ile birlikte bölgede İHA'ların göreve başladığını açıkladı.

-İstanbul Havalimanı'nın, uluslararası giriş-çıkışlara açık daimi hava hudut kapısı olmasına ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı, Resmi Gazete'de yayımlandı.

-Şarkıcı Devran Çağlar (Mustafa Dağlar) İstanbul Maltepe'deki evinde ölü olarak bulundu.

–İçişleri Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada Erzincan'da 12-13 Ağustos'ta gerçekleştirilen operasyonda etkisiz hale getirilen 3 teröristten birinin, turuncu listede yer alan Ahmet Boyraz olduğu belirtildi.

-İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, yaptığı yazılı açıklamada, ABD'li Müslüman Temsilciler Meclisi vekilleri Rashida Tlaib ve Ilhan Omar'ın ülkeye girişinin yasaklandığını belirtti.

-Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada 'İsrail Kamu Güvenliği Bakanı'nın Mescid-i Aksa'daki statükonun değiştirilmesine ilişkin ifadelerini bütünüyle reddediyoruz' ifadelerine yer verildi.

-Şair, romancı Şemsettin Ünlü Yalova'da hayatını kaybetti.

16-Azerbaycan'ın Sovyet işgali yıllarında Şeki müftülüğü yapan Selim Efendi öldü.

-Basın İlan Kurumu Genel Müdürü Yakup Karaca görevinden alındı. Karaca´nın yerine ise Rıdvan Duran atandı.

-ABD ile Türkiye arasında Suriye'nin kuzeyinde 'güvenli bölge' oluşturulması konusunda görüşmeler sürerken Çin, Suriye'nin toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi uyarısında bulundu.

-İş Bankası'nın Ulus'taki tarihi binası müze olarak hizmete açıldı.

-ABD'nin Venezüella'da Maduro yönetimiyle iş yapmayı sürdüren şirketlerin de yaptırımlara maruz kalabileceği mesajını vermesinin ardından Ziraat Bankası'nın Venezüella Merkez Bankası'na artık hizmet vermediği belirtildi.

-Suriye'de Beşşar Esed rejiminin destekçisi Rusya'nın, İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi sınırları içerisindeki bir köye düzenlediği hava saldırısında 13 sivil yaşamını yitirdi, 20 sivil yaralandı.

17-Amerikalı ünlü oyuncu Peter Fonda hayatını kaybetti.

-Hakkari'nin Şemdinli ilçesi kırsalında jandarma birliklerince düzenlenen operasyonda 6 terörist öldürüldü.

-Liberyalı senatör Abraham Darius Dillion, memur aylığından 120 kat fazla olan maaşının çoğunu halka dağıtacağını açıkladı.

-17 Ağustos 1999 Depreminin 20'nci yıldönümünde, depremin merkez üssü olan Kocaeli'nin Gölcük ilçesindeki anma töreninde depremde hayatını kaybedenler dualarla anıldı.

- 2 Eylül tarihinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde gerçekleştirilecek adli yıl açılış töreni için Yargıtay tarafından barolara yapılan daveti, İzmir, İstanbul, Muğla, Antalya, Adana, Aydın ve Ordu barolarının ardından Ankara Barosu da reddetti.

-Sermaye piyasalarında önemli görevlerde bulunan öğretim görevlisi Dr. Yaşar Erdinç hayatını kaybetti.
-İsrail ablukası altındaki Gazze Şeridi sınırı yakınlarında, İsrail askerleri tarafından şehit edilen 3 gencin cesedi bulundu.

-Yemen'deki Husiler İran'a özel olarak görevlendirilmiş ve tam yetkili büyükelçi atadığını duyurdu.
-Afganistan'ın başkenti Kabil'de bir düğüne intihar saldırısı düzenlendi. İlk belirlemelere göre patlamada en az 63 kişi hayatını kaybetti, 182 kişi yaralandı.

-Türkiye, Birleşmiş Milletler'e Cemmu Keşmir sorununun çözümü için daha aktif rol oynaması çağrısında bulundu.

-Diyanet, internet üzerinden film, müzik, kitap gibi eserlerin, eser sahiplerinden izinsiz indirilmesinin caiz olmadığını açıkladı.

19- Türkiye Yazarlar Birliği, 1071 Malazgirt Zaferi'nin 948 Yıldönümü hatırasına Malazgirt'te "IV.Tarihi Roman ve Romanda Tarih Konulu Bilgi Şöleni" düzenledi.

-Kültür Bakan Yardımcısı Prof. Dr. A. Haluk Dursun Malazgirt Zaferi'nin 948. yıl dönümü dolayısıyla Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Muş'un Malazgirt ilçesinde düzenlenen "4. Tarihi Roman ve Romanda Tarih Bilgi Şöleni" programının ardından Van'ın Erciş ilçesine geçerken geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybetti.

-HDP'li Diyarbakır, Mardin ve Van Belediye Başkanları görevden alındı.

Yerine kayyım atandı.

20-Besteci, iş kadına, eczacı Pınar Köksal Ankara'da öldü.

21-Uluslararası Spor Yazarları Birliği (AIPS), 57 yaşındaki Avusturyalı spor fotoğrafçısı Fritz Duras'ın Viyana'da öldürüldüğünü duyurdu.

-Şırnak'ın Silopi ilçesinde gerçekleştirilen terör operasyonunda 3 asker şehit oldu, 1 asker yaralandı.

-Filistinli ressam Vail Rebi, dünyaca ünlü "Kuğu Gölü" balesinin hikayesinden esinlenerek hazırladığı "Büyülü Şehir" tablosuyla Kudüs'te yaşanan zorlukları dünyaya duyurmaya çalışıyor.

22-Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararları kapsamında alınan kararların ardından atama ve terfi işlemleri ile ilgili karar, Resmi Gazete' de yayımlandı.

Buna göre kararla, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda 5'i korgeneral, 10'u tümgeneral, 60'ı tuğgeneral, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda 1'i korgeneral, 8'i tümgeneral, 18 tuğgeneral, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda 2'si tümamiral, 23 tuğamiralin görev yerleri değişti.

-Çin, ABD yönetiminin Tayvan'a 8 milyar dolar değerinde 66 F-16 savaş uçağı satışı kararından vazgeçmediği takdirde satışla bağlantılı ABD'li şirketlere yaptırım uygulayacağını bildirdi.
-Datça'da, Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye başkanlarının görevden alınarak yerlerine kayyum atanmasını protesto etmek için yapılan basın açıklaması sonucunda 21 kişi gözaltına alındı.
-ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Morgan Ortagus, Diyarbakır, Van ve Mardin Büyükşehir Belediyelerine kayyım atanmasına ilişkin olarak: "Seçilmiş yetkililerin görevden alınması ve yerine seçilmemişlerin getirilmesi her zaman endişe vericidir" açıklaması yaptı.
-Esad güçleri ile destekçisi Rusya'nın İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ne gece yarısından itibaren düzenlediği saldırılarda 6 sivil hayatını kaybetti.

-Mardin'in Savur ilçesi kırsalında İl Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Müdürlüğünce düzenlenen operasyonda 3 terörist, Şırnak'ın Silopi ilçesi Kösreli köyü kırsalında ise 2 PKK'lı terörist etkisiz hale getirildi.
-Buyıl 25'incisi düzenlenen Saraybosna Film Festivali kapsamında İngiliz aktör Tim Roth'a "Saraybosna'nın Kalbi" onur ödülü verildi.
-Koç Holding yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. John Mc Arthur'un hayatını kaybetti.

-ABD Dışişleri Bakanlığı, DEAŞ terör örgütüne mensup bazı üst düzey yöneticilerin kimlik ya da yer tespitini mümkün kılacak bilgiler karşılığında 5 milyon dolar ödül verileceğini açıkladı.

-TRT İstanbul Radyosu'ndan emekli Türk halk müziği sanatçısı Ali Gürlü İstanbul'da öldü.
-Şırnak İl Jandarma Komutanlığının ikna çalışmaları sonucunda 3'ü erkek, 1'i kadın olmak üzere toplam 4 terörist Habur Sınır Kapısı'nda güvenlik güçlerine teslim oldu.

-Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Ağırakça görevinden alındı.

-Ankara'da, İçişleri Bakanlığı tarafından görevden uzaklaştırılan 3 HDP'li Büyükşehir Belediye Başkanı kararına ilişkin, eylem yapan gruba polis müdahale etti, 17 kişi gözaltına alındı.

23-Ankara merkezli 17 ilde yapılan FETÖ operasyonunda, hakkında yakalama kararı verilen 34 kişiden 21'i gözaltına alındı.

-ABD'nin New Jersey eyaletinde Filistin kökenli Mustafa Rabboh emniyet müdürü olarak atandı.

-Cumhurbaşkanlığı himayesinde ve Okçular Vakfı tarafından 1071 Malazgirt Zaferi'nin 948. yıl dönümü dolayısıyla Muş'un Malazgirt ve Bitlis'in Ahlat ilçelerinde düzenlenecek etkinlikler, KKTC'de başladı.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ' nün Hava Kuvvetleri yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında 34 kişi hakkında gözaltı kararı çıkardı.

-Kıbrıs Başbakanı Ersin Tatar'ı kabul eden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Ersin Tatar ile ortak açıklama yaptı. Başkan Erdoğan, 'Doğu Akdeniz'de ne Türkiye'yi ne de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini yok sayan hiçbir proje hayata geçirilemez.' dedi.

-Türk yüzücü Emre Erdoğan açık denizde dünyanın en zorlu yüzme parkurları arasında gösterilen Tsugaru Boğazı'nı geçmeyi başardı.

-Kırım Mühendislik ve Pedagoji Üniversitesi Rektörü Fevzi Yakubov hayatını kaybetti.

- Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın hızlı hareket ederek, doğru ve sektör için gerekli kararları alacağını, turizme yön verecek bir kuruluş olarak Türk turizm tarihine gireceğini söyledi.

-Bitlis'in Ahlat ilçesinde, Malazgirt Zaferi'nin 948. yıl dönümü kutlamaları başladı.

24-KHK ile kapatılan İzmir Yamanlar Koleji'nin kurucu müdürü ve Sezen Aksu'nun babası Sami Yıldırım hayata veda etti.

-Trakya Bölgesi'nde bir süredir doğalgaz araması yapan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından Tekirdağ'ın Kapaklı ilçesinde ikinci bir doğalgaz rezervi bulunduğu açıklandı.

-Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Subay ve Astsubay Mezuniyet Töreninde konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 3 Büyükşehir Belediyesine atanan kayyumlarla ilgili olarak "Bu milletin alınterinden artırarak verdiği vergilerle kendilerine gelen parayı halka değil de Kandil'e gönderenlere biz seyirci kalmayacağız" dedi.

-Filipinler' in güneyinde yaşayan Moro Müslümanlarının geleceğini şekillendiren tarihi referandumların ardından kurulan Müslüman Mindanao Bangsamoro Özerk Bölgesi

(BARMM) resmi bayrağı bölge meclisinde onaylanarak kabul edildi.

-Hababam Sınıfı öğrencilerinden usta oyuncu Faruk Şavlı'nın vefat etti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti Rize İl Başkanlığı'nın düzenlediği yemek sonrası yaptığı açıklamada: " Altını çizerek ifade etmek isterim ki önce millet ve memleket diyen herkesle çalışmaya hazırız" dedi.

-Cezayir'de 5 kişinin hayatını kaybettiği konserdeki izdihamın ardından Kültür Bakanı Meryem Mırdasi görevinden istifa etti.

Çeçenistan Cumhuriyeti'nde inşa edilen Avrupa'nın en büyük camisi düzenlenen törenle açıldı.

25-Pençe-3 Harekatı kapsamında Kuzey Irak'ın Haftanin bölgesine yönelik hava harekatında 9 terörist etkisiz hale getirildi.

-Irak'ın Kerkük kentine bağlı Dakuk ilçesinde, IŞİD tarafından bir futbol halı sahasına havan mermileriyle yapılan saldırıda 5 kişinin öldüğü, 6 kişinin yaralandığı bildirildi.

-İran'da Doğu Azerbaycan eyaletindeki okullarda yeni öğretim yılında Türkçe eğitimi verileceği bildirildi.

-Milli yelkenci Derin Baytur, Laser 4.7 Dünya Şampiyonası'nın 16 yaş altı kategorisinde birinci oldu.
-Ürdün'de Müslüman Kardeşler Teşkilatı'nın (İhvan) önde gelen isimlerinden ve İslam mütefekkiri Faruk Bedran, başkent Amman'da vefat etti.

-Milli Savunma Bakanlığından (MSB) Pençe-3 Harekatı'nda etkisiz hale getirilen terörist sayısının 15 olduğu bildirildi.

-Milli tenisçi Çağla Büyükakçay, Almanya'da katıldığı Uluslararası Tenis Federasyonu (ITF) turnuvasında şampiyon oldu.

-ABD'deki Ermenilerin 1915 olayları dönemine ilişkin aileleri adına istedikleri tazminatlar ve araziler için açtıkları davalarda California Temyiz Mahkemesi ret kararı verdi.

26-Mersin'in eski Adalet Partisi milletvekili Dr. Nazım Baş öldü.

-1 Ağustos tarihinde açıklanan Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararlarının ardından TSK'da görev yapan 5 general istifa etti.

-Aydın'ın Karacasu ilçesinde Anadolu'nun en eski geleneklerinden biri olan Dedebağ Keşkek Hayrı'nın 737'ncisi 25 bine yakın vatandaşın katılımıyla yapıldı.

-Türk atletizminin kadınlardaki sembol isimlerinden eski Balkan şampiyonu milli atlet Gül Çıray Akbaş, İstanbul'da öldü.

-İstanbul Arnavutköy'de ailesiyle pikniğe giden Libyalı alim Abdulazim Alfaravi, denizde boğulan iki Türk vatandaşını kurtarırken hayatını kaybetti.

-İsrail Dışişleri Bakanı Israel Katz, Türkiye'nin işgal altındaki Doğu Kudüs'teki faaliyetlerinin durdurulması için Dışişleri Bakanlığına bir dizi önlem paketi hazırlanması talimatı verdiğini bildirdi.

27-Uzun Yıllar Kırım Tatar Milli Hareketi Teşkilatı Başkanlığı görevini yapan Erecep Hayretdinov öldü.

-FETÖ'nün TSK'deki yapılanmasına yönelik Gaziantep merkezli 15 ilde düzenlenen operasyon kapsamında 23 asker hakkında yakalama kararı verildi.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, Rusya'ya gitti. Erdoğan, ziyaretinde Rusya Devlet başkanı Vladimir Putin ile bir araya gelecek.

-Avustralya Dışişleri Bakanı Marise Payne, 7 aydan fazla bir süredir Pekin'de alıkonulan Çin asıllı Avustralyalı yazar ve eski diplomat Dr. Yang Hıngcün'ün, 23 Ağustos'ta casusluk suçlamasıyla tutuklandığını duyurdu.

-Arabesk müzik sanatçısı Selahattin Özdemir 56 yaşında hayatını kaybetti.

-Suriye'de Beşşar Esed rejiminin, İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki yerleşimlere düzenlediği hava saldırılarında 6 sivil hayatını kaybetti.

-İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünce, THK ve Kızılay Derneğinde görev yapmış yöneticiler hakkında suç duyurusunda bulunuldu.

-İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Ensar Vakfı ve TÜRGEV ile olan protokollerin feshedildiğini açıkladı.

-Van'da, 23 Ekim ve 9 Kasım 2011'de meydana gelen depremlerde hasar gören müze binasının yerine Van Kalesi'nin güneyinde yapılan yeni "Urartu Müzesi" binası törenle açıldı.
28-Gök bilimciler, 12 ışık yılı uzaklıkta Dünya'nın büyüklüğüne yakın 3 öte gezegen keşfetti.

-Mardin, Şırnak ve Batman'da terör örgütü PKK'ya yönelik jandarma, polis ve güvenlik korucularının katılımıyla "Kıran-2 Ortak Operasyonu" başlatıldı.

-1960'lı yıllarda gazete yazıları ve konferanslarıyla ün kazanan gazeteci yazar Şule Yüksel Şenler, İstanbul'da yaklaşık 8 aydır tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Türk tarihi alanında önemli çalışmaları bulunan Prof. Dr. Mustafa Kafalı öldü.

-Beşşar Esed rejiminin İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ne gece saatlerinde düzenlediği hava saldırılarında 5'i çocuk, 10 sivil daha hayatını kaybetti. 23'ten fazla sivil yaralandı.

-ABD yönetimi, "Yüzyılın Anlaşması" olarak nitelenen Orta Doğu barış planını İsrail'de 17 Eylül'de yapılacak seçimlerden önce açıklamama kararı aldı.

-Abluka altındaki Gazze Şeridi'nde dün gece 3 polisin hayatını kaybettiği iki ayrı patlamanın ardından acil durum ilan edildi.

-İsveç Sol Parti Genel Sekreteri Aron Etzler, düzenlediği basın toplantısında, milletvekili İran asıllı Amineh Kakabaveh'in İslam karşıtı söylemlerinin parti politikalarına büyük zarar verdiğini belirterek, partiyle ilişkisinin kesilmesine karar verdiklerini söyledi.

-İstanbul'da FETÖ/PDY soruşturması kapsamında düzenlenen operasyonda 9 kişi yakalandı.

29-Londra'da yaşayan ödüllü İngiliz besteci ve orkestra şefi Jonathan Goldstein, BBC Konser Orkestrası üyesi eşi Hannah ve bebekleri, İsviçre Alpleri'nde meydana gelen uçak kazasında hayatını kaybetti.

-Eşini öldürdüğü gerekçesiyle idama mahkum edilen İran'ın eski Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve eski Tahran Belediye Başkanı Muhammed Ali Necefi, maktulün ailesinin affetmesinin ardından kefaletle serbest bırakıldı.

30-İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Profesörü Prof. Dr. Tolga Fikri Köroğlu, kaldığı evin balkonundan düşerek hayatını kayb etti.

-Türkiye Varlık Fonu, Milli Piyango için işletme ihalesinde en iyi teklifi veren İtalyan Sisal-Şans (Demirören Grubu) ortak girişim grubuyla sözleşme imzalandığını duyurdu.

-Brezilya'da düzenlenen Havalı ve Ateşli Silahlar Dünya Kupası'nda mücadele eden milli sporculardan İsmail Keleş gümüş madalya aldı.

-Gaziantep merkezli 15 ilde, FETÖ'nün 'askeri yapılanmasına yönelik düzenlenen operasyonda gözaltına alınan 22 gazetelerinden Dünya Gazetesi eski yayın yönetmeni Hakan Güldağ'a satıldı.

-Amerika Birleşik Devletleri, Uzay askerden 7'si tutuklandı.

-Türkiye'nin en köklü ekonomi Komutanlığı'nı resmen kurdu.

31-Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Basın İlan Kurumu Genel Kurulu temsilciliklerine, Fecir Alptekin, Saadet Oruç, Mehmet Akarca, Muhammet Mücahit Küçükyılmaz, Hamdi Kılıç, Mehmet Zahid Sobacı, Ebubekir Şahin, Edibe Sözen, Mehmet Emin Babacan, İsmail Çağlar, Kübra Güran Yiğitbaşı ve Mücahid Eker görevlendirildi.

-OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, yaptığı yazılı açıklamaya göre, KHK ile bugüne kadar meslekten ihraç edilenlerle kapatılan bazı kurum ve kuruluşlara ilişkin yapılan 126 bin 200 başvurudan 77 bin 600'ünü reddetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Harp Okulları Diploma ve Sancak Devir Teslim Töreni'nde yaptığı konuşmada "NATO son dönemde çuvallamış olsa da hala bizim için önemli müttefiktir" dedi.
-Dominik Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçiliği Ankara'da açıldı.

Eylül

1-Dünyanın en önemli sosyal bilimcilerinden biri olan Immanuel Wallerstein öldü.

-Yemen'in Zamar kentinde hapishane niteliğindeki bir binaya Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon güçlerinin düzenlediği hava saldırılarında, 50 kişinin öldüğü ve 100 kişinin yaralandığı belirtildi.
-Yazar, fikir adamı Cemil Meriç'in kütüphanesindeki 300 Osmanlıca eser, Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesine bağışlandı.

-İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasının 80'inci yıldönümü kapsamında Polonya'da düzenlenen anma töreninde konuşan Almanya Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier, "Alman zulmünün kurbanlarına boyun eğiyorum ve af diliyorum" dedi.

2-İspanyol pop müzik şarkıcısı Joana Sainz, konserde gerçekleştirilen havai

fişek gösterisi esnasında hayatını kaybetti.

-Türkiye Barolar Birliği (TBB) Başkanı Metin Feyzioğlu, 2019-2020 Adli Yıl Açılışı dolayısıyla Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezinde düzenlenen törende yaptığı konuşmada, "Türkiye Barolar Birliği hiçbir siyasi partinin muhalifi veya destekçisi değildir." dedi.

-Belçika'da Fransızca konuşanların ağırlıklı yaşadığı Valonya bölgesinde, hayvanların şoklanmadan kesilmesini yasaklayan karar, bugün itibarıyla yürürlüğe girdi.

-Türkiye Antarktika Kutup Bilimsel Araştırmalar Merkezi Başkanı Mehmet Ali Türkel hayatını kaybetti.

-RTÜK tarafından, toplum sağlığını tehdit eden yanıltıcı yayınlara ilişkin son 3 yılda 564 kez müeyyide uygulandığı bildirildi.

3-Ankara Sanayi Odası eski Başkanı hayırsever iş adamı Alaattin Ceceli hayatını kaybetti.

-Eskişehir Odunpazarı'nda, şair Ataol Behramoğlu adına kütüphane açıldı.

-Türk Halk Edebiyatı araştırmacılarından Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, hayatını kaybetti.

-Rus tercüman ve Müslüman topluluk aktivisti Iman Valeria Porokhova öldü.
-İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji öğretim üyesi Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu öldü.

-Malatya Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Haydar Karaduman öldü.

-ABD'deki bir Katolik okulunda kötü ruhları çağıran gerçek büyüleri içerdiği iddiasıyla Harry Potter kitaplarını yasakladı.

4-Laureate International bünyesinde bulunan İstanbul Bilgi Üniversitesi, Can Holding'e satıldı.

-Diyarbakır'ın Lice ve Hazro ilçeleri kırsalında terör örgütü PKK'ya yönelik yürütülen operasyonda 6 milyon 56 bin 586 kök Hint keneviri ve 530 kilogram esrar ele geçirildi.

-31 Mart yerel seçimleri öncesinde teröre destek verdikleri gerekçesiyle görevden alınan 41'i hakkında toplamda 257 yıl hapis verildi.

-Avrupa, dünya ve olimpiyat şampiyonu eski milli güreşçi Tevfik Kış, hayatını kaybetti.

-Kültür ve Turizm Bakanlığınca, Sivas Kongresi'nin 100. yıl dönümünde Milli Kütüphane koleksiyonlarındaki Milli Mücadele dönemi fotoğraf ve belgeleri, ziyarete açıldı.

–Şair, romancı Nedret Gürcan Ankara'da öldü.

5-Mısır'da hapishanede hayatını kaybeden, ülkenin demokratik yollarla seçilmiş ilk Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin küçük oğlu Abdullah Mursi, kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

-Konya eski Milletvekili Abdullah Gencer öldü.

-Sayıştay Temyiz Kurulu, profesyonel bir futbol kulübüne, belediye bütçesinden nakdi yardımda bulunulmasının kamu zararına neden olduğuna karar verdi.

Kurul, aktarılan paranın başkan, meclis üyeleri ve idari sorumlulardan tazmin edilmesini hükme bağladı.

-ABD Federal Ticaret Komisyonu (FTC), yasaları ihlal ederek çocuklara

yönelik izleme ve reklam satışı yaptığı tespit edilen video paylaşım sitesi YouTube'a 170 milyon dolar ceza kesti.
-Dünyanın en önemli moda fotoğrafçılarından biri olan Peter Lindbergh hayatını kaybetti.

-15 Temmuz darbe girişimi sırasında, darbeye karşı okunan selaları susturmaya çalışan eski Kayseri Hacılar Kaymakamı Yasin Tikdağ, FETÖ üyeliğinden 7 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

-Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü öğretim üyesi Azerbaycanlı Türkolog Prof. Dr. Mehman Musaoğlu hayatını kaybet ti.

-Çocuklarını terör örgütünün elinden almak için HDP Diyarbakır İl Binası önünde oturma eylemi yapan annelerin sayısı 10'a yükseldi.

6-Eski AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış, AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Prag'a Büyükelçi olarak atandı.

-Topkapı Sarayı'nın yönetim, restorasyon, tanıtım ve diğer tüm hizmetleri Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı'na devredildi.

-Sosyal medyadaki paylaşımları nedeniyle yargılanan CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni alenen aşağılama","kamu görevinden dolayı hakaret", "Cumhurbaşkanına hakaret", "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmek" ve "terör örgütü propagandası yapmak" suçlarından toplam 9 yıl 8 ay 20 gün hapis cezasına mahkum edildi.

-Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Avn'ın Osmanlı İmparatorluğu dönemini hedef alan skandal açıklamaları, cuma namazının ardından Trablusşam kentinde protesto edildi.

-İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Abdülhakim Sancak Camii, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş tarafından ibadete açıldı.

7-Lübnan Müftülüğü Genel Sekreteri Emin el-Kurdi, Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Avn'in Osmanlı Devleti hakkında haddini aşan skandal açıklamasına cuma hutbesinden tepki göstererek "Osmanlı'yı terörle itham eden tarihle çelişir" dedi.
-Tarihi Filistin'de, Yukarı Celile Bölgesi'nin kadim kentlerinden Nasıra'nın önemli ressamları, eserlerini, Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezinin ev sahipliğinde sergiledi.

-Mardin'in Ömerli ilçesinde güvenlik güçleri ile PKK'lı teröristler arasında çıkan çatışmada İl Emniyet Müdürlüğü Özel Harekat Şube Müdürü Tufan Kansuva şehit oldu, 1 güvenlik korucusu yaralandı.

-Mısır'da, Hapishaneler ve Doğu Sınırı Baskını davasında yargılanan ve aralarında Müslüman Kardeşler Teşkilatı Rehberlik Konseyi Başkanı Muhammed Bedii'nin de bulunduğu 11 sanığa 25'şer yıl hapis cezası verildi.

8-Eskişehir Odunpazarı Modern Müze'nin açılışında konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 'Hangi medeniyete göre

ilişkilerinizi düzenliyorsanız oraya aitsiniz demektir. Kimliğimizi kaybettiğimizde geriye hiçbir şeyimiz kalmaz' dedi.

-Türk Silahlı kuvvetleri ABD ile müşterek devriye programı kapsamında Fırat'ın doğusuna giriş ya ptı.

-İstanbul ve Ankara'dan Diyarbakır'a gelen kadın gazeteci ve yazarlar, çocukları PKK tarafından kaçırılan annelere destek verdi.

9-Sinema ve tiyatro sanatçısı Dinçer Sümer, 81 yaşında İzmir'de hayatını kaybetti.

-Kapatılan özel yetkili 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nin eski başkanı FETÖ sanığı Hasan Hüseyin Özese'ye 'Silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan 10 yıl hapis cezası verildi.

10-Sinema oyuncusu Süleyman Turan, İstanbul'da öldü.

–FETÖ' ye destek verdiği gerekçesiyle kayyum atanan Kaynak Holding ve bağlantılı şirketlere yönelik yapılan operasyonda ele geçen 944 kişilik 'dua listesi' isimli dosyaya ilişkin 9'u tutuklu 63 sanığın yargılandığı davada, tüm tutuklu sanıkların tahliyesine karar verildi.
-Konya merkezli 28 ilde, FETÖ' nün TSK' daki mensuplarına "mahrem imamlık" yaptığı öne sürülen 53 şüpheli hakkında yakalama kararı çıkarıldı.

-Bitlis'in Ahlat ilçesinde, "Dersimiz: Anadolu'nun Kapısı Türkiye'nin Tapusu Ahlat" projesi kapsamında, 600 öğrenci ilk dersini tarihi Selçuklu Meydan Mezarlığı'nda yaptı.

Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş, Büyük Çamlıca Camii`nde, "Babalar ve Çocuklar Sabah Namazında Buluşuyor" etkinliğinde namaz kıldırdı.

-Irak'ın Kerbela şehrinde, Aşure merasiminde yaşanan izdiham sonucu 31 kişi öldü, 100 kişi yaralandı.

-ABD Başkanı Donald Beyaz Saray Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton'ı görevden aldığını açıkladı.

11-Doğruyol Partisi'nin eski genel başkanlarından Dr. Esat Yıldırım Avcı öldü.

-Kızılay'ın tüm gayrimenkulleri yeni kurulan altı farklı şirkete devredildi. Devredilenler arasında Kızılay AVM, otoparklar ve Kızılay'a bağışlanan çok sayıda bina, arsa ve dükkân da bulunuyor.

-7 ilde 9 ayrı bölge 'kesin korunacak hassas alan' ilan edildi, söz konusu Cumhurbaşkanı kararları da Resmi Gazete'de yayımlandı.

Kesin korunacak hassas alanlar arasında Antalya'da Lara kıyı bandı ve Zeytintaşı Mağarası, Denizli'de Saklıgöl ve Kamara traverten sırtı, Van'da Kuzu Adası, Rize'de Ayder Yaylası ve Adana'da Tuzla Gölü yer alıyor.

-BM'de Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 50'den fazla ülke, Cammu Keşmir'deki insan hakları ihlallerini durdurması için Hindistan'a çağrıda bulundu.

-Kanada ve Büyük Britanyalı uzmanların eğitim vereceği ilk cumhurbaşkanlığı okulu Taşkent'te açıldı.

-Samsun'un Salıpazarı ilçesinde, anaokulu müdürlüğü yapan ve hayata geçirdiği projelerle geçen yıl dünyadaki "En iyi 10 öğretmen" arasında gösterilen Nurten Akkuş, bu yıl da AKS Education tarafından 73 ülke 12 bin öğretmen arasından "Küresel Öğretmen" ödülüne layık görüldü.
-Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, 29 büyükşehir belediye başkanı ile Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde bir araya geldi.

12-İstanbul Havacılık Müzesi'nin kurucu emekli Albay Şükrü Çağlayan öldü.

İran Dışişleri Bakanlığı, Netanyahu'nun işgal altındaki Batı Şeria'da yer alan Ürdün Vadisi'ni ilhak etme vaadine tepki gösterdi: Bazı Arap ülkelerinin politikaları, İsrail'e fırsat tanıdı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan" Üzerinden 39 yıl geçmesine rağmen hala utançla hatırladığımız 12 Eylül, demokrasi tarihimizde kara bir leke olarak kalacaktır. O karanlık günlerde haksız şekilde darbecilerin zulmüne uğrayan, işkence gören, idam edilen tüm vatandaşlarımızı saygıyla ve rahmetle yâd ediyorum" dedi.

-Yargıtay 16. Ceza Dairesinde görülen FETÖ, "Selam Tevhid" soruşturmasında kumpas kurmasıyla ilgili usulsüz dinleme kararı vermekle suçlanan 54 eski hakim ve savcının yargılandığı davanın firari sanıklarından Nalan Can Denizli'de yakalandı.

-Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde, odun toplayan köylüleri taşıyan minibüsün geçişi sırasında PKK'lı teröristlerce tuzaklanan el yapımı patlayıcı (EYP) infilak ettirildi. Saldırıda 7 orman işçisi hayatını kaybetti. 10 kişi de ağır yaralandı.

-Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 7 eski Cumhuriyet gazetesi yazarının cezalarının infazının durdurulmasına ve salıverilmelerinin istenmesine karar verdi. Daire, temyiz isteminde bulunan Akın Atalay, Orhan Erinç, Murat Sabuncu, Aydın Engin, Hikmet Çetinkaya ile Ahmet Şık hakkındaki mahkumiyet hükümlerini bozdu.

13-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca, 2012 kaymakamlık yazılı sınav sorularının FETÖ/PDY mensuplarınca sızdırılması ve usulsüzlük iddiasıyla ilgili yürütülen soruşturma kapsamında hakkında gözaltı kararı verilen 165 kişiden 83'ü yakalandı.

-İstanbul Arel Üniversitesi Rektörlüğüne Prof. Dr. Ali Argun Karacabey, İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörlüğüne Prof. Dr. Yücel Oğurlu atandı.

-Bingöl merkezli 13 ilde, terör örgütleri HTŞ ve El Nusra'ya yönelik soruşturmada, hakkında gözaltı kararı verilen 41 kişinin yakalanması için operasyon başlatıldı. Adana'da, 2'si kadın 8 kişi, gözaltına alındı.

-Boşnaklar için söylediği sözler nedeniyle İstanbul 27. Asliye Ceza Mahkemesi' nde yargılanan gazeteci Rasim Ozan Kütahyalı' ya "halkın bir kesimini sosyal sınıf din mezhep cinsiyet bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılama" suçundan 10 ay

hapis cezası verildi. Mahkeme iyi hal indirimi uygulamadı.

-Kanada'da 21 Ekim'de yapılacak Federal Genel Seçimlere, Yeşil Parti'den aday olan Erik Schomann, sosyal medya hesabından İslam'a hakaret edince, partisinden kovuldu.

-Gaziantep eski Milletvekili Süleyman Koyuncugil Ankara'da hayatını kaybetti.

-ABD'li ünlü şarkıcı Eddie Money 70 yaşında hayatını kaybetti.

-KOSGEB Başkanı Mustafa Kaplan FETÖ üyeliğinden 8 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı.

-Gazeteci Nahit Duru Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, Selam Tevhid soruşturmasında kumpas kurduğu gerekçesiyle yargılanan, eski savcı Gültekin Avcı adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

-Çin, insanların en fazla izlendiği ilk 10 şehirden sekizine ev sahipliği yaparken, İstanbul dünyanın en fazla gözetlenen 25'inci şehri olarak listeye girdi.

-23 Haziran İstanbul seçimleri öncesi PKK lideri Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan'ın TRT Kurdi'ye çıkartılmasıyla ilgili yapılan suç duyurusuna Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 'ifade özgürlüğü' gerekçesiyle soruşturmaya değer bulunmadığı açıklandı..

-ABD Başkanı Donald El Kaide'nin öldürülen lideri Usame Bin Ladin'in oğlu Hamza Bin Ladin'in ABD kuvvetleri tarafından Afganistan'da düzenlenen bir terör operasyonunda öldürüldüğünü açıkladı.

15-Irak'ta Sünni Arap liderlerden Usame en-Nuceyfi liderliğinde "Kurtuluş ve Kalkınma Cephesi Partisi" kuruldu.

-Kazakistan Milli Müzesinde muhafaza edilen tarihi zırh "Altın Elbiseli Adam" ve Büyük Bozkırın Tarihi Sergisi, Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesinde törenle açıldı.

-Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdulaziz bin Selman, "Saudi Aramco" saldırısı nedeniyle petrol üretiminin geçici olarak durdurulduğunu açıkladı.

-Suriye'nin kuzeyinde Türkiye sınırındaki Çobanbey beldesindeki hastane yakınında bomba yüklü araçla düzenlenen terör saldırısında ilk belirlemelere göre 12 sivil yaşamını yitirdi, çok sayıda sivil yaralandı.

-Türkiye'nin ilk sendika uzmanı Türkiye İşçi Partisi (TİP) genel başkanvekillerinden Sina Pamukçu Belçika'da öldü.

16-Ankara'da Türkiye-Rusya-İran arasında gerçekleşecek üçlü zirve öncesinde Beşar Esad Suriye'de genel af ilan etti.

-Suriyeli gazeteci Hüsnü Mahalli'ye, Türkiye Cumhuriyetini aşağıladığı gerekçesiyle 5 ay hapis cezası verildi.

-Mısır mahkemesi, terör örgütüne üye olma ve bir kişiyi öldürme suçlamasıyla yargılanan 6 sanığın idamına hükmetti.

-Diyarbakır'ın Kulp ilçesindeki saldırıyla ilgili HDP'li Kulp Belediye Başkanı Mehmet Fatih Taş'ında aralarında bulunduğu 5 kişi tutuklandı.

-Türkiye Cumhurbaşkanı Recep

Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Putin ve İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Çankaya Köşkü'nde gerçekleştirdikleri "Suriye" konulu Türkiye

-Rusya-İran Üçlü Zirvesi sonrasında ortak basın toplantısı düzenledi.

-Ergenekon, Balyoz, gibi kumpas soruşturmalarını yürüten eski savcı Mehmet Murat Yönder, FETÖ üyeliğinden 12 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

17-Diyarbakır'da tutuklanan HDP'li Kulp Belediye Başkanı Mehmet Fatih Taş'ın yerine Kulp Kaymakamı Mustafa Gözlet kayyım olarak atandı.

-Anayasa Mahkemesi (AYM), AKP'li 4 eski bakan Mehmet Zafer Çağlayan, Muammer Güler, Egemen Bağış ve Erdoğan Bayraktar hakkındaki araştırma komisyonu ile ilgili yayınlara getirilen yasak için 'basın özgürlüğü ihlali" kararı verdi.

-Amerikan KBB Baş Boyun Cerrahisi Akademisi'nin en prestijli ödülü olarak kabul edilen "Başkanlık Onur Ödülü", Prof. Dr. Mustafa Gerek'e verildi.

-Grekoromen stilde 4 kez dünya şampiyonluğuna ulaşan ilk Türk sporcu olarak tarihe geçen milli güreşçimiz Rıza Kayaalp'in altın madalya kazandı.

-İki yıl önce kanser teşhisi konulan Amerikalı yüzücü Sarah Thomas, 1 yıl içinde hastalığı yendi ardından yeni bir dünya rekoru kırdı. Amerikalı yüzücü, İngiltere ile Fransa'yı bağlayan Manş Denizi'ni yüzerek geçti.

-Edirne'de HDP'nin seçim çalışmalarına katılmak için gelen ve terör örgütü PKK üyesi olduğu iddiasıyla 6 yıl 3 ay hapis cezası verilen Almanya vatandaşı Saide İnaç, Cumhurbaşkanına hakaret suçundan da 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezasına mahkum oldu.

-Eski HSYK Genel Sekreteri Mehmet Kaya'ya FETÖ üyeliğinden 15 yıl hapis cezası verildi.

18-FETÖ operasyonunda gözaltına alınan 111 astsubay tutuklandı.

-HDP'li Karayazı Belediye Başkanı Melike Göksu'nun tutuklanması üzerine Başkanlığa İçişleri Bakanlığı tarafından Karayazı Kaymakamı Mesut Tabakcıoğlu kayyım olarak atandı.

-Türkiye'nin en büyük teknoloji etkinliği TEKNOFEST, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, TEKNOFEST Yönetim Kurulu Başkanı Selçuk Bayraktar, İstanbul Valisi Ali Yerlikaya ve paydaş firmaların katılımıyla açıldı.

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Barış Burcu, "Kıbrıs sorunu, bir azınlık çoğunluk ilişkisiyle değil; siyaseten eşit iki varlık ilişkisiyle çözümlenecektir." değerlendirmesinde bulundu.

-ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Saudi Aramco'ya ait petrol tesislerinin vurulmasından İran'ı sorumlu tutarak, saldırıyı "savaş nedeni" olarak açıkladı.

-FETÖ yönelik davada yargılanan eski hakim Kemal Dadak, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı.

19-Yaptığı çevirilerle tanınan yazar ve çevirmen Kamuran Şipal öldü.
-Terör örgütü PKK'nın Irak'ın kuzeyinde bulunan barınaklardan kaçan 4'ü kadın 6 terörist Habur Kara Hudut kapısından güvenlik güçlerinde teslim oldu..

-Tunus'un devrik Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali, S. Arabistan'da öldü.

-9. Ceza Dairesinin eski üyesi Ahmet Toker'e, FETÖ üyeliğinden 14 yıl hapis cezası aldı.

20-Çek Cumhuriyeti nezdinde Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi Ahmet Necati Bigalı merkeze alındı. Yerine Egemen Bağış atandı.

-Pençe-3 Harekâtı kapsamında Haftanin bölgesinde icra edilen hava harekâtıyla bölücü terör örgütü mensubu 5 PKK'lı terörist daha etkisiz hale getirildi

-Fransız yazar Eric Zemmour, bir televizyon programında Müslümanlara karşı nefreti körükleyen ifadeleri nedeniyle 3 bin avro para cezası çarptırıldı.

-İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca FETÖ'nün TSK yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında 74 muvazzaf asker hakkında gözaltı kararı verildi.

-Fransa'nın güneyindeki Lyon kentinde Lyon Camisi'nin himayesinde Fransa Müslüman Medeniyeti (IFCM) Enstitüsü açıldı.

-Romanya Büyükelçiliğinin Nevşehir ve Kayseri Fahri Konsolosluk Ofisi, Nevşehir'in Göreme beldesinde açıldı.

-Finlandiya'da Toplu Konut İdaresi Başkanlığına, işe yeni başlayacak bir Müslüman'ın iş saatlerinde namaz kılma talebini reddettiği ve işe almadığı gerekçesiyle bin 800 avro cezası verildi.

21-Anayasa Mahkemesi (AYM), ilahiyat önlisans mezunlarına sınavsız üniversite geçişi sağlayan Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yasası'ndaki geçici maddeyi iptal etti.

22-Hilton Oteller zincirinin sahibi Barron Hilton 91 yaşında öldü.

-Türk-İslam mutasavvıfı ve şairi Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin 812. doğum yıl dönümü etkinlikleri Konya'da başladı.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD'de Doğu-Batı Enstitüsü'nce düzenlenen Yuvarlak Masa Toplantısı'na katıldı.

23- Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ABD'nin New York kentinde Siyonizm Karşı Yahudiler Birliği heyetini kabul etti.

TRT spor spikeri Necati Karakaya, öldü.

-Birleşmiş Milletler (BM) 74'üncü Genel Kurul görüşmeleri için New York'ta bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdogan Belçika Başbakanı Charles Michel ile görüştü.

24-İzmir merkezli 11 ilde FETÖ' ye yönelik 3 ayrı soruşturma kapsamında, aralarında meslekten ihraç edilen 16 komiser yardımcısının da bulunduğu 46 şüpheli hakkında

gözaltı kararı verildi. FETÖ' nün 2011'deki Polislikten Komiser Yardımcılığına geçiş sınavı sorularını sızdırması soruşturmasında da 40 kişi hakkında yakalama kararı çıkartıldı.

-Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryollarının (TCDD) kuruluşunun 163'üncü yılı etkinlikleri kapsamında İzmir Devlet Senfoni Orkestrası iş birliğiyle "Turistik Doğu Ekspresi" güzergahında düzenlenen turnenin ikinci durağı Erzurum Garı'nda konser verildi.

25-Eski Aydın Milletvekili Mehmet Yüzügüler hayatını kaybetti.

-Yargıtay, KCK ana davasında, HDP Milletvekilleri Pero Dündar ve Musa Farisoğulları'na verilen 9 yıllık, Hakkari Milletvekili Leyla Güven'e verilen 6 yıl 3 aylık hapis cezasını onadı.
-Dünya Müslüman Öğrenciler Kuruluşu (İİFSO) Kurucu Genel Başkanı Mustafa Tahhan İstanbul Fatih'te tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-FETÖ üyeliğinden yargılanan eski Danıştay Genel Sekreteri Mustafa Kökçam'ın 'delil yetersizliğinden' beraat etti.

-31 Mart yerel seçimlerinde usulsüzlük yapıldığı iddiasına yönelik yürütülen soruşturma kapsamında 41 kişi hakkında, "Görevi ihmal" suçundan dava açıldı.

-Kastamonu'nun Cide ilçesinin fethini anlatan 735 yıllık fetihname, İran'ın başkenti Tahran'daki İran Milli Kütüphanesi'nde bulundu.

-Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel için Isparta Çalcatepe'ye inşa edilen anıt mezarı ziyarete açıldı.

-Başkan Recep Tayyip Erdoğan BM 74'üncü Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma Arakan'dan Filistin'e Keşmir'den Suriye'ye tüm mazlum bölgelerde büyük yankı buldu.

-Arnavutluk'un kuzeyindeki İşkodra şehrinde ülkenin komünizmle yönetildiği -dönemden bu yana ilk defa hafızlık töreni düzenlendi.

- Milli Eğitim eski Bakanı Hasan Sağlam 88 yaşında İstanbul'daki evinde öldü.

-İçişleri, Milli Eğitim ile Kültür ve Turizm Bakanlıklarının müştereken çıkardığı yönetmelikle 20-27 Aralık, "Mehmet Akif Ersoy'u Anma Haftası" ilan edildi.

-Fransa'nın eski cumhurbaşkanlarından Jacques Chirac 83 yaşında öldü.

- ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, "İranlı üst düzey yetkilerinin ve ailelerinin ABD'ne girişinin yasaklandığını" açıkladı.

27-FETÖ'nün Hava Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki yapılanmasına yönelik 20 ilde düzenlenen.

28-Suriye'de İran Devrim Muhafızları'na ait bir askeri noktaya, aidiyeti bilinmeyen savaş uçağı tarafından hava saldırısı düzenlendi.

-Uşak Üniversitesi Tıp Fakültesi Temel Bilimler Ana Bilim Dalı Başkanı olan Prof. Dr. Suat Şahinler hayatını kaybetti.

29-Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdulaziz'in yakın korumalarından Tümgeneral Abdulaziz bin Beddah el-Fağım, arkadaşı Memduh Al Ali tarafından vurularak öldürüldü.

-Rusya'daki Türk toplumunun sevilen isimlerinden, genç işadamı Berk Unan, Moskova'da öldü.

-Tunceli'de düzenlenen operasyonda aralarında HDP il eş başkanlarının da olduğu 8 kişi gözaltına alındı.

-Kırım'ın ilk ve tek Cumhurbaşkanı Yuriy Meşkov öldü.

–Ankara eski Milletvekili M. Gündüz Sevilgen Polatlı'da öldü.

30-Milli Savunma Bakanlığı Fırat Kalkanı Harekat Bölgesi ve Kilis'in batı bölgesinde Türk Hava Sahasını 6 kez ihlal eden, milliyeti ve tipi tespit edilemeyen insansız hava aracının (İHA) iki F-16 tarafından vurulduğunu açıkladı.

-Afganistan Türklerinin lideri eski milletvekili Abdülkerim Mahdum hayatını kaybetti.

-Konya merkezli 9 ilde, FETÖ'nün mahrem askeri yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında aralarında muvazzafların da olduğu 11 şüpheliden 3'ü gözaltına alındı.

-TRT eski Spikeri Oya Yaylalı öldü.
-Vatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Soner Polat, tedavi gördüğü hastanede öldü.

-Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Yemen'de Huseler tarafından alıkonulan 290 tutuklunun serbest bırakıldığını açıkladı.

-Yargıtay 9. Ceza Dairesince, eski HSYK üyesi Resul Yıldırım'a FETÖ üyeliğinden 13 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

Ekim

1-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının (CSO) yeni konser sezonu açılışına katıldı.

-Can Yayınları'nın kurucusu Erdal Öz'ün anısını yaşatmak için ailesi tarafından her yıl düzenlenen Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü Latife Tekin ka zandı.

-Strazburg'da devam eden Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Genel Kurulunda 2019 Vaclav Havel İnsan Hakları Ödülü, Çin tarafından ömür boyu hapis cezasına çarptırılan Uygur Türkü fikir adamı ve akademisyen İlham Tohti'ye verildi.

-Uçak kaçırmalarına ve benzeri olaylara karşı uçuşlarda en az iki silahlı sivil polisin yer almasını düzenleyen yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlandı.

-ABD yönetimi, 4 Rus internet firması ve 7 şahsı, "ABD başkanlık seçimlerine müdahale ettikleri" gerekçesiyle yaptırım listesine aldığını duyurdu.

-FETÖ'nün Hava Kuvvetleri Komutanlığındaki yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında 9'u muvazzaf 20 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Sinema ve tiyatro oyuncu Tarık Ünlüoğlu tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Yeşilçam'ın usta oyuncusu Abdi Algül İstanbul'da öldü.

-FETÖ üyesi emekli yarbay ve albay rütbesindeki 17 askeri tabipten 11'i gerçeğe aykırı teşhis, tanı ve muayene bilgileri içerir sağlık raporu düzenlemekten gözaltına alındı.
-Kadın hastasına özel muayenehanesinde taciz iddiası

ile tutuklu yargılanan Prof. Dr. Fecri Sevilen 23 yıl hapis cezasına çarptırdı.

-İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'nin kardeşi Hüseyin Feridun'a 'yolsuzluk' suçlamasıyla yargılandığı davanın son oturumunda 5 yıl hapis cezası verildi.

2-1995 yılında Pakistan'a satılan denizaltılardan alınan komisyonlarla cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasını finanse etmekle suçlanan Fransa'nın eski Başbakan Eduard Balladur, mali suçlardan yargılanacak.

-Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında toplandı.

3-Yargıtay, kayyum atanan FETÖ şirketindeki işten çıkarmayı haklı buldu.

-Irak'ın başkenti Bağdat ile güneydeki bazı illerde "işsizlik, yolsuzluk ve kamu hizmeti yoksunluğu" nedeniyle düzenlenen gösterilerde şu ana kadar biri polis 28 kişi öldü, bin 177 kişi yaralandı.
-Paris Emniyet Müdürlüğü binasına giren bir saldırgan, bıçaklı 4 kişiyi öldürdü.

-Hatay'ın Belen ilçesinde, jandarma personelini taşıyan zırhlı aracın devrilmesi sonucu iki uzman çavuş şehit oldu, 5 asker yaralandı.

4-Çin'de Uygur Türklerinin yoğun olarak yaşadığı Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde 115,3 milyar metreküplük doğal gaz rezervi keşfedildi.

-Balyoz ve Devrimci Karargâh davalarında verilen cezaları onayan dönemin Yargıtay 9. Ceza Dairesi Başkanı Ekrem Ertuğrul'a 3 yıl 9 ay hapis cezası verildi.

-Polis Akademisi Başkanlığı'na Prof. Dr. Yılmaz Çolak atandı.

-Yargıtay 16. Ceza Dairesi, Ergenekon davası savcısı Mehmet Ali Pekgüzel'e FETÖ üyeliğinden verilen 7 yıl 6 ay hapis cezasını onadı.

-Balıkesir eski Müftüsü Necdet Çetin hayatını kaybetti.

-Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) hakkında "hak ihlali" kararı verdiği HDP'li eski milletvekili Sırrı Süreyya Önder tahliye oldu.

5-Konyalı yazar ve araştırmacı Turan Alptekin öldü.

-Şırnak'ta terör örgütü PKK'ya yönelik operasyonda 14 kişi gözaltına alındı.

-Irak'taki hükümet karşıtı gösterilerde ölü sayısı 100'e yükseldi.

-Suudi Arabistan'ın ilk kadın futbol ligi, Cidde kentinde başladı.
-Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) unsurları Suriye Milli Ordusu (Ceyşül Vatani) adı altında altında birleşti.

-Karadağ İslam Meşihatı (Diyanet İşleri) Başkanı Rıfat Feyziç, "Balkanlar'ın huzur içinde yaşadığı dönem sadece Osmanlı hakimiyeti altında olduğu dönemdi." dedi.

ATV ekranlarında yayınlanan "Kim Milyoner Olmak İster" adlı yarışmada Arda Ayten büyük ödül olan 1 milyonu kazandı.

6-Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Fırat'ın doğusuna yapılacak harekata ilişkin, 'Hazırlıklarımızı yaptık.

Kararı verilen ve süreci başlamış olan barış pınarlarının önünü açma vakti belki bugün, belki yarın denebilecek kadar yakındır. Hem karadan hem havadan bu harekatı yürüteceğiz' ifadelerini kullandı.

-Aydın'ın Didim ilçesinde, Yedi Bölge Şair, Ozan ve Yazarlar Kültür Derneği'nce düzenlenen "Uluslararası Kültür Şöleni" başladı.

-Ardahan Belediyesince düzenlenen Kültür Sanat Günleri etkinliğinde tarihi Ardahan Köprüsü'nde kitap ve resim sergisi açıldı.

-Cumhurbaşkanlığının himayesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının desteği ve Hacettepe Üniversitesinin ev sahipliğinde ABD, Japonya, Almanya, Hollanda, İtalya, Ukrayna, Fransa, Yunanistan, Kanada, Polonya, Romanya, İspanya, Lübnan, İngiltere, Pakistan, Kazakistan, Mısır ve Rusya'nın katıldığı 16. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi başladı.

7-Rusya, ABD'de bulunan Rus milletvekilinin FBI tarafından sorgulanması nedeniyle protesto notası verdi.

-Irak Bakanlar Kurulu, Bağdat Valisi Felah Cezayiri'yi 100 kişinin öldüğü 4 bin kişinin yaralandığı protestolar nedeniyle görevden aldı.

-Tunus'ta sandık çıkış anketine göre liderliğini Raşid el-Gannuşi'nin yaptığı Nahda Hareketi oyların yüzde 17.5'ini alarak seçimin galibi oldu. Portekiz'de yapılan milletvekili genel seçimlerini iktidarda olan Sosyalist Parti (PS) kazandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye-Sırbistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin ikinci toplantısına katılmak üzere Sırbistan'a gitti.

-Beyaz Saray: Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde yapacağı operasyonu desteklemeyecek ya da bu operasyona dahil olmayacak." açıklaması yaptı.

-Ülkü Ocakları'nın kurucu genel başkanı Aytekin Yıldırım İstanbul'da öldü.

-Türkiye'nin Suriye'de terör örgütlerine yönelik başlatacağı harekat öncesinde ABD'den de peş peşe açıklamalar geldi. Son dakika gelen bilgilere göre Pentagon: "Türkiye Suriye'de hava görev emrinden çıkarıldı, gözlem ve keşif bilgileri verilmeyecek" dedi.

-Alman hükümeti, Türkiye'ye Suriye'nin kuzeyine tek taraflı bir askeri harekattan kaçınma çağrısı yaparken "Böyle bir operasyon gerilimi tırmandırır, istikrarsızlığı derinleştirir, insani bakımdan da sonuçları vahim olur." dedi.

8-İzmir merkezli 11 ilde FETÖ' ye yönelik operasyonunda, aralarında meslekten ihraç edilen 1. sınıf emniyet müdürü ve görevdeki 5 polis memuru ile 2 avukat, 1 öğretim görevlisinin de bulunduğu 51 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna yönelik muhtemel askeri operasyonuna karşı olduklarını ifade etti.

9-Usta gazeteci Oktay Şengüler hayatını kaybetti.

-Afganistan'ın güneyindeki Helmand vilayetine yapılan saldırıda aralarında El Kaide'nin Hint Yarımadası lideri Asım Ömer'in de yer aldığı 7 teröristin öldürüldüğü kaydedildi.

-Cumhurbaşkanı Erdoğan; Barış Pınarı Harekatı'nın başladığını bildirdi.

-Avrupa Birliği üyesi 28 ülke tarafından yayınlanan yazılı açıklamada, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde yürüttüğü operasyona son verilmesi çağrısında bulunuldu.

Avrupa Birliği ülkeleri ayrıca güvenli bölge oluşturma planlarını reddederek, bununla ilgili bir maddi yardımda bulunmayacaklarını vurguladılar.

10-Genelkurmay eski başkanları Yaşar Büyükanıt ve İlker Başbuğ'a saldırı hazırlığında oldukları belirlenen suikast timi yakalandı.

-Irak'ın kuzeyinden de terör örgütü darbe indirilmeye devam ediyor. Zap ve Gara bölgelerinde düzenlenen hava harekatlarında 3 terörist daha etkisiz hale getirildi.

-Barış Pınarı Harekatı'na destek için camilerde Fetih Suresi okundu.

-Emniyet Genel Müdürlüğünden Barış Pınarı Harekatı'na ilişkin sosyal medyada kara propaganda yaparak, halkı kin ve nefrete tahrik eden 78 kişiyle ilgili yasal işlem başlatıldığı bildirildi.
-Eski milli güreşçi Burhan Gürkan İstanbul'da öldü.

-Mardin 'in Nusaybin ilçesindeki sivil yerleşim yerlerine havan mermileriyle yapılan saldırı da bir anne ve iki çocuğu şehit oldu. 24 kişi yaralandı.
-Nobel Edebiyat Ödülü bu yıl iki kişiye verildi. 2018 Nobel Edebiyat ödülünün sahibi Polonyalı yazar Olga Tokarczuk olurken 2019 Nobel Ödülü'nün sahibi Avusturyalı yazar Peter Handke oldu.

11-MSB, Barış Pınarı Harekatı kapsamında gece boyunca icra edilen harekatlar neticesinde 49 PKK/PYD-YPG'li terörist Açıklamada, harekatın başlangıcından bu yana etkisiz hale getirilen toplam terörist sayısının 277 olduğu açıklandı.

-Türkiye Ermeni Patrikliği, Barış Pınarı Harekatı'na destek vererek "Terörü sonlandırmak ve sınırların güvenliğini sağlamak amacını güden harekatın amacına uygun bir şekilde sürmesi ve bir an önce huzur ve güvenliğin tesis edilmesi için dua ediyoruz" ifadelerini kullandı.
-Terör örgütü YPG/PKK'nın Suriye'de işgali altındaki bölgeden, Mardin'in Nusaybin ilçesindeki sivillere yönelik yaptığı havan ve roketatarlı saldırıda 8 kişi şehit oldu, 35 kişi de yaralandı.
-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Barış Pınarı Harekatı'na yönelik hakaret içeren 500'e yakın sosyal medya hesabının incelendiğini belirterek 121 kişinin gözaltına alındığını söyledi.

12-Ziraat Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Genel Müdürü Yakup Demirci hayatını kaybetti.

-Barış Pınarı Harekatı kapsamında,

YPG/PKK işgalinden kurtarılan köy sayısı 14 oldu.

-Türk Konseyi üyesi ülkelerin kalkınma ajansı temsilcileri Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de bir araya geldi.

-Moskova Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve Moskova Devlet Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenen festivalde Türk dili, kültürü ve geleneksel sanatlarının tanıtımı yapıldı.

-Brüksel Parlamentosu eski Milletvekili Mahinur Özdemir'e Belçika'da Kral Leopold Nişanı verildi.

13-TSK, Barış Pınarı bölgesinde bulunan Tel Abyad'a savaş uçaklarıyla bildiriler attı. Kürtçe ve Arapça olarak atılan bildirilerde, sivillere PKK/YPG binalarından uzak durulması, PKK/YPG mevzilerindeki terör örgütü üyelerine ise "hemen teslim olun" çağrısı yapıldı.

-Fransa, Suriye'nin kuzeydoğusuna yönelik operasyon nedeniyle Türkiye'ye silah ihracını askıya aldığını açıkladı.

-Hatay'ın İskenderun ilçesinde Barış Pınarı Harekatı'na ilişkin sosyal medyadan kara propaganda yaptıkları iddiasıyla gözaltına alınan HDP İskenderun ilçe Başkanı Hülya Ateş tutuklandı.

-Mevlid'in bilinen en eski anonim yazması ve Kabusname' nin Türkiye Türkçesine ilk çevirisinin sahibi Türkolog Prof. Dr. Eleazar Birnbaum Kanada'da öldü..

-Uzayda 1965'de ilk yürüyüşü gerçekleştiren Rus kozmonot Aleksey Leonov öldü.

-Dışişleri bakanları seviyesinde olağanüstü toplanan Arap Birliği, Türkiye'nin güney sınırında oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek ve bölgeye barış ve huzur getirmek amacıyla başlattığı Barış Pınarı Harekatı'nı kınadı ancak Katar ve Somali sonuç bildirisine 'çekince' koydu.

-Tunus'ta cumhurbaşkanı seçimini bağımsız aday Kays Said kazandı.

14-Milli Savunma Bakanlığı, Barış Pınarı Harekatı'nda etkisiz hale getirilen PKK/PYD-YPG'li terörist sayısının toplam 550 olduğunu bildirdi.

-Çankırı eski Milletvekili Arif Tosyalıoğlu Ankara'da hayatını kayb etti.

-Halkbank, Bilim ve Sanat Vakfı'na bağlı İstanbul Şehir Üniversitesi'nin tüm varlıklarına tedbir koydu..

15-ABD yönetimi, Türkiye'nin terör örgütlerine karşı başlattığı 'Barış Pınarı Harekatı'nı hedef alarak, 3 bakan ve 2 bakanlığı yaptırım listesine aldığını açıkladı. İmar ve İskân eski Bakanı Ali Topuz hayatını kaybetti.

-Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) Genel Kurulunca, (FETÖ) ile irtibatları nedeniyle görevden uzaklaştırılan 6 hakim ve savcı meslekten ihraç edildi.

-Hakimler ve Savcılar Kurulu'nca FETÖ ile irtibatı nedeniyle meslekten ihraç edilen ve yargılandığı davada 10 yıl hapse mahkum olan Şemdinli eski Savcısı Ferhat Sarıkaya'ya verilen cezası onandı.

-Terör örgütü YPG/PKK'nın, Fırat Kalkanı Harekatı bölgesindeki yerleşimlere düzenlediği saldırılarda 6 sivil hayatını kaybetti, 15 sivil de yaralandı.

16-Turizm eski Bakanı ve gazeteci Orhan Birgit, hayatını kaybetti.

-Mardin'in Artuklu, Kızıltepe, Derik ve Mazıdağı ilçelerinde düzenlenen operasyonlarda sosyal medyadan terör propagandası yaptıkları gerekçesiyle 8 şüpheli yakalandı.

-ABD'deki Ortodoks Yahudiler Barış Pınarı Harekatı'na destek verdiğini açıkladı.

-Boğaziçi Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Sabih Tansal İstanbul'da öldü.

-İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi, haksız rekabet oluştuğu gerekçesiyle Uber faaliyetlerinin durdurulmasına karar verdi.

-Türk Hava Kurumu (THK) Başkanlığına üç kişilik kayyum atandı.
17-Araştırmacı, astrolog kimliğiyle tanınan usta yazar Ata Nirun hayatını kaybetti.

-Adana'da Barış Pınarı Harekatı'na ilişkin sosyal medyadan terör propagandası yaptığı iddia edilen 13 şüpheli yakalandı.

-Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum, üyelik müzakerelerinin yürütülmesi ve eşgüdümü amacıyla Avrupa Birliği Eşgüdüm Kurulu (ABEK) kuruldu. Kurul Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı başkanlığında, ilgili bakanlıkların bakan yardımcıları ve kurumların üst düzey yöneticilerinden oluşacak.

-FETÖ'ye yönelik yeniden görülen, eski Bursa Valisi Şahabettin Harput'un da aralarında olduğu 19 sanığın yargılandığı davada Şahabettin Harput'un cezalarının, alt sınırdan uzaklaşılarak 8 yıl 9'ar aya çıkarılmasına, Harput'un adli kontrol şartının devamına karar verdi.

-Barış Pınarı Harekatı'nda teslim olan PKK'lı sayısı 40'ı geçti.

-Hakkari'de yürütülen terör soruşturması kapsamında gözaltına alınan HDP'li Belediye Başkanı Cihan Karaman tutuklandı.

18-Türk edebiyatının önemli isimlerinden Nuri Pakdil, Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. Hacıbayram Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Tacettin Dergahı'nda defnedildi.

-Afganistan'ın doğusunda cami içerisinde bombalı saldırıda 63 kişi hayatını kaybetti.

19-Dışişleri Bakanlığı, İspanya'nın Katalonya Özerk Bölgesi'nde yaşanan gösteriler nedeniyle Türk vatandaşlarına, zorunlu olmadıkça bu ülkeye yapacakları seyahat planlarını gözden geçirmeleri tavsiyesinde bulundu.

-Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) başlattığı Barış Pınarı Harekatı kapsamında YPG/PKK'dan kurtarılan Rasulayn'da yapılan aramalarda, ABD'nin verdiği askeri mühimmatlar ele geçirildi.

20-Fransa Ulusal Meclisi'nde yer alan 8 siyasi gruptan 59 vekil, Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'a Ankara'ya yönelik yaptırımların başlatılması ve Türkiye'nin NATO üyeliğinin askıya alınması için harekete geçme çağrısı yaptı.

-el Abyad'da gerçekleştirilen keşif ve gözetleme görevi sırasında PKK/YPG'li teröristlerin açtığı ateş sonucu bir asker şehit oldu, bir asker yaralandı.

21-İçişleri Bakanlığı: Bugün Diyarbakır, Mardin ve Bitlis'te gerçekleştirilen operasyonda 1'i gri listede olmak üzere toplam 7 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

-Hamas Hareketi Sözcüsü Sami Ebu Zuhri "Filistin ve Arap toplumları Türkiye'nin yanındadır.

Türkiye'nin kendi güvenliğini ve sınırlarını koruma hakkını destekliyoruz" açıklaması yaptı.

-İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınan HDP'li Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Başkanı Selçuk Mızraklı gözaltına alındı. Erzurum'un manevi mimarlarından İsmail Fakirullah Bilgin, tedavi gördüğü Hastanede hayatını kaybetti.

-Eski Halkbank Genel Müdür Yardımcısı Hakan Atilla, Borsa İstanbul Genel Müdürlüğüne getirildi.

-Milli Savunma Bakanlığınca, Ankara'da görevli 63 ülkeden 77 askeri ataşe, Barış Pınarı Harekatı ve mevcut durum hakkında bilgilendirildi.

-Bangladeş'te Hazreti Muhammed'e hakaret içeren paylaşımın protestosunda polisin ateşiyle 4 kişi öldü.

22-Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 'Yeni Sinema Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin esasların yer aldığı 'Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in Resmi Gazete'de yayımlanarak, yürürlüğe girdiği açıklandı.

-Diyarbakır'da terör soruşturması kapsamında gözaltına alınan HDP'li eski Büyükşehir Belediye Bbaşkanı Selçuk Mızraklı, eski Kayapınar Belediye Başkanı Keziban Yılmaz ve eski Kocaköy Belediye Başkanı Rojda Nazlier tutuklandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in görüşmesi sonrası iki ülke arasında mutabık kalınan 'Türkiye-Rusya Federasyonu Arasında Mutabakat Muhtırası' yayınlandı.

-Afrika Müslüman Dini Liderler İstanbul'da toplandı.

23-Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) 'Nöbetçi Bakan' uygulaması, Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ile başladı.

-Van'ın Erciş eski Belediye Başkanı Yıldız Çetin tutuklandı.

-Uluslararası Kudüs ve Filistin'e Destek Sendikalar Birliği'nin '3. Uluslararası Sendikalar Konferansı HAK-İŞ ve MEMUR-SEN' in ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

-Almanya'da "Deniz Feneri" Derneği davasının Türkiye ayağında 20 sanık hakkında beraat kararı veren hakimler İsmail Hakkı Yolmaz ile İsmet Karabulut meslekten ihraç edildi.

-FETÖ'nün hücre evlerine yönelik Kayseri'de düzenlenen eş zamanlı operasyonda, 15 ilde aranan 41 şüpheli hakkında yakalama kararı verildi.

-Irak Ordusu, Suriye'den çekilen ABD askerlerinin Irak'ta kalmasına yönelik bir izin bulunmadığını, Amerikan askerlerinin Irak topraklarını sadece geçiş için kullanabilecekleri duyurdu.
-Libya'da askeri başsavcılık, ülkenin doğusundaki güçlerin lideri Halife Hafter ve diğer 3 emekli komutan hakkında vatandaşları kaçırma ve öldürme suçlamasıyla yakalama emri çıkardı.

24–Eski Beyoğlu Belediye Başkanı A. Misbah Demircan, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı oldu.

25-Yurt dışında yakalayarak Türkiye'ye getirilen ve FETÖ'nün "Meksika imamı" olarak bilinen Osman Karaca tutuklandı.

-Irak'ın başkenti Bağdat ve güney kentlerde bugün yeniden başlayan hükümet karşıtı gösterilerde ölü sayısı 30'a yükseldi.

26-ABD yönetimi, Başkent Havana dışında Küba'ya giden tüm uçuşları yasakladı.

- Rusya Savunma Bakanlığı, ABD'nin Suriye'deki petrolü yasadışı yollarla çıkarıp ihraç ettiğini öne sürdü.

-Emirdağ eski Belediye Başkanı Av. İsmet Güler öldü.

-Irak'ın başkenti Bağdat ve güneyindeki kentlerde iki gündür süren hükümet karşıtı gösterilerde ölü sayısının 63'e yükseldi.

-Tacikistan'da, ülke anayasasının kabulünün 25. yıl dönümü dolayısıyla af ilan edildi.

27-Ankara merkezli 9 ildeki operasyonda, mezat salonlarındaki ihalelere darp, baskı ve tehdit yoluyla başkalarının girmesini engelledikleri gerekçesi gözaltına alınan 79 zanlıdan 28'i tutuklandı. 49 kişide adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

-Türk resminin önemli isimlerinden Osman Hamdi Bey'in ' 'Yeşil Cami'de Kur'an Dersi' eseri Londra'daki açık artırmada 35 milyon liraya satıldı.

-Norveç'in başkenti Oslo'da terör örgütü PKK yandaşı 7 kişi gözaltına alındı.

-ABD Başkanı Donald, Beyaz Saray'da gazetecilere yaptığı açıklamada, DEAŞ elebaşı Ebubekir el-Bağdadi'nin Suriye'de düzenlenen operasyonla ölü ele geçirildiğini açıkladı.

28-Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nün düzenlediği operasyon sonucu terör örgütü DEAŞ ile bağlantısı olduğu tespit edilen yabancı uyruklu 20 şüpheli gözaltına alındı.

-Şair Zühal Tekkanat, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

29-Irak' da polisin göstericilere ateş açması sonucu 13 kişi öldü, 865 kişi de yaralandı.

-Rusya Savunma Bakanlığı, Türkiye-Rusya Mutabakatı gereği 34 bin YPG/PKK terör örgütü mensubu ile 3 binden fazla silah ve askeri teçhizatın güvenli bölge dışına çıkarıldığını açıkladı.

30-Hava Kuvvetleri Komutanlığındaki FETÖ yapılanmasına yönelik soruşturma kapsamında haklarında gözaltı karar verilen 55 zanlıdan 35'i gözaltına alındı.

-ABD Temsilciler Meclisi'nin sözde 'Ermeni Soykırımı'nı tanıyan ve ekonomik yaptırımları onaylayan tasarılarının ardından ABD'nin Ankara Büyükelçisi David Satterfield, Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı.

-Mardin'in Dargeçit ilçesinde 11 bin 300 yıllık olduğu tahmin edilen tapınak bulundu.

-Fransa'da Senato, okul gezilerinde öğrencilere refakat eden annelerin başörtüsü takmasını yasaklayan yasa tasarısını onayladı.

-TBMM Başkanlığı kabul ettiği tezkeresiyle, ABD Temsilciler Meclisi kararını kınadı, reddetti ve yok hükmünde saydı.

-Siirt Tillo'da talebe yetiştiren Hafız Taha Hoca olarak bilinen Muhammed Taha Gültekin hayatını kaybetti.

31-Suriye Anayasa Komitesi, İsviçre´nin Cenevre kentinde ilk kez toplandı.

-Taksim Camii İslam, Eğitim, Kültür ve Sanat Vakfı'nın kuruluş kararı Resmi Gazete'de yayımlandı.

-Japonya'da bulunan ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan 500 yıllık Shuri Kalesi, henüz bilinmeyen sebeplerden dolayı çıkan yangında kül oldu.

-Nobel Kimya Ödülü sahibi Prof. Dr. Peter Agre, ODTÜ Bilim Komitesi üyesi oldu.

-Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Müslüman Akademisyenler Vakfı Başkanı Yusuf İslam'ı kabul etti.

-Güvenli Okul' projesinin mimarı Osman Öztürk'e Roma'da İtalya Senatosu'nda edebiyat ödülü verildi.

-Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Üst Kurul üyesi Faruk Bildirici'nin üyeliğini düşürdü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Gürcistan Başbakanı Giorgi Gakharia'yı kabul etti.

Kasım

1-Çalışma ve Sosyal Güvenlik eski Bakanı, Ateş Amiklioğlu Ankara'da öldü.

-FETÖ'nün Deniz Kuvvetleri Komutanlığındaki yapılanmasına yönelik soruşturmada 1'i muvazzaf 12 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Gazeteci Erdoğan Sezgin 83 yaşında öldü.

-Bangladeş'te Cemaati İslami Genel Sekreteri Azharul İslam'a idam cezası verildi.

-Bursalı iş adamı ve eski Devlet Bakanı Cavit Çağlar'ın sahibi olduğu

“Olay TV ve Olay Radyo” yayın hayatına son verdi.

2-İstanbul Terörle Mücadele ekipleri üst düzey devlet adamlarına suikast düzenleyecek teröristlere yönelik İstanbul, Diyarbakır ve İzmir’de operasyon düzenledi, yakalanan 10 PKK’lı tutuklandı.

-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (İZÜ) İpekyolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi ile Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi (ADAM) iş birliğinde hazırlanan ve Üsküdar Belediyesi’nin desteklediği Medeniyet Tasavvuru Okulu (MTO) eğitimlerine başladı.

3-Rekabet Kurumu Başkanlığına Birol Küle, ikinci başkanlığa ise Arslan Narin atandı.

–Ünlü Amerikalı oyuncu Brian Tarantina öldü.

-Rusya’nın ülke dışındaki sunuculara bağımlı kalmadan kendi internet ağını kurmasına yönelik yasa yürürlüğe girdi.

-AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof.Dr. Olcay Önertoy öldü.

4-Mardin’in HDP’li Kızıltepe ilçesi belediyesine, Kayyum atandı.

Aksaray merkezli 13 ilde yapılan FETÖ operasyonunda, 20 kişi hakkında gözaltı kararı verildi.
-Hava Harp Okulundaki darbe faaliyetlerine ilişkin davada, 8 sanık "Anayasayı ihlal etme" suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

-Moğolistan'dan yaklaşık 800 Çinli vatandaş sınır dışı edildi.

-Barış Pınarı Harekatı'nda YPG/PKK'dan ele geçirilen silah deposunda, ABD'ye ait havan topları bulundu.

-Türkiye A Milli Futbol Takımı'nın eski teknik direktörü Yılmaz Gökdel öldü.

-Alacahöyük Kazıları Başkanı Prof. Dr. Aykut Çınaroğlu hayatını kaybetti.

-FETÖ darbe çağrışımı davasında, tutuksuz sanık Mehmet Altan beraat etti. Nazlı Ilıcak ve Ahmet Altan’ın da adli kontrol şartı ile tahliye oldu.

5-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca FETÖ’ nün özel ve kamu iktisadi işletmeleri çalışanı ve bylock kullanıcısı olduğu tespit edilen 94 şüpheli hakkında operasyon başlatıldı.

-Kanada'daki Müslüman ve Türk toplumunun önde gelen liderlerinden, "Kuzeydeki son Osmanlı" olarak bilinen Dr. Ahmed Fuad Şahin öldü.

6-Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekiplerince terör örgütü PKK'nın kadın yapılanmasında faaliyet gösterdiği belirlenen 9 şüpheli gözaltına alındı.

-İngiltere'de erken seçimlere 25 gün kala parlamentonun feshedildiği bildirildi.

-Barış Pınarı Harekat bölgesinde hayat normale dönmeye başlarken, askeri mahkeme de kuruldu.
-Suriye'de Esed rejimi ve destekçisi Rusya'ya ait savaş uçaklarının, İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki

sivil yerleşimlere düzenlediği hava saldırılarında 8 sivil yaşamını yitirdi, 10'dan fazla sivil yaralandı.

-Yunanistan'da "makamı gasp" suçlaması ile Gümülcine seçilmiş müftüsü İbrahim Şerif, 80 gün hapis cezasına çarptırıldı.

7-Çin'in Şian şehrinden yola çıkan Çin Demiryolu Ekspresi, Ankara'da uğurlanmasından sonra Marmaray hattına giriş yaparak Ayrılık Çeşmesi durağı üzerinden Üsküdar, Sirkeci, Yenikapı ve Kazlıçeşme duraklarını geçerek Zeytinburnu'na ulaştı.

-11 Kasım Ağaçlandırma Seferberliği" nedeniyle yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde her yıl 11 Kasım gününün "Milli Ağaçlandırma Günü" olarak kutlanacağını duyuruldu.

-MİT'in Kosova istihbaratıyla yürüttüğü çalışmalar sonucu Türkiye'ye getirilen Osman Karakaya ve Cihan Özkan "FETÖ üyesi olmak" suçundan 7 yıl altışar ay hapse çarptırıldı.

-Hacettepe Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Yüksel Bozer Ankara'da hayatını kaybetti.

-Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin dördüncü toplantısına için Macaristan'a giden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Gül Baba Türbesi ile Türbe kompleksindeki "Minyatürlerle Osmanlı Devri Türk Okçuluğu" sergisini ziyaret etti.

-Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekiplerince, DEAŞ'la bağlantılı oldukları belirlenen yabancı uyruklu 17 şüpheli gözaltına alındı.

8-Tiyatro sanatçısı ve yazar Prof.Dr. Özdemir Nutku hayatını kaybetti.
-Adana eski Milletvekili Osman Çıtırık öldü.

-Ankara'da FETÖ soruşturması kapsamında hakkında kesinleşmiş hapis cezası bulunan kişilere ait 105 adrese eş zamanlı baskın düzenlendi.

Operasyonlarda 17 firari kişi gözaltına alındı.

-Terör saldırılarıyla sarsılan Burkina Faso'da Cumhurbaşkanı Roch Marc Christian Kabore, 72 saat yas ve genel seferberlik ilan etti.

9-Star gazetesi tarafından düzenlenen "Necip Fazıl Ödülleri" açıklandı.

Buna göre:

Necip Fazıl Şiir Ödülü: İbrahim Tenekeci, Necip Fazıl Hikâye-Roman Ödülü: Cemal Şakar, Necip Fazıl Fikir-Araştırma Ödülü: Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın – Dr. Coşkun Yılmaz, Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: Meryem Kılıç, Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: Emin Gürdamur, Necip Fazıl Uluslararası Kültür Sanat Ödülü: Emced İslâm Emced, Necip Fazıl Saygı Ödülü: M. Uğur Derman
-İstanbul'da Cumhuriyet Bayramı törenlerine yönelik sansasyonel eylem hazırlığında oldukları gerekçesiyle gözaltına alınan 8 DEAŞ şüphelisi tu tuklandı.

-Nogay Türklerinin yaşadığı Dağıstan Cumhuriyeti'ndeki Kuban bölgesinde yaşayan Nogay tarihçi, etnolog ve dilbilimci Prof. Dr. Ramazan Kereytov hayatını kaybetti.

-Diriliş dergisi yazar ve mütercimlerinden, TRT'den emekli Tahir Yücel İstanbul'da öldü.

10-Hayvan Hakları İzleme Komitesi (HAKİM) Koordinatörü Burak Özgüner ölü bulundu.

-Kırım Tatar halkının lideri Ukrayna Milletvekili Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu'na Avrupa Muhafazakarları ve Reformistleri Partisi'nin "Özgürlük Ödülü" (ECR Party Liberty Prize) verildi.

-Mısır'da hapiste tutulan, Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi döneminin Adalet Bakanı Ahmed Süleyman tahliye olduğu bildirildi.

-İçişleri Bakanlığı, Ağrı kırsalında İl Jandarma Komutanlığınca düzenlenen hava destekli operasyonda 7 teröristin etkisiz hale getirildiğini bildirdi.

-Milli Savunma Bakanlığı (MSB), PKK/YPG'li teröristlerin, Tel Abyad'ın güneyindeki Salık Atik köyünde bomba yüklü araçla düzenlediği saldırıda 8 sivilin hayatını kaybettiğini, 20 kişiden fazlasının yaralandığını bildirdi.

11-Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, ABD Kongresi'nin S-400'lerden vazgeçilmemesi durumunda Türkiye'ye yönelik yaptırım kararı almaya hazır olduğu belirtildi.

-Resmi Gazete'de yayınlanan karara göre 6 üniversitede yeni fakülteler kuruldu.

Buna göre, Antalya Bilim Üniversitesine bağlı Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul Gelişim Üniversitesine bağlı Diş Hekimliği Fakültesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesine bağlı Diş Hekimliği Fakültesi kuruldu.

Anayasa Hukuku hocası, eski Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Mümtaz Soysal İstanbul'da hayatını kaybetti.

-Hattat Hüseyin Kutlu ve öğrencilerinin "el-emin; samimiyet ve güven" temalı hadislerden ilham alınarak hazırlanan "Kırk Hadis Sergisi'" Yıldız Holding Çamlıca Seminer ve Sergi Salonu'nda ziyarete açıldı.

12-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 2013'deki idari yargı hakimliği yazılı sınavında FETÖ'nün usulsüzlük yaptığı iddiasına ilişkin yürütülen soruşturmada 19 ayrı ilde 27 şüpheli hakkında gözaltı kararı verdi.

-FETÖ'ye yönelik soruşturması kapsamında ByLock kullanıcısı olduğu tespit edilen 16 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.
-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ABD Başkanı Donald Trump'ın daveti üzerine özel bir uçak ile ABD'nin başkenti Washington'a gitti.

-(FETÖ) "darbe çağrışımı" davasında tahliye edilen, ancak Başsavcılığın itirazı üzerine hakkında yakalama kararı verilen yazar Ahmet Altan, İstanbul Göztepe'deki evinde gözaltına alındı.

-Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. M.Selim Özkök öldü.

13-Diyarbakır'ın Merkez Yenişehir ve Hazro, Şırnak'ın İdil ile Tunceli'nin Mazgirt ilçesi Akpazar beldesi belediye başkanları görevden alındı. Yerlerine kayyum görevlendirildi.

-İstanbul merkezli 8 ilde tütün kaçakçılığına yönelik operasyonda haklarında gözaltı kararı

-İsrail ordusunun abluka altındaki Gazze Şeridi'ne düzenlediği hava saldırılarında 11 Filistinli hayatını kaybetti, 50 kişi de yaralandı.

-Ordunun baskısı ile istifa eden Devlet Başkanı Evo Morales'ın yerine Jeanine Anez'in geçici Bolivya Devlet Başkanı ilan edildi.

-ABD Başkanı Donald Trump'ın daveti üzerine Amerika'ya giden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ABD Ticaret Odası, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu ve Türkiye-ABD İş Konseyi tarafından düzenlenen Yuvarlak Masa Toplantısı'na katıldı.

-Alman Sol Parti eş başkanlığına, Müslüman, Hamburg doğumlu avukat bir bayan olan Amira Muhammed Ali seçildi.

16-İran Genel Başsavcısı Muhammed Cafer Muntazeri, ülke genelinde devam eden benzin zammını protesto gösterilerinin ülke dışından organize edildiğini ve kamu düzenini bozmaya çalışanlara sert karşılık verileceğini söyledi.

17-Usta oyuncu Yıldız Kenter, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.
-Müslüman Kardeşler Teşkilatından (İhvan) liderlerinden Mısır asıllı Sudan vatandaşı Muhammed el-Helvacı İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede öldü.

-Şırnak'taki komando taburlarına darbe girişimine destek için Ankara'ya intikal emri veren eski Tuğgeneral Ali Osman Gürcan 141 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

-Ahıska Türkleri için yıllardan beri mücadele veren Yunus Zeyrek hayatını kaybetti.

-İran'da gösteriler kapsamında 100'den fazla banka ve 50'den fazla dükkanın ateşe verildiği öne sürülen olaylarda, yaklaşık 1000 eylemci emniyet güçleri tarafından gözaltına alındı.

18-Tiyatro sanatçı Jale Birsel'in hayatını kaybetti.

-Gazeteci Kamil Yaman Almanya'da hayatını kaybetti.

-İstanbul Ümraniye ve Beylikdüzü, Gaziantep ve Bursa'daki bazı okullarda 10 Kasım Atatürk'ü Anma Programları kapsamında Atatürk ilkelerinin yazılı olduğu bez şeritleri tutan öğrencilerin Atatürk fotoğrafı önünde eğilmeleri üzerine okul müdürleri görevden alındı.

19-Gazeteci Celal Demirbilek öldü.
-TSK'daki kripto yapılanmasına yönelik İzmir merkezli operasyonda 82'si muvazzaf 133 kişi hakkında gözaltı kararı verildi. Şüphelilerden 101'i gözaltına alındı.

–Türk kökenli Yapay kalp uzmanı Dr.Dilek Gürsoy'a Almanya'nın en prestijli ödülü 'Wictress' sahibi olan hekime Almanya'da 'yılın doktoru' ödülü verildi.

-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, ABD'nin yasa dışı Yahudi yerleşimleri kararına ilişkin, "Hiçbir ülke uluslararası hukukun üstünde değildir." ifadesini kullandı.

-ABD'de yolsuzluk üzerine yaptığı araştırmalarla tanınan bir profesör, kara para akladığı iddiasıyla gözaltına alındı.

-Avrupa Birliği'nin 2020 yılı bütçesi üzerinde uzlaşma sağlanırken, Yeni bütçede Türkiye'ye yapılacak mali yardımlarda 85 milyon euro kesintiye gidildiği açıklandı.

-Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, Türkiye'de bu yıl depremden kimsenin ölmediğini belirterek, "Ancak sigaradan dolayı 100 bin kişi öldü. Buna karşı tedbir almak da bizim vazifemiz." dedi..

-Amerika Birleşik Devletleri (ABD), DEAŞ'e yardım ettiği iddiasıyla iki Türk ve Türkiye'de faaliyet gösteren üç şirket hakkında yaptırım kararı aldı.

20-Gaziantep'te terör örgütü PKK'ya yönelik düzenlenen operasyonda gözaltına alınan, aralarında HDP Gaziantep İl Başkanı Müslüm Kılıç ve DBP İl Başkanı Abdullah İnce'nin de bulunduğu 12 zanlı tutuklandı.

-15 Temmuz darbe girişiminde rol oynayan eski tugamiral Murat Şirzai müebbet hapse mahkum oldu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Senegal Cumhurbaşkanı Macky Sall ile görüştü.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de siyaset uzmanı Vahid Mücde, uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

21-Eski Genelkurmay Başkanı emekli Orgeneral Yaşar Büyükanıt, İstanbul'da öldü.

22-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığına yönelik FETÖ soruşturmasında örgütle irtibatı tespit edilen tamamı ihraç edilmiş 2'si teğmen, 90'ı astsubay toplam 92 kişi hakkında gözaltı kararı verdi.

-Rus mahkemesi, terör örgütü PKK/YPG yanlısı, sözde Kürt kadınların haklarını savunan "Beritan" derneğini siyasi faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle kapattı.

-Samsun'da Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Emine Coşkun intihar etti.

-Denizli'de (FETÖ) darbe girişimine ilişkin davada ilk derece ve bölge idare mahkemesinin verdiği beraat kararları Yargıtay 16. Ceza Dairesi tarafından bozulan 33 sanıktan 30'u tutuklandı.

-İmam İskender mihr olarak bilinen İskender Evrenesoğlu uzun yıllardır yaşadığı ABD'nin Virginia Eyaleti Norfolk kentinde öldü.

23-Mersin'de MİT ve İl Emniyet Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen terör örgütü DEAŞ'a yönelik operasyonda yakalanan zanlının adresinde ele geçirilen dijital materyallerde ülkelerden örgüte katılanların listesi bulundu.

-Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Turan Güven Ankara'da hayatını kaybetti.

24-Malatya İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müdürü Prof. Dr. Server Acim, geçirdiği bir rahatsızlık sonucu hayatını kaybetti.

-Organize suç örgütü lideri Ayvaz Korkmaz İstanbul'da yakalandı.

-Denizli sanayisinin duayen isimlerinden hayırsever iş insanı Ada Tekstil'in Kurucusu Hasan Tekin Ada öldü.

25-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Katar Devleti Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani 'nin daveti üzerine Katar'a gitti.

-Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" dolayısıyla yayımladığı mesajda, şiddetin eskiden beri tekrarlanan olgu olarak cahiliye toplumlarına ve zihniyetine mahsus bir insanlık suçu olduğunu belirtti..

-Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri açıklandı. Buna göre "edebiyat" alanında Nuri Pakdil, "müzik" alanında MFÖ, "sinema" alanında Mesut Uçakan, "resim" dalında Devrim Erbil, "geleneksel sanatlar" dalında Fuat Başar, "mimarlık" alanında Doğan Kuban ve "sosyal bilimler" alanında ise Ahmet Yaşar Ocak layık görüldü. "vefa ödülü" ise trafik kazasında hayatını kaybeden eski Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Haluk Dursun'a verilmesi kararlaştırdı.

26-İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Emekli Öğretim Görevlisi Halil Açıkgöz öldü.

-Milli Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada "Irak'ın kuzeyindeki Hakurk bölgesinde, eylem hazırlığındaki 7 PKK'lı terörist hava destekli operasyonla etkisiz hale getirildi" denildi.

-26 ilde mahrem imamlarına operasyon: 50 şüpheli için gözaltı kararı

-Van'da polis ekiplerince terör örgütüne yönelik düzenlenen operasyonda 20 şüpheli gözaltına alındı.

-İzmir merkezli 44 ilde yapılan (FETÖ)'nün Türk Silahlı Kuvvetlerindeki TSK kripto yapılanmasına yönelik soruşturmada gözaltına alınan 124 şüpheliden 80'i tutuklandı.

-Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'un öldürülmesine ilişkin soruşturmada, dönemin haber koordinatörü, merkez haberler sorumlusu, 2 muhabir ve 2 montajcı olmak üzere toplam 6 kişi hakkında dava açıldı.

27-Mardin'in Mazıdağı, Savur ve Derik ilçelerinin HDP'li eski belediye başkanları tutuklandı.

-Tayvan asıllı Kanadalı aktör ve model Godfrey Gao, Çin'de bir çekim sırasında hayatını kaybetti.

-Tekirdağ'da Türkiye'nin 5 yıllık doğalgaz ihtiyacını karşılamaya yetecek büyüklükte olduğu belirtilen 286 milyar metre küplük doğalgaz rezervi bulundu.

-Eski Yargıtay üyesi Mustafa Albayrak'a,(FETÖ) üyeliğinden 9 yıl hapis cezası verildi.

28-İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi eski Başkanı hakim Uçal Gökhan, öldü.

-Şişli'de öldürülen İran eski istihbarat görevlisi Mesut Mevlevi'nin katil zanlısı MİT ve Emniyet operasyonuyla yakalandı.

-İçişleri Bakanlığı, Hakkari'de yıldırım düşmesi sonucu 2 jandarma personelinin hayatını kaybettiğini duyurdu.

-Akçakale'de hudut karakoluna havan saldırısı: 2 asker şehit düştü.

-Ankara TEM ekiplerince, DEAŞ terör örgütü ve çatışma bölgeleriyle irtibatı tespit edilen yabancı uyruklu 10 şüpheliden 9'u gözaltına alındı.

29-Avusturya'nın başkenti Viyana'da düzenlenen 2019 Uluslararası Piyano Yarışması'na Antalya'dan katılan 8 yaşındaki Nil Göksel, kendi yaş kategorisinde birinci oldu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başbakanı Mesrur Barzani'yi kabul etti.

30-Irak Başbakanı Adil Abdülmehdi 350'den fazla kişinin öldüğü hükümet karşıtı protestolar nedeniyle istifasını Meclis'e sundu.

-Erzurum Kültür Eğitim Vakfı Kurucularından Prof. Dr. Celalettin Atamanalp vefat etti.

Aralık

1- Klasik Türk cilt sanatı üstadı olarak anılan, cilt sanatçısı İslam Seçen İstanbul'da öldü.

-TRT'de eski Haber Müdürü Serdar Sevim hayatını kaybetti.

2-ABD Enerji Bakanı Rick Perry, görevinden istifa etti.

-Termik santrallere filtre takılmasını erteleyen yasa Cumhurbaşkanı tarafından veto edildi.

3- Gözaltına alınan Grup Yorum üyeleri Sultan Gökçek, Bergün Varan ile koro üyesi Tuğçe Tayyar tutuklandı.

-Türkiye -Yeni Zelanda'da yabancıların siyasi partilere ve adaylara 50 dolardan fazla bağış yapmaları yasaklandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi için Londra'ya gitti.

-"İsrail'den nefret ediyorum" şarkısıyla ünlenen Mısırlı şarkıcı Şaban Abdurrahim, 62 yaşında öldü.

-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ahmet Tayyar Arvas hayatını kaybetti.

-İzmir merkezli 4 ilde (FETÖ) yönelik soruşturma kapsamında 6 doktor, 1 tıbbi biyokimya uzmanı, 2 hemşire, 4 müşavir, 1 kurumsal iletişim uzmanı, 4 büro memuru, 4 esnaf ve 1 işçi hakkında gözaltı kararı verildi.

4-Cumhurbaşkanı kararı ile Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı hisselerinden Vakıflar Genel Müdürlüğünün idare ve temsil ettiği A ve B grubu hisseler Hazineye devredildi.

-ABD Temsilciler Meclisi, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Uygur Türklerine yönelik baskı politikalarından dolayı Çinli yetkililere yaptırım uygulanmasını öngören yasa tasarısını kabul etti.

-Irak'ın güneyinde Şiilerin yaşadığı Necef vilayetindeki gösterilerde, İran'ın başkonsolosluk binası bir kez daha ateşe verildi.

-Kocaeli'de PKK operasyonunda gözaltına alınan 22 şüpheliden 14'ü tutuklandı.

5-Barış Pınarı Harekatı'nda terörden kurtarılan bölgelerde güvenliği sağlamaya çalışan Suriye Milli Ordusu'ndan (SMO) 9 Ekim'den bu yana 251 askerin şehit olduğu açıklandı.
-Kazakistan Senatosu Türkiye ile askeri iş birliği anlaşmasını onayladı.
-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, NATO Liderler Zirvesine katılmak ve resmi temaslarda bulunmak üzere geldiği İngiltere'de Cambridge Camisi'nin açılışını yaptı.

-Eski Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) Birinci Daire Başkanı İbrahim Okur (FETÖ) yöneticiliğinden yargılandığı davada 10 yıl hapse mahkum oldu.

-Fransa'da, Siyonizm karşıtlığının "Yahudi düşmanlığı" gibi suç sayılması teklifi 127 Yahudi akademisyenin karşı çıkma çağrısına rağmen parlamentoda kabul edildi.
-Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Azerbaycan meclisini feshederek, erken genel seçimlerin 9 Şubat 2020'de yapılmasını kararlaştırdı.

6-Van'ın Muradiye ve Özalp Belediye Başkanları ve Eş Başkanları terör soruşturması kapsamında gözaltına alındı.

-Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki FETÖ yapılanmasına yönelik yapılan operasyonda 47 astsubay hakkında gözaltı kararı verildi.

7-Dışişleri Bakanlığı, Fransa'da devam eden protesto gösterileri nedeniyle Türk vatandaşlarına bu ülkeye seyahatlerinde dikkatli olmaları uyarısı yaptı.

-Sedat Simavi Vakfı eski genel sekreteri Mehmet Yaşar Gökhan hayatını kaybetti.

8-Mardin'de (FETÖ)'ye yönelik operasyonda 9 kişi gözaltına alındı.
-Suriye rejim güçlerinin İdlib'e düzenlediği hava saldırılarında 8'i çocuk, 20 öldü.

-Özbekistan Türk Milli Kültür Merkezi, Ahıska Türklerinin, Gürcistan'dan sürgün edilişinin 75. yılı dolayısıyla başkent Taşkent'te anma programı düzenledi.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Arnavutluk Başbakanı Edi Rama'yı kabul etti.

9-Danıştay eski başkanı ve Turgut Özal'ın da danışmanı olan Süleyman Türkoğlu öldü.

-Şair-yazar ve Memur-Sen kurucusu Mehmet Akif İnan adına Memur-Sen Konfederasyonu ve Mehmet Akif İnan Vakfı tarafından 5 dalda ödül dağıtılacak.

-Burhan Felek Basın Ödülü sahibi, gazeteci Doğan Şener, İstanbul'da hayatını kaybetti.

- Van eski Muradiye Belediye Başkanı Yılmaz Salan ile eski Özalp Belediye Başkanı Yakup Almaç'ın aralarında bulunduğu 3 kişi 'terör örgütü üyesi olmak' suçundan tutuklandı.

10-Şırnak'ın İdil ilçesinde PKK'lı teröristlerce tuzaklanan el yapımı patlayıcının infilak etmesi sonucu bomba imha uzmanı Astsubay Esma Çevik ve bir güvenlik görevlisi şehit oldu.

-Ankara Mali Şube ekiplerince, sahte evrakla engelli raporu temin eden, aralarında 20 hastane personelinin de bulunduğu 95 şüpheli gözaltına alındı.

-İsrail yönetimi, Filistin yönetimine bağlı Kudüs Valisi Adnan Gays'ın 6 ay boyunca Kudüs'te herhangi bir sosyal faaliyette bulunmasını ya da yardım toplamasını yasakladı.

11-Suruç Belediye Başkanvekiline suikast hazırlığındaki Mazlum Muhammed Ali isimli terörist Şanlıurfa'da yakalandı.

-Eski Yargıtay üyesi Hüseyin Kulaç'a FETÖ üyeliğinden verilen 8 yıl 9 ay hapis cezası onandı.

-Dersim'de verdiği konser sonrası gözaltına alınan sanatçı Yılmaz Çelik tutuklandı

-Mardin'in Artuklu, Kızıltepe ve Nusaybin ilçelerinde terör örgütü PKK'ya yönelik operasyonda 11 kişi yakalandı.

-Mısır ve Arap dünyasının önde gelen dil bilimcilerinden M. Fehmi Hicazi Kahire'de öldü.

12-HÜ İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı Prof.Dr. İsmail Hakkı Ertem öldü.

-Dışişleri Bakanlığı, ABD Senatosu'nun Dış İlişkiler Komitesi'nde kabul edilen skandal yaptırım tasarısına sert tepki gösterdi.

-Dünyanın tamamen elektrikli ilk ticari uçağı Kanada'nın Vancouver kentinde havalandı. Deneme uçuşu 15 dakika sürdü.

-FETÖ üyeliği suçundan yargılanan Yargıtay 9. Ceza Dairesi üyesi Zafer Turanlı beraat etti.

-Etiyopya'da Aksum Krallığı döneminde ticari merkezlerden biri olduğu anlaşılan ve Afrika'daki Hristiyanlık tarihine ışık tutacak kayıp bir şehir keşfedildi.

-Gazeteci, yazar ve spor adamı Doğan Koloğlu hayatını kaybetti.

13-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca hazırlanan Bisiklet Yolları Yönetmeliği, Resmi Gazete'de yayımlandı. Yeni yapılacak imar planlarında bisiklet yollarına ve bisiklet park istasyonlarına yer verilmesi zorunlu olacak.

-İran'ın başkenti Tahran'da şeytana taptıkları (satanist) iddiası ile 135 kişi gözaltına alındı.

-2009'daki Polis Koleji Giriş Sınavı sorularını önceden alarak koleje girdiği tespit edilen 64 kişi için gözaltı kararı verildi.

-Eski Başbakan Ahmet Davutoğlu başkanlığında "Gelecek Partisi" kuruldu.

-İngiltere'de Muhafazakar Parti tek başına iktidara geldi.

-Geleneksel Türk Okçuluğu, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kabul edildi.
-Afyon eski milletvekili Av. Hasan Akkuş öldü.

-Cezayir'de eski Başbakan Abdulmecid Tebbun, cumhurbaşkanlığı seçimi birinci turunda oyların yüzde 58'ini alarak yeni cumhurbaşkanı seçildi.

14-Dizi ve film oyuncu Hale Akınlı 78 yaşında hayatını kaybetti.
-Edirne'de FETÖ şüphelilerinin Yunanistan'a kaçışını organize ettikleri iddiasıyla gözaltına alınan 6 şüpheliden 4'ü tutuklandı.

-Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı, ABD Senatosunun 1915 Ermeni olaylarını 'soykırım' olarak tanıyan kararını, 'kasıtlı ve yasal bir temeli olmayan belge' olarak değerlendirdi.

-TBMM'nin ABD Senatosunun "Ermeni kararı" nın kınanması, reddedilmesi ve yok hükmünde sayılmasına dair kararı Resmi Gazete'de yayımlandı.

-Sudan eski Devlet Başkanı Ömer El Beşir, yolsuzluk suçlaması ile yargılandığı davada 10 yıl hapse mahkum oldu.

15-Libya'nın 16 yaşından küçük ve 55 yaşından büyük umuma mahsus pasaport sahibi vatandaşlarına, Türkiye'ye yapacakları turistik amaçlı seyahatlerinde vize muafiyeti sağlandı.

-Nepal'de dini bir etkinlikten dönenleri taşıyan yolcu otobüsünün yoldan çıkarak şarampole yuvarlanması sonucu 14 kişi öldü, 18 kişi yaralandı.

-Türkiye'nin Nobel ödüllü bilim adamı Aziz Sancar, İstanbul Şehir Üniversitesi'nin mütevelli heyetinden istifa etti.

-Mardin'in Kızıltepe ilçesinde 12 Aralık'ta düzenlenen operasyonda, "Silahlı terör örgütüne üye olma ve terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla gözaltına alınan HDP'li Belediye Başkanı Nilüfer Elik Yılmaz tutuklandı.

-Yeni Dalga Fransız Sineması oyuncularından Anna Karina hayatını kaybetti.

16-Karikatürist, çizgi film yönetmeni Tonguç Yaşar öldü.

-Germencik Müftüsü Recep Çalışkan tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

17-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen Bylock soruşturması kapsamında haklarında gözaltı kararı verilen 260 şüpheliden 171'i gözaltına alındı.

-Pakistan eski Cumhurbaşkanı Perzev Müşerref vatana ihanet suçu ile idama mahkum edildi.

-Urla Belediye Başkanı İbrahim Burak Oğuz, (FETÖ)'ye üye olduğu iddiasıyla tutuklandı.

-İstanbul Emniyet Müdürlüğü ekipleri, uyuşturucuyla mücadele kapsamında 11 ilçede 115 adrese düzenledikleri eş zamanlı operasyonda 103 şüpheliyi gözaltına aldı.

-Bilim tarihçisi Prof. Dr. Sevim Tekeli Ankara'da hayatını kaybetti.

-Prof. Dr. Oktay Güvemli İstanbul'da öldü.

-Prof. Dr. İsmail Tok Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

18-Muş'un Bulanık ilçesi Belediye Başkanı Adnan Topçu ile Varto Belediye Başkanı Ülkü Karaaslan Baytaş İçişleri Bakanlığınca görevinden uzaklaştırıldı.

-Antalya'nın Alanya ilçesinde, terör örgütü PKK/KCK'ya yönelik operasyonda, teröre finansal destek sağladıkları iddiasıyla gözaltına alınan 29 şüpheliden 11'i tutuklandı.

-Mısır ve Özbekistan'ın başkentleri Kahire ve Buhara 2020 İslam Dünyası Kültür Başkenti ilan edildi.

-Yönetmen Tunç Başaran, İstanbul'da tedavi gördüğü Hastane de hayatını kaybetti.

19-Muş'un Bulanık ve Varto ilçelerinin HDP'li belediye başkanları, haklarında yürütülen terör soruşturması kapsamında tutuklandı.

20-Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Hamdi Aydın hayatını kaybetti.

-İzmir merkezli 33 ilde, FETÖ'nün TSK içindeki kripto yapılanmasına yönelik soruşturmada, 40'ı muvazzaf 88 şüpheli hakkında gözaltı kararı verildi.

-Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde Gümülcine'nin son müftüsü Hafız Cemali Meço tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

-Türkiye'nin önde gelen süt ve süt ürünleri üreticisi Yörsan'a kayyum atandı.

21-Twitter, Suudi Arabistan merkezli 88 bin Twitter kullanıcısının hesabını "yanlış bilgi ve reklam içerikli e-mail yaydıkları" gerekçesiyle kapattıklarını açıkladı.

-Hacettepe Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. F. Tulga Ocak Ankara'da öldü.

-ABD Başkanı Donald Trump Türkiye'yi de yakından ilgilendiren yaptırım kararının olduğu savunma bütçesini imzaladı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Haliç Kongre Merkezi'nde düzenlenen 2019 Necip Fazıl Ödülleri Töreni'ne katılarak konuşma yaptı.

-Türkiye ile Libya arasında güvenlik ve askeri iş birliği mutabakat muhtırasının onaylanmasına ilişkin kanun teklifi, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

22-Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan, sosyal medyada gençlerin narsist paylaşımlarının arttığını belirterek, "Ego çağında yaşıyoruz. İnsanlık tarihinde bu kadar narsizmin yükseldiği bir çağ yok. Herkes kendini özel, önemli ve üstün görüyor." dedi.

-Türk Deniz Kuvvetleri'nin Yeni Tip Denizaltı Projesi kapsamında inşa edilen ilk denizaltı Pirireis, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip

Erdoğan tarafından törenle suya indirildi.

23-Dünyaca ünlü Fransız moda tasarımcısı Emanuel Ungaro, dün Paris'te hayatını kaybetti.

-Azerbaycan, Gürcistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan Özbekistan'dan 2020 ilk çeyrekte transit tren seferleri başlatılacağı açıklandı.

-Dünya Müslüman Alimler Birliği, Hindistan hükümetine, 6 dini gruba vatandaşlık yolunu açan ancak aynı durumdaki Müslüman göçmenleri kapsam dışı bırakacak şekilde değiştirilen Vatandaşlık Yasası'ndan vazgeçme çağrısında bulundu.

-Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) bünyesinde "Sağlık Veri Araştırmaları ve Yapay Zeka Uygulamaları Enstitüsü" kurulduğunu açıkladı..

-Suudi Arabistan Başsavcılığı, İstanbul'daki konsolosluk binasında Ekim 2018'de vahşice öldürülen Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı davasında 5 sanık hakkında idam, 3 sanık hakkında ise toplam 24 yıl hapis cezası verildiğini açıkladı.

-Suriye'nin Tel Abyad bölgesinde bombalı araçla yapılan saldırıda 8 kişi hayatını kaybetti.

-TRT Radyolarında ilk Kur'an-ı Kerim'i okuyan Hafız Ali Osman Atakul Ankara'da öldü.

24-Yazar Ahmet Güldağ Konya'da hayatını kaybetti.

-Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve kapatılan Kuleli Askeri Lisesi'nde haklarında ankesörlü telefon ve Bylock kullandıkları gerekçesi ile 54 kişi hakkında eş zamanlı yapılan operasyonda 8'i muvazzaf 34 kişi gözaltına alındı.

-Geredeli din adamı Yusuf Şengönül, hayatını kaybetti.

-Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Kurucusu Prof. Dr. Ünsal Öner öldü.

-Anayasa Mahkemesi, Kanal İstanbul'un yap-işlet-devret modeli kapsamında alınmasına ilişkin düzenlemenin iptal istemini reddetti.

25-Van'ın kanaat önderlerinden Timurlenk Bozkurt hayatını kaybetti.

-Burkina Faso'nun kuzeyinde 80 teröristin öldürüldüğü bildirildi.

-Belediyelere ilk defa atanacak memurların sınav ve atama yöntemlerini düzenleyen yönetmelik değiştirildi. Bundan böyle yapılacak atamalarda hem İçişleri Bakanlığı hem de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin alınacak.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Tunus'a gitti. Erdoğan, Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said ile bir araya geldi.

26-Anayasa Mahkemesi, Wikipedia internet sitesine erişimin engellenmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi.

-Eski HSYK Başkanvekili Ahmet Hamsici, etkin pişmanlık hükümlerinden faydalandırılarak FETÖ üyeliğinden 2 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı.

27-FETÖ' nün eğitim yapılanmasına yönelik İzmir merkezli 3 ilde

operasyonda 7'si görevde bulunan, haklarında yakalama karar çıkarılan toplam 13 öğretmen için operasyon başlatıldı.

-Emin Grup Yönetim Kurulu Başkanı Abdurrahman Emin Üstün, Ukrayna'da öldü.

-Karadağ'da 'Din Özgürlüğü Yasası' kabul edildi.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Gebze'de gerçekleşen "Bilişim Vadisi"nin resmi açılış töreni ile yerli otomobilin tanıtıldığı "Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu Yeniliğe Yolculuk Buluşması" programına katılarak konuşma yaptı.

-Hakimler ve Savcılar Kurulu, 'FETÖ' ile iltisak ve irtibat iddiaları nedeniyle 18 hakim ve savcıyı açığa aldı.

-Sözcü gazetesi davasında Emin Çölaşan ve Necati Doğru'ya "FETÖ' ye yardım" suçundan 3 yıl 6 ay 15 gün hapis cezası verildi. Gazetenin sahibi Burak Akbay'ın dosyası ayrıldı, 7 sanığa ceza verildi, 1 kişi ise beraat etti.

28-Somali'de bombalı araçla düzenlenen saldırıda 90 kişi öldü. 60 kişide yaralandı.

-Bolu Gerede'de yaşayan, Osmanlı dönemi son ulemalarından olarak bilinen emekli imam Yusuf Şengönül 103 yaşında öldü..

-İstanbul Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Necla Giritlioğlu İstanbul'da öldü.

29-Irak'ta terör örgütü DEAŞ'ın Suriye sınırına yakın mevzilerine yönelik hava saldırısında 6 terörist öldürüldü.

30-Sovyet tiyatrosunun simge ismi Galina Volçek öldü.

-Yunan Başbakanı Miçotakis, Türkiye'nin Libya ile imzaladığı Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'nı BM'ye bağlı Uluslararası Adalet Divanı'na götüreceklerini söyledi.

-Batman, Adana, Kayseri ve Ankara'da IŞİD'ye yönelik düzenlenen operasyonlarda toplam 70 şüpheli gözaltına alındı.

-Şanlıurfa merkezli 7 ilde FETÖ'ye yönelik operasyonda gözaltına alınan 12 şüpheliden 6'sı tutuklandı. Diğer şüpheliler adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

-Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından şair ve mütefekkir Sezai Karakoç'a Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı alanında Fahri Bilim Doktoru unvanı verildi.

–HSK önleyici ve korucuyu tedbir kararlarını verecek ihtisas mahkemeleri belirledi. Böylece tedbir kararlarının daha hızlı çıkması sağlanacak. Karar Resmi Hakimler ve Savcılar Gazete'de yayımlandı.
-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından, Türkiye'nin Erbil Başkonsolosluğu görevlisi Osman Köse'nin şehit edilmesiyle ilgili 2 kişinin tutuklandığını bildirildi.

KAYIPLAR/2019

Gülriz Sururi

Tiyatro sanatçısı 1929'da İstanbul'da doğdu. 1942'de İstanbul Şehir Tiyatrosu Çocuk Bölümü'nde sahneye çıktı. İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro ve Şan Bölümleri'nde eğitim gördü. 1955'te Muammer Karaca Topluluğu'nda profesyonel sanat yaşamına başladı. Dormen Tiyatrosu'na geçti. Engin Cezzar ile 1962'de evlendi. Eşiyle Gülriz Sururi -Engin Cezzar Tiyatrosu'nu kurdu.

Pek çok oyunda rol aldı. 1971'de "En İyi Kadın Oyuncu Ödülü"nü kazandı. 2019'da İstanbul'da öldü

Prof. Dr. Necati Öner

A.Ü İlahiyat Fakültesi eski Dekanı. 1927'de Erzurum Tortum'da doğdu. Erzurum Lisesi ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. İş hayatına Erzurum'da "Yeni Erzurum" gazetesinde gazeteci olarak başladı. Gazeteciliğe "Şarkın Sesi" gazetesinde devam etti. Bir yıl Erzurum Belediyesi'nde çalıştı. 1953'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine felsefe ve mantık asistanı olarak girdi. Aynı fakültede 1957'de doktor, 1964'de doçent, 1971'de profesör oldu. İlahiyat Fakültesi Dekanlığı yaptı. Konya Yüksek İslam Enstitüsünde, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi ve Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde felsefe ve mantık dersleri okuttu; Türk Felsefe Derneği'nin kuruluşundan sonra başkanlığını yaptı. 2019'da Ankara'da öldü.

Eserleri: Fransız Sosyolojisi Okuluna Göre Mantığın Menşei Problemi, Tanzimat'tan Sonra Türkiye'de İlim ve Mantık Anlayışı, Klasik Mantık, Mantık (Liseler için), İnsan Hürriyeti, Stres ve Dini İnanç, Milli Zihniyet ve Milli Birlik.

Mahmut Balcı

Eğitimci. yazar. 1963 yılında Kilis'te Doğdu. Kilis Lisesi ile Erzurum İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarında bir süre gazetecilik, editörlük ve radyoda eğitim kültür programları yaptı. 19.Milli Eğitim Şurası İstanbul çalıştayında görev aldı. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü strateji geliştirme bölümünde Değerler Eğitimi Koordinatörlüğü ve MEB Ders Kitaplarının yazımında görev aldı. Öncü Okul Yöneticiler Derneğinin kurucuları arasında yer aldı. Birey Yayınlarını kurdu. 2019'da İstanbul'da kalp krizinden öldü. Eserleri: İnsanları Tefrikaya Düşüren Faktörler, Özgürlük Paylaşmaktır, Halkın Valisi Recep Yazıcıoğlu, Bir Barış Elçisi Olarak Hz. Muhammed Değerleri Yaşamak ve Yaşatmak.

Prof. Dr. İbrahim Dülger

Dekan. Ceza Hukukçusu.1964'de doğdu. Lisansını 1987 yılında Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde

tamamladı. Yüksek lisansını 1990 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı Kamu Hukuku alanında doktora yaptı. Profesörlüğe yükseldi. Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı oldu. Türkiye Barolar Birliği Delegesi, Konya Barosu Üyesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mezunları Derneği ve Türk Hukuk Enstitüsü Üyeliği yaptı. 2016 yılında Hoca Ahmet Yesevi Türk Kültürüne Hizmet Ödülü'ne layık görüldü.2019'da Antalya'da öldü.

Prof. Dr. Tahsin Tuncalı

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversite kurucu rektörü.1927'de Samsun'da doğdu. Üniversite eğitimini imtihansız Tıp Fakültesinde tamamladı. 4 yıllık mecburi hizmetinin son yılını Samsun Sıtma Savaş Tabipliğinde tamamladı.

Eğitim amacıyla bulunduğu Amerika'da, çocuk sağlığı ve hastalıkları ile çocuk kalp hastalıkları uzmanlığı alanlarında yılın asistanı ödülünü almaya hak kazandı. Hacettepe Üniversitesinde akademisyen olarak görev aldı.

Hacettepe Üniversitesinde Rektör Yardımcılığı, Ondokuz Mayıs Üniversitesinin Kurucu Rektörlüğü yaptı.2019'da Ankara'da öldü.

Yalçın Menteş

Sanatçı. 1960'da İzmir'in Tire İlçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimi İzmir'de tamamladı. Tiyatroya, 1977 yılında Turgut Özakman'ın "Darılmaca Yok" adlı oyunuyla başladı. 1999 Yılında Star TV' de yayınlanan "Çarli" ve başrollerini Mehmet Ali Erbil ile paylaştığı "Tatlı Kaçıklar" adlı dizide yer aldı. Production Reklam Ajansı'nı kurdu. Bir süre İzmir'de muhasebecilik yaptı. 1983'de İzmir'de 45 kişilik kadrosuyla bir cep tiyatrosu kurdu. 1987'de tiyatro çalışmaları için İstanbul'a yerleşti. TRT'deki bazı programlara küçük güldürü bölümleri hazırladı. 1995'te "Dikkat Yalçın Menteş" adlı tek kişilik oyununu sahneledi. Türk Büyükleri Ansiklopedisi'nden etkilenerek "100 Ünlü Yüz" adlı oyunuyla Türkiye gündemindeki kişileri sahneye taşıdı. 2019'da İstanbul'da öldü.

Fikri Şişko

Ressam,şair. 1949'da Prizren' de dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini doğduğu yerde tamamladı. Priştine' de Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Prizren Mahkemesinde yargıç olarak çalıştı, orta öğretim kurumlarında Anayasa ve Hukuk dersleri verdi. Belediye'de savcılık, İl Mahkemesi'nde yargıç olarak görev yaptı. Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'na şiir, hikâye, inceleme, deneme gibi önemli eserler bıraktı. Ayrıca resimle de uğraşmış ve sanat camiasında çok yönlü bir sanatçı olarak tanındı. Kosova Türk Yazarlar Derneği ve Kosova Türk Hukukçular Derneği başkanlığı yaptı. 2019'da Prizren'de öldü.

Prof.Dr.Mustafa Öz

Ünlü Kalp cerrahı. 1925'de Konya'nın Bozkır ilçesinde doğdu. Devlet

parasız yatılı okullarda okuyarak 1950'de İstanbul tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Kendi imkanları ile Amerika'ya gitti. Burada yüksek lisansını tamamladı. Genel Cerrah uzmanı oldu. 54 yıl ABD'de kaldı. Bilim Üniversitesi Cerrahi Bilimler Dalı Başkanlığını yürüttü. Florence Nightingale Hastane'nde çalıştı. ABD'de çalışan ünlü cerrah Prof. Dr. Mehmet Özü'nü babası.2019'da İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. İbrahim Çalışkan

Öğretim üyesi. 1951 yılında Turgutlu'da doğdu. İzmir Yüksek İslam Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1986 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktorasını tamamladı. 1989'da doçent, 1995 yılında profesör oldu. 1992-1999 Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanvekilliği yaptı. 2010 yılında T.C. Sağlık Bakanlığı ilaç Klinik Araştırmaları Etik Danışma Kurulu Üyeliği yapmıştır. Ankara Üniversitesi ilahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam Hukuku Anabilim Dalı Başkanlığı görevinde bulunmuştur.2019'da Ankara'da öldü.

Mustafa Necati Özfatura

Gazeteci, yazar, emekli albay, Yeşilay Onursal Başkanı. 1930'da Bursa'da doğdu. 1950 yılında Harp Okulu'ndan topçu subayı olarak mezun oldu. 1960'da ABD'de füze okulunda eğitim gördü. 1962'den 1976 yılına kadar Hava Kuvvetleri'nde füze subayı olarak görev yaptı. Ordudan Hava Albay olarak emekli olduktan sonra dış politika üzerine yazı yazdı. İstanbul'da avukatlık yaptı. Rusça, İngilizce ve Fransızca dillerini öğrendi. 2019'da İstanbul'da öldü.

Eserleri: Kurtlar Sofrasında Ortadoğu 1-2, Afganistan Destanı, Defacto Cezayir, Ah Bosna

Arif Şirin-Ozan Arif

Eğitimci, Şair. 1949'da Alucra'nın Yükselen köyünde doğdu. Babasının memuriyeti nedeniyle ilk ve ortaokulu Samsun'da tamamladı. Ordu İli, Perşembe Erkek Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. Samsun`da Devgeriş köyüne öğretmen olarak tayin oldu. Okul müdürlüğü yaptı.1970'te başladığı öğretmenliği 1979 yılına kadar sürdürdü. 24 Eylül 1980-1991 tarihleri arasında Almanya'da sürgün hayatı yaşadı. Şiirleri ve konserleri sesini duyurdu.2019'da Samsun'da öldü.

Fikret Ünlü

Devlet eski Bakanı.1943'de Karaman'ın Ermenek ilçesinde doğdu. Ereğli İvriz Öğretmen Okulu ile Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü'nden mezun oldu. Kayseri Mimar Sinan İlköğretim İlkokulu, Konya Maarif Koleji ve Dumlupınar Ortaokulunda öğretmenlik yaptı. Konya Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ile Bakan Müşavirliği'nde görevlerde bulundu.

Demokratik Sol Parti'den Karaman Milletvekili olarak meclise girdi. Bülent Ecevit'in başbakanlığında kurulan 57. Hükümette, spordan sorumlu Devlet Bakanı oldu. 2019'da Ankara'da öldü.

Prof. Dr. Kemal Karpat

Tarihçi, ilim adamı. Türk anne ve babanın oğlu olarak 1925 yılında Romanya'da dünyaya geldi. Lisans derecesini İstanbul Üniversitesi Hukuk Bölümü'nden 1947'de aldı. Yüksek lisansını Washington Üniversitesi Siyasi Bilimler, doktorasını ise New York Üniversitesi Siyasal ve Sosyal Bilimlerde 1957'de tamamladı. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyindeki görevinin ardından Montana State, New York, Princeton, Bilkent, Ortadoğu Teknik, Ankara, Harvard, John Hopkins, Colombia üniversiteleri ve Ecole des Hautes Etudes en Science Sociales gibi eğitim kurumlarında öğretim üyeliği ve yöneticilik yaptı. Wisconsin Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Bölüm Başkanlığını ve The Turkish Studies Association ile Türk Araştırmaları Kurumunun direktörlüklerini yürüttü., Orta Asya Çalışmaları Derneğinin kurucu başkanlığından sonra Wisconsin Üniversitesi Orta Asya Çalışmaları Programı'nın da koordinatörlüğünü yaptı.2019'da ABD'de öldü. Eserleri: Türk Demokrasi Tarihi, İslam'ın Siyasallaşması, Osmanlı'dan Günümüze Kimlik ve İdeoloji, Osmanlı'dan Günümüze Edebiyat ve Toplum, Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, Osmanlı'dan Günümüze Asker ve Siyaset, Sarı Saltuk Diyarı Babadağ, Bir Ömür İnsanları, Türkiye ve Ortaasya, Acıyı Bal Eylemek, Dış Politika Tarihi, Dağı Delen Irmak, Kısa Türkiye Tarihi, Osmanlı Modernleşmesi, Balkanlarda Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk.

Mustafa Şinasi Özdenoğlu

Eski Ankara Milletvekili, Şair. 1922 yılında Gümüşhane'de doğdu. Trabzon Lisesi Siyasal Bilgiler ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Serbest avukatlık, Kaymakamlık, Ankara Polis Enstitüsü'nde Müdür Muavinliği yaptı.3. Dönem milletvekili olarak Meclise girdi. Edebiyatla ilgilendi. Ülkü, İstanbul, Varlık Dergisi ve çeşitli gazetelerde şiir ve yazıları yayınlandı.2019'da Ankara'da öldü.

Eserleri: Teselli (1943), Anaforda Dönen Adam (1946), Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi (1949), Vatanım Benim (1973), Özgürlük İçin Ölmek (1974), Acısıyla Yanmak Türkiye'nin (1995), Memleketi Sevmek Suçu (1978), Şairler Böyle Sever (2001), Önce İnsan Olmak (1988), Suskunlar Ülkesi (1988), Seninle Bir Yılbaşı (1990), Yasaklar Cehennemi (1991), Özgürlük Tek Sevgilim (1992), Sımsıcak Dostluğunda Ölümün (1993), Sevdim Savaştım (1995), Uzak Şiirler (1997), Türkiye Sevdası (1997), Anılar ve Portreler (2000),

Prof. Dr. Ahmet Önkal

*Öğretim üyesi. 1952'de Konya'da doğdu. 1974 Konya Yüksek İslam

Enstitüsünü bitirdi. Konya Yüksek İslam Enstitüsünde İslam Tarihi Asistanı oldu. Öğretim Üyeliği yaptı. 1985 yılında S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslam Tarihinden doktorasını tamamladı. 1987'de Doçent, 1994'te Profesör oldu. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak görev yaptı.2019'da öldü.

Eserleri: R. İslam'a Davet Metodu, Hz. Peygamber'in İzinde (Adem Apak-Bünyamin Erol ile Birlikte, İslam Tarihi.

Seyhan Livaneli

Yönetici. 1951'de Silifke'de doğdu. Ankara'da Bahçelievler İlkokulu, Deneme Lisesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde öğrenim gördü. Yirmi yılı aşkın süre sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği yaptı. Öğretmen olarak çalıştığı yıllarda Tepegöz isimli öyküsünün İlksan birincilik ödülü almasıyla profesyonel yazı hayatı başladı. Kültür Bakanlığında Halk Kültürleri Genel Müdürlüğü yaptı. Değişik gazete ve dergilerde kültür yazıları yayınlandı. 2019 yılında İzmir'de öldü.

Eserleri: Çanlar Hemingway İçin Çalıyor (Biyografik roman) Bir İhtimal Daha Yok (Roman), Babamın Not Defteri (Anı), Cam Kâse Mucizeleri.

Dr. Ethem Çalık

Emekli öğretim üyesi, Edebiyat araştırmacısı. 1946 yılında Erzurum'da doğdu. Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Liselerde Edebiyat Öğretmenliği yaptı. Daha sonra Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde doktorasını tamamladı. Yardımcı Doçent olarak burada çalışmaya başladı. Türkiye Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi'nin kuruluşunda yer aldı. Üniversitesindeki görevinden 1995'de emekli oldu. 2019 Erzurum'da öldü. Eserleri: Edebî Mülakatlar, Şair ve Yazarlarımızdan Nükteler, Şemsettin Sami ve Medeniyeti İslâmiye, Mehmet Akif ve İstiklâl Marşı, Dini ve Milli Şiirler, Seçilmiş Şiirler, Müstear-Mahlas ve Tapşırmalar, Unutulmaz Sözler, 20.Yüzyılda Edebiyatçılarımız.

Prof. Dr. Sıtkı Aras

Emekli öğretim üyesi, yazar. 1943'de Erzurum Pasinler'in Dölek köyünde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimi burada tamamladı. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden 1968 yılında mezun oldu. Kısa bir süre Artvin İl Tarım Müdürlüğü'nde görev yaptıktan sonra 1970 yılında Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümüne Asistan olarak atandı. Aynı bölümde 1974 yılında Doktor, 1982 yılında Doçent ve 1988 yılında Profesör unvanlarını aldı. 2 yıl süre ile bilimsel araştırmalar yapmak üzere Almanya'da bulunan Aras'ın 100'e yakın eseri yurt içinde ve yurt dışında yayınlandı. 1988 yılında kurmuş olduğu Su Ürünleri Bölümü ile Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne bir yenilik kazandırırken bölgenin önemli bir potansiyeline de öncülük etti. Aras, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'deki 350 su

ürünleri işletmesinin kurulmasında teknik destek sağladı.Yirmi yılı aşkın bir süre başkanlığını yürüttü. Erzurum'un kültür tarihi üzerine de çeşitli çalışmalara imza attı. 2019'da Kastamonu'da öldü. Eserleri: Erzurum'un Manevi Mimarları', 'Bir Şehrin Ruhu', Söğüt Meyveleri'.

Prof. Dr. Beril Dedeoğlu

Öğretim üyesi. 1961 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümünde yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. Profesörlüğe yükseldi. İtibaren Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanlığını yürüttü.

Çeşitli gazetelerde dış politika üzerine yazılar yazdı. Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu üyeliğine atandı. Aynı zamanda Yükseköğretim Kurulu Üyesi oldu. 2015 yılında kısa bir süre Avrupa Birliği Bakanı olarak da görev yaptı. 2019'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Mehmet Sami Güçlü

Oyuncu, yapımcı ve senarist.1947'de, Adana'da doğdu. Sinemaya 1970 yılında Yönetmen asistanı olarak atıldı. Ünlü yönetmenlerle birlikte çalıştı. Kanada'ya gitti. Buradan sertifika aldı. Reklam filmleri yapım şirketi kurdu. Reklam şirketlerine reklam filmleri yaptı. 1982 yılında Hürriyet ve Milliyet gazetelerine fotoroman çekti. 1983 yılında Sinema yönetmenliğine başladı. 1987 yılında GÖRSEL YAPIM şirketini kurarak yapımcılığa başladı.

30 tane sinema filmi yönetmenliği 10 tane de sinema filmi yapımcılığı yaptı. 3 tane televizyon dizisi yaptı. TRT için "Analar, Babalar, Çocuklar" STAR TV için "Seyyar Kamil" ATV için 15 Bölümlük "İkinci Bahar" Kendi yapım şirketinde sinema yönetmeni ve yapımcısı olarak çalıştı. 2019'da öldü.

Ümit Yesin

Sinema ve tiyatro oyuncusu. 1954'de Ankara'da doğdu. İlkokul ve ortaokulu Ankara'da liseyi ise İstanbul'da bitirdi. Yüksek okul ve konservatuar öğrenimini İstanbul'da yaptı. 1970 yılında Bakırköy Halkevinde amatör olarak tiyatroya başladı. Bakırköy Komedi Tiyatrosunda profesyonel olarak tiyatroya devam etti. Genellikle yardımcı oyuncu rollerinde oynayan Ümit Yesin, Müjdat Gezen Tiyatrosu, Tiyatrokare gibi topluluklarda çalıştı. TRT'de yayınlanan Hanımın çiftliği adlı dizideki Kabak Hafız ve 2007 yılında özel bir kanalda yayınlanan Yol Arkadaşım adlı dizideki Rıza Elmastaş karakteri, Çiçek takside Şeker Kazım, Cennet mahallesinde Muharrem, Akasya durağında Duran Ağa karakterleri ile herkes tarafından tanındı. Çeşitli dizilerde rol aldı. 2019'de İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Bayram Göçmen

Öğretim üyesi, doğa fotoğrafçısı. 1965'de Kıbrıs Limasol' da doğdu. Güzelyurt Kurtuluş Ortaokulu'nu bitirdi. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümlünden mezun oldu. Ayrıca Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Zooloji Bölümünü bitirdi. Aynı fakülteye araştırma görevlisi oldu. Yüksek lisans tezini tamamladı. Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti (KKTC) Kıbrıs vatandaşlığına ek olarak Türk vatandaşı oldu. Doktorasını tamamladı. 2004'te doçent, 2009'de profesör oldu. Hakemli dergilerde 169 bilimsel makalesi yayınlandı. Sürüngenler üzerine yürüttüğü bilimsel çalışmaları ile tanındı. 2019'da öldü. KKTC'de toprağa verildi.

Prof. Dr. Necmettin Sefercioğlu

Emekli öğretim üyesi.1931'de Nevşehir'de doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümünden mezun oldu. Mezun olduğu bölümde asistan olarak göreve başladı. 1965 yılında ABD'ye gidip meslekî eğitim gördü. 1968'de doktor, 1982'de yardımcı doçent, 1986'da doçent, 1990'da profesör unvanını aldı. Vakıflar Genel Müdürlüğünde memur, Türk Ocağında müdür yardımcısı Hür Basım ve Yayınevinde yönetici, millî Kütüphanede katalogcu, DTCF'de öğretim elemanı olarak görev yaptı.1998'de Gazi Üniversitesi Basın yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü Başkanı iken emekli oldu. Orhun, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, Türk Kütüphaneciliği, Türk Yurdu, Ortadoğu, gibi dergi, bülten ve gazetelerde yazıları yayımlandı 2019'da Ankara'da öldü.

Eserleri: Araştırma-Biyografi: Türk Milliyetçileri Derneği ve Kapatılış Davası.(2000), Özleştirilmiş Kataloglama Kuralları (1988),Remzi Oğuz Arık Bibliyografyası / Yayınları ve Hakkında Yazılanlar(1989). Tercüme: Kataloglama Kuralları (Türkçe örnekler eklenerek, 1967), Komünizmin İçyüzü (David E. VVeingasftan, 1977).

Aykut Işıklar

Gazeteci. 1949 yılında İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Üniversitesi'ndeki eğitimini yarıda bırakarak 1968'de Hürriyet gazetesinde gazeteciliğe başladı. Günaydın, Tercüman, Sabah ve Akşam gazetelerinde yöneticilik, köşe yazarlığı yaptı. 90'lı yıllarda HBB, ATV, Star TV, Flash TV, Bugün TV magazin programları hazırlayıp sundu.2019'da İstanbul'da öldü. Eseri: Bildiğiniz Gibi(2004)

Can Bartu

Milli Sporcu.1936'da, İstanbul'da doğdu. Spora, Fenerbahçe'de basketbol oynayarak başladı. Altı kez, basketbol milli takım formasını giydi. Daha Fenerbahçe'de futbol oynamaya başladı.1955 – 1961 seneleri arasında Fenerbahçe'de futbol oynadı. 28 kez milli oldu. 1961'de, İtalya'nın Fiorentina takımına transfer oldu.

1962'de Venezia takımında,1964'de de Lazio'da oynadı.1967'de, Türkiye'ye dönerek, eski takımı Fenerbahçe ile tekrar yollarını birleştirdi. Teknik ve zarif oyunu ile göz dolduran Bartu, Sarı-Lacivertli forma altında 326 maç oynadı, 162 gol attı. 1970 yılında futbolu bıraktı ve spor gazeteciliği yapmaya başladı. 2019'da İstanbul'da hayatını kaybetti.

Yaşar Özel

Ses Sanatçısı. 1934'de Diyarbakır'da doğdu. Orta ve lise eğitimini burada tamamladı. 1959'da sınavla Ankara Radyosu'na girdi. 1979'da da İstanbul Radyosuna geçerek, o yıllarda sesinin rengi ve farklı tarzıyla Türk sanat müziği içerisinde ayrı bir ekol ortaya koydu. Çalışmalarında Türk Sanat Müziğinin özünü koruyarak bugüne uygun bir anlayışla tekrar yorumladı. "Yaşar Özel TSM Sanat Topluluğunun" şefliğini yürüterek, aynı zamanda İBB Kültür AŞ'nin sanatçısı olarak çeşitli konserler verdi. Türk Sanat Müziğini hem yurt içinde hem de yurt dışında verdiği konserlerle yerli ve yabancı müzikseverlere tanıttı. 2019'de İstanbul'da öldü.

Kadir Mısıroğlu

Tarihçi, yazar. 1933'de Trabzon'un Akçaabat ilçesinde doğdu. İlk ve orta eğitimini Akçaabat'ta, liseyi Trabzon'da ve üniversiteyi İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. Öğrenciliğinin ardından çeşitli gazetelerde ve dergilerde takma isimlerde yazılar kaleme aldı. Bir süre boyunca Toprak dergisinde yazılar yayınladı.1964 yılında "Lozan Zafer mi, Hezimet mi?" kitabını kaleme aldı. 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun kapsamında toplatıldı ve Mısıroğlu hakkında dava açıldı. Açılan dava, 1974 yılındaki Genel Af ile bir karara ulaşmadan düştü. Milli Türk Talebe Birliği'nde verdiği "Harf Devrimi" adlı bir konferans nedeniyle Eskişehir Örfi İdare Mahkemesi tarafından mahkumiyet cezası verildi. Sebil adlı dergide kullandığı yazılarından dolayı hakkında sayısız dava açıldı. 1977'de Milli Selamet Partisi'nden milletvekili adayı oldu.1978 yılında Milli Selamet Partisi'nin İstanbul'dan Senato adayı oldu, seçilemedi. Milli Selamet Partisi Genel İdare Kurulu'na seçildi. 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleştirilen askeri darbe ile, hakkında tevkif kararı verilince yurt dışına çıktı. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkarıldı.11 yıllık yurt dışı hayatından sonra 1991 yılında Türkiye'ye geri döndü.2019'da tedavi gördüğü hastanede hayatını ka ybetti.

Eserleri: Lozan Zafer mi, Hezimet mi? ,Macar İhtilâli, Yunan Mezâlimi (Türk'ün Siyah Kitabı), Kurtuluş Savaşı'nda Sarıklı Mücâhidler, Amerika'da Zenci Müslümanlık Hareketi, Moskof Mezâlimi, Musul Meselesi ve Irak Türkleri, Osmanoğulları'nın Dramı, Ali Şükrü Bey, Bir Mazlum Padişah: Sultan Vahideddin, Bir Mazlum Padişah: Sultan Abdülaziz, Bir Mazlum Padişah: Sultan II. Abdülhamid,

Osmanlı Tarihi, İslâmcı Gençliğin El Kitabı, Hicret, Geçmişi ve Geleceği ile Hilâfet, Üstad Necip Fazıl'a Dâir 1993 – İslâm Yazısına Dâir, Geçmiş Günü Elerken, Gurbet İçinde Gurbet,Tarihten Günümüze Tahrif Hareketleri.

Celil Oker

Polisiye roman yazarı. 1952'de, Kayseri'de doğdu. Ortaokulu Talas Amerikan Koleji, liseyi Tarsus Amerikan Koleji'nde okudu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Ansiklopedi metin yazarlığı, çevirmenlik ve gazetecilik yaptıktan sonra reklam yazarlığına başladı. Uzun süre reklamcılık yaptıktan sonra, 1998'de İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Reklamcılık Programı'nda öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Aynı kurumda Yaratıcı Yazarlık Teknikleri atölyeleri yürüttü. Marka Okulu yüksek lisans programında Hikaye Anlatımı dersleri verdi. Eserleri Almanya, Hollanda, Yunanistan ve İspanya'da yayımlandı.2019'da öldü. Eserleri: Rol Çalan Ceset, Çıplak Ceset, Beyaz Eldiven, Sarı Zarf,Son Ceset, Ateş Etme İstanbul, Yenik ve Yalnız, Bir Şapka Bir Tabanca, Bin Lotluk Ceset.

Ulvi Yanardağ

Gazeteci. 1939 yılında İstanbul'da doğdu. Balıkesir Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Mesleğe 1961 yılında Yeni Sabah Gazetesi'nde başladı. Hürriyet Haber Ajansı ve Hürriyet Gazetesi'nde 14 yıl habercilik yaptıktan sonra Bulvar ve Güneş Gazetelerinde çalıştı. 1989 yılında televizyon haberciliğine başladı. Kanal D Show TV'de İstihbarat Şefi ve Haber Müdürü olarak görev yaptı. Arena ile Ateş Hattı programlarının yapımında bulundu. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Başarı Ödülleri yarışmasında 1980 yılında haber, 1984 yılında röportaj ve seri röportaj, 1985 yılında haber, 1995 yılında haber program dallarında yılın gazetecisi seçildi. 2019'da İstanbul'da öldü.

Şahin Çandır

Söz yazarı, şair. 1931'de İzmir'de doğdu. Misak-ı Milli İlkokulu, Tiknikli Ortaokulu ile İnönü Lisesi'nden mezun oldu. Bir süre İÜ Tıp Fakültesi'ne devam etti. Bankacılık mesleğinden çalıştı. 1980'de emekli oldu. Varlık, Dönemeç, Zeren, Evrim, Galeri, Yankı ve Otağ dergilerde şiirler yayımladı. "Ah bu şarkıların gözü kör olsun" şiiri kürdili hicazkar makamda bestelendi. 2019'da İzmir'de öldü.

Eserleri: Mutlu Dönence (1959), Ağaçlar Kasım Oldu (1982), Namazgah Güzellemesi (2012).

Hamdi Ülker

Romancı, yazar, Erzincan-Çayırlı doğdu. Kars Susuz Kazım Karabekir Öğretmen Lisesi, Erzincan Eğitim Fakültesi ve Anadolu Üniversitesinden mezun oldu. Hikâye ve roman alanında eserler verdi. Türk Dil Kurumu Dergisi olmak üzere

çeşitli dergi ve gazetelerde hikâye ve köşe yazıları yayımlandı. Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi'nde yazar ve yayın kurulu üyesi görev yaptı. 2019'da Erzincan'da öldü.

Eserleri: Sarıkamış (2011). Bana Aşkı Anlatır mısın (2012), Dergah (2012), Sarıkamış (2014), Son Cemre (2014), Kardelene Mektuplar (2015),Gökmavi (2015), Doğu Ekspresi (2015), Yedi Levin Akşamı(2017).

Prof. Dr. Asri Çubukçu

Öğretim üyesi 1939 yılında Bayburt'ta dünyaya geldi. Bayburt Kurtuluş İlkokulu, Bayburt Ortaokulu, Erzurum Lisesi ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Yozgat İmam Hatip Okulu'nda öğretmenlik yaptı. Daha sonra Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'ne okutman olarak atandı. MEB tarafından eğitim amacıyla iki yıllığına Bağdat'a gönderildi. 1977'de doktor,1983'te doçent, 1993'te profesör oldu. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Sanatları ve Tarihi Bölümü İslâm Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak da görev yaptı.2019'da öldü. Eserleri:Tarsusi / Hayatı - Şahsiyeti - Eserleri, Memlukler Zamanında Mısır ve Suriye'de İlim Hayatı, İslâm Devletlerinde Devlet Teşkilatı ve İlmi Faaliyetler, Vefeyâtü'l-a'yân min Mezhebi Ebî Hanifeti'n-Nu'mân, İslâm Devletlerinde Şurta (polis) Teşkilâtı, Ekmelüddîn Bâbertî Hayatı ve Eserleri, Dımaşk Hanefî Kâdî'l-kudâtları, İslâm Tarihi Ders Notları (İlk Müslüman Türk Devletleri).

Taki Doğan

Gazeteci. 1951'de Kahramanmaraş Elbistan'da doğdu. Eğitim hayatı ilkokuldan üniversiteye kadar Ankara'da geçti. Mesleğe Milliyet gazetesinde başladı. Habertürk Televizyonu Ankara temsilciliği ve çeşitli televizyon ve radyolarda yorumculuk yaptı. Ortadoğu Gazetesi Ankara temsilcisi ve başyazarı oldu. 2019'da Ankara'da öldü.

Yavuz Özkan

Senarist, yönetmen ve yapımcı. 1942'de Yozgat'ta doğdu. Kütahya'daki bir madende işçi olarak çalıştı. Ardından 1966'da dergi yayıncılığına başladı. Kocaeli Tiyatrosu'nun kurucuları arasında yeraldı. 1970'te kısa filmler çekerek yönetmenliğe başladı. 10 yıl boyunca Türk sineması adına önemli filmler ürettikten sonra 1980'de Paris'e gitti. Fransa'da 'Sevgiliye Mektuplar' ile 'Son Savaşçı' adlı TV dizilerinin senaryosunu yazdı. Sinemacılar, akademisyenler, felsefeciler, edebiyatçılar ve iletişimcilerden oluşan kadrosuyla parasız sinema eğitimi verdi. Flim Bitti", "Yengeç Sepeti", "Bir Kadının Anatomisi", "Hayal Kurma Oyunları" gibi yapıtların da aralarında bulunduğu 44 film yönetti. 2019'da İstanbul'da öldü.

Dr. Hasan Tahsin Önalp

Bayındırlık eski Bakanı, 1919'da Kayseri Pınarbaşı'nda doğdu. Ankara Erkek Lisesi, İstanbul Mühendislik Mektebi ve Almanya

Honner Teknik Üniversitesi'nden mezun oldu. İsviçre'nin Zürih Teknik Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. Karayolları Genel Müdürlüğü'nde görev aldı. Genel müdürlük yaptı. Mercedes-Benz Türk Otobüs Fabrika'nın kurucu genel müdürü oldu. Bayındırlık Bakanlığı yaptı. 2019'da İstanbul'da öldü.

Eşref Kolçak

Sinema sanatçısı. 1927'de Erzurum İspir'de doğdu. 1941 yılında İstanbul'a geldi. Sultan Ahmet Erkek Sanat Enstitüsü'nü bitirdi. Tesfiyecilik, marangozluk eğitimi gördü. Marangozluk ve ayakkabı tamirciliği gibi işlerde çalıştı. 1944 yılında Atilla Revü Opereti'nde tiyatroya başlayan sanatçı, 1945 yılında Ses Tiyatrosuna çalıştı. 1947 yılında figüranlıktan oyunculuğa geçti. Cahide Sonku ile birlikte "Fedakar Ana" filminde oynadı. 1950'li ve 60'lı yıllarda, kahramanlık filmlerinde rol aldı. Bir Şoförün Gizli Defteri, Namus Uğruna, Düşman Yolları Kesti, filmleri ile tanındı. 200'e yakın sinema filmi ve televizyon dizisinde rol aldı.2019'da öldü.

Hilmi İşgüzer

Sosyal Güvenlik eski Bakanı. 1929'da Yozgat'ta doğdu.. Orman Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Nancy Üniversiti Millî Orman ve Su Okulu İhtisas yaptı.. 13, 14 ve 16'ncı dönem Sinop milletvekili olarak meclise girdi. Adalet Partisi'nden ayrılarak Bülent Ecevit Hükümetinde görev aldı. Sosyal Güvenlik Bakanlığı yaptı.12 Eylül 1980'den sonra, "kayırma, yolsuzluk, nüfuz ticareti, vazifeyi suistimal ve menfaat temini suretiyle BAĞ-KUR ve SSK'yı zarara uğrattığı" iddialarıyla Millî Güvenlik Konseyi (MGK) tarafından 2 Şubat 1981 tarihinde Yüce Divan'a sevk edildi. Yargılanma sonucunda 9 yıl 8 ay ağır hapis ve 5 milyon 251 bin lira para cezasına mahkum oldu. 2019'da Balıkesir Edremit'te öldü.

Eserleri: Şiir: Bir Ömür Güzel(1998),Hayalimde Kaldı O Gözler(2000).

İbrahim Balaban

Ressam1921'de Bursa Osmangazi'de doğdu. 16 yaşındayken Hint keneviri yetiştirmek suçundan cezaevine girdi. Cezaevinde resim yapmaya başladı. Resimlerini zeytinyağına batırdığı renkli kalemlerle yaptı. Cezaevinden çıktıktan sonra evlendiği gün düğün evini basan hasmını öldürdüğü için yeniden cezaevine girdi. 1942 ile 1944 ve 1947 ile 1950 yılları arasını Bursa Cezaevi'nde geçirdi. Bursa Cezaevi'nde kendisinden 20 yaş büyük olan Nâzım Hikmet'la tanıştı. Onun desteği ve ilgisi sayesinde resim yeteneği ortaya çıktı ve gelişti. İlk sergisini 1953'te İstanbul'da, Fransız Kültür Merkezi'nde açan Balaban, sonraki yıllarda hem Türkiye'de, hem de yurtdışında pek çok sergi açtı. Balaban'ın "Göç" adlı tablosu 1990'da 45 milyon TL satıldı ve bu fiyat yaşayan bir Türkiyeli ressamın eserine ödenen en yüksek fiyat oldu.2019'da öldü. Eserleri: Şair Baba ve Damdakiler,

İzdüşümü, Dağda Duruşma, Kalıba Sığmayanlar, Nazım Hikmet Ve Biz, Avrupa'da Dolaşanlar, Tahliyeci Yusuf, Tek Bıyık, Nazım Hikmet'le Yedi Yıl.

Prof. Dr.Refet Yinanç

Osmanlı Arşivleri uzmanı. 1939'da Kahramanmaraş'ın Elbistan'da doğdu. AÜ. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Milli Eğitim Bakanlığı'nın burslusu olarak Paris, Sorbon Üniversitesi'nde doktorasını yaptı. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde asistan olarak göreve başladı. 1980'de doçent, I986'da Profesör oldu. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasi Tarih Anabilim Dalı başkanlığı, Gazi Üniversitesi. Mesleki Eğitim Fakültesi dekanlığı görevlerinde bulundu. Türk Tarih Kurumu aslî üyesi ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde Osmanlı Arşivleri "İlmi Değerlendirme Komisyonu Üyesi" olarak görev yaptı. 219'da Ankara'da öldü. Eserleri: Malatya Tahrir Defteri (M.Elibüyük ile-1983),Maraş Tahrir Defteri (M.Elibüyük ile-1988),Dulkadir Beyliği (1988),

Işılay Saygın

İlk kadın Çevre eski Bakanı.1947'de İzmir Buca'da doğdu. Ege Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezunu oldu. 1973-80 iki dönem Buca Belediye Başkanlığı yaptı. 12 Eylül Askeri Darbesi ile görevden ayrıldı. Serbest mimar olarak görev çalıştı. İzmir Milletvekili olarak meclise girdi. TBMM Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Başkanlığı,Meclis Başkanlık Divanı Üyeliği görevlerinde bulundu. Devlet Bakanı ve İlk Kadın Çevre Bakanı oldu. Daha sonra Turizm Bakanlığı yaptı. Gediz Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı seçildi.2019'da İzmir'de öldü.

Eser: Işılay Saygın "Hizmete Adanmış Bir Ömür" Zeynel Kozanoğlu (2014)

Ferruh Bozbeyli

TBMM Eski Başkanı. 1927 yılında Kahramanmaraış'ın Pazarcık ilçesinde doğdu. Antakya Erkek Lisesi ile İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1961 yılında İstanbul Milletvekili seçildi. 1965-1970 yılları arasında TBMM Başkanlığı yaptı. 1970 yılında partisinden (AP) ayrıldı ve Demokratik Parti kurucu başkanlığını yaptı.1973 seçimlerinde yeniden İstanbul milletvekili seçildi. 1977 seçimlerinden sonra Demokratik Parti genel başkanlığından istifa etti. Daha sonra siyasi hayattan çekildi. 2019'da Ankara'da öldü.

Eserleri: Demokratik Sağ (1976), Birinci Cemre (1977), Politika Sanatı (1980), Yalnız Demokrat-Ferruh Bozbeyli Kitabı-Söyleşi (2009), Alaca Siyaset (2013).

Süleyman Arif Emre

Şair, siyaset ve devlet adamı.1923'de Adıyaman'ın Besni ilçesinde doğdu. Ankara Gazi Lisesi ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden

mezun oldu. 1940'lı yıllarda Ankara Defterdarlığı, İçişleri Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli görevlerde bulundu. Ankara ve Adıyaman'da serbest avukatlık yaptı. 1956 yılında Hürriyet Partisi'nde ilk siyaset hayatına başladı. Daha sonra 1961 yılında memleketi Adıyaman'da Yeni Türkiye Partisi'ni kurdu ve 5 dönem vekillik yaptı. Milli Nizam Partisi kurucuları arasında yeraldı. Milli Nizam Partisi'nin kapatılmasının ardından Milli Selamet Partisi'nde bulundu.1974 yılında CHP ile ve 1977 'de Adalet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi ile kurduğu koalisyon hükümetlerinde Devlet Bakanı olarak görev yaptı. 12 Eylül 1980 darbesinden sonrası bir süre cezaevinde tutuklu kaldı. Mamak Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılandı ve beraat etti. Daha sonra Refah Partisi Fazilet Partisi ve Saadet Partisi yönetimlerinde de görev aldı. Hece ve aruz vezni ile şiir yazdı.2019'da Ankara'da öldü. Eseri: Siyasette 35 Yıl.

Tuncer Cücenoğlu

Yazar. 1944'te Çorum'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi kütüphanecilik bölümünden mezun oldu. Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında görev aldı. Memurluk ve şube müdürlüğü yaptı. Bakırköy Belediyesi Eğitim ve Sosyal İşler Müdürlüğünde de bir süre çalıştı. Hikayeleri çeşitli dergile ve gazetelerde yayımlandı. Oyunları yurt içi ve yurt dışında, devlet tiyatroları ile özel tiyatrolar bünyesinde sahnelendi. Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yazarlık Bölümünde de öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2019'da Ankara'da öldü. Eserleri:

Çıkmaz Sokak, Kadıncıklar, Dosya, Kızılırmak-Karakoyun, Ziyaretçi, Neyzen Tevfik, Çığ, Sabahattin Ali, Tiyatrocular, Ah Bir Yoksul Olsam, Mustafa Kemalim, Gece Kulübü, Kadın Sığınağı, Fosforlu' nun Hikayesi, Aşk ya da Elmas ile Servet'in Hikayesi, Bu Dünyadan,

Dr. Emin Işık

Yazar, öğretim üyesi 1936'da Hatay'ın merkez ilçesine bağlı Karmanca köyünde doğdu. İlk dinî bilgilerini ve Kuran öğrenimini aynı zamanda doğduğu köyün imamı olan babası Hoca Şemsettin efendiden aldı. İlkokul'dan sonra iki yıl Antakya Kuran Kursu'nda okudu ve hafız oldu. Daha sonra İstanbul İmam-Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. İstanbul İmam-Hatip Lisesi'nde meslek dersleri öğretmeni ve idarecilik yaptıktan sonra açılan asistanlık imtihanını kazanarak İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Kuran İlimleri ve Tefsir Bilim Dalı'nda asistan oldu. YÖK Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle Marmara Üniversitesine bağlı İlahiyat Fakültesi'ne dönüşen aynı kurumda önce doktor, ardından yardımcı doçent oldu. 2001'de emekli oldu. Çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları yayınlandı. 2019'da İstanbul'da öldü. Eserleri: Celal Hoca Hayatı ve İlmi Şahsiyeti, Devleti Kuran İrade, Ahlak Dersleri (Ortaokul ve Liseler

için ders kitabı), Kuran'ın Getirdiği, Elmalı Tefsiri'nin sâdeleştirme ve yeniden yayınlanması. Yayına hazırlanan çalışmaları (Heyet Üyesi olarak). Fatiha Suresi ve Amme Cüzü Manzum Meal ve Tefsiri. İman ve İbadet'le ilgili Hikmetler, Dinî Mecazlar ve Semboller, Aşkı Meşk Etmek (Tasavvuf Sohbetleri Dizisi-2010).

Mehmet Şevket Eygi

Gazeteci, yazar, Bedir Yayınevi sahibi. 1933'de Zonguldak Ereğli'de doğdu. Anne tarafından dedesi Kolağası Neşet Bey'in torunu, öğretmen bir annenin oğlu olarak dünyaya geldi. Galatasaray Lisesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. Dışişleri Bakanlığı'nın memuriyet imtihanını kazandığı halde atanması yapılmadı. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda mütercim olarak görev yaptı. Yeni İstiklal Gazetesi ile gazeteciliğe başladı. Ardından Bugün gazetesini yönetti. Yazılarından dolayı bir süre tutuklu kaldı. Yurt dışında kaldı. Millî Gazete'de günlük yazılar yazdı. 2019'da İstanbul'da öldü.

Eserleri: İslami Konular (1994), Yahudi Türkler Yahut Sebetaycılar (2000), Yakın Tarihimizde Camii Kıyımı (2003), Resmi Tarih Yalanları (İrber Ortaylı, Mete Tuncan, Yavuz Bahadıraoğlu ile (2010).

Celal Yıldırım

Emekli İzmir Müftüsü. 1932 yılında Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde doğdu. Prof. Dr. Cemal Yıldırım, kardeşidir. Ortaokulu bitirdikten (1945) sonra önce babasından, ardından Türkiye ve Mısır'daki çeşitli medreselerde on beş yıl İslâmi ilimler öğrenimi gördü, tanınmış din bilginlerinden özel dersler aldı.Aydın, Afyon ve İzmir il Müftülüğü yaptı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti. Burada ilmi çalışmalar yaptı.2019 yılında öldü. Eserleri:

Araştırma-inceleme: Ahiret Alemi ve Safhaları (1962), İslâm Akaidinden Seçmeler (1962), Kadir Gecesi (1963), Hikmet Pırıltıları (1964), İnsanlığın Önderi Muhammed Mustafa (1966), Hadîs-i Şeriflere Göre Amellerin Faziletleri (1967), Oruç ve Hükümleri (1971), Kur'an Ahlâkı ve Mezhep İmamlarının Görüş Farklılıkları (2 cilt, İslâm Bahçesinin Gül Demetleri (1972), İslâm Ahlâkından Parlak Sahifeler (1975), Hanefi ve Şafii Mezheplerine Göre Büyük İlmihal (1976), Tarihte Devlet Adamlarına Işık Tutan İslâm Büyükleri (2 cilt (1978), İslâm Fıkhı (4 cilt, 1980), İslâm'ın ışığında Asrın Kur'an Tefsiri(11 cilt, 1989). Tercüme:

Hakikatten Katreler – Dönüş Gününe Hazırlanmak Üzre Tenbihler (İbn Hacer-i al-Askalânî'den,1962), Riyâdan İhlâsa, Gurudan Tevazua (Gazali'den, 1965), Tarîkat-ı Muhammediye Tercümesi (İmam Birgivî'den, 1969), Kur'an ve Modern İlim (Prof. Dr. Abdülfettah Tabbara'dan, 1973), Biz ve Bugünkü Batı Medeniyeti (Ebû'l-A'la Mevdudî'den, 1974), Füyûzât-ı Rabbaniyye (Abdülkadir Geylâni,

1975), Gönül İncileri (Abdülkadir Geylanî'den, 1975), Hazinetu'l-Esrar (Seyyid Muhammed Hakkı'dan, 1977), Şeriat-Tarîkat-Marifet-Hakikat (Eş-Şeyh Abdülaziz Derbağ el-İbriz'den, 1979).

Süleyman Kuku- Faruk Meyan

Emekli Albay, yazar. 1938'de Trabzon'un Sürmene kazasının Baştımar Köyü'nde doğdu. İlk ve Ortaokul tahsilini Sürmene'de yaptı. İstanbul'da Kuleli Askeri Lisesi'nde okudu. Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirdikten sonra bir iki ay Harp Okulu'na devam etti. Buradan Türk Silahlı Kuvvetleri adına Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili Edebiyatı Bölümü'ne geçiş yaptı. Fakülteden mezun oldu. Ankara'da Kara Harp Okulu'nda bir yıl vazife yaptıktan sonra İstanbul'da Kuleli Askeri Lisesi Rusça öğretmenliğine tayin oldu. On altı yıl bu vazifede bulundu. İki yıl Türk-Rus hududunda sınır düzeltme çalışmalarında tercüman olarak görev yaptı. Öğretmenlik hayatı Kuleli Askeri Lisesi'nde, Harp Akademisi'nde ve Ordu Yabancı Diller Okulu'nda geçti. Kuleli Askeri Lisesi'nde öğrenci iken Abdülhakim Arvasi Hazretleri'nin talebesi Kimya öğretmeni Hüseyin Hilmi Işık Efendi'nin talebesi oldu.Seyyid Abdülhâkîm Arvasi hazretlerinin büyük oğlu, Kadıköy müftüsü Seyyid Ahmed Mekki Efendi'den ders aldı. 2019 yılında öldü. Eserleri:

Tercüme: Mîzân-ül Kübrâ: Şir'at-ül İslâm, Tarîk-ün Necât, Risâle-i Münîre. Zûbdet-ül Makâmât [Berekât]: (İmâm-ı Rabbânî Hazretlerinin Menâkıbı).. Kimyâ-yı Seâdet,. Evliyânın Kutbu Muhammed Masûm Farukî (Farsça'dan Derleme) Riyad-ün Nâsıhîn, Mekâtib-i Şerife, Dürr-ül Meârif, Umdet-ul Makâmât, Mebde ve Meâd, Türpüştî Risâlesi, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî Divânı, Tashih-ül Mesâil: Vesikalarla Vehhâbiliğin İç Yüzü, Seyfül-Ebrâr: Mezhebsizlik ve Vehhabilik, Hazinet-ül , Birgivî Vasiyetnâmesi, Büyük Amentü Şerhi (Feraid-ül fevaid fi beyân-il Akaid), Dürr-i Yektâ Şerhi, Mevzuât-ul Ulum , Mir'at-i Kâinât, Gülzâr-ı Saminî (Mektûbât), Altı Parmak: Peygamberler Tarihi, Mâ'rifetnâme, Reşahât, Gunyetü-t Tâlibin: (İlim ve Esrar Hazinesi), Şemâil-i Şerîfe. Te'lif Eserler:Menkıbelerle İslâm Meşhurları Ansiklopedisi, Son Halkalar ve Seyyid Abdülhakîm Arvâsî Külliyâtı, Çeşme-i Muhabbet (Mevlânâ Hâlid Divânında), İmâm-ı Rabbânî ve Yolundakilerde Namaz, Ehl-i Beyt ve Bazı Şecereler, Ziyaeddin Mevlânâ Hâlid, Mecd-i Tâlid fî Menâkıb-ı Mevlânâ Hâlid ve Arabî, Farisî Mektûbları, Gün Batarken Gördüğüm Son Işık .

Dr. Kemal Beyazıt

Yüksek İhtisas Hastanesi eski Başhekimi. 1930'da Kahramanmaraş'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Haydarpaşa Göğüs ve Kalp Damar Cerrahisi Merkezinde Prof. Siyami Ersek tarafından gerçekleştirilen Türkiye'deki ilk açık

kalp ameliyatına katıldı. 1966'da İngiltere'de Leads Üniversitesi'nde Dünya'da Kalp Kapak cerrahisinin Duayenlerinden Prof.Wooler'ın yanında çalıştı. Avrupa'da ve Türkiye'de ilk kez bir hastada üç kalp kapağının protez replasmanı ameliyatını (Aort-Mitral-Triküspid) gerçekleştirdi. Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi (TYIH) Kardiyovasküler Cerrahi Bölümü klinik şefliğine atandı. Açık kalp ameliyatlarını başlattı. Türkiye'de ilk ve Dünya'nın 86. Kalp Naklini 22 Kasım 1968'de gerçekleştirdi.

Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Başhekimliğine atandı. Koşuyolu Kalp Hastanesinin kuruluşunu ve 1989-1991 yılları arasında Ankara GATA Kalp Merkezinin reorganizasyonunu gerçekleştirdi.1988'de Türk Kalp Damar Cerrahisi Derneğinin kurucu üyesi oldu. 2019'da Ankara'da öldü.

Prof. Dr. Haluk Dursun

Tarih Hocası, Kültür Bakan Yardımcısı., 1957'de Hereke'de doğdu. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Son Çağ ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kürsüsünü bitirerek akademik hayata Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde asistan olarak başladı. Marmara Üniversitesinde yüksek lisans ve doktorasını Yakın Çağ Tarihi Anabilim dalında tamamladı. "Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi" sahasında tarih doçenti Haluk Dursun Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde Yakın Çağ Tarihi Ana Bilim dalında profesörlük unvanını aldı.2019'de trafik kazasında hayatını kaybetti. Eserleri: Ermeni Terörünün Kaynakları, İstanbul'da Yaşama Sanatı, Nil'den Tuna'ya Osmanlı Yazıları, Tuna Güzellemesi, Osmanlı Coğrafyasına Yolculuk.

Pınar Köksal

Besteci, iş kadını. 1946'da Adana'da doğdu. Babasının memuriyeti dolayısıyla çocukluğu Anadolu'da dolaşarak geçti. Kayseri Lisesi ile Özel İstanbul Eczacılık Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 13 yıl eczacı olarak çalıştı. Pet Holding Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı, Köksal Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı yanı sıra Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu üyeliği görevlerini yürüttü. İlk müzik eğitimine 9 yaşında iken mandolin ve keman dersleri alarak başladı. Türk Sanat Müziği dalındaki ilk derslerini Sadi Hoşses'ten aldı. Uzun süre Yılmaz Pakalınlar ile birlikte Türk Müziği teorisi, kompozisyon, repertuar ve beste çalışmalarına devam etti.100'ün üzerindeki beste yaptı. Eserlerinin bir kısmı TRT repertuarında yer aldı. 2000 yılında "İçimdeki Duygular" adlı bir albümü çıktı.2019'da Ankara'da öldü.

Şule Yüksel Şenler

Gazeteci, yazar. 1938 yılında Kayseri'de doğdu. Ortaokul ikinci sınıfta iken öğrenimini yarıda

bırakarak çalışmaya başladı. Yazı hayatına Safa Önal'ın çıkardığı Yelpaze (1958-60) dergisinde başladı. Daha sonra Yeni İstiklal gazetesinin gençlik köşesinde yazdı.

İlk düşünce yazıları Kadın Gazetesi'nde (1961-63),"Duyuşlar-Görüşler" başlığı altında yayımlandı.

Ankara'da yayımlanan Medeniyet, Erzurum'da Ahmet Polat'ın çıkardığı Hür Söz gazetelerinde makale, şiir ve hikâyeleri çıktı.1966 yılından itibaren yazıları Yeni İstiklâl, Babıalide Sabah, Bugün gazetelerinde yer aldı.

Çeşitli il ve ilçelerde "İslâm'da Kadının Yeri" "konulu konferanslar verdi.

1971 yılında, bir yazısında dönemin cumhurbaşkanına hakaret ettiği iddiasıyla mahkûm edildi ve bir süre hapis yattı. Onun dışında açılan davalardan beraat etti. Yazıları daha sonra Millî Gazete ,Zaman ,Mektup, Vahdet, gazete ve dergilerinde yer aldı. Büyük ilgi gören Huzur Sokağı romanının ilk cildi, Birleşen Yollar adıyla sinemaya uyarlandı. 2019'da İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Eserleri:

Hidayet (1969), Gençliğin Istırabı (1970), Bize Ne Oldu? (1970), Bir Bilinçli Öğretmene

(1970), Sağ El (1970), Yılanla Tilki (1970), Huzur Sokağı (2 cilt, 1970, 73), Her Şey İslâm

İçin (1974), Duyuşlar (1975), İslâm'da ve Günümüzde Kadın (1975), Uygarlığın Gözyaşları(1990), Kız ve Çiçek (1990).

Prof. Dr. Mustafa Kafalı

Tarihçi. 1934 yılında Konya'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Umumî Türk Tarihi Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. 1965'te yılında doktor, 1973'de doçent, 1982'de profesör oldu. Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde, davetli öğretim üyesi olarak görev yaptı. Türk Tarih Kurumu üyesi oldu. 2019'de Ankara'da öldü. Eserleri: Çağatay Hanlığı-1227-1345 (2005), Makaleler: 1-2 (2005), Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi (2013),Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusunun Tarihi (2018).

Prof.Dr. Ali Berat Alptekin

Akademisyen, Araştırmacı Yazar. 1953'de Mersin'in Silifke ilçesinde doğdu. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu.. Bir süre Silifke Lisesinde öğretmenlik yaptıktan sonra, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesine asistan olarak girdi. 1982'de doktor oldu. Bir yıl süreyle Uluslararası Hoca Ahmed Yesevî, Kazak Türk Üniversitesi Şarkiyat Fakültesinde Türk edebiyatı dersi verdi. Akademik kariyerini tamamlayarak profesörlüğe yükseldi. Türkiye'de yayımlanan çeşitli dergilerde iki yüz dolayında makale, derleme ve araştırması yayımlandı. Çeşitli ansiklopedilere de yaklaşık otuz madde yazdı. Birçok millî ve milletlerarası bilimsel toplantıya

bildirileriyle katıldı.2019'da Konya'da öldü.

Eserleri: Azerbaycan Âşıkları ve El Şairleri (Saim Sakaoğlu ve Esma Şimşek ile- 1985), Türk Halk Şairleri Bibliyografyaları: 6 Erzurumlu Emrah Bibliyografyası (Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler, 1986), Türk Halk Şairleri Bibliyografyaları:7 Dadaloğlu Bibliyografyası

(Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler. 1988, S. Sakaoğlu ile birlikte, 1988), Türk Halk Şairleri Bibliyografyası: 8 Çıldırlı Âşık Şenlik Bibliyografyası (Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler, 1989), İçel Bibliyografyası (Halk Edebiyatı-Folklor Etnografya, 1989), Türk Halk Şairleri Bibliyografyaları: 10 Bayburtlu Zihni Bibliyografyası (Hayatı, Eserleri, Nüktedanlığı ve Şiirlerinden Örnekler, 1990, S. Sakaoğlu ile birlikte), Hayvan Masalları (1991), Türk Halk Şairleri Bibliyografyaları: 12. Fosforlu Âşık Müdami Bibliyografyası (E. Şimşek ile birlikte, 1992), Azerbaycan Tapmacaları / Bilmeceleri (1992, S. Sakaoğlu ve E. Şimşek ile birlikte)

Nedret Gürcan

Şair, 1931'de Afyonkarahisar'ın Dinar ilçesinde doğdu. İzmir Buca ortaokulundan mezun oldu. Babası ile birlikte iş hayatına başladı. Kervan isimli dergi yayınladı. Politika ile ilgilendi. Dinar Belediye Meclisi üyeliği ilçe Kızılay Başkanlığı yaptı. Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yazıları yayınlandı. Şiirleri Varlık, Yeditepe, Kaynak, Kervan, Şairler Yaprağı dergilerinde yayınlandı. 2019'da Ankara'da öldü. Eserleri:

Şiir: Yaşadıkça Aşk (1943), Festival (1956), İki Beyaz Çizgi (1963), Bulut İndi (1972),Tutkun ve Kırgın (1996),Benim Sevgili Taşram (anı-), Taşra Öyküleri (2004),Dünya Ne Kadar Küçük (2010).

Dinçer Sümer

Sinema ve tiyatro sanatçısı. 1938'de İzmir'de doğdu. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Yüksek Bölümü'nden mezun oldu. Öğrenim yıllarında gazetecilik yaptı. Tiyatrolarda çalıştı, sinema filmlerinde rol aldı. Şiir ve radyo oyunlarıyla edebiyata girdi. Devlet Tiyatroları'nda oyuncu ve yönetmen olarak çalıştı. Devlet Tiyatroları Edebi Kurulu'nda ve Tiyatro Yazarları Derneği yönetiminde bulundu. Anadolu Üniversitesi'nde dramaturg dersi verdi.1998 yılında da Kültür Bakanlığı tarafından Devlet Sanatçısı unvanı verildi. Cumhurbaşkanlığı Sanat Danışmanlığı yaptı. 2019'da İzmir'de öldü.

Süleyman Turan

Sinema Sanatçısı. 1936'da İstanbul'da doğdu. Gerçek adı Süleyman Başturan'dır. İlk ve orta öğrenimini Kadıköy'de yaptı. Haydarpaşa Lisesi'nde bitirdi. Küçük yaşlarda sanata karşı ilgi duydu. Halkevlerine giderek resim yapmayı öğrenirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi İngiliz Filolojisine devam etti. Kore Savaşına

katılarak gönüllü katıldı. Mesleğine İstanbul'da bir tiyatro oyunuyla başladı. Bir dönem de dergi ressamı olarak çalıştı. Filmlerin dışında karikatür ve resim yaptı. Çizimleri uzun zaman "Akbaba" dergisinde yayımlandı. Çizgi-roman ve senaryo yazarlığı yaptı. Sayısız filmlerde rol aldı.2019'da İstanbul'da öldü.

Dr. Esat Yıldırım Avcı

Doğru Yol Partisi eski Genel Başkanı. 1927'de Denizli'nin Çal ilçesinde doğdu. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde mezun oldu. İç Hastalıkları uzmanlığı ihtisası gördü. Denizli Devlet Hastanesi Dahiliye uzmanlığı, Denizli Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü, Denizli İl Genel Meclis Üyeliği, Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanlığı, Danışma Meclisi Denizli Üyesi oldu. Denizli, İzmir Milletvekili olarak meclise girdi. Doğru Yol Partisi Kurucu Üyeliği ve Genel Başkanlığı'nı yürüttü. 2019'da Ankara'da öldü.

Kamuran Şipal

Yazar, çevirmen 1926'da Adana'da doğdu. İlk ve orta öğretimi burada yaptı. Pertevniyal Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden Mezun oldu. İki yıl asistanlık yaptı. Bir süre Almanya'da kaldı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü'nde okutman olarak görev aldı. Yazı hayatına hikaye ve roman ile başladı. Alman edebiyatındaki önemli yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi. Sırımsıklam Sırdaşımsız romanı ile 2011 yılında Orhan Kemal Roman Armağanını kazandı. 2019'da İstanbul'da öldü. Eserleri:

Hikaye: Beyhan (1962), Elbiseciler Çarşısı (1964), Büyük Yolculuk (1969), Buhûrumeryem (1971), Köpek İstasyonu (1988), Gece Lambalarının Işığında (Toplu Öyküler, 2009) Roman: Demir Köprü (1998), Sırrımsın Sırdaşımsın (2010).

İnceleme: Çağdaş Alman Hikâyesi / 1945'ten Sonra (1962).

Turan Alptekin

Yazar. 1958'de Konya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nden mezun oldu. Tanpınar'ın yanında çalıştı. Eserlerinin ve yazılarının hazırlıkları sırasında yardım etti. Kompozisyon öğretimi ve Türk edebiyatı üzerine makale ve incelemeleri yanında Türkoloji alanında çeviriler yaptı. 2019'de öldü.

Eserleri: "Ahmet Hamdi Tanpınar: Bir Kültür, Bir İnsan" (1975, 2001); "Ahmet Haşim: Hayatı Sanatı ve Eserleri" (1985); "Bir Ene'l-Hak Şiiri / Âşık Yunus ve Yunuslar" (2007); "Seyyid Ahmed Hüsâmeddîn Eserleri ve Nakşibendî Öğretinin Kökleri" (2007); "Niyazi-i Mısrî Türkçe Şiirleri" (2008); "Prof. Irene Melikoff'un Ardından" (2009).

Ali Topuz

Eski İstanbul Milletvekili ve Köyişleri Bakanı. 1932'de Rize Çayeli'nde doğdu. İstanbul Teknik

Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul Belediyesi, İller Bankası ve İstanbul İmar Planlama Müdürlüğü'nde çalıştı. Serbest mimarlık yaptı. Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu Üyesi, İstanbul Belediye Meclis Üyesi ve İmar Komisyonu Başkanı olarak görev yaptı. Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu Üyeliğinde bulundu. İstanbul Milletvekili olarak meclise girdi. İmar ve İskân Bakanlığı, yaptı.2019'da öldü.

Orhan Birgit

Eski Turizm ve Tanıtma Bakanı, gazeteci.1927'de Kars'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Gazeteciliğe Mersin Akın gazetesinde muhabir olarak başladı. Memleket, Ulus, Dünya ve Yeni Sabah gazetelerinde çalıştı. Sahibi olduğu Kim dergisinde yazı işleri müdürü, genel yayın müdürü ve köşe yazarı olarak görev yaptı. Cumhuriyet gazetesinde "Düzyazı" başlığı altında haftada üç gün köşe yazıları yayınlandı. İstanbul Milletvekilli olarak meclise girdi. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yaptı. Hürriyet Vakfı İletişim ve Eğitim Merkezinin kurucu üyesi oldu. Anadolu, Galatasaray ve Marmara üniversitelerinde ders, panel, seminer ve konferanslar verdi. 2019'da İstanbul'da öldü.

Nuri Pakdil

Fikir adamı, yazar. 1934 Kahramanmaraş'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. İlk çalışmalarını, şiir ve deneme türlerinde memleketinde "Demokrasiye Hizmet" gazetesinde yayımladı. Lisedeyken "Hamle" adında bir dergi çıkardı. İstanbul'da bir haftalık dergide sanat sayfaları düzenledi. "Edebiyat" dergisini ve 1972'de Edebiyat Dergisi Yayınları'nı kurdu. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görüldü. 2014'te Necip Fazıl Saygı Ödülü'nün ilkini aldı. 2019'da Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatına kaybetti. Eserleri:

Tercüme: Ay Operası / Prevert-Şiir/(1975), Kasırganın Çatırtıları / Guillevic-Şiir/ (1981), Arap Şiiri (Güldeste) I, Şiir/ (1998), Arap Şiiri (Güldeste) II/ (1998),

Şiir: Anneler ve Kudüsler, Sükût Sûretinde (1997), Ahid Kulesi (1997), Osmanlı Simitçiler Kasîdesi (1999).

Deneme, Biat II, Deneme, (1977) Bağlanma (1979), Bir Yazarın Notları II (1980), Bir Yazarın Notları III (1981), Bir Yazarın Notları IV (1982), Edebiyat Kulesi (1984), Biat III (1981), Derviş Hüneri (1997), Arap Saati (1997), Klas Duruş (1997), Kalem Kalesi, (1998), Bir Yazarın Notları I (1999), Otel Gören Defterler 1: Çarpışan Sesler (1999), Otel Gören Defterler 2: Yazının Epik Resmi Çekildiği Sırada (2000), Otel Gören Defterler 3: Büyük Sorgu (2001), Otel Gören Defterler 4: Simsiyah (2002), Otel Gören Defterler 5: Ateş Hattında Harf Müfrezeleri (2003), Otel Gören Defterler 6: Yazmak Bir Mûcize (2005). Oyun: Put Yapımevleri (1980), Kalbimin Üstünde Bir Avuç Güneş (1982) Umut, Korku (1997). Gezi: Batı Notları (1997).

Ateş Amiklioğlu

Eski Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı. 1944'de Çorum'da doğdu. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nden mezun oldu. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve Yönetim Kurulu Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarlığı, görevlerinde bulundu. Çorum Milletvekili olarak meclise girdi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yaptı. 2019'de Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Yücel Seçkiner

Eski Devlet Bakanı. 1936 yılında Gaziantep'te doğdu. Jandarma Subay ve Astsubay Okulları'nda öğretim görevlisi ve Öğretim Kurul Başkanı olarak çalıştı. Jandarma Genel Komutanlığı Harekat Şube Müdürlüğü ve Milli Savunma Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Danışmanlığı, Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü ve Güreş Federasyonu Başkanlığı görevlerinde bulundu. Ankara Milletvekili olarak meclise girdi. TBMM İdare Amirliği ve Meclis Başkanvekilliği ve Gençlik ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanı olarak görev yaptı.2019'da Ankara'da öldü.

Prof. Dr. Olcay Önertay

Emekli öğretim üyesi.1934'te Ankara'da doğdu. Ankara Kız Lisesini ile A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Şark Dilleri ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne asistan oldu. 1962'de doktor,1970'te doçent, 1989'de de profesörlüğe yükseldi. Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ve Beykent Üniversitesinde ders verdi. 2002'de emekliye ayrıldı.1975-1980 yılları arasında Türk Dil Kurumu ve Türk Dili dergisi yazı kurulunda bulundu. 1992-2002 yılları arasında ise Dil Derneği ve Çağdaş Türk Dili dergisinin yazı kurulu üyeliğini, derginin genel yayın müdürlüğünü ve derneğin iki yıl başkanlığını yaptı. 2019'da Ankara'da öldü. Eserleri: Halit Ziya Uşaklıgil'in Romancılığı ve Romandaki Yeri (1965), Tanzimat Sonrası Osmanlıca Metinler (İsmail Parlatır ile 1977), Edebiyatımızda Eleştiri-Tanzimat ve Servet-i Fünûn Dönemleri (1998), Reşat Nuri Güntekin (1979), Tanzimat Döneminde Edebiyat Anlayışı (1980), Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı ve Öyküsü (1980), Yazın Terimleri Sözlüğü (Beşir Göğüş, Dr. Ferhan Oğuzkan, Mahir Ünlü, Sevinç Koçak ile 1998).

Prof. Dr. Yüksel Bozer

Hacettepe Üniversitesi eski Rektörü. 1928 yılında Eskişehir'de doğdu. TED Ankara Koleji ile Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Genel Cerrahi Uzmanı olduktan sonra Hacettepe Üniversitesi Çocuk Hastanesi'ne Cerrahi Şefi olarak atandı. 1964 yılında doçent, 1969'da

profesör oldu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Toraks ve Kalp Damar Cerrahisi Bilim Dalı Başkanlığı, Ankara Tabip Odası Başkanlığı, Hacettepe Üniversitesi Rektör Yardımcılığı, ODTÜ Mütevelli Heyet Başkanlığı ile YÖK Üniversiteler Arası Kurul ve Yüksek Sağlık Şurası üyeliği, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü, Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı ile Kızılay Genel Başkanlığı da yaptı. 2019 'da Ankara'da öldü.

Prof. Dr. Özdemir Nutku

Tiyatro sanatçısı, yazar. 1931'de İstanbul'da doğdu. Robert Kolej'i ile DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nden mezun oldu. Ayrıca Almanya'nın Göttingen şehrindeki Georg-August Üniversitesi, Tiyatro Bölümü'nde eğitim gördü.

Almanya'da bulunduğu yıllarda, Göttingen Devlet Tiyatrosu Sanat Yönetmeni ünlü Heinz Hilpert'in yanında üç yıl asistanlık yaptı ve Almanya'daki çeşitli özel tiyatrolarda oyun sahneledi. Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Enstitüsü'ne asistan olarak girdi. 1961'de doktor, 1967'de doçent ve 1974'te de profesör oldu. İzmir'de Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Tiyatro Bölümü'nü kurdu. Araştırma, inceleme, eleştiri ve deneme yazıları Hürgün, Milliyet, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde, Seçilmiş Hikâyeler, Mavi, şairler Yaprağı, Dost, Tiyatro, Devlet Tiyatrosu Dergisi, Devlet Opera ve Balesi Dergisi, Varlık, Yeditepe, Oyun, Tiyatro 70-80, Değişim, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, Sanat Olayı, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Ulusal Kültür, Milli Kültür dergilerinde yayımlandı. Viyana Üniversitesi Tiyatro Enstitüsü'nde ders verdi. 1991'de Batı Sidney Üniversitesi'nde uluslararası bir uzmanlar topluluğuna oyunculuk üst semineri düzenledi. Çeşitli ödüller aldı.2019'da öldü. Eserleri:

Şiir: Eller (1952).

Oyun: Savaş Oyunu (1965, Sermet Çağan ile birlikte).

Araştırma: Meddahlık ve Meddah Hikayeleri (1977), Modern Tiyatro Akımları (1963) Tiyatro Terimleri Sözlüğü (1966, Haldun Taner ve Metin And ile birlikte), Dünya Tiyatrosu Tarihi (1971-1985),Yaşayan Tiyatro (1976),Türkiye'de Brecht (1976), Gösterim Sanatları Sözlüğü (1983).

Tahir Yücel

Yazar, mütercim. 1945 yılında Tunceli Çemişgezek'te doğdu.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi'nden mezun oldu. Uzun yıllar TRT'nin çeşitli birimlerinde görev yaptı.

Ayrıca Türkiye Gazetesi ile Flash TV'de görev yaptı. Yazı ve tercümeleri Diriliş dergisinde yayınlandı. Andre Suarez'den Üç Ölümsüz (Tolstoy, Baudelaire, Cervantes), Mehmet Ali Ayni'den İslam'ın Büyük Velisi Abdülkadir Geylani Fransızcadan çevirdi.2019'da İstanbul'da hayatını kaybetti.

Prof. Dr. Mümtaz Soysal

Anayasa Hukuku hocası: 1929'da Zonguldak'ta doğdu. Galatasaray Lisesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal

Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Ayrıca Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. S B F' de asistan olarak çalıştı. Siyasal bilimler alanında doktora yaptı.163'te doçent, 1969'da profesör oldu.

SBF'de Anayasa Hukuku profesörü olarak uzun yıllar ders verdi.1971 yılında aynı fakültenin dekanlığına seçildi. 12 Mart Muhtırası'ndan sonra dekanlığı sırasında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nca tutuklandı.

Anayasa'ya Giriş ders kitabında komünizm propagandası yaptığı gerekçesi mahkum oldu.14.5 ay Mamak Cezaevi'nde kaldı. Forum, Akis, Yön, Ortam gibi dergilerde, Yeni İstanbul, Cumhuriyet, Ulus, Barış, Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde yazarlık yaptı. Ankara ve Zonguldak Milletvekili olarak meclise girdi. Kısa bir süre Dışişleri Bakanlığı yaptı. Bağımsız Cumhuriyet Partisi'ni kurdu ve parti genel başkanı oldu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'a danışmanlık yaptı. 2019'da İstanbul'da öldü. Eserleri: Avrupa Birliği ve Türkiye (1954),Demokratik İktisadi Planlama İçin Siyasi Mekanizma (1958), Dış Politika ve Parlamento (1964), Halkın Yönetime Etkisi (1965), Dinamik Anayasa Anlayışı (1969), 100 Soruda Anayasanın Anlamı (1969), Güzel Huzursuzluk (1975), Demokrasiye Giderken (1982), Düşünceler Günlüğü (1995), İdeoloji Öldü Mü? Aklını Kıbrıs'la Bozmak, Anayasa'nın Püf Noktası, Anayasanın Anlamı.

Yıldız Kenter

Tiyatro ve sinema sanatçısı. 1928'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ayşe Yıldız'dır. Ankara Devlet Konservatuarı Yüksek Bölümünü sınıf atlayarak bitirdi. Ankara Devlet Tiyatrosunda çalıştı. "Rockefeller" bursu kazanarak, oyunculuk ve oyunculuk öğretiminde yeni teknikler üzerine çalışmalar yaptı. Ankara Devlet Konservatuarı'na hoca olarak atandı. Daha sonra Muhsin Ertuğrul ile kardeşi Müşfik Kenter ve eşi Şükran Güngör ile Kent Oyuncuları Topluluğunu kurdu. ABD ve Birleşik Krallık' ta "Değişen Eğitim Metotları" ve "Oyunculuk Metotları" üzerine çalıştı. Çeşitli ödüller aldı. 2019'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

Yaşar Büyükanıt

Emekli Orgeneral. Eski Genel Kurmay Başkanı. 1940 yılında İstanbul'da doğdu. Kara Harp Okulu ile Piyade Okulu'ndan mezun oldu. Kara Kuvvetlerine bağlı çeşitli birliklerde Takım Komutanlığı ve Bölük Komutanlığı yapan Orgeneral Büyükanıt, 1972 yılında Kara Harp Akademisi'nden mezun oldu. Kurmay subay olarak, Mons/Belçika'da Shape İstihbarat Dairesi Temel İstihbarat Şubesi Kuvvet ve Sistem Kısım Amirliği, Kara Harp Akademisi (Öğretim Üyeliği, Genelkurmay Personel Dairesi General-Amiral Şubesinde Kısım Amirliği ve Şube Müdürlüğü, Kuleli Askeri Lisesi Komutanlığı, Cumhurbaşkanlığı

Muhatız Alay Komutanlığı görevlerini yürütmüştür. 1988 yılında Tuğgeneralliğe terfi etmiştir. Bu rütbe ile 2'nci Zırhlı Tugay Komutanlığı ve Napoli/İtalya'da bulunan Güney Avrupa Müttefik Kuvvetler Komutanlığı Karargahında İstihbarat Daire Başkanlığı görevlerinde bulundu.

1992'de Tümgeneral oldu. Genelkurmay Genel Sekreterliği ve Kara Harp Okulu Komutanlığı görevlerinde bulundu. 2004'deYAŞ kararıyla, Kara Kuvvetleri Komutanı oldu. Daha sonra Genelkurmay Başkanlığı'na atandı. 2008 itibariyle yaş haddinden emekliye ayrıldı. 2019'da İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Turan Güven

Öğretim üyesi. 1950 yılında Kadirli' de doğdu. İlk ve Orta Okulu Kadirli' de bitirdi. Mersin Öğretmen Okulu ile Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde ve Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. Yüksek Lisansını (1975) ve Doktorasını (1979) Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi`nde tamamladı. Fırat, Yüzüncü Yıl ve Kırıkkale Üniversitelerinde görev yaptı.

Ulusal ve uluslararası bilimsel kongrelere ve kurslara katıldı. Yurtiçi ve yurtdışındaki dergilerde bilimsel makaleleri vardır. Biyolojide özel çalışma alanı "Hücre / Hücre Biyolojisi" ve "Elektron Mikroskop"tur. Milli Eğitim Bakanlığı'na yazmış olduğu ders kitapları, 1986-1997 yılları arasında, bütün liselerde okutuldu. Çeşitli dergilerde Türkiye'nin kültürel ve sosyal meseleleri ile ilgili çok sayıda yazıları çıktı. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görevini sürdürdü. 2019'da Ankara'da öldü.

Eseri: İnsan Gelecekte Yaşar" isimli otobiyografik eser (2006).

Halil Açıkgöz

Yazar, emekli öğretim görevlisi.1952 yılında Manisa'nın Turgutlu ilçesine bağlı Osmancık Köyü'nde doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu.

Tamamladı. 1977 yılından 1983 yılına kadar İstanbul'un çeşitli liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Bölümü'nde Türk Dili okutmanı olarak çalıştı. Yazıları Yeni Turgutlu Tercüman, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası, Türk Edebiyatı, Doğuş, Töre ve Kubbealtı Akademi Mecmuasında yayınlandı.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nda görevler aldı. Milletlerarası çeşitli kongre ve ilmi toplantılar düzenledi.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri'nin kurulması için çalıştı.

Dersler verdi. Türk dili kursları düzenledi. TRT ve bazı özel televizyonlarda senaryo, kaynak metin yazarlığı ve program danışmanlığı yaptı.2019'da İstanbul'da hayatını kaybetti.

İslam Seçen

Cilt sanatçısı. 1936'da Kosova'nın Priştine şehrinde doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nden oldu. Prof. Dr. Sacit Okyay'dan klasik cilt dersleri, Prof. Dr. Emin Barın'dan modern cilt ve kaligrafi dersleri aldı. 1961 yılında Süleymaniye Kütüphanesi'nde Cilt ve Patoloji Servisi'ni kurdu. Burada 27 yıl hizmet etti. Portekiz'in başkenti Lizbon'daki Kalust Gülbenkyan Müzesi'nde (Museu Calouste Gulbenkian) bulunan İslami el yazmalarının restorasyon çalışmalarında bulundu. 2001'de emekli oldu.

2007 yılına kadar Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nde Geleneksel Türk Sanatları Bölümünde ders verdi. 2019 yılında İstanbul'da hayatını ka ybetti.

Şemsettin Ünlü

Şair, romancı. 1928'de Elazığ'ın Harput ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Elazığ'da tamamladı. Kuleli Askerî Lisesi, Harp Okulunu ve İzmir Ulaştırma Okulu'ndan mezun oldu. ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Ekonomi-İstatistik Bölümünde yüksek lisansını tamamladı. Albay rütbesindeyken kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. TÜBİTAK' da araştırmacı, Özel sektörde yöneticilik yaptı. Çağdaş Türk Dili dergisini 30 sayı yönetti (1993-96). Şiir ve yazıları Varlık, Yücel, Ufuklar, Yeni Ufuklar, Türk Dili, Saçak, Oluşum, Çağdaş Türk Dili ve Adam Sanat dergilerinde ve Cumhuriyet gazetesinde yayımladı. 1987 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı, Toprak Kurşun Geçirmez ile 1989 Madaralı Roman Ödülü'nü aldı. 2019'da Yalova'da öldü. Eserleri:

Şiir: Durur Bakar İbrahim (1977), Dirlik Düzenlik Türküleri (1980). Roman: Yukarışehir (1986), Toprak Kurşun Geçirmez (1988), Yüz Uzun Yıl (1993), İsmet Paşa'nın Ağır Topları (2003). Deneme: Eksi Beş Kelaynak (1999), Romanların Dünyası (2004). Masal: Büyülü Değirmen (1998).

Prof. Dr. Sevim Tekeli

İlk kadın bilim tarihçimiz. 1924'de İzmir'de doğdu. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Felsefe Bölümü'nden mezun oldu. Bilim tarihçisi Prof. Aydın Sayılı'dan etkilenerek bilim tarihi ile ilgilenmeye başladı, asistanı oldu. 1956 yılında doktorasını tamamladı. Ülkemizin ilk Bilim Tarihi Kürsüsü açıldıktan "kürsü asistanlığı"na getirilir. Daha sonra doçent ve profesör oldu. 2019'da Ankara'da hayatını kaybetti. Eserleri: On Altıncı Asırda Osmanlılar' da Saat ve Takîyüddîn'in "Mekanik Saat Konstrüksüyonuna Dair En Parlak Yıldızlar" (1966), Modern Bilimin Doğuşunda Bizans'ın Etkisi(1975), Bilim Tarihi, (Liseler İçin Ders Kitabı, Esin Kâhya, Melek Dosay, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir ile birlikte-1993), Bilim Tarihi, (Esin Kâhya, Melek Dosay, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir ve Yavuz Unat ile birlikte-1997), Bilim Tarihine Giriş, (Esin Kâhya, Melek Dosay, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir, Yavuz Unat ve Ayten Koç Aydın ile birlikte-1999).